شىنجاڭ ئۇيغۇر ئاپتونوم رايونى

لوپ ناھىيىسىنىڭ خەرىتىلىك يەر ناملىرى تەزكىرىسى

لوپ ناھىيىلىك يەر ناملىرى كومىتېتى

شنجاڭ ئۇيغۇر ئاپتونوم رايونى

新疆维吾尔自治区

لوپ ناھيىسىنىڭ خەرىتىلىك يەر ناملىرى تەزكىرىسى

洛 浦 县 地 名 图 志

‹ئىچكى ماتېريال›

（内部资料）

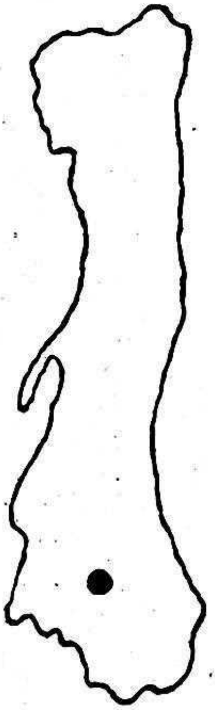

لوپ ناھيىلىك يەر ناملىرى كومىتېتى تۈزدى

1986 - يىلى 10 - ئاي

洛浦县地名委员会编

一九八六年十月

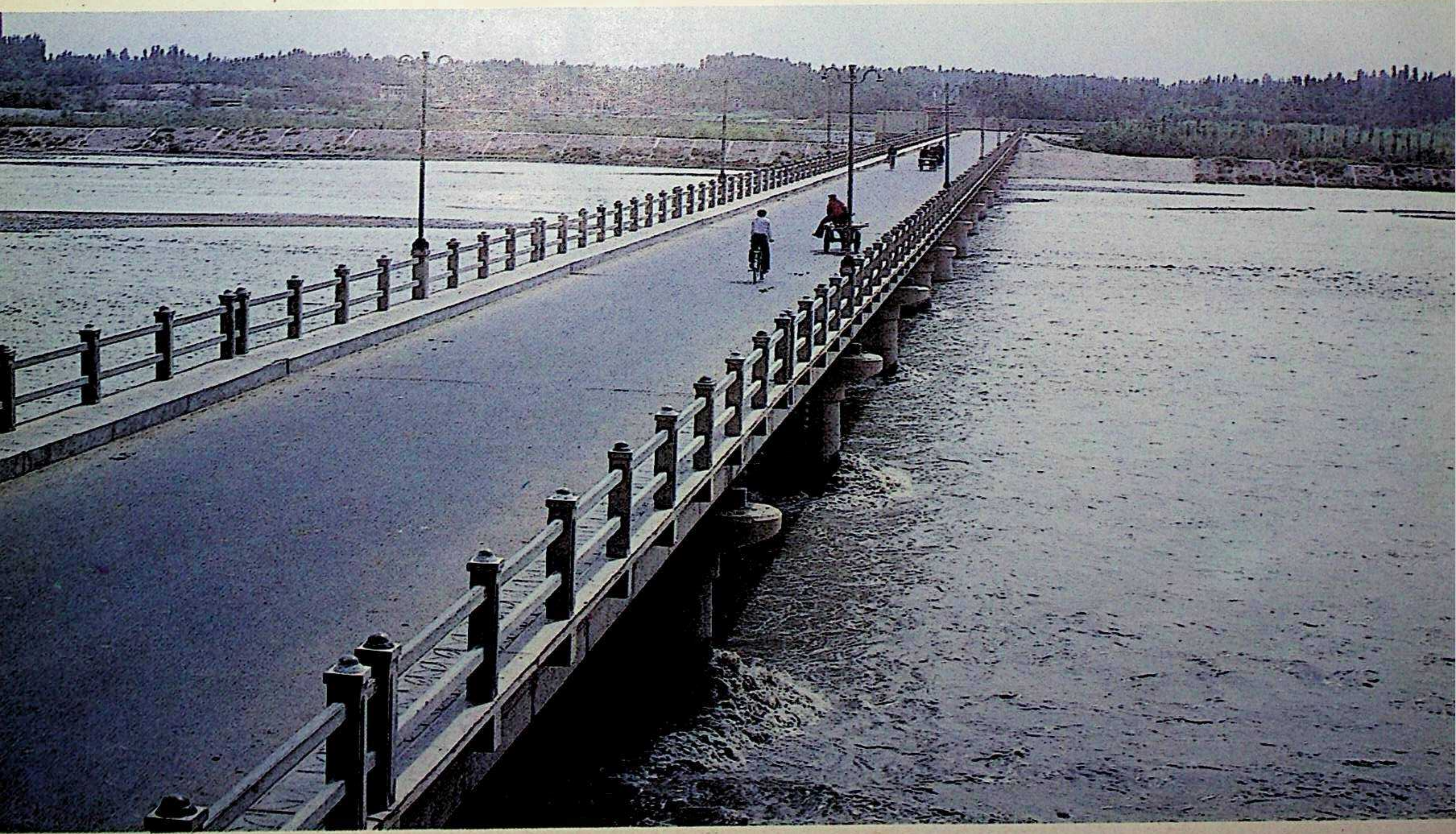

يورۇڭقاش دەرياسى

بازار مەركىزىدىكى گۈللۈك

لوپ بازىرىدىكى تۆت حاسا يول ئېغىزى

题词

《洛浦县地名图志》的出版，是我县一件可庆贺的大事。感谢编辑出版者为此付出的艰辛劳动。

洛浦的大部分地区，秦汉以来就是于阗国的腹心地带，是丝绸之路的要衢。经济繁荣、文化发达、地名古老。每一个地名都记载着古人和今人的业绩。盛世修志，今天终于有了自己的地名图志，对古往今来的地名来源和变迁有了一个比较详细的记载。

这是一本资料书、工具书，但我认为也是一本史书，是人类和大自然搏斗的史书。它的出版，无疑将对我县的四化建设提供有益服务并促进其顺利发展。

李建新

一九八七年二月三日

（县委书记李建新同志题词）

بېغىشلىما

"لوپ ناھىيىسىنىڭ خەرىتىلىك يەر ناملىرى تەزكىرىسى"نىڭ نەشر قىلىنىشى ـ ناھىيىمىزدە تەبرىكلەشكە ئەرزىيدىغان بىر چوڭ ئىش. نەشرگە تەييارلىغۇچىلارنىڭ بۇ ئىشقا سىڭدۈرگەن جاپالىق ئەمگىكىگە رەھمەت.

چىن، خەن سۇلالىسىدىن بۇيان، لوپنىكى زور بىر قىسىم رايونلار ئۇدۇن دۆلىتىنىڭ مەركىزى بولۇپ، يىپەك يولىنىڭ مۇھىم تۈگۈنى ئىدى. ئىختىسادى گۈللەنگەن، مەدەنىيىتى تەرەققى قىلغان، يەر ناملىرىنىڭ تارىخى ئۇزۇن. ھەر بىر يەر نامىدا قەدىمكى ۋە بۈگۈنكى ئىنسانلارنىڭ ئىش ئىزلىرى خاتىرىلەنگەن. گۈللەنگەن راسا ياخشى ۋەزىيەتتە، ئاخىرى ئۆزىمىزنىڭ خەرىتىلىك يەر نامى تەزكىرىسىگە ئىگە بولدۇق. ئۇنىڭدا قەدىمدىن تارتىپ ھازىرغىچە بار بولغان يەر ناملىرىنىڭ كېلىش مەنبەسى ۋە ئۆزگىرىش ئەھۋالى بىر قەدەر تەپسىلى خاتىرىلەنگەن.

بۇ ـــ بىر كىتابى ماتېرىيال ھەم قوللانما، شۇنداقلا مېنىڭچە بۇ بىر تارىخى ماتېرىيال، يەنى ئىنسانلارنىڭ تەبىئەت بىلەن كۈرەش قىلغانلىقى توغرىسىدىكى تارىخنامىدۇر. بۇ كىتابنىڭ نەشر قىلىنىشى شۈبھىسىزكى، ناھىيىمىزنىڭ تۆتلەشتۈرۈش قۇرۇلۇشىنى ئوكۇشلۇق ئېلىپ بېرىش ۋە ئۇنى ئىلگىرى سۈرۈش ئۈچۈن ئوبدان خىزمەت قىلغۇسى.

لى جەنشىن

1987 ـ يىل 3 ـ فېۋرال

(ناھىيىلىك پارتكوم شۇجىسى يولداش لى جەنشىننىڭ بېغىشلىمىسى)

مېنىڭ خۇشاللىقىمنى ھېس قىلىپ «لوپ ناھىيىسىنىڭ يەر ناملىرى تەزكىرىسى» نىڭ مۇئەللىپلىرىگە تولا مىننەتدارلىقىمنى بىلدۈرىمەن. بۇ — لوپ ناھىيىسىدىكى خەلقنىڭ تارىخى مېنىڭ خۇشاللىقىم.

لوپ ناھىيىسى مېنىڭ ئۆز يۇرتۇم. يايلاقى كۆپ، ئاستانە، ياغلىق ... قاتارلىق ... بۇ ... خەلقلەرنىڭ تارىخى ... ئۇزۇن يىللاردىن بۇيان ... مەدەنىيەت ... يەر ناملىرى ... تەتقىق قىلىنىپ ... تۈرلۈك ... كەلگەن.

«يەر ناملىرى تەزكىرىسى» دە ناھىيىنىڭ ... يەر ناملىرى ... تارىخى ... ئىلمىي ... ناھىيىدىكى خەلقلەرنىڭ ... مۇھىم رول ئوينايدۇ.

«لوپ ناھىيىسىنىڭ يەر ناملىرى تەزكىرىسى» نەشر قىلىنىشى بىلەن يۇرتىمىزدىكى خەلقلەرنىڭ ... ئۈچۈن ... ھەممە كىشىلەرنىڭ ... لوپ ناھىيىسىنى ... قالدى.

ئابدۇكېرىم تۇردى

1986. 12.

(ناهىيە هاكمى يولداش ئابدۇكبرىم تۇردىنىڭ بېغىشلىمىسى)

题　词

我以由衷地喜悦心情，祝贺《洛浦县地名图志》编写成功，这是洛浦县人民的一件大事。

洛浦县是我可爱的家乡，不仅物产丰富，盛产粮棉，而且地毯、丝绸历史悠久，驰名全疆，远销国外。这里的各族人民勤劳勇敢。三十多年来在党的正确领导下，生产建设和人民生活都取得了翻天覆地的变化，旧社会时期的“半年桑杏半年粮”的状况一去不复返了。

这部《地名图志》，系统地记录了全县各地的名称、位置、历史沿革及社会状况。这是地名办公室全体同志辛勤劳动的成果，也是全县各族人民的心血和智慧的结晶。它必将在开发和利用全县资源、振兴经济、促进社会主义四化建设中发挥积极作用。

值此《洛浦县地名图志》出版之际，愿与家乡各族人民一同观今鉴古，推动当前，启迪后人，同心协力，为把昆仑山下的洛浦县建设得更加美好而奋斗终身。

阿布都克里木·吐尔迪

1986年12月

（县长阿布都克里木·吐尔迪同志题词）

كىرىش سۆز

يەرنامى — مىللەت، جەمئىيەت ۋە خەلقئارا بىرىش-كېلىشتە كام بولسا بولمايدىغان قورالنىڭ بىرى. يەر نامىلىرى خىزمىتىنىڭ ئاساسى قۇرۇلۇشى بولغان ”خەرىتىلىك يەر نامىلىرى تەزكىرىسى“ يەر نامىلىرىنى ”توغرىلاش“، يەر نامىلىرىنى ئۆلچەملەشتۈرۈش، قېلىپلاشتۇرۇشنى ئىشقا ئاشۇرۇشنى مەقسەت قىلىدۇ. يەر نامىلىرىنىڭ تارىخى بىلەن ھازىرقى ئەھۋالى، مەرىپەت بىلەن تەبىئەت، مىللەت بىلەن تىل، ئىقتىساد بىلەن مەدەنىيەت ئوتتۇرىسىدىكى باغلىنىشلىق خۇسۇسىيەتلىرىنى چۈشەندۈرۈپ بېرىدۇ. يەر نامىلىرىنىڭ كېلىش مەنبەسى، تارىخى، مەمۇرى رايونلارغا بۆلۈنۈشى، تارىخىنىڭ داۋاملىشىشى ۋە يەر نامىلىرىنىڭ كېلىپ چىقىش، ئۆزگىرىش، ئالمىشىش قانۇنىيەتلىرىنى خاتىرىلەيدۇ. شۇڭا ”خەرىتىلىك يەر نامىلىرى تەزكىرىسى“ مەخسۇس يەر نامىلىرى ئۈچۈن چىقىرىلىدىغان ئەسەرلەرنىڭ نەمۇنىسى ھېساپلىنىدۇ. شۇنداقلا ئۇ ھەرقايسى ئىجتىمائى تەشكىلاتلارغا، ئىجتىمائى تارماقلارغا ئۆلچەملىك يەر نامىلىرىنى تەمىن ئېتىدىغان كىتابى قۇرالدۇر. ئۇ ماتېرىيال خاراكتېرىگە ئىگە.

”لوپ ناھىيىسىنىڭ خەرىتىلىك يەر نامىلىرى تەزكىرىسى“ يەر نامىلىرىنى ئومۇميۈزلۈك تەكشۈرۈپ، خەرىتە، جەدۋەل، كاپىيەن، ماتېرىيالدىن ئىبارەت تۆت خىل نەتىجىنىڭ تاماملىنىشى ئاساسىدا تۈزۈپ چىقىلغان يەر نامىلىرى توغرىسىدىكى مەخسۇس ئەسەردۇر. ئۇ ناھىيىلىك خەلق ھۆكۈمىتى، خوتەن ۋىلايەتلىك يەر نامىلىرى كومىتېتىنىڭ كونتروللىقىدىن ئۆتكەن. شىنجاڭ ئۇيغۇر ئاپتونوم رايونلۇق يەر نامىلىرى كومىتېتىنىڭ كونترول قىلىپ، تەستىقىدىن ئۆتكەندىن كېيىن نەشر قىلىنغان بولۇپ قانونى خاراكتېرگە ئىگە.

”لوپ ناھىيىسىنىڭ خەرىتىلىك يەر نامىلىرى تەزكىرىسى“گە ئالتە چوڭ تۈردىكى 876 پارچە يەر نامى ئېلىنغان. يەنى: مەمۇرى رايونلار ۋە كەنت، مەھەللە يەر نامىلىرى 739 پارچە، مەخسۇس كەسپى ئارماق ۋە ئورۇن نامىلىرى 78 پارچە، سۇنئىي قۇرۇلۇش نامىلىرى 30 پارچە، تەبىئىي جۇغراپىيىلىك جىسىم نامىلىرى 27 پارچە، ئاسارئەتىقە نامىلىرى 8 پارچە، ئاپتونوم رايون ۋە ۋىلايەتنىڭ لوپ ناھىيىسىدە تۇرۇشلۇق ئورۇن نامىلىرى ئۈچ پارچە، پۈتۈن كىتاب 220 مىڭ خەتتىن تۈزۈلگەن.

”لوپ ناھىيىسىنىڭ خەرىتىلىك يەر نامىلىرى تەزكىرىسى“ 1985-يىلنى ۋاقىت پاسىلى قىلغان. ئۇنىڭدىكى ھەرقايسى يەر نامىلىرىنىڭ تەرەپ ئارىلىقى ناھىيە، بازارلىق، يېزىلىق ھۆكۈمەتنىڭ تۇرۇشلۇق ئورنى بىلەن بولغان تۈز سىزىق ئارىلىقىنى كۆرسىتىدۇ. سىزىلغان يەر نامىلىرى خەرىتىسىدىكى مەمۇرى رايونلارنىڭ چېگرا سىزىقى ئەمەلى تەكشۈرۈشتىن ئۆتمىگەن بولغاچقا ئۇنى چېگرا

ئايرىشنىڭ ئاساسى قىلىشقا بولمايدۇ. ماتېرىيال ئىچىدە مىللەت ۋە تىلغا ئىزاھات بېرىلمىگەنلىرى-نىڭ ھەممىسى ئۇيغۇر مىللىتى ۋە ئۇيغۇرچە تىلنى كۆرسىتىدۇ. مۇھىم بولغان ئايرىم يەر ناملىرى-نىڭ كېلىش تارىخى ۋە مەنىسىنى "بىر يەردە ئىزاھلاش، باشقا يەردە تەكرارلىماسلىق" پىرىنسى-پىنى قوللاندۇق. ئاز سانلىق مىللەت تىلىدىكى يەر نامللىرىنىڭ خەنزۇچە ئاھاڭىنى يېزىشتا ئاز سانلىق مىللەت تىل يېزىقىنىڭ ئاھاڭ تەرجىمىسى بويىچە كۆچۈرۈپ يېزىلدى.

بۇندىن كېيىن ھەرقايسى ئىجتىمائى تەشكىلاتلار، مەخسۇس كەسپىي تارماقلار يەر نامللىرىنى ئىشلىتىشتە بېرىدەك "لوپ ناھىيىسىنىڭ خەرىتىلىك يەر ناملىرى تەزكىرىسى"نى ئۆلچەم قىلىش كېرەك. ھەر قانداق ئورۇن، تەشكىلات ياكى شەخسلەرنىڭ يەر ناملىرىنى خالىغىنىچە ئۆزگەرتىش ھوقۇقى يوق. يەرلەرگە نام بېرىش، يەر ناملىرىنى ئۆزگەرتىشكە توغرا كەلسە، گوۋۇيۈەن ئېلان قىلغان "يەرناملىرىنى باشقۇرۇش نىزامى" قائىدىلىق مۇناسىۋەتلىك بەلگىلىمىلەر بويىچە تەستىقلى-تىش رەسمىيىتىنى قاتتىق بېجىرگەندىن كېيىن ئاندىن كۈچكە ئىگە بولىدۇ.

لوپ ناھىيىلىك يەرناملىرى كومىتېتى

1987 ـ يىل مارت

مۇندەرىجە

كىرىش سۆز

يۇرۇڭقاش دەرياسى

لوپ ناھىيىسىنى كۆرسىتىش خەرىتىسى

لوپ ناھىيىسىنىڭ يەر نامى خەرىتىسى

لوپنىڭ بازار ئىچى خەرىتىسى

لوپ ناھىيىسىنىڭ ئومۇمىي ئەھۋالى .... (1)

لوپ ناھىيىسىنىڭ تارىخىي ئۆزگىرىشى .... (7)

لوپ ناھىيىسىنىڭ سۇ مەنبەسى ۋە سۇ قۇرۇلۇش ئومۇمىي ئەھۋالى .... (13)

مەمۇرى رايون ۋە تەبىئىي كەنتلەر نامى

لوپ بازىرى (يەر نامى خەرىتىسى، ئومۇمىي ئەھۋالى، ئۆلچەملىكناملار)............ (17)

يۇرۇڭقاش بازىرى (يەر نامى خەرىتىسى، ئومۇمىي ئەھۋالى، ئۆلچەملىك ناملار)......... (35)

جىيا يېزىسى (يەر نامى خەرىتىسى، ئومۇمىي ئەھۋالى، ئۆلچەملىك ناملار)............. (47)

بۇيا يېزىسى (يەر نامى خەرىتىسى، ئومۇمىي ئەھۋالى، ئۆلچەملىك ناملار)............. (59)

ناۋا يېزىسى (يەر نامى خەرىتىسى، ئومۇمىي ئەھۋالى، ئۆلچەملىك ناملار)............... (73)

سامپۇل يېزىسى (يەر نامى خەرىتىسى، ئومۇمىي ئەھۋالى، ئۆلچەملىك ناملار)............ (85)

چارباغ يېزىسى (يەر نامى خەرىتىسى، ئومۇمىي ئەھۋالى، ئۆلچەملىك ناملار(........... (105)

ھاڭگى يېزىسى (يەر نامى خەرىتىسى، ئومۇمىي ئەھۋالى، ئۆلچەملىك ناملار)............ (127)

دول يېزىسى (يەر نامى خەرىتىسى، ئومۇمىي ئەھۋالى، ئۆلچەملىك ناملار)............... (153)

بەشتوغراق يېزىسى (يەر نامى خەرىتىسى، ئومۇمىي ئەھۋالى، ئۆلچەملىك ناملار)........ (171)

كەسپى تارماق ۋە ئورۇن ناملىرى

مۇھىم تارماق ۋە ئورۇنلارنىڭ ئۆلچەملىك نامى .... (179)

(دېھقانچىلىق مەيدان، ئورمانچىلىق مەيدان، زاۋۇت-كان، دوختۇرخانا، مەكتەپ، مەدەنى-مائارىپ، پەن-تېخنىكا قاتارلىق كەسپى-كارخانا ئورۇنلىرى ۋە مەمۇرىي ئورۇنلار)

ئاپتونوم رايون، خوتەن ۋىلايىتىنىڭ لوپ ناھىيىسىدە تۇرۇشلۇق ئورۇنلارنىڭ نامى

ئاپتونوم رايونلۇق خوتەن پىلە-ئۈزۈمچىلىك پەن تەتقىقات ئورنى .... (203)
ئاپتونوم رايونلۇق لوپ ساناتورىيەسى .... (205)
خوتەن تاشقى سودا گىلەم كارخانىسى .... (207)

سۇنئىي قۇرۇلۇش ناملىرى

مۇھىم قۇرۇلۇشلارنىڭ ئۆلچەملىك نامى (سۇ ئامبىرى، ئۆستەڭ، زاكۇ ۋە تاشيوللار)...... (209)

تەبىئىي جۇغراپىيىلىك جىسىم ناملىرى

مۇھىم تەبىئىي جۇغراپىيىلىك جىسىملارنىڭ ئۆلچەملىك نامى (تاغ، تاغ چوققىسى، تاغ ئېغىزى، تاغ جىلغىسى، دەريا، چارۋىچىلىق نۇقتىلىرى ساي، چۆل) .... (217)

ئاسارىئەتىقىلەر نامى

(مۇھىم بولغان قەدىمكى يادىكارلىق، قەدىمكى قەبرىلەرنىڭ ئۆلچەملىك نامى)......... (223)

سۈرەتلەر

يەر نامى خاتىرىسى

لوپ ناھىيىلىك خەلق ھۆكۈمىتىنىڭ يەر نامى خىزمىتى توغرىسىدىكى ھۆججەتلىرى ...... (229)
لوپ ناھىيىسىنىڭ يەرناملىرى خىزمىتىدىن خۇلاسە .... (235)

قوشۇمچە

مەمۇرىي رايونلارنىڭ يېڭى-كونا ناملىرىنىڭ سېلىشتۇرمىسى .... (241)
ئۆلچەملىك يەر ناملىرىنىڭ ئۇيغۇرچە-خەنزۇچە سېلىشتۇرمىسى.......................... (249)

چۇشەندۇرۇش

كۆۋرۈك	دۆلەت چېگرىسى
ئېلېكتىر ئىستانسىسى	رايون چېگرىسى
كۆمۈركان	ناھىيە، بازار، يېزا چېگرىسى
دەريا ئۆستەڭ قېشى	شەھەر ناھىيە
يارلىق	بازار يېزا
ئاسارئەتىقە	كەنت كومىتېتى
ئوق تاشيول	تەبىئىي كەنت
ئادەتتىكى تاشيول	دەريا
كىچىك يول	پەسىللىك دەريا
تاغ چوققىسى	قۇدۇق
تاغ ئېغىزى	بۇلاق
قۇم دۆڭلىرى	سۇئامبىرى
چۆل	زاكۇ

ئۈرۈمچى شەھەر

لوپ ناھىيىسىنى كۆرسىتىش خەرىتىسى

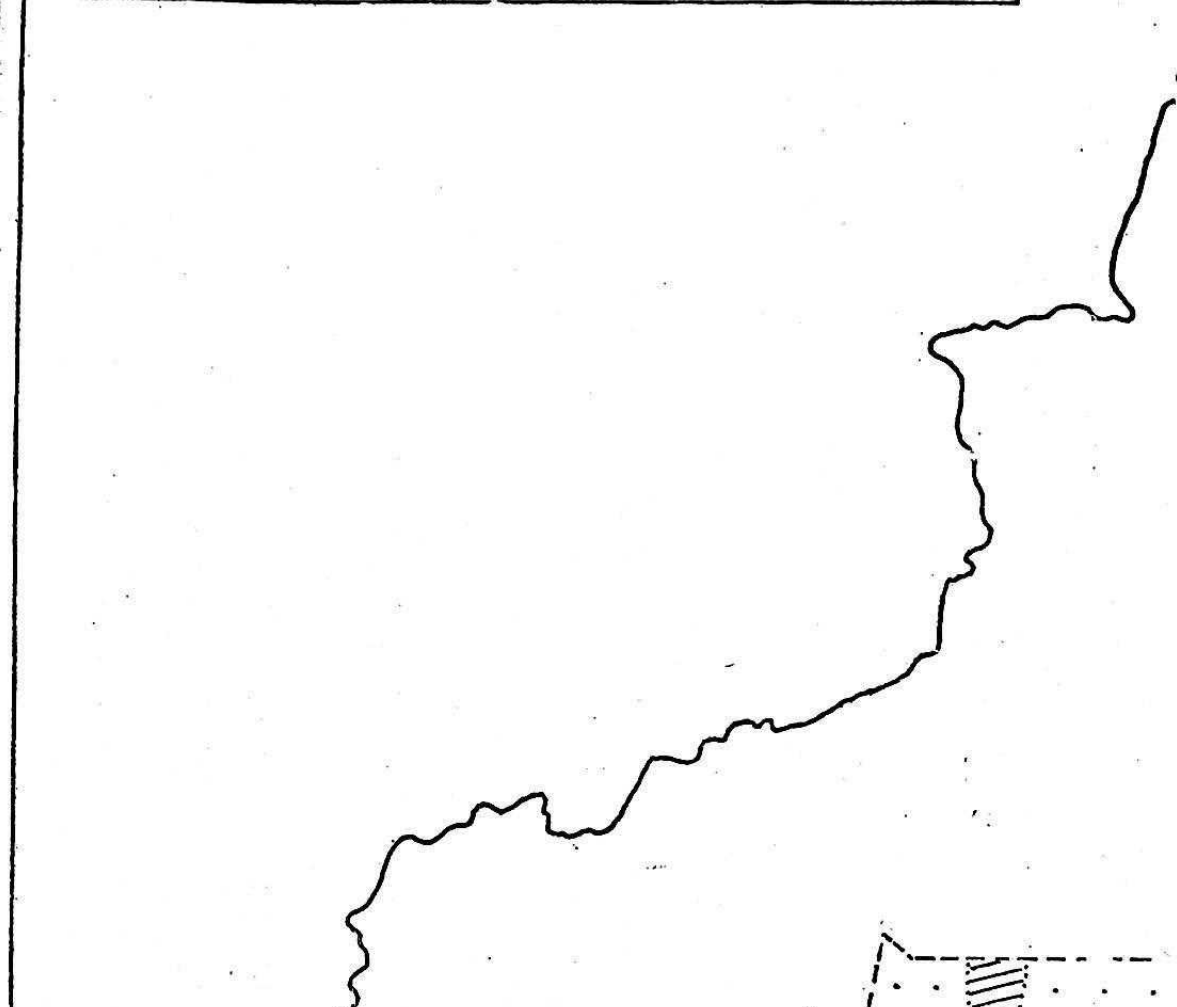

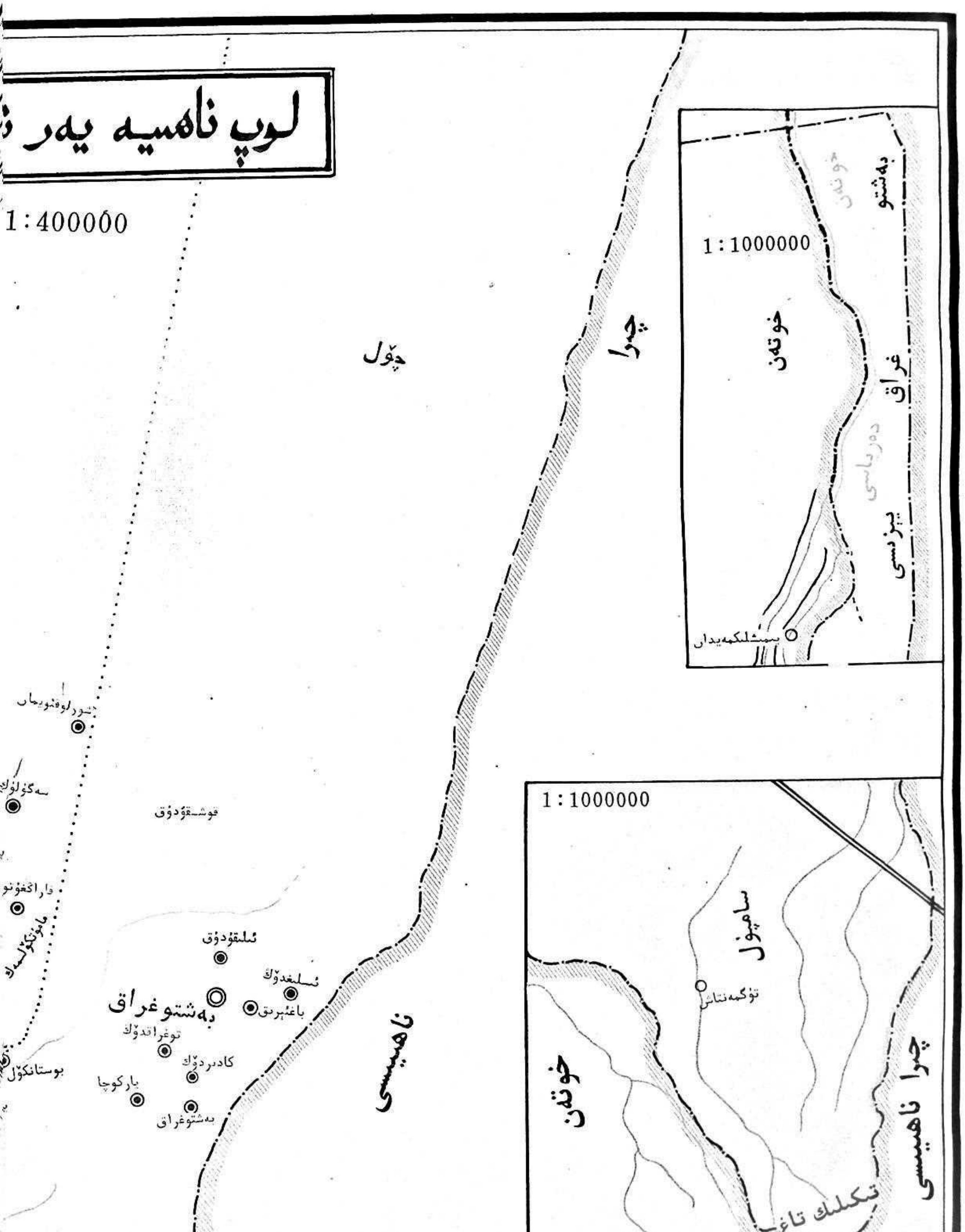

لوپ ناهىيه يەر
1:400000
چۆل
چىرا
ناهىيىسى
1:1000000
خوتەن
بەشتو
غراق
دەرياسى
1:1000000
ساميۇل
خوتەن
تېكىلىك تاغ
چىرا ناهىيىسى
بەشتوغراق
بوستانكۆل
باركوچا

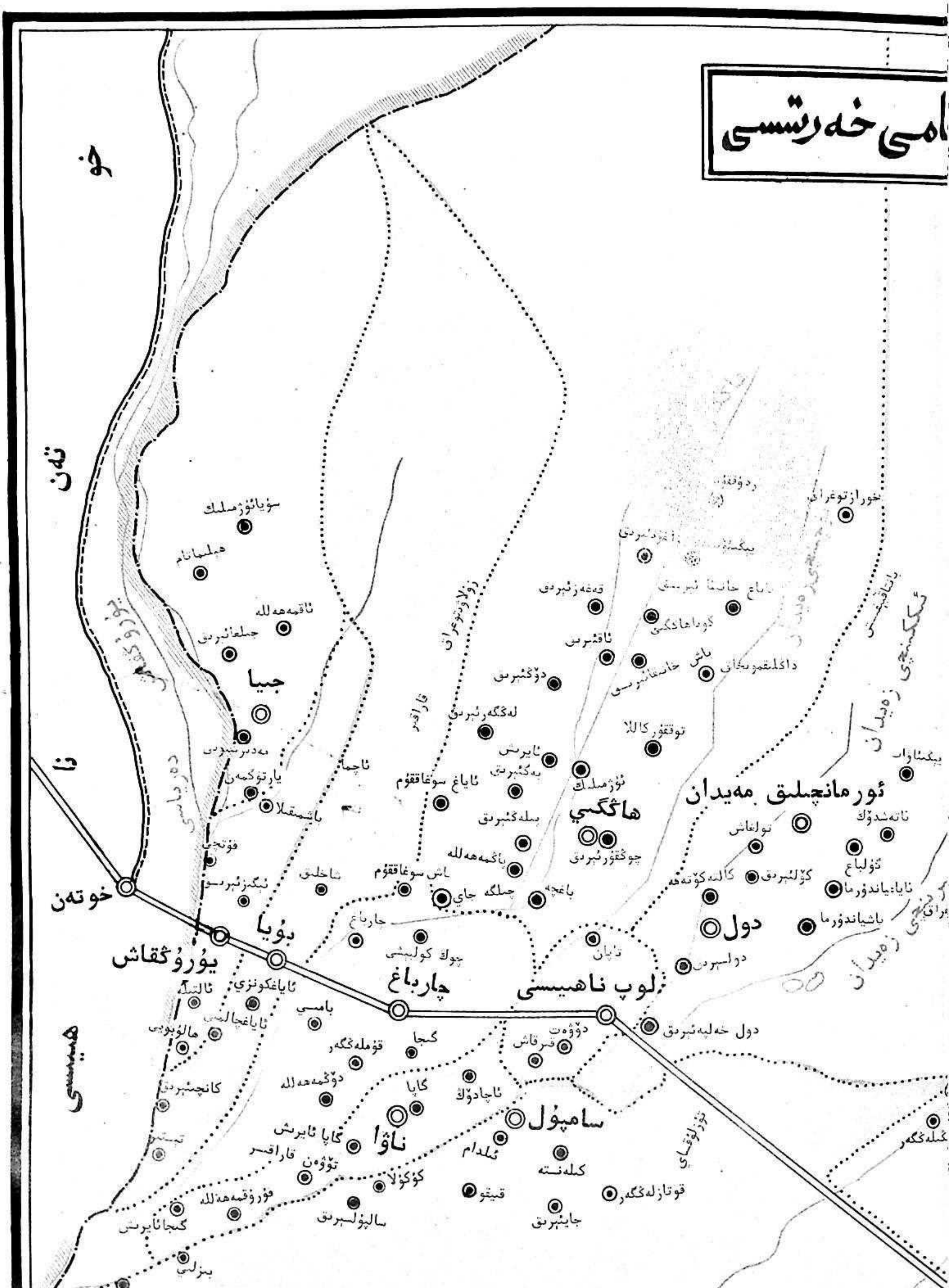

خوتەن
يورۇڭقاش
بويا
چارباغ
لوپ ناھىيىسى
ھاڭگى
ئورمانچىلىق مەيدان
دول
جىيا
ناۋا
سامپۇل
ساي

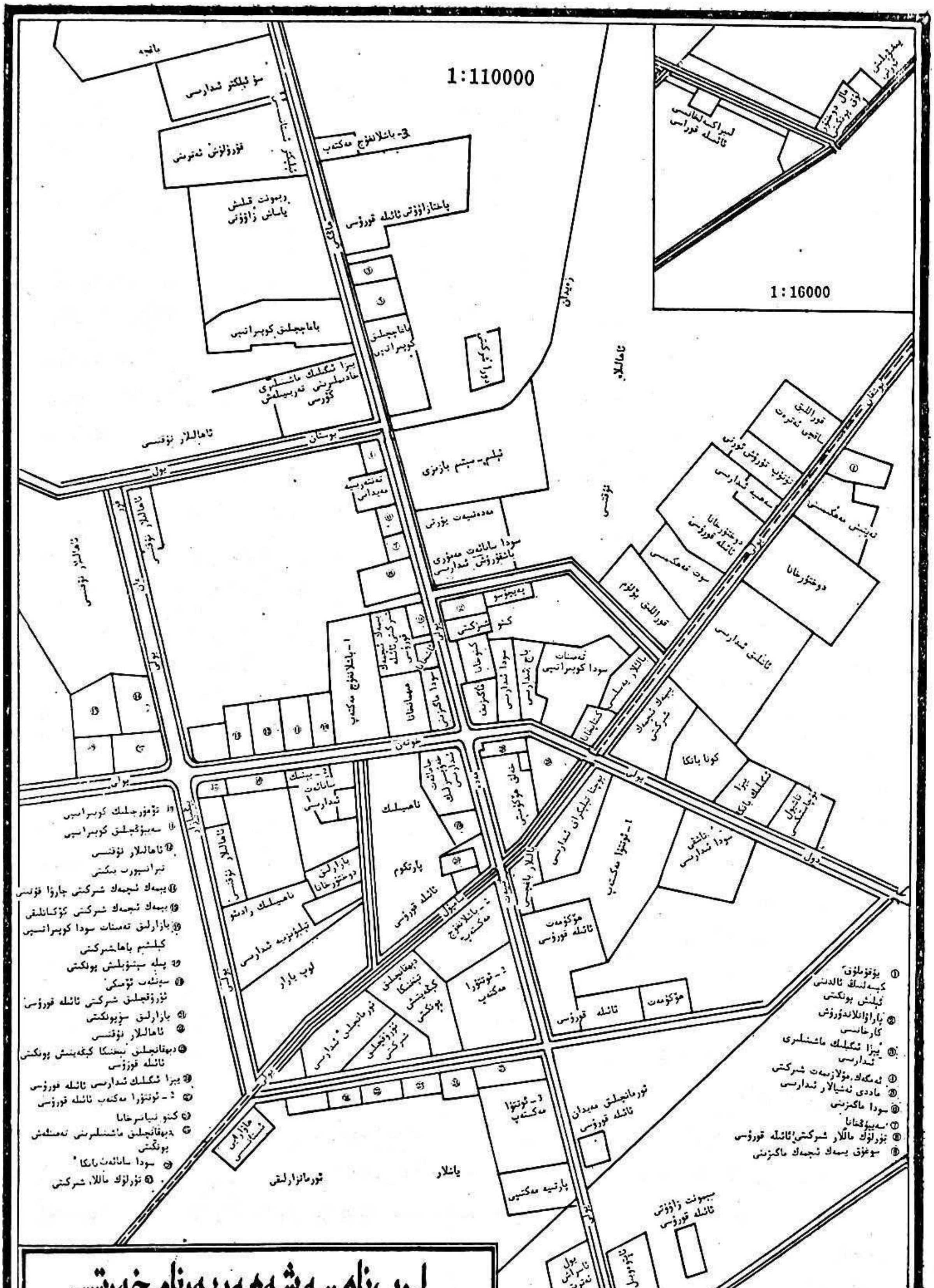
1:110000
1:16000
ئۆمۈرچىلىك كوپىراتىپى
سەبزىچىلىك كوپىراتىپى
ئاھالىلار ئۆقتىسى
تىرانسپورت بىكىتى
يېمەك ئىچمەك شىركىتى جاروا قوتىسى
يېمەك ئىچمەك شىركىتى ئۆكسانىلىقى
بازارلىق تەمىنات سودا كوپىراتىپى
كىلىشىم باھا شىركىتى
پىلە سېتىۋېلىش پونكىتى
سېنتەب ئۆمىكى
ئۆرۈقچىلىق شىركىتى ئائىلە قورۇسى
بازارلىق سۇيپونكىتى
ئاھالىلار ئۆقتىسى
دېھقانچىلىق تېخنىكا كېڭەيتىش پونكىتى ئائىلە قورۇسى
يېزا ئىگىلىك ئىدارىسى ئائىلە قورۇسى
2- ئوتتۇرا مەكتەپ ئائىلە قورۇسى
كىنو قويۇش ئەترىتى
دېھقانچىلىق ماشىنىلىرىنى تەمىنلەش پونكىتى
سودا سانائەت بانكا
ئۆرلۈك ماللار شىركىتى
① يۇقۇملۇق كېسەللىك ئالدىنى ئېلىش پونكىتى
② پاراۋانلاندۇرۇش كارخانىسى
③ يېزا ئىگىلىك ماشىنىلىرى ئىدارىسى
④ ئەمگەك مۇلازىمەت شىركىتى
⑤ ماددى ئەشيالار ئىدارىسى
⑥ سودا ماگىزىنى
⑦ سەيپۇڭخانا
⑧ ئۆرلۈك ماللار شىركىتى ئائىلە قورۇسى
⑨ سوغۇق يېمەك ئىچمەك ماگىزىنى
لوپ ناھىيە شەھەر يەرنامى خەرىتىسى

لوپ ناھىيىسىنىڭ ئومۇمىي ئەھۋالى

لوپ ناھىيىسى شىنجاڭ ئۇيغۇر ئاپتونوم رايونىنىڭ جەنۇبىغا، كۇئېنلۇن تېغىنىڭ شىمالى تىزمىسىغا، تارىم ئويمانلىقىنىڭ غەربى جەنۇبىغا جايلاشقان، زېمىنى پاراللېل ′57°79 — ′32°81 مېردىئان ′30°36 — ′29°39، شەرقى چىرا ناھىيىسىگە، جەنۇبى كۇئېنلۇن تېغىغا تۇتىشىدۇ، غەربى يۇرۇڭقاش دەرياسىغا تۇتۇشۇپ، خوتەن ناھىيىسى بىلەن قارىشىپ تۇرۇدۇ. شىمالى تەكلىماكان چۆللۈكىگىچە سوزۇلۇپ، ئاقسۇ ۋە ئاۋات ناھىيەلىرى بىلەن تۇتىشىدۇ. جەنۇپتىن شىمالغىچە ئۇزۇنلىقى 337.5 كىلومېتىر، شەرقتىن غەربكىچە كەڭلىكى 24.9 كىلومېتىردىن 67.5 كىلومېتىرغىچە كېلىدۇ. ئومۇمىي كۆلىمى 1357.2 كۋادرات كىلومېتىر، يېشىللىق كۆلىمى بىر مىليون 100 مىڭ مو بولۇپ، ئومۇمىي يەر كۆلىمىنىڭ 5.6 پىرسەنتىنى ئىگەللەيدۇ. تېرىلغۇ يەر كۆلىمى 400 مىڭ مو، تاغلىق يەر ئومۇمىي يەر كۆلىمىنىڭ 10.4 پىرسەنتىنى، چۆل 84 پىرسەنتىنى، ئورمان بىلەن قاپلىنىشى 1.3 پىرسەنتىنى ئىگەللەيدۇ.

لوپ ناھىيىلىك خەلق ھۆكۈمىتى لوپ بازىرىغا جايلاشقان، بۇ يەرنىڭ غەربتىكى يۇرۇڭقاش دەرياسى بىلەن ئارىلىقى 21 كىلومېتىر، خوتەن شەھىرى بىلەن ئارىلىقى 24 كىلومېتىر، ئۈرۈمچى شەھىرى بىلەن ئارىلىقى 2007 كىلومېتىر، تۈز ئارىلىقى تەخمىنەن 900 كىلومېتىر، شەرقتىكى چىرا ناھىيىسى بىلەن ئارىلىقى 75 كىلومېتىر، ناھىيىدە ئىككى بازار، سەككىز يېزا، ئىككى بىۋاستە قاراشلىق مەيدان، 190 كەنت كومىتېت، بەش ئاھالە كومىتېت، 526 تەبىئىي كەنت، 44 مىڭ 38 ئائىلە، 169 مىڭ 23 نوپۇس بار. بۇنىڭدىن ئۇيغۇر 166 مىڭ 651 كىشى، خەنزۇ 2230 كىشى، خۇيزۇ 93 كىشى، قازاق 46 كىشى، تاجىك ئىككى كىشى، مانجۇ بىر كىشى.

غەربى خەن سۇلالىسى دەۋرىدە ھازىرقى لوپ ناھىيىسىنىڭ شەرقى زېمىنى يۇيمى (ئۇزۇنتاتى) دۆلىتىگە، غەربى زېمىنى ئۇدۇن دۆلىتىگە تەۋە ئىدى. خەن سۇلالىسىنىڭ شىڭ جۈە 3-يىلى (مىلادىدىن بۇرۇن 59-يىلى) قورىغاردۇخۇسىنىڭ باشقۇرۇشىدىكى ئۇدۇن دۆلىتىگە تەۋە بولدى. لوپ ناھىيىسى چىڭ سۇلالىسى دەۋرىدىكى گۇاڭشۈينىڭ 28-يىلى (مىلادى 1902-يىلى) قۇرۇلۇپ، ئورنى لوپ كەنتىگە جايلاشقانلىقى ئۈچۈن لوپ ناھىيىسى دەپ ئاتالغان. تارىختا لوپ يۇرۇڭقاش كەنت (ئۇدۇن دۆلىتىدىكى ئالتە شەھەرنىڭ بىرسى)گە قاراشلىق ئىككى مەھەللىنىڭ بىرى ئىدى. لوپ «شىنجاڭ قىسقىچە تارىخى»دا 洛普 دەپ يېزىلغان، «شىنجاڭنىڭ چوڭ ۋەقەلەر خاتىرىسى، يول خاتىرىسى»دە خەنزۇچە 宝义庄 (ھازىرقى بۇيا) دەپ يېزىلغان. «قورىغارنىڭ خەرىتىلىك تەزكىرىسى»دە 宝荣庄 (يەنى باۋرۇڭجۇاڭ كەنت) دەپ يېزىلغان. لوپنىڭ كېلىپ چىقىش تارىخى ۋە مەنىسى ھەققىدە ئىككى خىل چۈشەندۈرۈش بار. ئۇنىڭ بىرى

«شىنجاڭنىڭ خەرىتىلىك تەزكىرىسى»دە «لوپنى مۇسۇلمانلار (ئۇيغۇرلار) دولپۇر دەپ ئاتايدۇ. ئۇ مۆرە، ئۇستىخان دېگەن مەنىدە»دېيىلگەن. ئىككىنچىسى، يەر ناملىرىنى ئومۇمیۈزلۈك تەكشۈرۈشتە ئىسپاتلىنىشىچە لوپ ئەسلى لوپنۇر دېگەن نامدىن كېلىپ چىققان، ئۇ توختام سۇ يىغىلىپ كۆلمەك بولۇپ قالغان سازلىق يەر دېگەن مەنىدە. "نۇر" قەدىمكى تۈركى تىلى ۋە ئۇيغۇر تىلىدا كۆل دېگەن مەنىدە (قەدىمكى تۈركى تىللىرى لۇغىتى. موسكۋا 1962-يىل نەشرى) "چىڭگىزخاننىڭ تەرجىمھالى"نىڭ ئاپتورى، موڭغۇل تارىخچىسى يولداش سەيشيالنىڭ ئېيتىشىچە، لوپ — موڭغۇلچە سۇ يىغىلىپ قالغان سازلىق يەر دېگەن مەنىدە. رىۋايەت قىلىنىشىچە 18-ئەسىرنىڭ بېشىدا لوپنۇر رايونىنىڭ لوپ كەنتىدە، چارقىلىق بويلىرىدا (ھازىرقى چارقىلىق ناھىيىسىنىڭ شىمالىدا) ئەجەل خاراكتېرلىق چوڭ ۋابا كېسىلى تارقىلىپ، شۇ چاغدا ھايات قالغان چارۋىچىلىق، بېلىقچىلىق بىلەن شۇغۇللانغۇچى ۋە ئۇنىڭ كۆچمەنچى چارۋىچىلىرى بولغان لوپلۇقلار قېچىشقا مەجبۇر بولۇپ، ئىككى تارماققا بۆلۈنۈپ قاچقان، بىر تارمىقى شىمالدىكى قۇرۇق دەريا تەرەپكە قېچىپ تەكلىماكان چۆلى بويىدىكى يېشىللىق تارىم ۋادىسىغا بارغان، يەنە بىر تارمىقى غەربتىكى چەرچەن دەرياسىنى بويلاپ، چەرچەندىن ئۆتۈپ، ھازىرقى لوپ بازىرى تۇرۇشلۇق يەردە ماكان تۇتقان، يەرلىك دېھقانلار بىلەن بىرلىشىپ بوز يەر ئاچقان ۋە لوپلۇقلار كەنتى دەپ نام ئېلىپ «لوپ» دېگەن يەر نامىنى شەكىللەندۈرگەن. كېيىنچە بىر قىسىم «لوپلۇق»لار ئەسلى يۇرتىنى سېغىنىپ ئۆز ماكانىغا قايتقان بولسىمۇ (1956-يىلى "شىنجاڭدىكى مىللەتلەرنى تەكشۈرۈش") لېكىن لوپ دېگەن نام ھازىرغىچە ساقلىنىپ كەلمەكتە. پەقەت خەنزۇچە يازما مەنبەلەردە "洛浦"، "洛甫"، "洛普"، "洛布"، "罗甫" قاتارلىق خەتلەر بىلەن يېزىلىپ كەلگەن.

لوپ ناھىيىسى تاغ ئالدىدىكى يانتۇ تۈزلەڭلىك جاي بولۇپ زېمىنى غەربىي جەنۇبتىن شەرقىي شىمالغا قىيپاش ئۇزۇن سوزۇلغان. جەنۇبىي كۇئېنلۇن تاغ تىزمىلىرىنىڭ ئوتتۇرا بەلبېغىغا تۇتىشىدۇ. بۇ يەردە ئاساسەن تىكلىك تاغ بولۇپ، دېڭىز يۈزىدىن 5466 مېتىر ئېگىز، يىل بويى قار دۆۋىلىنىپ تۇرىدۇ. ھاۋاسى سوغۇق، ئالدىنقى تاغ رايونلىرىدا ئاچچىق تاغ، ئوتتۇراقىر، قۇمات تاغلىرى بار. ئۇ دېڭىز يۈزىدىن ئوتتۇرا ھېساپ بىلەن 3500 مېتىر ئېگىز. قار ئاز، ھاۋاسى سوغۇق. بۇ يەر ئاچچىق دەرياسى، ئوتتۇراقىر دەرياسى قاتارلىق دەريالارنىڭ باشلىنىش مەنبەسى ھېساپلىنىدۇ. ئاچچىق دەرياسىنىڭ ئاز تولا سۇغۇرۇش قىممىتىنى ھېساپقا ئالمىغاندا قالغان دەريالارنىڭ ھېچقانداق سۇغۇرۇش رولى يوق. پۈتۈن ناھىيىنىڭ ئاساسلىق سۈيى كۇئېنلۇن تېغىنىڭ شىمالىدىكى چاڭچېمەن داۋىنىدىن باشلىنىدىغان يۇرۇڭقاش دەرياسىدىن كېلىدۇ. ئۇنىڭدىن لوپ ناھىيىسىگە سۇ تەقسىم قىلىش مىقدارى تەخمىنەن 700 مىليون كۇب مېتىر بولۇپ، سۇدىن پايدىلىنىش ئۈنۈمى 35 پىرسەنت، ئالدىنقى تاغ رايونى ئوتلاق، ئورمانلىق ئۆسۈپ يېتىلىشى ياخشى بولۇپ، ئۇ يەرلەر لوپ ناھىيىسىنىڭ مۇھىم يازلىق يايلىقى ھېساپلىنىدۇ. ياۋايى ھايۋانلاردىن كىيىك، تۈلكە، ئۆلا، جەگرەن قاتارلىقلار ئاساسەن مۇشۇ بەلباغلاردا ياشايدۇ.

ئوتتۇرا قىسمى يېشىللىق رايون بولۇپ، يۇرۇڭقاش دەريا ئېقىنىنىڭ قىيپاش تۈزلەڭلىك

بەلبېغى ھېساپلىنىدۇ. ئېگىزلىكى 1300 ـ 1500 مېتىر كېلىدۇ، زېمىنى تۈزلەڭ، ئوتتۇرىچە قىيپاشلىقى $\frac{1}{300}$ مېتىر، قۇرۇقلۇق خاراكتېرلىك تۇراقلىق ھاۋا. تۆت پەسىل رۇشەن پەرقلىنىدۇ. ئەتىياز، ياز پەسلى ئۇزۇن، قىش، كۈز پەسلى قىسقا، يىللىق ئوتتۇرىچە ھاۋا كىلىماتى 11.5°C، 7 ـ ئايدىكى ئەڭ يۇقىرى ئوتتۇرىچە تېمپېراتۇرا 24.5°C، 1 ـ ئايدىكى ئەڭ تۆۋەن ئوتتۇرىچە تېمپېراتۇرا نۆلدىن تۆۋەن 6.5°C ـ، يىللىق ئوتتۇرىچە يامغۇر مىقدارى 34.5 مىللىمېتىر، يىللىق ئوتتۇرىچە پارغا ئايلىنىش مىقدارى 2226.2 مىللىمېتىر، دېھقانچىلىق تېرىلغۇ رايونلىرى ئاساسەن قۇم خاراكتېرلىك زەيلىك نەم تۇپراق. تارىختا قەدىمكى ئۇدۇن دۆلىتى دەۋرىدىلا بۇ يەر جەنۇبىي يىپەك يولىدىكى دېھقانچىلىق تەرەققىي تاپقان رايون ئىدى. دېھقانچىلىق ئىشلەپچىقىرىشىنىڭ تارىخى ئۇزۇن، ھازىرقى ئومۇمىي تېرىلغۇ يەر كۆلىمى 400 مىڭ مو، ئاساسىي مەھسۇلاتى بۇغداي، قوناق، گۈرۈچ، ئومۇمىي تېرىلغۇ يەر كۆلىمىنىڭ 70.4 پىرسەنتىنى ئىگەللەيدۇ. ئىقتىسادىي زىرائەتلەر ئاساسەن پاختا، مايلىقدان، يەل يېمىش بولۇپ، ئومۇمىي تېرىلغۇ يەر كۆلىمىنىڭ 29.6 پىرسەنتىنى ئىگەللەيدۇ. 1985 ـ يىللىق ئاشلىق ئومۇمىي مەھسۇلاتى 156 مىليون 753 مىڭ جىڭ بولۇپ، ئوتتۇرىچە بىرلىك مەھسۇلاتى 669 جىڭ، كىشى بېشىغا توغرى كېلىدىغان ئوتتۇرىچە ئاشلىق 995 جىڭ، پاختىنىڭ ئومۇمىي مەھسۇلاتى 3 مىليون 819 مىڭ جىڭ، مايلىقدانىنىڭ ئومۇمىي مەھسۇلاتى 3 مىليون 383 مىڭ جىڭ، 1985 ـ يىللىق تېرىلغۇ ئىشلەپچىقىرىشىنىڭ ئومۇمىي مەھسۇلات قىممىتى 73 مىليون 373 مىڭ 300 يۈەن، دېھقانچىلىق رايونلىرىنىڭ ھاۋا كىلىماتىدىكى ئاساسىي ئاپەت قۇرغاقچىلىق، مۆلدۈر، تۇپا يېغىش، ئىسسىق شامالدىن ئىبارەت.

شىمالىي قىسمى قۇملۇق چۆل بولۇپ، چۆلنى ئاساس قىلغان ھالدا ئوتتۇرىچە ئېگىزلىكى 1300 مېتىر، بۇ يەر چۆل خاراكتېرلىق قۇرغاق ھاۋا كىلىماتىغا كىرىدۇ. ئىسسىق قۇرۇقچىلىق، شامال كۆپ، يامغۇر ئاز، چۆل ئوتتۇرىلىرىدا پارچە ـ پۇرات تېرىلغۇ يەرلىرى ۋە تەبىئىي توغراق، يۇلغۇن، يانتاق، قومۇش قاتارلىق ئۆسۈملۈك بار، ياۋا توڭغۇز، ياۋا توشقان قاتارلىق ھايۋانلار ھەممە يەردە ئۇچراپ تۇرىدۇ.

لوپ ناھىيىسىنىڭ ھاۋا، تۇپراق قاتارلىق جەھەتلەردىكى ئالاھىدىلىكى بولغاچقا باغۋەنچىلىك يېتىشتۈرۈشكە قولايلىق. مېۋە تۈرلىرى ھەم كۆپ، ھەم ئېسىل بولۇپ، مېۋە ـ چېۋە يۇرتى دەپ داڭقى بار. ئاساسەن شاپتۇل، نەشپۈت، ئۆرۈك، ئالما، ئۈزۈم، ياڭاق ئەنجۈر ئۆستۈرۈلىدۇ. پۈتۈن ناھىيىنىڭ دېھقانچىلىق سۇ قۇرۇلۇش ئىشلىرىنى ئۆزگەرتىپ ياساشقا ئەگىشىپ، ئورمان بىلەن تورلاشتۇرۇش قۇرۇلۇشى، ئىھاتە ئورمىنى، ماتېرىيال ئورمىنى، يېقىلغۇ ئورمىنى قاتارلىق سۇنئىي ئورمان زور تەرەققىي قىلدى. ئومۇمىي كۆلىمى 250 مىڭ مو، 1984 ـ يىلى پۈتۈن ناھىيە بويىچە سالا ئېتىزلىرىنى ئورمان بىلەن تورلاشتۇرۇش ئىشقا ئاشۇرۇلۇپ، ئاپتونوم رايونلۇق پارتكوم، خەلق ھۆكۈمىتىنىڭ گېزىت يۈزىدە تەقدىرلىشىگە ئېرىشتى. 1984 ـ يىلى 8 ـ ئايدا مەملىكەتلىك "3 شىمالىي رايون" ئىھاتە ئورمان قۇرۇلۇشى نەخ مەيدان يىغىنى ۋەكىللىرى لوپ ناھىيىسىگە كېلىپ ئېكسكۇرسىيە قىلدى ۋە يېتەكچىلىك قىلدى. بۇ يەرنىڭ سۇ ئىشلىرى بويىچە دېھقانچىلىق ئېتىزلىرىنى ئورمان بىلەن تورلاشتۇرۇش قۇرۇلۇشىغا يۇقىرى باھا بەردى.

پىلە ئۈجمىسى يېتىشتۈرۈش، پىلە بېقىش تارىخى ئۇزۇن. قەدىمكى ۋاقىتتىلا "ئۈجمىزارلىق"، "مەشۈت يۇرتى" دېگەن نامى بار ئىدى. بۈگۈنكى كۈندە پۈتۈن شىنجاڭدىكى سەككىز چوڭ پىلىچىلىك ناھىيىسىنىڭ بىرسى بولۇپ، پىلە ئىشلەپچىقىرىش بويىچە پۈتۈن شىنجاڭدا 2-ئورۇندا تۇرىدۇ. پىلىنىڭ يىللىق ئومۇمىي مەھسۇلاتى 156 توننا 900 كىلوگرام، ئوتتۇرىچە ھەر قۇتىسىنىڭ بىرلىك مەھسۇلاتى 24.9 جىڭ.

جەنۇبىي قىسمى ئالدىنقى تاغ رايون بولۇپ، دەريا ئېقىن رايونى ۋە شىمالدىكى چۆل بەلباغلىرىدا يايلاق ۋە چارۋىچىلىق نۇقتىلىرى جايلاشقان. چارۋىچىلىق ئىشلەپچىقىرىشتا ئاساسەن قوي، كالا، ئېشەك، ئات، تۆگە بېقىلىدۇ. ئۆدەك، تۇخۇ قاتارلىق ئۆي ھايۋانلىرى دۆلەت ئىگىلىكى، كوللېكتىپ كارخانا ۋە شەخسلەر تەرىپىدىن بېقىلىدۇ. 1985-يىلى پۈتۈن ناھىيە بويىچە قوينىڭ قالدۇق سانى 290 مىڭ 500 تۇياق، چوڭ چارۋا 60 مىڭ 900 تۇياق، ناھىيە تەۋەسىدىكى كان مەھسۇلاتلىرى مول بولۇپ، ئاچچىق تاغدا ئاھاكتېشى، گەج، قىزىلقۇم، ئوتقا چىداملىق توپا، قىزىلسېغىز قاتارلىقلارنىڭ يەر ئاستىدا ساقلىنىش مىقدارى زور. ئېچىش ئوچاقي، كۆمۈر بىلەن تۆمۈرنىڭ مەلۇم ئورنى ۋە ساقلىنىش مىقدارى بار، يۇرۇڭقاش دەرياسىنىڭ يۇقارقى ئېقىن ۋادىلىرىنىڭ قەدىمدىن تارتىپ قۇم تاسقاپ ئالتۇن يىغىۋېلىنىدىغان ئورۇن دېگەن نامى بار. يۇرۇڭقاش دەرياسىنىڭ قەدىمكى ئېقىن ئورنى بولغان قۇماتتىن ئەزەلدىن تارتىپ ئىسىل، سۈتتەك قاشتېشى چىقىدۇ. دورا ئۆسۈملۈكلىرىدىن چۈچۈكبۇيا، چاكاندا، زىخ، زاراڭزا قاتارلىقلار چىقىدۇ.

لوپ ناھىيىسىنىڭ سانائەت، كان ۋە يېنىك سانائەت ئىشلەپچىقىرىشى دەسلەپكى قەدەمدە رىۋاج تاپتى. ھازىر سېمونت زاۋۇتى، دېھقانچىلىق ماشىنىلىرىنى رېمونت قىلىش، ياساش زاۋۇتى، سۇ ئېلېكتىر زاۋۇتى، گىلەم كارخانىسى، پاختا زاۋۇتى، ئاشلىق، ماي پىششىقلاش زاۋۇتى، تۆمۈر، ياغاچ ماتېرىياللىرىنى پىششىقلاش، يەمەك-ئىچمەك پىششىقلاش زاۋۇتى قاتارلىق زاۋۇت كان، پونكىتلار بار. سېمونتنىڭ يىللىق مەھسۇلاتى 7 مىڭ توننا ئەتراپىدا، توك چىقىرىش مىقدارى 3 مىليون 480 مىڭ كىلوۋات سائەت بولۇپ، 10 مىڭدىن 35 مىڭ كىلوۋات سائەتكىچە كېلىدىغان 163 كىلومېتىر ئۇزۇنلۇقتىكى يۇقىرى بېسىملىق توك سىم يولى قۇرۇلدى. گىلەم ئىشلەپچىقىرىش ناھايىتى ئۇزاق تارىخقا ئىگە بولۇپ، 30% ئائىلىلەر گىلەمچىلىك كەسپى بىلەن شۇغۇللىنىدۇ. يىلىغا 20 مىڭ كۋادرات مېتىر گىلەم ئىشلەپچىقىرىلىدۇ. ياۋروپادىن ئامېرىكىغىچە، شەرقى جەنۇبى ئاسىيا رايونلىرىغىچە ئاپىرىپ سېتىلىدۇ. قول سانائەت ساھەسىدە توقۇلىدىغان شايى، ئەتلەس، بەقەسەم، يىپەك چەكمىنى، دەيىيارى مۇشۇ يەرنىڭ ئالاھىدە مەھسۇلاتى بولۇپ، ئۇيغۇر خەلقى ياخشى كۆرىدىغان ئەنئەنىۋى قول سانائەت بۇيۇمىدۇر. ناھىيە بويىچە 1985-يىللىق سانائەت ئىشلەپچىقىرىشنىڭ ئومۇمىي مەھسۇلات قىممىتى 5 مىليون 102 مىڭ 500 يۈەن، يېزا، بازار كارخانىلىرى (88) نىڭ 1985-يىللىق مەھسۇلات قىممىتى 16 مىليون 600 مىڭ يۈەن، پۈتۈن ناھىيە بويىچە ھەر خىل تىپتىكى تراكتور 341، ھەر خىل دېھقانچىلىق ماشىنىلىرى (سۆرىگۈچى) 450، ھەر خىل دېھقانچىلىق قوشۇمچە مەھسۇلاتلىرىنى پىششىقلاش ماشىنىسى 344،

يېزا ئىگىلىك ماشىنىلىرىنىڭ ئومۇمىي ھەركەتلەندۈرگۈچى كۈچى 30 مىڭ 495 ئات كۈچىگە تەڭ.

ناھىيىدە قۇرۇلغان دۆلەت ئىگىلىكىدىكى ماگىزىن 14، كوللېكتىپ تور نۇقتىلىرى 24، يەككە سودىگەرلەر 248 ئائىلە، دۆلەت بىلەن كوللېكتىپنىڭ 1985-يىللىق سودا-سېتىق ئومۇمىي سوممىسى 7 مىليون 900 مىڭ يۈەن، ساپ پايدىسى 194 مىڭ يۈەن، تەمىنات سودا بىرلەشمە كوپېراتىپىغا قاراشلىق ھەرقايسى شىركەت، زاۋۇت، پونكىتلارنىڭ 1985-يىللىق تاۋار ئوبوروت ئومۇمىي سوممىسى 22 مىليون 188 مىڭ يۈەن، ساپ پايدىسى 401 مىڭ 500 يۈەن.

ناھىيىدە 12 ئۇيغۇر، خەنزۇ ئوتتۇرا مەكتىپى قۇرۇلدى. ئۇنىڭدىكى ئوقۇتقۇچى، خىزمەتچىلەر 504 نەپەر، مەكتەپتە ئوقۇۋاتقان ئوقۇغۇچى 4769 نەپەر، باشلانغۇچ مەكتەپ 170 بولۇپ، ئوقۇتقۇچى، خىزمەتچىلىرى 1536 نەپەر، مەكتەپتە ئوقۇۋاتقان ئوقۇغۇچى 23 مىڭ 647 نەپەر، بىر پارتىيە مەكتەپ، يېزا ئىگىلىك ئۈچۈن تەربىيىلەش مەكتىپى ۋە مەدەنىيەت يۇرتى، كۇتۇپخانا، رادىئو ئۇزېلى، كىنوخانا، شىنخۇا كىتابخانىسى قاتارلىق مەدەنىي-مائارىپ ئورۇنلىرى قۇرۇلدى. ناھىيىلىك كۇتۇپخانىدا 40 مىڭ پارچىدىن ئارتۇق (ئۇيغۇرچە، خەنزۇچە) كىتاب ساقلانغان. يېزا، بازارلاردا قۇرۇلغان مەدەنىيەت پونكىتلىرى 9 بولۇپ، 30 مىڭ پارچىدىن ئارتۇق كىتاب ساقلانغان، يېزا، بازارلاردىكى سىملىق رادىئو كېڭەيتىش پونكىتلىرى 9 بولۇپ، سىم يولىنىڭ ئومۇمىي ئۇزۇنلۇقى 1699 كىلومېتىر، رادىئو يۈرۈشلەشكەن ئائىلە 35 مىڭ 553، ناھىيىدە بىر دوختۇرخانا، بىر يۇقۇملۇق كېسەللىكلەرنىڭ ئالدىنى ئېلىش، ئانا-بالىلار ساقلىقىنى ساقلاش پونكىتى قورۇلغان. يېزا، بازارلاردا 9 دوختۇرخانا بار، ئۇنىڭدىكى كېسەل كارىۋىتى 404، ھەر خىل داۋالاش سايمانلىرى بىر قەدەر تولۇق. ناھىيىلىك يۇقۇملۇق كېسەلنىڭ ئالدىنى ئېلىش، ئانا-بالىلار ساقلىقىنى ساقلاش پونكىتى 1973-يىلى ۋە 1982-يىلى يۇقۇملۇق كېسەلنىڭ تارقىلىشىنى تىزگىنلەش جەھەتتە كۆرۈنەرلىك نەتىجە ياراتتى. 1979-يىلدىن بۇيان لوپ ناھىيىسى پەن-تەتقىقات جەھەتتە ۋىلايەت، ئاپتونوم رايون بويىچە 85 تۈرلۈك پەن-تەتقىقات نەتىجىسى موكاپاتىغا ئېرىشتى.

خوتەندىن نىيە ناھىيىسىگىچە بولغان تاشيول مۇشۇ ناھىيە ئىچىدىن كېسىپ ئۆتىدۇ. ئۇ شەرق بىلەن غەربتىكى قوشنا ناھىيىلەرنى ۋە مۇشۇ ناھىيە ئىچىدىكى ھەرقايسى يېزا، بازار كەنتلىرىدىكى تاشيول تورلىرىنى بىر-بىرىگە تۇتاشتۇرۇپ تورىدىغان غول يولدۇر. تاشيولنىڭ ھەرقايسى ئۇچاستكىلىرىنى ناھىيىلىك تاشيول ئاسراش ئەترىتى ياسايدۇ ۋە رېمونت قىلىدۇ. ناھىيىلىك ماشىنا ئەترىتى ۋە يېزا-بازارلاردىكى ئومۇمنىڭ ۋە شەخسلەرنىڭ ماشىنىسى 189 بولۇپ، ئۇلار پۈتۈن ناھىيىنىڭ ئاساسىي قاتناش-تۇشۇش ۋەزىپىلىرىنى ئۆز ئۈستىگە ئالغان.

لوپنىڭ زېمىنى قەدىمكى زاماندا جەنۇبىي يىپەك يولىغا جايلاشقان مۇھىم جاي بولۇپ، قەدىمكى ئۇدۇن دۆلىتىنىڭ ئىقتىسادىي مەدەنىيەت مەركىزى ئىدى. قەدىمدىن قالغان ئاسار ئەتىقە مىراسلىرىنىڭ ئورنى كەڭ، تارىخىي، مەدەنىي يادىكارلىقلار كۆپ. سامپۇلدىكى قەدىمكى قەبرىنى ئاپتونوم رايونلۇق ئارخېئولوگىيە ئەترىتى ئىككى قېتىم قېزىپ تەكشۈرۈپ، كىشىلەرنىڭ دىققىتىنى

قوزغىدى. ئاقسىپىل قەدىمكى شەھەر خارابىلىقى، باغدات مازىرىنىدىكى قەدىمكى قەبرىلەر ئاپتونوم رايون دەرىجىلىك مەدەنى يادىكارلىقنى قوغداش ئورنى ھىساپلىنىدۇ. ئۇنىدىن باشقا ناھىيە دەرىجىلىك مەدىنى يادىكارلىقنى قوغداش ئورنىدىن يەنە راۋاق بۇتخانىسى بار.

لوپ ناھىيىسىنىڭ تارىخى ئۆزگىرىشى

چىن سۇلالىسىنىڭ ئاخىرى، خەن سۇلالىسىنىڭ دەسلىپىدە لوپنىڭ شەرقى تيانشاننىڭ جەنۇبىدىكى تارىم ئويمانلىقى يېشىلزارلىقىدىكى 36 شەھىرىستان دۆلەتلىرى ئىچىدىكى يۈيەى (ئۇزۇنتاتى) دۆلىتىگە تەۋە ئىدى. ئۇنىڭ غەربى ئۇدۇن دۆلىتىگە تەۋە ئىدى. ئۇ چاغدا ھونلار كۈچلۈك خانلىق سۈپىتىدە شىمالدا قۇدرەت تېپىپ، قورىغارنى تىزگىنلەپ تۇراتتى. ھەرقايسى شەھەرلىك دۆلەتلەر ھونلارنىڭ قورىغاردا قۇرغان «تۇڭ پۇ دۇ ۋى» (童仆都尉) نىڭ ھۆكۈمرانلىقىدا ئىدى. خەن سۇلالىسى دەۋرىدىكى شىڭ جۆەنىڭ 3-يىلى (مىلادىدىن بۇرۇن 59-يىلى) غەربى خەن سۇلالىسى ھونلارنىڭ غەربىدە تۇرۇشلۇق پادىشاھ شەنشىڭ شەننى ئۆزىگە تەسلىم بولۇشقا قىستىغاندىن كېيىن، قورىغار بىر-بىرلەپ غەربى خەن ھۆكۈمىتىگە بىرلەشتۈرۈلدى ۋە قورىغاردۇخۇ مەھكىمىسى قۇرۇلۇپ، تيانشاننىڭ جەنۇبىدىكى ھەرقايسى جايلارنى بىر تۇتاش باشقۇردى. خەن مىڭدى زامانىسىدىكى يۇڭ پىڭ نىڭ 4-يىلى (مىلادى 61-يىلى) ئۇدۇن دۆلىتى گۇما، چىرا، يۈيەى (ئۇزۇنتاتى) دۆلەتلىرىنى بىرلەشتۈردى. شۇنىڭدىن كېيىن لوپتىكى ھەرقايسى بەگلىكلەر ئۇدۇن دۆلىتىگە تەۋە بولدى. تاڭ سۇلالىسىغىچە ئۇدۇن قورىغارغا تەۋە بولۇپ، ھازىرقى ئاقسپىل قەدىمكى شەھەر خارابىلىقى قەدىمكى ئۇدۇن دۆلىتىنىڭ مۇھىم ئىقتىسادى، مەدەنىيەت، دىنى مەركىزى ئىدى. سۇڭ سۇلالىسى دەۋرىدىكى شەن پىڭ نىڭ 4-يىلى (مىلادى 1001-يىلى) قارا خانىلار سۇلالىسى قوشۇلۇپ كېتىپ قورىغاردىكى بۇددا دىنى مەركىزىدىن ئىسلام دىنىنى قوبۇل قىلىشقا مەجبۇر قىلىندى. چاغاتايخان خانلىقى دەۋرىدە موڭغۇللار پادىشاھى ئالۇغۇنىڭ ھۆكۈمرانلىقىدا بولدى. مىڭ سۇلالىسىنىڭ ئاخىرى چىڭ سۇلالىسىنىڭ دەسلەپكى مەزگىللىرىچە ئۇدۇن دۆلىتىگە قاراشلىق ئالتە شەھەرنىڭ بىرسى بولدى. ئۇنىڭ دائىرىسى ھازىرقى يۇرۇڭقاش ئىدى (سامپۇل، لوپ ئىككى كەنتنى ئۆز ئىچىگە ئالىدۇ). چىڭ سۇلالىسى دەۋرىدىكى گۇاڭشۈينىڭ 28-يىلى (مىلادى 1902-يىلى) «خوتەننىڭ شەرقىدىن يۇرۇڭقاش دەرياسىنىڭ شەرقىدىكى 15 كەنتنى، كېرىيەنىڭ غەربىدىن يېڭىلەڭگەرنىڭ غەربىدىكى 23 كەنتنى لوپقا ئايرىپ بېرىپ، ناھىيە قۇرۇلدى»ۋە خوتەن بىۋاستە ۋىلايەتنىڭ قارمىقىدا بولدى. شۇ چاغدا لوپ سامپۇل مىڭ بەگلىكى، ئالتىلە مىڭ بەگلىكى، تەۋەككۇل مىڭ بەگلىكى دىگەن ئۈچ مىڭ بەگلىككە ئايرىلغان، «شىنجاڭ خەرىتىلىك تەزكىرىسى قۇرۇلما 1-»، ناھىيىدە بىردىن ناھىيىلىك شىڭتەي جىرشەن (ھاكىم)، دىيەنسى (قانۇنچى) قويۇلغان، ناھىيىدە ئاشلىق باشقۇرۇش ئىدارىسى، قاراۋۇللۇق كالۇن، چارۋا باج ئىدارىسى قۇرۇلغان.

1912-يىلدىن كېيىن پۈتۈن ناھىيىنى تۆت رايونغا ئايرىغان، يەنى: شەرقى رايون (ناھىيە

تۇرۇشلۇق بازار)، جەنۇبى رايون (هازىرقى سامپۇل ئەتراپى)، غەربى رايون (هازىرقى چارباغ)، شىمالى رايون (هازىرقى دول، هاڭگىي ئەتراپى).

1920-يىلى لوپ ناھىيە خوتەن دوتەيىنىڭ قارمىقىدا بولغان. 1921-يىلى ناھىيىلىك ئىش مەھكىمىسى قۇرۇلغان. 1928-يىلى خوتەن دوتەيىنى خوتەن مەمۇرىي رايون قىلىپ ئۆزگەرتكەندە، لوپ ناھىيە يەنىلا ئۇنىڭغا قاراشلىقلارنىڭ بىرسى قىلىنغان. 1934-يىلىدىن 1937-يىلىغىچە لوپ ناھىيىسى لوپ، يۇرۇڭقاش، سامپۇل، شى شاڭ (غەربى يېزا)، هاڭگىي، تەۋەككۇلدىن ئىبارەت 6 مەمۇرىي رايونغا بۆلۈندى. بىرىنچى رايون (لوپ بازار ئىچى)دا بەش كەنت، 2-رايون (يۇرۇڭقاش)دا 12 كەنت، 3-رايون نەنشاڭ (جەنۇبى يېزا يەنى سامپۇل)دا 10 كەنت، 4-رايون شى شاڭ (غەربى يېزا يەنى چارباغ)دا ئالتە كەنت، 5-رايون (هاڭگىي)دا بەش كەنت، 6-رايون (تەۋەككول)دا ئالتە كەنت بولۇپ، پۈتۈن ناھىيە بويىچە جەمئىي 45 كەنت قۇرۇلدى. 1938-يىلى يەنە قايتىدىن لوپ، نەنشاڭ (جەنۇبى يېزا)، شىشاڭ (غەربى يېزا)، يۇرۇڭقاش، هاڭگىي، تەۋەككول دىگەن ئالتە مەمۇرىي رايونغا ئايرىلدى. 1942-يىلى ناھىيىدە كاتىپ، خەلق ئىشلار، مالىيە، مائارىپ، قۇرۇلۇش قاتارلىق بۆلۈملەر ۋە جامائەت خەۋپسىزلىك ئىدارىسى قۇرۇلدى. شۇنداقلا ئەسلىدىكى ئالتە مەمۇرىي رايۇننى لوپ، دول، نەنشاڭ (جەنۇبى يېزا) هاڭگىي، شىشاڭ (غەربى يېزا)، يۇرۇڭقاش، جىيا، تەۋەككۇلدىن ئىبارەت سەككىز مەمۇرىي رايون، 4 بىۋاستە قاراشلىق يېزىغا ئۆزگەرتتى. ئۇنىڭ ئاستىدا 116 كەنت قۇرۇلدى ۋە هەرقايسى رايونلاردا دىگۇدەك رايونلۇق مەھكىمە قۇرۇلدى. 1943-يىلى خوتەن 7-مەمۇرىي نازارەت قىلىش ۋالى مەھكىمىسىگە ئۆزگەرتىلدى. لوپ ناھىيىسىنىڭ يۇقىرى بىلەن بولغان تەۋەلىك مۇناسىۋىتى ئۆزگەرمىدى. ناھىيىدە باج ئىدارىسى، ئۇيغۇر ئۇيۇشما قۇشۇپ تەسىس قىلىندى. جامائەت خەۋپسىزلىك ئىدارىسى ساقچى ئىدارىسىگە ئۆزگەرتىلدى. 1944-يىلى پۈتۈن ناھىيە بويىچە يېزا، بازارلاردا بوجاڭ، جاجاڭ تۈزۈمى يۈرگۈزۈلدى. پۈتۈن ناھىيە 4 جېن (بازار) 19 شاڭ (يېزا)غا ئايرىلدى، يەنى: ۋىنخۇاجېن (مەدىنىيەت بازار)، يۈيلۇڭ جېن (يۇرۇڭقاش بازار)، نەنشىن جېن (جەنۇبى گۈللىنىش بازىرى)، فۇشىن جېن (قايتا گۈللىنىش بازىرى) دىگەن 4 جېنغا ۋە گۇڭنۇڭشاڭ (ئىشچى-دېھقانلار يېزىسى)، بىيخې شاڭ (شىمالى تىچلىق يېزىسى)، خېپىڭشاڭ (تىچلىق يېزىسى)، شىنيۈيشاڭ (يېڭى يېتىشتۈرۈش يېزىسى)، فۇمىنشاڭ (پۇقرالارنى بېيىتىش يېزىسى)، شىن فاشاڭ (يېڭىدىن رىۋاجلاندۇرۇش يېزىسى)، شۈنخېشاڭ (مولايىم يېزا)، جۇڭچىڭشاڭ (ساداقەت يېزىسى)، نۇڭچىڭشاڭ (ئىشچانلار يېزىسى)، فەنشىنشاڭ (گۈللەندۈرۈش يېزىسى)، شىشىڭشاڭ (غەربى گۈللىنىش يېزىسى) سۈيخېشاڭ (تىچلاندۇرۇش يېزدىسى)، مىن فىڭشاڭ (خەلقنى باي قىلىش يېزىسى)، خۋامىن شاڭ (جۇڭگو پۇقرالىرى يېزىسى)، نۇڭ فىڭ شاڭ (دېھقانلارنى بېيىتىش يېزىسى)، شىنيېشاڭ (ئىشەنج يېزىسى)، رىنيە-شاڭ (ئىشىنىش يېزدىسى) دۇڭيىشاڭ (شەرق سەنئىتى يېزىسى)، جىڭگۇڭشاڭ (ئومۇمنى قۇتقۇزۇش يېزدىسى) دىگەن 19 شاڭ (يېزا)غا ئايرىلدى. يېزا-بازار ئاستىدا 267 بو قۇرۇلدى. بو ئاستىدا 2738 جا قۇرۇلدى. 1947-يىلى يەنە بىرلەشتۈرۈلۈپ قورغان، سامپۇل، هاڭگىي، يۇرۇڭقاش

دېگەن توت بازار ۋە تەۋەككۇل، بۇيا، چارباغ، دول، ناۋا دېگەن بەش چوڭ يېزا قورۇلدى. كېيىن يەنە لوپ، يۇرۇڭقاش دېگەن ئىككى بازارغا ئۆزگەرتىلىپ، جىيا، بۇيا، بەزلىي، ناۋا، سامپۇل، گىجا، چالمىي، جەممىي، بامىي، ھاڭگىي، كونا ھاڭگىي، ياندۇرما، راخمانپۇر، تەۋەككۇل، قومات دېگەن 15 يېزا قورۇلدى. 1947-يىلىنىڭ ئاخىرىدا توققۇز مەمۇرى رايون (جەمئىي 42 يېزا)غا ئۆزگەرتىپ قورۇلدى.

1950-يىلى 3-ئايدا جۇڭگو كوممۇنىستىك پارتىيىسى لوپ ناھىيىلىك كومىتېت قورۇلدى. 4-ئايدا لوپ ناھىيىلىك خەلق ھۆكۈمىتى قورۇلدى ۋە خوتەن ۋىلايەتلىك ۋالى مەھكىمىگە تەۋە بولدى. لوپتىكى بۇرۇنقى توت بازار، بەش چوڭ يېزىلىق تۈزۈم ئۆزگەرتىلىپ يەتتە رايون (جەمئىي 47 يېزا، 438 كەنت) قورۇلدى. 1955-يىلى 10-ئايدا لوپ ناھىيىلىك خەلق ھۆكۈمىتى لوپ ناھىيىلىك خەلق كومىتېتقا ئۆزگەرتىلدى. شۇ يىلى 10-ئايدا شەھەر ئەتىراپى رايونى ئەمەلدىن قالدۇرۇلۇپ، لوپ جېن (بازار) قورۇلدى. پۈتۈن ناھىيە يەنە قورغان، يۇرۇڭقاش، سامپۇل، چارباغ، ھاڭگىي، دول، جىيادىن ئىبارەت يەتتە رايون (جەمئى 44 كەنت)، بىر بىۋاستە قاراشلىق يېزا (چەندۆڭ يېزىسى)غا ئۆزگەرتىلدى. 1956-يىلى 12-ئايدا قورغان رايونى ئەمەلدىن قالدۇرۇلۇپ 7-رايون (جىيا) 1-رايونغا ئۆزگەرتىلدى. قالغانلىرىدا ئۆزگىرىش بولمىدى. ئاستىدا 44 يېزا بىر بازار قورۇلدى. 1957-يىلى يېزىنى ئاساس قىلىپ ئالى كوپېراتسيە قورۇلدى. 1958-يىلى 10-ئايدا پۈتۈن ناھىيىدە 15 خەلق كوممۇناسى، ئىككى دېھقانچىلىق مەيدان قورۇلدى. ئۇلار:

شەرق شامىلى كوممۇنا — جىيا رايون 1-، 2-، 3-يېزا، جىيا بازار، سۇيادىن تەركىپ تاپقان.

سۇنئىي ھەمرا كوممۇنا — جىيا رايون 4-، 5-يېزا، تامئېغىل بىلەن سولۋىنىڭ بىر قىسمىدىن تەركىپ تاپقان.

تىنچلىق كوممۇنا — يۇرۇڭقاش 1-، 2-، 4-يېزا، ئالتىلە كەنت، قۇتچى كەنت، بۇيا كەنتدىن تەركىپ تاپقان.

قىزىلىيۇلتۇز كوممۇنا — يۇرۇڭقاش رايون 3-، 4-يېزىنىڭ بىر قىسمىدىن ۋە چالمىي كەنتدىن تەركىپ تاپقان.

قىزىلبايراق كوممۇنا — سامپۇل رايون 1-2-يېزىدىن تەركىپ تاپقان؛

بەخت كوممۇنا — سامپۇل رايون 3-، 5-يېزىدىن تەركىپ تاپقان؛

يېڭىھايات كوممۇنا — سامپۇل رايون 4-يېزا، بەزلىي ۋە قاراقىر كەنتىدىن تەركىپ تاپقان.

نۇرلۇق كوممۇنا — چارباغ رايون 1-، 5-يېزا، جەممىي، چارباغ، ئايماق، گىجا، بامىي قاتارلىق كەنتلەردىن تەركىپ تاپقان؛

قەھرىمان كوممۇنا — چارباغ رايون 2-، 3-، 4-يېزىنىڭ بىر قىسمىدىن، گىجا، يۇقىرى بامىي، تۆۋەن گىجا قاتارلىق كەنتلەردىن تەركىپ تاپقان.

ئالتۇنيۇلتۇز كوممۇنا ــ ھاڭگىي رايون 1 ــ، 2 ــ يېزىدىن تەركىپ تاپقان؛
بەشيۇلتۇز كوممۇنا ــ ھاڭگىي رايون 3 ــ، 4 ــ يېزىدىن تەركىپ تاپقان.
غالبىيەت كوممۇنا ــ دول رايون 1 ــ، 2 ــ يېزىدىن تەركىپ تاپقان؛
دۆلەتقۇرۇلشى كوممۇنا ــ دول رايون 3 ــ، 4 ــ يېزىدىن تەركىپ تاپقان؛
راكىتا كوممۇنا ــ دول رايون 5 ــ يېزا ۋە ھاڭگىي رايون 5 ــ يېزىدىن تەركىپ تاپقان؛
قىزىليۇلتۇز كوممۇنا ــ قورغان يېزا، دول رايون 6 ــ يېزا، سامپۇل رايون 6 ــ يېزىدىن تەركىپ تاپقان.

1959 ــ يىلى پۈتۈن ناھىيە بىرلەشتۈرۈلۈپ ئالتە كوممۇناغا ئايرىلغان ۋە ئاستىدا 33 باشقۇرۇش رايون، 204 دادۈي① قۇرۇلغان. ئالتە كوممۇنا:

قىزىليۇلتۇز كوممۇنا ــ ئەسلىدىكى لوپ قورغان يېزا؛
تاشقىن كوممۇنا ــ ئەسلىدىكى شەرق شاملى، قىزىليۇلتۇز، سۇنىمىي ھەرا، تىچلىق كوممۇنالىرىدىن تەركىپ تاپقان؛
قىزىلبايراق كوممۇنا ــ ئەسلىدىكى قىزىلبايراق، بەخت، يېڭىھايات، قىزىليۇلتۇز كوممۇنالىرىدىن تەركىپ تاپقان؛
ئۇچقۇن كوممۇنا ــ ئەسلىدىكى نۇرلۇق، قەھرىمان كوممۇنالىرىدىن تەركىپ تاپقان؛
يالقۇن كوممۇنا ــ ئەسلىدىكى ئالتۇنيۇلتۇز، بەشيۇلتۇز، راكىتا كوممۇنالىرىدىن تەركىپ تاپقان؛
شەرقشاملى كوممۇنا ــ ئەسلىدىكى غالبىيەت، دۆلەت قۇرۇلۇشى، راكىتا كوممۇنالىرىدىن تەركىپ تاپقان؛

شۇنىڭ بىلەن بىر ۋاقىتتا، ئەسلىدىكى ھەرقايسى رايونلۇق مەھكىمىلەر كوممۇنا باشقۇرۇش كومىتېتقا، رايونلۇق كومىتېت بولسا كوممۇنا پارتكومغا ئۆزگەرتىلدى.

1960 ــ يىلدىن 1963 ــ يىلغىچە ئىلگىرى ــ كېيىن بولۇپ جىيا تاشقىن كوممۇنادىن ئايرىلىپ چىقىپ، مۇستەقىل ھالدا يېڭى قۇرۇلۇش كوممۇناسى بولۇپ قۇرۇلدى، ناۋا بولسا قىزىلبايراق كوممۇنادىن ئايرىلىپ چىقىپ مۇستەقىل ھالدا مەڭگۇ مولھوسۇل كوممۇناسى بولۇپ قۇرۇلدى. شۇنىڭدىن كېيىن پۈتۈن ناھىيىدە سەككىز كوممۇنا، بىر دۆلەت ئىگىلىكىدىكى دېھقانچىلىق مەيدان قۇرۇلدى.

1969 ــ يىلى 2 ــ ئايدا ناھىيىلىك خەلق كومىتېت ناھىيىلىك ئىنقىلابىي كومىتېتقا ئۆزگەرتىلدى. ناھىيىدىن تۆۋەن ھەردەرىجىلىك ھاكىمىيەتلەر بىرتۇتاش ئىنقىلابىي كومىتېتقا ئۆزگەرتىلدى.

ئىزاھات ① دادۈي ــ خەنزۇ تىلىدىن قوبۇل قىلىنغان سۆز بولۇپ، چوڭ ئەترەت دىگەن مەنىدە. ئاتاپ ئادەتلىنىپ قالغاچقا ئۆز ئەينى ئېلىندى.

1973 ـ يىلى ئاپتونوم رايوننىڭ تەستىقى ئارقىلىق قىزىلبايراق دېھقانچىلىق مەيدان ئەمەلدىن قالدۇرۇلۇپ، شەرققىزاردى كوممۇناسى قۇرۇلدى. شۇنىڭدىن كېيىن پۈتۈن ناھىيىدە توققۇز كوممۇنا قۇرۇلدى.

1978 ـ يىلى يەرنامىلىرىنى ئومۇميۈزلۈك تەكشۈرۈشتە، كوممۇنالارنىڭ نامى بىردەك ئەسلىدىكى يەرلىك نامغا ئۆزگەرتىلدى، ئۇلار:

ئەسلىدىكى نامى	ئۆزگەرگەن نامى	قاراشلىق ئورۇن
قىزىليۇلتۇز كوممۇنا	لوپ كوممۇنا	13 دادۈي 1 دېھقانچىلىق مەيدان
تاشقىن كوممۇنا	يۇرۇڭقاش كوممۇنا	40 دادۈي 1 دېھقانچىلىق مەيدان
يېڭىقۇرۇلۇش كوممۇنا	جىيا كوممۇنا	19 دادۈي 1 دېھقانچىلىق مەيدان
قىزىلبايراق كوممۇنا	سامپۇل كوممۇنا	22 دادۈي 1 دېھقانچىلىق مەيدان
ئۇچقۇن كوممۇنا	چاۋاغ كوممۇنا	35 دادۈي 1 دېھقانچىلىق مەيدان
يالقۇن كوممۇنا	ھاڭگىي كوممۇنا	33 دادۈي 1 دېھقانچىلىق مەيدان
شەرقشاملى كوممۇنا	دول كوممۇنا	29 دادۈي 2 دېھقانچىلىق مەيدان
شەرققىزاردى كوممۇنا	بەشتۇغراق كوممۇنا	8 دادۈي
مەڭگۈ مول ھوسۇل كوممۇنا	ناۋا كوممۇنا	9 دادۈي

1981 ـ يىلى 12 ـ ئايدا لوپ ناھىيىلىك 8 ـ نۆۋەتلىك خەلق ۋەكىللىرى قۇرۇلتىيى چاقىرىلىپ، ناھىيىلىك ئىنقىلابىي كومىتېت ناھىيىلىك خەلق ھۆكۈمىتىگە ئۆزگەرتىلگەنلىكى رەسمىي ماقۇللاندى ۋە جۇڭگو خەلق سىياسىي مەسلىھەت كېڭىشى لوپ ناھىيىلىك كومىتېتى، لوپ ناھىيىلىك خەلق ۋەكىللىرى قۇرۇلتىيى دائىمىي كومىتېتى قۇرۇلدى.

1984 ـ يىلى 2 ـ قېتىملىق يەرنامىلىرىنى ئومۇميۈزلۈك تەكشۈرۈشتە، يەرنامىلىرىنى ئۆلچەملەشتۈرۈش، قېلىپلاشتۇرۇش تەلىپىگە ئاساسەن، ناھىيىلىك خەلق ھۆكۈمىتىگە يوللاپ تەستىقلىتىش ئارقىلىق، بىرقىسىم يەرنامىلىرىنىڭ خەنزۇچە يېزىلىشى ئۆزگەرتىلدى. شۇ يىلى 12 ـ ئاينىڭ 7 ـ كۈنى ناھىيىلىك خەلق ھۆكۈمىتى مۇزاكىرە قىلىش ۋە ئاپتونوم رايونلۇق خەلق ھۆكۈمىتىگە يوللاپ تەستىقلىتىش ئارقىلىق ھاكىمىيەت بىلەن كوممۇنانى ئايرىپ، ھەرقايسى يېزا، بازارلىق خەلق ھۆكۈمەتلىرى قۇرۇلدى. پۈتۈن ناھىيە مەمۇرى جەھەتتە ئومۇمەن سەككىز يېزا، ئىككى بازار، 190 كەنت كومىتېت، بەش ئاھالە كومىتېتقا ئايرىلدى. ئۇلار:

ئەسلى نامى	ئۆزگەرگەن نامى	تورۇشلۇق ئورنى	قاراشلىق كەنت (ئاھالە) كومىتېت
لوپ كوممۇنا	لوپ بازىرى	يېڭىبازار	17 كەنت كومىتېت، بەش ئاھالەكومىتېت
جىيا كوممۇنا	جىيا يېزىسى	تېرەكلىك	13 كەنت كومىتېت
يۇرۇڭقاش كوممۇنا	يۇرۇڭقاش بازىرى	يۇڭبازار	12 كەنت كومىتېت
يۇرۇڭقاش كوممۇنا	بوّيا يېزىسى	بويا مازار	17 كەنت كومىتېت
ناۋا كوممۇنا	ناۋا يېزىسى	پادىچىمەھەللە	11 كەنت كومىتېت

سامپۇل كوممۇنا	سامپۇل يېزىسى
چارباغ كوممۇنا	چارباغ يېزىسى
هاڭگىي كوممۇنا	هاڭگىي يېزىسى
دول كوممۇنا	دول يېزىسى
بەشتوغراق كوممۇنا	بەشتوغراق يېزىسى

شەنبەبازار	22 كەنت كومىتېت
كۆلئېرىق	32 كەنت كومىتېت
قۇمباغ	36 كەنت كومىتېت
يولچىكۆل	20 كەنت كومىتېت
چوگىيول	10 كەنت كومىتېت

لوپ ناھىيىسىنىڭ سۇ بايلىق مەنبەسى، سۇ قۇرۇلۇش ئومۇمىي ئەھۋالى

لوپ ناھىيىسىنىڭ دەريا-ئۆستەڭلىرى ئومۇمەن كۇئېنلۇن تېغىدىن باشلىنىپ، مۇز-قار ئېرىتمىلىرىدىن دەريا ئېقىنى شەكىللەنگەن. ئۇ چوڭقۇر ئېدىر-جىلغىلار ئارقىلىق چۆل باياۋانغا كىرىپ تاغ ئالدىدىكى يانتۇ تۈزلەڭلىكتىكى كەڭ دېھقانچىلىق تېرىلغۇ رايونلىرىدىن ئېقىپ ئۆتىدۇ ۋە شىمالدىكى تەكلىماكان چۆلىگە سىڭىپ كېتىدۇ. بۇ يەردە ئاساسەن 6 دەريا ئېقىنى بار.

يۇرۇڭقاش دەرياسى: كۇئېنلۇن تاغ سىستېمىسىدىكى مۇزتاغنىڭ جەنۇبىدىكى چاڭچەمەن داۋىنىدىن باشلىنىدۇ. ئۇ لوپ ناھىيىسى بىلەن خوتەن ناھىيىسىنى ئايرىپ تۇرىدىغان پاسىل دەريا، شۇنداقلا لوپ ناھىيىسىنىڭ ئاساسلىق سۇغۇرۇش مەنبەسى ھېسابلىنىدۇ. ناھىيىدىن ئېقىپ ئۆتۈش ئۇزۇنلۇقى 190 كىلومېتىر، ئېقىپ ئۆتۈش زېمىن كۆلىمى 14 مىڭ 576 كۋادرات كىلومېتىر، ئوتتۇرىچە ئېقىن مىقدارى سېكۇنتىغا 73.2 كۇب مېتىر، كەلكۈن مەزگىلىدە ئەڭ زور ئېقىن مىقدارى سېكۇنتىغا 1460 كۇب مېتىر، سۇسىز مەزگىلدىكى ئەڭ ئاز ئېقىن مىقدارى سېكۇنتىغا 2.3 كۇب مېتىر، يىللىق ئوتتۇرىچە ئېقىن مىقدارى 2 مىليارت 300 مىليوندىن 2 مىليارت 500 مىليون كۇب مېتىرغىچە كېلىدۇ. يىل بويى لوپ ناھىيىسىگە ئاقىدىغان سۇ مىقدارى 650 مىليون كۇب مېتىر، سۇغۇرۇش كۆلىمى 490 مىڭ مو.

ئاچچىق دەرياسى: ئايىغىنىڭ سۈيى ئاچچىق بولغاچقا ئاچچىق دەرياسى دەپ نام ئالغان، بۇ دەريا ئوتتۇرا تاغ بەلباغلىرىدىن باشلىنىدۇ. مۇز-قار ئېرىتمىسىدىن ھاسىل بولغان، سۇ ئاز بولغاچقا پەسىل خاراكتېرلىق دەريا ئېقىنىغا كىرىدۇ. يىللىق ئوتتۇرىچە ئېقىن مىقدارى سېكۇنتىغا 0.44 كۇب مېتىر، يىللىق ئومۇمىي ئېقىن مىقدارى سېكۇنتىغا 14 مىليون كۇب مېتىر، 6-ئاي كەلكۈن مەزگىلى بولۇپ، ئايلىق ئېقىن مىقدارى يۇقىرى بولغاندا 6 مىليون 500 مىڭ كۇب مېتىرغا يېتىدۇ، قالغان ئايلار ئاساسەن سۇسىز مەزگىلى بولۇپ، ئوتتۇرىچە ئايلىق ئېقىن مىقدارى 400 مىڭ كۇبمېتىر، سۇدىكى لاي لاتقىلار كۆپ بولغاچقا سۇ ئامبىرى ياساپ سۇ ساقلاشقا ئەپسىز. بۇ دەريا سامپۇل يېزىسىنىڭ ئاچچىق كەنتىدىكى 32 كىلومېتىرلىق يېزا ئىگىلىك تېرىلغۇ رايونىدىن ئېقىپ ئۆتىدۇ. ئېقىن رايونى ئىچىدە 2950 مو تېرىلغۇ يەر سۇغۇرىلىدۇ.

ساقى دەرياسى، قۇراملىق دەرياسى، ئوتتۇراقىر دەرياسى ۋە پاختىلىق دەرياسى ئومۇمەن كۇئېنلۇن تاغلىرىنىڭ ئالدىنقى تاغ بەلبېغىدىن باشلىنىدۇ. ھۆل يېغىن كۆپ بولمىغانلىقتىن پەسىل خاراكتېرلىك دەريا ھېسابلىنىدۇ. كەلكۈن مەزگىلى قىسقا، قۇرغاق مەزگىلى ئۇزۇن، يەنە كېلىپ، يېشىل بەلباغدىن كۆپ يىراقتا بولغاچقا سۇ چۆلگە ئېقىپ كىرىپ كېتىپ، يېزا ئىگىلىك سۇغۇرۇشقا قىلچە پايدىسى تەگمەيدۇ. لېكىن يول بويىدىكى پەسىللىك يايلاق يېتىشتۈرۈشكە بولىدۇ.

ناھىيىمىزنىڭ يەر ئاستى سۇ مەنبەسى مول، تەكشۈرۈش ئارقىلىق سۇنىڭ تۇرغۇن مىقدارى

56 ملىيارت كۇب مېتىر، تەگشەش مىقدارى 221 ملىيون كۇب مېتىر، ئېچىش مىقدارى 191 ملىيون كۇب مېتىر، ئومۇمەن يۇشۇرنىشى ئۆزە، سۇنىڭ يەر ئاستى ئورنى ئوتتۇرا ھساب بىلەن 5_3 مېتىر، بولۇپمۇ ناھىيىنىڭ شەرقى شىمال قىسمىدا يەر ئاستى سۇيىنىڭ ئوتتۇرىچە ئورنى 5_1 مېتىر بولۇپ، بۇندىن كېيىن يەر ئاستى سۇيىنى ئېچىشتا كۆكۆلدىكىدەك سۇ مەنبەسى قۇرۇلۇشى قىلغىلى بولۇدىغان جاي ھساپلىنىدۇ، ناھىيە تەۋەسىدە 10 نەچچە جايدا بۇلاق ئېچىلدى. يىللىق ئوتتۇرىچە ئېقىن مىقدارى 80 ملىيون كۇب مېتىر، ئەتىياز پەسلىدىكى بۇلاق سۇ مىقدارى 21 ملىيون كۇب مېتىر، كۈز پەسلىدىكى بۇلاق سۇ مىقدارى 22 ملىيون 700 مىڭ كۇب مېتىر، ھازىر ھاڭگىي، راخمانپۇر، جىيا، لوپتىكى بۇلاق سۇيىنى ئېچىپ پايدىلىنىۋاتىدۇ. بۇنىڭ ناھىيىمىزنىڭ قىش، ئەتىياز پەسلىدىكى يېزا ئىگىلىك سۇغۇرۇش ئىشلىرىدا رولى ناھايىتى چوڭ بولماقتا. يەر ئاستى سۇيىنى ئېچىپ پايدىلىنىشتا ناھىيىمىز 107 قۇدۇق قازدى. قۇدۇق-نىڭ يەككە ئېقىش مىقدارى سېكونتىغا 0.02 كۇب مېتىر پىلانلانغان. سۇ چىقىرىش مىقدارى 8 ملىيون 660 مىڭ كۇب مېتىر، لېكىن ئېلېكتىرمەنبەسى قىس، ھەم قىممەت. ئۇنىڭ ئۈستىگە قۇدۇقنى يۇرۇشلەشتۇرۇش تولۇق بولماي، لايىھەلەش ئىقتىدارىغا تېخى يەتمىگەن. ئەمەلى سۇ چىقىرىش مىقدارى ئوتتۇرا ھساب بىلەن 3 ملىيون كۇب مېتىر بولماقتا.

لوپ ناھىيىدە 1964 _ يىلى پۈتۈن ناھىيىنىڭ سۇغۇرۇش رايونىنى ئومۇملاشتۇرۇپ پىلانلىغان ئىدى. 1965 _ يىلى پۈتۈن ناھىيىنىڭ كونا سۇغۇرۇش رايونىنى زور كۆلەمدە ئۆز-گەرتتى. بىرقانچە يىلدىن بويان ئۇنىڭغا ئومۇمەن 39 ملىيون 647 مىڭ 600 يۈەن مەبلەغ سالدى. ئۇنىڭ ئىچىدە دۆلەتنىڭ سۇ قۇرۇلۇشىغا بەرگەن مەبلىغى 4 ملىيون 839 مىڭ يۈەن، كەلكۈندىن مۇداپىئە كۆرۈش مەبلىغى 766 مىڭ 200 يۈەن، ئۆزى قوشقان مەبلەغ 28 ملىيون 417 مىڭ 600 يۈەن، كەتكەن ئەمگەك كۈچى 28 ملىيون كۈن، ئومۇمى پىلاندىكى قۇرۇلۇشنىڭ ئورۇن-لىنىش مىقدارى 12 ملىيون 825 مىڭ 100 كۇب مېتىر، پۈتۈن ناھىيە بويىچە 2535.67 كىلومېتىر ئۇزۇنلۇقتا 3280 ھەرخىل ئۆستەڭ ئۆزگەرتىپ ياسالدى ۋە ئاۋۇتۇلدى. ئۇنىڭ ئىچىدە ناھىيە باشقۇرغان باش غول ئۆستەڭ بىر بولۇپ، ئۇزۇنلىقى 6.5 كىلومېتىر، ئەڭ زور سۇ ئۆتۈش مىقدارى سېكونتىغا 135 كۇب مېتىر، شەرق ۋە غەرب دەپ ئىككى غول ئۆستەڭگە بۆلىنىدۇ. ئۇلارنىڭ ئۇزۇنلىقى 41.38 كىلومېتىر، ھەرقايسى يېزا-بازارلارغا ئاقىدىغان غول ئۆستەڭ 20 بولۇپ، ئومۇمىي ئۇزۇنلىقى 271.87 كىلومېتىر، تارماق ئۆستەڭ 80 بولۇپ، ئومۇمىي ئۇزۇنلىقى 250 كىلومېتىر، ئوق ئېرىق 789، ئومۇمىي ئۇزۇنلىقى 859 كىلومېتىر، سولاغ ئېرىقى 2395 بولۇپ ئومۇمىي ئۇزۇنلىقى 10143.35 كىلومېتىر، پۈتۈن ناھىيە بويىچە 254 كىلومېتىر ئۇزۇنلۇقتا تاش ياتقۇزۇلغان سۇ سېڭىپ كېتىشنىڭ ئالدىنى ئېلىش ئۆستىڭى ياسالدى. سۇ سېڭىپ كېتىشنىڭ ئالدىنى ئېلىش ئۆستىڭى ھەرخىل ئېرىق-ئۆستەڭ ئومۇمىي ئۇزۇنلىقنىڭ 7.89 پىرسەنتىنى ئىگەللەيدۇ. شۇنداقلا 2 سۇ كىرگۈزۈش زاكۇ① ۋە بىر سۇ تەخسىم قىلىش باش زاكۇ ياسالدى. ھەرقايسى

ئىزاھات: ① زاكۇ دىگەن خەنزۇچە سۆز بولۇپ ئۇيغۇرچە سېمونت بىلەن قاتۇرۇلغان ئازما دىگەن مەنىدە. ئۇيغۇرچە زاكۇ دەپ ئاتاپ ئادەتلەنگەنلىكتىن شۇ بويىچە ئېلىندى.

يېزا بازارلاردا 624 زاكۇ، 59 كۆۋرۈك، 90 سەكرەتمە، 13 تاناي ياسالدى. 197 تۇرلۇك ئوق ئۆستەڭنىڭ يۇرۇشلەشكەن قۇرۇلۇشى ئىشلىنىپ بولدى. 2 ئۇرۇندا سۇ ئامبىرى ئىشلىنىپ پۈتتى. بۇنىڭ ئىچىدە قاراكۆل سۇ ئامبىرىنىڭ سۇ سىغىمچانلىقى 22 مىليون كۇب مېتىر، ئومۇمىي سۇغۇ-رۇش كۆلىمى 39 مىڭ 500 مو، ئۇ پۈتۈن ناھىيىنىڭ ئەتىياز پەسلىدىكى سۇغۇرۇش كۆلىمىنىڭ 10 پىرسەنتىنى ئىگەللەيدۇ. سۇغۇرۇش رايونىنى ئۆزگەرتىپ ياساشقا ماسلاشقان ھالدا سۇ بايلىق مەنبەلىرىدىن تولۇق پايدىلىنىلدى. ناھىيىمىزدە 6 ئورۇندا كىچىك تىپتىكى سۇ ئېلېكتىر ئىستان-سىسى ياسالدى. ئومۇمىي قۇراشتۇرۇلغان ماشىنىنىڭ سىغىمچانلىقى 1400 كىلوۋات بولۇپ، كەڭ يېزىلار ئۈچۈن يېزا ئىگىلىك ماشىنىلىرى ۋە يېزا ئىگىلىك قوشۇمچە مەھسۇلاتلىرىنى پىششىقلاپ ئىشلەشتە ئېنېرگىيە كۈچى بىلەن تەمىن ئەتتى.

لوپ ناھىيىسىنىڭ سۇ قۇرۇلۇش بويىچە ئومۇملاشتۇرۇپ پىلانلاشنىڭ دەسلەپكى قەدەمدە ئىشقا ئاشۇرۇلىشى يېزا-بازارلاردىكى مۇكەممەلراق بولغان دېھقانچىلىق ئېرىق-ئۆستەڭ سىستېمىسىنى قۇرۇپ بەردى. ئۆتمۈش بىلەن سېلىشتۇرغاندا سۇنى ئېچىش ۋە سۇدىن پايدىلىنىش ئۈنۈمى 40 پىرسەنت ئۆستۈرۈلدى. سۇغۇرۇش كۆلىمى 1949-يىلدىكى 300 مىڭ مودىن 1984-يىلدىكى 490 مىڭ موغا يەتتى. ناھىيىمىزنىڭ تارىخىدا بۇرۇندىن تارتىپ «كەلكۈن سۈيى بار تۇرۇپ يەرلەر قۇرۇپ كېتىش» ھادىسىسى ئاساسەن يوقىتىلدى.

١

مەمۇرىي رايون ۋە تەبىئىي كەنتلەر نامى

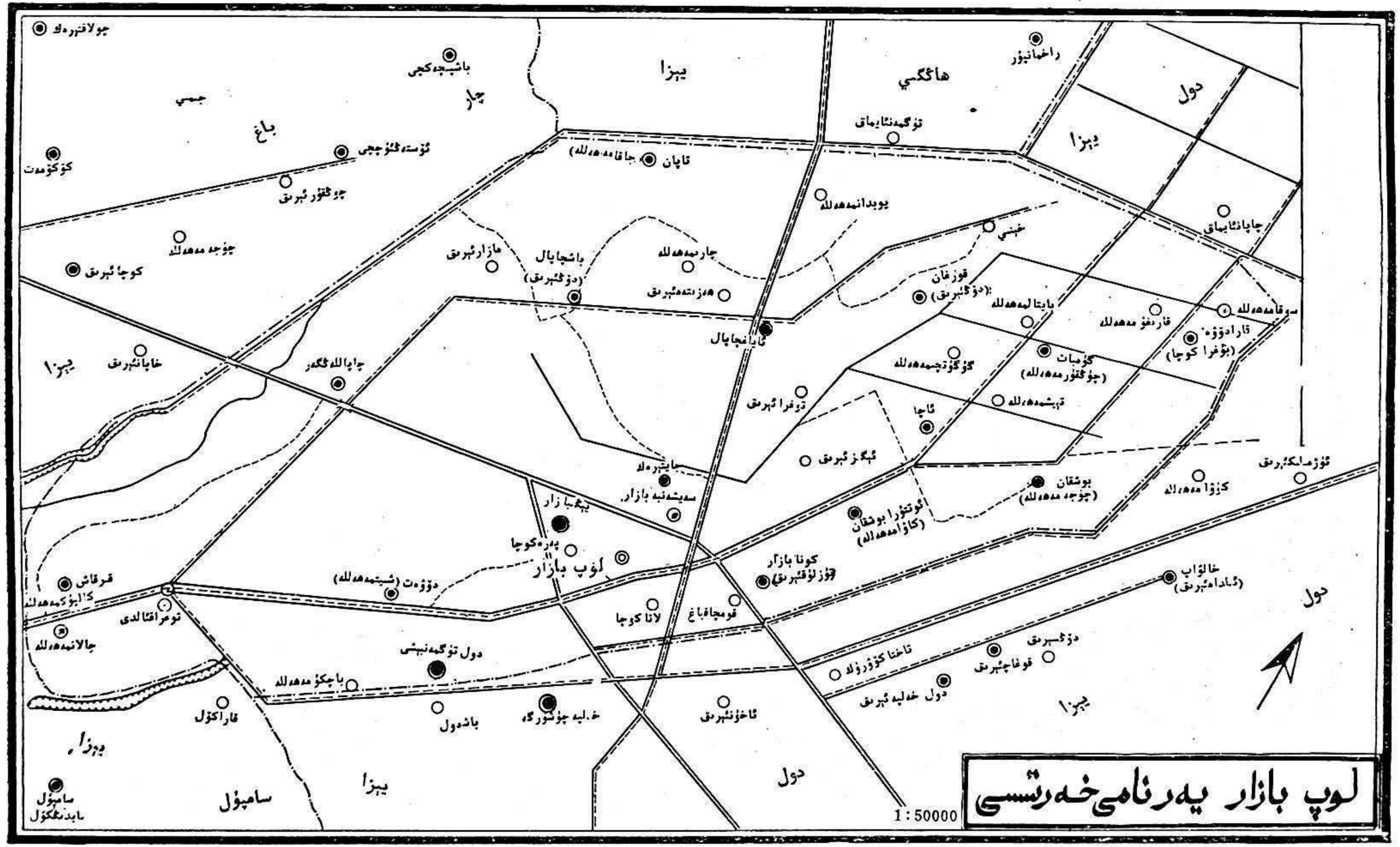

لوپ بازار يەرنامى خەرىتىسى

لوپ بازىرنىڭ ئومۇمىي ئەھۋالى

شىلدىرلاپ ئاققان سۇ، ئاپتاپ چۈشمەيدىغان يول.

لوپ بازىرى ـ لوپ ناھىيىسى تۇرۇشلۇق جاي، بازارنىڭ شىمالى ھاڭگىي يېزىسىنىڭ راخمانپۇر ئۆستىڭى بىلەن چېگرىلىنىدۇ. شەرقى دول يېزىسى بىلەن تۇتىشىدۇ. جەنۇبى سامپۇل يېزىسى بىلەن، غەربى چارباغ يېزىسى بىلەن تۇتىشىدۇ. ئومۇمى كۆلىمى 38.5 كۋادرات كىلومېتىر، 5 ئاھالە كومىتېت، 17 كەنت كومىتېت، 38 تەبىئىي كەنت قارايدۇ. 3337 ئائىلە، 13 مىڭ 56 نوپۇس بار، بۇنىڭدىن ئۇيغۇر 11 مىڭ 101 كىشى، خەنزۇ 1820 كىشى، خۇيزۇ 29 كىشى، قازاق 65 كىشى، مانجۇ بىر كىشى.

لوپ بازىرى لوپ كەنتىگە جايلاشقانلىقى ئۈچۈن لوپ دەپ ئاتالغان، تارىختا بۇ يەر قەدىمكى ئۇدۇن دۆلىتىگە قاراشلىق يۇرۇڭقاش كەنتىدىكى ئىككى مەھەللىنىڭ بىرسى ئىدى. ناھىيە قۇرۇلغىچە بۇ يەر بىر كىچىك كەنت بولۇپ، ئۇنىڭغا قاراشلىق 2 مەھەللىنىڭ بىرى دولپۇر دەپ ئاتىلاتتى. شۇ يەردە ئولتۇراقلاشقان ئاھالىلار لوپ بىلەن دولپۇرنى قېتىپ دولپۇر دەپمۇ ئاتىشاتتى. ناھىيە قۇرۇلغان چاغدىمۇ بۇ يەر سامپۇل مىڭ بەگلىكىگە قارايتتى. ناھىيە قۇرۇلغاندىن كېيىن لوپ

ناھىيە نامى قىلىنغان. شۇڭا ئىزچىل لوپنىڭ تۇرۇشلۇق ئورنى بولۇپ كەلمەكتە.
1934 ـ يىلىنىڭ ئالدى كەينىدە، پۈتۈن ناھىيە ئالتە مەمۇرى رايونغا بۆلۈندى، لوپ ناھىيە شەھەر ئىچى 1 ـ رايون بولدى. لوپ، قورغان، چاپال، راخمانپۇر، دول كەنتلىرى ئۇنىڭغا قاراشلىق قىلىندى.
1942 ـ يىلى پۈتۈن ناھىيە سەككىز مەمۇرى رايونغا ئۆزگەرتىلگەندە، لوپ شەھەر ئىچى يەنىلا 1 ـ رايون قىلىنىپ، 12 كەنت قاراشلىق بولدى.
1944 ـ يىلى بوجاڭ ـ جاجاڭ تۇزۇمى يولغا قويۇلغاندا لوپ شەھەر ئىچى بىر بازار ئىككى يېزىغا يەنى ۋېنخۇا جېن (مەدەنىيەت بازار)، خۇا مىنشاڭ (جۇڭگو پۇقرالىرى يېزىسى)، شىنيىشاڭ (ئىشىنىش يېزىسى)غا ئايرىلدى.
1947 ـ يىلى بىر بازار ئىككى يېزىنى لوپ بازار، راخمانپۇر يېزا دېگەنگە ئۆزگەرتتى.
1947 ـ يىلى 12 ـ ئايدا پۈتۈن ناھىيە تۆت بازار، بەش چوڭ يېزىغا ئۆزگەرتىلگەندە لوپ بازار بىلەن راخمانپۇر يېزىنى قوشۇپ ئەسلىدىكى قورغان بازارغا ئۆزگەرتىلدى.
1949 ـ يىلىدىن 1950 ـ يىلىنىڭ بېشىغىچە يەنى ئازاتلىق ھارپىسىغىچە قورغان بازارغا تەۋە بولدى.
1950 ـ يىلى 4 ـ ئايدا لوپ ناھىيىلىك خەلق ھۆكۈمىتى قۇرۇلغاندىن كېيىن پۈتۈن ناھىيە يەتتە رايونغا ئۆزگەرتىلدى. قورغان رايونى 1 ـ رايون بولدى ۋە رايونلۇق خەلق ھۆكۈمىتى قۇرۇلدى.
1954 ـ يىلى 3 ـ ئايدا 1 ـ رايوننى ئىككى رايونغا بۆلۈپ شەھەر ئەتراپى رايونى ئاۋۇتۇلدى.
1955 ـ يىلى شەھەر ئەتراپى رايونى ئەمەلدىن قالدۇرۇلۇپ، لوپ بازار قۇرۇلدى.
1956 ـ يىلى 12 ـ ئايدا 1 ـ رايون (قورغان رايون) ئەمەلدىن قالدۇرۇلۇپ، ئەتراپتىكى كەنتلەرنى قوشۇپ، قورغان كەنت ئاساس قىلىنغان ھالدا ناھىيىگە بىۋاستە قاراشلىق قورغان يېزىسى قۇرۇلدى.
1958 ـ يىلى 11 ـ ئايدا قورغان يېزا، سامپۇل 6 ـ يېزا (قىرقاش)، دول 6 ـ يېزا (بوشقان) لەردىن تەركىب تاپقان لوپ قىزىليۇلتۇز كوممۇناسى قۇرۇلدى.
1959 ـ يىلى 3 ـ ئايدا پۈتۈن ناھىيىدىكى 15 كوممۇنانى قىسقارتقاندا لوپ بازارنى تەسىس قىلىپ قورغان يېزا ئۆز ئالدىغا قىزىليۇلتۇز كوممۇنا بولۇپ قۇرۇلدى. رەھبەرلىك ئورگىنى كوممۇنا باشقۇرۇش كومىتېتى دەپ ئاتالدى.
1968 ـ يىلى كوممۇنا باشقۇرۇش كومىتېتى كوممۇنا ئىنقىلابى كومىتېتقا ئۆزگەرتىلدى.
1979 ـ يىلى لوپ كوممۇنا دەپ ئۆزگەرتىلدى.
1984 ـ يىلى 12 ـ ئايدا ھاكىمىيەت بىلەن كوممۇنا ئايرىپ قۇرۇلغاندا، لوپ كوممۇنا لوپ بازار ۋە قورغان يېزا دەپ ئىككىگە ئايرىلدى ۋە بازارلىق خەلق ھۆكۈمىتى، يېزىلىق خەلق ھۆكۈمىتى قۇرۇلدى.
1985 ـ يىلى 12 ـ ئايدا لوپ بازار بىلەن قورغان يېزا بىرلەشتۈرۈلۈپ، لوپ بازار (جېن) قۇرۇلدى ۋە بازارلىق خەلق ھۆكۈمىتى تەسىس قىلىندى.

لوپ بازىرىنىڭ ئەسلى شەھەر سېپىلى يوق ئىدى. تۆت ئەتراپى يېزىلار بىلەن تۇتىشىپ كېتەتتى. 1945-يىلى لوپ شەھەر سېپىلى ياسالدى. سېپىل ئېگىزلىكى 4.75 مېتىر، تېگىنىڭ كەڭلىكى 3.5 مېتىر، ئۈستىنىڭ كەڭلىكى 1.5 مېتىر، ئەتراپىنىڭ ئايلانما ئۇزۇنلۇقى 3180 مېتىر ئىدى. پۈتۈن شەھەر ئىچى تۇخۇمدەك يۇمىلاق شەكىلگە چۈشۈرۈلگەن ئىدى. تۆت تەرىپىدە شەھەر دەرۋازىسى قويۇلغان، شەرقىي دەرۋازىسى خۇيىنىڭمىن (ئامانلىق دەرۋازىسى)، جەنۇبىي دەرۋازىسى يۈيشۈمىن (تاغ مەنزىرىسى دەرۋازىسى)، غەربىي دەرۋازىسى جېڭ بىيەنمىن (چېگرا مۇداپىئە دەرۋازىسى)، شىمالىي دەرۋازىسى شۈەنجىڭمىن (ھۆكۈمەت دەرۋازىسى) دەپ ئاتىلاتتى. شەھەر ئىچىدە تۆت دانە ئويداڭ-چوڭقۇر، ئەگرى-مايماق توپا يول (كوچا) بار ئىدى. شەھەر ئىچىدە پەقەتلا بىرقانچە ئائىلىلىك ناۋايخانا، ۋە پارچە-پۇرات دۇكان بار ئىدى. بىر ئۇيغۇر باشلانغۇچ مەكتەپ بولۇپ، 60 نەپەر ئوقۇغۇچىسى، ئوقۇتقۇچىلار بار ئىدى. ئازاتلىقنىڭ ھارپىسىغىچە ناھىيىلىك ھۆكۈمەت، ساقچى ئىدارىسى، ئۇيغۇر ئۇيۇشما قاتارلىق قىش ۋە ياغاچتىن ياسالغان تۆت ئورۇن قۇرۇلۇشنى ھېسابقا ئالمىغاندا، قالغان كوچا ئۆيلەرنىڭ ھەممىسى پاكار ۋەدىك ئۆيلەر ئىدى. ھەرسەيشەنبە كۈنى بازار بولاتتى. شۇڭا لوپ بازىرىنى پۇقرا تىلىدا سەيشەنبە بازار دەپ ئاتىشاتتى.

لوپ بازىرى تاغ ئالدى كەلكۈن لاتقا تۈزلەڭلىكىگە كىرىدۇ. جەنۇبىي تەرىپى ئېگىز، شىمالىي تەرىپى پەس، ئوتتۇرىچە ئېگىزلىكى دېڭىز يۈزىدىن 1340 مېتىر ئېگىز. قىيپاشلىقى $\frac{1}{300}$ مېتىر، زېمىن تەۋەلىكىدىكى يەر ئاستى سۇ ئورنى ئېگىز، شورلۇق تۇپراق كۆپ، بازارنىڭ غەرب ۋە شىمال تەرىپىدە زور كۆلەملىك زەيلىك، سازلىق يەرلەر بار. ھاۋاسى قۇرغاق، شامال كۆپ چىقىدۇ. بۇ يەر تىپىك قۇرۇقلۇق چۆل خاراكتېرىدىكى ھاۋا كىلىماتىغا كىرىدۇ. يىللىق ئوتتۇرىچە تېمپېراتۇرا 11.5°C، تارىختىن بويانقى يىللىق ئوتتۇرىچە ھۆل يېغىن مىقدارى 34.5 مىللىمېتىر، يىللىق ئوتتۇرىچە قىروسىز مەزگىلى 212 كۈن.

لوپ بازىرى لوپ ناھىيىسىنىڭ سىياسىي، ئىقتىسادىي، سودا، مەدەنىيەت مەركىزى ھېسابلىنىدۇ. ئازاتلىقتىن كېيىنكى 30 نەچچە يىلدىن بويان شەھەر ئىچى بارغانسىرى كېڭەيدى. ھازىرقى ناھىيە شەھەر ئىچى كۆلىمى ئازاتلىقنىڭ دەسلەپكى مەزگىلىنىڭ 3 ھەسسىسىگە تەڭ كېلىدۇ. شەھەر ئىچى قۇرۇلۇشى رەتلىك، ئۆتمۈشتىكى كونا پاكار ئۆيلەردىن قىلچە ئەسەر قالمىدى. شەھەر ئىچىدىكى توققۇز كەڭ داغدام كوچا يوللار تەرەپ-تەرەپكە تۇتىشىدۇ. ئۇنىڭدىن بەش يولغا ماي ياتقۇزۇلغان.

30 نەچچە يىلدىن بويان سودا-سانائەت تېز تەرەققىي قىلدى. ھازىر گىلەم كارخانىسى، سېمونت زاۋۇتى، يېزا ئىگىلىك ماشىنىلىرىنى ياساش-رېمونت قىلىش زاۋۇتى، ئۇن زاۋۇتى، ياغ زاۋۇتى، يەمەك-ئىچمەك پىششىقلاش زاۋۇتى، سەيپۇڭچىلىق، ياغاچچىلىق قاتارلىق زاۋۇت-كارخانىلار قۇرۇلدى. بازار ئىچىدە سودا ئورۇنلىرى ھەممە يەرگە يېيىلغان.

ناھىيىلىك دوختۇرخانا، بازارلىق دوختۇرخانا، يۇقۇملۇق كېسەللىكلەرنىڭ ئالدىنى ئېلىش-داۋالاش پونكىتى، مەدەنىيەت يۇرتى، كۇتۇپخانا، كىنو-تىياتىرخانا، سەنئەت ئۆمىكى،

تەنتەربىيە مەيدانى، رادىئو-تېلېۋىزىيە ئىدارىسى قاتارلىق مەدەنى، سەھىيە كەسپى ئورۇنلار مۇشۇ بازارغا جايلاشقان، 12 باشلانغۇچ مەكتەپ، 1716 نەپەر ئوقۇغۇچى، ئۇچ ئوتتۇرا مەكتەپ، 1866 نەپەر ئوقۇغۇچى بار، يەنە بىر پارتىيە مەكتەپ، بىر دېھقانچىلىق ماشىنسازلىق، دېھقانچىلىق تېخنىكا خادىملىرىنى يېتىشتۈرۈش مەكتىپى بار.

بازار ئەتراپى يېزىلىرى يېزا ئىگىلىكىنى ئاساس قىلىدۇ. تېرىلغۇ يەر كۆلىمى 22 مىڭ 366 مو، ئاساسى مەھسۇلاتى بۇغداي، قوناق، ئىقتىسادى زىرائەتلەردىن پاختا، مايلىقدان، پىلە ئۈزۈمچىلىك، قاتارلىقلار بار، 1985-يىلى ئاشلىقنىڭ ئومۇمى مەھسۇلاتى 10 مىليون 90 مىڭ جىڭ، بىرلىك مەھسۇلاتى 743 جىڭ، كىشى بېشىغا توغرا كېلىدىغان ئوتتۇرىچە ئاشلىق 867 جىڭ، پاختىنىڭ ئومۇمىي مەھسۇلاتى 240 مىڭ جىڭ، مايلىقدانىنىڭ ئومۇمىي مەھسۇلاتى 215 مىڭ جىڭ، پىلە 9484.3 جىڭ، قوتاندىكى قالدۇق چارۋا 21 مىڭ 59 تۇياق.

يېقىنقى يىللاردىن بويان شەھەر ئەتراپى رايونلىرىدىكى يېزا قۇرۇلىشى ناھايىتى تېز تەرەققى قىلدى. ھازىر بىر غول ئۆستەڭ، 13 تارماق ئۆستەڭ بار، ئومۇمىي ئۇزۇنلىقى 21.7 كىلومېتىر، ئادەتتىكى سۇغۇرۇش ئېرىقلىرى 104 بولۇپ، ئومۇمىي ئۇزۇنلىقى 78.5 كىلومېتىر، ئاساسى ئورمان بەلباغ 13 پارچە، تاشيول 53 بولۇپ، ئومۇمىي ئۇزۇنلىقى 54 كىلومېتىر، ھازىر سالا ئېتىز؛ يول، ئېرىق-ئۆستەڭ ۋە ئورمان بەلباغلىرى بىرگەۋدە قىلىنغان مەنزىرە شەكىللەندى. 1984-يىلى دېھقانچىلىق ئېتىزلىرىنى ئورمان بىلەن تورلاشتۇرۇش ئەمەلگە ئاشۇرۇلدى.

ئۆلچەملىك ناملار

لوپ ناھىيىسى

لوپ ناھىيىسىنىڭ ئومۇمىي ئەھۋال ماتېرىيالىغا قارالسۇن

لوپ بازىرى

لوپ بازىرىنىڭ ئومۇمىي ئەھۋال ماتېرىيالىغا قارالسۇن

بىرىنچى ئاھالە كومىتېتى

ئورنى لوپ بازىرىنىڭ مەركىزىدىكى تۆت چاسا يول ئېغىزىنىڭ غەربىي جەنۇبىدا، بۇنىڭغا قاراشلىق رايوندا جامائەت خەۋپسىزلىك ئىدارىسى، ناھىيىلىك پارتكوم، 2-يىنىك سانائەت ئىدارىسى، ناھىيىلىك 2-باشلانغۇچ مەكتەپ، 2-ئوتتۇرا مەكتەپ، 3-ئوتتۇرا مەكتەپ، پارتىيە مەكتىپى، نېفت شىركىتى، دېھقانچىلىق تېخنىكا كېڭەيتىش پونكىتى، ئۇرۇقچىلىق شىركىتى، ئورمانچىلىق ئىدارىسى، ناھىيىلىك رادىئو-تېلېۋىزىيە ئىدارىسى قاتارلىق 16 ئورۇن بار. غەربىي جەنۇبتىن شەرققە قاراپ تەرتىپى بويىچە ئورۇنلاشتۇرۇلۇپ، بىرىنچى ئاھالە كومىتېت دەپ ئاتالدى.

ئىككىنچى ئاھالە كومىتېتى

ئورنى لوپ بازىرىنىڭ مەركىزىدىكى تۆت چاسا يول ئېغىزىنىڭ غەربىي شىمالىدا، بۇنىڭغا قاراشلىق رايوندا سودا ماگىزىنى، 2-يىنىك سانائەت ئىدارىسىنىڭ بىناكارلىق كارخانىسى، ناھىيىلىك يېزا ئىگىلىك ماشىنىلىرىنى ياساش-رېمونت قىلىش زاۋۇتى، سۇ ئېلېكتىر ئىدارىسى، پاختا زاۋۇتى، ناھىيىلىك 1-باشلانغۇچ مەكتەپ، يېزا ئىگىلىك ماشىنا سايمانلىرى بىلەن تەمىنلەش پونكىتى، يەم-ئېچمەكلەرنى پىششىقلاپ ئىشلەش زاۋۇتى قاتارلىق 15 ئورۇن بار، بۇلار رەت بويىچە ئىككىنچى ئورۇنغا تىزىلغانلىقى ئۈچۈن ئىككىنچى ئاھالە كومىتېت دەپ ئاتالدى.

ئۈچىنچى ئاھالە كومىتېتى

ئورنى لوپ بازىرىنىڭ مەركىزىدىكى تۆت چاسا يول ئېغىزىنىڭ شەرقىي جەنۇبىدا، بۇنىڭغا قاراشلىق رايوندا ناھىيىلىك خەلق بانكىسى، تۈرلۈك ماللارنى توپ تارقىتىش شىركىتى، پارچە سېتىش شىركىتى، پوچتا تېلېگراف ئىدارىسى، ناھىيىلىك 1-ئوتتۇرا مەكتەپ، يەرلىك مەھسۇلات-لار شىركىتى، ناھىيىلىك خەلق ھۆكۈمىتى، ماشىنا ئەترىتى، كۆتۈپخانا قاتارلىق 10 ئورۇن بار، رېتى بويىچە ئۈچىنچى ئورۇنغا تىزىلغانلىقى ئۈچۈن ئۈچىنچى ئاھالە كومىتېت دەپ ئاتالدى.

تۆتىنچى ئاھالە كومىتېتى

ئورنى لوپ بازىرىنىڭ مەركىزىدىكى تۆت چاسا يول ئېغىزىنىڭ شەرقىي شىمالىدا، بۇنىڭغا قاراشلىق رايوندا پارچە سېتىش شىركىتىنىڭ تۈرلۈك ماللار ماگىزىنى، سودا ئىدارىسى، باج

ئىشلارئىدارىسى، تەمىنات سودا كوپېراتىپى، قورال-لىق بۆلۈم، سوت مەھكىمىسى، قورال-لىق ساقچى ئەترەت، كىنوخانا، ماددى ئەشيا پونكىتى، ناھىيىلىك گىلەم كارخانىسى قاتارلىق 22 ئورۇن بار، بۇلار رەتى بويىچە تۆتىنچى ئورۇنغا تىزىلغانلىقى ـ ئۈچۈن تۆتىنچى ئاھالە كومىتېت دەپ ئاتالدى.

بەشىنچى ئاھالە كومىتېتى

ئورنى لوپ بازار مەركىزىنىڭ شەرققە قىيپاش شىمال تەرىپىدە، لوپ بازىرىدىكى بوشقان ئۆستىڭىنىڭ شەرقى، دول ئۆستىڭىنىڭ غەربىدىكى ئارىلىققا جايلاشقان. بۇ رايوندا ئاشلىق ئىدارىسى، ناھىيىلىك دوختۇرخانا، تەپتىش مەھكىمىسى، يەرلىك كىسەللىكلەرنىڭ ئالدىنى ئېلىش ـ داۋالاش پونكىتى، يېمەك ـ ئىچمەك شىركىتى، يېزا ئىگىلىك بانكا، مال دوختۇرلۇق پونكىتى قاتارلىق 9 ئورۇن بار، رەتى بويىچە بەشىنچى ئورۇنغا تىزىلغانلىقى ئۈچۈن بەشىنچى ئاھالە كومىتېت دەپ ئاتالدى.

خوتەن يولى

ئورنى لوپ بازار مەركىزىنىڭ غەربىدە، شەرق تەرىپى بازار مەركىزىدىكى تۆت چاسا يول ئېغىزىدىن باشلىنىپ، غەربتە شەھەر قۇرۇلۇشى تاشيولىغا تۇتىشىدۇ. ئومۇمىي ئۇزۇنلىقى 1.49 كىلومېتىر، كەڭلىكى 24 مېتىر، غەرپتىن شەرققە قاراپ سوزۇلغان، يول يۈزىگە ماي ياتقۇزۇلغان، لوپ بازىرىدىكى تۆت چوڭ كوچىنىڭ بىرسى ھېساپلىنىدۇ، جامائەت خەۋپسىزلىك ئىدارىسى، ناھىيىلىك 1 ـ باشلانغۇچ مەكتەپ، ناھىيىلىك پارتكوم، 2 ـ يىنىك سانائەت ئىدارىسى، يېزا ئىگىلىك ماشىنا سايمانلىرى بىلەن تەمىنلەش پونكىتى قاتارلىق ئورۇنلار مۇشۇ يولنىڭ ئىككى ياقىسىغا جايلاشقان. بۇ يەر ئازاتلىقنىڭ ئالدىدا يېڭىبازار دەپ ئاتىلاتتى، ئازاتلىقتىن كېيىنمۇ يېڭىبازار دەپ ئاتالغان. 1984 ـ يىلى خوتەن يولى دەپ نام بېرىلدى. بۇ يول لوپ ناھىيىسىدىن خوتەنگە قاتنىغىلى بولىدىغان ئوق لىنىيە بولغانلىقتىن شۇنداق نام بېرىلگەن.

ھاڭگىي يولى

ئورنى لوپ بازار مەركىزىنىڭ شىمالىدا، جەنۇب تەرىپى بازار مەركىزىدىكى تۆت چاسا يول ئېغىزىدىن باشلىنىپ، شىمال تەرىپى ھاڭگىي يېزىسىنىڭ ئوق يولىغا تۇتىشىدۇ. ئومۇمىي ئۇزۇنلىقى 1.55 كىلومېتىر، كەڭلىكى 24 مېتىر، جەنۇپتىن شىمالغا قاراپ سوزۇلغان، يول يۈزىگە ماي ياتقۇزۇلغان، لوپ بازىرىدىكى تۆت چوڭ كوچىنىڭ بىرسى ھېساپلىنىدۇ. سودا ماگىزىنى، چوڭ بازار، سۇ ئېلېكتىر ئىدارىسى، لوپ بازارلىق تەمىنات سودا ماگىزىنى، ناھىيىلىك تەمىنات سودا كوپېراتىپىنىڭ 3 ـ ماگىزىنى، يەرلىك مەھسۇلاتلار ماگىزىنى، ئەمگەك مۇلازىمەت شىركىتىنىڭ ھەرقايسى ماگىزىنلىرى، شۇنىڭدەك يەككە تىجارەتچىلەر، رېمونتچىلار، ئاشپەزچىلىك دوكانلىرى، ساتىراچلار قاتارلىق مولازىمەت كەسپلىرىنىڭ كۆپۈنچىسى مۇشۇ يولنىڭ ئىككى تەرىپىگە جايلاشقان. يەنە ناھىيىلىك مەدەنىيەت يۇرتى، تەنتەربىيە مەيدانى، كىنوخانىلارمۇ بار. بۇ كوچا لوپ بازىرىنىڭ سودا ـ سېتىق، مەدەنى كۆڭۈل ئېچىش پائالىيەت مەركىزى ھېساپلىنىدۇ. بۇ ناھىيە شەھەر مەركىزىدىن ھاڭگىي يېزىسىغا تۇتىشىدىغان ئوق يول بولغانلىقتىن بۇرۇندىن تارتىپ ھاڭگىي يولى

دەپ ئاتالغان.

دول يولى

ئورنى لوپ بازار مەركىزىنىڭ شەرقىدە، غەرب تەرىپى بازار مەركىزىدىكى تۆت چاسا يول ئېغىزىدىن باشلىنىپ، شەرقتە دول ئۆستېڭىگە تۇتىشىدۇ. ئومۇمى ئۇزۇنلۇقى 1.35 كىلومېتىر، كەڭلىكى 24 مېتىر، شەرقتىن غەرپكە قاراپ سوزۇلغان، يول يۈزىگە ماي ياتقۇزۇلغان، لوپ بازىرىدىكى تۆت چوڭ كوچىنىڭ بىرسى ھېساپلىنىدۇ. خەلق بانكىسى، يېزا ئىگىلىك بانكا، يىمەك-ئىچمەك شىركىتى، ناھىيىلىك 1-ئوتتۇرا مەكتەپ، باج ئىشلار ئىدارىسى، ناھىيىلىك تەمىنات سودا كوپېراتىپى قاتارلىق ئورۇنلار مۇشۇ يولنىڭ ئىككى ياقىسىغا جايلاشقان. بۇ يول ناھىيە شەھىرىدىن دول يېزىسىغا قاتنايدىغان ئوق يول بولغانلىقتىن 1984-يىلى دول يولى دەپ نام بېرىلگەن.

مەدەنىيەت يولى

ئورنى لوپ بازار مەركىزىنىڭ جەنۇبىدا، شىمال تەرىپى بازار مەركىزىدىكى تۆت چاسا يول ئېغىزىدىن باشلىنىپ، جەنۇبى دول ئۆستېڭىگە تۇتىشىدۇ. ئومۇمى ئۇزۇنلۇقى 1.17 كىلومېتىر، كەڭلىكى 20 مېتىر، شىمالدىن شەرقى جەنۇپقا قاراپ سوزۇلغان، يول يۈزىگە ماي ياتقۇزۇلغان، لوپ ناھىيە شەھىرىدىكى تۆت چوڭ كوچىنىڭ بىرسى ھېساپلىنىدۇ. ناھىيىلىك خەلق ھۆكۈمىتى، سەنئەت ئۆمىكى، كىنو-تىياتىرخانا، كۇتۇپخانا، ناھىيىلىك باللار يەسلىسى، ناھىيىلىك 2-ئوتتۇرا مەكتەپ، 2-باشلانغۇچ مەكتەپ، پارتىيە مەكتىپى قاتارلىق ئورۇنلار مۇشۇ يولنىڭ ئىككى ياقىسىغا جايلاشقان، مەدەنى مائارىپ ئورۇنلىرىنىڭ كۆپىنچىسى مۇشۇ يول بويىغا جايلاشقانلىقتىن 1984-يىلى مەدەنىيەت يولى دەپ نام بېرىلگەن.

سامپۇل يولى

ئورنى لوپ بازىرىنىڭ جەنۇبىدا، شەرق تەرىپى مەدەنىيەت يولىنىڭ ئوتتۇرىسىدىن باشلىنىپ، غەربى جەنۇبى شەھەر قۇرۇلۇشى يولىغا تۇتۇشىدۇ. شەرقتىن غەربى جەنۇپقا قاراپ سوزۇلغان. ئومۇمى ئۇزۇنلۇقى 750 مېتىر، كەڭلىكى 24 مېتىر، يول يۈزىگە ماي ياتقۇزۇلغان. ناھىيىدىكى يېزا ئىگىلىك، ئورمانچىلىق قاتارلىق پەن-تېخنىكا تەتقىقات ئورۇنلىرى، ئورمانچىلىق پونكىتى، تەبىئى ئورمانلارنى باشقۇرۇش پونكىتى، ھاۋا رايى پونكىتى، ئۇرۇقچىلىق شىركىتى قاتارلىق ئورۇنلار مۇشۇ يول بويىغا جايلاشقان. بۇ يول 1978-يىلى ياسالغان، لوپ ناھىيە شەھىرىدىن سامپۇل يېزىسىغا قاتنايدىغان ئوق يول بولغانلىقتىن 1984-يىلى سامپۇل يولى دەپ نام بېرىلگەن.

يېڭىبازار يولى

ئورنى لوپ بازىرىنىڭ غەربىدە، شىمال تەرىپى ئىككىنچى ئاھالە كومىتېت بىلەن تۇتىشىدۇ. بۇ يول جەنۇپتىن شىمالغا سوزۇلغان. ئۇزۇنلۇقى 1.13 كىلومېتىر، كەڭلىكى 23 مېتىر، يول يۈزىگە شېغىل ياتقۇزۇلغان، ناھىيىلىك رادىئو-تېلېۋىزىيە ئىدارىسى، بازارلىق خەلق دوختۇرخانىسى، بازارلىق ماشىنا تېرىقچىلىق ئەترىتى قاتارلىق ئورۇنلار مۇشۇ يول بويىغا جايلاشقان. 1983-يىلى ياسالغان، بۇ يول يېڭىبازارغا بارىدىغان ئوق يول بولغانلىقتىن 1984-يىلى يېڭىبازار يولى دەپ نام بېرىلگەن.

بوشقان يولى

ئۇرنى لوپ بازار مەركىزىنىڭ شەرقىدە، جەنۇب تەرىپى دول يولىنىڭ بېشىغا تۇتىشىدۇ، شىمالى بوشقان كەنتىگە تۇتىشىدۇ. جەنۇپتىن شىمالغا سوزۇلغان، ئۇزۇنلۇقى 950 مېتىر، كەڭلىكى 18 مېتىر، يول يۇزىگە ماي ياتقۇزۇلغان، ئاشلىق ئىدارىسى، دوختۇرخانا، تەپتىش مەھكىمىسى، يەرلىك كېسەللىكلەرنىڭ ئالدىنى ئېلىش پونكىتى، قۇراللىق بۆلۈم، سوت مەھكىمىسى قاتارلىق ئۇرۇنلار مۇشۇ يولنىڭ ئىككى ياقىسىغا جايلاشقان، بۇ يول ناھىيە شەھىرىدىن بوشقان كەنتىگە تۇتاشقانلىقتىن 1984-يىلى شۇنداق نام بېرىلگەن. 1966-يىلى ياسالغان.

يېڭىبازار كەنت كومىتېتى تۇرۇشلۇق ئورنى يېڭىبازاردا

ئۇرنى بازارلىق خەلق ھۆكۈمىتى تۇرۇشلۇق جاينىڭ غەربىدىكى 500 مېتىر جايدا، زېمىنى تۈزلەڭ، يېرى زەي تۇپراق، ئۈچ تەبىئىي كەنت، 273 ئائىلە، 929 نوپۇسى بار، دېھقانچىلىقنى ئاساس قىلىدۇ، تېرىم يېرى 1275 مو، ئاساسى مەھسۇلاتى بۇغداي، قوناق، پاختا، تۇرۇشلۇق كەنتنىڭ نامى بىلەن ئاتالغان، 1958-يىلى قىزىل يۇلتۇز كوممۇنا 3-دادۈي دەپ ئاتالغان، 1979-يىلى لوپ كوممۇنا يېڭىبازار دادۈي دەپ ئۆزگەرتىلگەن، 1984-يىلى لوپ بازارلىق يېڭىبازار كەنت كومىتېتى دەپ ئاتالدى.

يېڭىبازار

ئۇرنى لوپ بازارلىق خەلق ھۆكۈمىتى تۇرۇشلۇق جاينىڭ غەربىدىكى 500 مېتىر جايدا، 67 ئائىلە، 244 نوپۇس، 450 مو تېرىم يېرى بار، بۇ يەر يېقىنقى زاماندا شەكىللەنگەن بازار بولغانلىقتىن يېڭىبازار دەپ نام ئالغان، بازارلىق پارتىيە، ھۆكۈمەت ئورگانلىرى، كەسپى كارخانا ئۇرۇنلارنىڭ كۆپىنچىسى مۇشۇ كەنتكە مەركەزلەشكەن.

لاتاكوچا

ئۇرنى لوپ بازارلىق خەلق ھۆكۈمىتى تۇرۇشلۇق جاينىڭ جەنۇبىدىكى 200 مېتىر جايدا، 59 ئائىلە، 220 نوپۇس، 449 مو تېرىم يېرى بار، «لاتا» كىشلەرنىڭ لەقىمى بولۇپ، ئۇنىڭدىن كەنت نامى كېلىپ چىققان.

پەرەكوچا

ئۇرنى لوپ بازارلىق خەلق ھۆكۈمىتى تۇرۇشلۇق جاينىڭ غەربى جەنۇبىدىكى 800 مېتىر جايدا، 66 ئائىلە، 190 نوپۇس، 400 مو تېرىم يېرى بار، «پەرە»لەقەملىك كىشلەر مەركەزلىشىپ ئولتۇرغاچقا «پەرە كوچا» دەپ نام ئالغان.

كونابازار كەنت كومىتېتى تۇرۇشلۇق ئورنى تۈزلۈقئېرىقتا

ئۇرنى لوپ بازارلىق خەلق ھۆكۈمىتى تۇرۇشلۇق جاينىڭ شەرقىدىكى 900مېتىر جايدا، زېمىنى تەكشى، ئىككى تەبىئىي كەنت، 200 ئائىلە، 743 نوپۇس بار، دېھقانچىلىقنى ئاساس قىلىدۇ. تېرىم يېرى 780 مو، ئاساسى مەھسۇلاتى بۇغداي، قوناق، پاختا، بۇ كەنت لوپ بازىرىغا نىسبەتەن تارىخى ئۇزۇن بولۇپ، تەخمىنەن 200 يىلدىن ئارتۇق، دەسلەپ بازار بولغان جاي بولغانلىقتىن

"كونابازار" دەپ نام ئالغان. 1958-يىلى قىزىليۇلتۇز كوممۇنا 4-دادۈي بولغان، 1978-يىلى لوپ كوممۇنا كونابازار دادۈي دەپ ئۆزگەرتىلگەن. 1984-يىلى لوپ بازارلىق كونابازار كەنت كومىتېتى دەپ ئاتالدى.

تۇزلۇقئېرىق

ئورنى لوپ بازارلىق خەلق ھۆكۈمىتى تۇرۇشلۇق جاينىڭ شەرقىدىكى 900 مېتىر جايدا، 47 ئائىلە، 124 نوپۇس، 136 مو تېرىلغۇ يېرى بار. بۇ كەنتنىڭ ئېرىقى زەيلىك يەردىن ئېقىپ ئۆتكەنلىكتىن «تۇزلۇقئېرىق» دەپ نام ئالغان.

قومچاقباغ

ئورنى لوپ بازارلىق خەلق ھۆكۈمىتى تۇرۇشلۇق جاينىڭ شەرقى شىمالىدىكى 800 مېتىر جايدا، 41 ئائىلە، 131 نوپۇس، 110 مو تېرىلغۇ يېرى بار، بۇ يەر ئەسلى زەيلىك جاڭگال بولۇپ، قومچاق كۆپ بولغانلىقتىن «قومچاقباغ» دەپ نام ئالغان.

ئوتتۇرابوشقان كەنت كومىتېتى

تۇرۇشلۇق ئورنى كاۋا مەھەللىدە

ئورنى لوپ بازارلىق خەلق ھۆكۈمىتى تۇرۇشلۇق جاينىڭ شەرقى شىمالىدىكى 1.8 كىلومېتىر جايدا. زېمىنى تەكشى، ئىككى تەبىئىي كەنت، 257 ئائىلە، 953 نوپۇس بار، دېھقانچىلىقنى ئاساس قىلىدۇ. تېرىلغۇ يېرى 1438 مو، ئاساسى مەھسۇلاتى بۇغداي، قوناق، پاختا، قوشۇمچە مايلىقدان پىلە ئۆجمىچىلىك بىلەن شۇغۇللىنىدۇ. 1 باشلانغۇچ مەكتەپ بار، «بوشقان» دېگەن سۆزنى يەنە داۋاملىق تەتقىق قىلىشقا توغرا كېلىدۇ. بۇ كەنت بوشقان ئۆستىڭىنىڭ ئوتتۇرا قىسمىغا جايلاشقانلىقتىن «ئوتتۇرا بوشقان» دەپ نام ئالغان. 1958-يىلى قىزىليۇلتۇز كوممۇنا 5-دادۈي بولغان، 1978-يىلى لوپ كوممۇنا بوشقان دادۈي دەپ ئۆزگەرتىلگەن. 1984-يىلى لوپ بازارلىق ئوتتۇرا بوشقان كەنت كومىتېتى دەپ ئاتالدى.

كاۋامەھەللە

ئورنى لوپ بازارلىق خەلق ھۆكۈمىتى تۇرۇشلۇق جاينىڭ شەرقى شىمالىدىكى 1.8 كىلومېتىر جايدا، 140 ئائىلە، 480 نوپۇس، 738 مو تېرىلغۇ يېرى بار، دېھقانچىلىقنى ئاساس قىلىدۇ. يۇرۇشلەشكەن بىر قۇدۇق بار، «كاۋا»لەقەملىك كىشىلەر مەركەزلىك ئولتۇراقلاشقانلىقى ئۈچۈن كاۋا مەھەللىسى دەپ نام ئالغان.

ئېگىزئېرىق

ئورنى لوپ بازارلىق خەلق ھۆكۈمىتى تۇرۇشلۇق جاينىڭ شەرقى شىمالىدىكى 100 مېتىر جايدا، 122 ئائىلە، 419 نوپۇس، 700 مو تېرىلغۇ يېرى بار، كەنتنىڭ ئېرىقى يەر يۈزىدىن ئېگىز بولغاچقا «ئېگىز ئېرىق» دەپ نام ئالغان.

جايتېرەك باغۋەنچىلىك كەنت كومىتېتى

تۇرۇشلۇق ئورنى جايتېرەكتە

ئورنى لوپ بازارلىق خەلق ھۆكۈمىتى تۇرۇشلۇق جاينىڭ شىمالىدىكى 1.2 كىلومېتىر جايدا، زېمىنى تەكشى، 170 ئائىلە، 705 نوپۇس، 909 مو تېرىلغۇ يېرى بار، باغۋەنچىلىك ئاساس، ئاشلىق ئىشلەپچىقىرىش قوشۇمچە قىلىنىدۇ. ھازىر ئالما، نەشپۈت، شاپتۇل، ئۆرۈك قاتارلىق ھەر خىل

مېۋە كۆلىمى 600 مو بولۇپ، يېقىنقى بىر قانچە يىلدىن بويان يەنە 180 مو كىشمىش ئۈزۈم يېتىشتۈرۈلدى. مېۋىلىك كۆچەتلەر ئارىسىغا ئاشلىق، مايلىقدان، كۆكتات ـ سەي، قوغۇن ـ تاۋۇزلارنى كىرىشتۈرۈپ تېرىدىپ، ئاشلىق تەمىنات مەسىلىسىنى ھەل قىلىۋاتىدۇ. 1985 ـ يىلدىكى ئاشلىق مەھسۇلاتى 220 مىڭ جىڭ، ھەرخىل سەي 350 مىڭ جىڭ، ھەرخىل مېۋە 80 مىڭ جىڭ. بۇ يەردە ئاساسلىقى باغۋەنچىلىك يېتىشتۈرۈش بىلەن شۇغۇللانغانلىقتىن جايتېرەك كەنت نامى بىلەن قوشۇلۇپ «جايتېرەك باغۋەنچىلىك كەنت كومىتېتى» دەپ نام ئالغان. 1979 ـ يىلى چارا ئايمىقى، توغرا ئېرىق، جايتېرەك دىگەن مەھەللىلەرنى بىرلەشتۈرۈپ، ناھىيە شەھەر ئىچىدىكى باغچە دەپ ئاتاپ، يوقارقى ئورۇندىكى يەر ـ زىمىن ۋە ئاھالىنى بىرلەشتۈرۈپ، دېھقانچىلىق تېخنىكا پونكىتىغا قاراشلىق باغچىنى قوشۇپ، لوپ بازىرىنىڭ باشقۇرىشىغا ئۆتكۈزۈپ بېرىلگەن. 1984 ـ يىلى كەنت كومىتېتى قورغان.

خەلپەچۇشۇرگە كەنت كومىتېتى

تۇرۇشلۇق ئورنى قاپاقمەھەللىدە

ئورنى لوپ بازارلىق خەلق ھۆكۈمىتى تۇرۇشلۇق جايىنىڭ جەنۇبىدىكى 1.5 كىلومېتىر جايدا، زىمىنى تەكشى، ئىككى تەبىئىي كەنت، 224 ئائىلە، 991 نوپۇس بار، دېھقانچىلىقنى ئاساس قىلىدۇ. تېرىم يېرى 1422 مو، ئاساسى مەھسۇلاتى بۇغداي، قوناق، پاختا، قۇشۇمچە مايلىقدان، پىلە ئۈجمىچىلىك بىلەن شۇغۇللىنىدۇ. 1 باشلانغۇچ مەكتەپ بار. تاشيولى پۈتۈن كەنتكە تۇتىشىدۇ. ناھىيە شەھىرىگە يېقىن بولغاچقا قاتناش قۇلايلىق. «خەلپە» دىگىنىمىز ئۇيغۇرچە سۆز بولۇپ، ئىسلام دىنىدىكى ئىمتىياز نامى، «چۇشۇرگە» يەرلىك شىۋە تىلىدا «چۈيكە» بولۇپ ئۆزگەرگەن، ئارتوق سۇنى چىقىرىۋېتىدىغان ئېرىق مەنىسىدە، تەخمىنەن 300 يىل بۇرۇن سۇلتاننىياز خەلپەم باشچىلىقىدا شۇ يەرلىك دېھقانلار بۇ يەردىن بىر ئېرىق ئېلىپ ئارتوق سۇنى ئېقىتىۋەتكەن. شۇنىڭ بىلەن خەلپە چۇشۇرگە دەپ نام ئالغان ۋە كەنت نامىغا ئايلانغان. 1958 ـ يىلى شەرقشامىلى كوممۇنا 1 ـ باشقۇرۇش رايون 1 ـ دادۈي بولغان، 1979 ـ يىلى دول كوممۇنا خەلپە چۇشۇرگە دادۈي دەپ ئاتالدى. 1984 ـ يىلى لوپ بازىرىغا تەۋە خەلپە چۇشۇرگە كەنت كومىتېتى دەپ ئاتالدى.

قاپاقلىقمەھەللە

ئورنى لوپ بازارلىق خەلق ھۆكۈمىتى تۇرۇشلۇق جايىنىڭ شەرقى جەنۇبىدىكى 1.5 كىلومېتىر جايدا. 62 ئائىلە، 248 نوپۇس، 720 مو تېرىم يېرى بار، «قاپاق» لەقەملىك كىشىلەر مەھەللىسىنى كۆرسىتىدۇ.

باشدول

ئورنى لوپ بازارلىق خەلق ھۆكۈمىتى تۇرۇشلۇق جايىنىڭ جەنۇبىدىكى 1 كىلومېتىر جايدا، 47 ئائىلە، 230 نوپۇس، 693 مو تېرىلغۇ يەرى بار، ئەسلىدە بۇ يەر دول يېزىسىنىڭ ئەڭ قەدىمكى ئورنى بولۇپ، پۈتكۈل دول يېزىسىنىڭ باش تەرىپىگە جايلاشقانلىقى ئۈچۈن 1986 ـ يىلى باشدول دەپ ئۆزگەرتىلدى.

دول تۆگمەنبېشى كەنت كومىتېتى

تۇرۇشلۇق ئورنى دول تۆگمەنبېشى

ئورنى لوپ بازارلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جايىنىڭ شەرقى جەنۇبىدىكى 2 كىلومېتىر جايدا.

زىمىنى تەكشى، ئىككى تەبىئىي كەنت، 177 ئائىلە، 701 نوپۇس بار، دېھقانچىلىقنى ئاساس قىلىدۇ. تېرىلغۇ يېرى 1292 مو، ئاساسى مەھسۇلاتى بۇغداي، قوناق، پاختا، قوشۇمچە مايلىقدان، پىلە ئۆجمىچىلىك بىلەن شۇغۇللىنىدۇ. تۇرۇشلۇق كەنت نامى بىلەن ئاتالغان.

1958 ـ يىلى شەرقشاملى كوممۇنا 1 ـ باشقۇرۇش رايون 2 ـ دادۈي بولغان، 1979 ـ يىلى دول كوممۇنا قوشقۇلاق دادۈي دەپ ئۆزگەرتىلگەن. 1984 ـ يىلى لوپ بازارغا تەۋە قىلىنىپ دول تۇگمەنبېشى دەپ ئۆزگەرتىلدى ۋە كەنت كومىتېتى قۇرۇلدى.

دول تۇگمەنبېشى

ئورنى لوپ بازارلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلوق جايىنىڭ شەرقى جەنۇبىدىكى 2 كىلومېتىر جايىدا، 119 ئائىلە، 495 نوپۇس، 855 مو تېرىم يېرى بار، تەخمىنەن 300 يىللاردىن بۇيان بۇ كەنتتە، دول تۇگمىنى دەپ ئاتالغان بىر داڭلىق تۇگمەن بولۇپ، شۇنىڭ بىلەن كەنت نامى كېلىپ چىققان.

كامپائېرىق

ئورنى لوپ بازارلىق خەلق ھۆكۈمىتى تۇرۇشلوق جايىنىڭ شەرقى جەنۇبىدىكى 2.5 كىلومېتىر جايىدا، 58 ئائىلە، 206 نوپۇس، 442 مو تېرىم يېرى بار، «كامپا» دىگىنىمىز «كەپپە» دىن ئۆزگەرگەن. ئەسلى بۇ يەردە كىشىلەر سۇ باقىدىغان بىر كەپپە تىكلەپ ئولتۇرغانلىقتىن «كەپپە ئېرىق» دەپ نام ئالغان. كېيىن «كامپا» بولۇپ ئۆزگەرگەن.

قىرقاش كەنت كومىتېتى

تۇرۇشلوق ئورنى كالپۇكمەھەللىدە

ئورنى لوپ بازارلىق خەلق ھۆكۈمىتى تۇرۇشلوق جايىنىڭ شەرقى جەنۇبىدىكى 5 كىلومېتىر جايىدا، زىمىنى تەكشى، ئىككى تەبىئىي كەنت، 282 ئائىلە، 1066 نوپۇس بار، دېھقانچىلىقنى ئاساس قىلىدۇ. تېرىم يېرى 1024 مو، ئاساسى مەھسۇلاتى بۇغداي، قوناق، پاختا، قوشۇمچە مايلىقدان، پىلە ئۆجمىچىلىك بىلەن شۇغۇللىنىدۇ. بىر باشلانغۇچ مەكتەپ بار، سامپۇل، ناۋا تاشيول ئۇق لىنىيىسى موشۇ كەنتنى كېسىپ ئۆتىدۇ.

بۇ كەنتتە قىرقاش سۇ ئېلېكتىر ئىستانسىسى، قارا كۆل سۇ ئامبىرى ئۆستىڭى بار، چاپال ئۆستىڭى، بوشقان ئۆستىڭى مۇشۇ يەردىن باشلىنىدۇ.

رىۋايەت قىلىنىشچە، بۇرۇن مۇشو يەردە تەبىئىي شەكىللەنگەن ئېگىز بىر قاش بولۇپ بۇ يەر كەنت بولغاندىن كېيىن قىرقاش نامى بىلەن ئاتالغان. 1958 ـ يىلى قىزىليۇلتۇز كوممۇنا 1 ـ دادۈي بولغان، 1960 ـ يىلى قىزىلبايراق كوممۇناغا تەۋە 7 ـ باشقۇرۇش رايون 1 ـ دادۈي بولغان، 1963 ـ يىلى قايتا يەنە قىزىليۇلتۇز كوممۇنا 1 ـ دادۈي بولغان، 1979 ـ يىلى لوپ كوممۇنا قىرقاش دادۈي دەپ ئاتالغان. 1984 ـ يىلى لوپ بازارغا تەۋە قىرقاش كەنت كومىتېتى دەپ ئاتالغان.

كالپۇكمەھەللە

ئورنى لوپ بازارلىق خەلق ھۆكۈمىتى تۇرۇشلوق جايىنىڭ غەربى جەنۇبىدىكى 5 كىلومېتىر جايىدا، 35 ئائىلە، 105 نوپۇس، 291 مو تېرىم يېرى بار، «كالپۇك» لەقەملىكلەر جەم بولۇپ ئولتۇرغان مەھەللە بولغاچقا شۇنىڭدىن كەنت نامى كېلىپ چىققان.

توغراقئالدى

ئورنى لوپ بازارلىق خەلق ھۆكۈمىتى تۇرۇشلۇق جاينىڭ غەربى جەنۇبىدىكى 3.9 كىلومېتىر جايدا، 47 ئائىلە، 206 نوپۇس، 374 مو تېرىم يېرى بار، ئەسلىدە بۇ يەردە توغراقلىق چوڭ مازار بولۇپ، كەنت نامى توغراقئالدى دەپ ئاتالغان.

جالانمەھەللە

ئورنى لوپ بازارلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جاينىڭ غەربى جەنۇبىدىكى 4.9 كىلومېتىر جايدا، 44 ئائىلە، 169 نوپۇس، 364 مو تېرىم يېرى بار، «جالان» دېگەن ئادەمنىڭ لەقىمى بولۇپ، كېيىن كەنت نامى بولۇپ قالغان. «جالان» قەدىمكى زامان ئۇيغۇر تىلى بولۇپ، ھوقۇق تۇتقۇچى، تامغا ئىگىللىگۈچى، ئائىلە باشقۇرغۇچى دېگەن مەنىسى بار.

دۆۋەت كەنت كومىتېتى تۇرۇشلۇق ئورنى شىيتمەھەللىدە

ئورنى لوپ بازارلىق خەلق ھۆكۈمىتى تۇرۇشلۇق جاينىڭ غەربى جەنۇبىدىكى 2.5 كىلومېتىر جايدا، زېمىنى تەكشى، ئىككى تەبىئىي كەنت، 294 ئائىلە، 997 نوپۇس بار. دېھقانچىلىقنى ئاساس قىلىدۇ. تېرىم يېرى 1853 مو، ئاساسى مەھسۇلاتى بۇغداي، قوناق، پاختا. قوشۇمچە مايلىقدان، پىلە ئۈجمىچىلىك بىلەن شۇغۇللىنىدۇ. بىر باشلانغۇچ مەكتەپ بار، دۆلەت موداپىئە تاشيولى موشوكەنتتىن ئۆتىدۇ.

«دۆۋەت» دېگەن سۆزنىڭ مەنىسى ھازىر ئېنىق ئەمەس، لېكىن «تىبەت» سۆزىدىن ئۆزگەرگەن دېگەن پەرەز بار.

1958-يىلى قىزىليۇلتۇز كوممۇنا 2-دادۈي بولغان، 1979-يىلى لوپ كوممۇنا دۆۋەت دادۈي دەپ ئاتالغان. 1984-يىلى لوپ بازارلىق دۆۋەت كەنت كومىتېتى دەپ ئاتالغان.

شىيتمەھەللە

ئورنى لوپ بازارلىق خەلق ھۆكۈمىتى تۇرۇشلۇق جاينىڭ غەربى جەنۇبىدىكى 2.5 كىلومېتىر جايدا، 52 ئائىلە، 152 نوپۇس، 370 مو تېرىم يېرى بار، «شىيت» دېگەن سۆز ئۇرۇق، ئاۋاق مەنىسىدە بولۇپ، كىشىلەرنىڭ لەقىمىدىن كەنت نامى كېلىپ چىققان.

باچكۇمەھەللە

ئورنى لوپ بازارلىق خەلق ھۆكۈمىتى تۇرۇشلۇق جاينىڭ غەربى جەنۇبىدىكى 3.7 كىلومېتىر جايدا، 46 ئائىلە، 218 نوپۇس، 360 مو تېرىم يېرى بار، باچكۇ لەقەملىكلەر جەم بولۇپ ئولتۇرغان مەھەللىنى كۆرسىتىدۇ.

ئاچا كەنت كومىتېتى تۇرۇشلۇق ئورنى ئاچا كەنتىدە

ئورنى لوپ بازارلىق خەلق ھۆكۈمىتى تۇرۇشلۇق جاينىڭ شەرقى شىمالىدىكى 2.5 كىلومېتىر جايدا، زېمىنى تەكشى، ئىككى تەبىئىي كەنت، 147 ئائىلە، 603 نوپۇس بار، دېھقانچىلىقنى ئاساس قىلىدۇ. تېرىم يېرى 1624 مو، ئاساسى مەھسۇلاتى بۇغداي، قوناق، پاختا، قوشۇمچە مايلىقدان، پىلە ئۈجمىچىلىك بىلەن شۇغۇللىنىدۇ. تۇرۇشلۇق كەنت نامى بىلەن ئاتالغان. 1958-يىلى قىزىليۇلتۇز كوممۇنا 5-دادۈي بولغان، 1979-يىلى لوپ كوممۇنا ئاچا دادۈي دېيىلگەن. 1984-يىلى لوپ بازارلىق ئاچا كەنت كومىتېتى دەپ ئاتالغان.

ئاچا

ئورنى لوپ بازارلىق خەلق ھۆكۈمىتى تۇرۇشلۇق جاينىڭ شەرقى شىمالىدىكى 2.5 كىلومېتىر جايدا، 29 ئائىلە، 136 نوپۇس، 245 مو تېرىم يېرى بار. «ئاچا» دېگەن سۆز ئۆستەڭ ياكى يولنىڭ ئىككىگە ئايرىلىش نوقتىسىنى كۆرسىتىدۇ. بۇ كەنت ئەسلى بوشقان ئۆستىڭى بىلەن قارادۆۋە ئۆستىڭىنىڭ ئايرىلىش ئېغىزى بولغاچقا «ئاچا» دەپ نام ئالغان.

گۈگۈتچىمەھەللە

ئورنى لوپ بازارلىق خەلق ھۆكۈمىتى تۇرۇشلۇق جاينىڭ شەرقى شىمالىدىكى 2.9 كىلومېتىر جايدا، 42 ئائىلە، 167 نوپۇس، 410 مو تېرىم يېرى بار، بۇ يەردە بۇرۇنقى زامانلاردا يەرلىك تاختا گۈگۈت ياسايدىغانلار كۆپ بولغاچقا «گۈگۈتچىمەھەللە» دەپ نام ئالغان.

بوشقان كەنت كومىتېتى تۇرۇشلۇق ئورنى چۆجەمەھەللىدە

ئورنى لوپ بازارلىق خەلق ھۆكۈمىتى تۇرۇشلۇق جاينىڭ شەرقى شىمالىدىكى 2.3 كىلومېتىر جايدا، زېمىنى تەكشى، ئۈچ تەبىئىي كەنت، 171 ئائىلە، 620 نوپۇس بار، دېھقانچىلىقنى ئاساس قىلىدۇ. تېرىم يېرى 1431 مو، ئاساسى مەھسۇلاتى بۇغداي، قوناق، پاختا، قوشۇمچە مايلىقدان، پىلە ئۈجمىچىلىك بىلەن شۇغۇللىنىدۇ. بىر باشلانغۇچ مەكتەپ بار. ئادەتتىكى تاشيوللار ھەممە كەنتلەر بىلەن تۇتۇشۇپ كەتكەن.

«بوشقان» دېگەن سۆزنىڭ مەنىسى ئېنىق ئەمەس. 1958-يىلى قىزىليۇلتۇز كوممۇنا 6-دادۈي بولغان. 1979-يىلى لوپ كوممۇنا بوشقان دادۈي دەپ ئۆزگەرتىلگەن. 1984-يىلى لوپ بازارلىق بوشقان كەنت كومىتېتى دەپ ئاتالغان.

چۆجەمەھەللە

ئورنى لوپ بازارلىق خەلق ھۆكۈمىتى تۇرۇشلۇق جاينىڭ شەرقى شىمالىدىكى 3.5 كىلومېتىر جايدا. 28 ئائىلە، 120 نوپۇس، 255 مو تېرىم يېرى بار، «چۆجە» لەقەملىك كىشىلەر مەھەللىسىنى كۆرسىتىدۇ.

شىكتەيمەھەللىسى

ئورنى لوپ بازارلىق خەلق ھۆكۈمىتى تۇرۇشلۇق جاينىڭ شەرقى شىمالىدىكى 3.6 كىلومېتىر جايدا، 58 ئائىلە، 202 نوپۇس، 366 مو تېرىم يېرى بار. «شىكتەي» دېگەن خەنزۇچە سۆز بولۇپ، چىڭ خاندانلىقى دەۋرىدىكى بىر ئەمەل نامى، رىۋايەتلەردىن قارىغاندا، شۇ زاماندا شىكتەي دىگەن بىر ئەمەلدار موشۇ كەنتتە ئولتۇرغانلىقتىن ھازىرغا قەدەر ئۇ كەنت نامى بولۇپ كەلمەكتە.

قاغامەھەللە

ئورنى: لوپ بازارلىق خەلق ھۆكۈمىتى تۇرۇشلۇق جاينىڭ شەرقى شىمالىدىكى 4 كىلومېتىر جايدا، 52 ئائىلە، 166 نوپۇس، 375 مو تېرىلغۇ يېرى بار، «قاغا» لەقەملىك كىشىلەر توپلىشىپ ئولتۇرغان مەھەللىنى كۆرسىتىدۇ.

قارادۆۋە كەنت كومىتېتى تۇرۇشلۇق ئورنى بۇغراكوچا

ئورنى: لوپ بازارلىق خەلق ھۆكۈمىتى تۇرۇشلۇق جاينىڭ شەرقى شىمالىدىكى 4.6 كىلومېتىر جايدا، زېمىنى تەكشى، ئىككى تەبىئىي كەنت، 118 ئائىلە، 419 نوپۇس بار، دېھقانچىلىقنى ئاساس قىلىدۇ. تېرىم يېرى 1366 مو، ئاساسى مەھسۇلاتى بۇغداي، قوناق، پاختا، قوشۇمچە مايلىقدان، پىلە ئۇجمىچىلىك بىلەن شۇغۇللىنىدۇ. 1 باشلانغۇچ مەكتەپ بار، ئاددى تاشيوللار پۈتۈن كەنتكە تۇتۇشىدۇ. ئەڭ بۇرۇن بۇ يەر قۇيۇق يۇلغۇنلۇق بولۇپ، قۇم دۆۋىلىرى يۇلغۇن ئىچىدە قارا كۆرۈنگەنلىكى ئۈچۈن «قارا دۆۋە» دەپ ئاتالغان. بۇ يەر كەنت بولغاندىن كېيىن ئۇ كەنت نامى بولۇپ قالغان. 1958-يىلى قىزىليۇلتۇز كوممۇنا 7-دادۈي بولغان. 1979-يىلى لوپ كوممۇنا قارا دۆۋە دادۈي دەپ ئاتالغان. 1984-يىلى لوپ بازارلىق قارا دۆۋە كەنت كومىتېتى دەپ ئاتالغان.

بۇغراكوچا

ئورنى لوپ بازارلىق خەلق ھۆكۈمىتى تۇرۇشلۇق جاينىڭ شەرقى شىمالىدىكى 4.6 كىلومېتىر جايدا، 78 ئائىلە، 295 نوپۇس، 698 مو تېرىم يېرى بار، «بۇغرا» دېگەن ئەركەك تۆگىنىڭ ئاتىلىشى بولۇپ، بۇ يەردە كىشىلەرنىڭ لەقىمىنى كۆرسىتىدۇ. بۇغرا لەقەملىك كىشىلەر بىر كوچا بولۇپ ئولتۇراقلاشقان.

سوقامەھەللە

ئورنى لوپ بازارلىق خەلق ھۆكۈمىتى تۇرۇشلۇق جاينىڭ شەرقى شىمالىدىكى 5 كىلومېتىر جايدا، 46 ئائىلە، 124 نوپۇس، 583 مو تېرىم يېرى بار، «سوقا» دېگەن گۈرۈچ ئاقارتىدىغان ياغاچ توخماق بولۇپ، بۇ يەردە كىشىلەرنىڭ لەقىمىنى كۆرسىتىدۇ. سوقا لەقەملىكلەر بىر مەھەللە بولۇپ ئولتۇراقلاشقان.

گۈمبات كەنت كومىتېتى تۇرۇشلوق ئورنى چوڭقۇرمەھەللىدە

ئورنى لوپ بازارلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلوق جاينىڭ شەرقى شىمالىدىكى 3.6 كىلومېتىر جايدا، زېمىنى تەكشى، تۆت تەبىئىي كەنت، 150 ئائىلە، 516 نوپۇس بار، دېھقانچىلىقنى ئاساس قىلىدۇ. تېرىلغۇ يېرى 1512 مو، ئاساسى مەھسۇلاتى بۇغداي، قوناق، پاختا، قوشۇمچە مايلىقدان، پىلە ئۇجمىچىلىك بىلەن شۇغۇللىنىدۇ. 1 باشلانغۇچ مەكتەپ بار، ئاددى تاشيوللار پۈتۈن كەنتكە تۇتاش-قان. تەخمىنەن 350 يىل بولغان بىر مازار بار، «گۈمبات»نىڭ تىل ئايرىمىسى ۋە مەنىسى ئېنىق ئەمەس. 1958-يىلى قىزىليۇلتۇز كوممۇنا 8-دادۈي بولغان، 1979-يىلى لوپ كوممۇنا گۈمبات دادۈي دەپ ئاتالغان. 1984-يىلى لوپ بازارلىق گۈمبات كەنت كومىتېتى دەپ ئاتالغان.

چوڭقۇرمەھەللە

ئورنى لوپ بازارلىق خەلق ھۆكۈمىتى تۇرۇشلوق جاينىڭ شەرقى شىمالىدىكى 3.6 كىلومېتىر جايدا، 32 ئائىلە، 142 نوپۇس، 295 مو تېرىم يېرى بار، بۇ كەنتنىڭ زېمىنى باشقا يەرگە قارىغاندا چوڭقۇرراق جايغا ئورۇنلاشقانلىقتىن «چوڭقۇركوچا» دەپ نام ئالغان.

تېيشمەھەللە

ئورنى لوپ بازارلىق خەلق ھۆكۈمىتى تۇرۇشلوق جاينىڭ شەرقى شىمالىدىكى 3.1 كىلومېتىر

جايدا، 34 ئائىلە، 101 نوپۇس، 289 مو تېرىم يېرى بار، «تېيىش» جاھىل، كاژ مەنىسىدە بولۇپ، بۇ يەردە كىشىلەرنىڭ لەقىمىنى كۆرسىتىدۇ. يەنى تېيىش لەقەملىك لەر جەم بولۇپ ئولتۇرغان مەھەللە.

دايىتا لمەھەللە

ئۇرنى لوپ بازارلىق خەلق ھۆكۈمىتى تۇرۇشلۇق جايىنىڭ شەرقى شىمالىدىكى 3.7 كىلومېتىر جايدا، 32 ئائىلە، 99 نوپۇس، 490 مو تېرىم يېرى بار، بۇ يەردە كىشىلەرنىڭ لەقىمىنى كۆرسىتىدۇ.

قارىغۇ مەھەللە

ئۇرنى لوپ بازارلىق خەلق ھۆكۈمىتى تۇرۇشلۇق جايىنىڭ شەرقى شىمالىدىكى 4.3 كىلومېتىر جايدا، 51 ئائىلە، 168 نوپۇس، 438 مو تېرىم يېرى بار، «قارىغۇ» لەقەملىك كىشىلەر جەم بولۇپ ئولتۇرغان مەھەللىنى كۆرسىتىدۇ.

قورغان كەنت كومىتېتى تۇرۇشلۇق ئۇرنى دۆكئېرىق.

ئۇرنى لوپ بازارلىق خەلق ھۆكۈمىتى تۇرۇشلۇق جايىنىڭ شىمالىدىكى 3.1 كىلومېتىر جايدا. زېمىنى تەكشى، 204 ئائىلە، 868 نوپۇس بار. دېھقانچىلىقنى ئاساس قىلىدۇ. تېرىم يېرى 1726 مو، ئاساسى مەھسۇلاتى بۇغداي، قوناق، پاختا، قوشۇمچە مايلىقدان، پىلە ئۈجمىچىلىك بىلەن شوغۇللىنىدۇ. بىر باشلانغۇچ مەكتەپ بار، بۇ يەرگە ناھىيىلىك گىلەم كارخانىسى بىلەن پاختا زاۋۇتى جايلاشقان. يۇرۇشلەشتۇرۇلگەن قۇدۇقتىن 12 سى بار.

«قورغان» دېگەن سۆز-موداپىئەلىنىش قەلئەسى دېگەن مەنىنى بىلدۈرىدۇ. «قورغان»نىڭ كېلىپ چىقىشى ھەققىدە يازما تەپسىلات ياكى بىرەر رىۋايەتلەر قالدۇرۇلمىغان.

1958-يىلى قىزىليۇلتۇز كوممۇنا 9-دادۈي بولغان، 1960-يىلى يالقۇن كوممۇناغا تەۋە 1-باش-قورۇش رايون 1-دادۈي بولغان، 1963-يىلى يەنە قايتا قىزىليۇلتۇز كوممۇنا 9-دادۈي بولغان، 1979-يىلى لوپ كوممۇنا قورغان دادۈي بولغان. 1984-يىلى لوپ بازارلىق قورغان كەنت كومىتېتى دەپ ئاتالغان.

دۆكئېرىق

ئۇرنى لوپ بازارلىق خەلق ھۆكۈمىتى تۇرۇشلۇق جايىنىڭ شەرقى شىمالىدىكى 3.1 كىلومېتىر جايدا، 61 ئائىلە، 416 نوپۇس، 894 مو تېرىم يېرى بار، ئەسلىدىكى سۇغۇرۇش ئېرىقى دۆڭ جايغا ياسالغانلىقتىن دۆكئېرىق دەپ ئاتالغان.

توغرائېرىق

ئۇرنى لوپ بازارلىق خەلق ھۆكۈمىتى تۇرۇشلۇق جايىنىڭ شىمالىدىكى 1 كىلومېتىر جايدا. 45 ئائىلە، 189 نوپۇس، 435 مو تېرىم يېرى بار. كەنتنى توغرىسىغا كېسىپ ئېلىنغان ئېرىق نامى بىلەن توغرا ئېرىق دەپ ئاتالغان.

خېنى

ئۇرنى لوپ بازارلىق خەلق ھۆكۈمىتى تۇرۇشلۇق جايىنىڭ شىمالىدىكى 3.9 كىلومېتىر جايدا،

45 ئائىلە، 210 نوپۇس، 572 مو تېرىم يېرى بار، «خېنىي» دېگەن سۆز ئەسلى «خان يېرى»دىن ئۆزگەرگەن. بۇرۇن بۇ يەر يەرلىك بەگلەرنىڭ ئىگىدارچىلىقىدا بولۇپ، «خان يېرى» دەپ ئاتالغان، كېيىن «خېنى»غا ئۆزگەرگەن.

ئاياغچاپال كەنت كومىتېتى تۇرۇشلۇق ئورنى ھەزىنتەمئېرىقتا

ئورنى لوپ بازارلىق خەلق ھۆكۈمىتى تۇرۇشلۇق جاينىڭ شىمالىدىكى 2.3 كىلومېتىر جايدا، زېمىنى تەكشى، ئۈچ تەبىئىي كەنت، 196 ئائىلە، 822 نوپۇس بار، دېھقانچىلىقنى ئاساس قىلىدۇ. تېرىم يېرى 1406 مو، ئاساسى مەھسۇلاتى بۇغداي، قوناق پاختا، قوشۇمچە مايلىقدان، پىلە ئۈجمىچىلىك بىلەن شۇغۇللىنىدۇ. بىر باشلانغۇچ مەكتەپ بار، ئاددى تاشيوللىرى پۈتۈن كەنتكە تۇتاشقان، 1958-يىلى قىزىليۇلتۇز كوممۇنا 10-دادۈي بولغان، 1960-يىلى يالقۇن كوممۇناغا تەۋە 1-باشقۇرۇش رايون 2-دادۈي بولغان، 1983-يىلى لوپ كوممۇنا ئاياق چال دادۈي دەپ ئاتاپ ئۆزگەرتىلگەن. 1984-يىلى نامى ئۆزگىتىلىپ لوپ بازارلىق ئاياغچاپال كەنت كومىتېتى دەپ ئاتالغان.

ھەزىنتەمئېرىق

ئورنى لوپ بازارلىق خەلق ھۆكۈمىتى تۇرۇشلۇق جاينىڭ شىمالىدىكى 2.3 كىلومېتىر جايدا، 46 ئائىلە، 156 نوپۇس، 380 مو تېرىم يېرى بار، «ھەزىنتەم» دېگەن سۆز ئىسلام دىنىدىكى مۆتىۋەر كىشىلەرنى ئىززەتلەپ ئېيتىلغان «ھەزرەت» سۆزىنى قوللانغانلىق بولۇپ، بۇ يەردىكى ئېرىقنى ھەزرەتنىڭ كىشىلىرى ياسىغانلىقتىن ھەزىنتەمئېرىق دەپ نام ئالغان.

چارامەھەللە

ئورنى لوپ بازارلىق خەلق ھۆكۈمىتى تۇرۇشلۇق جاينىڭ شىمالىدىكى 3.6 كىلومېتىر جايدا، 44 ئائىلە، 159 نوپۇس، 600مو تېرىم يېرى بار، «چارا» لەقەملىك كىشىلەر مەھەللىسىنى كۆرسىتىدۇ.

يوبدانمەھەللە

ئورنى لوپ بازارلىق خەلق ھۆكۈمىتى تۇرۇشلۇق جاينىڭ شىمالىدىكى 3 كىلومېتىر جايدا، 57 ئائىلە، 238 نوپۇس، 406 مو تېرىم يېرى بار، «يوبدان» دېگەن سۆز يەرلىك كىشىلەر ئارپا ئۇنىدا ئەتكەن ئاش بولۇپ، يوبدان لەقەملىكلەر مەھەللىسىنى كۆرسىتىدۇ.

باشچاپال كەنت كومىتېتى تۇرۇشلۇق ئورنى دۆڭئېرىقتا

ئورنى لوپ بازارلىق خەلق ھۆكۈمىتى تۇرۇشلۇق جاينىڭ غەربىي شىمالىدىكى 2.5 كىلومېتىر جايدا، زېمىنى تەكشى، بىر تەبىئىي كەنت، 179 ئائىلە، 719 نوپۇس بار، دېھقانچىلىقنى ئاساس قىلىدۇ. تېرىم يېرى 1652 مو، ئاساسى مەھسۇلاتى بۇغداي، قوناق، پاختا، قوشۇمچە مايلىقدان، پىلە ئۈجمىچىلىك بىلەن شۇغۇللىنىدۇ. بىر باشلانغۇچ مەكتەپ بار، ئاددى تاشيوللار پۈتۈن كەنتكە تۇتاشتۇرۇلغان، «چاپال» نىڭ مەنىسى ئېنىق ئەمەس، بۇ خېلى كەڭ زېمىننى ئۆز ئىچىگە ئالغان كەنت بولغاچقا «باش»، «ئاياغ» سۆزلىرى بىلەن پەرقلەندۈرۈلۈپ، باش-

چاپال دەپ ئاتالغان.

1958-يىلى قىزىلىيۇلتۇز كوممۇنا 11-دادۈي بولغان، 1960-يىلى يالقۇن كوممۇناغا تەۋە 1-باشقۇرۇش رايون 3-دادۈي بولغان، 1963-يىلى يەنە قىزىلىيۇلتۇز كوممۇنا 11-دادۈي دەپ ئاتالغان. 1979-يىلى لوپ كوممۇنا باشچاپال دادۈي دەپ ئۆزگەرتىلگەن. 1984-يىلى لوپ بازارلىق باشچاپال كەنت كومىتېتى بولۇپ قۇرۇلغان.

دۆڭئېرىق

ئورنى لوپ بازارلىق خەلق ھۆكۈمىتى تۇرۇشلۇق جاينىڭ شىمالىدىكى 2.5 كىلومېتىر جايدا، 44 ئائىلە، 181 نوپۇس، 325 مو تېرىم يېرى بار، بۇ يەردىكى ئېرىق ئەسلىدە دۆڭ يەردىن ياسالغانلىقتىن دۆڭئېرىق دەپ نام ئالغان.

چاپاللەڭگەر كەنت كومىتېتى تۇرۇشلۇق ئورنى چاپاللەڭگەر

ئورنى لوپ بازارلىق خەلق ھۆكۈمىتى تۇرۇشلۇق جاينىڭ غەربىدىكى 2.9 كىلومېتىر جايدا، زېمىنى تەكشى، ئىككى تەبىئىي كەنت، 208 ئائىلە، 830 نوپۇس بار، دېھقانچىلىقنى ئاساس قىلىدۇ، تېرىم يېرى 1650 مو، ئاساسى مەھسۇلاتى بۇغداي، قوناق، پاختا، قوشۇمچە مايلىقدان، پىلە ئۈجمىچىلىك بىلەن شۇغۇللىنىدۇ. بىر باشلانغۇچ مەكتەپ بار. ئاددى تاشيوللىرى پۈتۈن كەنتكە تۇتاشتۇرۇلغان. تۇرۇشلۇق كەنت نامى بىلەن ئاتالغان. 1958-يىلى قىزىلىيۇلتۇز كوممۇنا 12-دادۈي بولغان، 1960-يىلى يالقۇن كوممۇناغا تەۋە 1-باشقۇرۇش رايون 4-دادۈي بولغان. 1963-يىلى يەنە قىزىلىيۇلتۇز كوممۇنا 12-دادۈي بولغان. 1979-يىلى لوپ كوممۇنا چاپال لەڭگەر دادۈي دەپ ئۆزگەرتىلگەن. 1984-يىلى لوپ بازارچاپاللەڭگەر كەنت كومىتېتى دەپ ئۆزگەرتىلدى.

چاپاللەڭگەر

ئورنى لوپ بازارلىق خەلق ھۆكۈمىتى تۇرۇشلۇق جاينىڭ غەربىدىكى 2.9 كىلومېتىر جايدا، 153 ئائىلە، 650 نوپۇس، 1250 مو تېرىم يېرى بار، ئەڭ بۇرۇن بۇ يەردىن خوتەن-لوپ تاشيولى ياسالغاندىن كېيىن مۇشۇ يەردە بىر لەڭگەر قۇرۇلغان، كېيىن كەنت نامى «چاپاللەڭگىرى» دەپ ئاتالغان.

مازارئېرىق

ئورنى لوپ بازارلىق خەلق ھۆكۈمىتى تۇرۇشلۇق جاينىڭ غەربىدىكى 2.8 كىلومېتىر جايدا، 55 ئائىلە، 132 نوپۇس، 397 مو تېرىم يېرى بار، مازار ئەتراپىنى ئايلاندۇرۇپ ئالغان ئېرىق نامى بىلەن مازارئېرىق دەپ ئاتالغان.

تاپان كەنت كومىتېتى تۇرۇشلۇق ئورنى جاقامەھەللە

ئورنى لوپ بازارلىق خەلق ھۆكۈمىتى تۇرۇشلۇق جاينىڭ غەربىي شىمالىدىكى 3.5 كىلومېتىر جايدا، زېمىنى تەكشى، ئىككى تەبىئىي كەنت، 120 ئائىلە، 401 نوپۇس بار، دېھقانچىلىقنى ئاساس قىلىدۇ. تېرىم يېرى 777 مو، ئاساسى مەھسۇلاتى بۇغداي، قوناق، پاختا، قوشۇمچە مايلىقدان، پىلە ئۈجمىچىلىك بىلەن شۇغۇللىنىدۇ. «تاپان» لەقەملىكلەر جەم بولۇپ ئولتۇراقلاشقانلىقتىن

ئادەم لەقىمىدىن كەنت نامى كېلىپ چىققان.

1958 ـ يىلى يالقۇن كوممۇنا 1 ـ باشقۇرۇش رايون 5 ـ دادۈي دەپ ئاتالغان. 1963 ـ يىلى قىزىلىيۇلتۇز كوممۇنا 13 ـ دادۈي بولغان، 1979 ـ يىلى ھاڭگىي كوممۇنا تاپان دادۈي بولغان. 1984 ـ يىلى لوپ بازارغا تەۋە بولۇپ، تاپان كەنت كومىتېتى دەپ ئاتالدى.

جاقامەھەللە

ئۇرنى لوپ بازارلىق خەلق ھۆكۈمىتى تۇرۇشلۇق جاينىڭ غەربىي شىمالىدىكى 3.5 كىلومېتىر جايدا، 45 ئائىلە، 154 نوپۇس، 205 مو تېرىم يېرى بار، «جاقا» لەقەملىك كىشىلەر جەم بولۇپ ئولتۇرغان مەھەللىنى كۆرسىتىدۇ.

تۇگمەنئايىمقى

ئۇرنى لوپ بازارلىق خەلق ھۆكۈمىتى تۇرۇشلۇق جاينىڭ شىمالىدىكى 4.2 كىلومېتىر جايدا، 35 ئائىلە، 105 نوپۇس، 310مو تېرىم يېرى بار. بۇ يەردە ئەڭ دەسلەپتە موھەممەت ئاخۇن ئىسىملىك ئادەم بىر سۇ تۈگمىنى چۆرگىلەتكەن «تۈگمەنئايىمقى»دەپ نام ئالغان.

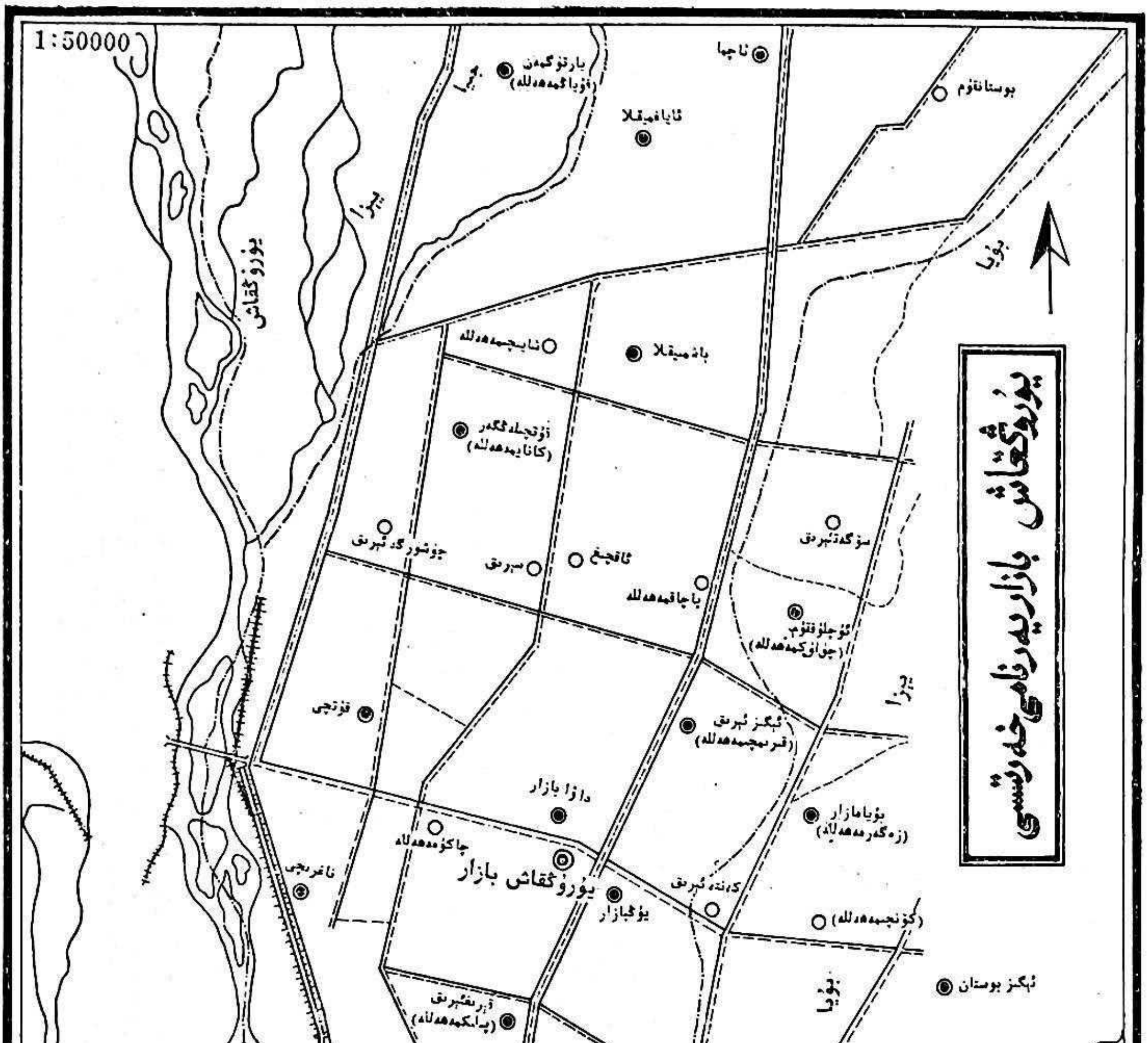

1:50000
يۇرۇڭقاش بازار
يۇرۇڭقاش
دەرياسى
ئاچيا
ئېگىز بوستان
دازا بازار
قۇتچى
ھالۇبويى
باشكۆنزى
1:50000

يۇرۇڭقاش بازىرىنىڭ ئومۇمىي ئەھۋالى

ئىھاتە ئورمىنى.

يۇرۇڭقاش بازىرى لوپ ناھىيىسى تۇرۇشلۇق جايىنىڭ غەربىگە جايلاشقان، تۈز ئارىلىقى 20.5 كىلومېتىر، ئورنى يۇرۇڭقاش دەرياسىنىڭ شەرقى قىرغىقىدا، غەرب تەرىپى خوتەن شەھىرى بىلەن دەريا ئارقىلىق ئايرىلىپ تۇرىدۇ. شەرق، شىمال، جەنۇب 3 تەرىپى بوۋىيا يېزىسى بىلەن تۇتىشىدۇ. شەرقتىن غەربكە كەڭلىكى 4 كىلومېتىر، جەنۇپتىن شىمالغا ئۇزۇنلىقى 11 كىلومېتىر، ئومۇمى كۆلىمى 28.6 كۋادرات كىلومېتىر، 12 كەنت كومىتېت، 78 تەبىئىي كەنت، 3138 ئائىلە، 12 مىڭ نوپۇس بار. 5 نەپەر خەنزۇ، 1 نەپەر خۇيزۇدىن باشقىلىرى ئۇيغۇر، بازارلىق خەلق ھۆكۈمىتىنىڭ تۇرۇشلۇق ئورنى يۇڭبازاركەنتىدە.

يۇرۇڭقاش دېگەن نام يۇرۇڭقاش دەرياسىنىڭ نامى بىلەن قويۇلغان، "يۇرۇڭقاش" دېگەن ئۇيغۇرچىلاشقان تۈركچە سۆز بولۇپ "قورىغار تەزكىرىسى"دە خەنزۇچە 玉龙哈什 دەپ يېزىلغان. "چىڭ دىڭ پادىشا ۋە قورىغار تەزكىرىسى" ھەم "شىنجاڭدىكى چوڭ ۋەقەلەرخاتىرىسى"، "چىڭ دىڭ-شىنجاڭ قىسقىچە تارىخى" "يۈەن سۇلالىسىنىڭ تارىخى" دېگەن كىتاپلارنىڭ ھەممىسىدە

خەنزۇچە玉陇哈什دەپ يېزىلغان. «قورىغار تەزكىرىسى».

يۈەن سۇلالىسى دەۋرىدە موڭغۇلچە 玉陇杰赤 دەپ ئاتالغان بۇ نامنىڭ كېلىپ چىقىشى ۋە مەنىسى توغرىسىدا ئىككى خىل رىۋايەت بار:

بىرى «قورىغارنىڭ سۇ يول خاتىرىسى»دە: «يۇرۇڭقاش» مۇسۇلمانچە (ئۇيغۇرچە) سۆز بولۇپ، يۇرۇڭ دېگەن يۇرۇق، سۇزۇك دېگەن بولىدۇ. قاش دېگەن قاشتېشىغا قارىتىلغان» دەپ تەلىم بېرىلگەن. 11 - ئەسىردىكى داڭلىق تۈركى تىللار ئالىمى ماخمۇت قەشقىرىنىڭ «تۈركى تىللار لۇغىتى»دە: «يۇرۇڭقاش دەرياسىدىن سۈپ - سۈزۈك قاشتېشى چىقىدۇ. بۇ دەريا موشۇ يەردىن ئېقىپ ئۆتكەنلىكتىن يۇرۇڭقاش دەپ نام بېرىلگەن» دەپ ئىزاھات بېرىلگەن. يۇرۇڭ- قاش دېگەن «ئاق (سۈزۈك) قاشتېشى» دېگەن مەنىدە. «قەدىمكى تۈركى تىللىرى لۇغىتى»(موس- كۋا 1962 - يىل نەشرى)دە ئۈرۈڭ - مەرۋايىت دېگەن مەنىدە، قاش — قاشتېشىنى كۆرسىتىدۇ، دەپ چۈشەندۈرۈلگەن.

يەنە بىرى، يەرلىك خەلقلەر ئارىسىدىكى رىۋايەتتە مۇنداق دېيىلىدۇ: يۇرۇڭقاش ئەسلى «يۇرۇققاش» دېگەن سۆزدىن ئۆزگەرگەن، يەنى يۇرۇڭقاش دەرياسى خوتەننىڭ كۈن چىقىش (شەرق) تەرىپىگە جايلاشقانلىقتىن كۈن يۇرۇتۇپ تۇرغان دەريا قېشى دېگەن مەنىدە.

يۇرۇڭقاش بازىرى قەدىمكى دەۋىردە ئۇدۇن دۆلىتىگە قاراشلىق ئالتە شەھەرنىڭ بىرىسىنىڭ ئىچىدە بولۇپ، يۈەن سۇلالىسى دەۋرىدە چاغاتاي خانلىقى ۋە موغۇلىستان خانلىقىغا، مىڭ سۇلالىسى دەۋرىدە يەركەن خانلىقىغا تەۋە يەر ئىدى. «قورىغار تەزكىرىسى»دە «قورىغار خاقانى جۇجىخان يۇرۇڭقاش (玉陇杰赤) ① قاتارلىق شەھەرلەرنى قولغا ئالغان...... ئالوغۇنى پادىشاھلىققا بەلگىلىگەن دەپ يېزىلغان. چىڭ سۇلالىسىنىڭ دەسلەپكى مەزگىلىدە يۇرۇڭقاش ئالتە شەھەرنىڭ بىرى بولغان خوتەنگە تەۋە بولۇپ، يۇرۇڭقاش كەنت دەپ ئاتىلاتتى. «شىنجاڭدىكى چوڭ ۋەقەلەر خاتىرىسى» دە «يۇرۇڭقاشقا شەھەر سېپىلى سوقۇلمىغان، ئۇ ئالتە شەھەرنىڭ بىرىنىڭ ئىچىدە بولۇپ، شۇپۇر (ھازىرقى سامپۇل كەنت)، بويى (بۇيا) كەنتلىرىنى ئۆز ئىچىگە ئالىدو» دەپ ئىزاھلانغان. گۇاڭشۇينىڭ 8 - يىلى (مىلادى 1882 - يىلى) يۇرۇڭقاش كەنت خوتەن بىۋاستە ۋىلايەتكە تەۋە بولدى. گۇاڭشۇينىڭ 28 - يىلى (مىلادى 1902 - يىلى) لوپ ناھىيىسى قۇرۇلغاندا يۇرۇڭقاشنى خوتەن بىۋاستە قاراشلىق ۋىلايەتتىن ئاجرىتىپ، لوپ ناھىيىسىگە قاراشلىق قىلدى. ئالتىلە مىڭمو ئۇنىڭغا تەۋە قىلىندى. شۈەنتۇڭ زامانىسىدا ئالتىلە مىڭ تۇساللا مىڭغا ئۆزگەرتىلگەنىدە يۇرۇڭقاشمو شۇنىڭ بىلەن بىللە تۇساللاغا تەۋە بولدى.

1934 - يىلى يۇرۇڭقاشنى مەركەز قىلغان 2 - رايون قۇرۇلدى. ئۇنىڭغا 12 كەنت تەۋە

ئىزھات: ① خەنزۇچە تارىخى مەنبەلەردىن قارىغاندا، «شىنجاڭنىڭ خەرىتىلىك تەزكىرىسى، يول خاتىرىسى» دە: ئامۇ دەرياسىنىڭ شەرقى شىمالىدىكى جەنۇبىي دەرياسى بويلىرىدا ئۆرگەنج شەھىرى (乌尔根齐城) ۋە ئۇلۇڭگاچ (兀笼格赤) دېگەن ناملار بارلىقى خاتىرىلەنگەن. ئۇلۇڭگاچ دېگەن ئۆرگەنجنى كۆرسىتەمدۇ ياكى يۇرۇڭقاشنى كۆرسىتەمدۇ، بۇنى ھازىرچە مۇقىمداش تەس.

بولدى.
1938 ـ يىلى 4 ـ رايونغا ئۆزگەرتىلىپ، 14 كەنت تەۋە بولدى.
1942 ـ يىلى پۈتۈن ناھىيىدىكى ئالتە رايون سەككىز رايونغا ئۆزگەرتىلگەندە يۇرۇڭقاش 4 ـ رايوندىن 6 ـ رايونغا ئۆزگەرتىلدى. ئۇنىڭغا 17 كەنت تەۋە قىلىندى.
1944 ـ يىلى بوجاڭ ـ جاجاڭ تۈزۈمى يولغا قويۇلغاندا 6 ـ رايون يۇرۇڭقاش بازار نوكچىڭشاڭ (ئىشچانلار يېزىسى) شىن فاشاڭ (يېڭىدىن رىۋاجلاندۇرۇش يېزىسى)، سۈي خېشاڭ (تىچلاندۇرۇش يېزىسى)، فەنشىن شاڭ (گۈللەندۈرۈش يېزىسى) دېگەن بىر بازار تۆت يېزىغا ئۆزگەرتىلدى.
1947 ـ يىلى پۈتۈن ناھىيە ئىككى بازار 15 يېزىغا ئۆزگەرتىلدى. شۇ يىلى 12 ـ ئايدا پۈتۈن ناھىيە تۆت بازار بەش چوڭ يېزىغا ئۆزگەرتىلگەندە يۇرۇڭقاش يەنە بازار تۇرۇشلۇق جاي بولدى ۋە بازارلىق ھۆكۈمەت، باجخانا، ساقچى مەھكىمە قۇرۇلدى.
1949 ـ يىلدىن 1950 ـ يىلى 3 ـ ئايغىچە ئازاتلىقنىڭ ھارپىسىدىكى قۇرۇلمىنى ساقلاپ كەلدى.
1950 ـ يىلى 4 ـ ئايدا ناھىيىلىك خەلق ھۆكۈمىتى قۇرۇلغاندىن كېيىن پۈتۈن ناھىيە يەتتە رايونغا ئايرىلدى. يۇرۇڭقاش 2 ـ رايون بولدى. ئاستىدا يۇرۇڭقاش، قۇتچى، ئالتىلە، چالمىي، كونزىي، بۇيا، تامئېغىل، سولۋا، بۇياپىشى قاتارلىق توققۇز يېزا قۇرۇلۇپ، 52 كەنت تەۋە قىلىندى. شۇ يىلى رايونلۇق، يېزىلىق، كەنتلىك خەلق ھۆكۈمەتلىرى تەسىس قىلىندى.
1954 ـ يىلى 3 ـ ئايدا 7 ـ يېزا (تامئېغىل)، 8 ـ يېزا (سولۋا) دېگەن ئىككى يېزا 7 ـ رايونغا ئايرىپ بېرىلدى.
1958 ـ يىلى 11 ـ ئايدا بۇ رايوندا تىچلىق كوممۇنا، قىزىليۇلتۇز كوممۇنا دېگەن ئىككى كوممۇنا قۇرۇلدى. 1959 ـ يىلى بۇ ئىككى كوممۇنانى شەرقشامىلى، سۇنئىي ھەمرا دېگەن ئىككى كوممۇناغا قوشۇپ تاشقىن كوممۇنا قىلىپ ئۆزگەرتىلدى، شۇنىڭ بىلەن بىر ۋاقىتتا رايونلۇق خەلق ھۆكۈمىتى كوممۇنا باشقۇرۇش كومىتېتىغا ئۆزگەرتىلدى.
1962 ـ يىلى 2 ـ ئايدا جىيا تاشقىن كوممۇنادىن ئايرىلىپ چىقىپ، مۇستەقىل ھالدا يېڭى قۇرۇلۇش كوممۇنا قۇرۇلدى. تاشقىن كوممۇناغا بەش باشقۇرۇش رايون 28 دادۈي ۋە كوممۇنا باشقۇرغان بىر دېھقانچىلىق مەيدان قاراشلىق بولدى.
1968 ـ يىلى ھەر دەرىجىلىك ھاكىمىيەت ئورگانلىرى ئىنقىلابى كومىتېتقا ئۆزگەرتىلگەندە تاشقىن كوممۇنا باشقۇرۇش كومىتېتىمو تاشقىن كوممۇنا ئىنقىلابى كومىتېتقا ئۆزگەرتىلدى.
1979 ـ يىلى يۇرۇڭقاش كوممۇناغا ئۆزگەرتىلدى.
1984 ـ يىلى 12 ـ ئايدا ھاكىمىيەت بىلەن كوممۇنا ئايرىلغاندا بۇيا ئايرىلىپ چىقىپ بۇيا يېزا ۋە يۇرۇڭقاش بازارلىق ھۆكۈمەت قۇرۇلدى.
يۇرۇڭقاش بازىرى دەريا بويىدىكى كەلكۈن ـ لاتقا تۈزلەڭلىككە كىرىدۇ. جەنۇبىتىن شىمالغا قىيپاش، زېمىنى تەكشى، دېڭىز يۈزىدىن ئوتتۇرىچە ئېگىزلىكى 1340 مېتىر. ھاۋاسى قۇرغاق، شامال كۆپ چىقىدۇ. تىپىك بولغان قۇرۇقلۇق چۆل خاراكتېرىدىكى ھاۋا ئىقلىمىغا

كىرىدۇ. يىللىق ئوتتۇرىچە تېمپېراتۇرا 11.5°C، 7-ئايدىكى ئەڭ يۇقىرى ئوتتۇرىچە تېمپېراتۇرا 24.5°C، 1-ئايدىكى ئەڭ تۆۋەن ئوتتۇرىچە تېمپېراتۇرا نۆلدىن تۆۋەن 6°C-، يىللىق ئوتتۇرىچە ھۆل يېغىن مىقدارى 32.5 مىللىمېتىر، يىللىق ئوتتۇرىچە قىروسىز مەزگىلى 212 كۈن. زېمىنى قۇم تۇپراق. تېرىلغۇ يېرى 21 مىڭ 992 مو، ئاساسى مەھسۇلاتى بۇغداي، قوناق، ئىقتىسادى زىرائەتلەردىن پاختا، مايلىقدان تېرىلىدۇ. پىلە ئۈجمىچىلىك ئىشلىرىنىڭ تارىخى ئۇزۇن. 1985-يىلى ئاشلىق ئومۇمىي مەھسۇلاتى 12 مىليون 10 مىڭ جىڭ، ئوتتۇرىچە مو مەھسۇلاتى 904 جىڭ. كىشى بېشىغا توغرا كېلىدىغان ئوتتۇرىچە ئاشلىق 1069 جىڭ، پاختىنىڭ ئومۇمىي مەھسۇلاتى 280 مىڭ جىڭ، مايلىقدانىنىڭ ئومۇمىي مەھسۇلاتى 136 مىڭ جىڭ، پىلە 5089 جىڭ، 1985-يىلى قوتاندىكى قالدۇق چارۋا 45 مىڭ تۇياق.

يۇرۇڭقاش بازار قەدىمكى بازارلاردىن بولۇپ، تارىخى ئۇزۇن، ناھىيە بويىچە ئىككىنچى ئورۇندىكى بازار ھېساپلىنىدۇ. تارىختىن بويان خوتەننىڭ شەرقىدىكى ئۈچ ناھىيىسىنىڭ سودا تۈگۈنى بولۇپ كەلدى. قول سانائەتتە بىر قەدەر تەرەققىي قىلغان. قەدىمدىن تارتىپ "گىلەم" ۋە «ئەتلەس يۇرتى» بولۇپ، گىلەم ئىشلەپچىقىرىش تارىخى ئۇزۇن، جۇڭگو ۋە چەتئەللەردە داڭقى بار. ئازاتلىقتىن كېيىن شىنجاڭ بويىچە ئەڭ زور گىلەم كارخانىسى مۇشۇ بازاردا قۇرۇلغان. يېقىنقى بىرنەچچە يىلدىن بويان شەخسى ئائىلىلەردە گىلەم توقۇش ئىشلىرى ناھايىتى تېز تەرەققىي قىلىپ، ئۇ دېھقانلارنىڭ مۇھىم قوشۇمچە ئىشلەپچىقىرىش كىرىم مەنبەسىنىڭ بىرى بولۇپ قالدى. زىننەت بۇيۇملىرىنى ياساش ئىشلىرىدىمۇ داڭقى بار، يېقىنقى يىللاردىن بويان يەنە پاختا چىقىرىش، ئاشلىق، ماي پىششىقلاش، ياغاچچىلىق، سەيپۇڭچىلىق قاتارلىق زاۋۇت-كارخانىلار قۇرۇلدى.

پىلانلاش ئارقىسىدا يۇرۇڭقاش بازىرىنىڭ سالا ئېتىز، ئورمان بەلباغ، ئۆستەڭ، تاشيوللار بىر گەۋدە قىلىنغان ئورمان بىلەن تورلاشتۇرۇش ۋەزىيىتى ئاللىقاچان يېڭى مەنزىرىگە كىردى. بازار بىلەن يېزا، يېزا بىلەن يېزا ئوتتۇرىسىدىكى تاشيوللار تەرەپ-تەرەپكە تۇتىشىدۇ، ماڭيا دۆلەت مۇداپىئە تاشيولى مۇشۇ بازارنى كېسىپ ئۆتىدۇ. بۇ يول خوتەننى شەرقتىكى ئۈچ ناھىيە بىلەن تۇتاشتۇرىدىغان تۈگۈن جاي ھېساپلىنىدۇ.

بازاردا 11 باشلانغۇچ مەكتەپ، بىر ئوتتۇرا مەكتەپ بار، مەكتەپتىكى ئوقۇغۇچى 1414 نەپەر، ئوقۇتقۇچى ۋە ئىشچى خىزمەتچىلىرى 106 نەپەر، يەنە دوختۇرخانا، مەدەنىيەت پونكىتى، رادىئو ئۇزېلى، كىنوخانا، مالدوختۇرلۇق پونكىتى، پوچتىخانا، باجخانا قاتارلىق ئورۇنلار بار. ئۇندىن باشقا ئاپتونوم رايونلۇق، ۋىلايەتلىك پىلە ئۈجمىچىلىك تەتقىقات پونكىتى، ۋىلايەتلىك يېزا ئىگىلىك مەكتىپى، ۋىلايەتلىك تېخنىكا مەكتىپى، ۋىلايەتلىك تاشقى سودا گىلەم كارخانىسى قاتارلىق ئورۇنلار مۇشۇ بازارغا جايلاشقان.

ئۆلچەملىكناملار

يۇرۇڭقاش بازار

يۇرۇڭقاش بازىرىنىڭ ئومۇمى ئەھۋالى ماتېرىيالىغا قارالسۇن.

يۇڭبازار

ئورنى يۇرۇڭقاش بازارلىق خەلق ھۆكۈمىتى تۇرۇشلۇق جاينىڭ شەرقىدىكى 100 مېتىر جايدا، 117 ئائىلە، 447 نوپۇس، 907 مو تېرىم يېرى بار. بۇ يەر يۇرۇڭقاش بازىرىنىڭ قەدىمدىن تارتىپ قوي يۇڭى ئېلىپ ساتىدىغان سودا مەركىزى بولغانلىقتىن «يۇڭبازىرى» دەپ نام ئالغان. يۇڭبازىرى تەۋەسىدە يۇرۇڭقاش بازارلىق پارتىيە، ھۆكۈمەت ئورگانلىرى، كەسپى كارخانىلار ۋە مەدىنى مائارىپ ئورۇنلىرى بولۇپ، شۇ بازارغا نىسپەتەن سىياسى، ئىقتىسادى، مەدىنى پائالىيەتلەرنىڭ مەركىزى ھېساپلىنىدۇ.

ئالتىلە كەنت كومىتېتى تۇرۇشلۇق ئورنى خالدامەھەللىدە

ئورنى يۇرۇڭقاش بازارلىق خەلق ھۆكۈمىتى تۇرۇشلۇق جاينىڭ جەنۇبىدىكى 2.5 كىلومېتىر جايدا، زېمىنى تەكشى، ئىككى تەبىئىي كەنت، 261 ئائىلە، 961 نوپۇس بار، دېھقانچىلىقنى ئاساس قىلىدۇ. تېرىم يېرى 2018 مو، ئاساسى مەھسۇلاتى بۇغداي، قوناق، پاختا، قوشۇمچە مايلىقدان، پىلە ئۇجمىچىلىك بىلەن شۇغۇللىنىدۇ. بىر باشلانغۇچ مەكتەپ بار، ئاددى تاشيوللىرى يۇتۇن كەنتكە تۇتىشىدۇ. «ئالتىلە» «ئالتە ئىلە»دىن ئۆزگەرگەن. «ئىلە» دېگەن سۆز قەدىمكى ئۇيغۇر تىلىدا «بەلگۇ» دېگەن مەنىدە. رىۋايەت قىلىنىشچە ئەڭ بۇرۇن بۇ يەرگە كەلگەن ئادەملەر يەر ئېچىپ تېرىلغىلى بولىدىغان ئالتە پارچە يەرگە «بەلگۇ»قىلغان، بۇنىڭ بىلەن «ئالتە ئىلە» دەپ ئاتىغان. زامانلارنىڭ ئۆتىشى بىلەن «ئالتىلە» بولۇپ قالغان. 1958-يىلى تاشقىن كوممۇنا 2-باشقۇرۇش رايون 1-دادۈي بولغان. 1978-يىلى يۇرۇڭقاش كوممۇنا ئالتىلە دادۈي دەپ ئاتالغان. 1984-يىلى يۇرۇڭقاش بازىرىغا تەۋە قىلىنىپ ئالتىلە كەنت كومىتېتى قۇرۇلغان.

خالدامەھەللە

ئورنى يۇرۇڭقاش بازارلىق خەلق ھۆكۈمىتى تۇرۇشلۇق جاينىڭ جەنۇبىدىكى 2.5 كىلومېتىر جايدا، 177 ئائىلە، 661 نوپۇس، 1603 مو تېرىم يېرى بار. «خالدا» دېگەن يۈزىدە قارا مەڭ بار كىشىلەرنى كۆرسىتىدۇ. بۇ يەردە كىشىلەرنىڭ لەقىمىگە قارىتىلغان.

تېتىرباغ

ئورنى يۇرۇڭقاش بازارلىق خەلق ھۆكۈمىتى تۇرۇشلۇق جاينىڭ جەنۇبىدىكى 1.7 كىلومېتىر جايدا. 84 ئائىلە، 300 نوپۇس، 400 مو تېرىم يېرى بار. «تېتىر» ئالتۇن تاسقايدىغان يەرنى

كۆرسىتىدۇ. بۇ يەر ئەسلى يۇرۇڭقاش دەرياسىنىڭ ئېقىن ئورنى بولۇپ، كىشىلەر كۆپىنچە مۇشۇ جايغا كېلىپ ئالتۇن تاسقىغان، شۇنىڭ بىلەن «تېتىرباغ» دەپ نام ئالغان.

هالۇبويى كەنت كومىتېتى تۇرۇشلۇق ئورنى هالۇبويى كەنتىدە

ئورنى يۇرۇڭقاش بازارلىق خەلق هۆكۈمىتى تۇرۇشلۇق جاينىڭ جەنۇبىدىكى 4.2 كىلومېتىر جايدا، زىمىنى تەكشى، ئىككى تەبىئىي كەنت، 238 ئائىلە، 877 نوپۇس بار، دېهقانچىلىقنى ئاساس قىلىدۇ. تېرىم يېرى 2061 مو، ئاساسى مەهسۇلاتى بۇغداي، قوناق، پاختا، قوشۇمچە مايلىقدان، پىلە ئۈجمىچىلىك بىلەن شۇغۇللىنىدۇ. بىر باشلانغۇچ مەكتەپ بار، ئاددى تاشيوللىرى پۈتۈن كەنتكە تۇتىشىدۇ. تۇرۇشلۇق كەنت نامى بىلەن ئاتالغان. 1958 ـ يىلى تاشقىن كوممۇنا 2 ـ باشقۇرۇش رايون 2 ـ دادۇي بولغان. 1978 ـ يىلى يۇرۇڭقاش كوممۇنا هالوۋوي دادۇي دەپ ئاتالغان. 1983 ـ يىلى هالۇ بويى دادۇي دەپ ئۆزگەرتىلگەن. 1984 ـ يىلى يۇرۇڭقاش بازارغا تەۋە قىلىنىپ هالۇبويى كەنت كومىتېتى قۇرۇلغان.

هالۇبويى

ئورنى يۇرۇڭقاش بازارلىق خەلق هۆكۈمىتى تۇرۇشلۇق جاينىڭ جەنۇبىدىكى 4.2 كىلومېتىر جايدا. 40 ئائىلە، 331 نوپۇس، 765 مو تېرىم يېرى بار. «هالۇ» يەرلىك شىۋە تىل بولۇپ، هويلا دېگەن مەنىدە. بۇ يەردە بۇرۇن ئۆتكەن بەگ غوجىلارنىڭ يارامىلىق هۆيلا ئاراملىرى بولغانلىقتىن كىشىلەر هالۇبويى دەپ ئاتاشقان. شۇنىڭ بىلەن كەنت نامى كېلىپ چىققان.

ياغمەهەللە

ئورنى يۇرۇڭقاش بازارلىق خەلق هۆكۈمىتى تۇرۇشلۇق جاينىڭ جەنۇبىدىكى 3.6 كىلومېتىر جايدا، 44 ئائىلە، 165 نوپۇس، 227 مو تېرىم يېرى بار. بۇ كەنتتىكى ئادەملەرنىڭ كۆپ قىسمى ياغ تارتىش كەسپى بىلەن شۇغۇللانغانلىقتىن لەقىمى ياغ دەپ ئاتالغان. شۇنىڭ بىلەن «ياغمەهەللە» دەپ نام ئالغان.

داۋابازار كەنت كومىتېتى تۇرۇشلۇق ئورنى داۋابازىرىدا

ئورنى يۇرۇڭقاش بازارلىق خەلق هۆكۈمىتى تۇرۇشلۇق جاينىڭ غەربىي شىمالىدىكى 200 مېتىر جايدا. زىمىنى تەكشى، ئىككى تەبىئىي كەنت، 316 ئائىلە، 1080 نوپۇس بار. دېهقانچىلىقنى ئاساس قىلىدۇ. تېرىم يېرى 1882 مو. ئاساسى مەهسۇلاتى بۇغداي، قوناق، پاختا، قوشۇمچە مايلىقدان، پىلە ئۈجمىچىلىك بىلەن شۇغۇللىنىدۇ. تۇرۇشلۇق كەنت نامى بىلەن ئاتالغان. 1958 ـ يىلى تاشقىن كوممۇنا 4 ـ باشقۇرۇش رايون 1 ـ دادۇي بولغان. 1978 ـ يىلى يۇرۇڭقاش كوممۇنا بازار 1 ـ دادۇي دەپ ئاتالغان. 1983 ـ يىلى ئەسلىدىكى «داۋا بازار» دېگەن نامى ئەسلىگە كەلتۈرۈلگەن، 1984 ـ يىلى يۇرۇڭقاش بازىرىغا تەۋە داۋا بازىرى كەنت كومىتېتى قۇرۇلغان.

داۋابازار

ئورنى يۇرۇڭقاش بازارلىق خەلق هۆكۈمىتى تۇرۇشلۇق جاينىڭ غەربىي شىمالىدىكى 200 مېتىر جايدا. 243 ئائىلە، 820 نوپۇس، 1565 مو تېرىم يېرى بار. بۇ يەر ئەسلىدە يۇرۇڭقاش بازىرىنىڭ داۋا سېتىش مەركىزى بولغانلىقتىن «داۋا بازار» دەپ نام ئالغان. «داۋا» چەكمەن

بويايدىغان بوياق ماتېرىيالى بولۇپ يۇلغۇننىڭ يوپۇرمىقىدىن تەييارلىنىدۇ.

چاكۇمەھەللە

ئورنى يۇرۇڭقاش بازارلىق خەلق ھۆكۈمىتى تۇرۇشلۇق جاينىڭ غەربىدىكى 800 مېتىر جايدا، 73 ئائىلە، 260 نوپۇس، 317 مو تېرىم يېرى بار. چاكۇ دېگەن سۆز بۇ يەردە كىشىلەرنىڭ لەقىمىگە قارىتىلغان بولۇپ، كېيىن كەنت نامى كېلىپ چىققان.

يۇڭبازار كەنت كومىتېتى

تۇرۇشلۇق ئورنى يۇڭبازىرىدا

ئورنى يۇرۇڭقاش بازارلىق خەلق ھۆكۈمىتى تۇرۇشلۇق جاينىڭ شەرقىي جەنۇبىدىكى 600 مېتىرجايدا. زېمىنى تەكشى، ئىككى تەبىئىي كەنت، 213 ئائىلە، 816 نوپۇس بار، دېھقانچىلىقنى ئاساس قىلىدۇ. تېرىم يېرى 1073 مو، ئاساسى مەھسۇلاتى بۇغداي قوناق، پاختا، قوشۇمچە مايلىقدان، پىلە ئۈجمىچىلىك بىلەن شۇغۇللىنىدۇ.

1958-يىلى تاشقىن كوممۇنا 2-باشقۇرۇش رايون 2-دادۈي بولغان، 1978-يىلى يۇرۇڭقاش كوممۇنا بازار 2-دادۈي دەپ ئاتالغان. 1983-يىلى يۇڭبازار دادۈي دېگەن نامى ئەسلىگە كەلتۈرۈلگەن. 1984-يىلى يۇرۇڭقاش بازىرىغا تەۋە قىلىنغان ۋە يۇڭبازار كەنت كومىتېتى قۇرۇلغان.

قېيمشمەھەللە

ئورنى يۇرۇڭقاش بازارلىق خەلق ھۆكۈمىتى تۇرۇشلۇق جاينىڭ شەرقىدىكى 1.1 كىلومېتىر جايدا. 36 ئائىلە، 169 نوپۇس، 171 مو تېرىم يېرى بار، «قېيىش» دېگەن سۆز زورمو-زور زىددىيەتلىشىش دېگەن مەنىدە بولۇپ، بۇ يەردە كىشىلەرنىڭ لەقىمىگە قارىتىلغان.

ئېگىزئېرىق كەنت كومىتېتى

تۇرۇشلوق ئورنى قىرىمچىمەھەللە

ئورنى يۇرۇڭقاش بازارلىق خەلق ھۆكۈمىتى تۇرۇشلوق جاينىڭ شەرقىي شىمالىدىكى 1.3 كىلومېتىر جايدا. زېمىنى تەكشى، ئىككى تەبىئىي كەنت، 315 ئائىلە. 1150 نوپۇس بار، دېھقانچىلىقنى ئاساس قىلىدۇ، تېرىم يېرى 2435 مو، ئاساسى مەھسۇلاتى بۇغداي، قوناق، پاختا، قوشۇمچە مايلىقدان، پىلە ئۈجمىچىلىك بىلەن شۇغۇللىنىدۇ، مېۋە-چېۋە كۆپ چىقىدۇ. بىر باشلانغۇچ مەكتەپ بار، ئاددى تاشيوللىرى پۈتۈن كەنتكە تۇتاشقان. ئەسلى ئېرىقى ئېلىنغان يەرنىڭ زېمىنى ئېگىز بولغانلىقتىن ئېگىزئېرىق دەپ نام ئالغان. 1958-يىلى تاشقىن كوممۇنا 4-باشقۇرۇش رايوننىڭ 3-دادۈيى بولغان. 1978-يىلى يۇرۇڭقاش كوممۇنا ئېگىز ئېرىق دادۈي دەپ ئاتالغان. 1984-يىلى يۇرۇڭقاش بازىرىغا تەۋە قىلىنىپ ئېگىز ئېرىق كەنت كومىتېتى دەپ ئاتالغان.

قىرىمچىمەھەللە

ئورنى يۇرۇڭقاش بازارلىق خەلق ھۆكۈمىتى تۇرۇشلوق جاينىڭ شەرقى شىمالىدىكى 1.3 كىلومېتىر جايدا. 39 ئائىلە، 130 نوپۇس، 386 مو تېرىم يېرى بار، «قىرىمچى» دېگەن ئۆتۈكنىڭ ئەستىرىنى ياسىغۇچى ئادەمگە قارىتىلغان، بۇكەنتتىكى ئادەملەر بۇرۇندىن تارتىپ قىرىم ئېتىشنى ئۆزىنىڭ ئاساسى كەسپى قىلغانلىقتىن قىرىمچىمەھەللە دەپ نام ئالغان.

پاچاقمەھەللە

ئورنى يۇرۇڭقاش بازارلىق خەلق ھۆكۈمىتى تۇرۇشلۇق جايىنىڭ شەرقى شىمالىدىكى 2 كىلومېتىر جايدا، 41 ئائىلە، 130 نوپۇس، 326 مو تېرىم يېرى بار، «پاچاق» كىشىلەرنىڭ لەقىمىگە قارىتىلغان بولۇپ، كەنت نامىغا ئۆزگەرگەن.

قېرىغىرىق كەنت كومىتېتى تۇرۇشلۇق ئورنى پىلىكمەھەللە

ئورنى يۇرۇڭقاش بازارلىق خەلق ھۆكۈمىتى تۇرۇشلۇق جايىنىڭ جەنۇبىدىكى 1.3 كىلومېتىر جايدا، زېمىنى تەكشى، ئۈچ تەبىئىي كەنت، 258 ئائىلە، 936 نوپۇس بار. دېھقانچىلىقنى ئاساس قىلىدۇ، تېرىم يېرى 1654 مو، ئاساسى مەھسۇلاتى بۇغداي، قوناق، پاختا، قوشۇمچە مايلىقدان، پىلە ئۆجمىچىلىك بىلەن شوغۇللىنىدۇ، بىر باشلانغۇچ مەكتەپ بار. ئاددى تاشيوللىرى ھەرقايسى كەنتلەرگە تۇتىشىدۇ، «قېرىغىرىق» دىگەن سۆز سۇ تەس چىقىدىغان ئېرىق دېگەن مەنىدە بولۇپ، ئەسلى بۇ يەرنىڭ زېمىنى ئېگىزرەك جايلاشقان، ئېرىقلىرىغا سۇ سۇ تەس چىقىدىغان بولغانلىقتىن قېرىغ ئېرىق دەپ نام ئالغان. 1958-يىلى تاشقىن كوممۇنا 4-باشقۇرۇش رايون 4-دادۈي بولغان، 1979-يىلى يۇرۇڭقاش كوممۇنا قېرىغىرىق دادۈي دەپ ئۆزگەرتىلگەن. 1984-يىلى يۇرۇڭقاش بازارغا تەۋە قىلىنىپ، قېرىغىرىق كەنت كومىتېتى قۇرۇلغان:

پىلىكمەھەللە

ئورنى يۇرۇڭقاش بازارلىق خەلق ھۆكۈمىتى تۇرۇشلۇق جايىنىڭ جەنۇبىدىكى 1.3 كىلومېتىر جايدا، 34 ئائىلە، 121 نوپۇس، 125 مو تېرىم يېرى بار. «پىلىك» چىراقنىڭ پىلىكى بولۇپ، بۇ يەردە پىلىك لەقەملىك كىشىلەر مەھەللىسىنى كۆرسىتىدۇ.

ياغچىمەھەللە

ئورنى: يۇرۇڭقاش بازارلىق خەلق ھۆكۈمىتى تۇرۇشلۇق جايىنىڭ جەنۇبىدىكى 1.6 كىلومېتىر جايدا. 34 ئائىلە، 125 نوپۇس، 270 مو تېرىم يېرى بار. بۇ كەنتتىكى ئادەملەرنىڭ كۆپىنچىسىنىڭ كەسپى ياغ تارتىش بولغانلىقتىن ياغچىمەھەللە دەپ نام ئالغان.

كونا ئۆستەڭ

ئورنى يۇرۇڭقاش بازارلىق خەلق ھۆكۈمىتى تۇرۇشلۇق جايىنىڭ جەنۇبىدىكى 2.5 كىلومېتىر جايدا. 40 ئائىلە، 165 نوپۇس، 256 مو تېرىم يېرى بار. بۇ يەر كونا ئالتىلە ئۆستىڭىنىڭ ئورنى بولغانلىقتىن كونا ئۆستەڭ دەپ نام ئالغان.

باشمەقلا كەنت كومىتېتى تۇرۇشلۇق ئورنى باشمەقلا

ئورنى يۇرۇڭقاش بازارلىق خەلق ھۆكۈمىتى تۇرۇشلۇق جايىنىڭ شىمالىدىكى 3 كىلومېتىر جايدا، زېمىنى تەكشى، بىر تەبىئىي كەنت، 155 ئائىلە، 588 نوپۇس بار. دېھقانچىلىقنى ئاساس قىلىدۇ. تېرىم يېرى 1507 مو، ئاساسى مەھسۇلاتى بۇغداي، قوناق، پاختا، قوشۇمچە مايلىقدان، پىلە ئۆجمىچىلىك بىلەن شۇغۇللىنىدۇ. بىر باشلانغۇچ مەكتەپ بار. ئاددى تاشيوللىرى پۈتۈن كەنتكە تۇتىشىدۇ. تۇرۇشلۇق كەنت نامى بىلەن ئاتالغان. 1985-يىلى تاشقىن كوممۇنا 4-باشقۇرۇش

رايون 5 ـ دادۈي بولغان. 1979 ـ يىلى يۇرۇڭقاش كوممۇنا باشمەقلا دادۈي دەپ ئاتالغان، 1984 ـ يىلى يۇرۇڭقاش بازارغا تەۋە بولۇپ، باشمەقلا كەنت كومىتېتى دەپ ئاتالغان.

باشمەقلا

ئورنى يۇرۇڭقاش بازارلىق خەلق ھۆكۈمىتى تۇرۇشلۇق جاينىڭ شىمالىدىكى 3 كىلومېتىر جايىدا. 155 ئائىلە، 588 نوپۇس، 1507 مو تېرىم يېرى بار. «مەقلا» دېگەن سۆزنىڭ مەنىسى ئېنىق ئەمەس.

ناغرىچى كەنت كومىتېتى تۇرۇشلۇق ئورنى ناغرىچىدا

ئورنى يۇرۇڭقاش بازارلىق خەلق ھۆكۈمىتى تۇرۇشلۇق جاينىڭ غەربىدىكى 1.7 كىلومېتىر جايىدا، زېمىنى تەكشى، ئىككى تەبىئىي كەنت، 195 ئائىلە، 783 نوپۇس بار. دېھقانچىلىقنى ئاساس قىلىدۇ. تېرىم يېرى 1289 مو، ئاساسى مەھسۇلاتى بۇغداي، قوناق، پاختا، قوشۇمچە مايلىقدان پىلە ئۆجمىچىلىك بىلەن شۇغۇللىنىدۇ. بىر باشلانغۇچ مەكتەپ بار، ئاددى تاشيوللىرى پۈتۈن كەنتكە تۇتىشىدۇ. تۇرۇشلۇق كەنت نامى بىلەن ئاتالغان. 1958 ـ يىلى تاشقىن كوممۇنا 5 ـ باشقۇرۇش رايون 1 ـ دادۈي بولغان. 1979 ـ يىلى يۇرۇڭقاش كوممۇنا ناغرىچى دادۈي دەپ ئاتالغان. 1984 ـ يىلى يۇرۇڭقاش بازارغا تەۋە ناغرىچى كەنت كومىتېتى قۇرۇلغان.

ناغرىچى

ئورنى يۇرۇڭقاش بازارلىق خەلق ھۆكۈمىتى تۇرۇشلۇق جاينىڭ غەربىدىكى 1.7 كىلومېتىر جايىدا. 155 ئائىلە، 631 نوپۇس، 1000 مو تېرىم يېرى بار. «ناغرىچى» دېگەن ناغرا ـ دۇمباق چالغۇچى كىشى دېگەن مەنىدە، بۇرۇنقى زاماندا مۇشۇ كەنتتە ناغرا دۇمباق چېلىشقا ئۇستا كىشىلەر ئولتۇراقلاشقانلىقتىن ناغرىچى دەپ نام ئالغان.

قۇمئېرىق

ئورنى يۇرۇڭقاش بازارلىق خەلق ھۆكۈمىتى تۇرۇشلۇق جاينىڭ غەربىي جەنۇبىدىكى 2 كىلومېتىر جايىدا، 40 ئائىلە، 152 نوپۇس، 289 مو تېرىم يېرى بار. قۇملۇقتىن ئېلىنغان ئېرىق نامى بىلەن قۇمئېرىق دەپ ئاتالغان.

قۇتچى كەنت كومىتېتى تۇرۇشلۇق ئورنى قۇتچى كەنتىدە

ئورنى يۇرۇڭقاش بازارلىق خەلق ھۆكۈمىتى تۇرۇشلۇق جاينىڭ غەربىي شىمالىدىكى 1.5 كىلومېتىر جايىدا، زېمىنى تەكشى، ئۈچ تەبىئىي كەنت، 353 ئائىلە، 1433 نوپۇس بار. دېھقانچىلىقنى ئاساس قىلىدۇ. تېرىم يېرى 2995 مو، ئاساسى مەھسۇلاتى بۇغداي، قوناق، پاختا، قوشۇمچە مايلىقدان، پىلە ئۆجمىچىلىك بىلەن شۇغۇللىنىدۇ. بىر باشلانغۇچ مەكتەپ بار. ئاددى تاشيوللىرى پۈتۈن كەنتكە تۇتىشىدۇ. تۇرۇشلۇق كەنت نامى بىلەن ئاتالغان. 1958 ـ يىلى تاشقىن كوممۇنا 5 ـ باشقۇرۇش رايون 2 ـ دادۈي بولغان. 1979 ـ يىلى يۇرۇڭقاش كوممۇنا قۇتچى دادۈي دەپ ئۆزگەرتىلگەن. 1983 ـ يىلى قۇتچى دادۈي دەپ تۈزۈتۈلگەن. 1984 ـ يىلى يۇرۇڭقاش بازارغا تەۋە قىلىنىپ، ئەسلىدىكى 5 ـ باشقۇرۇش رايون ئىگەرچى 4 ـ دادۈي بىلەن قوشۇپ قۇتچى كەنت كومىتېتى قۇرۇلغان.

قۇتچى

ئورنى يۇرۇڭقاش بازارلىق خەلق ھۆكۈمىتى تۇرۇشلۇق جاينىڭ غەربىي شىمالىدىكى 1.5 كىلومېتىر جايدا. 240 ئائىلە، 939 نوپۇس، 1192 مو تېرىم يېرى بار. «قۇتچى» دىگەن سۆز پىلە قۇرۇتى باققۇچى دىگەن مەنىدە، بۇ كەنت مۇشۇ جايغا نىسپەتەن ئەڭ بۇرۇن پىلە قۇرتى بېقىپ نامى چىققانلىقتىن «قۇتچى» دەپ ئاتالغان. خوتەن ۋىلايەتلىك تاشقى سودا گىلەم كارخانىسى، تېخنىك ئىشچىلار مەكتىپى، پىلە ئۆزمىچىلىك تەتقىقات ئورنى قاتارلىق ئورۇنلار مۇشۇ كەنتتە.

ئىگەرچى

ئورنى يۇرۇڭقاش بازارلىق خەلق ھۆكۈمىتى تۇرۇشلۇق جاينىڭ غەربىي شىمالىدىكى 2.4 كىلومېتىر جايدا، 131 ئائىلە، 494 نوپۇس، 971 مو تېرىم يېرى بار. بۇرۇن بۇ كەنتتىكى كىشىلەر ئىگەر ياساپ سېتىپ تۇرمۇش كۆچۈرگەنلىكتىن «ئىگەرچى» دەپ نام ئالغان.

چۇشۇرگە ئېرىق

ئورنى يۇرۇڭقاش بازارلىق خەلق ھۆكۈمىتى تۇرۇشلۇق جاينىڭ غەربىي شىمالىدىكى 2.4 كىلومېتىر جايدا، 40 ئائىلە، 113 نوپۇس، 224 مو تېرىم يېرى بار. «چۇشۇرگە ئېرىق» يەرلىك شىۋە تىلىدا چۇيكە ئېرىق دەپ ئاتاپ ئادەتلەنگەن. بۇ كەلكۈن سۇ مەزگىلىدە ئۆستەڭدىكى ئارتۇق سۇنى ئېقىتىۋېتىدىغان ئېرىق مەنىسىدە.

قۇتچىلەڭگەر كەنت كومىتېتى

تۇرۇشلۇق ئورنى كانايمەھەللە

ئورنى يۇرۇڭقاش بازارلىق خەلق ھۆكۈمىتى تۇرۇشلۇق جاينىڭ شىمالىدىكى 2.8 كىلومېتىر جايدا، جەنۇبى ئېگىز، شىمالى پەس، تۆت تەبىئىي كەنت، 343 ئائىلە، 1389 نوپۇس بار. دېھقانچىلىقنى ئاساس قىلىدۇ. تېرىم يېرى 2500 مو، ئاساسى مەھسۇلاتى بۇغداي، قوناق، پاختا، قوشۇمچە مايلىقدان، پىلە ئۆجمىچىلىك بىلەن شۇغۇللىنىدۇ. ئاددى تاشيوللىرى پۈتۈن كەنتنى تۇتاشتۇرۇپ تۇرىدۇ. بۇ يەر بۇرۇندىن تارتىپ، مۇھىم قاتناش يولى بولغانلىقتىن لەڭگەر شەكىللەنگەن ۋە كەنت نامى بىلەن قوشۇلۇپ قۇتچى لەڭگىرى دەپ ئاتالغان. 1958 ـ يىلى تاشقىن كوممۇنا 5 ـ باشقۇرۇش رايون 5 ـ دادۈي بولغان. 1979 ـ يىلى قۇچچى لەڭگەر دادۈي دەپ ئاتالغان. 1983 ـ يىلى «قۇتچى لەڭگەر دادۈي» دەپ تۈزۈتۈلگەن. 1984 ـ يىلى يۇرۇڭقاش بازارغا تەۋە قۇتچىلەڭگەركەنت كومىتېتى بولۇپ قۇرۇلدى.

كانايمەھەللە

ئورنى يۇرۇڭقاش بازارلىق خەلق ھۆكۈمىتى تۇرۇشلۇق جاينىڭ شىمالىدىكى 2.8 كىلومېتىر جايدا. 28 ئائىلە، 147 نوپۇس، 250 مو تېرىم يېرى بار. بۇ كاناي لەقەملىك كىشىلەر مەھەللىسىنى كۆرسىتىدۇ.

شايىچىمەھەللە

ئورنى يۇرۇڭقاش بازارلىق خەلق ھۆكۈمىتى تۇرۇشلۇق جاينىڭ شىمالىدىكى 3.3 كىلومېتىر جايدا، 29 ئائىلە، 95 نوپۇس، 194 مو تېرىم يېرى بار. بۇ كەنتنىڭ ئالاھىدە مەھسۇلاتى شايى بولغانلىقتىن شايىچىمەھەللە دەپ نام ئالغان.

ئاقچىغ

ئورنى يۇرۇڭقاش بازارلىق خەلق ھۆكۈمىتى تۇرۇشلۇق جاينىڭ شىمالىدىكى 1.9 كىلومېتىر جايىدا، 161 ئائىلە، 694 نوپۇس، 1419 مو تېرىدىم يېرى بار. بۇ يەر كەنت بولۇشتىن بۇرۇن تۇتاش كەتكەن چىغلىق جاڭگال بولۇپ، قۇرۇپ كەتكەن چىغلار ئاپ-ئاق كۆرۈنگەنلىكتىن «ئاقچىغ» دەپ نام ئالغان.

سېرىق

ئورنى يۇرۇڭقاش بازارلىق خەلق ھۆكۈمىتى تۇرۇشلۇق جاينىڭ شىمالىدىكى 1.9 كىلومېتىر جايىدا، 34 ئائىلە، 109 نوپۇس، 324 مو تېرىدىم يېرى بار. بۇ يەردە سېرىق لەقەملىك كىشىلەر مەھەللىسىنى كۆرسىتىدۇ.

ئاياغمىقىلا كەنت كومىتېتى

تۇرۇشلۇق ئورنى ئاياغمىقىلا

ئورنى يۇرۇڭقاش بازارلىق خەلق ھۆكۈمىتى تۇرۇشلۇق جاينىڭ شىمالىدىكى 4.8 كىلومېتىر جايىدا، زېمىنى تەكشى، بىر تەبىئىي كەنت، 131 ئائىلە، 513 نوپۇس بار. دېھقانچىلىقنى ئاساس قىلىدۇ. تېرىدىم يېرى 1794 مو، ئاساسى مەھسۇلاتى بۇغداي، قوناق ، پاختا. قوشۇمچە مايلىقدان، پىلە ئۆجمىچىلىك بىلەن شۇغۇللىنىدۇ. بىر باشلانغۇچ مەكتەپ بار. ئاددى تاشيوللىرى پۈتۈن كەنتنى تۇتاشتۇرۇپ تۇرىدۇ. تۇرۇشلۇق كەنت نامى بىلەن ئاتالغان. 1958-يىلى تاشقىن كوممۇنا 5-باشقۇرۇش رايون 5-دادۈي بولغان. 1978-يىلى يۇرۇڭقاش كوممۇنا ئاياقمىقىلا دادۈي دەپ ئاتالغان، 1984-يىلى يۇرۇڭقاش بازىرىغا تەۋە ئاياغمىقىلا كەنت كومىتېتى دەپ ئاتالغان.

ئاياغمىقىلا

ئورنى يۇرۇڭقاش بازارلىق خەلق ھۆكۈمىتى تۇرۇشلۇق جاينىڭ شىمالىدىكى 4.8 كىلومېتىر جايىدا، 131 ئائىلە، 531 نوپۇس، 1794 مو تېرىدىم يېرى بار، بۇ يەر پۈتۈن مىقىلاكەنتنىڭ ئاياغ تەرىپىگە جايلاشقانلىقتىن شۇنداق ئاتالغان.

ئاچما كەنت كومىتېتى

تۇرۇشلۇق ئورنى ئاچما كەنت

ئورنى يۇرۇڭقاش بازارلىق خەلق ھۆكۈمىتى تۇرۇشلۇق جاينىڭ شىمالىدىكى 5 كىلومېتىر جايىدا، جەنۇب، شىمال، غەرب ئۈچ تەرىپى چۆلگە تۇتىشىدۇ. زېمىنى تەكشى، بەش تەبىئىي كەنت 143 ئائىلە، 608 نوپۇس بار. دېھقانچىلىقنى ئاساس قىلىدۇ. تېرىلىم يېرى 4245 مو، ئاساسى مەھسۇلاتى بۇغداي، قوناق. بىر باشلانغۇچ مەكتەپ بار. ئاددى تاشيولى بازار بىلەن كەنتنى تۇتاشتۇرۇپ تۇرىدۇ. تۇرۇشلۇق كەنت نامى بىلەن ئاتالغان. 1960-يىلى يېڭىدىن ئېچىلغان. 1979-يىلى يۇرۇڭقاش كوممۇنا ئاچما دادۈي دەپ ئاتالغان، 1984-يىلى يۇرۇڭقاش بازىرىغا تەۋە ئاچما كەنت كومىتېتى قىلىپ قۇرۇلدى.

ئاچما

ئورنى يۇرۇڭقاش بازارلىق خەلق ھۆكۈمىتى تۇرۇشلۇق جاينىڭ شىمالىدىكى 5 كىلومېتىر جايىدا، 30 ئائىلە، 145 نوپۇس بار، 1960-يىلى ئادەم يۆتكەپ ئەكىرىپ يەر ئېچىپ كەنت قىلغان-

لىقتىن ئاچما دەپ نام بېرىلگەن.

بوستانقۇم

ئورنى يۇرۇڭقاش بازارلىق خەلق ھۆكۈمىتى تۇرۇشلۇق جاينىڭ شىمالىدىكى 6 كىلومېتىر جايدا، چۆلگە تۇتۇشىدۇ. 44 ئائىلە، 160 نوپۇس بار. بۇ يەر ئەسلى قۇملۇق چۆل بولۇپ، 1960 ـ يىلى ئادەم يۆتكەپ ئەكىرىپ ئېچىپ بوستانقۇم دەپ نام بېرىلگەن.

باغۋەن

ئورنى يۇرۇڭقاش بازارلىق خەلق ھۆكۈمىتى تۇرۇشلۇق جاينىڭ شىمالىدىكى 6.4 كىلومېتىر جايدا، چۆلنىڭ ئوتتۇرىسىغا جايلاشقان. 49 ئائىلە، 204 نوپۇس بار. بۇ يەرگە ئادەم يۆتكەپ كىرگەندە نامدار باغۋەن قولى بىلەن مېۋىلىك دەرەخلەر يېتىشكەنلىكتىن 1984 ـ يىلى باغۋەن دەپ نام بېرىلگەن.

شاخدۆڭ

ئورنى يۇرۇڭقاش بازارلىق خەلق ھۆكۈمىتى تۇرۇشلۇق جاينىڭ شىمالىدىكى 20 كىلومېتىر جايدا، تەكلىماكان چۆلىنىڭ ئوتتۇرىسىغا جايلاشقان، 20 ئائىلە، 99 نوپۇس بار. بىر يۇرۇش-لەشكەن قۇدۇق بولۇپ، سوغۇرۇش ئىشلىرى ۋە كىشلەر ئىچىدىغان سۇ مەسىلىسىنى ھەل قىلىدۇ. ئۇندىن باشقا 40 مو كېلىدىغان مېۋىلىك باغ بار. بۇ يەردە ئەسلى يۇلغۇن ۋە توغراق كۆپ بولغانلىقتىن «شاخدۆڭ» دەپ نام ئالغان.

چىغانامق

ئورنى يۇرۇڭقاش بازارلىق خەلق ھۆكۈمىتى تۇرۇشلۇق جاينىڭ شىمالىدىكى 14 كىلومېتىر جايدا، تەكلىماكان چۆلى ئوتتۇرىسىدىكى قۇملۇقتا جايلاشقان. 39 ئائىلە، 159 نوپۇس بار. بۇ يەر كەنت بولۇشتىن بۇرۇن بىر ياپ چىغان ئۆسكەن جاي بولغاچقا «چىغانلىق» دەپ نام ئالغان.

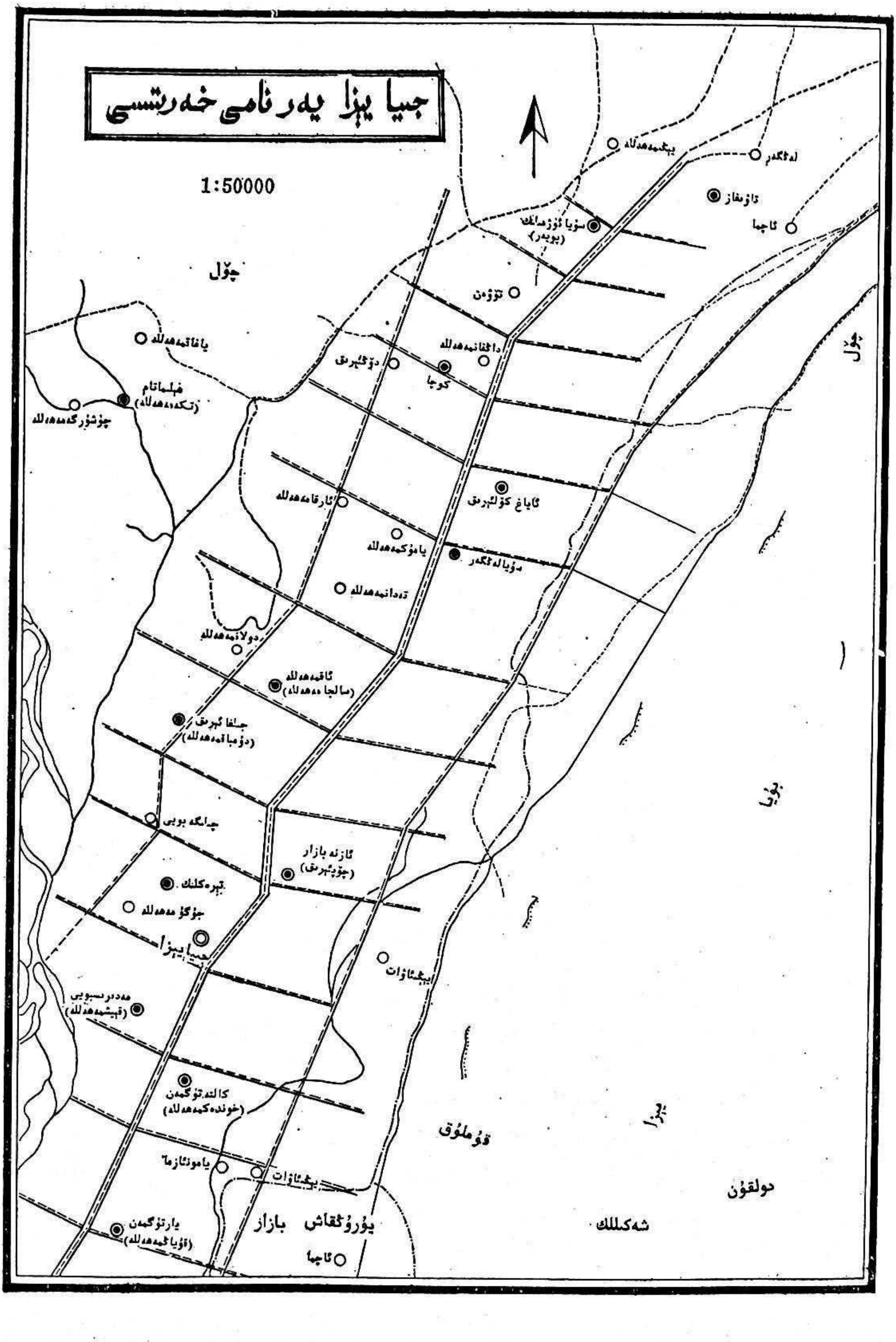

جىيا يېزا يەر نامى خەرىتىسى
1:50000
چۆل
تۆۋەن
ئاچما
جىيا يېزا
قۇملۇق
دولقۇن
شەكلىك
يۇرۇڭقاش بازار

جىيا يېزىسىنىڭ ئومۇمىي ئەھۋالى

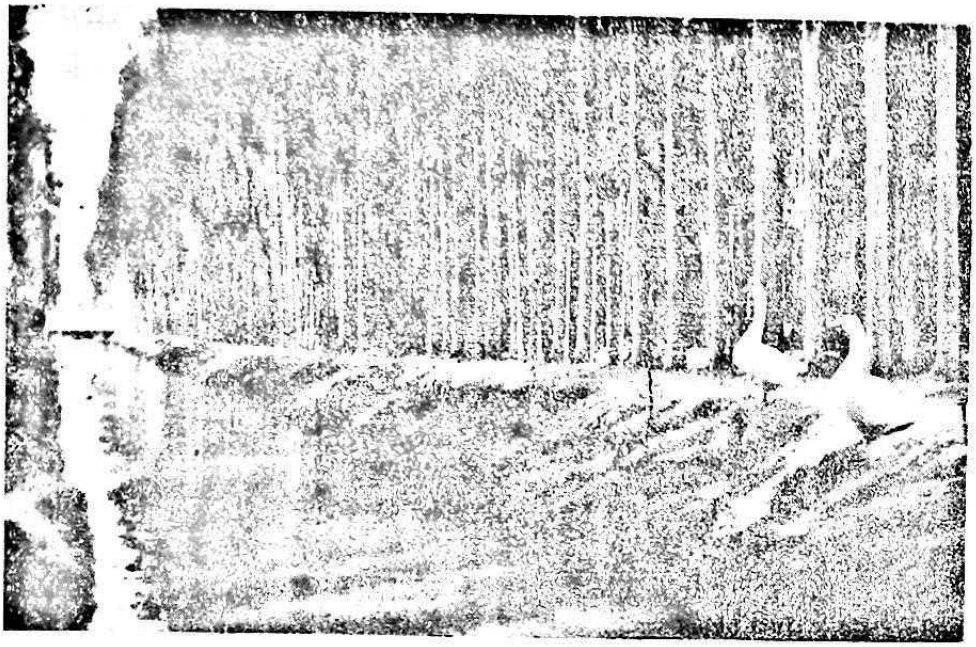

ئېرىق ئورمان بەلبېغى.

جىيا يېزىسى لوپ ناھىيىسىنىڭ غەربىي شىمالىدىكى 27 كىلومېتىر جايغا جايلاشقان. جەنۇبى يۇرۇڭقاش بازىرىنىڭ قوتچىلەڭگىرى ۋە سىيقىلا كەنتلىرى بىلەن تۇتىشىدۇ. شىمالى تەكلىماكان چۆلىگە تۇتىشىدۇ. شەرقى شىمال تەرىپى بويىيا يېزىسىنىڭ يېڭىئاۋات دېھقانچىلىق مەيدانى بىلەن، غەربى تەرىپى يۇرۇڭقاش دەرياسىنىڭ شەرقى قىرغىقى بىلەن چېگرىلىنىدۇ. جەنۇپتىن شىمالغىچە ئۇزۇنلىقى 17 كىلومېتىر، شەرقتىن غەربكىچە كەڭلىكى 4 كىلومېتىر، ئومۇمىي كۆلىمى 69 كۋادرات كىلومېتىر، ھازىر 13 كەنت كومىتېتى، 40 تەبىئىي كەنت، 3082 ئائىلە، 12 مىڭ 812 نوپۇس بار، ھەممىسى ئۇيغۇر. يېزىلىق ھۆكۈمەتنىڭ تۇرۇشلۇق ئورنى تېرەكلىك كەنتىدە.

جىيا "قورىغارنىڭ سۇ ئەھۋالى خاتىرىسى"، "شىنجاڭ تەزكىرىلىرى" دە "纪雅" دېگەن خەتلەر بىلەن يېزىلغان، ئۇيغۇرچە تارىخى مەنبەلەر تېخى تېپىلمىدى. جىيا دېگەن سۆز ئۇيغۇرچە "جىرا" دىن ئۆزگەرگەن بولۇشى مۇمكىن دەپ پەرەز قىلىنىدۇ. يەنى كەلكۈن سۇ يامراپ چېقىپ ئۆتكەن قىيپاش تۈزلەڭلىك دېگەن مەنىدە. زىمىن ئالاھىدىلىكىدىن ئېيتقاندا بۇ يەر ئەسلىدىن تارتىپ يۇرۇڭقاش دەرياسىنىڭ لىۋىگە جايلاشقان بولغاچقا جەنۇبى ئېگىز، شىمالغا

سۇزۇلغانسىرى پەس بولۇپ، دائىم سۇ يالاپ ماڭغاچقا تۈزلەڭلىككە ئايلانغان. تىل ئالاھىدىلىكىدىن ئېيتقاندا جىيا بىلەن يۇرۇڭقاش تىل شىۋىسىدە "يى" ھەرپى بىلەن "رى" ھەرپى ئۆز-ئارا ئالمىشىدۇ. "جىرا" دىن "جىيا"غا ئۆزگەرگەن دەپ پەرەز قىلغىلى بولىدۇ.

چىڭ سۇلالىسى دەۋرىدە جىيا خوتەنگە بىۋاستە قاراشلىق كالون (ھەربىي بېكەت)نىڭ بىرسى ئىدى. گۇاڭشۈينىڭ 28-يىلى (مىلادى 1902-يىلى) لوپ ناھىيە قارمىقىدىكى ئۈچ مىڭ بەگلىكنىڭ بىرسى بولغان ئالتىلە مىڭ بەگلىكىگە تەۋە بولدى. چىڭ سۇلالىسى دەۋرىدىكى شۈەنتۇڭنىڭ 1-يىلى ئالتىلە مىڭ بەگلىكى ئەمەلدىن قالدۇرۇلۇپ، تۇسالا مىڭ بەگلىكى قۇرۇلغاندا شۇنىڭ بىلەن بىللە تۇسالا مىڭ بەگلىكىگە تەۋە قىلىندى.

1934-يىلى يۇرۇڭقاش 2-رايوننىڭ 1-كەنتىسى بولدى. 1938-يىلى يۇرۇڭقاش 2-رايوندىن 4-رايونغا ئۆزگەرگەندە، جىيانىڭ تەۋەلىك مۇناسىۋىتىمۇ بىللە ئۆزگەردى. 1942-يىلى پۈتۈن ناھىيە ئالتە رايوندىن سەككىز رايونغا ئۆزگەرتىلگەندە يۇرۇڭقاش 6-رايون قىلىندى. جىيا ئايرىلىپ 7-رايون بولدى. 1944-يىلى پۈتۈن ناھىيىدە بوجاڭ-جاجاڭ تۈزۈمى يولغا قويۇلغاندا 7-رايون گوڭنوڭشاڭ (ئىشچى-دېھقانلار يېزىسى) دەپ ئاتالدى. 1947-يىلى 2-ئايدا يەنە جىيا يېزا دەپ ئايرىلدى. 1947-يىلى 12-ئايدا پۈتۈن ناھىيە تۆت جېن (بازار) بەش چوڭ يېزىغا ئايرىلغاندا جىيا يېزىسى يۇرۇڭقاش جېن (بازار) غا تەۋە قىلىندى.

1950-يىلى 4-ئايدا لوپ ناھىيىلىك خەلق ھۆكۈمىتى قۇرۇلغاندىن كېيىن پۈتۈن ناھىيە يەتتە رايونغا ئايرىلغاندا، جىيا 7-رايون بولدى. 1954-يىلى 3-ئايدا 2-رايون (يۇرۇڭقاش) دىكى 7-ۋە 8-يېزا (تامئېغىل بىلەن سولۋا) ئىككى يېزىنى 7-رايونغا (جىيا رايونغا) ئايرىپ بەردى. شۇچاغدا جىيا رايوندا ئالتە يېزا 31 كەنت بار ئىدى. 1956-يىلى 12-ئايدا قورغان 1-رايون ئەمەلدىن قالدۇرۇلغاندىن كېيىن، جىيا 7-رايوندىن 1-رايونغا ئۆزگەرتىلدى. 1958-يىلى 11-ئايدا 1-رايوندا شەرقشاملى، سۇنىي ھەمرا دېگەن ئىككى كوممۇنا قۇرۇلدى. 1959-يىلى 2-ئايدا ھەممىسى 2-رايون (يۇرۇڭقاش)قا قوشۇۋېتىلىپ، تىنچلىق، قىزىليۇلتۇز كوممۇنالىرىنى بىرلەشتۈرۈپ، تاشقىن كوممۇنا قۇرۇلدى. 1961-يىلى 2-ئايدا جىيا يۇرۇڭقاشتىن ئايرىلىپ چىقىپ، يېڭىقۇرۇلۇش كوممۇناسى قۇرۇلدى. 1968-يىلى يېڭىقۇرۇلۇش كوممۇنا ئىنقىلابىي كومىتېت دەپ ئاتالدى. 1979-يىلى جىيا كوممۇنا دەپ ئۆزگەرتىلدى. 1983-يىلى يەرناملىرىنى ئومۇميۈزلۈك تەكشۈرۈشتە، ئاپتونوم رايونلۇق خەلق ھۆكۈمىتىنىڭ تەستىقى ئارقىلىق جىيانىڭ خەنزۇچە 吉牙 دەپ يېزىلىشى 吉亚 غا ئۆزگەرتىلدى. 1984-يىلى 12-ئايدا ھاكىمىيەت بىلەن كوممۇنا ئايرىلغاندا جىيا يېزىلىق خەلق ھۆكۈمىتى قۇرۇلدى.

جىيا يېزىسىنىڭ زېمىنى يۇرۇڭقاش دەرياسىنىڭ ئېقىن ۋادىسىغا جايلاشقان. زېمىنىنىڭ جەنۇبى ئېگىز، شىمالى پەس قىيپاش تۈزلەڭلىك بولۇپ، دېڭىز يۈزىدىن ئوتتۇرىچە ئېگىزلىكى 1300 مېتىر، ھاۋاسى قۇرغاق، بوران كۆپ چىقىدۇ. تىپىك بولغان قۇرۇقلۇق قۇم خاراكتېرىدىكى ھاۋا كىلىماتىغا كىرىدۇ. ئوتتۇرىچە تېمپېراتۇرىسى 11.5°C، 7-ئايدىكى ئەڭ يۇقىرى ئوتتۇرىچە تېمپېراتۇرىسى 24.5°C، 1-ئايدىكى ئەڭ تۆۋەن ئوتتۇرىچە تېمپېراتۇرىسى نۆلدىن

تۆۋەن 6.5°C ـ ، يىللىق ئوتتۇرىچە ھۆل يېغىن مىقدارى 34 مىللىمېتىر، يىللىق قىروسىز مەزگىلى 212 كۈن، قۇم تۇپراق، 25 مىڭ 238 مو تېرىم يەرى بار. ئاساسى مەھسۇلاتى بۇغداي، قوناق، پاختا، مايلىقدان، قوشۇمچە پۇرچاق، پەلە ئۆجمىچىلىك، چارۋىچىلىق، يەل يىمىش ئىشلەپچىقىرىش بىلەن شۇغۇللىنىدۇ. 1985 ـ يىلى ئاشلىقنىڭ ئومۇمىي مەھسۇلاتى 9 مىليون 561 مىڭ 671 جىڭ، ئوتتۇرىچە مو مەھسۇلاتى 616 جىڭ، كىشى بېشىغا توغرا كېلىدىغان ئوتتۇرىچە ئاشلىق 746 جىڭ، پاختا ئومۇمىي مەھسۇلاتى 312 مىڭ جىڭ، مايلىقدان ئومۇمىي مەھسۇلاتى 102 مىڭ جىڭ. پىلە 10 مىڭ 142 جىڭ، قوتاندىكى قالدۇق چارۋا 24 مىڭ 874 تۇياق.

جىيا يېزىسىنىڭ سۇ مەنبەسى مول، يۇرۇڭقاش دەرياسى مۇشۇ يەردىن ئېقىپ ئۆتىدۇ. جىيا ئۆستىڭى ناھىيىلىك باش زاكوۇننىڭ غەربىي ئۇق ئۆستىڭىدىكى 2 ـ زاكوۇدىن باشلىنىپ كەنتكە قاراپ ئاقىدۇ. كەنتلەردىكى مۇتلەق كۆپ قىسىم تېرىلغۇ يەر ۋە باغ ـ ئورمانزارلار مۇشۇنىڭ بىلەن سۇغۇرۇلىدۇ. يىللىق سۇ تەقسىم بولۇش مىقدارى 40 مىليون كۇب، ھەرخىل سۇغۇرۇش ئۆستەڭلىرىنىڭ ئومۇمى ئۇزۇنلىقى 590 كىلومېتىر، جىيانىڭ بۇلاق سۈيى مول، قىش، ئەتىياز پەسىللىرىدىكى قۇرغاقچىلىق مەزگىللىرىدە ئۆز تەۋەسىدىكى سۇغۇرۇش ئىشلىرىغا تولۇقلىما سۇ سۈپىتىدە ئىشلىتىلىدۇ. ئۆنۈملۈك سۇغۇرۇش كۆلىمى دەريا سۈيى بىلەن قوشقاندا 27 مىڭ 575 مو غا يېتىدۇ.

يېزا باشقۇرۇۋاتقان كارخانىلاردا گىلەمچىلىك، خۇمدانچىلىق، پىلە بېقىش، يېزا ئىگىلىك مەھسۇلاتلىرىنى پىششىقلاپ ئىشلەش قاتارلىقلار بىلەن شۇغۇللىنىدۇ. ئۈچ ماشىنا، 23 ھەر خىل تىراكتور بار. جىيا يېزىسىنىڭ ئالاھىدە مەھسۇلاتى قول بىلەن توقۇلىدىغان ئەتلەس بولۇپ، قەدىمكى زاماندىكى نۇسخا، بويىچە، رەڭگى كۆركەم، سۈپىتى ياخشى، تارىخى ئۇزۇن ھەم پۈتۈن شىنجاڭغا داڭلىق. پۈتۈن يېزا بويىچە ھازىر 1280 ئائىلە ئەتلەس توقۇش بىلەن شۇغۇللىنىدۇ. يىل بويى 3700 توپتىن ئارتۇق ھەرخىل ئەتلەس، شايى توقۇيالايدۇ. بۇ ئەتلەسلەر پۈتۈن شىنجاڭنىڭ ھەممە يەرلىرىدە ھەتتا ئەرەپ دۆلەتلىرى رايونلىرىدا سېتىلىدۇ.

جىيا يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جاينىڭ شەرقىدىكى 6.5 كىلومېتىر يىراقلىقتىكى چوڭ ـ كىچىك قۇمات قەدىمكى زاماندا يۇرۇڭقاش دەرياسىنىڭ شەرقى ئېقىن ئورنى ئىدى. تارىخ ۋە گېئولوگىيە ئىلمى ساھەسىدىكىلەر ئۇنى ”قۇمات يۇرۇڭقاش دەريا رايونى“ دەپ ئاتايدۇ. ئارخېئولوگىيە ئالىمى خۇاڭ ۋىنبى ئەپەندى تەكشۈرۈش تەتقىق قىلىش ئارقىلىق ”بۇ يەر قەدىمكى ئۇدۇننىڭ مەدەنىيەت، سىياسى مەركىزى، قەدىمكى يۇرۇڭقاش دەرياسىنىڭ ئىككى قىرغىقىنىڭ ئورنىدىكى ئاسار ئەتىقىلەر جەنۇپتىن شىمالغا 10 نەچچە چاقىرىم سوزۇلغان“ بۇ داڭلىق خارابىلىقتا راۋاق خارابىلىقى، ئاقسىپىل شەھەر خارابىلىقى بار، ”تاڭ دەۋرىدىكى قورىغار خاتىرىسى“ دە خاتىرىلەنگەن چوڭ جالان 〈大伽兰〉 جەنمۇ بۇتخانىسى 犍摩寺 (جۇيمۇ بوتخانىسى) خارابىلىقى قاتارلىقلارمو بار، چوڭ ـ كىچىك قۇماتتىن قاشتىشى كۆپ چىقىدۇ. بۇنىڭ قەدىمدىن تارتىپ دونياغا دېڭى بار. ”شىنجاڭنىڭ خەرىتىلىك تەزكىرىسى“ دە ئىزاھلانغان گوستانا دۆلىتى (ئۇدۇن دۆلىتى) دىن ئاق قاشتېشى، كۆك قاشتېشى چىقىدۇ. بۇ يەر ھازىر لوپتىكى چوڭ ـ كىچىك قۇمات دېيىلىدۇ“ دەپ قارىغان. 1929 ـ يىلى پىرافسور

خۇاڭ ۋىنبېي بۇ يەر ھەققىدە «بۇ يەردىن كىشىلەر ئەڭ ئېسىل قاشتېشى كولايدۇ. قاشتېشىنى كىشىلەر قوي يېغىغا ئوخشۇتۇپ خۇددى قوينىڭ دۇمبىسىدەك سۇزۇك دېيىشىدۇ" دەپ يازغان. چىڭ سۇلالىسىنىڭ دەسلەپىدە بۇ يەرنىڭ ئاھالىسى مىڭ ئائىلىدىن ئارتۇق ئىدى. چىڭ ھۆكۈمىتى بۇ يەرگە ئەمەلدار بەلگۈلەپ پادىشاغا ھەدىيە قىلىدىغان قاشتېشى، ئالتۇن يىغاتتى. چىڭ سۇلالىسىنىڭ جاچىڭ يىللىرى مەزگىلىدە شىنجاڭ چىڭ خاندانلىقىغا ھەدىيە قىلىدىغان ئېسىل قاشتېشىنىڭ ھەممىسى مۇشۇ چوڭ-كىچىك قۇماتتىن چىقاتتى. ۋەھالەنكى، ھازىرقى قۇمات ناھايىتى كىچىك بىر يەرنامى سۈپىتىدىلا مەۋجۇت بولۇپ تۇرماقتا، ئۇنىڭ شىمالى تەرىپىدىن ھازىرمۇ ئۇششاق كۆزا سۇنۇقلىرى تېپىلىدۇ.

جىيا يېزىسىنىڭ يېزا ئاساسى قۇرۇلۇشى دەسلەپكى قەدەمدە لايىھەلىنىپ، ياخشى سالا ئېتىز، يول، ئېرىق-ئۆستەڭلەر بىر-بىرىگە تۇتۇشۇپ، ئورمان بىلەن قاپلانغان بىر ياخشى مەنزىرە شەكىللەنگەن. مەدەنى-مائارىپ، داۋالاش-ساقلىقنى ساقلاش ئىشلىرىنىڭ تەرەققىياتىغا ئەگىشىپ، يېزا بويىچە بىر ئوتتۇرا مەكتەپ، 19 باشلانغۇچ مەكتەپ قۇرۇلدى. ئوقۇتقۇچى، ئىشچى، خىزمەتچىلەر 107 نەپەر، مەكتەپتىكى ئوقۇغۇچى 1660 نەپەرگە يەتتى. دوختۇرخانا، مەدەنىيەت پونكىتى، رادىئو ئۇزېلى، كىنوخانا، مال دوختۇرلۇق پونكىتى، ئاشلىق پونكىتى قۇرۇلدى. تەمىنلەش سودا كوپېراتىپ، سودا تورلىرى ئاھالىلار رايونلىرىغا كېڭەيدى. ئىقتىسادى گۈللەنگەن، ئىلىم-سېتىم ئاۋاتلاشقان گۈزەل مەنزىرە بارلىققا كەلدى.

ئۆلچەملىك ناملار

جىيا يېزىسى

جىيا يېزىسىنىڭ ئومۇمىي ئەھۋال ماتېرىيالىغا قاراڭ.

تېرەكلىك كەنت كومىتېتى تۇرۇشلۇق ئورنى تېرەكلىكتە

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جاينىڭ غەربىدىكى 0.5 كىلومېتىر جايدا. زېمىنى تەكشى، تۆت تەبىئىي كەنت، 147 ئائىلە، 578 نوپۇس بار. دېھقانچىلىقنى ئاساس قىلىدۇ. تېرىم يېرى 1538 مو. ئاساسى مەھسۇلاتى بۇغداي، قوناق، پاختا، قوشۇمچە مايلىقدان، پىلە ئۆجمىچىلىك بىلەن شۇغۇللىنىدۇ. تاشيوللىرى پۈتۈن كەنتكە تۇتۇشىدۇ. تۇرۇشلۇق كەنتنىڭ نامى بىلەن ئاتالغان.

1961-يىلى يېڭى قۇرۇلۇش كوممۇنا 3-باشتۇرۇش رايون 2-دادۈي ئىدى. 1983-يىلى تېرەكلىك دادۈي دەپ ئۆزگەرتىلگەن. 1984-يىلى 11-ئايدا تېرەكلىك كەنت كومىتېتى قۇرۇلغان.

تېرەكلىك

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جاينىڭ غەربىدىكى 0.5 كىلومېتىر جايدا. دەريا بويىدىكى تۈزلەڭلىك، 46 ئائىلە، 184 نوپۇس، 468 مو تېرىم يېرى بار. ئاساسى مەھسۇلاتى بۇغداي، قوناق، پاختا، ئالاھىدە مەھسۇلاتى ئەتلەس، گىلەم. يېزىلىق پارتىيە، ھۆكۈمەت، كەسپى كارخانا ئورۇنلار موشۇ كەنتتە. بۇكەنتتە بۇرۇن قاتار كەتكەن تېرەك ئورمىنى ئۆستۈرۈلگەنلىكتىن "تېرەكلىك" دەپ نام ئالغان.

جۇگۇمەھەللە

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جاينىڭ غەربىدىكى 0.9 كىلومېتىر جايدا. 39 ئائىلە، 130 نوپۇس، 414 مو تېرىم يېرى بار. «جۇگۇ» دىگەن سۆز ئۇيغۇر تىلىدا "يالۋۇرۇش" "ئىلتىماس قىلىش" "تەلەپ قىلىش" مەنىسى بار. جۇگۇ لەقەملىكلەر مەركەزلىشىپ ئولتۇراقلاشقان مەھەللىنى كۆرستىدۇ.

تايلاقمەھەللە

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جاينىڭ غەربىدىكى 0.6 كىلومېتىر جايدا. 45 ئائىلە، 134 نوپۇس، 465 مو تېرىم يېرى بار. «تايلاق» دىگەن سۆز تۆگىنىڭ تايلىقى (بالىسى)نى كۆرستىدۇ. تايلاق لەقەملىكلەر مەركەزلىشىپ بىر مەھەللە بولۇپ ئولتۇرغاچقا تايلاقمەھەللە دەپ نام ئالغان.

جىلغا بويى

ئۈرنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جايىنىڭ شىمالىدىكى 1.2 كىلومېتىر جايدا. زېمىنى ئويداڭ-چوڭقۇر، 17 ئائىلە، 130 نوپۇس، 191 مو تېرىم يېرى بار. «جىلغا» سۇ ئېقىپ چۇشۇشتىن ھاسىل بولغان يەرنى كۆرسىتىدۇ. بۇ يەر يۇرۇڭقاش دەريا بويىغا جايلاشقان بولۇپ بىرقانچە ئېرىقنىڭ ئايىغى، سىزما سۇ ئېقىپ چۈشكەن يەر بولغاچقا "جىلغا بويى" دەپ ئاتالغان.

تاۋىغاز كەنت كومىتېتى تۇرۇشلۇق ئۈرنى تاۋىغاز كەنتىدە

ئۈرنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جايىنىڭ شىمالىدىكى 8 كىلومېتىر جايدا. يەر تۈزلىلىشى دەريا بويىدىكى تۈزلەڭلىك، زېمىنى تەكشى. ئۈچ تەبىئىي كەنت، 120 ئائىلە، 517 نوپۇس بار. دېھقانچىلىقنى ئاساس قىلىدۇ. 907 مو تېرىم يېرى بار. ئاساسى مەھسۇلاتى بۇغداي قوناق، پاختا، قوشۇمچە مايلىقدان، پىلە ئۈجمىچىلىك بىلەن شوغۇللىنىدۇ. بىر باشلانغۇچ مەكتەپ بار. تاشيوللىرى پۈتۈن كەنتكە تۇتىشىدۇ.

1958-يىلى تاشقىن كوممۇناغا تەۋە بولغان، 1961-يىلى يېڭى قورۇلۇش كوممۇنا 1-باشقۇرۇش رايون 1-دادۈي بولغان. 1978-يىلى جىيا كوممۇنا تاۋىغاز دادۈي دەپ ئۆزگەرتىلگەن، 1984-يىلى تاۋىغاز كەنت كومىتېتى قۇرۇلغان.

تاۋىغاز

ئۈرنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جايىنىڭ شىمالىدىكى 8 كىلومېتىر جايدا. 23 ئائىلە، 125 نوپۇس، 250 مو تېرىم يېرى بار. «تاۋىغاز» نىڭ مەنىسى ۋە كېلىپ چىقىشى ھەققىدە: داباس دېگەن سۆزدىن ئۆزگەرگەن بولۇشى مۇمكىن دېگەن قىياس بار. داباسنىڭ قەدىمكى زامان ئۇيغۇر تىلىدا قوم دۆۋىلىرى دېگەن مەنىسى بار.

ئاچما

ئۈرنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جايىنىڭ شەرقى شىمالىدىكى 8.3 كىلومېتىر جايدا، جىيا ئۆستىڭىنىڭ ئاياغ ئۇچىدا. 23 ئائىلە، 59 نوپۇس، 200 مو تېرىم يېرى بار. كىشىلەر بۇ يەرنى يېڭىدىن ئېچىپ كەنت قىلغانلىقتىن ئاچما دەپ نام ئالغان.

لەڭگەر

ئۈرنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جايىنىڭ شەرقى شىمالىدىكى 8.7 كىلومېتىر جايدا. 34 ئائىلە، 140 نوپۇس، 270 مو تېرىم يېرى بار. "ئىمام ئاسىم" مازىرىغا تاۋاپ قىلىدىغان كىشىلەر مۇشۇ جايدا قونۇپ ئۆتكەچكە لەڭگەر دەپ نام ئالغان.

سۇيائۇجىمالىك كەنت كومىتېتى تۇرۇشلۇق ئۈرنى پويەر كەنتىدە

ئۈرنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جايىنىڭ شىمالىدىكى 7.2 كىلومېتىر جايدا. شىمال تەرىپى چۆللۈككە تۇتىشىدۇ. دەريا بويىدىكى كەلكۈن لاتقا تۈزلەڭلىك، ئۈچ تەبىئىي كەنت، 150 ئائىلە، 611 نوپۇس بار. دېھقانچىلىقنى ئاساس قىلىدۇ. 1497 مو تېرىم يېرى بار. ئاساسى

مەھسۇلاتى بۇغداي، قوناق، پاختا، قوشۇمچە مايلىقدان تەركىلىدۇ. بىر باشلانغۇچ مەكتەپ بار. تاشيوللار پۈتۈن كەنتكە تۇتىشىدۇ. «سۇيا» دېگەن سۆز «سۇ بويى» دىن ئۆزگەرگەن. (سۇ بويى ←— سوۋويى ←— سۇي ←— سۇيا). بۇ يەر كەنت بولغاندىن كېيىن بىر پارچە خاس ئۇجمىلىك ئورمان يېتىشتۈرۈلگەنلىكتىن شۇنداق نام ئالغان.

1961 ـ يىلى يېڭى قۇرۇلۇش كوممۇنا 1 ـ باشقۇرۇش رايون 1 ـ دادۇي بولغان. 1983 ـ يىلى سۇيا ئۇجمىلىك دادۇي دەپ ئاتالغان. 1984 ـ يىلى 11 ـ ئايدا ئەسلىدىكى ئۇتتۇنچىبىرىق بىلەن بىرلەشتۈرۈپ، سۇيا ئۇجمىلىك كەنت كومىتېتى قۇرۇلغان.

پويەر

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جاينىڭ شىمالىدىكى 7.2 كىلومېتىر جايدا. 68 ئائىلە، 277 نوپۇس، 442 مو تېرىم يېرى بار. پو يەر "ھېچنەرسە ئۈنمەيدىغان يەر" دېگەن مەنىدە، بۇرۇن بۇ يەردە ئادەم ئاز، يەر كۆپ بولۇپ، ھېچنەرسە ئۈندۈرەلمەي تاشلىۋەتكەنلىكتىن "پويەر" دەپ نام ئالغان.

تۆۋەن

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جاينىڭ شىمالىدىكى 6.5 كىلومېتىر جايدا. 68 ئائىلە، 292 نوپۇس، 584 مو تېرىم يېرى بار. بۇ يەر ئەسلى ئۆستەڭنىڭ ئايىغى بولغاچقا "تۆۋەن" دەپ نام ئالغان.

يېڭىمەھەللە

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جاينىڭ شىمالىدىكى 7.8 كىلومېتىر جايدا. 25 ئائىلە، 95 نوپۇس، 471 مو تېرىم يېرى بار. 1967 ـ يىلى ئادەم يۆتكەپ ئەكىرىپ بوز يەر ئېچىپ، يېڭىدىن قۇرۇلغاچقا "يېڭىمەھەللە" دەپ ئاتالغان.

كوچا كەنت كومىتېتى   تۇرۇشلۇق ئورنى كوچا كەنتىدە

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جاينىڭ شىمالىدىكى 5.7 كىلومېتىر جايدا. زېمىنى تەكشى، ئۈچ تەبىئىي كەنت. 202 ئائىلە، 825 نوپۇس بار. دېھقانچىلىقنى ئاساس قىلىدۇ، تېرىم يېرى 1698 مو، ئاساسى مەھسۇلاتى بۇغداي، قوناق، پاختا، مايلىقدان. تۇرۇشلۇق كەنت نامى بىلەن ئاتالغان. ئاددى تاشيولى پۈتۈن كەنتكە تۇتىشىدۇ.

1961 ـ يىلى يېڭى قۇرۇلۇش كوممۇنا 1 ـ باشقۇرۇش رايون 2 ـ دادۇي بولغان. 1979 ـ يىلى سۇيا دادۇي دەپ ئۆزگەرتىلگەن. 1983 ـ يىلى جىيا كوممۇنا كوچا دادۇي دەپ ئۆزگەرتىلگەن. 1984 ـ يىلى جىيا يېزىلىق كوچا كەنت كومىتېتى قۇرۇلغان.

كوچا

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جاينىڭ شىمالىدىكى 5.7 كىلومېتىر جايدا. 108 ئائىلە، 649 نوپۇس، 760 مو تېرىم يېرى بار. "كوچا" كەنتىدىكى ئاھالىلار رەت بويىچە كوچىنىڭ ئىككى تەرىپىگە يېقىن ماكانلىشىپ ئولتۇراقلاشقان بولغاچقا «كوچا» دەپ نام ئالغان.

[illegible]

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جايىنىڭ شىمالىدىكى 6 كىلومېتىر جايدا. 60 ئائىلە، [illegible] نوپۇس، [illegible] مو تېرىلغۇ يېرى بار. [illegible] دېگەن [illegible] زامانىدا [illegible] [illegible] كەنت نامى كېلىپ چىققان.

دۆڭئېرىق

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جايىنىڭ شىمالىدىكى 5.3 كىلومېتىر جايدا. 40 ئائىلە، 178 نوپۇس، 370 مو تېرىلغۇ يېرى بار. «دۆڭئېرىق» ئەسلىدە ئېگىز يەردىن ئېلىنغانلىقى ئۈچۈن شۇنداق نام ئالغان.

ئاياغ كۆلئېرىق كەنت كومىتېتى تۇرۇشلۇق ئورنى ئاياغ كۆلئېرىق كەنتىدە

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جايىنىڭ شىمالىدىكى 4.9 كىلومېتىر جايدا. زېمىنى ئەتىكى [illegible]، بىر تەبىئىي كەنت، 194 ئائىلە، 797 نوپۇس بار. دېھقانچىلىقنى ئاساس قىلىدۇ. 1195 مو تېرىلغۇ يېرى بار. ئاساسى مەھسۇلاتى بۇغداي، قوناق، پاختا، مايلىقدان، تاشيولى پۈتۈن كەنتكە تۇتىشىدۇ. تۇرۇشلۇق كەنت نامى بىلەن ئاتالغان.

1961-يىلى يېڭى قۇرۇلۇش كوممۇنا 1-باشقۇرۇش رايون 3-دادۈي بولغان. 1978-يىلى ئاياغ كۆلئېرىق داداۈي دەپ ئۆزگەرتىلگەن. 1984-يىلى جىميا يېزا ئاياغ كۆلئېرىق كەنت كومىتېتى قۇرۇلغان.

ئاياغ كۆلئېرىق

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جايىنىڭ شەرقى شىمالىدىكى 4.9 كىلومېتىر جايدا. 194 ئائىلە، 797 نوپۇس، 1197 مو تېرىلغۇ يېرى بار. ئەسلىدە بۇ يەركەنتنىڭ ئايىغى بولۇپ، شۇ كەنتتىكى كۆلئېرىق نامى بىلەن قوشۇلۇپ «ئاياغ كۆلئېرىق» دەپ نام ئالغان.

سۇيالەڭگەر كەنت كومىتېتى تۇرۇشلۇق ئورنى سۇيا لەڭگەر

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جايىنىڭ شەرقى شىمالىدىكى 4.1 كىلومېتىر جايدا. زېمىنى ئەتكىشى، ئۈچ تەبىئىي كەنت، 189 ئائىلە، 797 نوپۇس بار. دېھقانچىلىقنى ئاساس قىلىدۇ. 1600 مو تېرىلغۇ يېرى بار. ئاساسى مەھسۇلاتى بۇغداي، قوناق، پاختا، قوشۇمچە مايلىقدان، پىلە ئۆجمىچىلىك بىلەن شۇغۇللىنىدۇ. بىر باشلانغۇچ مەكتەپ بار. تاشيولى پۈتۈن كەنتكە تۇتىشىدۇ. تۇرۇشلۇق كەنت نامى بىلەن ئاتالغان.

1961-يىلى يېڭى قۇرۇلۇش كوممۇنا 1-باشقۇرۇش رايون 4-داداۈي بولغان. 1979-يىلى سۇيا داداۈي دەپ ئۆزگەرتىلگەن. 1984-يىلى ئەسلىدىكى 1-باشقۇرۇش رايون 6-7-داداۈيلەر بىلەن قوشۇلۇپ سۇيا لەڭگەر كەنت كومىتېتى قۇرۇلغان.

سۇيالەڭگەر

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جايىنىڭ شەرقى شىمالىدىكى 4.1 كىلومېتىر جايدا. 44 ئائىلە، 140 نوپۇس، 340 مو تېرىلغۇ يېرى بار. بۇ كەنتتە يەل يېمىش كۆپ ئۆستۈرىلىدۇ. ئەسلىدە ئىمام ئاسىم مازىرىغا تاۋاپ قىلغۇچى كىشىلەر مۇشۇ سۇيا كەنتىدە قونۇپ ئۆتكەچكە «سۇيا-

لەڭگەر» دەپ نام ئالغان.

يامۇكمەھەللە

ئورنى يېزا-لىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جايىنىڭ شىمالىدىكى 4.1 كىلومېتىر جايىدا. 38 ئائىلە، 183 نوپۇس، 320 مو تېرىم يېرى بار. ئەسلىدە بۇ يەرگە «يامۇك» لەقەملىك كىشىلەر مەركەزلە-شىپ بىر مەھەللە بولغاچقا يامۇكمەھەللە دەپ نام ئالغان.

ئارقامەھەللە

ئورنى يېزا-لىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جايىنىڭ شىمالىدىكى 4.2 كىلومېتىر جايىدا. 26 ئائىلە، 98 نوپۇس، 460 مو تېرىم يېرى بار. بۇ ئەسلى كەنتنىڭ ئايىغىدىكى قۇم دۆۋىلىرىنىڭ ئارقا تەرىپىگە جايلاشقانلىقى ئۈچۈن «ئارقا مەھەللە» دەپ ئاتالغان.

ھېلماتام كەنت كومىتېتى

تۇرۇشلۇق ئورنى تىكەمەھەللە

ئورنى يېزا-لىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جايىنىڭ غەربىي شىمالىدىكى 4.8 كىلومېتىر جايىدا. زېمىنى ئېگىز-پەس بولۇپ، قۇم دۆۋىلىرى كۆرۈنۈپ تۇرىدۇ. ئۈچ تەبىئىي كەنت، 110 ئائىلە، 642 نوپۇس بار. دېھقانچىلىقنى ئاساس قىلىدۇ. تېرىم يېرى 1192 مو. ئاساسى مەھسۇلاتى بۇغداي، قوناق، پاختا، مايلىقدان. بىر باشلانغۇچ مەكتەپ بار. ئاددى تاشيولى پۈتۈن كەنتكە تۇتىشىدۇ.

بۇ كەنت ئەسلى مۇشۇ كەنتتىكى «ھېلماتام» ناملىق مازارنىڭ نامى بىلەن ئاتالغان.

1969-يىلى يېڭى قۇرۇلۇش كوممۇنا 2-باشقۇرۇش رايون 8-دادۈي بولغان. 1978-يىلى ھېلماتام دادۈي دەپ ئاتالغان. 1984-يىلى جىيا يېزا ھېلماتام كەنت كومىتېتى قۇرۇلغان.

تىكەمەھەللە

ئورنى يېزا-لىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جايىنىڭ شىمالىدىكى 4.8 كىلومېتىر جايىدا. 32 ئائىلە، 124 نوپۇس، 350 مو تېرىم يېرى بار. «تىكە» لەقەملىك كىشىلەر ئاۋال مۇشۇ كەنتنى بەرپا قىلغان، شۇنىڭ بىلەن كەنت نامى بولۇپ قالغان.

ياغاقمەھەللە

ئورنى يېزا-لىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جايىنىڭ شىمالىدىكى 5.6 كىلومېتىر جايىدا. 23 ئائىلە، 94 نوپۇس، 278 مو تېرىم يېرى بار. "ياغاق" لەقەملىكلەر مەھەللىسىنى كۆرسىتىدۇ.

جىلغائېرىق كەنت كومىتېتى

تۇرۇشلۇق ئورنى دۇمباقمەھەللە

ئورنى يېزا-لىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جايىنىڭ غەربىي شىمالىدىكى 2.1 كىلومېتىر جايىدا. زېمىنى دەريا بويىدىكى تۈزلەڭلىك، بىر تەبىئىي كەنت، 92 ئائىلە، 400 نوپۇس بار. دېھقانچىلىقنى ئاساس قىلىدۇ. 1018 مو تېرىم يېرى بار. ئاساسى مەھسۇلاتى بۇغداي، قوناق، پاختا، قوشۇمچە مايلىقدان، پىلە ئۈجمىچىلىك بىلەن شۇغۇللىنىدۇ. يەل-يېمىش كۆپ چىقىدۇ. بىر باشلانغۇچ مەك-تەپ بار. ئاددى تاشيولى پۈتۈن كەنتكە تۇتىشىدۇ. بۇ يەر دەريا بويىغا جايلاشقان بولغاچقا دەريا بويىدىكى قىيپاش يەرگە بىرقانچە ئېرىقنىڭ ئايىغى قوشۇلۇپ سۇ ئاققانلىقتىن «جىلغا ئېرىق» دەپ نام ئالغان. بۇ كەنت 1961-يىلى يېڭى قۇرۇلۇش كوممۇنانىڭ 2-باشقۇرۇش

رايون 9 ـ، 10 ـ دادۇي بولغان. 1978 ـ يىلى ئىككى دادۇي بىرلىشىپ «جىلغادادۇي» دەپ ئاتالغان. 1984 ـ يىلى جىيا يېزا جىلغا ئېرىق كەنت كومىتېتى قۇرۇلغان.

دۇمباقمەھەللە

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جايىنىڭ غەربىي شىمالىدىكى 2.1 كىلومېتىر جايىدا. 28 ئائىلە، 118 نوپۇس، 217 مو تېرىم يېرى بار. «دۇمباق» لەقەملىك كىشىلەر دەسلەپتە كەنت بىنا قىلغاچقا كىشىلەرنىڭ لەقىمى كەنت نامىغا ئايلانغان.

ئاقمەھەللە كەنت كومىتېتى تۇرۇشلۇق ئورنى ئاقمەھەللىدە

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جايىنىڭ غەربىي شىمالىدىكى 2.3 كىلومېتىر جايىدا. زېمىنى تەكشى، ئىككى تەبىئىي كەنت، 170ئائىلە، 717 نوپۇس بار. دېھقانچىلىقنى ئاساس قىلىدۇ. تېرىم يېرى 2166 مو. ئاساسى مەھسۇلاتى بۇغداي، قوناق، پاختا. يەل ـ يېمىش كۆپ چىقىدۇ. بۇرۇن بۇ مەھەللە كىشىلىرى ئىچىدە ئاق تىرە كېسىلىگە گىرىپتار بولغانلار كۆپ ـ رەك بولۇپ ئاقمەھەللە دەپ نام ئالغان.

1961 ـ يىلى يېڭى قۇرۇلۇش كومموْنا 2 ـ باشقۇرۇش رايون 6 ـ دادۇي بولغان. 1978 ـ يىلى ئاقمەھەللە دادۇي دەپ ئۆزگەرتىلگەن. 1984 ـ يىلى 9 ـ 10 ـ دادۇينى بىرلەشتۈرۈپ ئاقمەھەللە كەنت كومىتېتى قۇرۇلغان.

سالجامەھەللە

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جايىنىڭ غەربىي شىمالىدىكى 2.3 كىلومېتىر جايىدا. 30 ئائىلە، 130 نوپۇس، 310 مو تېرىم يېرى بار. يەل ـ يېمىش كۆپ چىقىدۇ. ئەسلى «سالجا» لەقەملىك كىشىلەر ماكانلىشىپ كەنت بولغاچقا «سالجامەھەللە» دەپ نام ئالغان.

دولانمەھەللە

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جايىنىڭ شىمالىدىكى 2.6 كىلومېتىر جايىدا. 98 ئائىلە، 120 نوپۇس، 231 مو تېرىم يېرى بار. رىۋايەت قىلىنىشىچە 200 يىل بۇرۇن قەشقەردىن «دولان» لەقەملىك بىر كىشى مۇشۇ يەرگە كېلىپ ماكانلاشقاچقا شۇ كىشىنىڭ لەقىمى بىلەن «دولانمەھەللە» دەپ ئاتالغان. دولان قەدىمكى زاماندا موڭغۇللار تەرىپىدىن قۇل قىلىنغان ئۇيغۇر دېھقانلىرىنى كۆرسىتىدۇ.

ئازنەبازار كەنت كومىتېتى تۇرۇشلۇق ئورنى چۆپئېرىق مەھەللىدە

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جايىنىڭ شەرقىي شىمالىدىكى 0.9 كىلومېتىر جايىدا. زېمىنى تەكشى، ئىككى تەبىئىي كەنت، 185 ئائىلە، 692 نوپۇس بار. دېھقانچىلىقنى ئاساس قىلىدۇ. تېرىم يېرى 1255 مو. ئاساسى مەھسۇلاتى بۇغداي، قوناق، پاختا، قوشۇمچە مايلىقدان، پىلە ئۈجمىچىلىك بىلەن شۇغۇللىنىدۇ. ئاددى تاشيولى پۈتۈن كەنتكە تۇتىشىدۇ. بۇ يەر جىيا يېزىسى بويىچە تارىختىن بۇيان «جۈمە» كۈنلۈكتە قىزىيدىغان بازار بولغاچقا «ئازنە بازار» دەپ نام ئالغان.

1961 ـ يىلى يېڭى قۇرۇلۇش كومموْنا 9 ـ دادۇي بولغان. 1978 ـ يىلى «بازار دادۇي» دەپ

ئۆزگەرتىلگەن، 1984 ـ يىلى ئازنە بازار كەنت كومىتېتى بولۇپ قۇرۇلغان.

چۆپئېرىق

ئۇرنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جايىنىڭ شەرقى شىمالىدىكى 0.9 كىلومېتىر جايدا. 58 ئائىلە، 219 نوپۇس، 475 مو تېرىم يېرى بار. «چۆپ» ئوت ـ چۆپ مەنىسىدە، بۇ كىشىلەرنىڭ لەقىمى بولۇپ، چۆپ لەقەملىك كىشىلەر ياسىغان ئېرىق نامى بىلەن كەنت نامى بولۇپ قالغان.

يېڭىئاۋات

ئۇرنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جايىنىڭ شەرقى جەنۇبىدىكى 1.5 كىلومېتىر جايدا. 29 ئائىلە، 90 نوپۇس، 294 مو تېرىم يېرى بار. 1960 ـ يىلى ئادەم يۆتكەپ يېڭىدىن كەنت بولغان. شۇڭا يېڭىئاۋات دەپ نام ئالغان.

مەدرىسبويى كەنت كومىتېتى تۇرۇشلۇق ئورنى قېيىشمەھەللىدە

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جايىنىڭ جەنۇبىدىكى 0.9 كىلومېتىر جايدا. زېمىنى تەكشى، بىر تەبىئىي كەنت، 196 ئائىلە، 763 نوپۇس بار، دېھقانچىلىقنى ئاساس قىلىدۇ. تېرىم يېرى 1698 مو . ئاساسى مەھسۇلاتى بۇغداي، قوناق، پاختا، مايلىقدان. بۇرۇن بۇ كەنتتە بىر چوڭ مەدرىس بولۇپ، ئىسلام دىنىنىڭ تالىپلىرى يېتىشتۈرۈلەتتى. شۇڭا مەدرىسبويى دەپ نام ئالغان.

1961 ـ يىلى يېڭى قۇرۇلۇش كوممۇنا 10 ـ دادۈي بولغان، 1978 ـ يىلى بەختىيار دادۈي دەپ ئۆزگەرتىلگەن. 1984 ـ يىلى جىيا يېزا مەدرىسبويى دىگەن نامى ئەسلىگە كەلتۈرۈلۈپ كەنت كومىتېتى قۇرۇلغان.

قېيىشمەھەللە

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جايىنىڭ غەربى جەنۇبىدىكى 0.9 كىلومېتىر جايدا. 66 ئائىلە، 190 نوپۇس، 410 مو تېرىم يېرى بار. «قېيىش» دىگەن «زورمۇ زور زىددىيەتلىشىش» مەنىسىدە بولۇپ، كىشىلەرنىڭ لەقىمى كەنت نامىغا ئايلانغان.

كالتەتۇگمەن كەنت كومىتېتى تۇرۇشلۇق ئورنى خوندەكمەھەللىدە

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جايىنىڭ جەنۇبىدىكى 1.1 كىلومېتىر جايدا. زېمىنى تەكشى، بىر تەبىئىي كەنت، 140 ئائىلە، 539 نوپۇس بار. دېھقانچىلىقنى ئاساس قىلىدۇ. تېرىم يېرى 1103 مو. ئاساسى مەھسۇلاتى بۇغداي، قوناق، پاختا، مايلىقدان، قوشۇمچە پىلە ئۆجمىچىلىك بىلەن شۇغۇللىنىدۇ. بىر باشلانغۇچ مەكتەپ بار. ئاددى تاشيولى پۈتۈن كەنتكە تۇتىشىدۇ. ئەسلىدە بۇ يەردە سۇ تۈگمىنى چۆرگەن ئادەم پاكار بولغاچقا ئۇنىڭ لەقىمى بىلەن «كالتە تۈگمەن» دەپ نام ئالغان ۋە كەنت نامىغا ئايلانغان.

1961 ـ يىلى يېڭى قۇرۇلۇش كوممۇنا 11 ـ دادۈي بولغان، 1978 ـ يىلى كالتەتۈگمەن دادۈي دەپ ئۆزگەرتىلگەن. 1984 ـ يىلى «كالتەتۈگمەن» كەنت كومىتېتى قۇرۇلغان.

خوندەكمەھەللە

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جايىنىڭ جەنۇبىدىكى 1.1 كىلومېتىر جايدا. 38 ئائىلە،

140 نوپۇس، 380 مو تېرىم يېرى بار. «خوندەك» بالدۇر پىشىدىغان ئۈرۈك بولۇپ، كىشىلەرنىڭ لەقىمى كەنت نامىغا ئايلانغان.

تۇرۇشلۇق ئورنى قۇياگمەھەللىدە يارتۈگمەن كەنت كومىتېتى

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جاينىڭ جەنۇبىدىكى 2.9 كىلومېتىر جايدا. زېمىنى تەكشى، ئىككى تەبىئىي كەنت، 186 ئائىلە، 760 نوپۇس بار. دېھقانچىلىقنى ئاساس قىلىدۇ. 1253 مو تېرىم يېرى بار. ئاساسى مەھسۇلاتى بۇغداي، قوناق، پاختا، قوشۇمچە مايلىقدان، پىلە ئۆزمىچىلىك بىلەن شۇغۇللىنىدۇ. بىر باشلانغۇچ مەكتەپ بار. تاشيولى پۈتۈن كەنتكە تۇتىشىدۇ. «يار تۈگمەن» نىڭ مەنىسى-سۇ يار ئېلىپ كەتكەن جايدا چۆرگەن تۈگمەن دېگەن مەنىدە. 1961-يىلى يېڭى قۇرۇلۇش كوممۇنا 12-دادۈي بولغان. 1978-يىلى يارتۈگمەن دادۈي دەپ ئاتالغان. 1984-يىلى يارتۈگمەن كەنت كومىتېتى قۇرۇلغان.

قۇياگمەھەللە

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جاينىڭ جەنۇبىدىكى 2.9 كىلومېتىر جايدا. 90 ئائىلە، 370 نوپۇس، 546 مو تېرىم يېرى بار. بۇ كەنتنىڭ ئالاھىدە مەھسۇلاتى ئەتلەس، «قۇياك» كىشىلەرنىڭ لەقىمى بولۇپ، كەنت نامىغا ئايلانغان.

يېڭىئاۋات

ئورنى: يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جاينىڭ شەرقى جەنۇبىدىكى 1.9 كىلومېتىر جايدا. 24 ئائىلە، 95 نوپۇس، 227 مو تېرىم يېرى بار. 1960-يىلى ئادەم يۆتكەپ يەر ئېچىپ كەنت قىلغاچقا يېڭىئاۋات دەپ نام ئالغان.

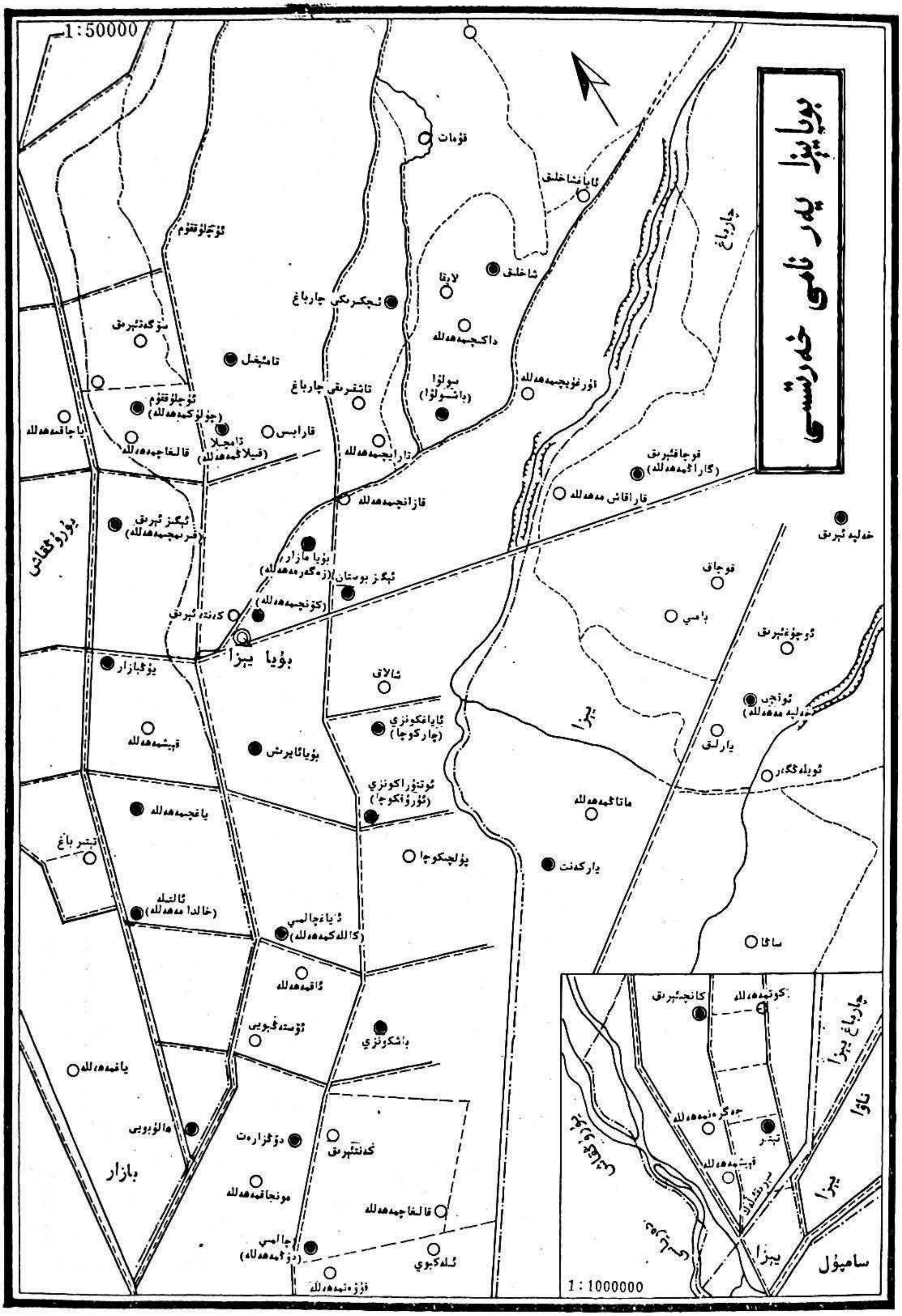

بويا يېزا يەر نامى خەرىتىسى
1:50000
قۇمات
ئاياغشاخلىق
شاخلىق
لايقا
داكچىمەھەللە
بولۇا
(باشولۇا)
ئورغۇيچىمەھەللە
چارباغ
قوچاقئېرىق
(گاراڭمەھەللە)
قاراقاش مەھەللە
خەلپەئېرىق
قوچاق
بامىي
ئوجۇغئېرىق
ئۆچلۇقتۇم
ئىچكىرىكى چارباغ
سۆگەتئېرىق
تامئېغىل
تاشقىرىقى چارباغ
ئۆچلۇقتۇم
(چۇلۇكمەھەللە)
ئاچاقمەھەللە
قالغاچمەھەللە
ئامچىلا
(قىلاڭمەھەللە)
قارابىس
تارايچىمەھەللە
قازانچىمەھەللە
يۇرۇڭقاش
ئېگىز ئېرىق
(قىرىمچىمەھەللە)
بويا مازار
(زەگەرمەھەللە)
ئېگىز بوستان
(كۇنچىمەھەللە)
كەندە ئېرىق
بويا يېزا
يوگبازار
شالاق
ئاياغكونىزى
(چاركوچا)
قىيشمەھەللە
بوياتايىرش
ئوتتۇراكونىزى
(ئۆرۈكوچا)
ياغچىمەھەللە
تېتىر باغ
يۇلچىكوچا
ياركەنت
ماتاڭمەھەللە
يېزا
ئاتلىلە
(خالدا مەھەللە)
ئاياغچالمى
(كالدكمەھەللە)
ئاقمەھەللە
ئوستەڭبويى
باشكونىزى
ياغمەھەللە
ھالۇبويى
دۆڭمزارەت
كەندئېرىق
بازار
مونچاقمەھەللە
قالغاچمەھەللە
چالمى
(دۆڭمەھەللە)
ئىلەكبويى
قۇزەنمەھەللە
ئۇتاچى
(خەلپەمەھەللە)
يارلىق
ئويلەگگەر
ساقا
كانچئېرىق
كوتمەھەللە
جەگرەنمەھەللە
تېتىر
قىيشمەھەللە
چارباغ يېزا
ناۋا
يېزا
سامپۇل
1:1000000

بۇيا يېزىسىنىڭ ئومۇمىي ئەھۋالى

ئۈژمىزارلىق.

بۇيا يېزىسى لوپ ناھىيە شەھىرىنىڭ غەربىگە جايلاشقان، ناھىيە شەھىرى بىلەن ئۇز ئارىلىقى 20 كىلومېتىر، شەرقى چارباغ يېزىسى بىلەن قوشنا، جەنۇبى ناۋا يېزىسىنىڭ تۈۋەن قاراقىر كەنتىگە تۇتىشىدۇ. غەربى يۇرۇڭقاش بازىرى بىلەن تۇتاش، شىمالى تەكلىماكان چۆلىگە تۇتىشىدۇ. شەرقتىن غەربكە كەڭلىكى 3 كىلومېتىر، جەنۇبتىن شىمالغا ئۇزۇنلىقى تەخمىنەن 20 كىلومېتىر، ئومۇمى كۆلىمي تەخمىنەن 60 كۋادرات كىلومېتىر، 17 كەنت كومىتېت، 41 تەبىئىي كەنت، 4490 ئائىلە، 11900 نوپۇس بار، ھەممىسى ئۇيغۇر. يېزىلىق خەلق ھۆكۈمىتى تۇرۇشلۇق ئورۇن كۆنچىمەھەللىدە. «بۇيا» دىگەن ئۇيغۇرچە سۆز بولۇپ، ئۇنىڭ كېلىپ چىقىشى ۋە مەنىسى ھەققىدە ئۈچ خىل رىۋايەت بار.

بىرى: «بۇيا» دىگەن«بويى» دىن ئۆزگەرگەن دىيىلىدۇ. رىۋايەت قىلىنىشىچە، بۇ يەر قەدىمكى زاماندا يۇرۇڭقاش دەرياسىنىڭ ئېقىن ئورنى بولۇپ، دەسلەپتە كىشىلەر مۇشۇ دەريا بويىغا

كۆچۈپ كېلىپ ماكانلاشقان ۋە بۇ يەر «دەريا بويى» دەپ ئاتالغان. مازار شەكىللەنگەندىن كېيىن «بويى بازار» دەپ نام قويۇلغان.

2 ـ رىۋايەتتە «بۇيا» دىگەن «ھىد بۇي» دېگەن مەنىنى بىلدۈرىدۇ دېيىلىدۇ. رىۋايەت قىلىنىشىچە، 900 يىل بۇرۇنقى ئىسلام دىنى مۇتەئەسسىپلىرىدىن بولغان ئىمام مۇھەممەت نەقىي بىلەن ئىمام مۇھەممەت تەقىي دىگەن دادا ـ بالا ئىككىسى ئۇرۇشتا شېھىت بولۇپ، مۇشۇ مازارغا كۆمۈلگەن. 100 يىللاردىن كېيىن قەشقەرلىك يۈسۈپ قادىرخان بۇ يەرگە كېلىپ، ئۇ ئىككى بۇزرۇكۋارنىڭ قەبرىسىنى تاپالماي شۇ مازارغا «بۇي كىپەك» كۆيدۈرگەن ۋە ئاللانىڭ ياردىمى بىلەن ئۇ ئىككى بۇزرۇكۋارنىڭ قەبرىسى تېپىلغان. شۇندىن بۇيان بۇ مازارنىڭ نامى «بۇي مازار» دەپ ئاتالغان. 3 ـ رىۋايەتتە مۇنداق دېيىلىدۇ: بۇرۇندىن تارتىپ بۇ مازاردا بۇيا كۆپ ئۆسىدۇ. شۇڭا «بۇيا مازار» دەپ ئاتالغان. ئەمەلىيەتتە بۇ مازاردا بۇيا ۋە قومۇش ئەڭ كۆپ ئۆسىدۇ.

بۇيا مازارنىڭ تەخمىنەن 800 يىللىق تارىخى بار دېگەن پەرەز بار. بۇ يۇرۇڭقاش، بۇيا قاتارلىق جايلاردىكى ئاھالىلەرنىڭ تەۋەلىكىدە بولۇپ، قەبرە ئورۇنلاشتۇرۇلغان كۆلىمى 80 مو كېلىدۇ. مازاردا ئىككى قەبرە قاتۇرۇلغان ئۆي، بىر مەسچىت، ئىككى قىرائەتخانا ياسالغان. قورۇلۇش كۆلىمى 500 كىۋادرات مېتىر، ئىسلام دىنى تەقۋادارلىرى دائىم بۇ مازارغا كېلىپ تاۋاپ قىلىپ يانىدۇ.

بۇيا يېزا يۇرۇڭقاشنىڭ تەۋەلىكى بىلەن بىللە بۇرۇن خوتەنگە تەۋە ئىدى. لوپ ناھىيىسى قۇرۇلغاندىن كېيىن لوپقا قاراشلىق ئالتىلە مىڭ بەگلىكىگە تەۋە قىلىندى.

1934 ـ يىلى 2 ـ رايون (يۇرۇڭقاش)غا تەۋە بولغان. 1938 ـ يىلى يۇرۇڭقاش 4 ـ رايونغا ئۆزگەرتىلگەندە بۇيا ئۆز تەۋەلىكى بويىچە ئۆزگەرگەن. 1942 ـ يىلى پوتۇن ناھىيە سەككىز رايونغا ئايرىلىپ، يۇرۇڭقاش 6 ـ رايون بولغاندا بۇيا تەۋەلىكى شۇنىڭغا بىللە ئۆزگەرگەن. 1944 ـ يىلى پوتۇن ناھىيىدە بوجاڭ ـ جاجاڭ تۈزۈمى يولغا قويۇلغاندا بۇيا فەنشىن شاڭ (گۇللىنىش يېزىسى) دەپ ئاتالغان. 1947 ـ يىلى فەنشىن شاڭ (گۇللىنىش يېزىسى) يەنە بۇيا يېزىغا ئۆزگەرتىلگەن. 1947 ـ يىلى 12 ـ ئايدا پوتۇن ناھىيە تۆت بازار، بەش چوڭ يېزىغا ئايرىلغاندا بۇيا شۇنىڭ بىرى بولغان. 1950 ـ يىلى 4 ـ ئايدا پوتۇن ناھىيە يېڭىدىن يەتتە رايونغا ئايرىلغاندا بۇيا 2 ـ رايون (يۇرۇڭقاشقا تەۋە) 4 ـ يېزا دەپ ئاتالغان. 1958 ـ يىلى 11 ـ ئايدا يۇرۇڭقاشتا ئىككى كوممۇنا قۇرۇلغاندا بۇيا تىچلىق كوممۇناغا تەۋە بولغان. 1959 ـ يىلى 2 ـ ئايدا 1 ـ، 2 ـ رايون (جىيا، يۇرۇڭقاش)نى بىرلەشتۈرۈپ تاشقىن كوممۇنا قۇرۇلغاندا، بۇيا مۇشۇ كوممۇنانىڭ 2 ـ باشقۇرۇش رايونى بولغان. 1979 ـ يىلى بۇيا باشقۇرۇش رايونى دەپ ئۆزگەرتىلگەن. 1983 ـ يىلى يەر ناملىرىنى ئومۇميۈزلۈك تەكشۈرۈشتە بۇيانىڭ خەنزۇچە 布牙 دەپ يېزىلىشى 布亚 قىلىپ ئۆزگەرتىلگەن. 1984 ـ يىلى 12 ـ ئايدا ھاكىمىيەت بىلەن كوممۇنا ئايرىلغاندا بۇيا يۇرۇڭقاشتىن ئايرىلىپ، مۇستەقىل ئۆز ئالدىغا بۇيا يېزا دەپ ئاتالدى ۋە بۇيا يېزىلىق خەلق ھۆكۈمىتى قۇرۇلدى.

بۇيا يېزا يۇرۇڭقاش دەريا ئېقىنى بويىدىكى كەلكۈن لاتقا تۈزلەڭلىكىگە جايلاشقان. يەر شەكلى جەھەتتە جەنۇبى ئېگىز، شىمالى پەس، دېڭىز يۈزىدىن ئوتتۇرىچە ئېگىزلىكى 1400

مىتېر، ھاۋا كىلىماتى قۇرغاق. شامال كۆپ چىقىدۇ. تىپىك بولغان قۇرۇقلۇق چۆل خاراكتېرلىق ھاۋا كىلىماتىغا كىرىدۇ. يىللىق ئوتتۇرىچە تېمپېراتۇرا 11.5°C، 7-ئايدىكى ئەڭ يۇقىرى ئوتتۇرىچە تېمپېراتۇرا 24.5°C، 1-ئايدىكى ئەڭ تۆۋەن ئوتتۇرىچە تېمپېراتۇرىسى نۆلدىن تۆۋەن 6°C-، تارىخى يىللاردىكى ئوتتۇرىچە ھۆل يېغىن مىقدارى 32.5 مىللىمېتىر، يىللىق قىروسىز مەزگىللى 212 كۈن. قۇم تۇپراق. تېرىلغۇ يەر كۆلىمى 42 مىڭ 357 مو، ئاساسى مەھسۇلاتى بۇغداي، قوناق، پاختا، مايلىقدان، قوشۇمچە پۇرچاق، پىلە ئۈجمىچىلىك، يەل-يېمىش تېرىلىدۇ، چارۋا بېقىلىدۇ. 1985-يىلى ئاشلىقنىڭ ئومۇمىي مەھسۇلاتى 18 مىليون 93 مىڭ جىڭ، ئوتتۇرىچە مو مەھسۇلاتى 740 جىڭ، كىشى بېشىغا توغرا كېلىدىغان ئوتتۇرىچە ئاشلىق 1005 جىڭ، پاختىنىڭ ئومۇمىي مەھسۇلاتى 430 مىڭ جىڭ. مايلىقدانىنىڭ ئومۇمىي مەھسۇلاتى 310 مىڭ جىڭ، پىلىنىڭ ئومۇمىي مەھسۇلاتى 8862.6 جىڭ، قوتاندىكى قالدۇق چارۋا 29 مىڭ 58 تۇياق.

بۇيا يېزا لوپ ناھىيىسىنىڭ مۇھىم دېھقانچىلىق رايونلىرىنىڭ بىرى. سۇ مەنبەسى يۇرۇڭقاش دەرياسىدىن كېلىدۇ. ھەر يىلى دەريادىن تەخمىنەن 64 مىليون 50 مىڭ كۇب سۇ ئېقىپ كىرىپ، پۈتۈن يېزىنىڭ تېرىلغۇ يەر، ئۈجمىزار، باغ، ئورمانزارلىرى سۇغۇرىلىدۇ. يېزا ئاساسى قۇرۇلۇشىنىڭ تەرەققىياتى تېز بولۇپ، سالا ئېتىز، ئورمان بەلباغ، ئېرىق-ئۆستەڭ، تاشيوللار بىر گەۋدە قىلىنغان ئورمان بىلەن تورلاشتۇرۇش ۋەزىيىتى دەسلەپكى قەدەمدە شەكىللەندى.

يېزا بازار كارخانىلىرى جەھەتتە ھازىر قىش خۇمدان، ئۇنىۋېرسال پىششىقلاش زاۋۇتى (ئۇن، ياغ) قاتارلىق زاۋۇتلار بار. ئىككى ماشىنا، 20 ھەر خىل تىراكتور بار.

ھازىر 19 باشلانغۇچ مەكتەپ، 3565 نەپەر ئوقۇغۇچى، ئوقۇتقۇچى بار. كەنت دەرىجىلىك ساقلىقنى ساقلاش ئورۇنلىرى 24، يەنە مەدەنىيەت پونكىتلىرىمۇ بار. سودا تەمىنات تورلىرى ھەرقايسى ئاھالىلار رايونىغا يېيىلغان.

ئۆلچەملىك ناملار

بۇيا يېزىسى

بۇيا يېزىسىنىڭ ئومۇمىي ئەھۋال ماتېرىيالىغا قاراڭ.

كۆنچەمەھەللە

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جاينىڭ شىمالىدىكى 200 مېتىر جايدا. 91 ئائىلە، 190 نوپۇس، 669 مو تېرىم يېرى بار. بۇ مەھەللىدىكى ئادەملەر بۇرۇندىن تارتىپ كالا، قوي تېرىسىنى پىششىقلاپ ئىشلەپ كۆن ياساش كەسپى بىلەن شۇغۇللانغانلىقتىن كۆنچەمەھەللە دەپ نام ئالغان.

بۇيا يېزىلىق پارتىيە ھۆكۈمەت ئورگانلىرى، كەسپى كارخانا ئورۇنلىرى مۇشۇ كەنتكە جايلاشقان بولۇپ، بۇيا يېزىسىنىڭ سىياسى، ئىقتىسادى، مەدەنىيەت مەركىزى ھېساپلىنىدۇ.

بۇيامازار كەنت كومىتېتى تۇرۇشلۇق ئورنى زەگەرمەھەللە

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جاينىڭ شەرقىي قىياش شىمالىدىكى 750 مېتىر جايدا، بۇيا ئۆستىڭىنىڭ شەرقىدە، زېمىنى تەكشى، تۆت تەبىئىي كەنت، 292 ئائىلە، 1007 نوپۇس بار. دېھقانچىلىقنى ئاساس قىلىدۇ. تېرىم يېرى 2723 مو، ئاساسى مەھسۇلاتى بۇغداي، قوناق، پاختا، قوشۇمچە مايلىقدان، پىلە ئۈژمىچىلىك بىلەن شۇغۇللىنىدۇ. بىر باشلانغۇچ مەكتەپ بار. ئاددى تاشيوللار پۈتۈن كەنتكە تۇتىشىدۇ. بۇ كەنتتە 80 مو كۆلەملىك بىر چوڭ مازار بولۇپ، بۇرۇن بۇيا ناھايىتى كۆپ ئۆسىدىغان بولغاچقا «بۇيا مازار» دەپ نام ئالغان ۋە كەنت نامىغا ئايلانغان.

1958-يىلى تاشقىن كوممۇنا 3-باشقۇرۇش رايون 1-دادۈي بولغان، 1979-يىلى يۇرۇڭقاش كوممۇنا بۇيا مازار دادۈي دەپ ئاتالغان. 1984-يىلى بۇيا ئايرىم يېزا قىلىپ قۇرۇلغاندىن كېيىن بۇيا يېزا بۇيا مازار كەنت كومىتېتى دەپ ئاتالغان.

زەگەرمەھەللە

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جاينىڭ شىمالىدىكى 750 مېتىر جايدا، 43 ئائىلە، 140 نوپۇس، 285 مو تېرىم يېرى بار. «زەگەر مەھەللە» ئەسلى زەگەرچىلىك كەسپى بىلەن شۇغۇللانغۇچىلار مەھەللىسىنى كۆرسىتىدۇ.

كەنتئېرىق

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جاينىڭ غەربىدىكى 300 مېتىر جايدا، 29 ئائىلە، 88 نوپۇس، 272 مو تېرىم يېرى بار. بۇ ئەڭ بۇرۇن شەكىللەنگەن كەنت بولۇپ، ئېرىق نامى بىلەن «كەنتئېرىق» دەپ ئاتالغان.

قازانچمەھەللە

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جاينىڭ شەرقىي شىمالىدىكى 1.2 كىلومېتىر جايدا، 40 ئائىلە، 132 نوپۇس، 254 مو تېرىم يېرى بار. بۇ مەھەللىنىڭ ئادەملىرى بۇرۇندىن تارتىپ قازان ئېتىپ سېتىش بىلەن داڭقى چىققانلىقتىن «قازانچمەھەللە» دەپ ئاتالغان.

تۇرۇشلۇق ئورنى تېتىر كەنتىدە

تېتىر كەنت كومىتېتى

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جاينىڭ جەنۇبىدىكى 8.5 كىلومېتىر جايدا. زېمىنى تەكشى، ئۈچ تەبىئىي كەنت، 375 ئائىلە، 1485 نوپۇس بار، دېھقانچىلىقنى ئاساس قىلىدۇ. تېرىم يېرى 3975 مو، ئاساسى مەھسۇلاتى بۇغداي، قوناق، پاختا، قوشۇمچە مايلىقدان، پىلە ئۆجمىچىلىك بىلەن شۇغۇللىنىدۇ. بىر باشلانغۇچ مەكتەپ بار. ئاددى تاشيوللىرى پۈتۈن كەنتكە تۇتىشىدۇ. تۇرۇشلۇق كەنت نامى بىلەن ئاتالغان. 1958 ـ يىلى تاشقىن كوممۇنا 1 ـ باشقۇرۇش رايون 1 ـ دادۈي بولغان. 1979 ـ يىلى يۇرۇڭقاش كوممۇنا تېتىر دادۈي دەپ ئاتالغان. 1984 ـ يىلى بۇيا يېزىسى ئايرىم يېزا بولۇپ قۇرۇلغاندىن كېيىن ئەسلىدىكى يايلىغان دادۈي بىلەن بىرلەشتۈرۈپ بۇيا يېزا تېتىر كەنت كومىتېتى دەپ ئاتالغان.

تېتىر

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جاينىڭ جەنۇبىدىكى 8.5 كىلومېتىر جايدا، 215 ئائىلە، 898 نوپۇس، 1232 مو تېرىم يېرى بار. «تېتىر» دېگەن سۆز ئالتۇن تاسقايدىغان جاي دېگەن مەنىدە، قەدىمكى زاماندا بۇ يەر يۇرۇڭقاش دەرياسىنىڭ ئېقىن ئورنى بولغانلىقتىن كىشىلەر ھەممىشە مۇشۇ يەرگە كېلىپ ئالتۇن تاسقىغان. يېقىنقى زامانلاردىن بويان كىشىلەر بۇ يەرنى كەنت قىلغاندىن كېيىن تېتىر دېگەن سۆز كەنت نامىغا ئايلانغان.

جەگرەنمەھەللە

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جاينىڭ جەنۇبىدىكى 8.6 كىلومېتىر جايدا. 39 ئائىلە، 164 نوپۇس، 569 مو تېرىم يېرى بار. «جەگرەن» لەقەملىك كىشىلەر بىر مەھەللە بولۇپ ئولتۇرغانلىقىنى كۆرسىتىدۇ.

قېيىشمەھەللە

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جاينىڭ جەنۇبىدىكى 9.4 كىلومېتىر جايدا، 53 ئائىلە، 196 نوپۇس، 635 مو تېرىم يېرى بار. "قېيىش" لەقەملىكلەر مەھەللىسىنى كۆرسىتىدۇ.

تۇرۇشلۇق ئورنى كانچېئېرىق

كانچېئېرىق كەنت كومىتېتى

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جاينىڭ جەنۇبىدىكى 6.6 كىلومېتىر جايدا. زېمىنى تەكشى، ئىككى تەبىئىي كەنت، 392 ئائىلە، 1551 نوپۇس بار، دېھقانچىلىقنى ئاساس قىلىدۇ. تېرىم يېرى 4194 مو، ئاساسى مەھسۇلاتى بۇغداي، قوناق، پاختا، قوشۇمچە مايلىقدان، پىلە ئۆجمىچىلىك بىلەن شۇغۇللىنىدۇ. بىر باشلانغۇچ مەكتەپ بار. ئاددى تاشيوللىرى پۈتۈن كەنتنى تۇتاشتۇرۇپ تۇرىدۇ. تۇرۇشلۇق كەنت نامى بىلەن ئاتالغان. 1958 ـ يىلى تاشقىن كوممۇنا 1 ـ باشقۇرۇش رايون 3 ـ دادۈي بولغان، 1979 ـ يىلى يۇرۇڭقاش كوممۇنا كانچېئېرىق دادۈي دەپ ئاتالغان،

1984 ـ يىلى بۇيا يېزىسى قۇرۇلغاندىن كېيىن بۇيا يېزىغا تەۋە كانچېئىرىق كەنت كومىتېتى دەپ ئاتالغان.

كانچېئىرىق

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جاينىڭ جەنۇبىدىكى 6.6 كىلومېتىر جايدا، 172 ئائىلە، 713 نوپۇس، 1767 مو تېرىم يېرى بار. رىۋايەت قىلىنىشىچە ئەڭ بۇرۇن كېرىيەدىن ئالتۇن كولاش ئۈچۈن كەلگەن كانچىلار يەرلىك دېھقانلارغا ياردەملىشىپ ئېرىق چېپىشىپ بەرگەنلىكتىن «كانچېئىرىق» دەپ نام ئالغان.

كوتمەھەللە

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جاينىڭ جەنۇبىدىكى 6.9 كىلومېتىر جايدا، 49 ئائىلە، 173 نوپۇس، 530 مو تېرىم يېرى بار. «كوت» دېگەن سۆز كىشلەرنىڭ لەقىمىگە قارىتىلغان. كوت لەقەملىك كىشلەر مەھەللىسىنى كۆرسىتىدۇ.

تۇرۇشلۇق ئورنى دۆڭمەھەللە

چالمىي كەنت كومىتېتى

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جاينىڭ جەنۇبىدىكى 5.5 كىلومېتىر جايدا، كونىزي ئۆستىڭىنىڭ شەرقىدە، زېمىنى تەكشى، ئىككى تەبىئىي كەنت، 162 ئائىلە، 502 نوپۇس، 1382 مو تېرىم يېرى بار. دېھقانچىلىقنى ئاساس قىلىدۇ. ئاساسى مەھسۇلاتى بۇغداي، قوناق، پاختا، قوشۇمچە مايلىقدان، پىلە ئۈجمىچىلىك بىلەن شۇغۇللىنىدۇ. بىر باشلانغۇچ مەكتەپ بار. ئاددى تاشيوللىرى پۈتۈن كەنتكە تۇتاشقان. ۋىلايەتلىك پىلە ئۈژمىچىلىك پونكىتىنىڭ دېھقانچىلىق مەيدانى، ۋىلايەتلىك يېزا ئىگىلىك تېخنىكا مەكتىپى مۇشۇ كەنتتە. بۇيا كۆمۈركان تاشيولى مۇشۇ كەنتتىن ئۆتىدۇ.

«چالمىي» دېگەن سۆز «چالما يەر»دىن ئۆزگەرگەن. قەدىمكى زاماندا بۇ يەر يۇرۇڭقاش دەريا ئېقىن ئورنى بولۇپ، مۇندىن تەخمىنەن 500 يىل ئىلگىرى دەريا ئېقىنى غەربكە كۆچكەندىن كېيىن بۇ يەر توپ ـ تۇز سىڭىز تۇپراق يەرگە ئايلانغان. تەخمىنەن 300 يىلدىن بۇيان كىشلەر بۇ يەردە تېرىقچىلىق قىلىشقا باشلىغاندا سېغىز چالما قېتىۋېلىپ، تېرىقچىلىق قىلىش تەس بولغاچقا «چالما يەر» دەپ ئاتاشقان. كېيىن «چالمىي» غا ئۆزگەرگەن دەپ پەرەز قىلىنىدۇ. 1958 ـ يىلى تاشقىن كوممۇنا 1 ـ باشقۇرۇش رايون 5 ـ دادۈي بولغان. 1979 ـ يىلى يۇرۇڭقاش كوممۇنا چالميا دادۈي دەپ ئۆزگەرتىلگەن. 1983 ـ يىلى «چالمىي» دەپ تۈزۈتۈلگەن. 1984 ـ يىلى بۇيا يېزىسى قۇرۇلغاندىن كېيىن بۇيا يېزىغا تەۋە چالمىي كەنت كومىتېتى دەپ ئاتالدى.

دۆڭمەھەللە

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلوق جاينىڭ جەنۇبىدىكى 5.5 كىلومېتىر جايدا، 42 ئائىلە، 164 نوپۇس، 397 مو تېرىم يېرى بار. بۇ كەنتنىڭ زېمىنى ئېگىز بولغانلىقتىن دۆڭمەھەللە دەپ نام ئالغان.

قۇۋۋەتمەھەللە

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلوق جاينىڭ جەنۇبىدىكى 5.9 كىلومېتىر جايدا. 36 ئائىلە،

152 نوپۇس، 439 مو تېرىم يېرى بار. "قۇۋۋەت" دېگەن سۆزكىشلەرنىڭ لەقىمىگە قارىتىلغان. لەقەمدىن كەنت نامى كېلىپ چىققان.

تۇرۇشلۇق ئورنى دۆڭزارەت

دۆڭزارەت كەنت كومىتېتى

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جاينىڭ جەنۇبىدىكى 4.8 كىلومېتىر جايىدا، زېمىنى تەكشى، بەش تەبىئىي كەنت، 315 ئائىلە، 1178 نوپۇس بار. دېھقانچىلىقنى ئاساس قىلىدۇ. تېرىم يېرى 2825 مو، ئاساسى مەھسۇلاتى بۇغداي، قوناق، پاختا، قوشۇمچە مايلىقدان، پىلە ئۈجمىچىلىك بىلەن شۇغۇللىنىدۇ. تۇرۇشلۇق كەنت نامى بىلەن ئاتالغان. ئاددى تاشيوللار پۈتۈن كەنتكە تۇتىشىدۇ. 1958-يىلى تاشقىن كوممۇنا 2-باشقۇرۇش رايون 3-دادۈي بولغان. 1979-يىلى يۇرۇڭقاش كوممۇنا دۆڭزارەت دادۈي دەپ ئاتالغان، 1984-يىلى بۇيا يېزىسى قۇرۇلغاندىن كېيىن ئەسلىدىكى كەنتتېرىق دادۈي بىلەن بىرلەشتۈرۈپ دۆڭزارەت كەنت كومىتېتى قۇرۇلغان.

دۆڭزارەت

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جاينىڭ جەنۇبىدىكى 4.5 كىلومېتىر جايىدا، 40 ئائىلە، 170 نوپۇس، 334 مو تېرىم يېرى بار. بۇ يەردە تەخمىنەن ئۈچ مېتىر ئېگىز جايغا ئورۇنلاشقان بىر چوڭ مازار بولغانلىقتىن دۆڭزارەت دەپ نام ئالغان.

مونجاقمەھەللە

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جاينىڭ جەنۇبىدىكى 4.9 كىلومېتىر جايىدا. 38 ئائىلە، 138 نوپۇس، 298 مو تېرىم يېرى بار. "مونجاق" لەقەملىكلەر مەھەللىسىنى كۆرسىتىدۇ.

كەنتتېرىق

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جاينىڭ شەرقى جەنۇبىدىكى 4.7 كىلومېتىر جايىدا. 34 ئائىلە، 129 نوپۇس، 295 مو تېرىم يېرى بار. بۇيەر كېيىنراق كەنت بولغان ۋە ئېرىقى قايتا يېڭىلاپ ياسالغانلىقتىن كەنتتېرىق دەپ ئاتالغان.

قالىغاچمەھەللە

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جاينىڭ شەرقى جەنۇبىدىكى 5.4 كىلومېتىر جايىدا. 41 ئائىلە، 140 نوپۇس، 615 مو تېرىم يېرى بار. "قالىغاچ" لەقەملىك كىشىلەر مەھەللىسىنى كۆرسىتىدۇ.

ئەلەكبويى

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جاينىڭ شەرقى جەنۇبىدىكى 5.7 كىلومېتىر جايىدا. 35 ئائىلە، 130 نوپۇس، 530 مو تېرىم يېرى بار. بۇرۇن ھاڭگىي ئۆستەڭ بويىدا بىر سىزما ئېرىق بولۇپ، دائىم بۇ يەردە سۇ توختاپ قالغانلىقتىن "ئەلەكبويى" دەپ نام ئالغان.

تۇرۇشلۇق ئورنى باشكونزى

باشكونزى كەنت كومىتېتى

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جاينىڭ شەرقى جەنۇبىدىكى 3.8 كىلومېتىر جايىدا، كونزى ئۆستىڭىنىڭ شەرقىدە، زېمىنى تەكشى، بىر تەبىئىي كەنت، 180 ئائىلە، 697 نوپۇس بار.

دېھقانچىلىق بىلەن شۇغۇللىنىدۇ. تېرىم يېرى 1085 مو، ئاساسى مەھسۇلاتى بۇغداي، قوناق، پاختا، قوشۇمچە مايلىقدان، پىلە ئۇجمىچىلىك بىلەن شۇغۇللىنىدۇ. بىر باشلانغۇچ مەكتەپ بار. ئاددى تاشيوللىرى پۈتۈن كەنتنى تۇتاشتۇرۇپ تۇرىدۇ. تۇرۇشلۇق كەنت نامى بىلەن ئاتالغان.

1958 ـ يىلى تاشقىن كوممۇنا 2 ـ باشقۇرۇش رايون 4 ـ دادۇي بولغان. 1979 ـ يىلى يۇرۇگقاش كوممۇنا باش كونزىيا دادۇي دەپ ئۆزگەرتىلگەن، 1983 ـ يىلى باشكونزى دەپ تۈزىتىلگەن. 1984 ـ يىلى بۇيا يېزا باشكونزى كەنت كومىتېتى دەپ ئاتالغان.

باشكونزى

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جاينىڭ شەرقى جەنۇبىدىكى 3.8 كىلومېتىر جايدا. 180 ئائىلە، 697 نوپۇس، 1085 مو تېرىم يېرى بار. "كونزى" دىگەن سۆز "كونازەي" (كونازەيلىك يەر) دىن ئۆزگەرگەن. بۇ يەر ھاگگىي ئۆستىگى بويىدىكى كونا زەيلىك يەرگە جايلاشقانلىقتىن "كونازەي" دەپ ئاتالغان، كىيىن "كونزى" بولۇپ قالغان، بۇ خېلى كەڭ زىمىندا ئىگە بىر پۈتۈن يېزا بولۇپ، بۇ كەنت باش تەرەپكە جايلاشقانلىقىنى كۆرسىتىدۇ.

تۇرۇشلۇق ئورنى كاللەكمەھەللە

ئاياغچالمى كەنت كومىتېتى

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جاينىڭ شەرقى جەنۇبىدىكى 2.8 كىلومېتىر جايدا، زىمىنى تەكشى، ئۈچ تەبىئىي كەنت، 180 ئائىلە، 691 نوپۇس بار، دېھقانچىلىقنى ئاساس قىلىدۇ. تېرىم يېرى 1618 مو، ئاساسى مەھسۇلاتى بۇغداي، قوناق، پاختا، قوشۇمچە مايلىقدان پىلە ئۈژمىچىلىك بىلەن شۇغۇللىنىدۇ. بىر باشلانغۇچ مەكتەپ بار. تاشيوللىرى پۈتۈن كەنتكە تۇتىشىدۇ. 1958 ـ يىلى يۇرۇگقاش كوممۇنا 2 ـ باشقۇرۇش رايون 6 ـ دادۇي بولغان. 1979 ـ يىلى باش ئالتىلە دادۇي دەپ ئاتالغان. 1983 ـ يىلى يەرناملىرىنى تەكشۈرۈشتە ئاياغچالمى دادۇي دەپ ئۆزگەرتىلگەن. 1984 ـ يىلى بۇيا يېزا ئاياغچالمى كەنت كومىتېتى دەپ ئاتالغان.

كاللەكمەھەللە

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جاينىڭ شەرقى جەنۇبىدىكى 2.8 كىلومېتىر جايدا. 39 ئائىلە، 140 نوپۇس، 368 مو تېرىم يېرى بار. "كاللەك" لەقەملىك كىشىلەر مەركەزلىشىپ ئولتۇراقلاشقان مەھەللىنى كۆرسىتىدۇ.

ئاقمەھەللە

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جاينىڭ شەرقى جەنۇبىدىكى 3.1 كىلومېتىر جايدا. 43 ئائىلە، 198 نوپۇس، 425 مو تېرىم يېرى بار، "ئاق" لەقەملىك كىشىلەر مەركەزلىشىپ ئولتۇراقلاشقان مەھەللىنى كۆرسىتىدۇ.

ئۆستەڭبويى

ئورنى: يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جاينىڭ شەرقى جەنۇبىدىكى 3.7 كىلومېتىر جايدا. 49 ئائىلە، 190 نوپۇس، 375 مو تېرىم يېرى بار. بۇ ئۆستەڭ بويىغا جايلاشقان كەنت بولغانلىقتىن 1986 ـ يىلى ئۆستەڭبويى دەپ ئۆزگەرتىلگەن.

بۇيائايرىش كەنت كومىتېتى تۇرۇشلۇق ئورنى بۇيائايرىش

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جايىنىڭ شەرقى جەنۇبىدىكى 1.2 كىلومېتىر جايدا، زېمىنى تەكشى، ئېگىز تەبىئىي كەنت، 242 ئائىلە، 567 نوپۇس بار. دېھقانچىلىقنى ئاساس قىلىدۇ. تېرىم يېرى 1052 مو، ئاساسى مەھسۇلاتى بۇغداي، قوناق، پاختا، قوشۇمچە مايلىقدان پىلە ئۈزۈمچىلىك بىلەن شۇغۇللىنىدۇ. بىر باشلانغۇچ مەكتەپ بار. ئاددى تاشيوللىرى پۈتۈن كەنتكە تۇتىشىدۇ. تۇرۇشلوق كەنت نامى بىلەن ئاتالغان.

1958 ـ يىلى تاشقىن كوممۇنا 3 ـ باشقۇرۇش رايون 2 ـ دادۈي بولغان. 1979 ـ يىلى يۇرۇڭقاش كوممۇنا بۇيا دادۈي دەپ ئاتالغان، 1983 ـ يىلى يەر ناملىرىنى تەكشۈرۈشتە بۇيا ئايرىش دادۈي دەپ ئۆزگەرتىلگەن. 1984 ـ يىلى بۇيا يېزا بۇيا ئايرىش كەنت كومىتېتى دەپ ئاتالغان.

بۇيائايرىش

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جايىنىڭ شەرقى جەنۇبىدىكى 1.2 كىلومېتىر جايدا، 203 ئائىلە، 366 نوپۇس، 834 مو تېرىم يېرى بار. ئەسلى مۇشۇ كەنتتە بۇيا ئۆستەڭى ۋە لوپ ـ سامپۇل تاشيولى ئىككىگە ئايرىلغان بولۇپ، بۇيا ئايرىش دەپ نام قويۇلغان.

ئاياغكونزي كەنت كومىتېتى تۇرۇشلۇق ئورنى چاركوچا

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جايىنىڭ شەرقى جەنۇبىدىكى 1.4 كىلومېتىر جايدا. زېمىنى تەكشى، ئۈچ تەبىئىي كەنت، 211 ئائىلە، 809 نوپۇس بار. دېھقانچىلىقنى ئاساس قىلىدۇ. تېرىم يېرى 1930 مو، ئاساسى مەھسۇلاتى بۇغداي، قوناق، پاختا، قوشۇمچە مايلىقدان، پىلە ئۈجمىچىلىك بىلەن شۇغۇللىنىدۇ. بىر باشلانغۇچ مەكتەپ بار. ئاددى تاشيوللىرى پۈتۈن كەنتنى تۇتاشتۇرۇپ تۇرىدۇ. بۇ يەر پۈتۈن كونزي كەنتىنىڭ ئاياغ تەرىپىگە جايلاشقانلىقى ئۈچۈن ئاياغ كونزي دەپ ئاتالغان. 1958 ـ يىلى تاشقىن كوممۇنا 3 ـ باشقۇرۇش رايون 3 ـ دادۈي بولغان. 1979 ـ يىلى يۇرۇڭقاش كوممۇنا ئاياغ كونزىيا دادۈي دەپ ئۆزگەرتىلگەن. 1983 ـ يىلى يەر ناملىرىنى ئومۇميۈزلۈك تەكشۈرۈشتە ئاياغكونزي دادۈي دەپ ئۆزگەرتكەن. 1984 ـ يىلى بۇيا يېزا ئاياغكونزي كەنت كومىتېتى دەپ ئاتالغان.

چاركوچا

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جايىنىڭ شەرقى جەنۇبىدىكى 1.4 كىلومېتىر جايدا، 32 ئائىلە، 133 نوپۇس، 527 مو تېرىم يېرى بار. كىشىلەرنىڭ لەقىمىدىن كەنت نامى كېلىپ چىققان.

شالاق

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جايىنىڭ شەرقى جەنۇبىدىكى 1.25 كىلومېتىر جايدا. 42 ئائىلە، 183 نوپۇس، 585 مو تېرىم يېرى بار. كىشىلەرنىڭ لەقىمىدىن كەنت نامى كېلىپ چىققان. «شالاق» ـ ئالدىراڭغۇ دېگەن مەنىدە

ئېگىزبوستان كەنت كومىتېتى تۇرۇشلۇق ئورنى ئېگىزبوستان

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جاينىڭ شەرقىدىكى 0.75 كىلومېتىر جايدا، زېمىنى تەكشى، بىر تە بىئىي كەنت، 192 ئائىلە، 778نوپۇس بار، دېھقانچىلىقنى ئاساس قىلىدۇ. تېرىم يېرى 2583 مو، ئاساسى مەھسۇلاتى بۇغداي، قوناق، پاختا، قوشۇمچە مايلىقـدان، پىـلە ئۈژمىچـلىك بىلەن شۇغۇللىنىدۇ. بىر باشلانغۇچ مەكتەپ بار. ئاددى تاشيوللىرى پۈتۈن كەنتكە تۇتاشـقان. ناھىيلىك كۆچەتخانا مۇشۇكەنتتە.

1958 ـ يىلى تاشقىن كوممۇنا 3 ـ باشقۇرۇش رايون 4 ـ دادۈي بولغان. 1979 ـ يىلى يۇرۇڭقاش كوممۇنا ئېگىز بوسـتان دادۈي دەپ ئاتالـغان، 1984 ـ يىـلى بۇيا يېزا ئېـگىز بوسـتان كەنـت كومىتېتى قىلىپ قۇرۇلغان.

ئېگىز بوستان

ئورنى يېزىلىق ھۆكـۇمەت تۇرۇشلوق جاينىڭ شەرقىدىكى 0.75 كىلومېتىر جايدا، 192 ئائىلە، 778 نوپۇس، 2583 مو تېرىم يېرى بار. بۇ يەرنىڭ زېمىنى ئېگىزراق بولۇپ، بۇرۇنـدىن تارتىپ بىر تۈپ يوغان تېرەك قەد كۆتـۈرۈپ تۇراتتى، تېرەك تۆۋىگە كىشىلەر يىغىلىپ، نەغـمە ـ ناۋا قىزىتقانلىقتىن ئېگىز بوستان دەپ نام ئالغان.

تامچىلا كەنت كومىتېتى تۇرۇشلۇق ئورنى قىيلاگمەھەللە

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جاينىڭ شىمالىدىكى 1.65 كىلومېتىر جايدا. زېمىنى تەكشى. 3 تەبىئىي كەنت. 173 ئائىلە، 707 نوپۇس بار. دېھقانچىلىقنى ئاساس قىلىدۇ. تېرىم يېرى 1546 مو، ئاساسى مەھسۇلاتى بۇغداي، قوناق، پاختا، قوشۇمچە مايلىقـدان، پىلە ئۈژمىـچىلـىك بىلەن شۇغۇللىنىدۇ. ئاددى تاشيوللىرى پۈتۈن كەنتنى تۇتاشتۇرۇپ تۇرىدۇ. «تامچىلا» تام سالـغۇچـى كىشلەرنى كۆرسىتىدۇ. بۇرۇنـدىن تارتىپ بۇ كەنتنىڭ كىشىلىرى تام سېلىشقا ئۇستا بولغاچقا، تامچىلا دەپ نام ئالغان. 1958 ـ يىلى تاشقىن كوممۇنا 3 ـ باشـقۇرۇش رايون 5 ـ دادۈي بولغان. 1979 ـ يىلى يۇرۇڭقاش كوممۇنا تامـچىلا دادۈي دەپ ئاتالـغان. 1984 ـ يىـلى بۇيا يېزا تامـچىلا كەنت كومىتېتى دەپ ئاتالدى.

قىيلاگمەھـەللە

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جاينىڭ شىمالىدىكى 1.65 كىلومېتىر جايدا، 37 ئائىلە، 148 نوپۇس، 463 مو تېرىم يېرى بار. قىيلاڭ لەقەملىك كىشىلەر مەركەزلىـشىپ ئولـتۇراقـلاشـقان مەھەللىنى كۆرسىتىدۇ.

قارابىسمەھـەللە

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جاينىڭ شىمالىدىكى 1.55 كىلومېتىر جايـدا. 37 ئائىلە، 153 نوپۇس، 531 مو تېرىم يېرى بار. قارابىس لەقەملىك كىشـىلەر مەركەزلىشىپ ئولتۇراقلاشقان مەھەللـىنى كۆرسىتىدۇ.

قالىغاچمەھەللە

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جاينىڭ غەربى شىمالىدىكى 1.92 كىلومېتىر جايـدا. 38 ئائىلە، 146 نوپۇس، 552 مو تېرىم يېرى بار. كىشىلەرنىڭ لەقىمى كەنت نامىغا ئايلانغان.

تامئېغىل كەنت كومىتېتى

تۇرۇشلۇق ئورنى تامئېغىل كەنتتە

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جاينىڭ شىمالىدىكى 2.25 كىلومېتىر جايدا. زېمىنى تەكشى، ئىككى تەبىئىي كەنت، 219 ئائىلە، 1005 نوپۇس بار. دېھقانچىلىقنى ئاساس قىلىدۇ. تېرىم يېرى 2116 مو، ئاساسى مەھسۇلاتى بۇغداي، قوناق، پاختا. گىلەم بۇ كەنتنىڭ ئالاھىدە مەھسۇلاتى ھېساپلىنىدۇ. بىر باشلانغۇچ مەكتەپ بار. ئاددى تاشيوللىرى پۈتۈن كەنتكە تۇتاشقان. تۇرۇشلۇق كەنت نامى بىلەن ئاتالغان. 1958-يىلى جىيا رايون شەرق شامىلى كوممۇناغا تەۋە بولغان، 1960-يىلى تاشقىن كوممۇنا 6-باشقۇرۇش رايون 3-دادۈي بولغان. 1961-يىلى جىيا يېڭى قۇرۇلۇش كوممۇناغا تەۋە قىلىنىپ، 4-باشقۇرۇش رايون 3-دادۈي بولغان. 1969-يىلى قايتىدىن تاشقىن كوممۇناغا تەۋە قىلىنىپ، 4-باشقۇرۇش رايوننىڭ 3-دادۈيى بولغان. 1979-يىلى يۇرۇقچاش كوممۇنا تامېغىل دادۈي دەپ ئاتالغان. 1984-يىلى بۇيا يېزىسى قۇرۇلغاندىن كېيىن بۇيا يېزا تامئېغىل كەنت كومىتېتى قىلىپ قۇرۇلغان.

تامئېغىل

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جاينىڭ شىمالىدىكى 2.25 كىلومېتىر جايدا. 113 ئائىلە، 505 نوپۇس، 609 مو تېرىم يېرى بار. بۇ يەر ئەسلى جاڭگاللىق بولۇپ، كىشىلەر چارۋا مال بېقىش جەريانىدا بۇ يەرگە تام سوقۇپ ئېغىل ئەتكەن. شۇنىڭ بىلەن «تامئېغىل» دەپ نام ئالغان،

سۆگەتئېرىق

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جاينىڭ شىمالىدىكى 2.9 كىلومېتىر جايدا. زېمىنى تەكشى، 108 ئائىلە، 500 نوپۇس. 1216 مو تېرىم يېرى بار. ئەسلىدە بۇ يەردىكى سۇلاغ ئېرىقىنىڭ بېشىدا بىر تۈپ يوغان سۆگەت دەرىخى بولغاچقا سۆگەتئېرىق دەپ نام ئالغان.

ئۈچلۇققۇم كەنت كومىتېتى

تۇرۇشلۇق ئورنى چۇلۇكمەھەللە

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جاينىڭ غەربى شىمالىدىكى 3.5 كىلومېتىر جايدا، ئىككى تەبىئىي كەنت، 115 ئائىلە، 590 نوپۇس بار. دېھقانچىلىقنى ئاساس قىلىدۇ. تېرىم يېرى 823 مو، ئاساسى مەھسۇلاتى بۇغداي، قوناق، پاختا، ئاددى تاشيوللىرى پۈتۈن كەنتكە تۇتىشىدۇ.

1958-يىلى جىيا رايون شەرق شامىلى كوممۇناغا تەۋە بولغان. 1960-يىلى تاشقىن كوممۇناغا تەۋە 6-باشقۇرۇش رايون 4-دادۈي بولغان. 1961-يىلى قايتا يېڭى قۇرۇلۇش كوممۇنا 4-باشقۇرۇش رايون 4-دادۈي بولغان. 1969-يىلى تاشقىن كوممۇناغا ئايرىلىپ 6-باشقۇرۇش رايون 5-دادۈي بولغان. 1979-يىلى يۇرۇقچاش كوممۇنا ئۈچلۇققۇم دادۈي دەپ ئاتالغان. 1984-يىلى بۇيا يېزىغا تەۋە ئۈچلۇققۇم كەنت كومىتېتى بولۇپ قۇرۇلغان.

چۇلۇكمەھەللە

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جاينىڭ غەربى شىمالىدىكى 2.1 كىلومېتىر جايدا، 34 ئائىلە، 166 نوپۇس، 321 مو تېرىم يېرى بار. «چۇلۇك» دېگەن سۆز تېرىلغۇ ئۈينى كۆندۈرۈش ئۈچۈن بۇرنىنى تېشىپ ئۆتكۈزۈلگەن ياغاچ ھالقا بولۇپ، بۇ يەردە كىشىلەرنىڭ

لەقىمگە قارىتىلغان.

ئۇچلۇققۇم

ئۇرنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جاينىڭ غەربىي شىمالىدىكى 3.5 كىلومېتىر جايدا. 81 ئائىلە، 424 نوپۇس، 502 مو تېرىلغۇ يېرى بار. قەدىمدىن تارتىپ بۇ يەردە بىر ئېگىز ئۇچلۇققۇم دۆۋىسى ۋە قۇم دۆۋىسىگە ئورۇنلاشتۇرۇلغان بىر قەدىمكى قەبرە بولغاچقا ئۇچلۇققۇم دەپ ئاتالغان.

ئوتتۇراكونزي كەنت كومىتېتى تۇرۇشلۇق ئۇرنى ئۇرۇقكوچا

ئۇرنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جاينىڭ شەرقىي جەنۇبىدىكى 2 كىلومېتىر جايدا. زېمىنى تەكشى، ئىككى تەبىئىي كەنت، 91 ئائىلە، 353 نوپۇس بار. دېھقانچىلىقنى ئاساس قىلىدۇ. تېرىلغۇ يېرى 1063 مو، ئاساسىي مەھسۇلاتى بۇغداي، قوناق، پاختا، قوشۇمچە مايلىقدان، پىلە ئۈزۈمچىلىك بىلەن شۇغۇللىنىدۇ. بۇ يەر پۈتۈن كونزي كەنتىنىڭ ئوتتۇرىسىغا جايلاشقاچقا «ئوتتۇراكونزي» دەپ نام ئالغان.

1978 - يىلى يېڭىدىن قۇرۇلۇپ، تاشقىن كوممۇنا 2 - باشقۇرۇش رايون 6 - دادۈي بولغان. 1979 - يىلى يۇرۇكقاش كوممۇنا يېڭى كونزىيا دادۈي دەپ ئۆزگەرتىلگەن. 1983 - يىلى يەرنامىلىرىنى ئومۇميۈزلۈك تەكشۈرۈشتە «ئوتتۇرا كونزي» دەپ تۈزىتىلگەن. 1984 - يىلى بۇيا يېزا ئوتتۇرا كونزي كەنت كومىتېتى دەپ ئاتالغان.

ئۇرۇقكوچا

ئۇرنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جاينىڭ شەرقىي جەنۇبىدىكى 2 كىلومېتىر جايدا، 36 ئائىلە، 129 نوپۇس، 390 مو تېرىلغۇ يېرى بار. ئۇرۇق لەقەملىك كىشىلەر بىر كوچىغا توپلىشىپ ئولتۇراقلاشقاچقا ئۇرۇق كوچىسى دەپ ئاتالغان.

پۇلچىكوچا

ئۇرنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جاينىڭ شەرقىي جەنۇبىدىكى 2.45 كىلومېتىر جايدا، 32 ئائىلە، 115 نوپۇس، 360 مو تېرىلغۇ يېرى بار. رىۋايەت قىلىنىشىچە بۇرۇنقى زاماندا مۇشۇ كەنتتىن بىر كىشى يالغان پۇل ياساپ جازالانغان، شۇڭا «پۇلچىكوچا» دەپ نام ئالغان.

ئىچكىرىكى چارباغ كەنت كومىتېتى تۇرۇشلۇق ئۇرنى ئىچكىرىكى چارباغ

ئۇرنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جاينىڭ شەرقىي شىمالىدىكى 2.9 كىلومېتىر جايدا، زېمىنى تەكشى، ئىككى تەبىئىي كەنت، 260 ئائىلە، 999 نوپۇس بار. دېھقانچىلىقنى ئاساس قىلىدۇ. تېرىلغۇ يېرى 3799 مو، ئاساسىي مەھسۇلاتى بۇغداي، قوناق، پاختا، قوشۇمچە مايلىقدان پىلە ئۈزۈمچىلىك بىلەن شۇغۇللىنىدۇ. بىر باشلانغۇچ مەكتەپ بار. ئاددىي تاشيوللىرى ھەممە كەنتكە تۇتىشىدۇ. تۇرۇشلۇق كەنت نامى بىلەن ئاتالغان.

1958 - يىلى جىيا رايون شەرق شامىلى كوممۇناغا تەۋە بولغان، 1960 - يىلى تاشقىن كوممۇناغا تەۋە 7 - باشقۇرۇش رايون 2 - دادۈي بولغان. 1961 - يىلى يېڭى قۇرۇلۇش كوممۇنا 5 - باشقۇرۇش رايون 2 - دادۈي بولغان. 1969 - يىلى يۇرۇكقاش كوممۇنا 7 - باشقۇرۇش رايون 2 - دادۈي

بولغان. 1979 ـ يىلى يۇرۇڭقاش كوممۇنا چارباغ دادۈي دەپ ئۆزگەرتىلگەن. 1983 ـ يىلى يەر ناملىرىنى تەكشۈرۈشتە ئىچكىرىكى چارباغ دادۈي دەپ ئاتالغان. 1984 ـ يىلى بۇيا يېزىغا تەۋە ئىچكىرىكى چارباغ كەنت كومىتېتى قىلىپ قۇرۇلغان.

ئىچكىرىكى چارباغ

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جاينىڭ شەرقى شىمالىدىكى 2.9 كىلومېتىر جايدا. 170 ئائىلە، 665 نوپۇس، 2644 مو تېرىلغۇ يېرى بار. بۇ يەر پۈتۈن چارباغ كەنتىنىڭ باش تەرىپىگە جايلاشقانلىقتىن ئىچكىرىكى چارباغ دەپ ئاتالغان.

تاشقىرىقى چارباغ

ئورنى: يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جاينىڭ شەرقى شىمالىدىكى 2 كىلومېتىر جايدا. 92 ئائىلە، 355 نوپۇس، 1158 مو تېرىم يېرى بار. بۇ يەر پۈتۈن چارباغ كەنتىنىڭ ئاياغ تەرىپىگە جايلاشقانلىقتىن تاشقىرىقى چارباغ دەپ ئاتالغان.

سولۋا كەنت كومىتېتى

تۇرۇشلۇق ئورنى باشسولۋا

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جاينىڭ شەرقى شىمالىدىكى 2.3 كىلومېتىر جايدا. زېمىنى تەكشى، تۆت تەبىئىي كەنت، 232 ئائىلە، 957 نوپۇس بار. دېھقانچىلىقنى ئاساس قىلىدۇ. تېرىلغۇ يېرى 2173 مو، ئاساسى مەھسۇلاتى بۇغداي، قوناق، پاختا، قوشۇمچە مايلىقدان، پىلە ئۈزۈمچىلىك بىلەن شۇغۇللىنىدۇ. بىر باشلانغۇچ مەكتەپ بار. ئاددى تاشيوللىرى ھەرقايسى كەنتلەرگە تۇتىشىدۇ. «سولۋا» دېگەن سۆز «سۇ لۈي»دىن ئۆزگەرگەن، بۇ يەر قەدىمدىن تارتىپ تەبىئىي سۇ كۆلچەكلىرىگە يېقىن بولغانلىقتىن «سۇلۈي» دەپ نام ئالغان. كېيىن سولۋابولۇپ ئۆزگەرگەن. 1958 ـ يىلى تاشقىن كوممۇنا 7 ـ باشقۇرۇش رايون 4 ـ دادۈي بولغان. 1979 ـ يىلى يۇرۇڭقاش كوممۇنا سولۋا دادۈي دەپ ئاتالغان. 1984 ـ يىلى بۇيا يېزا سولۋا كەنت كومىتېتى قىلىپ قۇرۇلغان.

باشسولۋا

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جاينىڭ شەرقى شىمالىدىكى 2.3 كىلومېتىر جايدا. 47 ئائىلە، 125 نوپۇس، 716 مو تېرىم يېرى بار. بۇ يەر پۈتۈن سولۋا كەنتىنىڭ باش تەرىپىگە جايلاشقاچقا باشسولۋادەپ نام ئالغان.

دارايچىمەھەللە

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جاينىڭ شەرقى شىمالىدىكى 1.8 كىلومېتىر جايدا. 36 ئائىلە، 125 نوپۇس، 432 مو تېرىم يېرى بار. مەھەللە نامى كىشىلەرنىڭ لەقىمى بىلەن قويۇلغان.

داكىچىمەھەللە

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جاينىڭ شەرقى شىمالىدىكى 3 كىلومېتىر جايدا. 34 ئائىلە، 118 نوپۇس، 546 مو تېرىم يېرى بار. بۇ كەنتنىڭ ئادەملىرى بۇرۇندىن تارتىپ داكا توقۇش كەسپى بىلەن شۇغۇللانغاچقا داكىچىمەھەللە دەپ نام ئالغان.

قۇرغۇيچىمەھەللە

ئۇرنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جاينىڭ شەرقى شىمالىدىكى 3 كىلومېتىر جايدا. 30 ئائىلە، 185 نوپۇس، 504 مو تېرىم يېرى بار. بۇرۇن بۇ كەنتتىكى كىشىلەر قۇرغۇي ئۇينا پ داڭقى چىققانلىقتىن قۇرغۇيچىمەھەللە دەپ نام ئالغان.

شاخلىق كەنت كومىتېتى تۇرۇشلۇق ئۇرنى شاخلىقتا

ئۇرنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جاينىڭ شەرقى شىمالىدىكى 3.6 كىلومېتىر جايدا، زېمىنى تەكشى، تۆت تەبىئىي كەنت، 290 ئائىلە، 1382 نوپۇس بار. دېھقانچىلىقنى ئاساس قىلىدۇ. تېرىم يېرى 4590 مو، ئاساسى مەھسۇلاتى بۇغداي، قوناق، پاختا، بىر باشلانغۇچ مەكتەپ بار، ئاددى تاشيوللىرى ھەرقايسى كەنتلەرگە تۇتىشىدۇ. تۇرۇشلۇق كەنت نامى بىلەن ئاتالغان. 1958 ـ يىلى تاشقىن كوممۇنا 7 ـ باشقۇرۇش رايون 1 ـ دادۇي بولغان. 1979 ـ يىلى يۇرۇڭقاش كوممۇنا شاخلىق دادۇي دەپ ئۆزگەرتىلگەن، 1984 ـ يىلى بۇيا يېزا شاخلىق كەنت كومىتېتى قۇرۇلدى.

شاخلىق

ئۇرنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جاينىڭ شەرقى شىمالىدىكى 3.6 كىلومېتىر جايدا. 145 ئائىلە، 691 نوپۇس، 2569 مو تېرىم يېرى بار. بۇ يەر ئەسلى توغراقلىق، يۇلغۇنلۇق جاڭگال بولۇپ، دەرەخ شاخلىرى ناھايىتى كۆپ بولغانلىقتىن «شاخلىق» دەپ نام ئالغان.

ئاياغشاخلىق

ئۇرنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جاينىڭ شەرقى شىمالىدىكى 4.6 كىلومېتىر جايدا، شىمال تەرىپى چۆلگە تۇتىشىدۇ. 30 ئائىلە، 128 نوپۇس، 553 مو تېرىم يېرى بار. بۇ شاخلىق كەنتنىڭ ئاياغ تەرىپىگە جايلاشقاچقا ئاياغشاخلىق دەپ نام ئالغان.

لايقا

ئۇرنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جاينىڭ شەرقى شىمالىدىكى 3.1 كىلومېتىر جايدا. 37 ئائىلە، 136 نوپۇس، 511 مو تېرىم يېرى بار. "لايقا" دېگەن سۆز "لاي ئاقار"دىن ئۆزگەرگەن. باش تەرەپتىن كەلگەن لاي سۇلار بۇ يەرگە يىغىلىپ، لاي ئاقىدىغان سىزما سۇ ھاسىل قىلغانلىقتىن لاي ئاقار دەپ نام ئالغان. كېيىن لايقا بولۇپ ئۆزگەرگەن.

قۇمات

ئۇرنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جاينىڭ شەرقى شىمالىدىكى 4.4 كىلومېتىر جايدا. شىمال تەرىپى چۆلگە تۇتىشىدۇ. 26 ئائىلە، 85 نوپۇس، 413 مو تېرىم يېرى بار. «قۇمات» دېگەن سۆز «قۇم ئارت»دىن ئۆزگەرگەن بولۇپ «قۇم داۋان» دېگەن مەنىنى بىلدۈرىدۇ. "ئارت" دېگەن قەدىمقى زامان ئۇيغۇر تىلىدا "تاغ" "داۋان" دېگەن مەنىدە. بۇ يەردە بۇرۇندىن تارتىپ قۇم دۆۋىلىرى كۆپ بولغاچقا قۇمات دەپ نام ئالغان. شىمالىدىكى يېقىن جايدا كۆزا سۇنۇقلىرى كۆزگە چېلىقىپ تۇرىدۇ.

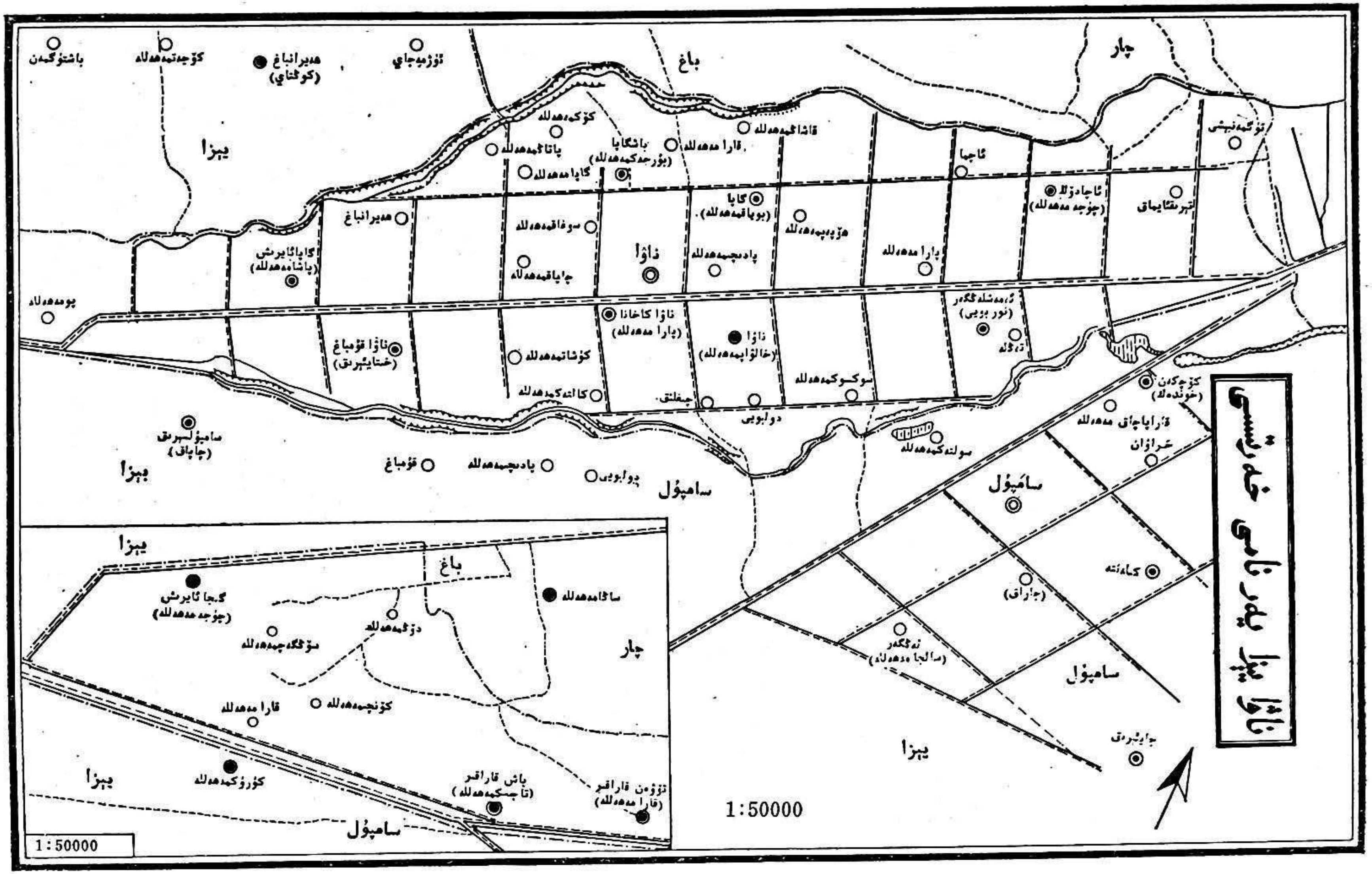
ناۋا يېزا يەر نامى خەرىتىسى
1:50000
1:50000
چار
باغ
يېزا
ساپۇل
ناۋا

ناۋا يېزىسىنىڭ ئومۇمىي ئەھۋالى

ئاپتاپ چۈشمەيدىغان يوللار.

ناۋا يېزىسى ناھىيە شەھىرى ئىچىنىڭ غەربىي جەنۇبىدىكى 11.6 كىلومېتىر جايدا. جەنۇب تەرىپى سامپۇل يېزىسى بىلەن دۆل ئۆستەڭى ئارقىلىق چېگرىلىنىدۇ. غەرب تەرىپى بويا يېزىسىنىڭ چالمىي كەنت ۋە چارباغ يېزىسىنىڭ باشگىجا كەنت بىلەن تۇتۇشىدۇ. شىمالى چارباغ يېزىسىنىڭ ئاياغگىجا كەنت بىلەن تۇتۇشىدۇ. ناۋا يېزىسى-دول ئۆستەڭى بىلەن راخماز-پۇر ئۆستەڭى ئارىلىقىدىكى تار ئۇزۇنچاق جايغا جايلاشقان. شەرقتىن غەربكە ئۇزۇنلىقى تەخمىنەن 16 كىلومېتىر، جەنۇبتىن شىمالغا كەڭلىكى تەخمىنەن 2 كىلومېتىر، ئومۇمىي كۆلىمى 32 كۋادرات كىلومېتىر كېلىدۇ. 11 كەنت كومىتېتى، 33 تەبىئىي كەنت، 2092 ئائىلە، 7868 نوپۇس بار، ھەممىسى ئۇيغۇر. ناۋا يېزىلىق خەلق ھۆكۈمىتى تۇرۇشلۇق جاي پادىچى مەھەللىدە.

«ناۋا» دېگەن سۆزنىڭ كېلىپ چىقىشى ھەققىدە خەلق ئارىسىدا 3 خىل رىۋايەت بار، بىرى: ناۋا دېگەن ئۇيغۇرچە سۆز بولۇپ، ئادەمنىڭ ئىسمىدىن كەلگەن. يەنى مۇندىن 250 يىل بۇرۇن

قارىقاشلىق مولالاناۋا خەلپە دېگەن دىنىي زات بۇ يەرگە كېلىپ مەدرىس ئېچىپ، دىنىي پائالىيەت بىلەن شۇغۇللىنىش جەريانىدا يۇقىرى ئابرويغا ئېرىشىپ، شۇ كىشىنىڭ نامىدىن كەنت نامى كېلىپ چىققان دەپ قارايدۇ. يەنە بىر رىۋايەتتە «ناۋا» دېگەن زاڭزۇچە سۆز بولۇپ، «ئاقتاش» مەنىسى بار. بۇ يەر قەدىمكى جەنۇبىي يىپەك يولى ئىدى، كېيىنكى زاماندا ساھپۇل بويلىرىدا ئۇيغۇرلەر بىلەن زاڭزۇلار ئوتتۇرىسىدا بىر ئەسىر كەسكىن ئۇرۇشمۇ بولغان ئىدى. شۇ چاغلاردا خېلى بىر قىسىم جايلارغا زاڭزۇچە نام بېرىلگەن. ناۋا قەدىمدىن تارتىپ ساھپۇلغا تەۋە ئىدى. ئۇنىڭ ئۈستىگە قەدىمكى يۇرۇڭقاش دەرياسىنىڭ تارماق ئېقىن ئورنى ئىدى. ناۋىنىڭ يېزىلىرىدا ھازىرمۇ كۆپلەپ ئاقتاش ئۇچراتقىلى بولىدۇ. شۇڭا زاڭزۇلۇقلار بۇ يەرنى «ناۋا» (ئاقتاش) دەپ ئاتىغان دەپ قارايدۇ. ئۈچىنچى خىل رىۋايەتتە ئېيتىلىشىچە «ناۋا» دېگەن سۆز ئۇيغۇرچە «لاۋا»دىن ئۆزگەرگەن، چۈنكى دول ئۆستەڭگى ناۋا، ساھپۇل يېزىلىرىدىن ئېقىپ ئۆتىدۇ، بۇرۇن مۇشۇ ئۆستەڭ بويلىرى قارا لاۋا بولۇپ، كىشىلەر بۇ يەرنى لاۋىلىق دېگەن، كېيىن "ناۋا" بولۇپ قالغان دەپ قارايدۇ. ئەمما ئۇيغۇرچە تارىخىي مەنبەلەردە ناۋا دېگەن نام توغرۇلۇق ھېچ قانداق يازما خاتىرىلەر تېپىلمىدى. پەرىزىمىزچە، ئۇ قەدىمكى ساق تىلى.

1984 -يىلدىن بۇرۇن «ناۋا» دېگەن يەرنامىنىڭ خەنزۇچە يېزىلىشى ھەرخىل بولۇپ كەلگەن. مەسىلەن: 那瓦, 拉瓦, 那哇, 拉哇 قاتارلىقلار. 1984 -يىلى ناھىيىلىك خەلق ھۆكۈمىتى ئارقىلىق ئاپتونوم رايونلۇق خەلق ھۆكۈمىتىگە يوللاپ رەسمىي تەستىقلىتىپ، ناۋانىڭ خەنزۇچە يېزىلىشى 纳瓦 غا ئۆزگەرتىلدى.

ناھىيە قۇرۇلۇشتىن بۇرۇن ناۋا كېرىيە ناھىيىسىگە قاراشلىق 23 كەنتنىڭ بىرى ئىدى. ناھىيە قۇرۇلغاندىن كېيىن ئۈچ مىڭ بەگلىكنىڭ بىرسى بولغان ساھپۇل مىڭبېگىنىڭ باشقۇرۇشىدا بولدى.

1934 -يىلى ناۋا (خەنزۇچە 拉瓦 دەپ يېزىلغان) نەنشاڭ (جەنۇبىي يېزا) سامپۇل 3 -رايوننىڭ بىر كەنتى ئىدى. 1938 -يىلى نەنشاڭ 3 -رايوننى 2 -رايونغا ئۆزگەرتكەندە ناۋا بىللە ئۆزگەردى. 1942 -يىلى پۈتۈن ناھىيە سەككىز رايونغا ئۆزگەرتىلگەندە ساھپۇل 3 -رايونغا ئۆزگەرتىلدى. ناۋا كەنتمۇ بىللە ئۆزگەردى. 1944 -يىلى بوجاڭ -جاجاڭ تۈزۈمى يۈرگۈزۈلگەندىن كېيىن ناۋا (خەنزۇچە 拉瓦) شۈنخى شاڭ (مولايىم يېزا) دەپ ئاتالدى. 1947 -يىلى پۈتۈن ناھىيىدىكى يېزا بازارلار ئۆزگەرتىپ قۇرۇلغاندا يەنە ناۋا يېزا (خەنزۇچە 那瓦 دەپ يېزىلدى)غا ئۆزگەرتىلدى. 1947 -يىلى 12 -ئايدا پۈتۈن ناھىيە تۆت بازار، بەش چوڭ يېزىغا ئايرىلغاندا ناۋا يېزىسى شۇلارنىڭ ئىچىدىكى بىر يېزا بولدى.

1950 -يىلى 4 -ئايدا ناھىيىلىك خەلق ھۆكۈمىتى قۇرۇلغاندىن كېيىن پۈتۈن ناھىيە يەتتە رايونغا ئايرىلغاندا ناۋا 3 -رايون (سامپۇل) 6 -يېزىغا تەۋە بولدى. 1958 -يىلى خەلق كوممۇناسى قۇرۇلغاندا ناۋا يېزىسى بەخت كوممۇناغا تەۋە بولدى. 1959 -يىلى 2 -ئايدا بەخت، قىزىلبايراق، يېڭى ھايات دېگەن 3 كوممۇنانى بىرلەشتۈرۈپ قىزىلبايراق كوممۇنا قۇرۇلدى. ناۋا مۇشۇ كوممۇنانىڭ 6 -باشقۇرۇش رايونى بولدى. 1963 -يىلى 9 -ئايدا ناۋا قىزىلبايراق كوممۇنادىن بۆلۈنۈپ چىقىپ، ئۆز ئالدىغا ئايرىم مەڭگو مول ھوسۇل كوممۇناسى بولۇپ قۇرۇلدى ۋە كوممۇنا باشقۇرۇش

كومىتېتى تەسىس قىلىنىپ، ئۈچ باشقۇرۇش رايون، 14 دادۈي 67 ئىشلەپچىقىرىش دۈيى① ئونىڭغا تەۋە قىلىندى. 1969 ـ يىلى 4 ـ ئايدا مەڭگو مول ھوسۇل كوممۇنا ئىنقىلابىي كومىتېتقا ئۆزگەرتىلدى. 1979 ـ يىلى ناۋا كوممۇنا باشقۇرۇش كومىتېتى دەپ ئۆزگەرتىلدى. 1984 ـ يىلى 12 ـ ئايدا ھاكىمىيەت بىلەن كوممۇنا ئايرىلغاندا ناۋا يېزىلىق خەلق ھۆكۈمىتى قۇرۇلدى ۋە ناۋانىڭ خەنزۇچە يېزىلىشى 纳瓦غا ئۆزگەرتىلدى.

ناۋا يېزىسىنىڭ زېمىنى تەكشى، يەرتۈزىلىشى جەھەتتە غەربىي جەنۇبىي ئېگىز، شەرقىي شىمالى پەس، يانتوقىيپاش، دېڭىز يۈزىدىن ئوتتۇرىچە ئېگىزلىكى 1370 مېتىر، ھاۋاسى قۇرغاق، چاڭ ـ تۇزاڭلىق، شامال كۆپ چىقىدۇ. تىپىك قۇرۇقلۇق چۆل خاراكتېرلىق ھاۋا كىلىماتىغا كىرىدۇ. يىللىق ئوتتۇرىچە تېمپېراتورىسى 11.5°C، 7 ـ ئايدىكى ئەڭ يۇقىرى ئوتتۇرىچە تېمپېراتۇرا 24.5°C، 1 ـ ئايدىكى ئەڭ تۆۋەن ئوتتۇرىچە تېمپېراتۇرا نۆلدىن تۆۋەن 6.5°C ـ، يىللىق ئوتتۇرىچە ھۆل يېغىن مىقدارى 34 مىللىمېتىر، يىللاردىن بويانقى ئوتتۇرىچە قىروسىز مەزگىلى 212 كۈن. قۇم تۇپراق. 22 مىڭ 26 مو تېرىم يېرى بار. ئاساسى مەھسۇلاتى بۇغداي، قوناق، پاختا، مايلىقدان، قوشۇمچە پۇرچاق، يەل ـ يېمىش تېرىپ ئۆستۈرىلىدۇ. چارۋىچىلىق، پىلە ئۈجمىچىلىك بىلەن شۇغۇللىنىدۇ. 1985 ـ يىلدىكى ئاشلىقنىڭ ئومۇمىي مەھسۇلاتى 8 مىليون 411 مىڭ 922 جىڭ، ئوتتۇرىچە مو بېشى مەھسۇلاتى 576 جىڭ، كىشى بېشىغا توغرا كېلىدىغان ئوتتۇرىچە ئاشلىق 1069 جىڭ، پاختىنىڭ ئومۇمىي مەھسۇلاتى 252 مىڭ 900 جىڭ، مايلىقدان ئومۇمىي مەھسۇلاتى 303 مىڭ 600 جىڭ، 1985 ـ يىلى قوتاندىكى چارۋا 16 مىڭ 741 تۇياق.

ناۋا يېزىسىنىڭ تەبىئىي شارائىتى بىر قەدەر ياخشى، سۈيى قولايلىق. لوپ ناھىيىسىنىڭ باش ئۆستىڭىنىڭ شەرقىي غول ئۆستىڭى ناۋا يېزىسىنىڭ غەربىدىكى باش قاراقىر ۋە تۆۋەن قاراقىرقا ـ تارلىق ئۈچ كەنتتىن ئېقىپ ئۆتىدۇ. ناۋا يېزىغا يىل بويى تەقسىم قىلىنىدىغان سۇ 33 مىليون 600 مىڭ كۇب، پۈتۈن يېزىدىكى ھەرخىل ئېرىق ئۆستەڭلەرنىڭ ئومۇمىي ئۇزۇنلىقى 212 كىلومېتىر.

ناۋا يېزىنىڭ يېزا ئاساسى قۇرۇلۇشى دەسلەپكى قەدەمدە قېلىپلاشتۇرۇلدى. سالا ئېتىز، يول، ئورمان بەلباغ، ئېرىق ـ ئۆستەڭلەر بىر پۈتۈن گەۋدە قىلىنغان ئورمان بىلەن تورلاشتۇرۇش ۋەزىيىتى بارلىققا كەلدى. ھەرساھە ئىشلەرنىڭ تەرەققىياتىغا ئەگىشىپ، مەدەنىي ـ مائارىپ، داۋالاش، ساقلىقنى ساقلاش ئىشلىرىمۇ تەرەققىي قىلدى. يېزىدا بىر ئوتتۇرا مەكتەپ، 10 باشلانغۇچ مەكتەپ قۇرۇلدى. 1323 نەپەر ئوقۇتقۇچى ئوقۇغۇچى بار. يەنە بىر دوختۇرخانا، 13 كەنت دەرىجىلىك ساقلىقنى ساقلاش پونكىتلىرى بار. مەدەنىيەت پونكىتى، رادىئو ئۇزېلى، كىنوخانا، مالدوختۇرلۇق پونكىتى، ئاشلىق پونكىتى، پوچتا ـ تېلېگىراف، باج پونكىتى قۇرۇلدى. تەمىنلەش سودا تورلىرى ھەممە ئاھالىلار نوقتىلىرىغىچە قۇرۇلدى. 150 كىلوۋاتلىق بىر كىچىك تېپتىكى سۇ ئېلېكتىر ئىستانسىسى قۇرۇلدى.

ئىزاھات ① دۈي خەنزۇچە سۆز بولۇپ "ئەترەت" دېگەن مەنىدە.

ئۆلچەملىكناملار

ناۋا يېزا

ناۋا يېزىنىڭ ئومۇمىي ئەھۋال ماتېرىيالىغا قارالسۇن.

پادىچىمەھەللە

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جاينىڭ شەرقىدىكى 0.5 كىلومېتىرجايدا. زېمنى تەكشى. 48 ئائىلە، 134 نوپۇس، 340 مو تېرىم يېرى بار. بۇ كەنتتىكى كىشىلەر بۇرۇن باشقىلەرنىڭ چارۋىلىرىنى تاغدا ۋاكالىتەن بېقىپ تۇرمۇش كۆچۈرگەچكە شۇنداق نام ئالغان. بۇ كەنتتە يېزا دەرىجىلىك پارتىيە، ھۆكۈمەت ئورگانلىرى، كەسپىي، كارخانىلار، مەدەنىيەت، مائارىپ، سەھىيە ئورۇنلىرى بار، ناۋا يېزىسىنىڭ ئىقتىسادى، مەدەنىيەت مەركىزى ھېسابلىنىدۇ.

ئاچادۆڭ كەنت كومىتېتى تۇرۇشلۇق ئورنى چۆجە مەھەللىدە

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جاينىڭ شەرقىدىكى 3.5 كىلومېتىر جايدا. تەۋەسىدە يارلىق كۆپ، تۆت تەبىئىي كەنت، 110 ئائىلە، 446 نوپۇس بار. دېھقانچىلىقنى ئاساس قىلىدۇ. تېرىم يېرى 1722مو، ئاساسى مەھسۇلاتى بۇغداي، قوناق، پاختا، قوشۇمچە مايلىقدان تېرىلىدۇ. بىر باشلانغۇچ مەكتەپ بار. تاشيول ھەرقايسى كەنتلەرگە تۇتىشىدۇ. بۇرۇن ئۆستەڭ موشۇ يەردە ئىككى ئاچىغا بۆلۈنەتتى ۋە ئۆستەڭ ئازمىسىنىڭ ئورنى ئېگىز ئىدى، شوڭا كىشىلەر ئاچا دۆڭ دەپ ئاتىغان. كېيىن كەنت نامى بولۇپ ئاتالغان.

1963-يىلى مەنگگۇ مول ھوسۇل كوممۇنا 1-دادۇي دەپ ئاتالغان. 1983-يىلى ناۋا كوممۇنا ئاچادۆڭ دادۇي دەپ ئۆزگەرتىلگەن. 1984-يىلى كەنت كومىتېتى قۇرۇلغان.

چۆجەمەھەللە

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جاينىڭ شەرقىدىكى 3.5 كىلومېتىر جايدا. 26 ئائىلە، 110 نوپۇس، 419 مو تېرىم يېرى بار. "چۆجە"لەقەملىكلەر بىر مەھەللە بولۇپ ئولتۇراقلاشقان.

تېرىقئايىمقى

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جاينىڭ شەرقىدىكى 4.5 كىلومېتىر جايدا. 29 ئائىلە، 118 نوپۇس، 380 مو تېرىم يېرى بار. "تېرىق" كىشىلەرنىڭ لەقىمى بولۇپ، بىر ئۇرۇقداشلىق قان سىستېمىسىدىكىلەر بىر مەھەللە بولۇپ ئولتۇراقلاشقان.

تۆگمەنبېشى

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جاينىڭ شەرقىدىكى 5 كىلومېتىر جايدا. 36 ئائىلە، 140 نوپۇس، 576 مو تېرىم يېرى بار. ئەسلىدە بۇ يەردە بىر تۈگمەن بولۇپ، كەنت شەكىل-

لەنگەندىن كېيىن تۇگمەنبېشى دەپ نام ئالغان.

ئاچما

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جاينىڭ شەرقىدىكى 2.8 كىلومېتىر جايدا. 19 ئائىلە، 75 نوپۇس، 347 مو تېرىم يەرى بار. يېڭى ئاچقان كەنت بولغاچقا شۇنداق ئاتالغان.

ئەمەشلەڭگەر كەنت كومىتېتى تۇرۇشلۇق ئورنى نوربويىدا

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جاينىڭ شەرقىدىكى 2.7 كىلومېتىر جايدا. زېمىنى تەكشى، ئىككى تەبىئىي كەنت، 98 ئائىلە، 268 نوپۇس بار. دېھقانچىلىقنى ئاساس قىلىدۇ. 1198 مو تېرىم يەرى بار. ئاساسى مەھسۇلاتى بۇغداي، قوناق، پاختا. قوشۇمچە مايلىقدان تېرىلىدۇ. تاشيولى ھەرقايسى كەنتلەرگە تۇتىشىدۇ.

"ئەمەش"-ئەمەتشا دېگەن ئادەم ئىسمىنىڭ ئۆزگىرىشىدىن كېلىپ چىققان. بۇرۇن ئەمەتشا ئىسىملىك بىر كىشى بۇ يەردە بىركىچىك لەڭگەر سالغان. كەنت قۇرۇلغاندىن كىين ئاتاش جەريانىدا ئۆزگىرىپ ئەمەشلەڭگەر بولۇپ قالغان.

1963-يىلى مەڭگۈ مول ھوسۇل كوممۇنا 2-دادۈي بولغان. 1979-يىلى ناۋا كوممۇنا 3-دادۈي بولغان. 1984-يىلى ئەسلىدىكى 3-دادۈي بىلەن بىرلەشتۈرۈپ، ئەمەشلەڭگەر كەنت كومىتېتى قۇرۇلغان.

نوربويى

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جاينىڭ شەرقى شىمالىدىكى 2.7 كىلومېتىر جايدا. 64 ئائىلە، 175 نوپۇس، 361 مو تېرىم يەرى بار. بۇرۇن بۇ يەرنىڭ ئېرىقىغا بىر چوڭ نور قويۇلغان بولۇپ، كەنت قۇرۇلغاندىن كېيىن نوربويى دەپ نام ئالغان.

تەكلە

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جاينىڭ شەرقى شىمالىدىكى 3 كىلومېتىر جايدا. 34 ئائىلە، 93 نوپۇس، 302 مو تېرىم يەرى بار. بۇ كىشلەرنىڭ لەقىمى بولۇپ، كېيىن كەنت نامىغا ئايلانغان. «تەكلە» بۇرۇنقى زاماندا ياغاچتىن ياسالغان داس مەنىدە.

گاپا كەنت كومىتېتى تۇرۇشلۇق ئورنى بوياقمەھەللىدە

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جاينىڭ شىمالىغا قىپاش شەرقىدىكى 1 كىلومېتىر جايدا. زېمىنى تەكشى. ئۈت تەبىئىي كەنت، 228 ئائىلە، 767 نوپۇس بار، دېھقانچىلىقنى ئاساس قىلىدۇ. 2103 مو تېرىم يەرى بار. ئاسابى مەھسۇلاتى بۇغداي، قوناق، پاختا، قوشۇمچە مايلىقدان تېرىلىدۇ. بىر باشلانغۇچ مەكتەپ بار. تاشيول ھەرقايسى كەنتلەرگە تۇتىشىدۇ. "گاپا"نىڭ مەنىسى ۋە كېلىپ چىقىشى ئېنىق ئەمەس.

1963-يىلى مەڭگۈ مول ھوسۇل كوممۇنا 4-دادۈي بولغان. 1979-يىلى ناۋا كوممۇنا گاپا دادۈي دەپ ئۆزگەرتىلگەن. 1984-يىلى گاپا كەنت كومىتېتى قۇرۇلغان.

بوياقمەھەللە

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جاينىڭ شىمالىدىكى 1 كىلومېتىر جايدا. 31 ئائىلە،

109 نوپۇس، 1090 مو تېرىم يەرى بار. بۇكەنتكە ئەڭ بۇرۇن كېلىپ ئولتۇراقلاشقان كىشىلەر بوياقچىلىق بىلەن شۇغۇللانغاچقا شۇنداق نام ئالغان.

قاشا گىمەھەللە

ئۇرنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جاينىڭ شەرقىدىكى 1.3 كىلومېتىر جايدا. 31 ئائىلە، 117 نوپۇس، 350 مو تېرىم يەرى بار. قاشاڭ ئەسلىدە كىشلەرنىڭ لەقىمى بولۇپ، كېيىن كەنت نامى بولغان.

هۆپەپمەھەللە

ئۇرنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جاينىڭ شەرقىدىكى 1.3 كىلومېتىر جايدا. 31 ئائىلە، 117 نوپۇس، 370 مو تېرىم يەرى بار. ھۆپەپ لەقەملىكلەر مەھەللىسىنى كۆرسىتىدۇ.

ناۋا كەنت كومىتېتى تۇرۇشلۇق ئۇرنى خالۋاپمەھەللىدە

ئۇرنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جايىنىڭ شەرقى جەنۇبىدىكى 0.9 كىلومېتىر جايدا. زېمىنى تەكشى، تۆت تەبىئىي كەنت. 222 ئائىلە، 774 نوپۇس بار. دېھقانچىلىقنى ئاساس قىلىدۇ. 1820 مو تېرىم يەرى بار. ئاساسى مەھسۇلاتى بۇغداي، قوناق، پاختا، قوشۇمچە مايلىقدان، پىلە ئۆزمىچىلىك بىلەن شوغۇللىنىدۇ. بىر باشلانغۇچ مەكتەپ بار. تاشيول ھەرقايسى كەنتلەرگە تۇتىشىدۇ. ("ناۋا" دېگەن نامنىڭ كېلىپ چىقىشىغا قارالسۇن.)

1963 ـ يىلى مەڭگو مول ھوسۇل كوممۇنا 5 ـ دادۈي بولغان. 1979 ـ يىلى ناۋا كوممۇنا ناۋا دادۈي دەپ ئۆزگەرتىلگەن. 1984 ـ يىلى كەنت كومىتېتى قۇرۇلغان.

خالۋاپمەھەللە

ئۇرنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جاينىڭ شەرقى جەنۇبىدىكى 0.9 كىلومېتىر جايدا. 34 ئائىلە، 114 نوپۇس، 1249مو تېرىم يەرى بار. "خالۋاپ"گىلەم توقۇيدىغان كىشىلەرنىڭ كەسپى نامى، بۇ كەنتتە بۇرۇندىن تارتىپ گىلەم توقۇش ئىشلىرى بىلەن شۇغۇللىنىدىغان كىشىلەر كۆپرەك بولغاچقا "خالۋاپمەھەللە"دەپ ئاتالغان.

چىغلىق

ئۇرنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جاينىڭ جەنۇبىدىكى 1.2 كىلومېتىر جايدا. 42 ئائىلە، 139 نوپۇس، 313 مو تېرىم يەرى بار. ئىلگىرى بۇ يەردە چىغ كۆپ ئۆسكەچكە "چىغلىق"دەپ نام ئالغان.

سوكسوكمەھەللە

ئۇرنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جاينىڭ شەرقى جەنۇبىدىكى 2 كىلومېتىر جايدا. 23 ئائىلە، 79 نوپۇس، 300 مو تېرىم يەرى بار. ئېيتىشلارغا قارىغاندا بۇرۇن بۇ يەردە سۇ قىسىنچىلىقى بولۇپ، كىشىلەر يىل بويى سۇ ئۈچۈن يۇقىرى تۆۋەن سوكۇلداپ يۈرىدىكەن، باشقا كەنتنىڭ ئادەملىرى بۇلارغا "سوكسوك"دەپ لەقەم قويغان. كېيىن بۇ كەنت نامىغا ئايلانغان.

دولبويى

ئۇرنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جايىنىڭ شەرقى جەنۇبىدىكى 1.5 كىلومېتىر جايدا.

46 ئائىلە، 154 نوپۇس، 346 مو تېرىدىم يەرى بار، بۇ كەنت دول ئۆستەڭ بويىغا جايلاشقانلىقتىن شۇنداق نام ئالغان.

باشگاپا كەنت كومىتېتى تۇرۇشلۇق ئورنى بۇرجەكمەھەللىدە

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جايىنىڭ شىمالىدىكى 0.8 كىلومېتىر جايىدا. زېمىنى تەكشى، بەش تەبىئىي كەنت، 247 ئائىلە، 914 نوپۇس بار. دېھقانچىلىقنى ئاساس قىلىدۇ. 2030 مو تېرىدىم يەرى بار. ئاساسى مەھسۇلاتى بۇغداي، قوناق، پاختا، قوشۇمچە مايلىقدان، پىلە ئۆزمىچە-لىك بىلەن شۇغۇللىنىدۇ. بىر باشلانغۇچ مەكتەپ بار. تاشيول ھەرقايسى كەنتلەرگە تۇتىشىدۇ. «گاپا»نىڭ مەنىسى ئېنىق ئەمەس، بۇ كەنت پۈتۈن گاپا كەنتىنىڭ باش تەرىپىگە جايلاشقانلىقى ئۈچۈن باشگاپا دەپ ئاتالغان.

1963 - يىلى مەڭگۈ مول ھوسۇل كوممۇنا 6 - دادۈي بولغان. 1979 - يىلى ناۋا كوممۇنا باش گاپا دادۈي دەپ ئاتالغان. 1984 - يىلى ناۋا يېزا باشگاپا كەنت كومىتېتى قۇرۇلغان.

بۇرجەكمەھەللە

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جايىنىڭ شىمالىدىكى 0.8 كىلومېتىر جايىدا. 27 ئائىلە، 102 نوپۇس، 270 مو تېرىدىم يەرى بار. «بۇرجەك» كىشىلەرنىڭ لەقىمى بولۇپ، كېيىن كەنت نامى قىلىپ قوللۇنۇلغان.

سوغاقمەھەللە

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جايىنىڭ غەربىي شىمالىدىكى 0.6 كىلومېتىر جايىدا. 36 ئائىلە، 136 نوپۇس، 300 مو تېرىدىم يېرى بار. «سوغاق» كىشىلەرنىڭ لەقىمى بولۇپ، كېيىن كەنت نامىغا ئايلانغان.

كۆكمەھەللە

ئورنى: يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جايىنىڭ غەربىي شىمالىدىكى 1.4 كىلومېتىر جايىدا. 25 ئائىلە، 75 نوپۇس، 250 مو تېرىدىم يەرى بار. «كۆك»كىشىلەرنىڭ لەقىمى بولۇپ، كېيىن كەنت نامى قىلىپ قوللىنىلغان.

چاپاقمەھەللە

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جايىنىڭ غەربىدىكى 1 كىلومېتىر جايىدا. 27 ئائىلە، 104 نوپۇس، 250 مو تېرىدىم يەرى بار. كەنت نامى كىشىلەرنىڭ لەقىمى بىلەن ئاتالغان.

گاپامەھەللە

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جايىنىڭ غەربىي شىمالىدىكى 1.3 كىلومېتىر جايىدا، 32 ئائىلە، 109 نوپۇس، 310 مو تېرىدىم يەرى بار. بۇ يەرگاپاكەنتىنىڭ ئەڭ بۇرۇنقى ئورنى بولغاچقا گاپامەھەللە دەپ ئاتالغان.

ناۋا كاخانا كەنت كومىتېتى تۇرۇشلۇق ئورنى پارامەھەللىدە

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جايىنىڭ غەربىي جەنۇبىدىكى 0.5 كىلومېتىر جايىدا. يەرى ناۋا ئۆستىڭىنىڭ جەنۇبىدا. زېمىنى تەكشى، ئۈچ تەبىئىي كەنت، 144 ئائىلە، 477 نوپۇس بار.

دېھقانچىلىقنى ئاساس قىلىدۇ. 1334 مو تېرىم يېرى بار. ئاساسى مەھسۇلاتى بۇغداي، قوناق، پاختا. قوشۇمچە مايلىقدان تېرىلىدۇ. «كاخانا»دېگەن ئىسلام دىنىدا دىنى پائالىيەت ئېلىپ بارىدىغان جاينى كۆرسىتىدۇ.

1963 ـ يىلى مەڭگو مول ھوسۇل كوممۇنا 7 ـ دادۇي بولغان. 1979 ـ يىلى ناۋا كوممۇنا ناۋا كاخانا دادۇي دەپ ئۆزگەرتىلگەن. ناھىيە تەۋەسىدە "كاخانا"دىن ئىككىسى بولغاچقا 1984 ـ يىلى يېڭا نامنى قوشۇپ ناۋا كاخانا كەنت كومىتېتى قۇرۇلغان.

پارامەھەللە

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جاينىڭ غەربىي جەنۇبىدىكى 0.5 كىلومېتىر جايدا. 30 ئائىلە، 114 نوپۇس، 337 مو تېرىم يېرى بار. رىۋايەتلەرگە قارىغاندا بۇرۇن بىر كىشى دەۋا قىلىپ، ئەمەلدارلارغا پارا بەرگەن. كىشىلەر بونىڭغا «پارا»لەقەم قويغان، كېيىن بۇ كەنت نامى قىلىپ قوللىنىلغان.

كۇشاتمەھەللە

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جاينىڭ غەربىي جەنۇبىدىكى 1.3 كىلومېتىر جايدا. 32 ئائىلە، 101 نوپۇس، 260 مو تېرىم يېرى بار. «كۇشات» كىشىلەرنىڭ لەقىمى بولۇپ، كېيىن كەنت نامىغا ئايلانغان.

كالتەمەھەللە

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جاينىڭ جەنۇبىدىكى 1.2 كىلومېتىر جايدا. 35 ئائىلە، 115 نوپۇس، 283 مو تېرىم يېرى بار. «كالتە» دېگەن پاكار، قىسقا مەنىدە بولۇپ، كىشىلەرنىڭ لەقىمىنى كۆرسىتىدۇ. كىشىلەرنىڭ لەقىمىدىن كەنت نامى كېلىپ چىققان.

ناۋا قۇمباغ كەنت كومىتېتى تۇرۇشلۇق ئورنى خىتايئېرىقتا.

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جاينىڭ غەربىي جەنۇبىدىكى 2.2 كىلومېتىرجايدا. زېمىنى تەكشى، بىر تەبىئىي كەنت، 149 ئائىلە، 557 نوپۇس بار. دېھقانچىلىقنى ئاساس قىلىدۇ. 1983 مو تېرىم يېرى بار. ئاساسى مەھسۇلاتى بۇغداي، قوناق، پاختا، قوشۇمچە مايلىقدان، پىلە ئۆزۈمچىلىك بىلەن شۇغۇللىنىدۇ. بۇكەنتنىڭ تۇپرىقى قۇملۇق بولغاچقا قۇمباغ دەپ نام ئالغان. ناھىيە تەۋەسىدە «قۇمباغ»دىن ئىككىسى بولغاچقا 1984 ـ يىلى يېڭا نامى قوشۇپ ئاتالغان. تاشيول ھەرقايسى كەنتلەرگە تۇتىشىدۇ.

1963 ـ يىلى مەڭگو مول ھوسۇل كوممۇنا 8 ـ دادۇي بولغان. 1983 ـ يىلى ناۋا كوممۇنا قۇمباغ دادۇي دەپ ئۆزگەرتىلگەن. 1984 ـ يىلى ناۋا قۇمباغ كەنت كومىتېتى قۇرۇلغان.

خىتايئېرىق

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جاينىڭ غەربىي جەنۇبىدىكى 2.2 كىلومېتىرجايدا. 42 ئائىلە، 123 نوپۇس، 533 مو تېرىم يېرى بار. ئېيتىشلارغا قارىغاندا بۇرۇن بۇ كەنتتىكى ئېرىقنى بىر خەنزۇ كىشى كولىغاچقا شۇنداق ئاتالغان. (يەرلىك خەلقلەر خەنزۇلەرنى بۇرۇن خىتاي دەپ ئاتىغان)

گاپا ئايرىش كەنت كومىتېتى تۇرۇشلۇق ئورنى پاششا مەھەللىدە.

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جاينىڭ غەربىدىكى 3 كىلومېتىر جايدا. زېمىنى تەكشى، ئۇچ تەبىئىي كەنت، 183 ئائىلە، 645 نوپۇس بار. دېھقانچىلىقنى ئاساس قىلىدۇ. 1227 مو تېرىم يېرى بار. ئاساسى مەھسۇلاتى بۇغداي، قوناق، پاختا. قوشۇمچە مايلىقدان، پىلە ئۈژمە- چىلىك بىلەن شۇغۇللىنىدۇ. بىر باشلانغۇچ مەكتەپ بار. تاشيول ھەرقايسى كەنتلەرگە تۇتىشىدۇ. ناۋا ئۆستىڭى مۇشۇ يەردە گاپىغا بارىدىغان يەنە بىر تارماقتا ئايرىلغاچقا «گاپا ئايرىش»دەپ نام ئالغان.

1963-يىلى مەڭگو مول ھوسۇل كوممۇنا 9-دادۈي بولغان. 1983-يىلى ناۋا كوممۇنا گاپا ئايرىش دادۈي دەپ ئۆزگەرتىلگەن. 1984-يىلى گاپا ئايرىش كەنت كومىتېتى قۇرۇلغان.

پاششامەھەللە

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جاينىڭ غەربىدىكى 3 كىلومېتىر جايدا. 52 ئائىلە، 186 نوپۇس، 611 مو تېرىم يېرى بار. «پاششا» لەقەملىكلەر مەھەللىسىنى كۆرسىتىدۇ.

ھەيرانباغ

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جاينىڭ غەربىدىكى 2.1 كىلومېتىر جايدا. 32 ئائىلە، 114 نوپۇس، 405 مو تېرىم يېرى بار. «ھەيران» ئەسلىدە كىشلەرنىڭ لەقىمى بولۇپ، بۇلار بۇ كەنتتە بۇرۇن كېلىپ ئولتۇراقلىشىپ باغ ياسىغان. كېيىن بۇكەنت نامى بولۇپ قالغان.

پاتاڭمەھەللە

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جاينىڭ غەربىي شىمالىدىكى 1.6 كىلومېتىرجايدا. 24 ئائىلە، 76 نوپۇس، 214 مو تېرىم يېرى بار. «پاتاڭ»كىشىلەرنىڭ لەقىمى بولۇپ، كېيىن كەنت نامى قىلىپ قوللىنىلغان.

تۆۋەن قاراقىر كەنت كومىتېتى تۇرۇشلۇق ئورنى قارامەھەللىدە

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جاينىڭ غەربىدىكى 5.2 كىلومېتىر جايدا. زېمىنى تەكشى، ئۇچ تەبىئىي كەنت، 112 ئائىلە، 420 نوپۇس بار. دېھقانچىلىقنى ئاساس قىلىدۇ. 1322مو تېرىم يېرى بار، ئاساسى مەھسۇلاتى بۇغداي، قوناق، پاختا، قوشۇمچە مايلىقدان،پىلە ئۈژمىچىلىك بىلەن شۇغۇللىنىدۇ. بىر باشلانغۇچ مەكتەپ بار. تاشيول ھەرقايسى كەنتلەرگە تۇتىشىدۇ. «قاراقىر» كەنتىنىڭ تۆۋەن تەرىپىگە جايلاشقانلىقى ئۈچۈن «تۆۋەن قاراقىر» دەپ نام ئالغان.

1963-يىلى مەڭگو مول ھوسۇل كوممۇنا 10-دادۈي بولغان. 1979-يىلى ناۋا كوممۇنا تۆۋەن قاراقىر دادۈي دەپ ئۆزگەرتىلگەن. 1984-يىلى تۆۋەن قاراقىر كەنت كومىتېتى قۇرۇلغان.

قارامەھەللە

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جاينىڭ غەربىدىكى 5.2 كىلومېتىر جايدا. 36 ئائىلە، 140 نوپۇس، 431 مو تېرىم يېرى بار. «قارا» لەقەملىكلەر مەھەللىسىنى كۆرسىتىدۇ.

پورمەھەللە

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جاينىڭ غەربىدىكى 5 كىلومېتىر جايدا. 36 ئائىلە، 140

نوپۇس، 463 مو تېرىم يېرى بار. ئەسلىدە كىشلەرنىڭ لەقىمى بولۇپ، كېيىن كەنت نامى قىلىپ قوللىنىلغان.

باش قاراقىر كەنت كومىتېتى تۇرۇشلۇق ئورنى تاجىكمەھەللىدە

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جايىنىڭ غەربىدىكى 9.4 كىلومېتىر جايدا. زېمىنى تەكشى. 4 تەبىئىي كەنت، 139 ئائىلە، 435 نوپۇس بار. دېھقانچىلىقنى ئاساس قىلىدۇ. 1295 مو تېرىم يېرى بار. ئاساسى مەھسۇلاتى بۇغداي، قوناق، پاختا. قوشۇمچە مايلىقدان تېرىلىدۇ. بىر باشلانغۇچ مەكتەپ بار. تاشيول ھەرقايسى كەنتلەرگە تۇتۇشىدۇ. بۇ كەنت پۈتۈن قاراقىر نىڭ باش تەرىپىگە جايلاشقانلىقتىن «باش قاراقىر» دەپ نام ئالغان.

1963 ـ يىلى مەڭگو مول ھوسۇل كوممۇناغا تەۋە بولغان. 1983 ـ يىلى ناۋا كوممۇنا باش قاراقىر داداۋي دەپ ئۆزگەرتىلگەن. 1984 ـ يىلى باش قاراقىر كەنت كومىتېتى قۇرۇلغان.

تاجىكمەھەللە

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جايىنىڭ غەربىدىكى 9.4 كىلومېتىر جايدا. 30 ئائىلە، 102 نوپۇس، 275 مو تېرىم يېرى بار. بۇ كەنتكە ئەڭ بۇرۇن تاجىك مىللىتىدىن بىر كىشى كېلىپ ئولتۇرغاچقا شۇنداق نام ئالغان.

دۆڭمەھەللە

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جايىنىڭ غەربىدىكى 7.4 كىلومېتىر جايدا. 41 ئائىلە، 124 نوپۇس، 400 مو تېرىم يېرى بار. يەر تۈزلىشى دۆڭراق بولغاچقا شۇنداق نام ئالغان.

سۆڭگەچمەھەللە

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جايىنىڭ غەربىدىكى 8.7 كىلومېتىر جايدا، 35 ئائىلە، 109 نوپۇس، 292 مو تېرىم يېرى بار. «سۆڭگەچ» لەقەملىكلەر مەھەللىسىنى كۆرسىتىدۇ.

كۆنچىمەھەللە

ئورنى: يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جايىنىڭ غەربىدىكى 7.8 كىلومېتىر جايدا. 34 ئائىلە، 101 نوپۇس، 341 مو تېرىم يېرى بار. بۇ كەنتنىڭ كىشىلىرى كۆپىنچە كۆنچىلىك ئىشلىرى بىلەن شۇغۇللانغاچقا شۇنداق نام ئالغان.

گىجا ئايرىش كەنت كومىتېتى تۇرۇشلۇق ئورنى چۆچەمەھەللىدە

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جايىنىڭ غەربىدىكى 9 كىلومېتىر جايدا، زېمىنى تەكشى. بىر تەبىئىي كەنت، 116 ئائىلە، 435 نوپۇس بار. دېھقانچىلىقنى ئاساس قىلىدۇ. تېرىم يېرى 1154 مو. ئاساسى مەھسۇلاتى بۇغداي، قوناق، پاختا، قوشۇمچە مايلىقدان، پىلە ئۈژمىچىلىك بىلەن شوغۇللىنىدۇ. گىجا ئۆستەڭى مۇشۇ يەردە ئىككىگە ئايرىلغاچقا گىجا ئايرىش دەپ ئاتالغان. كېيىن بۇكەنت نامى قىلىپ قوللىنىلغان.

1963 ـ يىلى مەڭگو مول ھوسۇل كوممۇناغا تەۋە بولغان. 1983 ـ يىلى ناۋا كوممۇنا گىجا ئايرىش داداۋي دەپ ئۆزگەرتىلگەن. 1984 ـ يىلى گىجا ئايرىش كەنت كومىتېتى قۇرۇلغان.

چۆجە مەھەللە

ئۇرنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جاينىڭ غەربىدىكى 9 كىلومېتىر جايدا. 59 ئائىلە، 223 نوپۇس، 593 مو تېرىم يېرى بار. چۆجە لەقەملىكلەرنى ئاساس قىلىپ بىر مەھەللە بولغاچقا شۇنداق نام ئالغان.

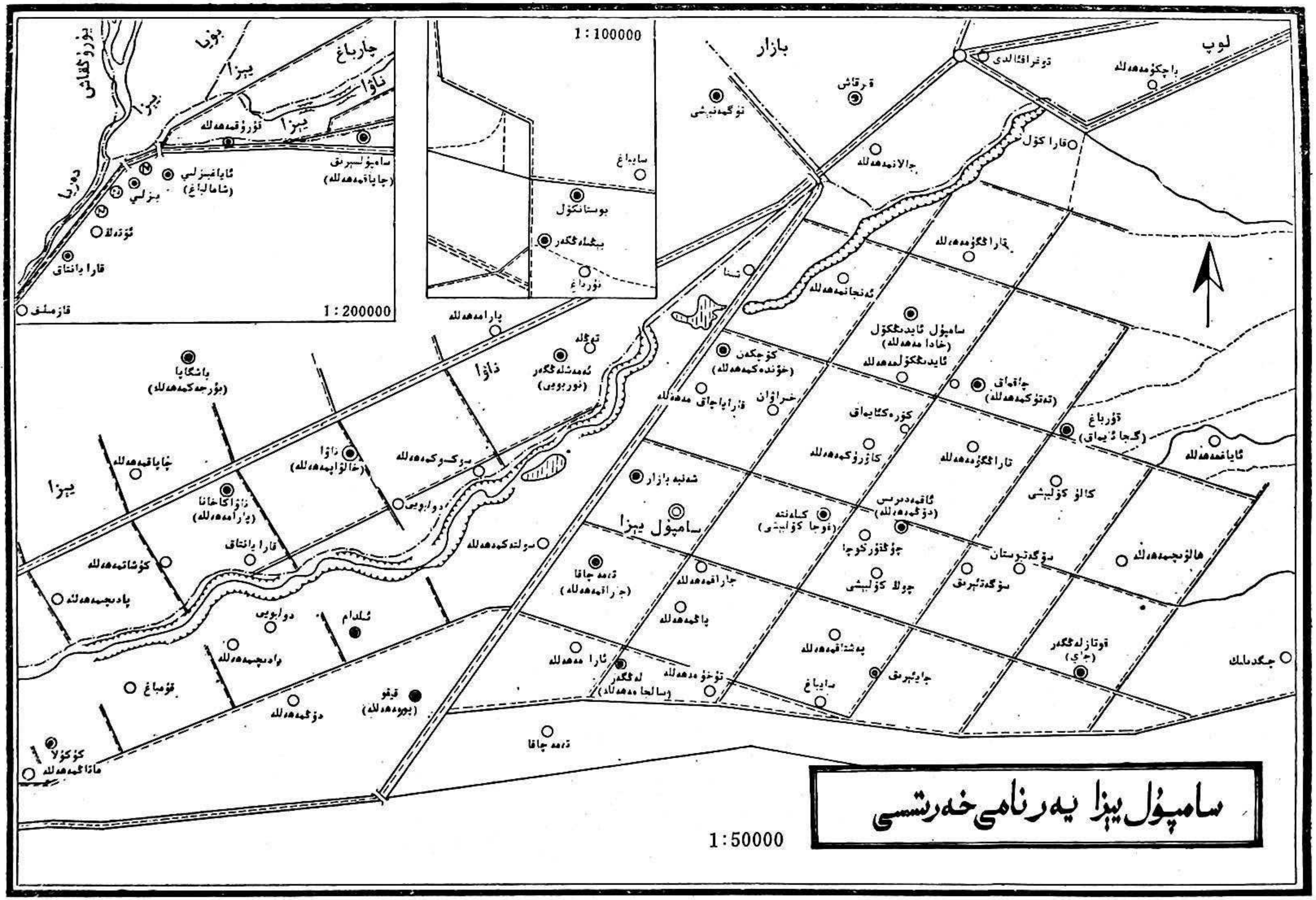

سامپۇل يېزا يەر نامى خەرىتىسى
1:50000
1:100000
1:200000
بازار
لوپ
ساماپۇل يېزا

سامپۇل يېزىسىنىڭ ئومۇمىي ئەھۋالى

سالا ئېتىز قۇرۇلىشى.

سامپۇل يېزىسى لوپ ناھىيە شەھەر ئىچىنىڭ غەربىگە قىيپاشراق جەنۇبىغا جايلاشقان، ناھىيە شەھەر ئىچى بىلەن ئارىلىقى 13 كىلومېتىر، ئۇنىڭ شەرقى تۇزلۇقسايغا، جەنۇبى كوئېنلۇن تېغىغا تۇتىشىدۇ، غەربى خوتەن ناھىيىسىنىڭ توساللا يېزىسى بىلەن يۇرۇڭقاش دەرياسى ئارقىلىق ئايرىلىپ تۇرىدۇ. شىمالى لوپ بازار ۋە ناۋا يېزىسى بىلەن تۇتىشىدۇ. ئومۇمى كۆلىمى تەخمىنەن 56.3 كۋادرات كىلومېتىر، 21 كەنت كومىتېت، 72 تەبىئىي كەنت، 4594 ئائىلە، 17191 نوپۇس بار، ئۈچ نەپەر خەنزۇ، بىر نەپەر خۇيزۇدىن باشقىلىرى ئۇيغۇر. يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جاي شەنبە بازار- كەنتىدە.

تارىخى خاتىرىلەردە سامپۇل دېگەن نامنىڭ خەنزۇچە يېزىلىشى ھەر خىل بولۇپ كەلگەن. مەسىلەن: "萨木普拉" "萨木普鲁" "三普拉" "山普拉" قاتارلىقلار. «شىنجاڭدىكى چوڭ ۋەقەلەر خاتىرىسى"دە "术普尔" دەپ يېزىلغان. «چىڭ دىڭ پادىشالىقى ۋە قورىغار خەرىتىلىك تەزكىرىسى»دە "萨木普拉" (سامپۇلا) دەپ يېزىلغان، «شىنجاڭ قۇرۇلۇش تەزكىرىسى»دە "萨木普鲁" (سامپۇل) دەپ يېزىلغان. «شىنجاڭنىڭ خەرىتىلىك تەزكىرىسى»، «چىڭ دىڭ پادىشالىقى دەۋرىدىكى شىنجاڭ تەزكىرىسى»دە "三普拉"دەپ، يەنە "山普拉" دەپ

يېزىلغان. يۇقارقى ھەر خىل خەنزۇچە يېزىلىشلار ئۇيغۇرچىدىكى «سامپۇل» نامىنىڭ تەرجىمە جەريانىدىكى پەرقىنى، بىر خىل نامنى كۆپخىل يازغانلىقىنى چۈشەندۈرىدۇ.

«سامپۇل» دېگەن نامنىڭ كېلىپ چىقىشى ۋە مەزمۇنى توغرىسىدا ئۇيغۇرچە ياكى خەنزۇچە تارىخى مەنبەلەرتېخى تېپىلمىدى. لېكىن بۇ ھەقتە ھەر خىل رىۋايەت بار. ئۇنىڭ بىرى «سامپۇل» ئۇيغۇرچە «سومپۇل»دىن ئۆزگەرگەن بولۇپ، «بۇ يەرنىڭ ھەممە نەمىسى پۇل» دېگەن مەنىنى بىرىدۇ ("سوم" دېگەن يەرلىك شىۋە تىلدا "ھەممىسى"مەنىسىدە). بۇ يەر تاغ ۋە سۇغا يېقىن، يېرى مۇنبەت، ئاشلىق ۋە يەل يېمىش مول، تاغلىرىدا تۈگمەنتېشى، گەنجى، ئاھاك، گۈگگۈرت، ئاق تۇز قاتارلىق كان بايلىقى مول. ھەقىقەتەنمۇ يەر زىمىنى مۇنبەت جاي. يەنە بىر رىۋايەتتە «سامپۇل» موڭغۇلچە سۆز بولۇپ، «گۈزەل، ئاۋات» دېگەن مەنىنى بىرىدۇ دېيىلىدۇ. 13 ـ ئەسىرنىڭ بېشىدا موڭغۇل خاقانى چىڭگىزخان ئۆزگە تەۋە زېمىنىنى بىر قانچىگە بۆلۈپ باشقۇرغاندا ئۇنىڭ ئىككىنچى ئوغلى چاغاتايخانىنىڭ «سامپۇل» ئىسىملىك بىر كېنەز باشلىقى بۇ يەردە تۇرغان ۋە شۇنىڭ نامى بىلەن كەنت نامىغا ئايلانغان بولۇشى مۇمكىن دەپ پەرەز قىلىنىدۇ. يەنە بىر رىۋايەتتە موڭغۇل كېنەزلىكى بۇ يەرنى باشقۇرۇپ تۇرغاندا بۇ يەرنىڭ تاغ ۋە سۇغا يېقىن گۈزەل مۇنبەت جاي ئىكەنلىكىنى كۆرۈپ «سامپۇل» (گۈزەل مۇنبەت يەر) دەپ نام بەرگەن دېيىلىدۇ. بەزىلەرنىڭ ئىسپاتلىشىچە "سامپۇل" زاڭزۇچە سۆز بولۇپ، ئۇيغۇرچە "7" (يەتتە) دېگەن مەنىدە ئىكەن. 1983 ـ يىلىنىڭ بېشىدا ئاپتونوم رايونلۇق ئارخېئولوگىيە ئەترىتى مۇشۇ يېزا تۇرۇشلۇق جاينىڭ شەرقى جەنۇبىدىكى 2 كىلومېتىر كېلىدىغان ئېگىز ساي باغرىدىن خېلى كەڭ دائىرىدىكى بىر قەدىمكى قەبرىستانلىقنى قازغان، ئۇ يەردىن قۇرۇپ قالغان جەسەت، يۇڭ توقۇلمارەخت، زىننەت بۇيۇملىرى، ئات جابدۇقلىرى قاتارلىقلار قېزىپ تېپىلغان، دەسلەپكى تەكشۈرۈش ئارقىلىق بۇ ئىسلام دىنىدىن بۇرۇنقى قەبرىستانلىق ئىكەنلىكىنى، ئۇيغۇر مىللىتى ئۇزاق تارىختىن بۇيان بۇ قەدىمى ماكاندا يۇقىرى ماھارەتلىك قول ھۈنەرۋەنچىلىگى بىلەن شۇغۇللىنىپ ئۈچمەس مەدەنىيەت ياراتقانلىقىنى بىلگىلى بولىدۇ.

سامپۇل لوپ ناھىيىسىنىڭ ئەڭ قەدىمكى يۇرتلىرىنىڭ بىرى. غەربىي خەن سۇلالىسى دەۋرىدىلا بۇ يەر ئۇدۇن دۆلىتىنىڭ يېزا ئىگىلىكى تەرەققى تاپقان رايونلىرىنىڭ بىرسى ھېساپلىناتتى. خەن، تاڭ سۇلالىلىرى دەۋرىدە پۇلات ـ تۆمۈرچىلىك ئىشلىرى بىلەن شۇغۇللانغانلىقى كۆزگە چېلىققان.

گۇاڭشۈينىڭ 8 ـ يىلى (مىلادى 1882 ـ يىلى) كېرىيە ناھىيىسى قۇرۇلغاندا سامپۇل كېرىيە ناھىيىسىگە قاراشلىق قىلىندى. گۇاڭشۈينىڭ 28 ـ يىلى (1902 ـ يىلى) لوپ ناھىيەسى قۇرۇلغاندا سامپۇل 23 كەنت قاتارىدا لوپقا ئايرىلدى ۋە سامپۇل مىڭ بەگلىكى (بىر مىڭ ئائىلىلىك) قۇرۇلۇپ، پۈتۈن ناھىيىگە قاراشلىق ئۈچ مىڭ بەگلىكنىڭ بىرسى بولدى.

1934 ـ يىلى پۈتۈن ناھىيىنى ئالتە رايونغا ئايرىغاندا سامپۇل نەنشاڭ (جەنۇبىي يېزا) 3 ـ رايون بولغان ۋە ئۇنىڭغا 10 كەنت تەۋە قىلىنغان. 1938 ـ يىلى 2 ـ رايونغا ئۆزگەرتىلگەن. ئۇنىڭغا

11 كەنت تەۋە قىلىنغان. 1942 ـ يىلى پۈتۈن ناھىيىنى سەككىز رايونغا ئايرىغاندا سامپۇل 3 ـ رايون قىلىنغان، ئۇنىڭغا 16 كەنت تەۋە قىلىنغان. 1944 ـ يىلى پۈتۈن ناھىيىدە بوجاڭ ـ جياجاڭ تۈزۈمى يولغا قويۇلغاندا 3 ـ رايوننى نەنشىن جېن (جەنۇپنى گۈللەندۈرۈش بازىرى) شونخي شاڭ (مۇلايىم يېزىسى)، جۇڭچىڭ شاڭ (ساداقەت يېزىسى)غا ئۆزگەرتكەن. 1947 ـ يىلى پۈتۈن ناھىيىنى ئىككى بازار 15 يېزىغا ئۆزگەرتكەندىن كېيىن، سامپۇل يېزا، بىزلي يېزا دەپ ئۆزگەرتكەن. 1947 ـ يىلى 12 ـ ئايدا پۈتۈن ناھىيىنى تۆت بازار بەش چوڭ يېزىغا ئايرىغاندا سامپۇل بازار دەپ ئۆزگەرتكەن.

1950 ـ يىلى 4 ـ ئايدا لوپ ناھىيىلىك خەلق ھۆكۈمىتى قۇرۇلغاندىن كېيىن سامپۇل 3 ـ رايونغا ئايرىلغان. ئۇنىڭغا ئالتە يېزا 51 كەنت تەۋە قىلىنغان ۋە يېزىلىق خەلق ھۆكۈمىتى قۇرۇلغان.

1958 ـ يىلى 11 ـ ئايدا 3 ـ رايوندا قىزىلبايراق، بەخت، يېڭى ھايات دېگەن ئۈچ كوممۇنا قۇرۇلغان، 1959 ـ يىلى 2 ـ ئايدا ئۈچ كوممۇنانى بىرلەشتۈرۈپ قىزىلبايراق كوممۇنا قۇرۇلغان ۋە كوممۇنا باشقۇرۇش كومىتېتى قۇرۇلغان. 1963 ـ يىلى 9 ـ ئايدا ناۋا ئايرىلىپ چىقتى. 1968 ـ يىلى كوممۇنا باشقۇرۇش كومىتېتىكوممۇنا ئىنقىلابىي كومىتېتقا ئۆزگەرتىلدى.

1979 ـ يىلى قىزىلبايراق كوممۇنا سامپۇل كوممۇناغا ئۆزگەرتىلدى. 1984 ـ يىلى يەرناملىرىنى ئومۇميۈزلۈك تەكشۈرۈشتە يەر ناملىرىنى ئۆلچەملەشتۈرۈش، قېلىپلاشتۇرۇش تەلىپىگە ئاساسەن، سامپۇلنىڭ خەنزۇچە يېزىلىشىدىكى "三普拉"نى "山普鲁" قىلىپ تۈزۈتۈلدى.

شۇ يىلى 12 ـ ئايدا كوممۇنا بىلەن ھاكىمىيەت ئايرىلغاندا سامپۇل يېزىلىق خەلق ھۆكۈمىتى قۇرۇلدى.

سامپۇل يېزىسىنىڭ جەنۇبىدىكى كوئېنلۇن تاغ تىزمىلىرىدىكى تىكىلىك تاغ، ئاچچىق تاغ رايونىنىڭ ھاۋاسى سوغۇق، تىكىلىك تاغ چوققىسى دېڭىز يۈزىدىن 5460 مېتىر ئېگىز بولۇپ، يىل بويى قار دۆۋىلىنىپ تۇرىدۇ. ئوتتۇرا تاغ رايونى دېڭىزيۈزىدىن 3500 مېتىر ئېگىز بولۇپ، سۇ مەنبەئى ياخشى، ھۆل يېغىن كۆپ بولغاچقا لوپ ناھىيىسىنىڭ ئاساسلىق يازلىق يايلىقى ھېساپلىنىدۇ. ئۇنىڭ كۆلىمى تەخمىنەن 200 مىڭ مو، بۇ يەردە كېيىك، تۈلكە، ئۇلا قاتارلىق ياۋايى ھايۋانلار ياشايدۇ. جىلغىلىرىدا دېھقانچىلىق زىرائەتتى تېرىغىلى بولىدۇ. لېكىن كەنجىرەك پىشىدۇ. ئالدىنقى تاغ رايونى ۋە تاغ ئالدى كەلكۈن لاتقا بەلباغلار بولسا سامپۇل يېزىسىنىڭ ئاساسى دېھقانچىلىق رايونى ھېساپلىنىدۇ. زېمىنى جەنۇبتىن شىمالغا قىيپاش يانتۇ، يانتۇلۇق دەرىجىسى چوڭ بولۇپ، ئوتتۇرا ھېساپ بىلەن $\frac{1}{170}$ مېتىر كېلىدۇ. زېمىنى دېڭىز يۈزىدىن 1500 ــ 1364 مېتىر ئېگىز، يەرلىرى تەكشى، ئوتتۇرىچە تېمپېرا تۇرىسى 11.5°C، 7 ـ ئايدىكى ئەڭ يۇقىرى ئوتتۇرىچە تېمپېراتورا 24.5°C، 1 ـ ئايدىكى ئەڭ تۆۋەن ئوتتۇرىچە تېمپېراتورا نۆلدىن تۆۋەن 7°C ـ، يىللىق ئوتتۇرىچە ھۆل يېغىن مىقدارى 32 مىللىمېتىر، يىللىق ئوتتۇرىچە قىرووسىز مەزگىلى 212 كۈن.

سامپۇل لوپ ناھىيىسىنىڭ تارىخى ئۇزۇن بولغان دېھقانچىلىق رايونلىرىنىڭ بىرى.

يۇرۇڭقاش دەرياسى بۇ يەرنىڭ غەربىي ئۇچىدىن ئېقىپ ئۆتىدۇ. ناھىيىلىك باش ئۇق ئۆستەڭ ۋە باش زاكۇ موشو يېزىنىڭ غەربىدە، يىللىق سۇ تەقسىم بولۇش مىقدارى تەخمىنەن

62 مىليون 260 مىڭ كۇبمېتىر، بۇ يېزىدا بىر غول ئۆستەڭ ياسالغان بولۇپ، ئۇزۇنلۇقى 13 كىلومېتىر، تارماق ئۆستەڭ 10، ئۇزۇنلۇقى 57 كىلومېتىر، چوڭ كىچىك ئورمان بەلباغ 243 كىلومېتىر، چوڭ كىچىك تاشيول 215 كىلومېتىر، بۇ يوللار پۈتۈن كەنتلەرگە تۇتىشىدۇ. تېرىلغۇ يەر كۆلىمى 41 مىڭ 549 مو. ئاساسى مەھسۇلاتى بۇغداي، قوناق، پاختا، مايلىقدان، يەنە زاراغزا، زىرە، پىلە ئۈژمىچىلىك، يەل يېمىش قاتارلىقلار قوشۇمچە تېرىلىدۇ. 1985-يىللىق ئاشلىق ئومۇمى مەھسۇلاتى 17 مىليون 95 مىڭ جىڭ، ئوتتۇرىچە مو مەھسۇلاتى 710 جىڭ، كىشى بېشىغا توغرا كېلىدىغان ئوتتۇرىچە ئاشلىق 995 جىڭ، پاختا ئومۇمى مەھسۇلاتى 394 مىڭ جىڭ، مايلىقداننىڭ ئومۇمى مەھسۇلاتى 543 مىڭ جىڭ، پىلە 16 مىڭ 882 جىڭ، قوتاندا قالغان چارۋا 57 مىڭ 45 تۇياق.

يېزا باشقۇرغان كارخانىلاردىن قۇرۇلۇش، قىش خۇمدان، گىلەمچىلىك، سەيپۇڭچىلىق، گەنجى-ئاھاك پۇشۇرۇش، كۆمۈر ئېچىش قاتارلىقلار بار. 6 ماشىنا، 68 ھەر خىل تىراكتور، ۋە 16 ئۈن تارتىش، ياغ تارتىش، پاختا چىقىرىش ماشىنىسى قاتارلىق ھەر خىل ماشىنىلار بار.

يېزىنىڭ مەدەنىي مائارىپ، سەھىيە، ساقلىقنى ساقلاش ئىشلىرى ناھايىتى تېز تەرەققىي قىلدى. ھازىر يېزا قۇرغان بىر ئوتتۇرا مەكتەپ، 20 باشلانغۇچ مەكتەپ بار، ئوقۇتقۇچى، ئوقۇغۇچىلار 2539 كىشى، بىر دوختۇرخانا، 29 كەنت دەرىجىلىك ساقلىقنى ساقلاش پونكىتى، ئۇندىن باشقا يەنە مەدەنىيەت پونكىتى، كىنوخانا، رادىئو ئۇزېلى قاتارلىق ئورۇنلار بار.

يېزا تۇرۇشلۇق جايدىن 60 كىلومېتىر يىراقلىقتىكى ئاچچىق تاغنىڭ يۇقىرى تەرىپىدە «ئۈژمە مازار»دەپ ئاتالغان بىر قەدىمكى قەبرە تاغ باغرىغا جايلاشتۇرۇلغان، ئۇنىڭ ئاستىدا بىر مەسچىت ياسالغان، ئەتراپىدا قويۇق ئۆسكەن قەدىمكى دەرەخلەر كۆككە تاقاشقۇدەك قەد كۆتەرگەن، كىشىنىڭ ھەۋىسىنى قوزغايدۇ. رىۋايەت قىلىنىشىچە بۇ يەرگە 900 يىل بۇرۇنقى ئىسلام دىنى ئۆلىمالىرىنىڭ جەسىدى قويۇلغان. شۇڭا بۇ مازار تارىخى يىللاردىن بويان ئىسلام دىنى تەقۋادارلىرى ئالاھىدە كېلىپ تاۋاپ قىلىدىغان مۇقەددەس جاي ھېسابلىنىدۇ.

ئۆلچەملىك ناملار

ساMپۇل يېزىسى

ساMپۇل يېزىسىنىڭ ئومۇمىي ئەھۋال ماتېرىيالىغا قارالسۇن.

شەنبە بازار

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلوق جاينىڭ شىمالىدىكى 500 مېتىر جايدا. 124 ئائىلە، 496 نوپۇس، 490 مو تېرىم يېرى بار. تارىختىن بۇيان ھەر شەنبە كۈنى بازار قىزىغاچقا شەنبە بازار دەپ نام ئالغان. ساMپۇل يېزىسىدىكى پارتىيە ھۆكۈمەت ئورگانلىرى، كەسپى كارخانا ئورۇنلار، مەدەنىي مائارىپ، سەھىيە ئورۇنلىرى موشۇ كەنتتە بولۇپ، يېزىنىڭ سىياسى، ئىقتىسادى، مەدەنىيەت مەركىزى ھىساپلىنىدۇ.

تەمەچاقا كەنت كومىتېتى تۇرۇشلوق ئورنى جاراقمەھەللىدە

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلوق جاينىڭ جەنۇبىدىكى 0.8 كىلومېتىر جايدا. زېمىنى ئويداڭ-چوڭقۇر بولۇپ، ئازگال-ئورەكلەر كۆپ. تۆت تەبىئىي كەنت، 233 ئائىلە، 975 نوپۇس بار. دېھقانچىلىقنى ئاساس قىلىدۇ. تېرىم يېرى 1868 مو، ئاساسلىق مەھسۇلاتى بۇغداي، قوناق، پاختا، قوشۇمچە مايلىقدان، پىلە ئۈزۈمچىلىك بىلەن شۇغۇللىنىدۇ. بىر باشلانغۇچ مەكتەپ بار. ئاددى تاشيوللىرى ھەرقايسى كەنتلەرگە تۇتاشقان.

1958-يىلى قىزىلبايراق كوممۇنا 1-باشقۇرۇش رايون 1-دادۈي بولغان. 1979-يىلى ساMپۇل كوممۇنا ئارا مەھەللە دادۈي دەپ ئاتالغان. 1983-يىلى ساMپۇل كوممۇنا تەمەچاقا دادۈي دەپ ئۆزگەرتىلگەن. 1984-يىلى ساMپۇل يېزا تەمەچاقا كەنت كومىتېتى قۇرۇلغان.

جاراقمەھەللە

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلوق جاينىڭ جەنۇبىدىكى 0.8 كىلومېتىر جايدا. 94 ئائىلە، 349 نوپۇس، 895 مو تېرىم يېرى بار. جاراق لەقەملىك كىشىلەر بىر مەھەللە بولۇپ ئولتۇرغان.

ئارامەھەللە

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلوق جاينىڭ غەربى جەنۇبىدىكى 1.2 كىلومېتىر جايدا. 32 ئائىلە، 132 نوپۇس، 294 مو تېرىم يېرى بار. بۇ كەنت توققۇز كەنتنىڭ ئوتتۇرىسىغا جايلاشقانلىقى ئۈچۈن «ئارا مەھەللە» دەپ ئاتالغان.

سولتەكمەھەللە

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلوق جاينىڭ غەربى جەنۇبىدىكى 1.2 كىلومېتىر جايدا. 52 ئائىلە، 190 نوپۇس، 370 مو تېرىم يېرى بار. «سولتەك» لەقەملىك كىشىلەر بىر مەھەللە

بولۇپ ئولتۇرغان.

تەمەچاقا

ئۇرنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلوق جاينىڭ غەربى جەنۇبىدىكى 2 كىلومېتىر جايدا. ئازراق قۇملوق. 32 ئائىلە، 122 نوپۇس، 250 مو تېرىم يېرى بار. بۇرۇن بۇ كەنتنى كەلكۈن سۇ يار پېچىپ، نۇرغۇن ئازگال ئورەكلەر شەكىللەنگەن. يەرلىرى چېچىلىپ كەتكەنلىكتىن «تەمە چاقا»دەپ ئاتالغان. "تەمە" دېگەن پارچە-پۇرات يەر دېگەن مەنىدە، "چاقا" دېگەن كەنت، تېرىم يەر دېگەن مەنىدە.

كۆچكەن كەنت كومىتېتى تۇرۇشلوق ئورنى خوندەكمەھەللىدە

ئۇرنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلوق جاينىڭ شىمالىدىكى 1.4 كىلومېتىر جايدا. يەرلىرى تەكشى، بەش تەبىئىي كەنت، 313 ئائىلە، 1226 نوپۇس بار. دېھقانچىلىقنى ئاساس قىلىدۇ. 2056 مو تېرىم يېرى بار. ئاساسى مەھسۇلاتى بۇغداي، قوناق، پاختا، قوشۇمچە مايلىقدان، پىلە ئۈژمىچىلىك بىلەن شۇغۇللىنىدۇ. بىر باشلانغۇچ مەكتەپ بار. تاشيولى پۈتۈن كەنتلەرگە تۇتىشىدۇ.

بۇ كەنتكە بۇرۇن كەلگەن كىشىلەر سىرتقى جايلەردىن كۆچۈپ كەلگەچكە «كۆچكەن» دەپ نام ئالغان.

1958-يىلى قىزىلبايراق كوممۇنا 1-باشقۇرۇش رايون 2-دادۇي بولغان. 1979-يىلى سامپۇل كوممۇنا كۆچكەن دادۈي دەپ ئۆزگەرتىلگەن. 1984-يىلى كۆچكەن كەنت كومىتېتى قۇرولغان.

خوندەكمەھەللە

ئۇرنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جاينىڭ شىمالىدىكى 1.4 كىلومېتىر جايدا. 64 ئائىلە، 247 نوپۇس، 392 مو تېرىم يېرى بار. بۇ كەنتتە ئەڭ بۇرۇن «خوندەك» لەقەملىك بىر كىشى نامدار بولغانلىقتىن ئۇنىڭ لەقىمى بىلەن ئاتالغان.

قاراپاچاق مەھەللە

ئۇرنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جاينىڭ غەربى شىمالىدىكى 1.1 كىلومېتىر جايدا، 49 ئائىلە، 370 نوپۇس، 330 مو تېرىم يېرى بار. قارا پاچاق كىشىلەرنىڭ لەقىمى بولۇپ، كېيىن كەنت نامىغا ئايلانغان.

شىينا

ئۇرنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلوق جاينىڭ شىمالىدىكى 2.2 كىلومېتىر جايدا. 43 ئائىلە، 183 نوپۇس، 433 مو تېرىم يېرى بار. بۇ كەنتتە بۇرۇن ئۆتكەن كىشىلەر شىينا ياساشنى ئاساس كەسىپ قىلغاچقا شۇنداق نام ئالغان. «شىينا» ئەسلى «شىرنا» دېگەن مەنىدە.

ئەنجانمەھەللە

ئۇرنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلوق جاينىڭ شىمالىدىكى 2.5 كىلومېتىر جايدا. 33 ئائىلە، 145 نوپۇس، 350 مو تېرىم يېرى بار. رىۋايەتلەرگە قارىغاندا بۇرۇن موشۇ كەنتتىن بىر

سودىگەر ئەنجانغا چىقىپ سودا تىجارەت قىلغاچقا، ئەنجان لەقەم قويۇلغان، كېيىن كەنت نامىغا ئايلانغان.

خىراۋان

ئۈرنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جاينىڭ شەرقى شىمالىدىكى 1.2 كىلومېتىر جايدا. 53 ئائىلە، 204 نوپۇس، 424 مو تېرىم يەرى بار. «خىراۋان» ئۇيغۇرچە سۆز بولۇپ، بۆك ـ باراقسان ئورمانلىق دېگەن مەنىدە، بۇ يەر ئەسلى قويۇق ئۆسكەن ئورمانلىق بولغاچقا «خىراۋان» دەپ نام ئالغان. كەنت بولغاندىن كېيىن ئەسلى نامىنى ساقلاپ قالغان.

لەڭگەر كەنت كومىتېتى

تۇروشلۇق ئۈرنى سالجا مەھەللىدە

ئۈرنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جاينىڭ شەرقى جەنۇبىدىكى 1.4 كىلومېتىر جايدا. يەر تۈزۈلۈشى تەكشى، تۆت تەبىئىي كەنت، 144 ئائىلە، 570 نوپۇس بار. دېھقانچىلىقنى ئاساس قىلىدۇ. تېرىم يەرى 1500 مو، ئاساسى مەھسۇلاتى بۇغداي، قوناق، پاختا، قوشۇمچە مايلىقدان، پىلە ئۈزۈمچىلىك بىلەن شۇغۇللىنىدۇ. بىر باشلانغۇچ مەكتەپ بار. ئاددى تاشيوللىرى پۈتۈن كەنتكە تۇتىشىدۇ.

بۇرۇن بۇ يەردىن ئاچچىق تېغىدىكى «ئۈژمە مازار» غا تاۋاپ قىلىدىغانلار ماڭىدىغان بىر يول بولۇپ، بۇ يەردە كىشىلەر دەم ئالىدىغان لەڭگەر سېلىنغاچقا شۇنداق نام ئالغان. كەنت قۇرۇلغاندىن كېيىن لەڭگەر نامىنى ساقلاپ قالغان.

1958 ـ يىلى قىزىلبايراق كوممۇنا 1 ـ باشقۇروش رايون 3 ـ دادۈي بولغان. 1979 ـ يىلى سامپۇل كوممۇنا باش لەڭگەر دادۈي دەپ ئۆزگەرتىلگەن. 1983 ـ يىلى سامپۇل كوممۇنا لەڭگەر دادۈي دەپ ئۆزگەرتىلگەن. 1984 ـ يىلى لەڭگەر كەنت كومىتېتى قۇرۇلغان.

سالجامەھەللە

ئۈرنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جاينىڭ شەرقى جەنۇبىدىكى 1.4 كىلومېتىر جايدا. 26 ئائىلە، 101 نوپۇس، 280 مو تېرىم يېرى بار. سالجا لەقەملىكلەر مەھەللىسىنى كۆرسىتىدۇ.

پاڭمەھەللە

ئۈرنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلوق جاينىڭ جەنۇبىدىكى 0.9 كىلومېتىر جايدا. 24 ئائىلە، 108 نوپۇس، 287 مو تېرىم يېرى بار. «پاڭ» كىشلەرنىڭ لەقىمى بولۇپ، كېيىن كەنت نامى قىلىپ قوللۇنۇلغان.

جاراقمەھەللە

ئۈرنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلوق جاينىڭ شەرقى جەنۇبىدىكى 500 مېتىر جايدا. 29 ئائىلە، 110 نوپۇس، 293 مو تېرىم يېرى بار. «جاراق» كىشلەرنىڭ لەقىمى بولۇپ، كېيىن كەنت نامىغا ئايلانغان.

تۇخۇمەھەللە

ئۈرنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جاينىڭ شەرقى جەنۇبىدىكى 1.6 كىلومېتىر جايدا. 32 ئائىلە، 123 نوپۇس، 287 مو تېرىم يەرى بار. تۇخۇ لەقەملىكلەر مەھەللىسىنى كۆرسىتىدۇ.

كىلەنتە كەنت كومىتېتى تۇرۇشلۇق ئورنى غوجا كۆلبېشىدا

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جايىنىڭ شەرقىدىكى 1.6 كىلومېتىر جايدا، يەرى تەكشى، تۆت تەبىئىي كەنت، 260 ئائىلە، 886 نوپۇس بار. دېھقانچىلىقنى ئاساس قىلىدۇ. تېرىدىم يەرى 1704 مو، ئاساسى مەھسۇلاتى بۇغداي، قوناق، پاختا، قوشۇمچە مايلىقدان، پىلە ئۆزۈمچىلىك، مېۋىچىلىك بىلەن شۇغۇللىنىدۇ. بىر باشلانغۇچ مەكتەپ بار. ئاددى تاشيوللىرى ھەممە كەنتكە تۇتىشىدۇ.

كەنت بولۇشتىن بۇرۇن بۇ يەردە كىلە كۆپ بولغاچقا شۇنداق نام ئالغان.

1958 ـ يىلى قىزىلبايراق كوممۇنا 2 ـ باشقۇرۇش رايون 1 ـ دادۈي بولغان. 1979 ـ يىلى سامپۇل كوممۇنا باش چاقماق دادۈي دەپ ئۆزگەرتىلگەن. 1983 ـ يىلى سامپۇل كوممۇنا كىلەنتە دادۈي دەپ تۈزىتىلگەن. 1984 ـ يىلى سامپۇل يېزا كىلەنتە كەنت كومىتېتى قۇرۇلغان.

غوجا كۆلبېشى

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جايىنىڭ شەرقىدىكى 1.6 كىلومېتىر جايدا. 74 ئائىلە، 240 نوپۇس، 492 مو تېرىم يەرى بار. رىۋايەتلەرگە قارىغاندا ئىلگىرى يۇرت كاتتىلىرى مۇشۇ يەرگە بىر كۆل كولاپ، ساۋاپلىق ئۈچۈن كىشىلەرنىڭ سۇ ئىچىش مەسىلىسىنى ھەل قىلغاچقا غوجا كۆلبېشى دەپ نام ئالغان.

كاۋرۇكمەھەللە

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جايىنىڭ شەرقى شىمالىدىكى 1.8 كىلومېتىر جايدا. 22 ئائىلە، 76 نوپۇس، 255 مو تېرىم يەرى بار. ئەسلى بۇ يەردە ئافغانىستاننىڭ كابۇلدىن كەلگەن كىشىلەر بولغاچقا كابوللۇق دەپ ئاتالغان، كېيىن «كاۋرۇك» بولۇپ ئۆزگەرگەن ۋە «كاۋرۇك» مەھەللە دەپ ئاتالغان دېگەن رىۋايەت بار.

چوڭ كۆلبېشى

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جايىنىڭ شەرقىدىكى 1.8 كىلومېتىر جايدا. 74 ئائىلە، 235 نوپۇس، 492 مو تېرىم يەرى بار. بۇرۇن موشو يەردە بىر چوڭ كۆل كولانغانلىقتىن «چوڭ كۆلبېشى» دەپ نام ئالغان.

كۆرەكئايەمقى

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جايىنىڭ شەرقى شىمالىدىكى 2 كىلومېتىر جايدا. 54 ئائىلە، 235 نوپۇس، 492 مو تېرىم يەرى بار. «كۆرەك» دېگەن تۆمۈرچىلەرنىڭ ئوت پۈلەيدىغان قوي تېرىسىدىن ياسالغان سايمىنى بولۇپ، كىشىلەرنىڭ لەقىمىگە قارىتىلغان.

سامپۇل ئايدىڭكۆل كەنت كومىتېتى تۇرۇشلۇق ئورنى خادا مەھەللىدە

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جايىنىڭ شەرقى شىمالىدىكى 2.7 كىلومېتىر جايدا. زېمىنى تەكشى، تۆت تەبىئىي كەنت، 187 ئائىلە، 737 نوپۇس بار. دېھقانچىلىقنى ئاساس قىلىدۇ. تېرىدىم يەرى 1904 مو، ئاساسى مەھسۇلاتى بۇغداي، قوناق، پاختا، قوشۇمچە مايلىقدان تېرىلىدۇ. بىر باشلانغۇچ مەكتەپ بار. ئاددى تاشيوللىرى ھەممە كەنتكە تۇتىشىدۇ.

1958 ـ يىلى قىزىلبايراق كوممۇنا 5 ـ دادۈي بولغان، 1979 ـ يىلى سامپۇل كوممۇنا ئايدىڭكۆل دادۈي دەپ ئۆزگەرتىلگەن، ناھىيە تەۋەسىدە ئايدىڭكۆل ناملىق ئىككى دادۈي بولغاچقا 1983 ـ يىلى يېزا نامىنى قوشۇپ سامپول ئايدىڭكۆل دادۈي دەپ ئۆزگەرتىلگەن، 1984 يىلى سامپۇل ئايدىڭكۆل كەنت كومىتېتى قۇرۇلغان.

خادامەھەللە

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلوق جاينىڭ شەرقى شىمالىدىكى 2.7 كىلومېتىر جايدا. 36 ئائىلە، 346 نوپۇس، 330 مو تېرىم يەرى بار. رىۋايەتلەرگە قارىغاندا بۇ كەنتتە بۇرۇن بىر ئېگىز ئادەم ئۆتكەن ئىكەن، كىشىلەر بۇ ئادەمگە خادا لەقەم قويغان. كېيىن بۇ كەنت نامى قىلىپ قوللىنىلغان.

ئايدىڭكۆل مەھەللە

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلوق جاينىڭ شەرقى شىمالىدىكى 2.2 كىلومېتىر جايدا. 39 ئائىلە، 136 نوپۇس، 330 مو تېرىم يەرى بار. بۇ يەر ئايدىڭكۆل كەنتىنىڭ مەركىزى بولغاچقا ئايدىڭكۆل مەھەللە دەپ نام ئالغان.

تاراڭگۇمەھەللە

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلوق جاينىڭ شەرقى شىمالىدىكى 2.7 كىلومېتىر جايدا. 32 ئائىلە، 134 نوپۇس، 325 مو تېرىم يەرى بار. كەنت نامى كىشىلەرنىڭ لەقىمى بىلەن ئاتالغان.

قاراكۆل

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلوق جاينىڭ شەرقى شىمالىدىكى 4.7 كىلومېتىر جايدا، 31 ئائىلە، 122 نوپۇس، 456 مو تېرىم يەرى بار. كەنتنىڭ يېنىدا سۇ ئامبىرى بولۇپ، سۇ ئامبىرىنىڭ تېگى قارا لاۋا بولغاچقا «قاراكۆل» دەپ نام ئالغان.

ئاقمەدىرىس كەنت كومىتېتى تۇرۇشلوق ئورنى دۆڭمەھەللىدە

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلوق جاينىڭ شەرقى جەنۇبىدىكى 2.2 كىلومېتىر جايدا. يەر تۈزلىنشى تەكشى، بەش تەبىئىي كەنت، 272 ئائىلە، 987 نوپۇس بار. دېھقانچىلىقنى ئاساس قىلىدۇ. تېرىم يەرى 1500 مو، ئاساسى مەھسۇلاتى بۇغداي، قوناق، پاختا، قوشۇمچە مايلىقدان، پىلە ئۆزمىچىلىك، چارۋىچىلىق بىلەن شۇغۇللىنىدۇ. بىر باشلانغۇچ مەكتەپ بار. ئاددى تاشيوللىرى ھەممە كەنتكە تۇتىشىدۇ.

1958 ـ يىلى قىزىلبايراق كوممۇنا 2 ـ باشقۇرۇش رايون 6 ـ دادۈي بولغان. 1979 ـ يىلى سامپۇل كوممۇنا ئاياغلەڭگەر دادۈي دەپ ئۆزگەرتىلگەن. 1983 ـ يىلى سامپۇل كوممۇنا ئاق مەدرىس دادۈي دەپ ئۆزگەرتىلگەن. 1984 ـ يىلى سامپۇل يېزا ئاقمەدرىس كەنت كومىتېتى قۇرۇلغان.

دۆڭمەھەللە

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلوق جاينىڭ شەرقى جەنۇبىدىكى 2.2 كىلومېتىر جايدا. 39

ئائىلە، 137 نوپۇس، 320 مو تېرىم يەرى بار. زىمىنى دۆڭدە بولغاچقا «دۆڭمەھەللە» دەپ نام ئالغان.

سايباغ

ئۇرنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جاينىڭ شەرقى جەنۇبىدىكى 2.5 كىلومېتىر جايدا. 41 ئائىلە، 159 نوپۇس، 375 مو تېرىم يىرى بار. بۇ كەنت ساي لىڭىگە جايلاشقانلىقى ئۈچۈن «سايباغ» دەپ نام ئالغان

پەشتاقمەھەللە

ئۇرنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جاينىڭ شەرقى جەنۇبىدىكى 2 كىلومېتىر جايدا. 43 ئائىلە، 102 نوپۇس، 499 مو تېرىم يىرى بار. «پەشتاق» دېگەن يۇزىدە قارادىغ ئىزى بارلىقىنى چۈشەندۈرىدۇ. بۇ يەردە كىشىلەرنىڭ لەقىمگە قارىتىلغان.

چوڭقۇركوچا

ئۇرنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جاينىڭ شەرقى جەنۇبىدىكى 1.6 كىلومېتىر جايدا. 42 ئائىلە، 154 نوپۇس، 295 مو تىرىم يىرى بار. بۇ كەنتنىڭ تۇرۇشلۇق ئۇرنى چوڭقۇر بولغاچقا «چوڭقۇركوچا» دەپ نام ئالغان.

ئاقمەدرىس

ئۇرنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جاينىڭ شەرقىدىكى 2 كىلومېتىر جايدا. 40 ئائىلە، 344 نوپۇس، 305 مو تېرىم يەرى بار. بۇ يەردە بىر مەدرىس بولۇپ ئاق گەنجىدە سۇۋالغان، سىرتقى كۆرىنىشى ئاق بولغاچقا ئاق مەدرىس دەپ ئاتالغان.

تۇرۇشلۇق ئورنى تەتۈرمەھەللىدە

چاقماق كەنت كومىتېتى

ئۇرنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جاينىڭ شەرقى شىمالىدىكى 2.7 كىلومېتىرجايدا. يەر تۈزلىلىشى تەكشى، زەيلىك يەركۆپرەك، ئۈچ تەبىئىي كەنت، 209 ئائىلە، 746 نوپۇس بار. دېھقانچىلىقنى ئاساس قىلىدۇ. تېرىم يىرى 1924 مو، ئاساسلىق مەھسۇلاتى بۇغداي، قوناق، پاختا، بىر باشلانغۇچ مەكتەپ بار. تاشيولى ھەممە كەنتكە تۇتىشىدۇ.

رىۋايەتلەرگە قارىغاندا بۇكەنتكە تۇنجى قېتىم كەلگەن كىشىلەر تاشنى چېقىپ، ئوت چىقىرىپ ئوت ياققاچقا «چاقماق» دەپ نام ئالغان.

1958-يىلى قىزىلبايراق كوممۇنا 2-دادۇي بولغان. 1979-يىلى سامپۇل كوممۇنا ئاياغ چاقماق دادۇي دەپ ئۆزگەرتىلگەن. 1983-يىلى سامپۇل كوممۇنا چاقماق دادۇي دەپ ئاتالغان. 1984-يىلى چاقماق كەنت كومىتېتى قۇرۇلغان.

تەتۈرمەھەللە

ئۇرنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جاينىڭ شەرقى شىمالىدىكى 2.7 كىلومېتىر جايدا. 36 ئائىلە، 128 نوپۇس، 270 مو تېرىم يەرى بار. ئەسلىدە كىشىلەرنىڭ لەقىمى بولۇپ، كېيىن كەنت نامى قىلىپ قوللىنىلغان.

دارائگومەھەللە

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جاينىڭ شەرقى شىمالىدىكى 2.7 كىلومېتىرجايدا، 28 ئائىلە، 126 نوپۇس، 240 مو تېرىدىم يېرى بار. «تاراڭگۇ» لەقەملىك كىشىلەر مەھەللىسىنى كۆرسىتىدۇ.

جايئېرىق كەنت كومىتېتى تۇرۇشلۇق ئورنى جايئېرىقتا.

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جاينىڭ شەرقى جەنۇبىدىكى 2.4 كىلومېتىر جايدا. زېمىنى تەكشى، ئۈچ تەبىئىي كەنت، 154 ئائىلە، 764 نوپۇس بار. دېھقانچىلىقنى ئاساس قىلىدۇ. تېرىدىم يېرى 1770 مو، ئاساسى مەھسۇلاتى بۇغداي، قوناق، پاختا، قوشۇمچە مايلىقدان، پىلە، ئۈزۈمچىلىك بىلەن شۇغۇللىنىدۇ. تاشيوللار ھەممە كەنتكە تۇتىشىدۇ. تۇرۇشلۇق كەنت نامى بىلەن ئاتالغان.

1958 ـ يىلى قىزىلبايراق كوممۇنا 5 ـ دادۈي بولغان. 1979 ـ يىلى سامپۇل كوممۇنا جايئېرىق دادۈي دەپ ئۆزگەرتىلگەن. 1984 ـ يىلى سامپۇل يېزا جايئېرىق كەنت كومىتېتى قۇرۇلغان.

جايئېرىق

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جاينىڭ شەرقى جەنۇبىدىكى 2.4 كىلومېتىرجايدا. 89 ئائىلە، 351 نوپۇس، 704 مو تېرىدىم يېرى بار. بۇ يەردىن «جاي» كەنتىگە بىر ئېرىق ئېلىنغانلىقتىن «جايئېرىق» دەپ نام ئالغان. كەنت نامى ئېرىق نامى بىلەن ئاتالغان.

سۆگەتئېرىق

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جاينىڭ شەرقىدىكى 2.5 كىلومېتىر جايدا. 53 ئائىلە، 194 نوپۇس، 529 مو تېرىدىم يېرى بار. ئەسلىدە بۇيەردىكى ئېرىقنىڭ ئىككى ياقىسىغا قاتار قىلىپ سۆگەت ئۆستۈرۈلگەنلىكتىن «سۆگەتئېرىق» دەپ نام ئالغان.

سۆگەتبوستان

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جاينىڭ شەرقى جەنۇبىدىكى 2.9 كىلومېتىر جايدا. 53 ئائىلە، 217 نوپۇس، 539 مو تېرىدىم يېرى بار. ئەسلىدە كەنت ئىچىدە بىر پارچە ئېگىز ئۆسكەن سۆگەتلىك بولغاچقا «سۆگەتبوستان» دەپ نام ئالغان.

قۇرباغ كەنت كومىتېتى تۇرۇشلۇق ئورنى گاچا ئايماق

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جاينىڭ شەرقى شىمالىدىكى 3.5 كىلومېتىر جايدا. زېمىنى تەكشى، ئۈچ تەبىئىي كەنت، 141 ئائىلە، 505 نوپۇس بار. دېھقانچىلىقنى ئاساس قىلىدۇ. تېرىدىم يېرى 1364 مو، ئاساسى مەھسۇلاتى بۇغداي، قوناق، پاختا، بىر باشلانغۇچ مەكتەپ بار. ئاددىي تاشيوللىرى ھەممە كەنتكە تۇتىشىدۇ.

بۇ يەردە ئەسلىدە قۇم دۆۋىلىرى بولۇپ، ئۆسۈملۈكلەر قۇرغاقچىلىققا ئۇچرىغاچقا بۇ يەرنىڭ نامى «قۇرۇق باغ» دەپ ئاتالغان. كېيىن «قۇرباغ» بولۇپ ئۆزگەرگەن.

1958 ـ يىلى قىزىلبايراق كوممۇنا 3 ـ دادۈي بولغان. 1979 ـ يىلى سامپۇل كوممۇنا قۇرباغ دادۈي دەپ ئۆزگەرتىلگەن. 1984 ـ يىلى قۇرباغ كەنت كومىتېتى قۇرۇلغان.

گاچائايەمقى

ئۇرنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جايىنىڭ شەرقى شىمالىدىكى 3.5 كىلومېتىرجايدا. 34 ئائىلە، 165 نوپۇس، 277 مو تېرىم يەرى بار. كىشىلەرنىڭ لەقىمى بىلەن ئاتالغان.

كالۇكۆلبېشى

ئۇرنى: يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جايىنىڭ شەرقى شىمالىدىكى 3.5 كىلومېتىر جايدا. 36 ئائىلە، 142 نوپۇس، 351 مو تېرىم يەرى بار. بۇ كەنتتە تۆگمەنىنىڭ كالۇسى يېنىغا بىر كۆل كولانغانلىقتىن كالۇ كولبېشى دەپ نام ئالغان.

ئايا غمەھەللە

ئۇرنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جايىنىڭ شەرقى شىمالىدىكى 4.7 كىلومېتىر جايدا. 35 ئائىلە، 143 نوپۇس، 379 مو تېرىم يەرى بار. كەنت ئايىغى بولغاچقا شۇنداق ئاتالغان.

قۇتازلەڭگەر كەنت كومىتېتى

تۇرۇشلۇق ئۇرنى جاي كەنتدە

ئۇرنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جايىنىڭ شەرقىدىكى 3.5 كىلومېتىر جايدا. يەر تۈزلۈشى تەكشى، ئۈچ تەبىئىي كەنت، 169 ئائىلە، 695 نوپۇس بار. دېھقانچىلىقنى ئاساس قىلىدۇ. تېرىم يەرى 1852 مو، ئاساسى مەھسۇلاتى بۇغداي، قوناق، پاختا، بىر باشلانغۇچ مەكتەپ بار. تاشيوللىرى ھەممە كەنتكە تۇتىشىدۇ.

بۇ يەر ئاچچىق تاققا يېقىن بولۇپ، قېدىمدىن تارتىپ تاغدىن قوتاز ئېلىپ كىرىپ مۇشۇ كەنتدە قوتاز ئېلىپ ساتىدىغانلارغا بىرلەڭگەر ياساپ بېرىلگەن. شۇنىڭدىن باشلاپ بۇ يەر "قۇتازلەڭگىرى" دەپ ئاتالغان.

1958 ـ يىلى قىزىلبايراق كوممۇنا 4 ـ دادۈي بولغان. 1979 ـ يىلى سابىق كوممۇنا قۇتازلەڭگەر دادۈي دەپ ئۆزگەرتىلگەن. 1984 ـ يىلى قوتازلەڭگەر كەنت كومىتېتى قۇرۇلغان.

جاي

ئۇرنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جايىنىڭ شەرقىدىكى 3.5 كىلومېتىر جايدا. 40 ئائىلە، 113 نوپۇس، 380 مو تېرىم يەرى بار. «جاي» دېگەن موشۇ كەنتتىكى داڭلىق مازارنامى بىلەن قويۇلغان.

ھالۋىچىمەھەللە

ئۇرنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جايىنىڭ شەرقىدىكى 3.9 كىلومېتىر جايدا. 33 ئائىلە، 126 نوپۇس، 301 مو تېرىم يەرى بار. بۇ كەنتكە ئەڭ بۇرۇن كەلگەن كىشىلەر ھالۋا ئېتىپ ئىچىشنى ياخشى كۆرگەچكە شۇنداق نام ئالغان.

جىگدىلىك

ئۇرنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جايىنىڭ شەرقىدىكى 5.5 كىلومېتىر جايدا. تۆت ئەتراپى جاڭگال، 19 ئائىلە، 90 نوپۇس، 233 مو تېرىم يەرى بار. كەنت بولۇشتىن بۇرۇن بۇ يەردە بىرپارچە جىگدىلىك بولغاچقا «جىگدىلىك» دەپ نام ئالغان.

ئىلدام كەنت كومىتېتى

تۇرۇشلۇق ئۇرنى ئىلدام كەنتدە

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جاينىڭ غەربىدىكى 3 كىلومېتىر جايدا. زېمىنى تەكشى، ئېككى تەبىئىي كەنت، 130 ئائىلە، 474 نوپۇس بار. دېھقانچىلىقنى ئاساس قىلىدۇ. تېرىم يېرى 1449 مو، ئاساسى مەھسۇلاتى بۇغداي، قوناق، پاختا، قوشۇمچە مايلىقدان پىلە ئۈژمىچىلىك بىلەن شۇغۇللىنىدۇ. تۇرۇشلۇق كەنت نامى بىلەن ئاتالغان، تاشيولى ھەرقايسى كەنتلەرگە تۇتىشىدۇ.

1958 ـ يىلى قىزىلبايراق كوممۇنا 3 ـ باشقۇرۇش رايون 1 ـ دادۈي بولغان. 1979 ـ يىلى سامپۇل كوممۇنا ئىلدام دادۈي دەپ ئۆزگەرتىلگەن. 1984 ـ يىلى ئىلدام كەنت كومىتېتى قۇرۇلغان.

ئىلدام

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جاينىڭ غەربىدىكى 3 كىلومېتىرجايدا، 71 ئائىلە، 256 نوپۇس، 307 مو تېرىم يېرى بار. بۇ كەنتنىڭ يەر زېمىنى پەس، ئۆستەڭ ئېگىزدە بولغاچقا سۇ تېز ئاققان، شۇڭا ئىلدام دەپ ئاتالغان. «ئىلدام» يەرلىك شېۋە تىلدا تېز مەنىسى بار.

دولبويى

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جاينىڭ غەربىي جەنۇبىدىكى 3.7 كىلومېتىر جايدا، 59 ئائىلە، 219 نوپۇس، 670 مو تېرىم يېرى بار. بۇ كەنت دىل ئۆستىڭىنىڭ بويىغا جايلاشقانلىقتىن دىلبويى دەپ نام ئالغان.

قىيقو كەنت كومىتېتى تۇرۇشلۇق ئورنى پورمەھەللىسىدە

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جاينىڭ غەربىي جەنۇبىدىكى 2.7 كىلومېتىر جايدا. يەرتۈزۈلىشى جەنۇبى ئېگىز، شەرقى پەس، تۆت تەبىئىي كەنت، 143 ئائىلە، 487 نوپۇس بار. دېھقانچىلىقنى ئاساس قىلىدۇ. تېرىم يېرى 1479 مو، ئاساسى مەھسۇلاتى بۇغداي، قوناق، پاختا، قوشۇمچە مايلىقدان، پىلە ئۈژمىچىلىك بىلەن شۇغۇللىنىدۇ. بىر باشلانغۇچ مەكتەپ بار. ئاددى تاشيوللىرى ھەممە كەنتكە تۇتىشىدۇ.

قىيقونىڭ مەنىسى ھازىر ئېنىق ئەمەس.

1958 ـ يىلى قىزىلبايراق كوممۇنا 3 ـ باشقۇرۇش رايون 2 ـ دادۈي بولغان. 1979 ـ يىلى سامپۇل كوممۇنا باش قىيقو دادۈي دەپ ئۆزگەرتىلگەن. 1984 ـ يىلى قىيقو كەنت كومىتېتى قۇرۇلغان.

پورمەھەللە

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جاينىڭ غەربىي جەنۇبىدىكى 2.7 كىلومېتىرجايدا. 37 ئائىلە، 125 نوپۇس، 349 مو تېرىم يېرى بار. كەنت نامى كىشىلەرنىڭ لەقىمى بىلەن ئاتالغان.

پادىچىمەھەللە

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جاينىڭ غەربىي جەنۇبىدىكى 3.9 كىلومېتىر جايدا، 33 ئائىلە، 115 نوپۇس، 356 مو تېرىم يېرى بار. بۇ كەنتنىڭ ئادەملىرى بۇرۇن باشقىلارنىڭ چارۋامال-لىرىنى چۆل-تاغلاردا ۋاكالىتەن بېقىپ بېرىپ تۇرمۇش كۆچۈرگەنلىكتىن، پادىچىمەھەللە دەپ نام ئالغان.

قۇمباغ

ئۇرنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جايىنىڭ غەربىي جەنۇبىدىكى 3.9 كىلومېتىر جايدا. 56 ئائىلە، 120 نوپۇس، 386 مو تېرىم يېرى بار. يەرلىرى قۇملۇق بولغاچقا شۇنداق نام ئالغان.

دۆڭمەھەللە

ئۇرنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جايىنىڭ غەربىي جەنۇبىدىكى 3.9 كىلومېتىرجايدا، 37 ئائىلە، 127 نوپۇس، 380 مو تېرىم يېرى بار. بۇ كەنتنىڭ زېمىنى دۆڭدە بولغاچقا «دۆڭمەھەللە» دەپ نام ئالغان.

كۆكۆلا كەنت كومىتېتى تۇرۇشلۇق ئورنى كۆكۆلا كەنتىدە

ئۇرنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جايىنىڭ غەربىدىكى 5.8 كىلومېتىر جايدا. جەنۇب تەرىپى ساي، زېمىنى تەكشى، ئۈچ تەبىئىي كەنت، 132 ئائىلە، 490 نوپۇس، 938 مو تېرىم يېرى بار. ئاساسى مەھسۇلاتى بۇغداي، قوناق، پاختا، قوشۇمچە مايلىقدان، پىلە ئۈژمىچىلىك بىلەن شۇغۇللىنىدۇ. تاشيوللىرى ھەممە كەنتكە تۇتىشىدۇ. تۇرۇشلۇق كەنت نامى بىلەن ئاتالغان.

1958-يىلى قىزىلبايراق كوممۇنا 3-باشقۇرۇش رايون 3-دادۈي بولغان. 1978-يىلى سامپۇل كوممۇنا كۆكۆلا دادۈي دەپ ئۆزگەرتىلگەن 1984-يىلى كۆكۆلا كەنت كومىتېتى قۇرۇلغان.

كۆكۆلا

ئۇرنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جايىنىڭ غەربىدىكى 5.8 كىلومېتىر جايدا. 33 ئائىلە، 162 نوپۇس، 225 مو تېرىم يېرى بار. «كۆكۆلا»نىڭ مەنىسى ھازىرچە ئېنىق ئەمەس.

ماتاڭمەھەللە

ئۇرنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جايىنىڭ غەربىي جەنۇبىدىكى 5.9 كىلومېتىر جايدا. 34 ئائىلە، 126 نوپۇس، 270 مو تېرىم يېرى بار. ئىلگىرى بۇكەنتتە ماتاڭ ئېتىپ ساتىدىغان كىشىلەر كۆپ بولغاچقا «ماتاڭمەھەللە» دەپ نام ئالغان.

پادىچىمەھەللە

ئۇرنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جايىنىڭ غەربىي جەنۇبىدىكى 5.3 كىلومېتىرجايدا. 33 ئائىلە، 109 نوپۇس، 228 مو تېرىم يېرى بار. ئىلگىرى بۇيەردىكى دېھقانلار باشقىلارنىڭ ماللىرىنى تاغدا بېقىپ بېرىپ ھەق ئېلىپ تۇرمۇش كۆچۈرگەن. شۇڭا «پادىچىمەھەللە» دەپ نام ئالغان.

سامپۇلسېرىق كەنت كومىتېتى تۇرۇشلۇق ئورنى چاپاقمەھەللىدە

ئۇرنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جايىنىڭ غەربىي جەنۇبىدىكى 7 كىلومېتىر جايدا. جەنۇبى سايلىق، ھەم ئېگىز، شىمالى پەس، يانتۇ، ئۈچ تەبىئىي كەنت، 184 ئائىلە، 657 نوپۇس بار، دېھقانچىلىقنى ئاساس قىلىدۇ. تېرىم يېرى 1729 مو، ئاساسى مەھسۇلاتى بۇغداي، قوناق، پاختا، قوشۇمچە مايلىقدان، پىلە ئۈژمىچىلىك بىلەن شۇغۇللىنىدۇ. بىر باشلانغۇچ مەكتەپ بار. تاشيوللىرى ھەرقايسى كەنتلەرگە تۇتىشىدۇ.

بۇ كەنتنىڭ جەنۇبىدىكى ساي تەرەپتىن بىر ئېرىق ئېلىنغان بولۇپ «ساي ئېرىق» دەپ نام ئالغان. كېيىن «سېرىق» بولۇپ ئۆزگەرگەن.

1958 - يىلى قىزىلبايراق كوممۇنا 3 - باشقۇرۇش رايون 4 - دادۈي بولغان. 1979 - يىلى ساھپۇل كوممۇنا سېرىق دادۈي دەپ ئۆزگەرتىلگەن. ناھىيە تەۋەسىدە ئوخشاش دەرىجىلىك "سېرىق" كەنتتىن ئىككىسى بولغاچقا، 1984 - يىلى ساھپۇل يېزا نامى قوشۇلۇپ، ساھپۇلسېرىق دەپ ئاتالغان ۋە كەنت كومىتېتى قۇرۇلغان.

چاپاقمەھەللە

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جاينىڭ غەربىي جەنۇبىدىكى 7 كىلومېتىر جايدا. 34 ئائىلە، 133 نوپۇس، 372 مو تېرىم يەرى بار. كىشىلەرنىڭ لەقىمى بىلەن ئاتالغان.

كىلەمەھەللە

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جاينىڭ غەربىدىكى 7.2 كىلومېتىر جايدا، 35 ئائىلە، 112 نوپۇس، 298 مو تېرىم يەرى بار. بۇ يەردە ئەسلىدە كىلە كۆپ بولغاچقا شۇنداق نام ئالغان.

شاخامەھەللە

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جاينىڭ غەربىي جەنۇبىدىكى 9 كىلومېتىر جايدا. 27 ئائىلە، 91 نوپۇس، 260 مو تېرىم يەرى بار. بۇ كەنتتىكىلەر بۇرۇن شاخا ئىشلەپچىقىرىش بىلەن شۇغۇللانغانلىقتىن «شاخامەھەللە» دەپ نام ئالغان.

تۇرۇشلۇق ئۇنى قارايانتاقتا.

قارايانتاق كەنت كومىتېتى

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جاينىڭ غەربىي جەنۇبىدىكى 16.8 كىلومېتىر جايدا. تاغ باغرىدىكى سايلىقتا جايلاشقان. زېمىنى تەكشى، ئۈچ تەبىئىي كەنت، 227 ئائىلە، 932 نوپۇس بار. دېھقانچىلىقنى ئاساس قىلىدۇ. 2395مو تېرىم يەرى بار. ئاساسى مەھسۇلاتى بۇغداي، قوناق، پاختا، قوشۇمچە مايلىقدان، پىلە، ئۈزۈمچىلىك بىلەن شۇغۇللىنىدۇ. بىر باشلانغۇچ مەكتەپ بار. تاشيولى ھەرقايسى كەنتلەرگە تۇتىشىدۇ. تۇرۇشلۇق كەنت نامى بىلەن ئاتالغان.

1958 - يىلى قىزىلبايراق كوممۇنا 4 - باشقۇرۇش رايون 1 - دادۈي بولغان. 1979 - يىلى ساھپۇل كوممۇنا قارايانتاق دادۈي دەپ ئۆزگەرتىلگەن. 1984 - يىلى قارايانتاق كەنت كومىتېتى قۇرۇلغان.

قارايانتاق

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جاينىڭ غەربىي جەنۇبىدىكى 16.8 كىلومېتىر جايدا. يەرشەكلى ئېگىز - پەس، قۇم دۆڭلىرى كۆپرەك، 145 ئائىلە، 520 نوپۇس، 1463 مو تېرىم يېرى بار. ئەسلى بۇ يەردە يانتاق كۆپ ئۆسكەچكە «قارايانتاق» دەپ نام ئالغان.

ئۆتەڭ

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جاينىڭ غەربىي جەنۇبىدىكى 17 كىلومېتىر جايدا. 64 ئائىلە، 227 نوپۇس، 490 مو تېرىم يېرى بار. ئەسلىدە بۇ يەردە ئەتىياز، كۈز پەسىللىرى تاققا بېرىپ كېلىدىغان قويچىلار قونىدىغان بىر ئۆتەڭ بولغاچقا شۇنداق نام ئالغان.

قازملىق

ئۇرنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جاينىڭ غەربىي جەنۇبىدىكى 19.5 كىلومېتىر جايدا. 19 ئائىلە، 76 نوپۇس، 252 مو تېرىم يېرى بار. ئەسلىدە بۇ يەردىن كىشىلەر قاشتېشى، ئالتۇن قازغاچقا «قازملىق» دەپ نام ئالغان.

بىزلىي كەنت كومىتېتى

تۇرۇشلۇق ئۇرنى بىزلىيدا.

ئۇرنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جاينىڭ غەربىي جەنۇبىدىكى 15 كىلومېتىر جايدا. زېمىنى تاغ باغرىدىكى ئېگىز-پەس جايغا جايلاشقان. بىر تەبىئىي كەنت، 327 ئائىلە، 1073 نوپۇس بار. دېھقانچىلىقنى ئاساس قىلىدۇ. تېرىم يېرى 2916 مو، ئاساسىي مەھسۇلاتى بۇغداي، قوناق، پاختا، قوشۇمچە مايلىقدان، پىلە ئۈژمىچىلىك بىلەن شۇغۇللىنىدۇ. بىر باشلانغۇچ مەكتەپ بار. تاشيولى ھەرقايىسى كەنتلەرگە تۇتىشىدۇ. تۇرۇشلۇق كەنت نامى بىلەن ئاتالغان.

1958-يىلى قىزىلبايراق كوممۇنا 18-دادۈي بولغان. 1979-يىلى سامپۇل كوممۇنا بىزلىي دادۈي دەپ ئۆزگەرتىلگەن، 1984-يىلى بىزلىي كەنت كومىتېتى قۇرۇلغان.

بىزلىي

ئۇرنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جاينىڭ غەربىي جەنۇبىدىكى 15 كىلومېتىرجايدا. 327 ئائىلە، 1073 نوپۇس، 2016 مو تېرىم يېرى بار. «بىزلىي» دېگەن نامنىڭ مەنىسى ئېنىق ئەمەس.

ئاياغبىزلىي كەنت كومىتېتى

تۇرۇشلۇق ئۇرنى ئاياغبىزلىي كەنتىدە

ئۇرنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جاينىڭ غەربىي جەنۇبىدىكى 14 كىلومېتىر جايدا. يەرشەكلى جەھەتتە ئېگىز قۇم دۆۋىلىرى بار. ئىككى تەبىئىي كەنت، 171 ئائىلە، 705 نوپۇس بار. دېھقانچىلىقنى ئاساس قىلىدۇ. 1842 مو تېرىم يېرى بار. ئاساسىي مەھسۇلاتى بۇغداي، قوناق، پاختا، قوشۇمچە مايلىقدان، پىلە، ئۈژمىچىلىك بىلەن شۇغۇللىنىدۇ. بىر باشلانغۇچ مەكتەپ بار، يېزىلىق ھۆكۈمەتكە ۋە ھەرقايىسى كەنتلەرگە بارىدىغان تاشيولى بار.

بىزلىي كەنتىنىڭ ئايىغىغا جايلاشقانلىقى ئۈچۈن «ئاياغبىزلىي» دەپ نام ئالغان.

1979-يىلى سامپۇل كوممۇنا ئاياغبىزلىي دادۈي بولغان. 1984-يىلى ئاياغبىزلىي كەنت كومىتېتى قۇرۇلغان.

شامالباغ

ئۇرنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جاينىڭ غەربىي جەنۇبىدىكى 14 كىلومېتىر جايدا. يەر-تۈزلىشى ئېگىز، 42 ئائىلە، 119 نوپۇس، 330 مو تېرىم يېرى بار. بۇكەنت سايغا تۇتاشقان بولۇپ، شامال كۆپ چىققاچقا «شامالباغ» دەپ نام ئالغان.

يېستام

ئۇرنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جاينىڭ غەربىي جەنۇبىدىكى 14.5 كىلومېتىر جايدا. زېمىنى ئېگىز-پەس. 37 ئائىلە، 148 نوپۇس، 380 مو تېرىم يېرى بار. بۇ كەنت ساي بىلەن تۇتىشىدۇ. جەنۇب تەرىپىدە ئېگىز قىر داۋان بولۇپ، خوددى يىقىلىش ئالدىدىكى تامغا ئوخشىغاچقا،

يېستام دەپ ئاتالغان. يېسى دېگەن ساڭايان مەنىدە.

قۇرۇقمەھەللە كەنت كومىتېتى تۇرۇشلۇق ئورنى قۇرۇقمەھەللىدە

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جاينىڭ غەربى جەنۇبىدىكى 12 كىلومېتىر جايدا. يەر-تۈزلىشى ئېگىز-پەس، بىر تەبىئىي كەنت، 126 ئائىلە، 464 نوپۇس بار. دېھقانچىلىقنى ئاساس قىلىدۇ. 1200 مو تېرىم يەرى بار. ئاساسى مەھسۇلاتى بۇغداي، قوناق، پاختا، قوشۇمچە مايلىق-دان، پىلە ئۈزۈمچىلىك بىلەن شۇغۇللىنىدۇ. بىر باشلانغۇچ مەكتەپ بار. تاشيولى ھەممە كەنتكە تۇتىشىدۇ. تۇرۇشلۇق كەنت نامى بىلەن ئاتالغان.

1958-يىلى قىزىلبايراق كوممۇنا 11-دادۈي بولغان، 1979-يىلى سامپۇل كوممۇنا قاراقىر دادۈي دەپ ئۆزگەرتىلگەن، 1984-يىلى نامى قۇرۇقمەھەللە دەپ ئۆزگەرتىلىپ كەنت كومىتېتى قۇرۇلغان.

قۇرۇقمەھەللە

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جاينىڭ غەربى جەنۇبىدىكى 12 كىلومېتىر جايدا. 126 ئائىلە، 464 نوپۇس، 1200 مو تېرىم يەرى بار. زېمىنى قۇم تۇپراق، ساي لېۋىگە جايلاشقان، شامال كۆپ چىقىدۇ. شۇڭا قۇرۇقمەھەللە دېيىلگەن.

ئاچچىق كەنت كومىتېتى تۇرۇشلۇق ئورنى ئاچچىق

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جاينىڭ جەنۇبىدىكى 26.2 كىلومېتىر جايدا. بۇ كەنت ئاچچىق تاغ جىلغىسىغا جايلاشقان. يەرتۈزلىشى ئېگىز-پەس، ئاچچىق دەرياسى بۇ تاغ جىلغىسىنى باشتىن ئاخىرغىچە كېسىپ ئۆتىدۇ. تېرىم يەرلىرى دەريانىڭ ئىككى قىرغىقىغا جايلاشقان. 10 تەبىئىي كەنت، 262 ئائىلە، 1065نوپۇس بار. تېرىم يەرى 2612 مو، يېرىم دېھقانچىلىق، يېرىم چارۋىچىلىق رايونى ھېساپلىنىدۇ. ھازىر قوتاندا بار چارۋا 9798 تۇياق. بەش ئوقۇتۇش نوقتىسى ھەرقايسى تەبىئىي كەنتلەرگە تارالغان.

1958-يىلى قىزىلبايراق كوممۇنا ئاچچىق باشقۇرۇش رايون بولغان، تەۋەلىكىدە ئۈچ دادۈي 11 ئىشلەپچىقىرىش دۈيى بار ئىدى. 1984-يىلى ھەممىنى بىرلەشتۈرۈپ ئاچچىق كەنت كومىتېتى قۇرۇلغان.

ئاچچىق

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جاينىڭ جەنۇبىدىكى 26 كىلومېتىر جايدا. 17 ئائىلە، 36 نوپۇس، 210 مو تېرىم يەرى بار. ئاچچىق دەرياسى كەڭ تۈزلۈقسايدىن ئۆتكەندە سۈيى ئاچچىق، تۇزلۇق بولغاچقا شۇنداق نام ئالغان.

بۆلەيلىك

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جاينىڭ جەنۇبىدىكى 27 كىلومېتىر جايدا. 95 ئائىلە، 592 نوپۇس، 1014 مو تېرىم يەرى بار. قوتاندا ساقلىنىۋاتقان چارۋا 3104 تۇياق، بۇ كەنت ئەتراپىدىكى تاغدىن بۆلەي تاش كۆپ چىققاچقا شۇنداق نام ئالغان.

سەجەتوغراق

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جاينىڭ جەنۇبىدىكى 27 كىلومېتىر جايدا. 32 ئائىلە،

202 نوپۇس، 260 مو تېرىم يېرى بار. بۇ يەردە بىرتۇپ توغراق بولۇپ، تېرىقچىلىق قىلغىلى كەلگەن دېھقانلار خالتا-خوجۇنلىرىنى توغراققا ئېلىپ قويىدىكەن. شۇڭا سەجەتوغراق دەپ نام ئالغان. سەجە-يەرلىك خەلقلەرنىڭ ئائىلە سايمانلىرىدىن بىرى.

ئوتتۇرا قىر

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جاينىڭ جەنۇبىدىكى 30 كىلومېتىر جايدا. 20 ئائىلە، 84 نوپۇس بار. چارۋىچىلىق رايونى.

ئۆژمەمازار

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جاينىڭ جەنۇبىدىكى 35 كىلومېتىر جايدا. 19 ئائىلە، 76 نوپۇس بار، يېرىم دېھقانچىلىق، يېرىم چارۋىچىلىق رايونى، بۇ يەردە داڭلىق بولغان بىرقەدىمكى مازار بولۇپ، كەنت نامى شۇ مازار نامى بىلەن ئاتالغان.

ئۇلۇغبەل

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جاينىڭ جەنۇبىدىكى 25.5 كىلومېتىر جايدا، 33 ئائىلە، 366 نوپۇس، 250 مو تېرىم يېرى بار. يېرىم دېھقانچىلىق، يېرىم چارۋىچىلىق رايونى. رىۋايەتلەردە ئېيتىلىشىچە بۇندىن 900 يىللار بۇرۇن ئىسلام دىنى تارقاتقۇچى ئۇلۇغ كىشىلەر مۇشۇ تاغ بېشىدا دەم ئالغان. شۇڭا تاغنىڭ شەكلى بىلەن قوشۇلۇپ «ئۇلۇغبەل» دەپ ئاتالغان.

كالتەبەل

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جاينىڭ جەنۇبىدىكى 22.5 كىلومېتىر جايدا. 33 ئائىلە، 161 نوپۇس، 180 مو تېرىم يېرى بار. تاغنىڭ شەكلىگە قاراپ «كالتەبەل» دەپ نام قويۇلغان.

يانتاقلىق

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جاينىڭ جەنۇبىدىكى 19 كىلومېتىر جايدا. 35 ئائىلە، 129 نوپۇس، 280 مو تېرىم يېرى بار. بۇ يەردە ئەسلىدە بىرپارچە يانتاقلىق بولغاچقا شۇنداق نام ئالغان.

چوقالىق

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جاينىڭ جەنۇبىدىكى 20 كىلومېتىر جايدا. 32 ئائىلە، 148 نوپۇس، 245 مو تېرىم يېرى بار. بۇ كەنت تاغ چوققىلىرى كۆپ يەرگە جايلاشقانلىقى ئۈچۈن چوقالىق دەپ نام ئالغان. بۇ يەردىكى تاغدىن ئوتقا چىدامىلىق توپا كۆپ چىقىدۇ.

ئاچچىقلەڭگەر

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جاينىڭ غەربى جەنۇبىدىكى 10 كىلومېتىر جايدا. 17 ئائىلە، 81 نوپۇس، 164 مو تېرىم يېرى بار. بۇ يەردە ئىلگىرى ئاچچىق تاققا چىقىدىغان، تاغدىن چۈشىدىغانلار قونۇپ ئۆتىدىغان لەڭگەر بولغاچقا شۇنداق نام ئالغان.

تۇرۇشلۇق ئورنى يېڭىلەڭگەردە

يېڭىلەڭگەر كەنت كومىتېتى

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جاينىڭ شەرقى شىمالىدىكى 20 كىلومېتىر جايدا، چوڭ ساي ئوتتۇرىسىغا جايلاشقان. زېمىنى چۆل تۈزلەڭلىك، بىر تەبىئىي كەنت، 64 ئائىلە، 263 نوپۇس،

بار. دېھقانچىلىقنى ئاساس قىلىدۇ. تېرىم يېرى 1064 مو. ئاساسى مەھسۇلاتى بۇغداي، قوناق، پاختا، قوشۇمچە مايلىقدان تېرىلىدۇ. بىر باشلانغۇچ مەكتەپ بار. ئاددى تاشيولى لوپ- چىرا تاشيولىغا تۇتىشىدۇ. تۇرۇشلۇق كەنتنىڭ نامى بىلەن ئاتالغان.

بۇ يەر ئەسلى لوپ ۋە خوتەندىن چىرىغا بارىدىغان يول بويى بولۇپ 80 يىلدىن بۇيان ئالتە ئائىللىك ئادەم كۆچۈپ كېلىپ لەڭگەر سالغان. 1960 - يىلى ئادەم يۆتكەپ بوزيەر ئېچىپ كەنت قىلغان ۋە سامپۇل كوممۇنىغا تەۋە يېڭىلەڭگەر دېھقانچىلىق مەيدان 1 - دادۈي بولغان. 1979 - يىلى سامپۇل كوممۇنا يېڭىلەڭگەر 1 - دادۈي بولغان. 1984 - يىلى سامپۇل يېزا يېڭىلەڭگەر كەنت كومىتېتى قۇرۇلغان.

يېڭىلەڭگەر

ئۇرنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جايىنىڭ شەرقى شىمالىدىكى 18 كىلومېتىرجايىدا. 64 ئائىلە، 263 نوپۇس، 1064 مو تېرىم يېرى بار. تەخمىنەن 80 يىللاردىن بۇيان بۇ يەردە لەڭگەر بولغاچقا شۇنداق نام ئالغان.

بوستانكۆل كەنت كومىتېتى تۇرۇشلۇق ئۇرنى بوستانكۆلدە

ئۇرنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جايىنىڭ شەرقى شىمالىدىكى 19 كىلومېتىرجايىدا. زىمىنى قۇم تۈزلەڭلىك، ئۈچ تەبىئىي كەنت، 130 ئائىلە، 500 نوپۇس بار. دېھقانچىلىقنى ئاساس قىلىدۇ. 3900 مو تېرىم يېرى بار. ئاساسى مەھسۇلاتى بۇغداي قوناق، پاختا، قوشۇمچە مايلىقدان تېرىلىدۇ. بىر باشلانغۇچ مەكتەپ بار. شەرقتىن بەشتوغراققا، غەربتىن لوپقا بارىدىغان ئاددى تاشيولى بار. تۇرۇشلۇق كەنت نامى بىلەن ئاتالغان.

1960 - يىلى يېڭى ئېچىلغان ۋاقتىدا قىزىلبايراق كوممۇنا دېھقانچىلىق مەيدان 4 - دادۈي بولغان. 1983 - يىلى سامپۇل كوممۇنا بوستانكۆل دادۈي دەپ نام بېرىلگەن. 1984 - يىلى ئەسلىدىكى سايباغ، نۇرباغ دادۈيلىرى بىلەن بىرلەشتۈرۈپ بوستانكۆل كەنت كومىتېتى قۇرۇلغان.

بوستانكۆل

ئۇرنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جايىنىڭ شەرقى شىمالىدىكى 19 كىلومېتىرجايىدا. 41 ئائىلە، 174 نوپۇس، 1260 مو تېرىم يېرى بار. بۇكەنتتە ساي ئوتتۇرىسىدىن ئۇچۇق كۆرۈنۈپ تۇرغان، ئەتراپىغا سۆگەت سېلىنغان بىركۆل بولۇپ، 1984 - يىلى بوستانكۆل دەپ نام قويۇلغان.

نۇرباغ

ئۇرنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جايىنىڭ شەرقى شىمالىدىكى 20 كىلومېتىرجايىدا. 47 ئائىلە، 207 نوپۇس، 1474 مو تېرىم يېرى بار. زىمىنى ئېگىزدە بولۇپ، يىراقتىن قارىسا ناھايىتى گۈزەل كۆرۈنگەچكە 1984 - يىلى «نۇرباغ» دەپ نام بېرىلگەن.

سايباغ

ئۇرنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جايىنىڭ شەرقى شىمالىدىكى 22 كىلومېتىرجايىدا. 41 ئائىلە، 170 نوپۇس، 1290 مو تېرىم يېرى بار. بۇ كەنت ساي بىلەن تۇتۇشۇپ تۇرغاچقا 1984 - يىلى سايباغ دەپ نام بېرىلگەن.

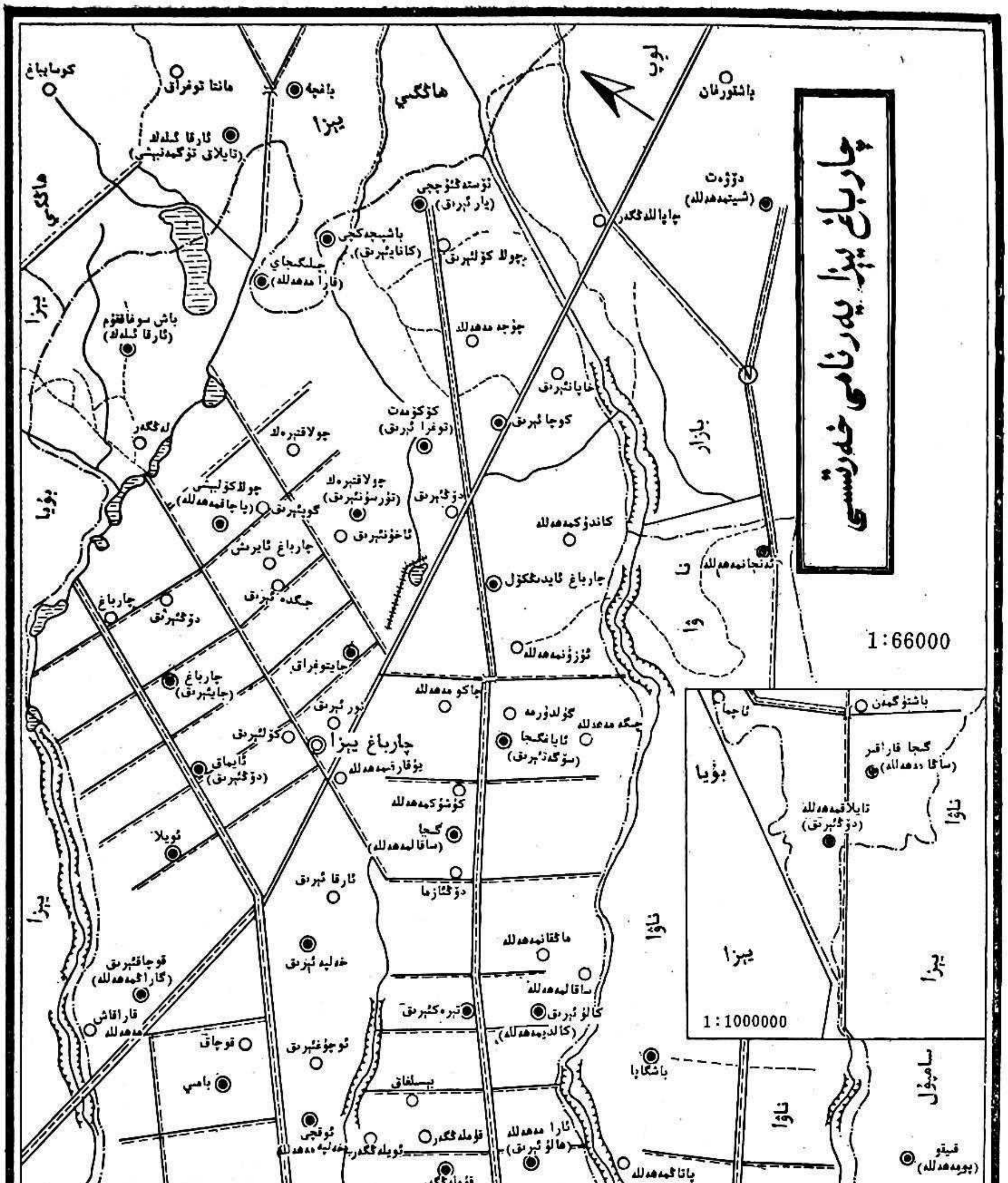
چارباغ يېزا يەر نامى خەرىتىسى
1:66000
چارباغ يېزا
يېزا
ھاڭگىي
بۇيا
تاۋا
بازار
مانتا توغراق
بانجە
كومابباغ
دۆۋەت
(شېيتمەھەللە)
چارباغ ئايدىڭكۆل
كاندۆكمەھەللە
جىلگىجاي
(قارا مەھەللە)
جوزجە مەھەللە
ئوستەڭئۆزجى
(يار ئېرىق)
كوچا ئېرىق
كۆكۆزەت
(توغرا ئېرىق)
چولاقتېرەك
چارباغ
(جايئېرىق)
جايتوغراق
نور ئېرىق
كۆلئېرىق
ئايماق
(دۆڭئېرىق)
ئويلا
قاراقاش
مەھەللە
قوچاق
بامىي
ئوقچى
دۆڭئازما
خەلپە ئېرىق
ماقتامەھەللە
ساقالمەھەللە
كالۇئېرىق
(كالدىمەھەللە)
باشقايا
ئارا مەھەللە
(ھالۇئېرىق)
پاتامەھەللە
ئۆزمەجاي
ساقا
ياركەنت
ئوتتوراكونزى
نوگايمەھەللە
ھەيرانباغ
(كوقتاي)
كۆكۆلا
قىيتو
سامپۇل
سامپۇلسېرىق
(جاپاقمەھەللە)
گاپا ئايرىش
كۆجەتمەھەللە
تېترباغ
(تاماق)
باشتوگمن
گجا قاراقىر
تايلاقمەھەللە
(دۆڭئېرىق)
1:1000000

چارباغ يېزىسىنىڭ ئومۇمىي ئەھۋالى

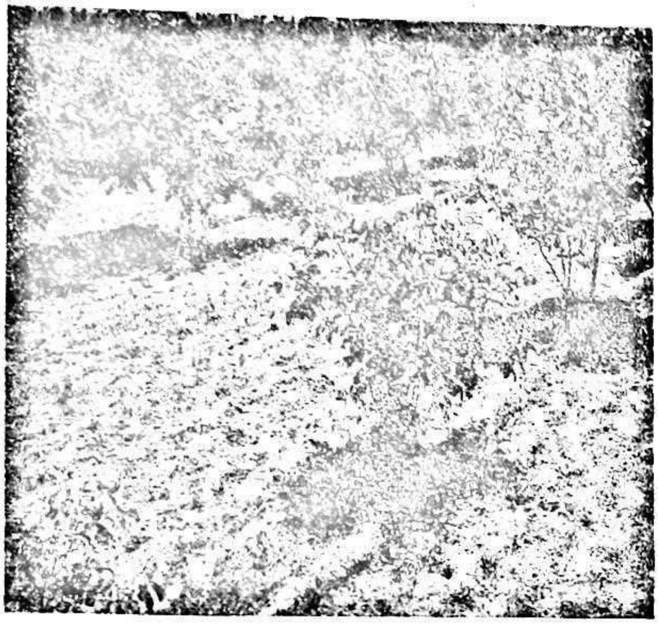

ياپ-يېشىل ياڭاقزارلىق.

چارباغ يېزىسى لوپ شەھەر ئىچىنىڭ غەربىدىكى 9 كىلومېتىر جايدا. غەربى بۇيا يېزىسى بىلەن قارا سۇ (هاڭگىي) ئۆستىڭى ئارقىلىق چېگرىلىنىدۇ. شەرقى راخمانپۇر ئۆستىڭى بىلەن چېگرىلىنىپ، لوپ بازىرى بىلەن تۇتۇشىدۇ. جەنۇب تەرىپى ناۋا يېزىسى بىلەن تۇتۇشىدۇ. شەرقى شىمال تەرەپتىن هاڭگىي يېزىسى بىلەن قوشنا، شىمال تەرىپى تەكلىماكان چۆلىگە تۇتۇشىدۇ. جەنۇپتىن شىمالغا ئۇزۇنلىقى تەخمىنەن 36 كىلومېتىر. شەرقتىن غەربكە كەڭلىگى تەخمىنەن 8 كىلومېتىر. ئومۇمى يەر كۆلىمى 288 كۋادرات كىلومېتىر، 32 كەنت كومىتېتى، 69 تەبىئى كەنت، 7128 ئائىلە، 26 مىڭ 591 نوپۇس بار. بۇنىڭدىن ئۇيغۇرلار 26 مىڭ 580 كىشى، خەنزۇ 11كىشى، يېزىلىق هۆكۇمەت كۆلئېرىق كەنتىكە جايلاشقان. ماڭ-يا تاشيولى بۇ يېزىنىڭ ئوتتۇرا قىسمىدىن توغرىسىغا كىسىپ ئۆتىدۇ.

«چارباغ» "تۆت چاسا باغ" دېگەن مەنىدە بولۇپ، كۆچمە مەنىسى چوڭ باغ. بۇنىدىن 350 يىل بۇرۇن بۇ يەرگە موللا ئىسلام، موللا سەيۋار، موللا دولان، هاۋازغوجا دىگەن تۆت كىشى تۆت جايدا ئايرىم-ئايرىم ئۆي-ماكان تۇتقان. كېيىن تۆت ئەتراپىنى تۇتاشتۇرۇپ، چوڭ باغ هاسىل قىلغان. ۋە چارباغ دەپ ئاتالغان دېگەن رىۋايەت بار. «چار» پارسچە «تۆت» دىگەن

مەنىدە بولۇپ، «چارباغ» ئۇزاق مۇددەت قوللىنىش جەريانىدا «چاۋاغ»قا ئۆزگىرىپ كەتكەن. لېكىن چارباغنىڭ تارىخى توغرىسىدا ھېچ قانداق يازما خاتىرىلەر تېپىلمىدى.

«چارباغ»نىڭ «دۈشەنبە بازار» دېگەن نامىمۇ بار. بۇرۇن ھەر ھەپتىنىڭ دۈشەنبە كۈنى بازار قىزىغانلىقتىن شۇنداق ئاتالغان ۋە ئۇزاق مۇددەتتىن بۇيان دۈشەنبە بازار دەپ ئاتاپ ئادەتلىنىپ قالغان.

ناھىيە قۇرۇلغىچە چارباغ كېرىيە ناھىيىسىگە قاراشلىق ئىدى. ناھىيە قۇرۇلغان چاغدا 23 كەنت بىلەن بىرگە لوپ ناھىيىسىگە ئايرىلدى ۋە سامپۇل مىڭنىڭ تەۋەلىكىدە بولدى. 1934-يىلى چارباغ پۈتۈن ناھىيىدىكى ئالتە رايوننىڭ بىرى بولغان شىشاڭ (غەربىي يېزا) 4-رايون بولدى ۋە ئۇنىڭغا ئالتە كەنت تەۋە قىلىندى. 1938-يىلى شىشاڭ (غەربىي يېزا) 3-رايونغا ئۆزگەرتىلدى. 1942-يىلى پۈتۈن ناھىيە سەككىز رايونغا ئايرىلغاندا چارباغ 5-رايونغا ئۆزگەرتىلدى. ئۇنىڭغا 19 كەنت تەۋە بولدى. 1944-يىلى پۈتۈن ناھىيىدە بوجاڭ-جاجاڭ تۈزۈمى يولغا قويۇلغاندا چارباغ شىيشىڭ (غەربىي ئاۋات)، رىن يي (ئىشىنىش)، مىن فىڭ (خەلقنى بېيىتىش) دېگەن ئۈچ يېزىغا ئايرىلدى. 1947-يىلى گىجا، چالمىي، بامىي، جىمىي قاتارلىق يېزىلارغا ئايرىلدى. 1948-يىلى 12-ئايدا پۈتۈن ناھىيە تۆت بازار بەش چوڭ يېزىغا ئايرىلغاندا، چارباغ ئۇنىڭ ئىچىدىكى بىر يېزا ئىدى.

1950-يىلى 4-ئايدا ناھىيىلىك خەلق ھۆكۈمىتى قۇرۇلغاندىن كېيىن چارباغ 4-رايونغا ئايرىلغان. ئۇنىڭغا ئالتە يېزا 53 كەنت تەۋە بولغان ۋە يېزىلىق ھۆكۈمەت قۇرۇلغان. 1958-يىلى 11-ئايدا چارباغدا نۇرلۇق، قەھرىمان دېگەن 2 كوممۇنا قۇرۇلدى. 1959-يىلى 2-ئايدا 2 كوممۇنا بىرلەشتۈرۈلۈپ ئۈچقۇن خەلق كوممۇناسى قۇرۇلدى ۋە كوممۇنا باشقۇرۇش كومىتېتى تەسىس قىلىندى. تۆۋەندە بەش باشقۇرۇش رايون، بىر دېھقانچىلىق مەيدان 39 دادۈي قۇرۇلدى. 1968-يىلى ئۈچقۇن كوممۇنا ئىنقىلابىي كومىتېتقا ئۆزگەرتىلدى. 1979-يىلى چارباغ (توپلامغا "چاۋاغ" دەپ يېزىلغان) كوممۇناغا ئۆزگەرتىلدى. 1984-يىلى 12-ئايدا ھاكىمىيەت بىلەن كوممۇنا ئايرىلىپ، ئاپتونوم رايونغا يوللاپ تەستىقلىتىش ئارقىلىق «چاۋاغ» دېگەن نام «چارباغ»قا ئۆزگەرتىلدى ۋە چارباغ يېزىلىق خەلق ھۆكۈمىتى قۇرۇلدى.

چارباغ يېزا تاغ ئالدىدىكى كەلكۈن لاتقا تۈزلەڭلىككە كىرىدۇ. زېمىنى تەكشى. جەنۇبتىن شىمالغا قىيپاشراق كېلىدۇ. دېڭىز يۈزىدىن ئوتتۇرىچە ئېگىزلىكى 1370 مېتىر. شەرقىي شىمال ۋە شىمال تەرىپىدىكى قىسمەن قۇملۇق بەلباغلارنى ھىساپقا ئالمىغاندا ئومۇمەن بوستان تېرىلغۇ يەر ھىساپلىنىدۇ. ھاۋا كىلىماتى قۇرغاق، شامال كۆپ چىقىدۇ. تىپىك چوڭ قۇرۇقلۇق خاراكتېرىدىكى ھاۋا كىلىماتىغا ياتىدۇ. ئەتىيازدا بۇران كۆپ چىقىدۇ. يىللىق ئوتتۇرىچە تېمپېراتورا 11.5°C، 7-ئايدىكى ئەڭ يۇقىرى ئوتتۇرىچە تېمپېراتورا 24.5°C، 1-ئايدىكى ئەڭ تۆۋەن تېمپېراتورا نۆلدىن تۆۋەن 6°C-، يىللىق ھۆل يېغىن مىقدارى 32 مىللىمېتىر، يىللىق ئوتتۇرىچە قىروسىز مەزگىلى 212 كۈن. قۇم تۇپراق، 66 مىڭ 966 مو تېرىلغۇ يېرى بار. ئاساسى مەھسۇلاتى بۇغداي، قوناق، پاختا، قوشۇمچە مايلىقدان، پىلە ئۈژمىچىلىك بىلەن شۇغۇللىنىدۇ. قوغۇن-تاۋۇز كۆپ تېرىلىدۇ. 1985-يىلى ئاشلىقنىڭ ئومۇمىي مەھسۇلاتى 27 مىليون 259 مىڭ 544 جىڭ،

ئوتتۇرىچە مو مەھسۇلاتى 680 جىڭ، كىشى بېشىغا توغرا كېلىدىغان ئوتتۇرىچە ئاشلىق 1026 جىڭ، پاختىنىڭ ئومۇمىي مەھسۇلاتى 510 مىڭ جىڭ، پىلە 25 مىڭ 451 جىڭ، قوتاندىكى چارۋا 48 مىڭ 727 تۇياق.

چارباغ يېزىسى لوپ ناھىيىسىدىكى يەل-يېمىش ئىشلەپچىقىرىش بازىلىرىنىڭ بىرى، ھەر يىلى ئوتتۇرا ھېساب بىلەن تەخمىنەن 3 مىليون 500 مىڭ جىڭ (شەخسلەرنىڭمۇ شۇنىڭ ئىچىدە) ھەرخىل يەل-يېمىش ئىشلەپچىقىرىلىدۇ. لوپ ناھىيىسىدىكى ئەڭ چوڭ ياڭاقزارلىق مۇشۇ يېزىدا. 1977-يىلى يەنە كىشمىش ئۈزۈم يېتىشتۈرۈشكە باشلىدى. 1985-يىلغىچە 1500 مو تال كۆچىتى يېتىشتۈرۈلدى. بۇلار مۇشۇ يېزىدا كېڭەيتىپ ئۆستۈرۈشكە يېتىپلا قالماي سىرتقا قارىتا زور مىقداردا تال كۆچىتى تەمىنلەيدۇ.

يېزا باشقۇرغان كارخانىلاردىن بىر سۇ ئېلېكتىر ستانسىسى بولۇپ، توك چىقىرىش مىقدارى 300 كىلوۋات، بۇ ستانسا ئۆز تەۋەسىدىكى يېزىلارنى ۋە پىششىقلاپ ئىشلەش كارخانىسىنى توك بىلەن تەمىنلەيدۇ. ئۇنىدىن باشقا يەنە خۇمدانچىلىق، گىلەمچىلىك، بىناكارلىق قاتارلىق كارخانىلار بار. ھازىر بەش ماشىنا، 103 ھەرخىل تراكتور، 35 ھەرخىل پىششىقلاش ماشىنىلىرى بار.

بىرنەچچە يىلدىن بۇيان يېزا ئاساسى قۇرۇلۇشىنىڭ تەرەققىياتى ناھايىتى تېز بولماقتا. ھازىر 147 ھەرخىل ئېرىق-ئۆستەڭ، 529 يول، 320 پارچە سالا ئېتىز ياسىلىپ، ئورمان بەلباغ، ئېرىق-ئۆستەڭ بىرگەۋدە قىلىنغان ئورمان بىلەن تورلاشتۇرۇش ۋەزىيىتى شەكىللەندى. مەدەنىي-مائارىپ، سەھىيە ئىشلىرىنىڭ تەرەققىياتىغا ئەگىشىپ، يېزىدا بىر ئوتتۇرا مەكتەپ، 32 باشلانغۇچ مەكتەپ قۇرۇلدى. 2473 نەپەر ئوقۇغۇچى، ئوقۇتقۇچى بار. بىر يېزىلىق دوختۇرخانا، 38 كەنت دەرىجىلىك ساقلىقنى ساقلاش پونكىتى بار. ئۇنىدىن باشقا يەنە مەدەنىيەت پونكىتى، رادىئو ئۆزىلى، كىنوخانا، مالدوختۇرلۇق پونكىتى، ئاشلىق پونكىتى، پوچتا تېلېگراف، بانكا قاتارلىق ئورۇنلار بار. تەمىنات سودا تورلىرى پۈتۈن يېزىغا تارالغان. ھازىر ئىقتىسات گۈللەنگەن، ئېلىم-سېتىم ئاۋاتلاشقان ياخشى ۋەزىيەت مەيدانغا كەلدى.

ئۆلچەملىك ناملار

چارباغ يېزىسى

چارباغ يېزىسىنىڭ ئومۇمىي ئەھۋال ماتېرىيالىغا قاراڭ.

كۆلئېرىق

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جاينىڭ شەرقىدىكى 0.5 كىلومېتىر جايدا. 53 ئائىلە، 106 نوپۇس، 364 مو تېرىم يېرى بار. بۇرۇن بۇ يەردە بىر كۆل بولۇپ، پۈتۈن كەنت دېھقانلىرىنىڭ سۇ ئىچىش مەسىلىسىنى ھەل قىلغان ۋە كۆلئېرىق نامى بىلەن ئاتالغان. چارباغ يېزىلىق پارتىيە ھۆكۈمەت ئورگانلىرى، كەسپىي كارخانا، مەدەنىي مائارىپ، سەھىيە ئورۇنلىرى مۇشۇ كەنتتە بولۇپ، بۇ چارباغ يېزىسىنىڭ سىياسىي، ئىقتىسادىي، مەدەنىيەت مەركىزى ھېسابلىنىدۇ.

جايتوغراق كەنت كومىتېتى

تۇرۇشلۇق ئورنى جايتوغراقتا

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جاينىڭ شەرقىدىكى 1.1 كىلومېتىر جايدا. زېمىنى تەكشى، تۆت تەبىئىي كەنت، 288 ئائىلە، 1073 نوپۇس بار. دېھقانچىلىقنى ئاساس قىلىدۇ. تېرىم يېرى 2116 مو، ئاساسى مەھسۇلاتى بۇغداي، قوناق، پاختا. قوشۇمچە مايلىقدان، پىلە ئۈزۈمچىلىك بىلەن شۇغۇللىنىدۇ. تاشيولى ھەممە كەنتكە تۇتىشىدۇ. تۇرۇشلۇق كەنت نامى بىلەن ئاتالغان.

1958 ـ يىلى ئۈچقۇن كوممۇنا 1 ـ باشقۇرۇش رايون 1 ـ دادۈي بولغان. 1979 ـ يىلى چاۋاغ كوممۇنا جاي توغراق دادۈي دەپ ئاتالغان 1984 ـ يىلى چارباغ يېزا جايتوغراق كەنت كومىتېتى قۇرۇلغان.

جايتوغراق

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جاينىڭ شەرقىدىكى 1.1 كىلومېتىر جايدا. 117 ئائىلە، 436 نوپۇس، 652 مو تېرىم يېرى بار. بۇرۇن بۇ يەر ناھايىتى زور توغراقلىق بولغاچقا جايتوغراق دەپ نام ئالغان.

يۇقارقىمەھەللە

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جاينىڭ جەنۇبىدىكى 0.5 كىلومېتىر جايدا. 50 ئائىلە، 130 نوپۇس، 400 مو تېرىم يېرى بار. بۇ يەر كەنتنىڭ باش تەرىپىگە جايلاشقانلىقتىن يۇقارقى مەھەللە دەپ نام ئالغان.

نورئېرىق

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جاينىڭ شەرقىدىكى 0.5 كىلومېتىر جايدا. 29 ئائىلە، 106 نوپۇس، 230 مو تېرىم يېرى بار. ئىلگىرى نور ئارقىلىق سۇ ئۆتكۈزۈلگەن ئېرىق نامى

بىلەن كەنت نامى كېلىپ چىققان.

جىگدەئېرىق

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جاينىڭ شىمالىدىكى 1.7 كىلومېتىر جايدا. 47 ئائىلە، 308 نوپۇس، 462 مو تېرىم يەرى بار. بۇرۇن بۇ يەردە ئىككى قېشىغا خاس جىگدە تىكىلگەن بىر ئېرىق بولۇپ، جىگدەئېرىق دەپ نام ئالغان. كەنت بولغاندىن كېيىن جىگدەئېرىق نامىنى ساقلاپ كەلگەن.

چوڭ كۆلبېشى كەنت كومىتېتى

تۇرۇشلۇق ئورنى پاچاقمەھەللىدە

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جاينىڭ شىمالىدىكى 2.3 كىلومېتىر جايدا. زېمىنى تەكشى. ئۈچ تەبىئىي كەنت، 328 ئائىلە، 1136 نوپۇس بار. دېھقانچىلىقنى ئاساس قىلىدۇ. 2988 مو تېرىم يەرى بار. ئاساسى مەھسۇلاتى بۇغداي قوناق، پاختا، قوشۇمچە مايلىقدان، پىلە ئۆزمىچىلىك بىلەن شۇغۇللىنىدۇ. بىر باشلانغۇچ مەكتەپ بار. ئاددى تاشيولى ھەممە كەنتكە تۇتىشىدۇ.

بۇ كەنتتە 300 يىل ئىلگىرى بىر مەسچىت بولۇپ، مەسچىت يېنىغا بىر چوڭ كۆل كولانغان. شۇنىڭ بىلەن چوڭ كولبېشى دەپ نام ئالغان.

1958 ـ يىلى ئۇچقۇن كوممۇنا 1 ـ باشقۇرۇش رايون 2 ـ دادۈي بولغان. 1979 ـ يىلى چاۋاغ كوممۇنا چوڭ كۆلبېشى دادۈي دەپ ئۆزگەرتىلگەن. 1984 ـ يىلى چارباغ يېزا چوڭ كۆلبېشى كەنت كومىتېتى قۇرۇلغان.

پاچاقمەھەللە

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جاينىڭ شىمالىدىكى 2.3 كىلومېتىر جايدا. 67 ئائىلە، 250 نوپۇس، 624 مو تېرىم يەرى بار. پاچاق لەقەملىكلەر مەھەللىسىنى كۆرسىتىدۇ.

گوپئېرىق

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جاينىڭ شەرقىي شىمالىدىكى 2.5 كىلومېتىر جايدا، 137 ئائىلە، 410 نوپۇس، 1160 مو تېرىم يېرى بار. گوپ لەقەملىكلەر نامىدا كولانغان ئېرىق بول-غاچقا شۇنداق ئاتالغان.

چارباغ ئايرىش

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جاينىڭ شەرقىي شىمالىدىكى 1.9 كىلومېتىر جايدا. 59 ئائىلە، 239 نوپۇس، 569 مو تېرىم يەرى بار. چارباغ ئۆستىڭى مۇشۇ يەردە ئىككى تارماققا ئايرىلغاچقا چارباغ ئايرىش دەپ نام ئالغان.

چارباغ كەنت كومىتېتى

تۇرۇشلۇق ئورنى جايئېرىقتا

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جاينىڭ شىمالىدىكى 1.5 كىلومېتىر جايدا. زېمىنى تەكشى. ئىككى تەبىئىي كەنت، 214 ئائىلە، 541 نوپۇس بار. دېھقانچىلىقنى ئاساس قىلىدۇ. 2209 مو تېرىم يەرى بار. ئاساسى مەھسۇلاتى بۇغداي، قوناق، پاختا، قوشۇمچە مايلىقدان، پىلە ئۆزمىچىلىك بىلەن شۇغۇللىنىدۇ. ئاددى تاشيولى ھەرقايسى كەنتلەرگە تۇتىشىدۇ. تۇرۇشلۇق كەنت

نامى بىلەن ئاتالغان.

1958 ـ يىلى ئۇچقۇن كوممۇنا 1 ـ باشقۇرۇش رايون 3 ـ دادۈي بولغان. 1979 ـ يىلى چاۋاغ دادۈي دەپ ئۆزگەرتىلگەن. 1984 ـ يىلى چارباغ يېزىغا تەۋە چارباغ كەنت كومىتېتى قۇرۇلغان.

جايئېرىق

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جاينىڭ شىمالىدىكى 1.5 كىلومېتىر جايدا. 54 ئائىلە، 270 نوپۇس، 406 مو تېرىم يەرى بار. بۇ كەنتنىڭ ئېرىقى دەسلەپتە ناھايىتى چوڭ ئېلىنغاچقا جايئېرىق دەپ نام ئالغان.

چارباغ

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جاينىڭ شىمالىدىكى 2.5 كىلومېتىر جايدا. 63 ئائىلە، 236 نوپۇس، 510 مو تېرىم يەرى بار. (مەنىسى ھەققىدە چارباغ يېزىسىنىڭ ئومۇمىي ئەھۋالى ماتېرىيالىغا قارالسۇن.)

ئايماق كەنت كومىتېتى تۇرۇشلۇق ئورنى دۆڭئېرىقتا

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جاينىڭ غەربىي شىمالىدىكى 1.3 كىلومېتىر جايدا. زېمىنى تەكشى. بىر تەبىئىي كەنت، 229 ئائىلە، 830 نوپۇس بار. دېھقانچىلىقنى ئاساس قىلىدۇ. 1763 مو تېرىم يەرى بار. ئاساسى مەھسۇلاتى بۇغداي، قوناق، پاختا، قوشۇمچە مايلىقدان پىلە ئۆزمىچىلىك بىلەن شۇغۇللىنىدۇ. بىر باشلانغۇچ مەكتەپ بار. ئاددى تاشيولى ھەممە كەنتكە تۇتىشىدۇ. «ئايماق» دېگەن قانداش سېستېمىسىدىكى ئۇرۇق توققانلار بىر مەھەللە بولۇپ ئولتۇرغانلارغا قارىتىلغان. بۇ كەنت كىشىلىرى قەدىمدىن تارتىپ ئۇرۇق تۇققان بولغاچقا بىر ئايماق بولۇپ ئولتۇراقلاشقان. شۇڭا ئايماق دەپ نام ئالغان.

1958 ـ يىلى ئۇچقۇن كوممۇنا 1 ـ باشقۇرۇش رايون 4 ـ دادۈي بولغان. 1979 ـ يىلى چاۋاغ كوممۇنا ئايماق دادۈي دەپ ئۆزگەرتىلگەن. 1984 ـ يىلى چارباغ يېزا ئايماق كەنت كومىتېتى قۇرۇلغان.

دۆڭئېرىق

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جاينىڭ غەربىي شىمالىدىكى 1.3 كىلومېتىر جايدا. 63 ئائىلە، 258 نوپۇس، 378 مو تېرىم يەرى بار. بۇ يەرنىڭ سۇغۇرۇش ئېرىقى دۆڭگە جايلاشقانلىقتىن دۆڭئېرىق دەپ ئاتالغان. كەنت بولغاندىن كېيىن دۆڭئېرىق نامى ساقلىنىپ قالغان.

ئويلا كەنت كومىتېتى تۇرۇشلۇق ئورنى ئويلا

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جاينىڭ غەربىي شىمالىدىكى 1.7 كىلومېتىر جايدا. زېمىنى چوڭقۇر، بىر تەبىئىي كەنت، 234 ئائىلە، 893 نوپۇس بار. دېھقانچىلىقنى ئاساس قىلىدۇ. 2133 مو تېرىم يەرى بار. ئاساسى مەھسۇلاتى بۇغداي، قوناق، پاختا، قوشۇمچە مايلىقدان، پىلە ئۆزمىچىلىك بىلەن شۇغۇللىنىدۇ. بىر باشلانغۇچ مەكتەپ بار. تاشيولى ھەرقايسى كەنتلەرگە تۇتىشىدۇ. تۇرۇشلۇق كەنت نامى بىلەن ئاتالغان.

1958 ـ يىلى ئۇچقۇن كوممۇنا 1 ـ باشقۇرۇش رايون 5 ـ دادۈي بولغان. 1979 ـ يىلى چاۋاغ

كومموٴنا ئويلا دادوٴي دەپ ئۆزگەرتىلگەن. 1984 ـ يىلى چارباغ يېزا ئويلا كەنت كومىتېتى قۇرۇلغان.

ئويلا

ئۈرنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جاينىڭ غەربىي شىمالىدىكى 1.7 كىلومېتىر جايدا. 234 ئائىلە، 898 نوپۇس، 2133 مو تېرىم يەرى بار. «ئويلا» ئەسلى چوڭقۇر يارلىقتا جايلاشقان كەنت بولۇپ، ئوي يار دېگەندىن ئۆزگەرگەن.

باش سوغاققۇم كەنت كومىتېتى تۇرۇشلۇق ئورنى ئارقائىلەكتە

ئۈرنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جاينىڭ شىمالىدىكى 5 كىلومېتىر جايدا. زېمىنىدا قۇم دۆۋىلىرى بار. ئىككى تەبىئىي كەنت، 119 ئائىلە، 413 نوپۇس بار. دېھقانچىلىقنى ئاساس قىلىدۇ. 690 مو تېرىم يەر، 2000 مو يايلاق بار. ئاساسى مەھسۇلاتى بۇغداي، قوناق، پاختا، قوشۇمچە مايلىقدان تېرىلىدۇ. ناھىيە بويىچە 500 مو كۆلەمدىكى زور ياڭاقزارلىق مۇشۇ كەنتتە. 1 باشلانغۇچ مەكتەپ بار. تاشيولى ھەرقايسى كەنتلەرگە تۇتىشىدۇ.

بۇيەر بۇرۇندىن تارتىپ ئۆزۈن كەتكەن قۇم دۆۋىلىرىدىن تەركىپ تاپقان بولۇپ، دائىم سوغۇق شامال چىقىپ تۇرغاچقا سوغاققۇم دەپ ئاتىغان. 1960 ـ يىلى ئادەم يۆتكەپ كەنت قىلغاندىن كېيىنمۇ سوغاققۇم نامى بىلەن ئاتالغان. بۇ يەر پۈتۈن سوغاققۇم كەنتنىڭ باش تەرىپى بولغاچقا باش سوغاققۇم دەپ ئاتالغان.

1960 ـ يىلى ئۈچقۇن كومموٴنانىڭ بوز يەرى ئىدى. 1979 ـ يىلى چاۋاغ كومموٴنا باش سوغاققۇم دادوٴي دەپ ئاتالغان. 1984 ـ يىلى باش سوغاققۇم كەنت كومىتېتى قۇرۇلغان.

ئارقا ئىلەك

ئۈرنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جاينىڭ شىمالىدىكى 5 كىلومېتىر جايدا. 35 ئائىلە، 215 نوپۇس 350 مو تېرىم يەرى بار. بۇ يەر ھاڭگىي ئۆستىڭىنىڭ ئارقا تەرىپىدىكى ساقىندى سۇ يىغىلىپ قالىدىغان جاي بولغاچقا ئارقا ئىلەك دەپ ئاتالغان. كەنت بولغاندىن كېيىنمۇ ئارقا ئىلەك نامى ساقلىنىپ كەلگەن.

لەڭگەر

ئۈرنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جاينىڭ شەرقى شىمالىدىكى 3.9 كىلومېتىر جايدا. 24 ئائىلە، 135 نوپۇس، 340 مو تېرىم يەرى بار. بۇ يەر بۇرۇن چىمەر يول بويىدىكى كىچىك لەڭگەر ئىدى. شۇڭا لەڭگەر نامى كەنت نامىغا ئايلانغان.

خەلىپەئېرىق كەنت كومىتېتى تۇرۇشلۇق ئورنى خەلىپەئېرىقتا

ئۈرنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جاينىڭ غەربىي جەنۇبىدىكى 1.9 كىلومېتىر جايدا. زېمىنى تەكشى، ئىككى تەبىئىي كەنت، 216 ئائىلە، 750 نوپۇس بار. دېھقانچىلىقنى ئاساس قىلىدۇ. 1659 مو تېرىم يېرى بار، 350 مو يايلاق بار. ئاساسى مەھسۇلاتى بۇغداي، قوناق، پاختا، قوشۇمچە مايلىقدان، پىلە ئۈژمىچىلىك بىلەن شۇغۇللىنىدۇ. بىر باشلانغۇچ مەكتەپ بار. تاشيولى ھەرقايسى كەنتلەرگە تۇتىشىدۇ. تۇرۇشلۇق كەنت نامى بىلەن ئاتالغان.

1958 ـ يىلى ئۇچقۇن كومـمۇنا 2 ـ باشـقۇرۇش رايون 1 ـ دادۇي بولغان. 1979 ـ يىـلى چاۋاغ كوممۇنا خەلپە ئېرىق دادۇي دەپ ئۆزگەرتىلگەن. 1984 ـ يىلى خەلپە ئېرىق كەنـت كومىتېتى قۇرۇلغان.

خەلپەئېرىق

ئورنى يېزىـلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جايىنىڭ غەربىـى جەنۇبىدىـكى 1.9 كىلومېتىر جايـدا. 96 ئائىلە، 334 نوپۇس، 802 مو تېرىم يـەرى بار. بۇ يەردە بۇرۇن خەلپە نامـدا بىر ئېرىـق كولانغانلىقتىن خەلپە ئېرىق دەپ نام ئالغان ۋە ئۇ كەنت نامىغا ئايلانغان.

ئارقائېرىق

. ئورنى يېزىـلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جايىنىڭ غـەربى جەنۇبىدىـكى 1.6 كىلومېتىـر جايـدا. 63 ئائىلە، 209 نوپۇس، 409 مو تېرىم يەرى بار. بۇ يەرنىڭ ئېرىقى ئەسلىدە چوڭ ئۆستەڭنىڭ ئارقا تەرىپىدىن ئېلىنغانلىقتىن ئارقا ئېرىق دەپ نام ئالغان.

تۇرۇشلۇق ئورنى گاراڭمەھەللە

قوچاقئېرىق كەنت كومىتېتى

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جايىنىڭ غەربىدىكى 3 كىلومېتىر جايىدا. زېمىنى تەكشى، ئېكىكى تەبىئىي كەنت، 284 ئائىلە، 766 نوپۇس بار. دېھقانچىلىقنى ئاساس قىلىدۇ. ئاساسى مەھسۇلاتى بۇغـداي، قوناق، پاختـا، قوشۇمـچە مايلىقدان، پىلە ئۈزۈمچىلىك بىلەن شۇغۇللىنىـدۇ. تاشيول ـ لىرى پۈتۈن كەنتكە تۇتىشىدۇ. رىۋايەت قىلىنىشچە بۇ كەنتنىڭ دېھقانلىرى بۇرۇن مۇشۇ يەردىن بىر ئېرىق ئالغان بولۇپ، ئېرىـق ھەم كىچىـك، ھەم تار بولغانلىقـتىن ئىشلىتەلـمەي قوچاقـقا ئوخشاش كىچىك ئېرىق دەپ تەمسىل قىلىشقان. شۇنىڭ بىلەن قوچاقئېرىق دەپ نام ئالغان.

1958 ـ يىـلى ئۇچقۇن كومـمۇنا 2 ـ باشقۇرۇش رايون 2 ـ دادۇي بولغان. 1979 ـ يىـلى چاۋاغ كوممۇنا قوچاق ئېرىق دادۇي دەپ ئۆزگەرتىلگەن. 1984 ـ يىـلى قوچاقئېرىـق كەنـت كومىتېتى قۇرۇلغان.

گاراڭمەھەللە

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشـلۇق جايـىنىڭ غەربىدىـكى 3 كىلومېتىـر جايىدا. 46 ئائىـلە، 174 نوپۇس، 293 مو تېرىم يەرى بار. گاراڭ لەقەملىكلەر مەھەللىسىنى كۆرستىدۇ.

قاراقاش مەھەللە

ئورنى يېزىـلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جايىنىڭ غەربىدىكى 3.5 كىلومېتىر جايـدا. 33 ئائىـلە، 151 نوپۇس، 226 مو تېرىـم يـەرى بار. بۇ يەردە ئەڭ بۇرۇن قاراقاشـتىن كەلـگەن بىر ئادەم ماكان تۇتۇپ، كەنت بولغاچقا قاراقاش مەھەللە دەپ نام ئالغان.

تۇرۇشلۇق ئورنى بامىي

بامىي كەنت كومىتېتى

ئورنى يېزىـلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جايىنىڭ غەربىـى جەنۇبىدىـكى 3.5 كىلومېتىـر جايـدا. زېمىنى تەكشى، بىر تەبىئىي كەنت، 195 ئائىلە، 693 نوپۇسى بار. دېھقانچىلىقنى ئاساس قىلىدۇ. تېرىم يەرى 1853 مو، ئاساسى مەھسۇلاتى بۇغـداي، قوناق، پاختا، مايلىقدان. بىر باشلانغۇچ مەكتەپ بار. تاشيولى ھەممە كەنتكە تۇتىشىدۇ. تۇرۇشلۇق كەنت نامى بىلەن ئاتالغان.

1958 ـ يىلى ئۇچقۇن كوممۇنا 2 ـ باشقۇرۇش رايون 3 ـ دادۈي بولغان. 1978 ـ يىلى چاۋاغ كوممۇنا بامىي دادۈي دەپ ئۆزگەرتىلگەن. 1984 ـ يىلى بامىي كەنت كومىتېتى قۇرۇلغان.

بامىي

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جاينىڭ غەربىي جەنۇبىدىكى 3.5 كىلومېتىر جايدا. 59 ئائىلە، 222 نوپۇس، 525 مو تېرىم يېرى بار. رىۋايەت قىلىنىشىچە بۇرۇن بۇ يەردە بۇددا دىن بۇتخانىسى ياسىلىپ سەككىز باشلىق بۇت قويۇلغان. شۇڭا خەنزۇچە بامىياۋ دەپ ئاتالغان. كېيىن بامىي بولۇپ ئۆزگەرگەن، دېيىلىدۇ. ئەمما تارىخىي مەنبەلەردە ھېچقانداق يازما ئاساس تېپىلمىدى.

ئوقچى كەنت كومىتېتى تۇرۇشلۇق ئورنى خەلپەمەھەللە

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جاينىڭ غەربىي جەنۇبىدىكى 3.6 كىلومېتىر جايدا. زېمىنى تەكشى، ئۈچ تەبىئىي كەنت، 198 ئائىلە، 888 نوپۇس بار. دېھقانچىلىقنى ئاساس قىلىدۇ. 1994 مو تېرىم يېرى بار. ئاساسى مەھسۇلاتى بۇغداي، قوناق، پاختا، قوشۇمچە مايلىقدان، پىلە ئۆزمىچىلىك بىلەن شۇغۇللىنىدۇ. بىر باشلانغۇچ مەكتەپ بار. تاشيولى ھەممە كەنتكە تۇتىشىدۇ.

«ئوقچى» ئوقيا ياسىغۇچى دېگەن مەنىدە، رىۋايەت قىلىنىشىچە قەدىمكى زاماندا مۇشۇ كەنتتە ئوقيا ياسىغۇچىلار ياشىغانلىقتىن ئوقچى دەپ نام ئالغان.

1958 ـ يىلى ئۇچقۇن كوممۇنا 2 ـ باشقۇرۇش رايون 4 ـ دادۈي بولغان. 1979 ـ يىلى چاۋاغ كوممۇنا ئوقچى دادۈي دەپ ئۆزگەرتىلگەن. 1984 ـ يىلى ئوقچى كەنت كومىتېتى قۇرۇلغان.

خەلپەمەھەللە

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جاينىڭ غەربىي جەنۇبىدىكى 3.6 كىلومېتىر جايدا. 44 ئائىلە، 167 نوپۇس، 471 مو تېرىم يېرى بار. بۇ ئىسلام دىنىدىكى موتىۋەر زاتلاردىن مەلۇم بىر خەلپە نام چىقارغان مەھەللە بولغاچقا خەلپەمەھەللە دەپ نام ئالغان.

يارلىق

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جاينىڭ غەربىي جەنۇبىدىكى 4.1 كىلومېتىرجايدا. 35 ئائىلە، 117 نوپۇس، 449 مو تېرىم يېرى بار. بۇ يەر كەنت بولۇشتىن ئىلگىرى كەلكۈن سۇ يار پېچىپ كەتكەن چوڭقۇر يارلىق ئىدى. شۇڭا يارلىق دەپ نام ئالغان. كەنت بولغاندىن كېيىن يەنە ئەسلى نامى ساقلاپ قېلىنغان.

ئوچۇقئېرىق

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جاينىڭ غەربىي جەنۇبىدىكى 3.2 كىلومېتىرجايدا. 119 ئائىلە، 376 نوپۇس، 1074 مو تېرىم يېرى بار. بۇيەرنىڭ ئېرىقى كەڭ، ئازادە ئېلىنغاچقا ئوچۇق ئېرىق دەپ نام ئالغان.

ياركەنت كەنت كومىتېتى تۇرۇشلۇق ئورنى ياركەنتتە

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جاينىڭ غەربىي جەنۇبىدىكى 5.9 كىلومېتىرجايدا.

زېمىنى تەكشى، ئۈچ تەبىئىي كەنت، 235 ئائىلە، 823 نوپۇس بار. دېھقانچىلىقنى ئاساس قىلىدۇ. تېرىدىم يېرى 2532مو، ئاساسى مەھسۇلاتى بۇغداي، قوناق، پاختا، مايلىقدان. قوشۇمچە پىلە قۇرتى بېقىلىدۇ. بىر باشلانغۇچ مەكتەپ بار. تاشيولى ھەممە كەنتكە تۇتىشىدۇ.

1958 ـ يىلى ئۈچقۇن كومموئنا 2 ـ باشقۇرۇش رايون 6 ـ دادۈي بولغان. 1979 ـ يىلى چاۋاغ كومموئنا ياركەنت دادۈي دەپ ئۆزگەرتىلگەن. 1984 ـ يىلى ياركەنت كەنت كومىتېتى قۇرۇلغان.

ياركەنت

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جاينىڭ غەربىي جەنۇبىدىكى 5.9 كىلومېتىرجايىدا. 69 ئائىلە، 269 نوپۇس، 452 مو تېرىدىم يېرى بار. بۇ يەر كەلكۈن سۇ يار پىچىپ كەتكەن چوڭقۇر جايغا جايلاشقانلىقتىن ياركەنت دەپ نام ئالغان.

ماتاڭمەھەللە

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جاينىڭ غەربىي جەنۇبىدىكى 5.3 كىلومېتىرجايىدا. 33 ئائىلە، 112 نوپۇس، 315مو تېرىدىم يېرى بار. بۇكەنتتىكى ئادەملەر بۇرۇندىن تارتىپ ئۈزۈم شىرنىسىدە ياڭاق، كەندىر مېغىزىنى ئارىلاشتۇرۇپ «ماتاڭ»ياساپ سېتىش كەسپى بىلەن شۇغۇللىنىدۇ. شۇڭا ماتاڭمەھەللە دەپ نام ئالغان. (ماتاڭ ـ خەنزۇچە سۆز)

تاشئېرىق

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جاينىڭ غەربىي جەنۇبىدىكى 7 كىلومېتىر جايىدا. 35 ئائىلە، 122 نوپۇس، 433 موتېرىدىم يېرى بار. بۇ يەرنىڭ زېمىنىدا تاش كۆپ بولۇپ، ئېرىقلىرىدا تاش كۆپ بولغانلىقتىن تاشئېرىق دەپ نام ئالغان.

تېرباغ كەنت كومىتېتى

تۇرۇشلۇق ئورنى تاماقمەھەللە

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جاينىڭ غەربىي جەنۇبىدىكى 6.7 كىلومېتىرجايىدا. زېمىنى ئېگىز ـ پەس. بىر تەبىئىي كەنت، 108 ئائىلە، 805 نوپۇس بار. دېھقانچىلىقنى ئاساس قىلىدۇ. تېرىدىم يېرى 2649 مو، ئاساسى مەھسۇلاتى بۇغداي، قوناق، پاختا. بىر باشلانغۇچ مەكتەپ بار. تاشيولى ھەممە كەنتكە تۇتىشىدۇ.

بۇ يەر بۇرۇن دەريا ئېقىن ئورنى بولۇپ، كىشىلەر ئالتۇن، قاشتېشى كولىغان. كەنت بولۇپ يەرلىرى تېرىمغا ئايلانغاندىن كېيىن تېرباغ دەپ ئاتالغان.

1958 ـ يىلى ئۈچقۇن كومموئنا 2 ـ باشقۇرۇش رايون 7 ـ دادۈي بولغان. 1979 ـ يىلى چاۋاغ كومموئنا باغچا دادۈيگە ئۆزگەرتىلگەن. 1983 ـ يىلى تېرباغ دېگەن نامى ئەسلىگە كەلتۈرۈلگەن. 1984 ـ يىلى تېرباغ كەنت كومىتېتى قۇرۇلغان.

تاماقمەھەللە

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جاينىڭ غەربىي جەنۇبىدىكى 5.6 كىلومېتىرجايىدا. 156 ئائىلە، 281 نوپۇس، 605 مو تېرىدىم يېرى بار. تاماق لەقەملىك كىشىلەر مەھەللىسىنى كۆرسىتىدۇ.

تايلاق كەنت كومىتېتى

تۇرۇشلۇق ئورنى دۆڭئېرىق

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جاينىڭ غەربىي جەنۇبىدىكى 10 كىلومېتىر جايىدا.

زىمىنى تەكشى، بىر تەبىئىي كەنت، 89 ئائىلە، 317 نوپۇس بار. دېھقانچىلىقنى ئاساس قىلىدۇ. تېرىدىم يېرى 1241 مو، ئاساسى مەھسۇلاتى بۇغداي، قوناق، پاختا. قوشۇمچە مايلىقدان، پىلە ئۆژمىچىلىك بىلەن شۇغۇللىنىدۇ. بىر باشلانغۇچ مەكتەپ بار. تاشيولى ھەممە كەنتكە تۇتىشىدۇ. «تايلاق»دېگەن تۆگىنىڭ تايلىقى بولۇپ، بۇ يەردە لەقەمگە قارىتىلغان. كىشىلەرنىڭ لەقىمىدىن كەنت نامى كېلىپ چىققان.

1958 - يىلى ئۇچقۇن كوممۇنا 3 - باشقۇرۇش رايون 1 - دادۈي بولغان. 1979 - يىلى چاۋاغ كوممۇنا تايلاق مەھەللە دادۈي دەپ ئۆزگەرتىلگەن. 1984 - يىلى تايلاق كەنت كومىتېتى قۇرۇلغان.

دۆڭئېرىق

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جاينىڭ غەربىي جەنۇبىدىكى 10 كىلومېتىر جايدا. 35 ئائىلە، 94 نوپۇس، 433 مو تېرىدىم يېرى بار. دۆڭ جايدىن ئېلىنغان ئېرىق نامى بىلەن كەنت نامى كېلىپ چىققان.

گىجا قاراقىر كەنت كومىتېتى تۇرۇشلۇق ئورنى ساڭامەھەللە

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جاينىڭ غەربىي جەنۇبىدىكى 9 كىلومېتىر جايدا. زىمىنى ئېگىز پەس، ئىككى تەبىئىي كەنت، 260 ئائىلە، 1007 نوپۇس بار. دېھقانچىلىقنى ئاساس قىلىدۇ. تېرىدىم يېرى 3314 مو. ئاساسى مەھسۇلاتى بۇغداي، قوناق، پاختا، قوشۇمچە مايلىقدان، پىلە ئۆژمىچىلىك بىلەن شۇغۇللىنىدۇ. بىر باشلانغۇچ مەكتەپ بار. تاشيولى ھەممە كەنتكە تۇتىشىدۇ. «گىجا»نىڭ مەنىسى ئېنىق ئەمەس، قاراقىرنىڭ مەنىسى دەسلەپتە يەرئېچىش ئۈچۈن قاراقىر-سېلىنغان دېيىلىدۇ. نامنىڭ كېلىپ چىقىشىمۇ ئېنىق ئەمەس.

1958 - يىلى ئۇچقۇن كوممۇنا 3 - باشقۇرۇش رايون 2 - دادۈي بولغان. 1979 - يىلى چاۋاغ كوممۇنا گىجا قاراقىر دادۈي دەپ ئۆزگەرتىلگەن. 1984 - يىلى گىجا قاراقىر كەنت كومىتېتى قۇرۇلغان.

ساڭامەھەللە

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جاينىڭ غەربىي جەنۇبىدىكى 9 كىلومېتىر جايدا. 59 ئائىلە، 110 نوپۇس، 595 مو تېرىدىم يېرى بار. «ساڭا»نىڭ قەدىمكى ئۇيغۇرتىلىدا «يېرىم»دېگەن مەنىسى بار. بۇ يەردە كىشىلەرنىڭ لەقىمىگە قارىتىلغان. ساڭا لەقەملىكلەر مەھەللىسىنى كۆرسىتىدۇ.

كۆچەتمەھەللە

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جاينىڭ غەربىي جەنۇبىدىكى 7.2 كىلومېتىرجايدا. 49 ئائىلە، 220 نوپۇس، 692 مو تېرىدىم يېرى بار. كۆچەت لەقەملىكلەر مەھەللىسىنى كۆرسىتىدۇ.

دۆڭمەھەللە كەنت كومىتېتى تۇرۇشلۇق ئورنى كۇشۇكمەھەللە

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جاينىڭ غەربىي جەنۇبىدىكى 6.2 كىلومېتىرجايدا. زىمىنى ئېگىز-پەس، ئىككى تەبىئىي كەنت، 112 ئائىلە، 403 نوپۇس بار. دېھقانچىلىقنى ئاساس قىلىدۇ، تېرىدىم يېرى 1433مو. ئاساسى مەھسۇلاتى بۇغداي، قوناق، پاختا، قوشۇمچە مايلىقدان،

پەلە ئۈژمىچىلىك بىلەن شۇغۇللىنىدۇ. تاشيولى ھەممە كەنتكە تۇتىشىدۇ. زېمىنى ئويداڭ-چوڭقۇر بولۇپ، دۆڭگە جايلاشقان مەھەللە نامى بىلەن شۇنداق ئاتالغان.

1958-يىلى ئۈچقۇن كوممۇنا 3-باشقۇرۇش رايون 3-دادۈي بولغان. 1978-يىلى چاۋاغ كوممۇنا دۆڭمەھەللە دادۈي دەپ ئۆزگەرتىلگەن. 1984-يىلى دۆڭمەھەللە كەنت كومىتېتى قۇرۇلغان.

كۇشۇكمەھەللە

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جاينىڭ غەربىي جەنۇبىدىكى 6.2 كىلومېتىرجايدا. 29 ئائىلە، 112 نوپۇس، 385 مو تېرىم يەرى بار. بۇ كەنتنىڭ كىشىلىرى دەسلەپتە كۇشۇك ياساش كەسپى بىلەن شۇغۇللىنىپ، كۇشۇك لەقەم قويۇلغاچقا شۇنداق ئاتالغان.

ساگا

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جاينىڭ غەربىي جەنۇبىدىكى 6 كىلومېتىر جايدا. 27 ئائىلە، 110 نوپۇس، 359 مو تېرىم يەرى بار. «ساگا»نىڭ قەدىمكى ئۇيغۇر تىلىدا «يېرىم» دىگەن مەنىسى بار. بۇ يەردە كىشىلەرنىڭ لەقىمگە قارىتىلغان بولۇپ، لەقەمدىن كەنت نامى كېلىپ چىققان.

قۇملەڭگەر كەنت كومىتېتى تۇرۇشلۇق ئورنى ئارقانور

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جاينىڭ غەربىي جەنۇبىدىكى 4.6 كىلومېتىرجايدا. زېمىنى تەكشى، تۆت تەبىئىي كەنت، 228 ئائىلە، 788 نوپۇس بار. دېھقانچىلىقنى ئاساس قىلىدۇ. تېرىم يەرى 2447 مو، ئاساسى مەھسۇلاتى بۇغداي، قوناق، پاختا. قوشۇمچە مايلىقدان، بېلە ئۈژمىچىلىك بىلەن شۇغۇللىنىدۇ. بىر باشلانغۇچ مەكتەپ بار. تاشيولى ھەرقايسى كەنتلەرگە تۇتىشىدۇ.

بۇرۇن بۇيەردە سامپۇل بىلەن چارباغ ئوتتۇرىسىدىكى چوڭيول بولۇپ، يول بويىغا لەڭگەر سېلىنغان. يول بويى قۇملۇق بولغاچقا قۇم لەڭگەر دەپ ئاتالغان.

1958-يىلى ئۈچقۇن كوممۇنا 3-باشقۇرۇش رايون 4-دادۈي بولغان. 1979-يىلى چاۋاغ كوممۇنا قۇملەڭگەر دادۈي دەپ ئۆزگەرتىلگەن. 1984-يىلى قوملەڭگەركەنت كومىتېتىقۇرۇلغان.

ئارقانور

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تورۇشلۇق جاينىڭ غەربى جەنۇبىدىكى 4.6 كىلومېتىرجايدا. 45 ئائىلە، 200 نوپۇس، 424 مو تېرىم يەرى بار. بۇرۇن قوملەڭگەر كەنتىنىڭ ئارقا تەرىپىگە چوڭ نور قويۇپ ئېرىق ئېلىنغاچقا، ئارقا نور دەپ ئاتالغان.

قۇملەڭگەر

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جاينىڭ غەربىي جەنۇبىدىكى 4.3 كىلومېتىر جايدا. 21 ئائىلە، 178 نوپۇس، 360 موتېرىم يەرى بار. «قۇملەڭگەر»كەنتىنىڭ چۈشەندۈرۈشكە قارالسۇن

بېسىملىغاق

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جاينىڭ غەربىي جەنۇبىدىكى 4 كىلومېتىرجايدا، 30

ئائىلە، 100 نوپۇس، 302 مو تېرىم يېرى بار. بۇرۇن بۇ يەردە بېسلىغاق دەيدىغان ئوتچۆپ كۆپ ئۈنگەنلىكتىن شۇنداق نام ئالغان.

ئويلەڭگەر

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جاينىڭ غەربىي جەنۇبىدىكى 4.2 كىلومېتىر جايدا. 41 ئائىلە، 148 نوپۇس، 384 مو تېرىم يېرى بار. بۇرۇن بۇ يەرنىڭ زېمىنى چوڭقۇر بولۇپ، كىچىك لەڭگەر بارئىدى. شۇڭا ئويلەڭگەر دەپ نام ئالغان.

ئارامەھەللە كەنت كومىتېتى تۇرۇشلۇق ئورنى ھالۇئېرىقتا.

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جاينىڭ غەربىي جەنۇبىدىكى 4.5 كىلومېتىر جايدا. زېمىنى تەكشى، ئىككى تەبىئىي كەنت، 211 ئائىلە، 756 نوپۇس بار. دېھقانچىلىقنى ئاساس قىلىدۇ. 1977 مو تېرىم يېرى بار. ئاساسى مەھسۇلاتى بۇغداي، قوناق، پاختا. تاشيولى ھەرقايسى كەنت-لەرگە تۇتىشىدۇ.

بۇ يەر باشقىچا بىلەن ئاياغ-گىجىنىڭ ئوتتۇرىسىغا جايلاشقاچقا ئارامەھەللە دەپ نام ئالغان.

1958-يىلى ئۇچقۇن كوممۇنا 3-باشقۇرۇش رايون 5-دادۈي بولغان، 1979-يىلى چاۋاغ كوممۇنا ئارا مەھەللە دادۈي دەپ ئۆزگەرتىلگەن. 1984-يىلى ئارامەھەللە كەنت كومىتېتى قۇرۇلغان.

ھالۇئېرىق

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تورۇشلۇق جاينىڭ غەربىي جەنۇبىدىكى 4.8 كىلومېتىر جايدا. 39 ئائىلە، 142 نوپۇس، 334 مو تېرىم يېرى بار. بۇرۇن بۇ يەردە بىر ھاللىق كىشىنىڭ ھويلىسىدىن ئېرىق ئۆتكۈزۈلگەنلىكتىن ھالۇ (ھويلا) ئېرىق دەپ نام ئالغان.

ئۈژمەجاي

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جاينىڭ غەربىي جەنۇبىدىكى 5.2 كىلومېتىر جايدا. 47 ئائىلە، 180 نوپۇس، 396 مو تېرىم يېرى بار. بۇ يەردە بۇرۇن بىر پارچە ئۈژمىزارلىق ۋە ئۇنىڭ يېنىدا بىر چوڭ مازار ئورۇنلاشقاچقا ئۈژمەجاي دەپ ئاتالغان.

ھەيرانباغ كەنت كومىتېتى تۇرۇشلۇق ئورنى كوكتايدا.

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جاينىڭ غەربىي جەنۇبىدىكى 5.6 كىلومېتىر جايدا. زېمىنى تەكشى، ئىككى تەبىئىي كەنت، 177 ئائىلە، 693 نوپۇس بار. دېھقانچىلىقنى ئاساس قىلىدۇ. تېرىم يېرى 2061مو، ئاساسى مەھسۇلاتى بۇغداي، قوناق، پاختا. قۇشۇمچە مايلىقدان، پىلە ئۈژمە-چىلىك بىلەن شۇغۇللىنىدۇ. بىر باشلانغۇچ مەكتەپ بار. تاشيولى ھەممە كەنتكە تۇتىشىدۇ. ھەيران لەقەملىك كىشىلەر بۇرۇن بۇ يەردە بىر باغ ئەتكەن بولۇپ، شۇلارنىڭ نامىغا ھەيرانباغ دەپ ئاتالغان.

1958-يىلى ئۇچقۇن كوممۇنا 3-باشقۇرۇش رايون 6-دادۈي بولغان. 1979-يىلى چاۋاغ كوممۇنا ھەرەمباغ دادۈي دەپ ئۆزگەرتىلگەن. 1983-يىلى يەرناملىرىنى تەكشۈرۈشتە «ھەيران-

باغ» دەپ تۈزىتىلگەن. 1984 ـ يىلى چارباغ يېزا ھەيرانباغ كەنت كومىتېتى قۇرۇلغان.

كوڭتاي

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جاينىڭ غەربىي جەنۇبىدىكى 6.5 كىلومېتىر جايدا. 30 ئائىلە، 98 نوپۇس، 300 مو تېرىم يېرى بار. بۇرۇن بۇ يەرگە كەلگەن سۇ كېلىپ، سۇ چېقىۋەتكەن جاي بولغانلىقتىن كوڭتاي دەپ ئاتالغان.

باشتوگمەن

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جاينىڭ غەربىي جەنۇبىدىكى 8 كىلومېتىر جايدا. 23 ئائىلە، 110 نوپۇس، 330 مو تېرىم يېرى بار. توگمەن گىجا ئۆستىڭىنىڭ باش تەرىپىگە جايلاشقان بولغانلىقتىن باشتوگمەن دەپ ئاتالغان ۋە كەنت نامىغا ئايلانغان.

تېرەكئېرىق كەنت كومىتېتى تۇرۇشلۇق ئورنى تېرەكئېرىقتا.

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جاينىڭ غەربىي جەنۇبىدىكى 3 كىلومېتىر جايدا. زېمىنى تەكشى، بىر تەبىئىي كەنت، 232 ئائىلە، 827 نوپۇس بار. دېھقانچىلىقنى ئاساس قىلىدۇ. تېرىم يېرى 2083 مو، ئاساسىي مەھسۇلاتى بۇغداي، قوناق، پاختا. قوشۇمچە مايلىقدان، پىلە ئۈژمىچىلىك بىلەن شۇغۇللىنىدۇ. بىر باشلانغۇچ مەكتەپ بار. ئاددىي تاشيولى ھەممە كەنتكە تۇتىشىدۇ. تۇرۇشلۇق كەنت نامى بىلەن ئاتالغان.

1958 ـ يىلى ئۈچقۇن كوممۇنا 4 ـ باشقۇرۇش رايون 1 ـ دادۈي بولغان. 1979 ـ يىلى چاۋاغ كوممۇنا تېرەكئېرىق دادۈيگە ئۆزگەرتىلگەن. 1984 ـ يىلى تېرەكئېرىق كەنت كومىتېتى قۇرۇلغان.

تېرەكئېرىق

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جاينىڭ غەربىي جەنۇبىدىكى 3 كىلومېتىر جايدا، 232 ئائىلە، 827 نوپۇس، 2983 مو تېرىم يېرى بار. بۇجايدا بۇرۇن بىر ئېرىق بولۇپ، ئېرىق قېشىغا كۆپلەپ تېرەكلەر ئۆستۈرۈلگەنلىكتىن تېرەكئېرىق دەپ ئاتالغان.

كالۇئېرىق كەنت كومىتېتى تۇرۇشلۇق ئورنى كالدىمەھەللىدە

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جاينىڭ غەربىي جەنۇبىدىكى 3.5 كىلومېتىر جايدا. زېمىنى تەكشى، ئىككى تەبىئىي كەنت، 173 ئائىلە، 562 نوپۇس بار. دېھقانچىلىقنى ئاساس قىلىدۇ. تېرىم يېرى 1286 مو، ئاساسىي مەھسۇلاتى بۇغداي، قوناق، پاختا. قوشۇمچە مايلىقدان، پىلە ئۈژمىچىلىك بىلەن شۇغۇللىنىدۇ. بىر باشلانغۇچ مەكتەپ بار. تاشيولى پۈتۈن كەنتكە تۇتىشىدۇ. بۇ يەرنىڭ ئېرىقى توگمەننىڭ كالۇسىدىن ئۆتكۈزۈلگەنلىكى ئۈچۈن كالۇ ئېرىق دەپ ئاتالغان.

1958 ـ يىلى ئۈچقۇن كوممۇنا 4 ـ باشقۇرۇش رايون 2 ـ دادۈي بولغان. 1979 ـ يىلى چاۋاغ كوممۇنا كالۇ ئېرىق دادۈيگە ئۆزگەرتىلگەن. 1984 ـ يىلى كالۇ ئېرىق كەنت كومىتېتى قۇرۇلغان.

كالدىمەھەللە

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جاينىڭ غەربىي جەنۇبىدىكى 3.5 كىلومېتىر جايدا. 59 ئائىلە، 200 نوپۇس، 431 مو تېرىم يېرى بار. كالدى لەقەملىك كىشىلەر جەم بولۇپ ئولتۇرغان،

شۇڭا كالديمەھەللە دەپ نام ئالغان.

ماڭقانمەھەللە

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جايىنىڭ جەنۇبىدىكى 3.1 كىلومېتىر جايدا. 63 ئائىلە، 220 نوپۇس، 431 مو تېرىم يەرى بار. ماڭقاننىڭ مەنىسى ئېنىق ئەمەس.

گىجا كەنت كومىتېتى تۇرۇشلۇق ئورنى ساقالمەھەللىدە

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جايىنىڭ جەنۇبىدىكى 1.8 كىلومېتىر جايدا. زېمىنى تەكشى، تۆت تەبىئىي كەنت، 181 ئائىلە، 673 نوپۇس بار. دېھقانچىلىقنى ئاساس قىلىدۇ. تېرىم يەرى 1824 مو، ئاساسى مەھسۇلاتى بۇغداي، قوناق، پاختا، قوشۇمچە مايلىقدان، پىلە ئۈزۈمچىلىك بىلەن شۇغۇللىنىدۇ. بىر باشلانغۇچ مەكتەپ بار. تاشيولى پۈتۈن كەنتكە تۇتىشىدۇ.

1958 ـ يىلى ئۇچقۇن كوممۇنا 4 ـ باشقۇرۇش رايون 4 ـ دادۇي بولغان. 1979 ـ يىلى چاۋاغ كوممۇنا گىجا دادۇي دەپ ئۆزگەرتىلگەن. 1984 ـ يىلى كالۇ ئېرىق دادۇيىنىڭ بىر قىسمى بىلەن بىرلەشتۈرۈپ گىجا كەنت كومىتېتى قۇرۇلغان. «گىجا»نىڭ مەنىسى ئېنىق ئەمەس.

ساقالمەھەللە

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جايىنىڭ جەنۇبىدىكى 1.8 كىلومېتىر جايدا. 42 ئائىلە، 172 نوپۇس، 362مو تېرىم يەرى بار. ساقال لەقەملىك كىشىلەر جەم بولۇپ بىر مەھەللە بولغانلىقىنى كۆرسىتىدۇ.

چىگەمەھەللە

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جايىنىڭ جەنۇبىدىكى 2.7 كىلومېتىر جايدا. 46 ئائىلە، 182 نوپۇس، 367 مو تېرىم يەرى بار. بۇرۇن مۇشۇ يەردە كۆپلەپ چىگە تېرىلىدىغان بولغاچقا چىگەمەھەللە دەپ ئاتالغان.

دۆڭئازما

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جايىنىڭ جەنۇبىدىكى 1.8 كىلومېتىر جايدا. 54 ئائىلە، 188 نوپۇس، 600 مو تېرىم يەرى بار. بۇرۇن بۇ يەردىكى ئۆستەڭ ئازمىسى ئېگىز جايغا ياسالغاچقا دۆڭئازما دەپ ئاتالغان.

كۇشۇكمەھەللە

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جايىنىڭ جەنۇبىدىكى 1.5 كىلومېتىر جايدا. 39 ئائىلە، 145 نوپۇس، 495 مو تېرىم يەرى بار. بۇرۇن بۇ كەنت ئادەملىرى كۇشۇك ياساپ سېتىش كەسپى بىلەن شۇغۇللىنىپ، كۇشۇكمەھەللە دەپ ئاتىلىپ قالغان.

ئاياغگىجا كەنت كومىتېتى تۇرۇشلۇق ئورنى سۆگەتئېرىقتا

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جايىنىڭ شەرقى جەنۇبىدىكى 2 كىلومېتىرجايدا. زېمىنى تەكشى، تۆت تەبىئىي كەنت، 199 ئائىلە، 685 نوپۇس بار. دېھقانچىلىقنى ئاساس قىلىدۇ. تېرىم يەرى 2276 مو، ئاساسى مەھسۇلاتى بۇغداي، قوناق، پاختا، قوشۇمچە مايلىقدان، پىلە ئۈزۈمچىلىك بىلەن شۇغۇللىنىدۇ. بىر باشلانغۇچ مەكتەپ بار. تاشيولى پۈتۈن كەنتكە تۇتىشىدۇ. بۇ يەر

پۈتۈن گىجا كەنتنىڭ ئاياغ تەرىپىگە جايلاشقانلىقى ئۈچۈن ئاياغگىجا دەپ ئاتالغان.

1958 - يىلى ئۈچقۇن كوممۇنا 4 - باشقۇرۇش رايون 5 - دادۈي بولغان. 1979 - يىلى چاۋاغ كوممۇنا ئاياغگىجا دادۈي دەپ ئاتالغان. 1984 - يىلى ئاياغگىجا كەنت كومىتېتى قۇرۇلغان.

سۆگەتئېرىق

ئۈرنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جاينىڭ جەنۇبىدىكى 2 كىلومېتىر جايدا. 43 ئائىلە، 129 نوپۇس، 465 مو تېرىم يېرى بار. بۇرۇن بۇ يەردىكى ئېرىق بويىدا سۆگەت كۆپ ئۆستۈرۈلگەچكە سۆگەتئېرىق دەپ نام ئالغان.

گۆلدۇرمەئېرىق

ئۈرنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جاينىڭ شەرقىي جەنۇبىدىكى 2 كىلومېتىرجايدا. 40 ئائىلە، 120 نوپۇس، 475 مو تېرىم يېرى بار. گۆلدۇرمە - سۇنىڭ ئېقىش ئاۋازىغا ئوخشۇتۇپ ئېيتىلغان. بۇ يەرنىڭ ئېرىق سۈيى ناھايىتى تېز ئاققانلىقتىن گۆلدۇرمەئېرىق دەپ نام قويۇلغان.

ئۈزۈنمەھەللە

ئۈرنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جاينىڭ شەرقىي جەنۇبىدىكى 2.4 كىلومېتىرجايدا. 37 ئائىلە، 134 نوپۇس. 457 مو تېرىم يېرى بار. ئۈزۈن لەقەملىك كىشىلەر مەھەللىسىنى كۆرسىتىدۇ.

چاكۇمەھەللە

ئۈرنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جاينىڭ جەنۇبىدىكى 2.4 كىلومېتىر جايدا. 32 ئائىلە، 118 نوپۇس، 433 مو تېرىم يېرى بار. چاكۇ لەقەملىك كىشىلەر مەھەللىسىنى كۆرسىتىدۇ.

چارباغ ئايدىڭكۆل كەنت كومىتېتى تۇرۇشلۇق ئۈرنى چارباغ ئايدىڭكۆلدە.

ئۈرنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جاينىڭ شەرقىي جەنۇبىدىكى 3.5 كىلومېتىر جايدا. زېمىنى تەكشى، ئىككى تەبىئىي كەنت، 205 ئائىلە، 743 نوپۇس بار. دېھقانچىلىقنى ئاساس قىلىدۇ. تېرىم يېرى 2421 مو، ئاساسى مەھسۇلاتى بۇغداي، قوناق، پاختا، قوشۇمچە مايلىقدان تېرىلىدۇ، چارۋا بېقىلىدۇ. بىر باشلانغۇچ مەكتەپ بار. تاشيولى پۈتۈن كەنتكە تۇتىشىدۇ. تۇرۇشلۇق كەنت نامى بىلەن ئاتالغان.

1958 - يىلى ئۈچقۇن كوممۇنا 4 - باشقۇرۇش رايون 6 - دادۈي بولغان. 1979 - يىلى چاۋاغ كوممۇنا ئايدىڭكۆل دادۈي دەپ ئۆزگەرتىلگەن. 1984 - يىلى چارباغ ئايدىڭكۆل دەپ ئاتالدى ۋە كەنت كومىتېتى قۇرۇلدى.

چارباغ ئايدىڭكۆل

ئۈرنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جاينىڭ شەرقىي جەنۇبىدىكى 3.5 كىلومېتىرجايدا. 30 ئائىلە، 186 نوپۇس 413 مو تېرىم يېرى بار. بۇ كەنت ئىلگىرى بىر تەبىئىي كۆلمەكنىڭ ئۈرنى ئىدى. زېمىنى چوڭقۇر بولغاچقا يىل بويى سۇ توختاپ تۇراتتى، شۇڭا ئايدىڭكۆل دەپ نام ئالغان. سامپۇلدىكى ئايدىڭكۆل كەنت بىلەن پەرقلەندۈرۈش ئۈچۈن يېزا نامى قوشۇپ ئاتالدى.

كاندۇكمەھەللە

ئۈرنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جاينىڭ شەرقىي جەنۇبىدىكى 3.5 كىلومېتىرجايدا. 36

ئائىلە، 120 نوپۇس، 481 مو تېرىم يېرى بار. كاندۇك لەقەملىك كىشىلەر مەھەللىسىنى كۆرسىتىدۇ.

چولاقتېرەك كەنت كومىتېتى
تۇرۇشلۇق ئورنى تۇرسۇنئېرىقتا.

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جاينىڭ شەرقىي شىمالىدىكى 2.5 كىلومېتىرجايدا. زىمىنى تەكشى، ئۈچ تەبىئىي كەنت، 143 ئائىلە، 547 نوپۇس بار. دېھقانچىلىقنى ئاساس قىلىدۇ. تېرىم يېرى 1417 مو، ئاساسى مەھسۇلاتى بۇغداي، قوناق، پاختا، قوشۇمچە مايلىقدان، پىلە ئۈژمىچىلىك بىلەن شۇغۇللىنىدۇ. بىر باشلانغۇچ مەكتەپ بار. تاشيولى پۈتۈن كەنتكە تۇتىشىدۇ.

1958-يىلى ئۈچقۇن كوممۇنا 5-باشقۇرۇش رايون 1-دادۈي بولغان. 1979-يىلى چاۋاغ كوممۇنا چولاق تېرەك دادۈي دەپ ئۆزگەرتىلگەن. 1984-يىلى چولاقتېرەك كەنت كومىتېتى قۇرۇلغان.

تۇرسۇنئېرىق

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جاينىڭ شەرقىي شىمالىدىكى 2.5 كىلومېتىرجايدا. 46 ئائىلە، 194 نوپۇس، 486 مو تېرىم يېرى بار. بۇ ئېرىقنى دەسلەپ ياسىغاندا دائىم سۇ يار پېچىپ كەتكەنلىكتىن يارپېچىپ كېتىشتىن ساقلىنىش ئۈچۈن تۇرسۇن ئېرىق دەپ نام بېرىلگەن. كېيىن مەھەللە نامى بولۇپ قالغان.

ئاخۇنئېرىق

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جاينىڭ شەرقىدىكى 2.1 كىلومېتىر جايدا. 48 ئائىلە، 167 نوپۇس، 396 مو تېرىم يېرى بار. بۇ يەر بۇرۇن خوتەندىكى داڭلىق ئەرباپ سۇلايمان ئەلەمنىڭ ۋەخپە يېرى بولۇپ، شۇ كىشى نامىدا مەخسۇس ئېرىق كولانغاچقا ئاخۇن ئېرىق دەپ نام قويۇلغان.

چولاقتېرەك

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جاينىڭ شەرقى شىمالىدىكى 3.2 كىلومېتىرجايدا. 49 ئائىلە، 184 نوپۇس، 507 مو تېرىم يېرى بار. بۇرۇن موشۇ كەنتتە بىر تۈپ چوڭ قاپاقتېرەك بولۇپ، ئۇنىڭ زور بىر پۇتىقى سۇنۇپ كەتكەنلىكتىن چولاقتېرەك دەپ نام ئالغان.

باشپىچەكچى كەنت كومىتېتى
تۇرۇشلۇق ئورنى كانايئېرىقتا

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جاينىڭ شەرقى شىمالىدىكى 7 كىلومېتىر جايدا. زىمىنى تەكشى، بىر تەبىئىي كەنت، 149 ئائىلە، 559 نوپۇس بار. دېھقانچىلىقنى ئاساس قىلىدۇ. تېرىم يېرى 1289 مو. ئاساسى مەھسۇلاتى بۇغداي، قوناق، پاختا. قوشۇمچە مايلىقدان، پىلە ئۈژمىچىلىك بىلەن شۇغۇللىنىدۇ. بىر باشلانغۇچ مەكتەپ بار. تاشيولى پۈتۈن كەنتكە تۇتىشىدۇ. بۇ يەرنىڭ زىمىنى زەيلىك، قۇۋۋەتسىز بولۇپ، زىرائەت ياخشى ئۈنمىگەچكە پىچەكچى دەپ نام ئالغان. بۇ يەر پۈتۈن پىچەكچى كەنتىنىڭ باش تەرىپىگە جايلاشقانلىقى ئۈچۈن باشپىچەكچى دەپ ئاتالغان.

1958-يىلى ئۈچقۇن كوممۇنا 5-باشقۇرۇش رايون 4-دادۈي بولغان. 1979-يىلى چاۋاغ كوممۇنا باش پىچەكچى دادۈي دەپ ئاتالغان. 1984-يىلى باشپىچەكچى كەنت كومىتېتى

قۇرۇلغان.

كانايئېرىق

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جاينىڭ شەرقى شىمالىدىكى 7 كىلومېتىر جايدا. 52 ئائىلە، 185 نوپۇس، 422 مو تېرىم يېرى بار. كاناي لەقەملىك كىشىلەر كولىغان ئېرىق بولغاچقا شۇنداق ئاتالغان.

ئۆستەڭئۇچى كەنت كومىتېتى تۇرۇشلۇق ئورنى يارئېرىقتا

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جاينىڭ شەرقى شىمالىدىكى 5.8 كىلومېتىرجايدا. زېمىنى تەكشى، ئىككى تەبىئىي كەنت، 229 ئائىلە، 940 نوپۇس بار. دېھقانچىلىقنى ئاساس قىلىدۇ. تېرىم يېرى 1397 مو، ئاساسى مەھسۇلاتى بۇغداي، قوناق، پاختا، قوشۇمچە مايلىقدان پىلە ئۈژمىچىلىك بىلەن شۇغۇللىنىدۇ. بىر باشلانغۇچ مەكتەپ بار، تاشيولى پۈتۈن كەنتكە تۇتىشىدۇ. بۇ كەنت جىمىي ئۆستەڭنىڭ ئاياغ ئۇچىدا بولغاچقا ئوستەڭئۇچى دەپ نام ئالغان.

1958 ـ يىلى ئۇچقۇن كوممۇنا 5 ـ باشقۇرۇش رايون 5 ـ دادۈي بولغان. 1979 ـ يىلى چاۋاغ كوممۇنا ئۆستەڭ ئۇچى دادۈي دەپ ئۆزگەرتىلگەن. 1984 ـ يىلى ئۆستەڭئۇچى كەنت كومىتېتى قۇرۇلغان.

يارئېرىق

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جاينىڭ شەرقى شىمالىدىكى 6 كىلومېتىر جايدا. 67 ئائىلە، 242 نوپۇس، 367 مو تېرىم يېرى بار. بۇرۇن مۇشۇ يەردىكى يار ئىچىدىن ئېرىق ئېلىنغاچقا يارئېرىق دەپ نام ئالغان.

چوڭقۇرئېرىق

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جاينىڭ شەرقى شىمالىدىكى 5.5 كىلومېتىرجايدا. 55 ئائىلە، 236 نوپۇس، 432 مو تېرىم يېرى بار. چوڭقۇرجايدىن ئېلىنغان ئېرىق نامى بىلەن شۇنداق ئاتالغان.

كۆكۆمەت كەنت كومىتېتى تۇرۇشلۇق ئورنى توغرائېرىقتا.

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جاينىڭ شەرقىدىكى 3.5 كىلومېتىر جايدا. زېمىنى تەكشى، ئۈچ تەبىئىي كەنت، 247 ئائىلە، 894 نوپۇس بار. دېھقانچىلىقنى ئاساس قىلىدۇ. تېرىم يېرى 2134 مو، ئاساسى مەھسۇلاتى بۇغداي، قوناق، پاختا، قوشۇمچە مايلىقدان، پىلە ئۈژمىچىلىك بىلەن شۇغۇللىنىدۇ. بىر باشلانغۇچ مەكتەپ بار. تاشيولى پۈتۈن كەنتكە تۇتىشىدۇ.

"كۆكۆمەت" موڭغۇلچە كۆكموت دېگەن سۆزدىن ئۆزگەرگەن بولۇپ، كۆپ ـ كۆك يېشىللىزارلىق، دەل ـ دەرەخلىك يەر دېگەن مەنىدە. بۇ يەردە قەدىمدىن تارتىپ تەبىئىي توغراق كۆپ ئۆسىدۇ. شۇڭا كۆكۆمەت دەپ ئاتالغان.

1958 ـ يىلى ئۇچقۇن كوممۇنا 5 ـ باشقۇرۇش رايون 6 ـ دادۈي بولغان. 1979 ـ يىلى چاۋاغ كوممۇنا كۆكۆمەت دادۈي دەپ ئۆزگەرتىلگەن. 1984 ـ يىلى كۆكۆمەت كەنت كومىتېتى قۇرۇلـ
غان.

تۇغرائېرىق

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جاينىڭ شەرقىدىكى 3.4 كىلومېتىر جايدا. 57 ئائىلە، 179 نوپۇس، 386 مو تېرىم يېرى بار. يەر تۈزلىنىشكە ئاساسەن توغرا كىسىپ ئېلىنغان ئېرىق نامى بىلەن شۇنداق ئاتالغان.

دۆڭئېرىق

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جاينىڭ شەرقىدىكى 2.9 كىلومېتىر جايدا. 56 ئائىلە، 219 نوپۇس، 440 مو تېرىم يېرى بار. دۆڭ جايدىن ئېلىنغان ئېرىق نامى بىلەن دۆڭئېرىق دەپ نام قويۇلغان. كېيىن كەنت نامىغا ئايلانغان.

چۆجەمەھەللە

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جاينىڭ شەرقىدىكى 4.6 كىلومېتىر جايدا. 35 ئائىلە، 116 نوپۇس، 360 مو تېرىم يېرى بار. چۆجە لەقەملىكلەر مەھەللىسىنى كۆرسىتىدۇ.

كوچائېرىق كەنت كومىتېتى تۇرۇشلۇق ئورنى كوچا ئېرىقتا

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جاينىڭ شەرقىدىكى 3.9 كىلومېتىر جايدا. زېمىنى تەكشى، ئىككى تەبىئىي كەنت، 221 ئائىلە، 785 نوپۇس بار. ئاساسى مەھسۇلاتى بۇغداي، قوناق، پاختا. قوشۇمچە مايلىقدان، پىلە ئۈزۈمچىلىك بىلەن شۇغۇللىنىدۇ. بىر باشلانغۇچ مەكتەپ بار. تاشيولى پۈتۈن كەنتكە تۇتىشىدۇ. تۇرۇشلۇق كەنت نامى بىلەن ئاتالغان. 1958 ـ يىلى ئۈچقۇن كوممۇنا 5 ـ باشقۇرۇش رايون 7 ـ دادۈي بولغان. 1979 ـ يىلى چاۋاغ كوممۇنا كوچائېرىق دادۈي دەپ ئاتالغان. 1984 ـ يىلى كوچائېرىق كەنت كومىتېتى قۇرۇلغان.

كوچائېرىق

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جاينىڭ شەرقىدىكى 3.9 كىلومېتىر جايدا. 49 ئائىلە، 185 نوپۇس، 476 مو تېرىم يېرى بار. بۇ كەنتتە ئادەملەر بىر كوچا بولۇپ زىچ ئولتۇراقلاشقان ۋە كوچىغا سۇ بارىدىغان ئېرىق نامى بىلەن شۇنداق ئاتالغان.

داپادئېرىق

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جاينىڭ شەرقىدىكى 4.7 كىلومېتىر جايدا. بۇ كەنتنىڭ زېمىنى پەس، زەي تۇپراق كۆپ، 49 ئائىلە، 169 نوپۇس، 420 مو تېرىم يېرى بار. تاپان لەقەملىكلەر مەھەللىسىنى كۆرسىتىدۇ.

ئاتەشدۆڭ كەنت كومىتېتى تۇرۇشلۇق ئورنى ئاتەشدۆڭدە

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جاينىڭ شەرقى شىمالىدىكى 26.7 كىلومېتىر جايدا. قۇملۇق تۈزلەڭلىك، شىمالى تەكلىماكان چۆللىگە تۇتىشىدۇ. قۇم تۇپراق، بوران كۆپ چىقىدۇ. ھاۋاسى قۇرغاق. بىر تەبىئىي كەنت، 56 ئائىلە، 320 نوپۇس بار، دېھقانچىلىقنى ئاساس قىلىدۇ. تېرىم يېرى 795 مو، ئاساسى مەھسۇلاتى بۇغداي، قوناق، پاختا. قوشۇمچە مايلىقدان تېرىلىدۇ. چارۋا بېقىلىدۇ. بىر باشلانغۇچ مەكتەپ بار. ئاددى تاشيولى دول يېزا يولى ئارقىلىق ناھىيە شەھىرىگە تۇتىشىدۇ.

1959 ـ يىلى ئادەم يۆتكەپ ئەكىرىپ بوز يەر ئاچقاندا ئۇچقۇن كوممۇنا باشقۇرغان بوز يەر دېھقانچىلىق مەيدان دەپ ئاتالغان. 1960 ـ يىلى ئۇچقۇن كوممۇنا دېھقانچىلىق مەيدان 1 ـ دادۈي دەپ ئايرىلغان. 1979 ـ يىلى چاۋاغ كوممۇنا ئاتەشدۆڭ دادۈيگە ئۆزگەرتىلگەن. 1984 ـ يىلى ئاتەشدۆڭ كەنت كومىتېتى قۇرۇلغان.

ئاتەشدۆڭ

ئۇرنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جاينىڭ شەرقى شىمالىدىكى 26.7 كىلومېتىر جايدا. 56 ئائىلە، 320 نوپۇس، 795 مو تېرىم يېرى بار. بۇ يەر ئەسلى يۇلغۇنلۇق، توغراقلىق چۆل بولۇپ، كەنتتىكى كىشىلەر بۇ يەرگە ئوتۇن ئېلىپ چىقىش ئۈچۈن كىرگەندە ھاۋانىڭ تازا قىزىپ كەتكەن پەيتلىرىدە ئىسلاپ كەتكەن، شۇنىڭ بىلەن ئاتەشدۆڭ دەپ ئاتىغان. كېيىن كەنت نامىغا ئايلانغان.

يېڭىئاۋات كەنت كومىتېتى

تۇرۇشلۇق ئورنى يېڭىئاۋاتتا

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جاينىڭ شەرقى شىمالىدىكى 28 كىلومېتىر جايدا. شىمالى تەكلىماكان چۆلىگە تۇتىشىدۇ. قۇم بوران كۆپ چىقىدۇ. ھاۋاسى قۇرغاق، ئىسسىق، بىر تەبىئى كەنت، 62 ئائىلە، 307 نوپۇس بار. دېھقانچىلىقنى ئاساس قىلىدۇ. تېرىم يېرى 654 مو، ئاساسى مەھسۇلاتى بۇغداي، قوناق، قوشۇمچە پاختا، مايلىقدان تېرىلىدۇ. بىر باشلانغۇچ مەكتەپ بار. بۇ يېڭى ئاچقان بوز يەر بولغاچقا يېڭىئاۋات دەپ نام قويۇلغان.

1959 ـ يىلى بوز يەر ئېچىپ، 1960 ـ يىلى ئۇچقۇن كوممۇنا دېھقانچىلىق مەيدان 2 ـ دادۈيگە ئايرىلغان. 1979 ـ يىلى چاۋاغ كوممۇنا يېڭىئاۋات دادۈيگە ئۆزگەرتىلگەن. 1984 ـ يىلى يېڭىئاۋات كەنت كومىتېتى قۇرۇلغان.

سەگۆلۈك كەنت كومىتېتى

تۇرۇشلۇق ئورنى سىكىلەكمازاردا

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جاينىڭ شەرقى شىمالىدىكى 29 كىلومېتىر جايدا. شىمالى تەكلىماكان چۆلىگە تۇتىشىدۇ. قۇم تۇپراق، بىر تەبىئى كەنت، 52 ئائىلە، 142 نوپۇس بار. دېھقانچىلىقنى ئاساس قىلىدۇ، تېرىم يېرى 303 مو، ئاساسى مەھسۇلاتى بۇغداي، قوناق، قوشۇمچە پاختا، مايلىقدان تېرىلىدۇ. چارۋا بېقىلىدۇ. بىر باشلانغۇچ مەكتەپ بار. دول يېزىلىرى ئارقىلىق ناھىيىگە بارىدىغان ئاددى تاشيولى بار.

1959 ـ يىلى بوز يەر ئېچىپ، 1960 ـ يىلى ئۇچقۇن كوممۇنا دېھقانچىلىق مەيدان 3 ـ دادۈي بولغان. 1979 ـ يىلى چاۋاغ كوممۇنا سەگۆلۈك دادۈيگە ئۆزگەرتىلگەن. 1984 ـ يىلى سەگۆلۈك كەنت كومىتېتى قۇرۇلغان.

سىكىلەكمازار

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جاينىڭ شەرقى شىمالىدىكى 29.5 كىلومېتىر جايدا. 52 ئائىلە، 142 نوپۇس. 303 مو تېرىم يېرى بار. سىكىلەك مازار دېگەن سۆز ئەسلى سەگۆلۈك مازاردىن ئۆزگەرگەن، ئەسلى بۇ يەر چۆل بولۇپ، بۇندىن 60 يىل ئىلگىرى پازىل ھاجىم دېگەن كىشى سەگۈتېرەك جىرىمى سېلىپ كۆكەرتكەنلىكتىن سەگۆلۈك دەپ ئاتالغان ۋە مازار شە-

كىلىنىپ، سەكۈلۈك مازار بولغان. كېيىن سىكىلەك مازارغا ئۆزگىرىپ كەتكەن.

تۇرۇشلۇق ئورنى گۈلباغدا

گۈلباغ كەنت كومىتېتى

ئورنى يېزىلىق هۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جاينىڭ شەرقى شىمالىدىكى 25.5 كىلومېتىر جايدا. قۇملۇق. بىر تەبىئىي كەنت، 63 ئائىلە، 250 نوپۇس بار. دېهقانچىلىقنى ئاساس قىلىدۇ. تېرىم يېرى 540 مو، ئاساسى مەهسۇلاتى بۇغداي قوناق، قوشۇمچە مايلىقدان، پاختا تېرىلىدۇ. چارۋا بېقىلىدۇ.

1959 - يىلى بوز يەر ئېچىپ، 1960 - يىلى ئۇچقۇن كوممۇنا دېهقانچىلىق مەيدان 4 - دادۈيىگە ئايرىلغان. 1979 - يىلى چاۋاغ دېهقانچىلىق مەيدان 4 - دادۈي دېيىلگەن. 1984 - يىلى بۇ يەرنىڭ تەبىئىي گۈزەللىكىگە ئاساسەن يېڭىدىن گۈلباغ دەپ نام بېرىپ، گۈلباغ كەنت كومىتېتى قۇرۇلغان.

يەرپارچىسى

جەمى

ئورنى چارباغ يېزا تۇرۇشلۇق جاينىڭ شەرقىدە بولۇپ، چۆلاقتېرەك، كۆلئېرىق، پىچەكچى، ئۆستەڭئۆچچى قاتارلىق كەنتلەرنى ئۆز ئىچىگە ئالىدۇ. 14 تەبىئىي كەنت، 1260 ئائىلە، 4690 نوپۇس بار. دېهقانچىلىقنى ئاساس قىلىدۇ، تېرىم يېرى 8375مو. جەمىينىڭ مەناسى ۋە نامىنىڭ كېلىپ چىقىشى ئېنىق ئەمەس.

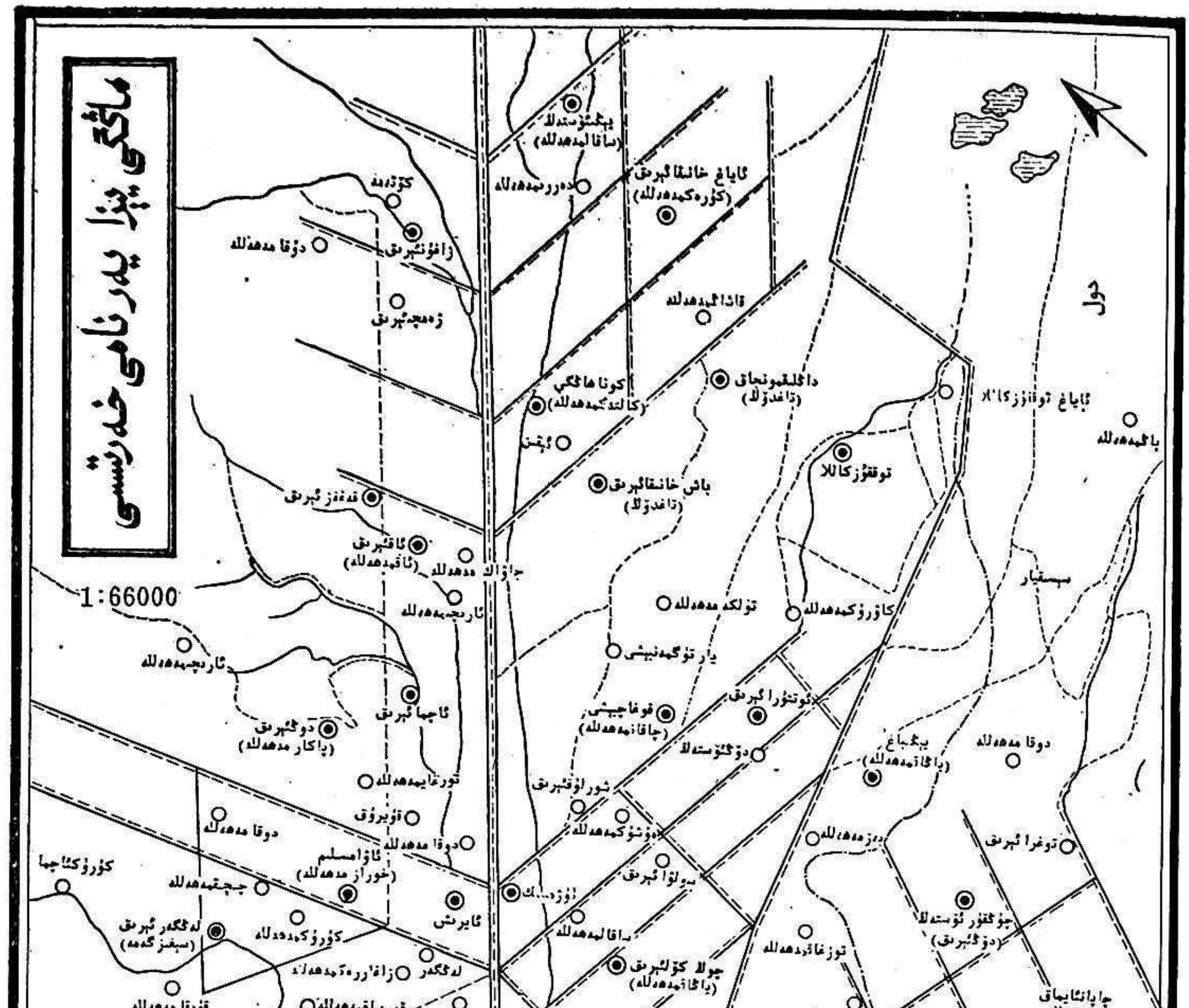

1:66000
1:50000
ھاڭگى
يېزا
باغ
چار
دول
كونا ھاڭگى
توققۇزكاللا
باش خانقائېرىق
ساقال
چىكە
كونا باغ
ئارچىمەھەللە
دوقا مەھەللە

هاڭگي يېزىسىنىڭ ئومۇمىي ئەهۋالى

ئېتىز ئېهاتە ئورمىنى.

هاڭگي يېزىسى لوپ ناهىيە شەهەر ئىچىنىڭ شىمالىدىكى 7 كىلومېتىر جايغا جايلاشقان. شەرقتە دول يېزىسى بىلەن قوشنا، جەنۇبى راخمانپۇر ئۆستىڭى بىلەن چېگرىلىنىدۇ. غەربى چارباغ يېزىسى بىلەن، شىمالى تەكلىماكان چۆلى بىلەن تۇتىشىدۇ. جەنۇپتىن شىمالغا ئۇزۇنلىقى 16 كىلومېتىر، شەرقتىن غەربكە كەڭلىكى تەخمىنەن 7 كىلومېتىر، ئومۇمىي كۆلىمى 112 كۋادرات كىلومېتىر، 36 كەنت كومىتېت، 89 تەبىئىي كەنت، 6781 ئائىلە، 26 مىڭ 751 نوپۇس بار. هەممىسى ئۇيغۇر. يېزىلىق هۆكۈمەتتىن ناهىيىگىچە بولغان تاشيولغا ماي ياتقۇزۇلغان. يېزىلىق هۆكۈمەتنىڭ تۇرۇشلۇق ئورنى قۇمباغ كەنتىدە.

هاڭگي دېگەن هاڭگىيادىن ئۆزگەرگەن. ئۇ-هاڭ ئىچىدە گىيا ئۆسكەن يارلىق دېگەن مەنىدە، موڭغۇل تارىخچىسى يولداش سەيشيالىنىڭ ئېيتىشىچە، هاڭگي دېگەن موڭغۇلچە «هاڭگەي»دىن ئۆزگەرگەن بولۇپ، ئوت-گىيالار قويۇق ئۆسكەن تاغ-داۋان، قۇم دۆڭلىرى دېگەن مەنىسى بار. قەدىمكى زاماندا بۇ يەر ئۇدۇن دۆلىتىنىڭ غەربى شەهەرلىرىنىڭ بىرسى (هازىرقى ئاقسىپىل)

بولۇپ، تۇپرىقى ياخشى، ئوت گىياللىرى قويۇق ئۆسكەن، دەل-دەرەخلىك ئاۋات ماكان ئىدى.

يەنە بىر رىۋايەتتە مۇنداق دېيىلىدۇ: قەدىمكى زاماندا يۇرۇڭقاش دەرياسىنىڭ تارماق ئېقىنى مۇشۇ جايدىن كېسىپ ئۆتەتتى. دەريا غەربكە كۆچكەندىن كېيىن كەلكۈن سۇ يار پېچىپ شەكىللەندۈرگەن "هاڭ" دا ياپ-يېشىل ئوت گىيالار ئۈنۈپ، بۇ يەر گۈزەل مەنزىرىلىك جاي بولۇپ قالغان. شۇنىڭدىن "هاڭ-گىيا" (يەنى چوڭقۇر يارلىقتا گىيا ئۈنگەن گۈزەل جاي) بولۇپ قالغان. كېيىنكى كۈنلەردە كىشىلەر بۇ جايغا كۆچۈپ كېلىپ، ماكان تۇتقاندىن كېيىن ئەشۇ نامنى قوللانغان.

هاڭگىي قەدىمكى ئۇدۇن دۆلىتىنىڭ تەرەققىيات مەنبەسى بولۇپ، داڭلىق ئۇدۇن دۆلىتىنىڭ قەدىمكى شەھىرى بولغان ئاقسپىل هازىرقى يېزىلىق هۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جاينىڭ غەربى شىمالىدىكى قۇملۇقتا. پىرافېسسور خۇاڭ ۋېنبى ۋە باشقا هەۋەسكارلارنىڭ هەممىسى بۇ يەرنى قەدىمكى يۇرۇڭقاش دەرياسىنىڭ ئورنى دەپ قارىماقتا. ئۇدۇن دۆلىتى قۇرۇلغاندىن كېيىن بولۇپمۇ چىن، خەن، تاڭ سۇلالىلىرى دەۋرىدە بۇ يەر قەدىمكى ئۇدۇن دۆلىتىنىڭ ئىقتىسادى، مەدەنىيەت پائالىيەتلىرىنىڭ مەركىزى بولغان. دەريا غەربكە كۆچكەندىن كېيىن كىشىلەر ئېقىن بويلاپ كۆچۈپ كېتىپ، شەھەر قۇم تېگىدە كۆمۈلۈپ قالغان.

گۇاڭشۈينىڭ 8-يىلى (مىلادى 1882-يىلى) كېرىيە ناھىيىسى قۇرۇلغاندا هاڭگىي ئۇنىڭغا تەۋە بولغان. گۇاڭشۈينىڭ 28-يىلى (مىلادى 1902-يىلى) لوپتا ناھىيە قۇرۇلۇپ، كېرىيە ناھىيىدىن 23 كەنتنى لوپقا ئاجرىتىپ بەرگەندە، هاڭگىي شۇنىڭ بىرسى ئىدى ۋە سامپۇل مىڭ بەگلىكىنىڭ باشقۇرۇشىغا تەۋە ئىدى.

1934-يىلى هاڭگىي پوتۇن ناھىيىدىكى ئالتە رايون ئىچىدىكى 5-رايون بولغان. ئۇنىڭغا بەش كەنت قاراشلىق بولغان. 1942-يىلى پوتۇن ناھىيە سەككىز رايونغا ئايرىلغاندا، هاڭگىي 4-رايون بولغان. ئۇنىڭغا 16 كەنت تەۋە قىلىنغان. 1944-يىلى بوجاڭ-جاجاڭ تۈزۈمى يولغا قويۇلغاندا هاڭگىيدا بىر بازار، ئىككى يېزا قۇرۇلغان يەنى فوشىن جېن (قايتا گۈللىنىش بازىرى)، بى خې شاڭ (شىمالى تىنچلىق يېزىسى)، نوڭ فىڭ شاڭ (دېھقانلارنى بېيىتىش يېزىسى) قۇرۇلغان.

1947-يىلنىڭ بېشىدا هاڭگىي ۋە كونا هاڭگىي دەپ ئىككى يېزىغا ئۆزگەرتىلگەن. 1947-يىلى 12-ئايدا پوتۇن ناھىيە تۆت بازار بەش چوڭ يېزىغا ئۆزگەرتىلگەندە، بۇ يەر هاڭگىي بازار بولغان.

1950-يىلى 4-ئايدا ناھىيىلىك خەلق هۆكۈمىتى قۇرۇلغاندىن كېيىن پوتۇن ناھىيە يەتتە رايونغا ئايرىلغاندا هاڭگىي 5-رايون بولغان. 1958-يىلى 11-ئايدا هاڭگىيدا ئالتۇنيۇلتۇز ۋە بەشيۇلتۇز كوممۇنا دېگەن ئىككى كوممۇنا قۇرۇلغان، 1959-يىلى 2-ئايدا يۇقارقى ئىككى كوممۇنانى بىرلەشتۈرۈپ، شۇنداقلا دولدىكى راكىتا كوممۇنانى قوشۇپ، يالقۇن خەلق كوممۇنىسى قۇرۇلغان، هەم كوممۇنا باشقۇرۇش كومىتېتى تەسىس قىلىنغان. 1979-يىلى هاڭگىي كوممۇنا دەپ ئۆزگەرتىلگەن. 1982-يىلى هاڭگىي دېگەن نامنىڭ خەنزۇچە يېزىلىشىدىكى 苍沟牙 نى 杭桂 غا ئۆزگەرتىلگەن. 1984-يىلى 12-ئايدا هاكىمىيەت بىلەن كوممۇنا ئايرىلغاندا هاڭگىي يېزىلىق خەلق هۆكۈمىتى قۇرۇلغان.

هاڭگىي يېزا تاغ ئالدىدىكى كەلكۈن-لاي لاتقا تۈزلەڭلىككە كىرىدۇ. جەنۇپتىن شىمالغا كەل-

كۆن سۇ يالاپ قىيپاش قىلىپ قويغان. دېڭىز يۈزىدىن ئوتتۇرىچە ئېگىزلىكى 1300 مېتىر، يېزىنىڭ غەربىي شىمالىي ۋە شىمال قىسمىدا بىپايان قۇم دۆۋىلىرى بار. شەرقىدە بىر قىسىم زەيلىك، ساسلىق يەرلەر بار. تەۋەلىكىدە پارچە-پۇرات قۇم دۆۋىلىرى ۋە شىمالىي تەرىپىدە پارچە-پۇرات تەبىئىي كۆلمەكلەر بار. قالغان يەرلىرى يېشىللىق تېرىلغۇ يەرلەردىن ئىبارەت. ھاۋاسى قۇرغاق، شامال كۆپ چىقىدۇ. يىللىق ئوتتۇرىچە تېمپېراتۇرىسى 11.5°، 7-ئايدىكى ئەڭ يۇقىرى ئوتتۇرىچە تېمپېراتۇرا 24.5°C، 1-ئايدىكى ئەڭ تۆۋەن ئوتتۇرىچە تېمپېراتۇرا نۆلدىن تۆۋەن 6°C-، تارىخى يىللاردىن بۇيانقى ئوتتۇرىچە ھۆل يېغىن مىقدارى 32 مىللىمېتىر، يىللىق قىروسىز مەزگىلى 212 كۈن. قۇم تۇپراق. تېرىلغۇ يېرى 57 مىڭ 910 مو، ئاساسى مەھسۇلاتى بۇغداي، قوناق، پاختا، قوشۇمچە مايلىقدان، پىلە ئۈزۈمچىلىك بىلەن شۇغۇللىنىدۇ. يەل يېمىش كۆپ ئۆستۈرۈلىدۇ. چارۋا بېقىلىدۇ. 1985-يىللىق ئاشلىق ئومۇمىي مەھسۇلاتى 29 مىليون 418 مىڭ 209 جىڭ بولۇپ، بىرلىك مەھسۇلاتى 676 جىڭ، كىشى بېشىغا توغرا كېلىدىغان ئوتتۇرىچە ئاشلىق 1100 جىڭ، پاختىنىڭ ئومۇمىي مەھسۇلاتى 752 مىڭ جىڭ، مايلىقدانىنىڭ ئومۇمىي مەھسۇلاتى 750 مىڭ جىڭ، قوتاندىكى قالدۇق چارۋا 71 مىڭ 253 تۇياق.

ھاڭگىي يېزىسى لوپ ناھىيىسىدىكى ئاساسلىق سۇغۇرۇش رايونلىرىنىڭ بىرى ھېساپلىنىدۇ. ھاڭگىي ئۆستىڭى ناھىيىنىڭ باش زاكوۇدىن باشلىنىپ، ھاڭگىي چېگرىسىغا قۇيۇلىدۇ. يىللىق سۇ تەقسىمات مىقدارى 10 مىليون 880 مىڭ كۇب، ئۇنىڭدىن سىرت ھاڭگىي ئۆستىڭىگە قۇيۇلىدىغان خېلى كۆپ بۇلاق سۈيى بار، بۇنىڭ بىلەن قۇرغاقچىلىق مەزگىلىدىكى ئېھتىياجنى تولۇقلىغىلى بولىدۇ.

يېزا باشقۇرغان كارخانىلاردىن گىلەمچىلىك، قىش خۇمدىنى، دېھقانچىلىق قوشۇمچە مەھسۇلاتلىرىنى پىششىقلاش زاۋۇتى، قۇرۇلۇش كارخانىسى، شۇنداقلا شەخسلەر ئىلكىدىكى ئۇن تارتىش، ياغ تارتىش، پاختا چىقىرىش قاتارلىق كىچىك تىجارەت دوكانلىرى بار. 7 ماشىنا، 95 ھەرخىل تراكتور، 28 ھەر خىل پىششىقلاش ماشىنىلىرى بار.

ھاڭگىي يېزا لوپ ناھىيىسىدىكى مۇھىم پىلىچىلىك بازىلىرىنىڭ بىرى، يېقىنقى يىللاردىن بۇيان، كوللېكتىپنى ھىساپقا ئالمىغاندىمۇ شەخسىي پىلە بېقىش ئىشلىرى تەرەققىي قىلدى. 1985-يىللىق ئومۇمىي مەھسۇلات مىقدارى 67 مىڭ جىڭغا يەتتى.

ھاڭگىي يېزىسىنىڭ مېۋە تۈرى ناھىيە بويىچە كۆپ، مەھسۇلاتى يۇقىرى بولۇش بىلەن ئالدىنقى ئورۇندا تۇرىدۇ. 1985-يىلى ئىشلەپچىقىرىلغان ھەر خىل يەل-يېمىش تەخمىنەن 3 مىليون 600 مىڭ جىڭغا يەتكەن.

يېقىنقى يىللاردىن بۇيان ھاڭگىي يېزىسىنىڭ ھەر ساھە ئىشلىرىنىڭ تەرەققىياتى ناھايىتى تېز بولدى. يېزا ئاساسى قۇرۇلۇشى دەسلەپكى قېلىپقا چۈشتى. ھازىر سۇغۇرۇش ئېرىق ئۆستەڭلىرى 520 بولۇپ، ئومۇمىي ئۇزۇنلۇقى 639 كىلومېتىر، ئورمان 273 پارچە، سالا ئېتىز 343 پارچە، ئاھالىلار نۇقتىسى 193، يول 282 بولۇپ، سالا ئېتىز، ئېرىق-ئۆستەڭ، ئورمان بەلباغ، يوللار بىر گەۋدە قىلىنغان ئورمان بىلەن تورلاشتۇرۇش ۋەزىيىتى شەكىللەندى. مەدەنىي مائارىپ،

سەھىيە، ساقلىقنى ساقلاش ئىشلىرىمۇ تەرەققى قىلدى. ھازىر بىر يېزىلىق ئوتتۇرا مەكتەپ، 27 باشلانغۇچ مەكتەپ، 3600 نەپەر ئوقۇغۇچى، ئوقۇتقۇچى بار. بىر دوختۇرخانا، 30 كەنت دەرىجىلىك ساقلىقنى ساقلاش پونكىتى بار. يەنە كىنوخانا، مەدەنىيەت پونكىتى، رادىئو ئۆزىلى، پوچتا تېلېگراف، باجخانا، بانكا قاتارلىق ئورۇنلىرى بار. سودا تورلىرى ھەممە جايلارغا يېيىلغان.

ھاڭگىي تەۋەسىدە بىر ئاسارئەتىقە ئورنى يەنى ئاقسېپىل خارابىلىقى بار. «ئاقسېپىل» دېگەن ھازىرقى چۆل ئوتتۇرىسىدا سىرتقا كۆرۈنۈپ تۇرغان، ئاق سېغىز خام قىشتا قاتۇرۇلغان شاھەر سېپىل خارابىلىقىغا ئاساسەن ئېيتىلغان. بۇ شەھەر سېپىلى قەدىمكى ئۇدۇن دۆلىتىنىڭ شەھەر ئورنى بولۇپ، ھازىر قۇم دۆۋىلىرىنىڭ ئاستىدا كۆمۈلۈپ قالغان. پەقەت شەھەر سېپىلىنىڭ بۇزۇلۇپ ئېشىپ قالغان 90 مېتىردىن ئارتۇقراق تېمى سىرتقا كۆرۈنۈپ تۇرىدۇ. بۇ يەر ئاپتونوم رايون دەرىجىلىك مەدەنى ئاسارئەتىقىلەرنى قوغداش ئورنى ھېساپلىنىدۇ.

ئۆلچەملىك ناملار

ھاڭگىي يېزىسى

ھاڭگىي يېزىسىنىڭ ئومۇمىي ئەھۋال ماتېرىيالىغا قارالسۇن.

قۇمباغ

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جاينىڭ غەربىي جەنۇبىدىكى 0.8 كىلومېتىر جايدا. 95 ئائىلە، 320 نوپۇس، 216 مو تېرىم يېرى بار. كەنت شەكىللەنگەن ۋاقىتتا كەنتنىڭ تۆت ئەتراپى قۇملۇق بولغاچقا «قۇمباغ» دەپ نام ئالغان.

يېزىلىق پارتىيە، ھۆكۈمەت ئورگانلىرى، كەسپىي كارخانا ئورۇنلار، مەدەنىي مائارىپ، سەھىيە ئورۇنلىرى مۇشۇ كەنتتە جايلاشقان بولۇپ، ھاڭگىي يېزىسىنىڭ سىياسىي، ئىقتىسادىي، مەدەنىيەت مەركىزى ھېسابلىنىدۇ.

قۇمباغ كەنت كومىتېتى تۇرۇشلۇق ئورنى قۇمباغدا

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جاينىڭ غەربىي جەنۇبىدىكى 0.8 كىلومېتىر جايدا. يەر تۈزلىكى تەكشى، بىر تەبىئىي كەنت، 169 ئائىلە، 579 نوپۇس بار. دېھقانچىلىقنى ئاساس قىلىدۇ. تېرىم يېرى 1094 مو، ئاساسىي مەھسۇلاتى بۇغداي، قوناق، پاختا، قوشۇمچە مايلىقدان، پىلە ئۈزۈمچىلىك بىلەن شۇغۇللىنىدۇ. تۇرۇشلۇق كەنت نامى بىلەن ئاتالغان.

1958-يىلى يالقۇن كوممۇنا 2-باشقۇرۇش رايون 3-دادۈي بولغان. 1979-يىلى ھاڭگىي كوممۇنا قۇمباغ دادۈي دەپ ئۆزگەرتىلگەن. 1984-يىلى 2-باشقۇرۇش رايون 2-دادۈي بىلەن بىرلەشتۈرۈپ قۇمباغ كەنت كومىتېتىقۇرۇلغان.

باغچە كەنت كومىتېتى تۇرۇشلۇق ئورنى باغچىدا

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جاينىڭ غەربىي جەنۇبىدىكى 4.1 كىلومېتىر جايدا. زېمىنى تەكشى، بىر تەبىئىي كەنت، 82 ئائىلە، 332 نوپۇس بار. باغۋەنچىلىكنى ئاساس قىلىدۇ. مېۋىلىك ئورمان كۆلىمى 1215 مو، ئاساسلىقى تۈرلۈك مېۋىلەرنى ئىشلەپچىقىرىدۇ.

1970-يىلى باغچە قۇرۇلغان. 1984-يىلى ھاڭگىي يېزىغا بىۋاستە قاراشلىق مېۋىلىك باغچە بولۇپ كەنت قۇرۇلغان.

يېڭىئاچما

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جاينىڭ شىمالىدىكى 4 كىلومېتىر جايدا. 17 ئائىلە، 69 نوپۇس، 216 مو تېرىم يېرى بار. بۇ كەنت 1960-يىلى يېڭىدىن ئېچىلغاچقا «يېڭىئاچما» دەپ نام ئالغان.

ئارقائەلەك كەنت كومىتېتى   تۇرۇشلوق ئورنى تايلاق تۇگمەنبېشى

ئورنى يېزىلىق هۆكۈمەت تۇرۇشلوق جاينىڭ غەربىي جەنۇبىدىكى 4.4 كىلومېتىر جايدا، زېمىنى تەكشى، ئېكىكى تەبىئىي كەنت، 140 ئائىلە، 567 نوپۇس بار. دېھقانچىلىقنى ئاساس قىلىدۇ. ئاساسى مەھسۇلاتى بۇغداي، قوناق، پاختا، قوشۇمچە مايلىقدان، پىلە ئۈژمىچىلىك بىلەن شۇغۇللىنىدۇ. تاشيولى ھەرقايسى كەنتلەرگە تۇتىشىدۇ.

بۇ كەنت ھازىرقى ئۆستەڭنىڭ ئارقا تەرىپىدىكى ئىلەك بويىغا جايلاشقانلىقى ئۈچۈن شۇنداق نام ئالغان.

1958 ـ يىلى يالقۇن كوممۇنا 1 ـ باشقۇرۇش رايون 2 ـ دادۈي بولغان. 1979 ـ يىلى ھازىرقى كوممۇنا ئارقا ئىلەك دادۈي دەپ ئۆزگەرتىلگەن. 1984 ـ يىلى ئارقا ئىلەك كەنت كومىتېتى قۇرۇلغان.

تايلاق تۇگمەنبېشى

ئورنى يېزىلىق هۆكۈمەت تۇرۇشلوق جاينىڭ غەربىي جەنۇبىدىكى 4.4 كىلومېتىر جايدا. 119 ئائىلە، 437 نوپۇس، 1146 مو تېرىم يەرى بار. تايلاق لەقەملىك كىشىلەر چۆرگەن تۇگمەن بولۇپ كېيىن كەنت نامى قىلىپ قوللۇنۇلغان.

مانتا توغراق

ئورنى يېزىلىق هۆكۈمەت تۇرۇشلوق جاينىڭ غەربىي جەنۇبىدىكى 3.5 كىلومېتىر جايدا، 31 ئائىلە، 119 نوپۇس، 474مو تېرىم يەرى بار. مانتا لەقەملىك كىشىلەرنىڭ ئىگىدارچىلىقىدىكى توغراق بولۇپ، كەنت نامىغا ئايلانغان.

پاكمەھەللە كەنت كومىتېتى   تۇرۇشلوق ئورنى پاكمەھەللىدە

ئورنى يېزىلىق هۆكۈمەت تۇرۇشلوق جاينىڭ غەربىي جەنۇبىدىكى 1.5 كىلومېتىر جايدا. زېمىنى تەكشى، ئۈچ تەبىئىي كەنت، 92 ئائىلە، 331 نوپۇس بار. دېھقانچىلىقنى ئاساس قىلىدۇ. 1462 مو تېرىم يەرى بار. ئاساسى مەھسۇلاتى بۇغداي، قوناق، پاختا، قوشۇمچە مايلىقدان، پىلە ئۈژمىچىلىك بىلەن شۇغۇللىنىدۇ. تاش يوللار ھەرقايسى كەنتلەرگە تۇتىشىدۇ. تۇرۇشلوق كەنت نامى بىلەن ئاتالغان.

1958 ـ يىلى يالقۇن كوممۇنا 1 ـ باشقۇرۇش رايون 3 ـ دادۈي 1 ـ ئىشلەپچىقىرىش دۈي بولغان. 1979 ـ يىلى ھازىرقى كوممۇنا پاكمەھەللە دادۈي دەپ ئۆزگەرتىلگەن. 1984 ـ يىلى پاكمەھەللە كەنت كومىتېتى قۇرۇلغان.

پاكمەھەللە

ئورنى يېزىلىق هۆكۈمەت تۇرۇشلوق جاينىڭ غەربىي جەنۇبىدىكى 1.5 كىلومېتىر جايدا. 32 ئائىلە، 113 نوپۇس، 389 مو تېرىم يەرى بار. «پاك» كىشىلەرنىڭ لەقىمى بولۇپ، كەنت نامىغا ئايلانغان.

دوكمەھەللە

ئورنى يېزىلىق هۆكۈمەت تۇرۇشلوق جاينىڭ غەربىي جەنۇبىدىكى 1.9 كىلومېتىر جايدا. 17

ئائىلە، 57 نوپۇس، 395 مو تېرىدىم يەرى بار. بۇ يەرگە تۇنجى قېتىم كېلىپ ماكانلاشقان كىشى «دوك» (دۇمبە ئۇستىخىنى قوپۇپ قالغان) بولغاچقا «دوكمەھەللە» دەپ ئاتالغان.

كوسايباغ

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جاينىڭ غەربىي جەنۇبىدىكى 3.9 كىلومېتىر جايدا. 16 ئائىلە، 53 نوپۇس، 256 مو تېرىدىم يەرى بار. بۇيەردىكى كۆپ سانلىق كىشىلەرنىڭ لەقىمى «كوساي» بولغاچقا كېيىن كەنت نامى «كوسايباغ» دەپ ئاتالغان.

كەڭتوقاي كەنت كومىتېتى تۇرۇشلۇق ئورنى مايماقمەھەللىدە

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جاينىڭ غەربىي جەنۇبىدىكى 2.2 كىلومېتىر جايدا. زېمىنى ئېگىز-پەس، ئۈچ تەبىئىي كەنت، 162 ئائىلە، 561 نوپۇس بار. دېھقانچىلىقنى ئاساس قىلىدۇ. تېرىدىم يەرى 1303 مو، ئاساسلىق مەھسۇلاتى بۇغداي، قوناق، پاختا، قوشۇمچە مايلىقدان پىلە ئۆزۈمچىلىك بىلەن شۇغۇللىنىدۇ. بىر باشلانغۇچ مەكتەپ بار. تاشيول ھەرقايسى كەنتلەرگە تۇتاشقان.

بۇ يەردە بۇرۇن قۇم دۆڭلىرى كۆپ بولۇپ، قۇم دۆڭلىرى ئارىلىقىدا كەڭ ئەگرى-توقاي تېرىلغۇ يەرلەر بولغانلىقتىن «كەڭتوقاي» دەپ ئاتالغان.

1958-يىلى يالقۇن كوممۇنا 1-باشقۇرۇش رايون 3-دادۇي بولغان. 1979-يىلى ھاڭگى كوممۇنا كەڭتوقاي دادۇي دەپ ئۆزگەرتىلگەن. 1984-يىلى كەڭتوقاي كەنت كومىتېتى قۇرۇلغان.

مايماق

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جاينىڭ جەنۇبىدىكى 2.2 كىلومېتىر جايدا. 49 ئائىلە، 150 نوپۇس، 400 مو تېرىدىم يەرى بار. رىۋايەتلەرگە قارىغاندا بۇكەنتتە بۇرۇن ئۆتكەن بىركىشىنىڭ پۇتى مايماق بولغاچقا بۇ كىشىگە «مايماق» لەقەم قويۇلغان، كېيىن كەنت نامى بولۇپ قالغان.

كەڭتوقاي

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جاينىڭ جەنوبىدىكى 2.3 كىلومېتىر جايدا. 51 ئائىلە، 183 نوپۇس، 583 مو تېرىدىم يەرى بار. "توقاي" دېگەن پارچە-پارچە تېرىم يەرلەرگە قارىتىلغان.

چېكە

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جاينىڭ جەنۇبىدىكى 2.7 كىلومېتىر جايدا. 47 ئائىلە، 147 نوپۇس، 316 مو تېرىدىم يەرى بار. «چېكە» كىشىلەرنىڭ لەقىمى بولۇپ، كېيىن كەنت نامى بولۇپ قالغان.

ساقال كەنت كومىتېتى تۇرۇشلۇق ئورنى پىچەكچىدە

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جاينىڭ جەنۇبىدىكى 3 كىلومېتىر جايدا. زېمىنى تەكشى، بىر تەبىئىي كەنت، 157 ئائىلە، 597 نوپۇس بار. دېھقانچىلىقنى ئاساس قىلىدۇ. 90 مو ئوتلاق، 1650 مو تېرىدىم يەرى بار. ئاساسلىق مەھسۇلاتى بۇغداي، قوناق پاختا، قوشۇمچە مايلىقدان، پىلە ئۆزۈمچىلىك بىلەن شۇغۇللىنىدۇ. تاشيولى ھەرقايسى كەنتلەرگە تۇتىشىدۇ. «ساقال» كىشىلەرنىڭ لەقىمى بولۇپ، كېيىن كەنت نامىغا ئايلانغان.

1958 ـ يىلى يالقۇن كوممۇنا 1 ـ باشقۇرۇش رايون 4 ـ دادۈي بولغان. 1979 ـ يىلى ھاڭگىي كوممۇنا ساقال دادۈي دەپ ئۆزگەرتىلگەن. 1984 ـ يىلى ساقال كەنت كومىتېتى قۇرۇلغان.

پېچەكچى

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جايىنىڭ جەنۇبىدىكى 3.5 كىلومېتىر جايدا. 129 ئائىلە، 467 نوپۇس، 1090 مو تېرىدىم يېرى بار. بۇرۇن بۇ يەرنىڭ تۇپرىقى قۇۋۋەتسىز، مەھسۇلاتى تۆۋەن بولۇپ، ئىكىشلەر زىرائەت ئۆستۈرەلمىگەچكە «پېچەكچى» دەپ ئاتالغان.

تۆۋەنپېچەكچى كەنت كومىتېتى تۇرۇشلۇق ئورنى تۆۋەنپېچەكچىدە

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جايىنىڭ غەربىي جەنۇبىدىكى 3.5 كىلومېتىر جايدا. زېمىنى تەكشى، قۇم تۇپراق، ئۈچ تەبىئىي كەنت، 241 ئائىلە، 899 نوپۇس بار. دېھقانچىلىقنى ئاساس قىلىدۇ. 2379 مو تېرىدىم يېرى بار. ئاساسى مەھسۇلاتى بۇغداي، قوناق، پاختا، قوشۇمچە مايلىقدان تېرىلىدۇ. بىر باشلانغۇچ مەكتەپ بار. تاشيوللىرى ھەرقايسى كەنتلەرگە تۇتىشىدۇ. تۇرۇشلۇق كەنت نامى بىلەن ئاتالغان.

1958 ـ يىلى يالقۇن كوممۇنا 1 ـ باشقۇرۇش رايون 6 ـ دادۈي بولغان. 1979 ـ يىلى ھاڭگىي كوممۇنا تۆۋەنپېچەكچى دادۈي دەپ ئۆزگەرتىلگەن. 1984 ـ يىلى تۆۋەنپېچەكچى كەنت كومىتېتى قۇرۇلغان.

تۆۋەنپېچەكچى

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جايىنىڭ غەربىي جەنۇبىدىكى 3.5 كىلومېتىر جايدا. 129 ئائىلە، 467 نوپۇس، 1090 مو تېرىدىم يېرى بار. ئورنى پۈتۈن پېچەكچى كەنتىنىڭ تۆۋەن تەرىپىدە بولغاچقا شۇنداق ئاتالغان.

ساقال

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جايىنىڭ جەنۇبىدىكى 2.2 كىلومېتىر جايدا. 79 ئائىلە، 296 نوپۇس، 913 مو تېرىدىم يېرى بار. بۇيەردە كىشلەرنىڭ لەقىمىگە قارىتىلغان.

دەرغىلاق

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جايىنىڭ جەنۇبىدىكى 3.8 كىلومېتىر جايدا. 33 ئائىلە، 136 نوپۇس، 306 مو تېرىدىم يېرى بار. ئەسلىدە كىشلەرنىڭ لەقىمى بولۇپ، كېيىن كەنت نامى بولۇپ قالغان.

چىلگەجاي كەنت كومىتېتى تۇرۇشلۇق ئورنى قارامەھەللىدە

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جايىنىڭ غەربىي جەنۇبىدىكى 5.8 كىلومېتىر جايدا. زېمىنى تەكشى، بىر تەبىئىي كەنت، 133 ئائىلە، 569 نوپۇس بار. دېھقانچىلىقنى ئاساس قىلىدۇ. 1433 مو تېرىدىم يېرى بار. ئاساسى مەھسۇلاتى بۇغداي، قوناق، پاختا، قوشۇمچە مايلىقدان، پىلە ئۆزۈمچىلىك بىلەن شۇغۇللىنىدۇ. بىر باشلانغۇچ مەكتەپ بار. تاشيوللىرى ھەرقايسى كەنتلەرگە تۇتاشتۇرۇلغان.

«چىلگە» بالدۇر پىشىدىغان قوغۇن تۈرى بولۇپ، شەكلى يۇمۇلاق، ئۆزى كىچىك بولىدۇ. بۇ

يەرنىڭ شەكلىگە قاراپ شۇنداق نام قويۇلغان.

1958 ـ يىلى يالقۇن كوممۇنا 1 ـ باشقۇرۇش رايون 7 ـ دادۈي بولغان. 1978 ـ يىلى ھازىرقى كوممۇنا «چىلگە جاي» دادۈي دەپ ئۆزگەرتىلگەن. 1984 ـ يىلى چىلگە جاي كەنت كومىتېتى قۇرۇلغان.

قارامەھەللە

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلوق جاينىڭ غەربىي جەنۇبىدىكى 5.8 كىلومېتىر جايدا. 64 ئائىلە، 265 نوپۇس، 1046 مو تېرىم يېرى بار. كىشىلەرنىڭ لەقىمى بىلەن «قارامەھەللە» دەپ ئاتالغان.

پەلەكئېرىق كەنت كومىتېتى تۇرۇشلوق ئورنى پەلەكئېرىقتا

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلوق جاينىڭ غەربىدىكى 1.2 كىلومېتىر جايدا. زېمىنى تەكشى، قۇم تۇپراق، ئىككى تەبىئىي كەنت، 113 ئائىلە، 373نوپۇس بار. دېھقانچىلىقنى ئاساس قىلىدۇ. تېرىم يېرى 1193 مو، ئاساسى مەھسۇلاتى بۇغداي، قوناق، پاختا، قوشۇمچە مايلىقدان، پىلە ئۆزۈمچىلىك بىلەن شۇغۇللىنىدۇ. بىر باشلانغۇچ مەكتەپ بار. تاشيولى ھەرقايسى كەنتلەرگە تۇتىشىدۇ. تۇرۇشلوق كەنت نامى بىلەن ئاتالغان.

1958 ـ يىلى يالقۇن كوممۇنا 2 ـ باشقۇرۇش رايون 1 ـ دادۈي بولغان. 1979 ـ يىلى ھازىرقى كوممۇنا پەلەكئېرىق دادۈي دەپ ئۆزگەرتىلگەن. 1984 ـ يىلى پەلەكئېرىق كەنت كومىتېتى قۇرۇلغان.

پەلەكئېرىق

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلوق جاينىڭ غەربىدىكى 1.2 كىلومېتىر جايدا. 113 ئائىلە، 373 نوپۇس، 1193 مو تېرىم يېرى بار. «پەلەكئېرىق» دېگەن پەلەك لەقەملىك كىشىلەر ئالغان ئېرىق بولۇپ، كېيىن كەنت نامى قىلىپ قوللىنىلغان.

ياغچىمەھەللە

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلوق جاينىڭ غەربىدىكى 0.7 كىلومېتىر جايدا. 56 ئائىلە، 203 نوپۇس، 456 مو تېرىم يېرى بار. بۇ ياغ تارتىشنى كەسىپ قىلغان كىشىلەرنىڭ مەھەللىسىنى كۆرسىتىدۇ.

چوڭقۇرئېرىق كەنت كومىتېتى تۇرۇشلوق ئورنى ياغاقمەھەللىدە

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلوق جاينىڭ شەرقىدىكى 0.9 كىلومېتىر جايدا. زېمىنى تەكشى، تۆت تەبىئىي كەنت، 375 ئائىلە، 1296 نوپۇس بار. دېھقانچىلىقنى ئاساس قىلىدۇ. 2289 مو تېرىم يېرى بار. ئاساسى مەھسۇلاتى بۇغداي، قوناق، پاختا، قوشۇمچە مايلىقدان، پىلە ئۆزۈمچىلىك بىلەن شۇغۇللىنىدۇ. بىر باشلانغۇچ مەكتەپ بار. تاشيوللار ھەر قايسى كەنتلەرگە تۇتىشىدۇ. ئەسلىدە بۇكەنتتىكى ئېرىق چوڭقۇر يەردىن ئېلىنغاچقا «چوڭقۇر ئېرىق» دەپ نام ئالغان.

1958 ـ يىلى يالقۇن كوممۇنا 2 ـ باشقۇرۇش رايون 4 ـ دادۈي بولغان. 1979 ـ يىلى ھازىرقى كوممۇنا چوڭقۇر ئېرىق دادۈي دەپ ئۆزگەرتىلگەن. 1964 ـ يىلى چوڭقۇرئېرىق دەپ ئۆزگەرتۇلۇپ

كەنت كومىتېتى قۇرۇلغان.

ياغاقمەھەللە

ئۇرنى يېزىـلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلوق جايىنىڭ شەرقىدىكى 0.9 كىلومېتىر جايىدا. 67 ئائىـلە، 209 نوپۇس، 339 مو تېـرىدىم يەرى بار. كىـشـىلەرنىڭ لەقىمـى بىلەن «ياغـاقـمەھەلـلە" دەپ ئاتالغان.

ساقالمەھەللە

ئۇرنى يېزىـلىق ھۆكـۈمەت تۇرۇشلوق جايـىنىڭ شەرقىدىكى 1 كـىلومېـتىر جايىدا. 65 ئائىلە، 207 نوپۇس، 331 مو تېرىـم يەرى بار. «ساقال»لەقەمـلىك كىشلەر مەھەلـلىسـىنى كۆرسىتىدۇ.

دوقامەھەللە

ئۇرنى يېزىـلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلوق جايىنىڭ شەرقىدىكى 1 كىلومېتىر جايىدا، 62 ئائىلە، 200 نوپۇس، 412 مو تېرىدىم يەرى بار. دوقا لەقەملىكلەر مەھەللىسىنى كۆرسىتىدۇ.

سولۇائېرىق

ئۇرنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلوق جايىنىڭ شەرقىدىكى 1.7 كىلومېتىرجايىدا. 55 ئائىلە، 192 نوپۇس، 467 مو تېـرىدىم يـەرى بار. ئەسلـىدە بۇ يەرنىڭ ئۇرنى كۆلمەك، سۇلۇق يەر بولغاچـقا، «سولۇائېرىق» دەپ نام ئالغان.

راخمانپۇر كەنت كومىتېتى تۇرۇشلۇق ئۇرنى پارامەھەللىدە

ئۇرنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جايىنىڭ شەرقى جەنۇبىدىكى 2.9 كىلومېتىر جايىدا. زېمىنى تەكشى، توپرىقى زەيلىك، بەش تەبىئىي كەنت، 324 ئائىلە، 992 نوپۇس بار. دېھقانچىلىقنى ئاساس قىلىدۇ. 2498 مو تېرىدىم يەرى بار. ئاساسى مەھسۇلاتى بۇغداي، قوناق، پاختا، قوشۇمچە مايلىقدان. پىلە ئۈژمىچىلىك بىلەن شوغوللىنىدۇ. بىر باشلانغۇچ مەكتەپ بار. ئاشيوللار ھەرقايسى كەنتلەرگە تۇتىشىدۇ. نامىنىڭ مەنىسى ھازىرچە ئېنىق ئەمەس.

1958-يىلى يالقۇن كوممۇنا 2-باشقۇرۇش رايون 5-دادۇي بولغان. 1979-يىلى ھاگـگىي كوممۇنا راخمانپۇر دادۈي دەپ ئۆزگەرتىلگەن. 1984-يىلى راخمانپۇر كەنت كومىتېتى قۇرۇلغان.

پارامەھەللە

ئۇرنى يېزىـلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلوق جايـىنىڭ شەرقـى جەنۇبىدىـكى 2.9 كىلومېـتىر جايىدا. 46 ئائىـلە، 177 نوپۇس، 317 مو تېـرىـم يەرى بار. كىشلەرنىڭ لەقىمى بىلەن «پارامەھەللە» دەپ نام ئالغان.

چىرائايىمقى

ئۇرنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جايىنىڭ شەرقى جەنۇبىـدىكى 3 كىلومېـتىر جايـىدا. 37 ئائىـلە، 141 نوپۇس، 300 مو تېـرىـم يـەرى بار. ئەسـلـىدە بۇ يەرگە چىرىلىق بىر ئائىلىلىك كىشلەر كېلىپ ئولتوراقلاشقاچقا «چىرا ئايىمقى» دەپ نام ئالغان.

دۆڭتاختا

ئۇرنى يېزىـلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جايىنىڭ شەرقـى جەنۇبىـدىكى 2.9 كىلومېـتىر جايـىدا.

49 ئائىلە، 221 نوپۇس، 535 مو تېرىم يېرى بار. ئەسلىدە بۇ يەر ئېگىزگە جايلاشقان بىر پارچە يەر بولۇپ «دۆڭتاختا» دەپ نام ئالغان ۋە كېيىن كەنت نامىغا ئايلانغان.

تۇزغاقمەھەللە

ئۈرنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جايىنىڭ شەرقىي جەنۇبىدىكى 2.5 كىلومېتىر جايىدا. 57 ئائىلە، 209 نوپۇس، 493 مو تېرىم يېرى بار. بۇ كەنتتە ئىلگىرى بىر پارچە يېكەنلىك بولۇپ، تۇزغاق كۆپ چىقاتتى، شۇڭا «تۇزغاقمەھەللە» دەپ نام ئالغان.

ئىلەك

ئۈرنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جايىنىڭ شەرقىي جەنۇبىدىكى 2 كىلومېتىر جايىدا. 51 ئائىلە، 160 نوپۇس، 365 مو تېرىم يېرى بار. بۇ كەنتتىن سىزما سۇ ئاقىدىغان ئىلەك ئېرىقى كېسىپ ئۆتكەچكە شۇنداق نام ئالغان.

ئاياغ سوغاققۇم كەنت كومىتېتى

تۇرۇشلۇق ئۈرنى ئاياغ سوغاققۇمدا

ئۈرنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جايىنىڭ غەربىي جەنۇبىدىكى 4.1 كىلومېتىر جايىدا. زېمىنى تەكشى، بىر تەبىئىي كەنت، 147 ئائىلە، 529 نوپۇس بار. دېھقانچىلىقنى ئاساس قىلىدۇ. 2391 مو تېرىم يېرى بار. ئاساسى مەھسۇلاتى بۇغداي، قوناق، پاختا، قوشۇمچە مايلىقدان، پىلە ئۈژمىچىلىك بىلەن شۇغۇللىنىدۇ. بىر باشلانغۇچ مەكتەپ بار. تاشيوللىرى ھەرقايسى كەنتلەرگە تۇتىشىدۇ. تۇرۇشلۇق كەنت نامى بىلەن ئاتالغان.

1960 ـ يىلى بوز يەر ئېچىلىپ كەنت قۇرۇلغان، 1970 ـ يىلى يالقۇن كوممۇنا 2 ـ باشقۇرۇش رايون 6 ـ دادۈي بولغان. 1979 ـ يىلى ھازىرقى كوممۇنا ئاياغ سوغاققۇم دادۈي دەپ ئۆزگەرتىلگەن. 1984 ـ يىلى ئاياغ سوغاققۇم كەنت كومىتېتى قۇرۇلغان.

ئاياغ سوغاققۇم

ئۈرنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جايىنىڭ غەربىي جەنۇبىدىكى 4.1 كىلومېتىر جايىدا. 147 ئائىلە، 529 نوپۇس، 2391 مو تېرىم يېرى بار. ئەسلى قۇملۇق بولۇپ، تېمپېراتۇرا پەرقى چوڭ، بىر قەدەر سوغۇق بولغاچقا شۇنداق نام ئالغان.

بەگئېرىق كەنت كومىتېتى

تۇرۇشلۇق ئۈرنى گورمەھەللىدە

ئۈرنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جايىنىڭ غەربىدىكى 2.3 كىلومېتىر جايىدا، يەر تۈزلىكى ئېگىز ـ پەس، كەنت ئىچىدە پارچە ـ پۇرات قۇم دۆۋىلىرى بار. ئىككى تەبىئىي كەنت، 144 ئائىلە، 527 نوپۇس بار. دېھقانچىلىقنى ئاساس قىلىدۇ. تېرىم يېرى 1345 مو، ئاساسى مەھسۇلاتى بۇغداي، قوناق، پاختا، قوشۇمچە مايلىقدان، پىلە ئۈژمىچىلىك بىلەن شۇغۇللىنىدۇ. بىر باشلانغۇچ مەكتەپ بار. تاشيوللار ھەرقايسى كەنتلەرگە تۇتىشىدۇ.

بۇرۇن بەگ (مەنسەپ نامى)نىڭ باشچىلىقىدا چېپىلغان ئېرىق بولغاچقا «بەگئېرىق» دەپ نام ئالغان.

1958 ـ يىلى يالقۇن كوممۇنا 3 ـ باشقۇرۇش رايون 1 ـ دادۈي بولغان، 1979 ـ يىلى ھازىرقى كوممۇنا باغ ئېرىق دادۈي دەپ ئۆزگەرتىلگەن. 1983 ـ يىلى ھازىرقى كوممۇنا بەگئېرىق دادۈي

دەپ تۆزۈتۈلگەن. 1984 ـ يىلى بەگىبېرىق كەنت كومىتېتى قۇرۇلغان.

گورمەھەللە

ئۇرنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جايىنىڭ غەربىدىكى 2.3 كىلومېتىر جايدا. 41 ئائىلە، 153 نوپۇس، 435 مو تېرىم يېرى بار. رىۋايەت قىلىنىشىچە بۇرۇن بۇ يەرگە كېلىپ ماكان تۇتقانلار گورغا ئوخشاش گەمە كولاپ ئولتۇراقلاشقاچقا شۇنداق نام ئالغان.

توۋرامەھەللە

ئۇرنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جايىنىڭ غەربىي شىمالىدىكى 0.9 كىلومېتىر جايدا، 37 ئائىلە، 126 نوپۇس، 456 مو تېرىم يېرى بار. «توۋرا» ئەسلىدە كىشىلەرنىڭ لەقىمى بولۇپ، كېيىن كەنت نامى قىلىپ قوللىنىلغان.

توڭكايئېرىق كەنت كومىتېتى تۇرۇشلوق ئورنى قورساقمەھەللىدە

ئۇرنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جايىنىڭ غەربىي شىمالىدىكى 2.5 كىلومېتىر جايدا. زېمىنى تەكشى، تۆت تەبىئىي كەنت، 176 ئائىلە، 620 نوپۇس بار. دېھقانچىلىقنى ئاساس قىلىدۇ. 2260 مو تېرىم يېرى بار. ئاساسى مەھسۇلاتى بۇغداي، قوناق، پاختا، قوشۇمچە مايلىقدان، پىلە ئۆزمە-چىلىك بىلەن شۇغۇللىنىدۇ. بىر باشلانغۇچ مەكتەپ بار. تاشيوللار ھەرقايسى كەنتلەرگە تۇتىشىدۇ. بۇ كەنتتىكى ئېرىقنى توڭكاي لەقەملىك كىشىلەر كولىغاچقا «توڭكايئېرىق» دېيىلگەن، كېيىن كەنت نامى بولۇپ قالغان.

1958 ـ يىلى يالقۇن كوممۇنا 3 ـ باشقۇرۇش رايون 2 ـ دادۇي بولغان. 1979 ـ يىلى ھاڭگى كوممۇنا توڭكايئېرىق دادۇي دەپ ئۆزگەرتىلگەن. 1984 ـ يىلى توڭكايئېرىق كەنت كومىتېتى قۇرۇلغان.

قورساقمەھەللە

ئۇرنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جايىنىڭ غەربىي شىمالىدىكى 2.5 كىلومېتىر جايدا. 44 ئائىلە، 166 نوپۇس، 565 مو تېرىم يېرى بار. «قورساق» دېگەن كىشىلەرنىڭ لەقىمى بولۇپ، كېيىن كەنت نامى بولۇپ قالغان.

زاغەررەكمەھەللە

ئۇرنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جايىنىڭ غەربىي شىمالىدىكى 1.3 كىلومېتىر جايدا. 44 ئائىلە، 166 نوپۇس، 566 مو تېرىم يېرى بار. "زاغەررەك" كىشىلەرنىڭ لەقىمى بولۇپ كېيىن كەنت نامى بولغان.

توڭكايمەھەللە

ئۇرنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جايىنىڭ غەربىي شىمالىدىكى 2.5 كىلومېتىر جايدا. 46 ئائىلە، 164 نوپۇس، 556 مو تېرىم يېرى بار. بۇ كىشىلەرنىڭ لەقىمى بولۇپ، كېيىن كەنت نامى قىلىپ قوللىنىلغان.

خۇمدانبېشى

ئۇرنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جايىنىڭ غەربىي شىمالىدىكى 3.4 كىلومېتىر جايدا. 36

ئائىلە، 117 نوپۇس، 563 مو تېرىم يېرى بار، كەنت قۇرۇلۇشتىن ئىلگىرى بۇ يەردە قىش پۇشۇ-رىدىغان خۇمدان بولغاچقا بۇ يەرنىڭ نامى «خۇمدانبېشى» دەپ ئاتالغان.

لەڭگەرئېرىق كەنت كومىتېتى

تۇرۇشلوق ئورنى سېغىزگەمەدە

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلوق جاينىڭ غەربىي شىمالىدىكى 3 كىلومېتىر جايدا. زېمىنى تەكشى، تۆت تەبىئىي كەنت، 255 ئائىلە، 940 نوپۇس بار. دېھقانچىلىقنى ئاساس قىلىدۇ. 3356 مو تېرىم يېرى بار. ئاساسى مەھسۇلاتى بۇغداي، قوناق، پاختا، قوشۇمچە مايلىقدان، پىلە ئۈزۈمچىلىك بىلەن شوغۇللىنىدۇ. بىر باشلانغۇچ مەكتەپ بار. تاشيوللار ھەرقايسى كەنتلەرگە تۇتىشىدۇ. كەنت قۇرۇلۇشتىن ئىلگىرى بۇ يەردە يولۇچىلار چۈشۈپ دەم ئېلىپ ئۆتىدىغان لەڭگەر بولۇپ، لەڭگەر يېنىدىن ئېلىنغان ئېرىق نامى بىلەن «لەڭگەر ئېرىق» دەپ نام ئالغان.

1958-يىلى يالقۇن كوممۇنا 3-باشقۇرۇش رايون 3-دادۈي بولغان. 1979-يىلى ھاڭگىي كوممۇنا لەڭگەر ئېرىق دادۈي دەپ ئۆزگەرتىلگەن. 1984-يىلى لەڭگەرئېرىق كەنت كومىتېتى قۇرۇلغان.

سېغىزگەمە

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلوق جاينىڭ غەربىي شىمالىدىكى 3 كىلومېتىر جايدا. 64 ئائىلە، 253 نوپۇس، 769 مو تېرىم يېرى بار. ئەسلىدە بۇ يەرنىڭ سېغىز قاتلىمى قېلىن بولۇپ، بۇرۇن بۇ يەرگە كەلگەن كىشىلەر سېغىزلىقتا گەمە كولاپ ئولتۇراقلاشقاچقا «سېغىزگەمە» دەپ ئاتالغان.

كۈرۈكمەھەللە

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلوق جاينىڭ غەربىي شىمالىدىكى 2.5 كىلومېتىر جايدا. 67 ئائىلە، 234 نوپۇس، 699 مو تېرىم يېرى بار.بۇ كىشىلەرنىڭ لەقىمى بولۇپ، كېيىن كەنت نامى قىلىپ قوللىنىلغان.

قۇيقامەھەللە

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلوق جاينىڭ غەربىي شىمالىدىكى 3.2 كىلومېتىر جايدا. 45 ئائىلە، 196 نوپۇس، 801 مو تېرىم يېرى بار. «قۇيقا» مۇشۇ كەنتتىكى ئادەملەرنىڭ لەقىمىگە قارىتىلغان.

كۈرۈكئاچما

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلوق جاينىڭ غەربىي شىمالىدىكى 4.3 كىلومېتىر جايدا. 51 ئائىلە، 201 نوپۇس، 599 مو تېرىم يېرى بار. «كۈرۈك» لەقەملىك كىشىلەر ئاچقان يەر بولغاچقا «كۈرۈكئاچما» دەپ نام ئالغان.

ئۆجمىلىك كەنت كومىتېتى

تۇرۇشلوق ئورنى ئۈژمىلىكتە

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلوق جاينىڭ شىمالىدىكى 1.3 كىلومېتىر جايدا. زېمىنى تەكشى، ئىككى تەبىئىي كەنت، 237 ئائىلە، 841 نوپۇس بار. دېھقانچىلىقنى ئاساس قىلىدۇ. 1940 مو تېرىم يېرى بار. ئاساسى مەھسۇلاتى بۇغداي، قوناق، پاختا، قوشۇمچە مايلىقدان، پىلە ئۆجمىچىلىك

بىلەن شۇغۇللىنىدۇ. تاشيوللار ھەرقايسى كەنتلەرگە تۇتىشىدۇ. تۇرۇشلۇق كەنت نامى بىلەن ئاتالغان.

1958 ـ يىلى يالقۇن كوممۇنا 3 ـ باشقۇرۇش رايون 4 ـ دادۈي بولغان. 1979 ـ يىلى ھاڭگى كوممۇنا ئۈجمىلىك دادۈي دەپ ئۆزگەرتىلگەن. 1984 ـ يىلى ئۈجمىلىك كەنت كومىتېتى قۇرۇلغان.

ئۈجمىلىك

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جاينىڭ شىمالىدىكى 1.3 كىلومېتىر جايدا. 169 ئائىلە، 715 نوپۇس، 1321 مو تېرىم يېرى بار. ئىلگىرى بۇ كەنتتە بىر پارچە ئۈجمىزارلىق يېتىشتۈرۈلگەنلىكى ئۈچۈن «ئۈجمىلىك» دەپ نام ئالغان.

مۇشۇكمەھەللە

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جاينىڭ شەرقى شىمالىدىكى 1.9 كىلومېتىر جايدا. 41 ئائىلە، 126 نوپۇس، 619 مو تېرىم يېرى بار. موشۇك لەقەملىك كىشىلەرنى ئاساس قىلىپ بىر مەھەللە بولۇپ ئولتۇرغاچقا شۇنداق ئاتالغان.

ئۈتتۈرائېرىق كەنت كومىتېتى

تۇرۇشلۇق ئورنى ئۈتتۈرائېرىقتا.

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جاينىڭ شەرقى شىمالىدىكى 3.4 كىلومېتىر جايدا. زېمىنى تەكشى، ئۈچ تەبىئىي كەنت، 239 ئائىلە، 825 نوپۇس بار. دېھقانچىلىقنى ئاساس قىلىدۇ. 2014 مو تېرىم يېرى بار. ئاساسى مەھسۇلاتى بۇغداي، قوناق، پاختا، قوشۇمچە مايلىقدان، پىلە ئۈجمىچىلىك بىلەن شۇغۇللىنىدۇ. تاشيوللار ھەر قايسى كەنتلەرگە تۇتاشتۇرۇلغان. تۇرۇشلۇق كەنتنىڭ نامى بىلەن ئاتالغان.

1958 ـ يىلى يالقۇن كوممۇنا 3 ـ باشقۇرۇش رايون، 6 ـ دادۈي بولغان. 1979 ـ يىلى ھاڭگى كوممۇنا ئۈتتۈرائېرىق دادۈي دەپ ئۆزگەرتىلگەن. 1984 ـ يىلى ئۈتتۈرا ئېرىق كەنت كومىتېتى قۇرۇلغان.

ئۈتتۈرائېرىق

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جاينىڭ شەرقى شىمالىدىكى 3.4 كىلومېتىر جايدا. 239 ئائىلە، 825 نوپۇس، 2014 مو تېرىم يېرى بار. بۇ كەنتنىڭ ئېرىقى ئىككى كەنتنىڭ ئۈتتۈرىسىدا بولغاچقا «ئۈتتۈرا ئېرىق» دەپ نام ئالغان.

دۆڭئۆستەڭ

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جاينىڭ شەرقى شىمالىدىكى 3.1 كىلومېتىر جايدا. 134 ئائىلە، 444 نوپۇس، 2145 مو تېرىم يېرى بار. ئەسلى بۇ يەردىكى ئۆستەڭنىڭ ئورنى دۆڭدە بولغاچقا دۆڭئۆستەڭ دەپ نام ئالغان.

شېھىتلىقمازار

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جاينىڭ شەرقى شىمالىدىكى 3.9 كىلومېتىر جايدا. 43 ئائىلە، 158 نوپۇس، 377 مو تېرىم يېرى بار. رىۋايەتلەردە ئېيتىلىشىچە، تارىختا بولۇپ ئۆتكەن دىنى ئۇرۇشتا شېھىت بولغانلار موشۇ يەرگە كۆمۈلگەچكە شۇنداق نام ئالغان.

يېڭىباغ كەنت كومىتېتى

تۇرۇشلۇق ئورنى ياڭاقمەھەللىدە

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جاينىڭ شەرقىدىكى 3.5 كىلومېتىر جايدا. زېمىنى تەكشى، ئىككى تەبىئىي كەنت، 167 ئائىلە، 628 نوپۇس بار. دېھقانچىلىقنى ئاساس قىلىدۇ. 1740 مو تېرىلغۇ يېرى بار. ئاساسى مەھسۇلاتى بۇغداي، قوناق، پاختا، قوشۇمچە مايلىقدان، پىلە ئۈزۈمچىلىك بىلەن شۇغۇللىنىدۇ. بىر باشلانغۇچ مەكتەپ بار. تاشيوللار ھەرقايسى كەنتلەرگە تۇتىشىدۇ. يېڭى ئېچىلغان يەر بولغاچقا شۇنداق نام ئالغان.

1960 ـ يىلى يالقۇن كوممۇنا 3 ـ باشقۇرۇش رايون 7 ـ دادۈي بولغان. 1979 ـ يىلى ھاڭگىي كوممۇنا يېڭىباغ دادۈي دەپ ئۆزگەرتىلگەن. 1984 ـ يىلى يېڭىباغ كەنت كومىتېتى قۇرۇلغان.

ياڭاقمەھەللە

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جاينىڭ شەرقىدىكى 3.5 كىلومېتىر جايدا. 55 ئائىلە، 199 نوپۇس، 517 مو تېرىلغۇ يېرى بار. ئەسلىدە بۇ كەنتتە بىر پارچە چوڭ ياڭاقزارلىق بولغاچقا «ياڭاقمەھەللە» دەپ نام ئالغان.

بەزمەھەللە

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جاينىڭ شەرقىدىكى 2.5 كىلومېتىر جايدا. 44 ئائىلە، 162 نوپۇس، 364 مو تېرىلغۇ يېرى بار. كىشىلەرنىڭ لەقىمى كەنت نامى قىلىپ قوللىنىلغان.

ئاۋامسىلىم كەنت كومىتېتى

تۇرۇشلۇق ئورنى خورازمەھەللىدە

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جاينىڭ شىمالىدىكى 2.1 كىلومېتىر جايدا. يەرتۈزۈلىشى ئېگىز ـ پەس. تۆت تەبىئىي كەنت، 190 ئائىلە، 732 نوپۇس، 2074 مو تېرىلغۇ يېرى بار. ئاساسى مەھسۇلاتى بۇغداي، قوناق، پاختا، قوشۇمچە مايلىقدان، پىلە ئۈزۈمچىلىك بىلەن شۇغۇللىنىدۇ. بىر باشلانغۇچ مەكتەپ بار. تاشيوللار ھەر قايسى كەنتلەرگە تۇتىشىدۇ. بۇ نامنىڭ مەنىسى ۋە كېلىپ چىقىشى ئېنىق ئەمەس.

1958 ـ يىلى يالقۇن كوممۇنا 4 ـ باشقۇرۇش رايون 1 ـ دادۈي بولغان. 1979 ـ يىلى ھاڭگىي كوممۇنا ئاۋامسىلىم دادۈي دەپ ئۆزگەرتىلگەن. 1984 ـ يىلى ئاۋامسىلىم كەنت كومىتېتى قۇرۇلغان.

خورازمەھەللە

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جاينىڭ شىمالىدىكى 2.1 كىلومېتىر جايدا. 56 ئائىلە، 200 نوپۇس، 500 مو تېرىلغۇ يېرى بار. "خوراز" كىشىلەرنىڭ لەقىمى بولۇپ، كېيىن كەنت نامى بولۇپ قالغان.

ياغمەھەللە

يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جاينىڭ شىمالىدىكى 1.8 كىلومېتىر جايدا. 37 ئائىلە، 152 نوپۇس، 356 مو تېرىلغۇ يېرى بار. يەل ـ يېمىش كۆپ چىقىدۇ. ئىلگىرى بۇ كەنتتە ياغچىلىق كەسپى بىلەن شۇغۇللىنىدىغانلار بىر قەدەر كۆپ بولغاچقا ياغمەھەللە دەپ نام ئالغان.

چىچىقمەھەللە

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جاينىڭ شىمالىدىكى 2.7 كىلومېتىر جايدا. 53 ئائىلە، 207 نوپۇس، 607 مو تېرىم يېرى بار. ئەسلىدە كىشلەرنىڭ لەقىمى بولۇپ، كېيىن كەنت نامى بولۇپ قالغان.

دوقامەھەللە

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جاينىڭ شىمالىدىكى 1.9 كىلومېتىر جايدا. 44 ئائىلە، 173 نوپۇس، 572 مو تېرىم يېرى بار. «دوقا» كىشلەرنىڭ لەقىمى بولۇپ، كېيىن كەنت نامىغا ئايلانغان.

دۆڭئېرىق كەنت كومىتېتى تۇرۇشلۇق ئورنى پاكارمەھەللىدە.

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جاينىڭ شىمالىدىكى 3.2 كىلومېتىر جايدا. يەر تۈزۈلۈشى ئېگىز-پەس، ئۈچ تەبىئىي كەنت، 279 ئائىلە، 972 نوپۇس بار. دېھقانچىلىقنى ئاساس قىلىدۇ. 2725 مو تېرىم يېرى بار. ئاساسى مەھسۇلاتى بۇغداي، قوناق، پاختا، قوشۇمچە مايلىقدان، پىلە ئۈژمىچىلىك بىلەن شۇغۇللىنىدۇ. بىر باشلانغۇچ مەكتەپ بار. تاشيوللار ھەرقايسى كەنتلەرگە تۇتىشىدۇ. بۇ كەنتنىڭ ئېرىقى دۆڭگە جايلاشقانلىقى ئۈچۈن «دۆڭئېرىق» دەپ نام ئالغان.

1958-يىلى يالقۇن كوممۇنا 4-باشقۇرۇش رايون 2-دادۈي بولغان. 1979-يىلى ھاڭگىي كوممۇنا دۆڭئېرىق دادۈي دەپ ئۆزگەرتىلگەن. 1984-يىلى دۆڭئېرىق كەنت كومىتېتى قۇرۇلغان.

پاكارمەھەللە

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جاينىڭ شىمالىدىكى 3.2 كىلومېتىر جايدا. 88 ئائىلە، 330 نوپۇس، 815 مو تېرىم يېرى بار. ئەڭ بۇرۇن بىر پاكار ئادەم بۇ يەرگە تۇنجى قېتىم كېلىپ ئولتۇراقلاشقاچقا «پاكارمەھەللە» دەپ نام ئالغان.

تورغايمەھەللە

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جاينىڭ شىمالىدىكى 3 كىلومېتىر جايدا. 50 ئائىلە، 175 نوپۇس، 420 مو تېرىم يېرى بار. «تورغاي» كىشلەرنىڭ لەقىمى بولۇپ، كېيىن كەنت نامى بولۇپ قالغان.

قالغاچئېرىق

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جاينىڭ شىمالىدىكى 4.6 كىلومېتىر جايدا. زېمىنى ئېگىز-پەس، 72 ئائىلە، 320 نوپۇس، 823 مو تېرىم يېرى بار. بۇرۇن «قالغاچ» لەقەملىك بىر كىشىنىڭ باشچىلىقىدا كولانغان ئېرىق بولغاچقا «قالغاچئېرىق» دەپ ئاتالغان.

ئاچائېرىق كەنت كومىتېتى تۇرۇشلۇق ئورنى ئاچائېرىقتا

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جاينىڭ شىمالىدىكى 3.1 كىلومېتىر جايدا. زېمىنى ئېگىز-پەس، قۇم دۆڭلىرى بىر قەدەر كۆپ، 106 ئائىلە، 779 نوپۇس بار. دېھقانچىلىقنى ئاساس قىلىدۇ. تېرىم يېرى 2067 مو . ئاساسى مەھسۇلاتى بۇغداي، قوناق، پاختا، قوشۇمچە مايلىقدان، پىلە ئۈژمىچىلىك بىلەن شۇغۇللىنىدۇ. بىر باشلانغۇچ مەكتەپ بار. تاشيوللار ھەرقايسى

كەنتلەرگە تۇتىشىدۇ. تۇرۇشلۇق كەنت نامى بىلەن ئاتالغان.

1958 - يىلى يالقۇن كوممۇنا 4 - باشقۇرۇش رايون 3 - دادۈي بولغان. 1979 - يىلى ھاڭگىي كوممۇنا ئاچما ئېرىق دادۈي دەپ ئۆزگەرتىلگەن. 1984 - يىلى ئاچما ئېرىق كەنت كومىتېتى قۇرۇلغان.

ئاچمائېرىق

ئورنى يېزا - لىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جاينىڭ شىمالىدىكى 3.1 كىلومېتىر جايدا. 196 ئائىلە، 779 نوپۇس، 2067 مو تېرىم يېرى بار. بۇ يەر يېڭىدا كەنت بولغانلىقتىن «ئاچمائېرىق» دەپ ئاتالغان.

ئاقئېرىق كەنت كومىتېتى تۇرۇشلۇق ئورنى ئاقمەھەللىدە

ئورنى يېزا - لىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جاينىڭ شىمالىدىكى 4.3 كىلومېتىر جايدا. يەر شەكلى ئېگىز - پەس، ئۈچ تەبىئىي كەنت، 201 ئائىلە، 910 نوپۇس بار. دېھقانچىلىقنى ئاساس قىلىدۇ. 1774 مو تېرىم يېرى بار. ئاساسى مەھسۇلاتى بۇغداي، قوناق، پاختا، قوشۇمچە مايلىق دان، پىلە ئۈژمىچىلىك بىلەن شۇغۇللىنىدۇ. بىر باشلانغۇچ مەكتەپ بار. تاشيوللار ھەرقايسى كەنتلەرگە تۇتىشىدۇ. تۇرۇشلۇق كەنتنىڭ نامى بىلەن ئاتالغان.

1958 - يىلى يالقۇن كوممۇنا 4 - باشقۇرۇش رايون 4 - دادۈي بولغان. 1979 - يىلى ھاڭگىي كوممۇنا ئاقئېرىق دادۈي دەپ ئۆزگەرتىلگەن. 1984 - يىلى ئاقئېرىق كەنت كومىتېتى قۇرۇلغان.

ئاقمەھەللە

ئورنى يېزا - لىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جاينىڭ شىمالىدىكى 4.3 كىلومېتىر جايدا. كەنت ئەتراپىدا قۇم دۆڭلىرى بار. زېمىنى ئېگىز - پەس. 45 ئائىلە، 176 نوپۇس، 383 مو تېرىم يېرى بار. بۇ كەنتتىكى كىشىلەرنىڭ ئاتا بوۋىلىرى بۇرۇن ئاق كىسىلىگە گىرىپتار بولغانلىقى ئۈچۈن «ئاقمەھەللە» دەپ نام ئالغان.

ئارىچمەھەللە

ئورنى يېزا - لىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جاينىڭ شىمالىدىكى 4 كىلومېتىر جايدا. 40 ئائىلە، 179 نوپۇس، 383 مو تېرىم يېرى بار. بۇ كەنتتىكىلەر بۇرۇن ئارى ياساپ سېتىش كەسپى بىلەن شۇغۇللانغانلىقتىن «ئارىچمەھەللە» دەپ نام ئالغان.

جاۋاكمەھەللە

ئورنى يېزا - لىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جاينىڭ شىمالىدىكى 4.4 كىلومېتىر جايدا. 44 ئائىلە، 190 نوپۇس، 396 مو تېرىم يېرى بار. «جاۋاك» لەقەملىكلەر مەھەللىسىنى كۆرسىتىدۇ.

قەغەزئېرىق كەنت كومىتېتى تۇرۇشلۇق ئورنى قەغەزئېرىقتا.

ئورنى يېزا - لىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جاينىڭ شىمالىدىكى 5 كىلومېتىر جايدا. قۇم دۆڭلىرى بار. زېمىنى تەكشى ئەمەس، بىر تەبىئىي كەنت، 172 ئائىلە، 743 نوپۇس، 1622 مو تېرىم يېرى بار. دېھقانچىلىقنى ئاساس قىلىدۇ. ئاساسى مەھسۇلاتى بۇغداي، قوناق، پاختا، قوشۇمچە مايلىق -

دان، پىلە ئۈژمىچىلىك بىلەن شۇغۇللىنىدۇ. بىر باشلانغۇچ مەكتەپ بار. تاشيوللار ھەرقايسى كەنتلەرگە تۇتىشىدۇ. تۇرۇشلۇق كەنت نامى بىلەن ئاتالغان.

1958 - يىلى يالقۇن كوممۇنا 4 - باشقۇرۇش رايون 5 - دادۈي بولغان. 1979 - يىلى ھاڭگىي كوممۇنا قەغەز ئېرىق دادۈي دەپ ئۆزگەرتىلگەن. 1984 - يىلى قەغەزئېرىق كەنت كومىتېتى قۇرۇلغان.

قەغەزئېرىق

ئورنى يېزا-لىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جايىنىڭ شىمالىدىكى 5 كىلومېتىر جايدا. 172 ئائىلە، 743 نوپۇس، 622 مو تېرىم يېرى بار. بۇرۇن بۇ كەنتتە قەغەز ياساش كەسپى بىلەن شۇغۇللىنىدىغان ئادەملەر بىرلىشىپ شۇ مەھەللىگە بىر ئېرىق ياسىغانلىقتىن قەغەز ئېرىق دەپ نام ئالغان.

زەمچىئېرىق كەنت كومىتېتى تۇرۇشلۇق ئورنى زەمچىئېرىقتا.

ئورنى يېزا-لىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جايىنىڭ شەرقى شىمالىدىكى 6.5 كىلومېتىر جايدا. غەرب تەرىپى چۆل بىلەن تۇتىشىدۇ. قۇم دۆڭلىرى بار. بىر تەبىئىي كەنت، 171 ئائىلە، 665 نوپۇس، 1492 مو تېرىم يېرى بار. دېھقانچىلىقنى ئاساس قىلىدۇ. ئاساسى مەھسۇلاتى بۇغداي، قوناق، پاختا، قوشۇمچە مايلىقدان، پىلە ئۈژمىچىلىك بىلەن شۇغۇللىنىدۇ. تاشيوللار ھەرقايسى كەنتلەرگە تۇتاشقان. تۇرۇشلۇق كەنت نامى بىلەن ئاتالغان.

1958 - يىلى يالقۇن كوممۇنا 4 - باشقۇرۇش رايون 6 - دادۈي بولغان. 1979 - يىلى ھاڭگىي كوممۇنا زەمچىئېرىق دادۈي دەپ ئۆزگەرتىلگەن. 1984 - يىلى زەمچىئېرىق كەنت كومىتېتى قۇرۇلغان.

زەمچىئېرىق

ئورنى يېزا-لىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جايىنىڭ شەرقى شىمالىدىكى 6.5 كىلومېتىر جايدا. 171 ئائىلە، 665 نوپۇس، 1492 مو تېرىم يېرى بار. بۇرۇن "زەمچى" ياسىغۇچى كىشىلەر بۇ يەردىن ئېرىق كولىغاچقا زەمچىئېرىق دەپ ئاتالغان.

ئايرىش كەنت كومىتېتى تۇرۇشلۇق ئورنى ئايرىشتا.

ئورنى يېزا-لىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جايىنىڭ شىمالىدىكى 1.5 كىلومېتىر جايدا. زېمىنى ئېگىز-پەس، بەش تەبىئىي كەنت، 151 ئائىلە، 532 نوپۇس بار. دېھقانچىلىقنى ئاساس قىلىدۇ. تېرىم يېرى 1239 مو، ئاساسى مەھسۇلاتى بۇغداي، قوناق، پاختا، قوشۇمچە مايلىقدان، پىلە ئۈژمىچىلىك بىلەن شۇغۇللىنىدۇ. تاشيوللار ھەر قايسى كەنتلەرگە تۇتاشقان. تۇرۇشلۇق كەنت نامى بىلەن ئاتالغان.

1958 - يىلى يالقۇن كوممۇنا 3 - باشقۇرۇش رايون 4 - دادۈينىڭ بىر قىسمى ئىدى. 1984 - يىلى ئايرىلىپ، ئايرىش كەنت كومىتېتى قۇرۇلغان.

ئايرىش

ئورنى يېزا-لىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جايىنىڭ شىمالىدىكى 1.5 كىلومېتىر جايدا. 47 ئائىلە، 193 نوپۇس، 341 مو تېرىم يېرى بار، بۇ كەنتتە سۇ ئايرىدىغان زاكۇ (ئازنا) بولغاچقا "ئايرىش"

دەپ نام ئالغان.

دوقامەھەللە

ئۇرنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلوق جاينىڭ شىمالىدىكى 1.6 كىلومېتىر جايدا. 26 ئائىلە، 77 نوپۇس، 290 مو تېرىم يېرى بار. دوقا-كىشىلەرنىڭ لەقىمى بولۇپ، كېيىن كەنت نامى بولۇپ قالغان.

لەڭگەر

ئۇرنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلوق جاينىڭ شىمالىدىكى 1.2 كىلومېتىر جايدا. 29 ئائىلە، 97 نوپۇس، 196 مو تېرىم يېرى بار. بۇ يەردە ئەسلىدە چۆلدىن ئۆتۈپ ئېلىپ چىقىدىغانلار دەم ئالىدىغان لەڭگەر بولغاچقا شۇنداق نام ئالغان.

قۇيرۇق

ئۇرنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلوق جاينىڭ شىمالىدىكى 2.2 كىلومېتىر جايدا. 25 ئائىلە، 79 نوپۇس، 253 مو تېرىم يېرى بار. "قۇيرۇق" كىشىلەرنىڭ لەقىمى بولۇپ، كېيىن كەنت نامى بولغان.

پەيزاۋات

ئۇرنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلوق جاينىڭ شىمالىدىكى 4.2 كىلومېتىر جايدا. 25 ئائىلە، 102 نوپۇس، 209 مو تېرىم يېرى بار. بۇ يەرنىڭ تەبىئىي مۇھىتى ياخشى بولغاچقا شۇنداق نام ئالغان. "پەيزاۋات" "ئەسلى "پەيزى ئاۋات"دىن ئۆزگەرگەن.

زاغۇنئېرىق كەنت كومىتېتى تۇرۇشلوق ئۇرنى كۆتەمدە

ئۇرنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلوق جاينىڭ شىمالىدىكى 7.2 كىلومېتىر جايدا. غەربىي قۇملوق بىلەن تۇتىشىدۇ. زېمىنى ئېگىز-پەس، ئۈچ تەبىئىي كەنت، 217 ئائىلە، 915 نوپۇس بار. دېھقانچىلىقنى ئاساس قىلىدۇ. 1993 مو تېرىم يېرى بار. ئاساسى مەھسۇلاتى بۇغداي، قوناق، پاختا، قوشۇمچە مايلىقدان، پىلە ئۆزمىچىلىك بىلەن شۇغۇللىنىدۇ. بىر باشلانغۇچ مەكتەپ بار. تاشيوللار ھەر قايسى كەنتلەرگە تۇتىشىدۇ.

ئىلگىرى بۇ يەردە مەخسۇس زاغۇن سۇغىرىدىغان ئېرىق بولغاچقا زاغۇنئېرىق دەپ ئاتالغان.

1958-يىلى يالقۇن كوممۇنا 4-باشقۇرۇش رايون 8-داداۋي بولغان. 1979-يىلى ھاڭگىي كوممۇنا زاغۇنئېرىق داداۋي دەپ ئۆزگەرتىلگەن. 1984-يىلى زاغۇنئېرىق كەنت كومىتېتى قۇرۇلغان.

كۆتەمە

ئۇرنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلوق جاينىڭ شىمالىدىكى 7.2 كىلومېتىر جايدا. 65 ئائىلە، 299 نوپۇس، 479 مو تېرىم يېرى بار، بۇ كەنتتىكى ئېرىق ئەسلى چوڭقۇر يەردىن كۆتۈرۈپ ياسالغاچقا "كۆتەمە" دەپ نام ئالغان.

دوقامەھەللە

ئورنى يېزىـلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلوق جاينىڭ شىمالىدىكى 6.7 كىلومېتىر جايىدا. 35 ئائىلە، 131 نوپۇس، 395 مو تېرىم يېرى بار، بۇ "دوقا" لەقەملىك كىشىلەر مەھەللىسىنى كۆرسىتىدۇ.

جاۋاكتاختا

ئورنى يېزىـلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلوق جاينىڭ شىمالىدىكى 9.9 كىلومېتىر جايىدا. 36 ئائىلە، 154 نوپۇس، 696 مو تېرىم يېرى بار. ئىلگىرى "جاۋاك" لەقەملىك كىشىلەرنىڭ مۇشۇ يەردە بىر پارچە تېرىم يېرى بولۇپ، "جاۋاكـتاختا" دەپ ئاتالغان. كەنت بولغانـدىن كېيىن ئەسلى نامىنى ساقلاپ قالغان.

تۇرۇشلوق ئورنى چاقانمەھەللىدە

قوغاچبېشى كەنت كومىتېتى

ئورنى يېزىـلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشـلۇق جايـىنىڭ شەرقى شىمالىدـىكى 3 كىلومېتىر جايىدا. زېمىنى تەكشى، بەش تەۋەلىكى كەنت، 240 ئائىلە، 969 نوپۇس بار. دېھقانچىلىقنى ئاساس قىلىدۇ. 2419 مو تېرىم يېرى بار. ئاساسى مەھسۇلاتى بۇغداي، قوناق، پاختا، قوشۇمچە مايلىقدان، پىلە ئۆزۈمچىلىك بىلەن شۇغۇللىنىدۇ. بىر باشلانغۇچ مەكتەپ بار. تاشيوللار ھەر قايـسى كەنتلەرگە تۇتىشىدۇ.

بۇ كەنتكە قوغاچ قويۇپ سۇ ئۆتكۈزگەچكە "قوغاچبېشى" دەپ نام ئالغان، 1958 ـ يىلى يالقۇن كوممۇنا 5 ـ باشـقۇرۇش رايون 1 ـ دادۇي بولغان. 1979 ـ يىـلى ھاڭـگى كوممۇنا قوغاچبېـشى دادۇي دەپ ئۆزگەرتىلـگەن. 1984 ـ يىلى قوغاچبېشى كەنـت كومىتېتى قۇرۇلغان.

چاقانمەھەللە

ئورنى يېزىـلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جاينىڭ شەرقى شىمالىدـىكى 3 كىلومېتىر جايىدا. 37 ئائىـلە، 156 نوپۇس، 380 مو تېرىم يېرى بار. "چاقان" كۆك ياكى ئاق كۆز دېگەن مەنىدە، بۇ كىشىلەرنىڭ لەقىمى بولۇپ، كېيىن كەنت نامىغا ئايلانغان.

شورلۇقئېرىق

ئورنى يېزىـلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلوق جاينىڭ شەرقى شىمالىدـىكى 2 كىلومېتىر جايىدا. 44 ئائىلە، 167 نوپۇس، 408 مو تېرىم يېرى بار. بۇ كەنتتە شورلۇق يەرلەر كۆپرەك بولۇپ، ئېرىق شورلوق يەردىن ئېلىنغاچقا شۇنداق نام ئالغان.

تۈلكەمەھەللە

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشـلوق جايـىنىڭ شەرقى شـىمالىدىكى 4 كىلومېتىر جايىدا. 56 ئائىـلە، 196 نوپۇس، 390 مو تېرىم يېـرى بار. كىشىلەرنىڭ لەقىمىدىن كەنت نامى كېلىپ چىققان.

يار تۈگمەنبېشى

ئورنى يېزىـلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلوق جاينىڭ شەرقى شىمالىدىكى 3.5 كىلومېتىر جايىدا. 62 ئائىلە، 241 نوپۇس، 868 مو تېرىم يېرى بار. بۇ كەنـت يارلىقتىكى تۈگمەن بويىغا جايلاشقاچقا

شۇنداق نام ئالغان.

كاۋرۇكمەھەللە

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلوق جاينىڭ شەرقى شىمالىدىكى 4.2 كىلومېتىر جايدا. 41 ئائىلە، 135 نوپۇس، 392 مو تېرىم يېرى بار. رىۋايەتتە: "كاۋرۇك"، "كابول" دېگەن سۆزنىڭ ئاھاڭ تاۋۇشىنىڭ ئۆزگىرىشىدىن كېلىپ چىققان. كابول ئافغانىستاندىكى بىر شەھەرنىڭ نامى بولۇپ، بۇرۇن كابوللۇق بىر كىشى بۇ يەرگە كېلىپ ئولتۇراقلاشقاچقا شۇنداق نام ئالغان، دېيىلىدۇ.

توققۇزكاللا كەنت كومىتېتى تۇرۇشلوق ئورنى توققۇزكاللىدا

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلوق جاينىڭ شەرقى شىمالىدىكى 5.9 كىلومېتىر جايدا. زېمىنى تەكشى، ئىككى تەبىئىي كەنت، 115 ئائىلە، 411 نوپۇس بار، دېھقانچىلىقنى ئاساس قىلىدۇ. تېرىم يېرى 1621 مو، ئاساسى مەھسۇلاتى بۇغداي، قوناق، پاختا، قوشۇمچە مايلىقدان تېرىلىدۇ. بىر باشلانغۇچ مەكتەپ بار. تاشيوللار ھەرقايسى كەنتلەرگە تۇتىشىدۇ. تۇرۇشلۇق كەنت نامى بىلەن ئاتالغان.

1958 - يىلى يالقۇن كوممۇنا 5 - باشقۇرۇش رايون 2 - دادۈي بولغان. 1979 - يىلى ھازىرقى كوممۇنا توققۇز كاللا دادۈي دەپ ئۆزگەرتىلگەن. 1984 - يىلى توققۇز كاللا كەنت كومىتېتى قۇرۇلغان.

توققۇزكاللا

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلوق جاينىڭ شەرقى شىمالىدىكى 5.7 كىلومېتىر جايدا. 101 ئائىلە، 362 نوپۇس، 1392 مو تېرىم يېرى بار. رىۋايەتلەرگە قارىغاندا بۇرۇن كىشىلەر ئۆز-ئارا ئۇرۇشۇپ 9 ئادەمنىڭ كاللىسىنى كېسىپ دەرەخكە ئېسىپ قويغان. شۇنىڭدىن كېيىن بۇ كەنتنىڭ نامى "توققۇز كاللا" دەپ ئاتالغان.

ئاياغ توققۇزكاللا

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلوق جاينىڭ شەرقى شىمالىدىكى 6.6 كىلومېتىر جايدا. 14 ئائىلە، 49 نوپۇس، 229 مو تېرىم يېرى بار. بۇ يەر پۈتۈن توققۇز كاللا كەنتىنىڭ ئاياغ تەرىپىگە جايلاشقانلىقى ئۈچۈن شۇنداق نام ئالغان.

داڭلىقمونجاق كەنت كومىتېتى تۇرۇشلوق ئورنى تاغدۆڭدە

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلوق جاينىڭ شەرقى شىمالىدىكى 6 كىلومېتىر جايدا. زېمىنى تەكشى، ئىككى تەبىئىي كەنت، 162 ئائىلە، 619 نوپۇس بار. دېھقانچىلىقنى ئاساس قىلىدۇ. تېرىم يېرى 2005 مو. ئاساسى مەھسۇلاتى بۇغداي، قوناق، پاختا، قوشۇمچە مايلىقدان، پىلە ئۆزۈمچىلىك بىلەن شۇغۇللىنىدۇ. تاشيوللار ھەرقايسى كەنتلەرگە تۇتاشقان. بۇرۇن بۇ يەردە ئۆسكەن ياۋايى ئۆسۈملۈكتە خۇددى مونجاققا ئوخشاش مېۋە بولغاچقا «داڭلىقمونجاق» دەپ ئاتالغان.

1958 - يىلى يالقۇن كوممۇنا 5 - باشقۇرۇش رايون 3 - دادۈي بولغان. 1979 - يىلى ھازىرقى كوممۇنا داڭلىقمونجاق دادۈي دەپ ئۆزگەرتىلگەن. 1984 - يىلى داڭلىقمونجاق كەنت كومى-

تېپتى قۇرۇلغان.

تاغدۆك

ئۇرنى يېزىـلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جايـىنىڭ شەرقى شـىمالىدىكى 6 كىـلومېتىر جايىدا. 49 ئائىلە، 210 نوپۇس، 542 مو تېـرىم يېـرى بار. بۇ كەنـت ئىچـىدە بىر پارچە ئېـگىز قۇم دۆڭ بولۇپ، خۇددى تاققا ئوخشاش كۆرۈنگەچكە «تاغدۆك» دەپ نام ئاتالغان.

كاشامباغ

ئۇرنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جايىنىڭ شەرقى شىمالىدىكى 6.7 كىلومېتىر جايىدا. زېمىنى ئويـمانلىق، قۇم زەي تۇپراق. 14 ئائىلە، 64 نوپۇس، 174 مو تېرىم يېرى بار. "كاشام" كىشـ-لەرنىڭ لەقىمى بولۇپ، كېيىن كەنت نامىغا ئايلانغان.

باش خانىقائېرىق كەنت كومىتېتى تۇرۇشـلۇق ئۇرنى باش خانـىقائېرىقتا.

ئۇرنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جايىنىڭ شەرقى شىمالىدىكى 4.9 كىلومېتىر جايىدا. زېمىنى ئويمانلىق، تۇپرىقى زەيلىك، ئەككى تەبىئىي كەنت، 290 ئائىلە، 996 نوپۇس بار. دېھقانچىلىقنى ئاساس قىلىدۇ. تېرىـم يېـرى 2915 مو. ئاساسى مەھـسۇلاتى بۇغـداي، قوناق، پاختا، قوشۇمچە مايلىقدان، پىلە ئۈژمىچىلىك بىلەن شۇغۇللىنىدۇ. بىر باشلانغۇچ مەكتەپ بار. تاشيوللار ھەرقايسى كەنتلەرگە تۇتىشىدۇ. تۇرۇشلۇق كەنت نامى بىلەن ئاتالغان.

1958-يىلى يالقۇن كومـمۇنا 5-باشـقۇرۇش رايون 4-دادۇي بولغان. 1979-يىـلى ھاگگي كومـمۇنا باش خانىقائېرىق دادۇي دەپ ئۆزگەرتىلـگەن. 1984-يىلى باش خانىقائېـرىق كەنـت كومىتېتى قۇرۇلغان.

باش خانىقائېرىق

ئۇرنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جايىنىڭ شەرقى شىمالىدىكى 4.9 كىلومېتىر جايىدا. 87 ئائىلە، 190 نوپۇس، 1235 مو تېرىم يېرى بار. بۇرۇن مۇشۇ كەنتتە بىر خانىقا (مەسچىت) بولۇپ، كېيىن يانداپ ئېلىنغان ئېرىق نامى بىلەن قوشۇلۇپ خانىقا ئېرىق دەپ ئاتالغان، كەنتـنىڭ كېڭىيىشىگە قاراپ باش خانىقائېرىق دەپ نام بېرىلگەن.

ئېقىن

ئۇرنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جايىنىڭ شەرقى شىمالىدىكى 5.1 كىلومېتىر جايىدا. 193 ئائىلە، 678 نوپۇس، 1680 مو تېرىم يېرى بار. بۇ كەنتتىن بىر تارماق ئېـقىن ئۆتكەچـكە شۇنـداق نام ئالغان.

ئاياغ خانىقائېرىق كەنت كومىتېتى تۇرۇشلۇق ئۇرنى كۇرەكمەھەللىدە

ئۇرنى يېزىـلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جايـىنىڭ شەرقى شـىمالىدىكى 7.2 كىـلومېتىر جايـىدا. زېمىنى تەكشى، ئۈچ تەبىئىي كەنت، 244 ئائىلە، 1039 نوپۇس بار. دېھقانچىلىقنى ئاساس قىلىدۇ. 3243 مو تېرىم يېرى بار. ئاساسى مەھسۇلاتى بۇغداي، قوناق، پاختا، قوشۇمچە مايلىقدان، پىلە ئۈژمىچىلىك بىلەن شۇغۇللىنىدۇ. بىر باشلانغۇچ مەكتەپ بار. تاشيوللار ھەرقايسى كەنتلەرگە تۇتۇ-شىدۇ. «باش خانىقائېرىق» نىڭ ئاياغ تەرىپىگە جايلاشقانلىقى ئۈچۈن شۇنداق ئاتالغان.

1958 ـ يىلى يالقۇن كوممۇنا 5 ـ باشقۇرۇش رايون 6 ـ دادۈي بولغان. 1979 ـ يىلى ھاڭگي كوممۇنا ئاياغ خانىقائېرىق دادۈي دەپ ئۆزگەرتىلگەن. 1984 ـ يىلى ئاياغ خانقا ئېرىق كەنت كومىتېتى قۇرۇلغان.

كۆرەكمەھەللە

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جاينىڭ شەرقى شىمالىدىكى 7.1 كىلومېتىر جايدا، 64 ئائىلە، 265 نوپۇس، 685 مو تېرىم يېرى بار. «كۆرەك» كىشىلەرنىڭ لەقىمى بولۇپ، كېيىن كەنت نامىغا ئايلانغان.

جانمەھەللە

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جاينىڭ شەرقى شىمالىدىكى كىلومېتىر جايدا، 51 ئائىلە، 254 نوپۇس، 770 مو تېرىم يېرى بار. «جان» كىشىلەرنىڭ لەقىمى بولۇپ، كېيىن كەنت نامى بولۇپ قالغان.

باغچە

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جاينىڭ شىمالىدىكى 11.2 كىلومېتىر جايدا. 16 ئائىلە، 48 نوپۇس، 150 مو تېرىم يېرى بار. بۇ يەردە بوز يەر ئاچقان ۋاقىتتا مېۋىلىك دەرەخلەرنى يېتىشتۈرۈشنى ئاساس قىلغاچقا «باغچە» دەپ نام ئالغان.

كوناھاڭگي كەنت كومىتېتى تۇرۇشلۇق ئورنى كالتەكمەھەللىدە

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جاينىڭ شەرقى شىمالىدىكى 5.4 كىلومېتىر جايدا. زېمىنى تەكشى. بىر تەبىئىي كەنت، 160 ئائىلە، 593 نوپۇس بار. دېھقانچىلىقنى ئاساس قىلىدۇ. 1352 مو تېرىم يېرى بار. ئاساسى مەھسۇلاتى بۇغداي، قوناق، پاختا، قوشۇمچە مايلىقدان، پىلە ئۆزۈمچىلىك بىلەن شۇغۇللىنىدۇ. بىر باشلانغۇچ مەكتەپ بار. تاشيوللارھەرقايسى كەنتلەرگە تۇتىشىدۇ. بۇ يەر ھاڭگىنىڭ بۇرۇنقى ئورنى بولغانلىقتىن «كونا ھاڭگي» دەپ نام ئالغان.

1958 ـ يىلى يالقۇن كوممۇنا 5 ـ باشقۇرۇش رايون 6 ـ دادۈي بولغان. 1978 ـ يىلى ھاڭگي كوممۇنا كونا ھاڭگي دادۈي دەپ ئۆزگەرتىلگەن. 1984 ـ يىلى ھاڭگي يېزا كونا ھاڭگي كەنت كومىتېتى قۇرۇلغان.

كالتەكمەھەللە

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جاينىڭ شىمالىدىكى 5.4 كىلومېتىر جايدا. 41 ئائىلە، 154 نوپۇس، 285 مو تېرىم يېرى بار. «كالتەك» لەقەملىك كىشىلەر مەھەللىسىنى كۆرسىتىدۇ.

يېڭىئۆستەڭ كەنت كومىتېتى تۇرۇشلۇق ئورنى ساقالمەھەللىدە

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جاينىڭ شىمالىدىكى 8.1 كىلومېتىر جايدا. ئىككى تەبىئىي كەنت، 176 ئائىلە، 646 نوپۇس بار. دېھقانچىلىقنى ئاساس قىلىدۇ. 1800 مو تېرىم يېرى بار. ئاساسى مەھسۇلاتى بۇغداي، قوناق، پاختا، قوشۇمچە مايلىقدان، پىلە ئۆزۈمچىلىك بىلەن شۇغۇللىنىدۇ. بىر باشلانغۇچ مەكتەپ بار. تاشيوللار ھەرقايسى كەنتلەرگە تۇتىشىدۇ. بۇ يەردە يېڭى ئۆستەڭ ياسالغاچقا شۇنداق نام ئالغان.

1958 ـ يىلى يالقۇن كوممۇنا 5 ـ باشقۇرۇش رايون 7 ـ دادۈي بولغان. 1979 ـ يىلى ھازىرقى كوممۇنا يېڭىئۆستەڭ دادۈي دەپ ئۆزگەرتىلگەن. 1984 ـ يىلى يېڭىئۆستەڭ كەنت كومىتېتى قۇرۇلغان.

ساقالمەھەللە

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جاينىڭ شەرقى شىمالىدىكى 8.1 كىلومېتىر جايدا. 47 ئائىلە، 180 نوپۇس، 560 مو تېرىم يېرى بار. «ساقال» كىشىلەرنىڭ لەقىمى بولۇپ، كېيىن كەنت نامى بولغان.

دەررىمەھەللە

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جاينىڭ شىمالىدىكى 7.5 كىلومېتىر جايدا. زېمىنى تەكشى. 50 ئائىلە، 182 نوپۇس، 435 مو تېرىم يېرى بار. «دەررە» دېگەن ئۆتمۈشتە ئادەم ئۇرۇدىغان قامچا بولۇپ بۇ يەردە كىشىلەرنىڭ لەقىمىگە قارىتىلغان.

چىپەرچىئېرىق كەنت كومىتېتى تۇرۇشلۇق ئورنى ئېغىلدۆڭدە

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جاينىڭ شىمالىدىكى 10.2 كىلومېتىر جايدا. زېمىنى تەكشى، ئۈچ تەبىئىي كەنت، 146 ئائىلە، 612 نوپۇس بار. دېھقانچىلىقنى ئاساس قىلىدۇ. 1789 مو تېرىم يېرى بار. ئاساسى مەھسۇلاتى بۇغداي، قوناق، پاختا، بۇرۇن بۇ كەنتتە ھۆكۈمەت تەرەپتىن بەلگىلەنگەن بىر پوچتىكەش (چىپەرچى) ئولتۇراقلاشقاچقا شۇنداق نام ئالغان.

1958 ـ يىلى يالقۇن كوممۇنا 5 ـ باشقۇرۇش رايون 8 ـ دادۈي بولغان. 1979 ـ يىلى ھازىرقى كوممۇنا چىپەرچىئېرىق دادۈي دەپ ئۆزگەرتىلگەن. 1984 ـ يىلى چىپەرچىئېرىق كەنت كومىتېتى قۇرۇلغان.

ئېغىلدۆڭ

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جاينىڭ شىمالىدىكى 10.2 كىلومېتىر جايدا. 45 ئائىلە، 189 نوپۇس، 383 مو تېرىم يېرى بار. بۇرۇن بۇ يەر مال باقىدىغان جاڭگال بولۇپ، دۆڭ جايدا ئېغىل (قوتان) ياسالغاچقا «ئېغىلدۆڭ» دەپ نام ئالغان. ھاردۇقۇم كەنت كومىتېتىنىڭ تۇرۇشلۇق ئورنىمۇ مۇشۇ مەھەللىدە.

ياغمەھەللە

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جاينىڭ شىمالىدىكى 9.5 كىلومېتىر جايدا. 44 ئائىلە، 179 نوپۇس، 634 مو تېرىم يېرى بار. بۇرۇن بۇ كەنتتە ياغچىلىق كەسپى بىلەن شۇغۇللىنىدىغانلار كۆپ بولغاچقا شۇنداق نام ئالغان.

پەيزىتوغراق

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جاينىڭ شىمالىدىكى 10.4 كىلومېتىر جايدا. 17 ئائىلە، 76 نوپۇس، 229 مو تېرىم يېرى بار. بۇ كەنتتە بىر پارچە توغراقلىق بولۇپ يىراقتىن چىرايلىق كۆرۈنگەچكە «پەيزىتوغراق» دەپ نام ئالغان.

ھاردۇقۇم كەنت كومىتېتى تۇرۇشلۇق ئورنى ئېغىلدۆڭدە

ئورنى يېزىـلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جايىـنىڭ شىمالىدىكى 10.9 كىـلومېتىر جايىـدا. زېمىنى تەكشى، ئىككى تەبىئىي كەنت، 143 ئائىلە، 562 نوپۇس بار. دېھقانچىلىقنى ئاساس قىلىدۇ. تېرىم يېرى 1786 مو، ئاساسى مەھسۇلاتى بۇغداي، قوناق، پاختا، بىر باشلانغۇچ مەكتەپ بار. تاشيول-لەر ھەرقايىسى كەنتلەرگە تۇتاشقان.

ئىلگىرى بۇ يەر چۆل يولى بولۇپ چۆلدىن ئوتۇن ئېلىپ چىقىدىغانلار مۇشۇ يەردىكى قۇم دۆۋىسى يېنىدا دەم ئېلىپ ئادەتلەنگەچكە شۇنداق نام ئالغان.

1958 ـ يىلى يالقۇن كومـمۇنا 5 ـ باشـقۇرۇش رايون 9 ـ دادۈي بولغان. 1979 ـ يىـلى ھاڭگىي كوممۇنا ھاردۇققۇم دادۈي دەپ ئۆزگەرتىلگەن. 1984 ـ يىلى ھاردۇققۇم كەنت كومىتېتى قۇرۇل-غان.

ئوتۇنچىئېرىق

ئورنى يېزىـلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جايىنىڭ شىمالىدىكى 11.1 كىلومېتىر جايىدا. 85 ئائىلە، 334 نوپۇس، 1126 مو تېـرىم يېرى بار. بۇ يەر كەنت بولۇشتىن ئىلگىرى چۆلدىن ئوتۇن ئېلىپ چىقىـدىغان ئوتۇنچىـلار بۇ يەردىـكى ئېـرىق بويىـدا دەم ئېـلىپ سۇ ئىچىـپ ئۆتەتـتى، شۇڭا «ئوتۇنچىئېرىق» دەپ نام ئالغان.

خورازتوغراق كەنت كومىتېتى

تۇرۇشلۇق ئورنى خورازتوغراقتا.

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جايىنىڭ شەرقى شىمالىدىكى 13.6 كىلومېتىر جايىدا. شەرق، جەنۇب، شـىمال تەرىپى چۆل بىلەن تۇتىشىدۇ. بۇ يېزىغا بىۋاستە قاراشلىق دېھقانـچىلىق مەيدان بولۇپ 234 ئائىلە، 889 نوپۇس بار. دېھقانچىلىقنى ئاساس قىلىدۇ. تېرىم يېرى 3184 مو. ئاساسى مەھسۇلاتى بۇغداي، قوناق، پاختا، بىر باشلانغۇچ مەكتەپ بار. ئاددى تاشيولى يېزىلىق ھۆكۈمەتكە بارىدىغان تاشيولغا تۇتىشىدۇ. تۇرۇشلۇق كەنت نامى بىلەن ئاتالغان.

1960 ـ يىلى بوز يەر ئېچىلغان، ئۆز ۋاقتىدا يالقۇن كوممۇنانىڭ بوز يەر ئۆزلەشـتۈرۈش مەيـ-دانى ئىدى. 1984 ـ يىلى خوراز توغراق كەنت كومىتېتى قۇرۇلغان.

خورازتوغراق

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جايىنىڭ شەرقى شىمالىدىكى 13.6 كىلومېتىر جايىدا. 234 ئائىلە، 889 نوپۇس، 3184 مو تېرىم يېرى بار. بۇرۇن بۇ يەردە «خوراز» لەقەملىك ئادەم ئېگە-دارچىـلىقىـدا بىر پارچـە توغراقـلىق بولۇپ، شۇنىڭ لەقىمى بىلەن خـوراز توغـراق دەپ نام قويۇلغان.

يانتاقبېتىش

(چارۋىچىلىق نۇقتا)

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جايىنىڭ شەرقى شىمالىدىكى 11.5 كىلومېتىر جايىدا. كۆلىمى تەخمىنەن 300 مو، 2500 تۇياق چارۋا باقىـلى بولىدۇ. بۇ يېقىـن ئەتراپـتىكى ئاھالـىلار چارۋا باقىدىغان جاي، بۇ يانتاق كۆپ ئۆسىدىغان جاڭگال بولۇپ چارۋا بېقىشقا ئەپلىك بولغاچقا كىشلەر يانتاق چېپىپ مەخسۇس كىشى بەلگۈلەپ خەۋەر ئالاتتى. شۇڭا "يانـتاقبېقىـش" دەپ نام بېرىل-گەن.

قاراقىر

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جايىنىڭ غەربىدىكى 6 كىلومېتىر جايدا. كۆلىمى تەخمىنەن 500 مو، بۇنىڭدىن بىدە يەركۆلىمى 100 مو، ئەسلىدىكى توغراقلىق ئوتلاقتا 3000 تۇياق چارۋا باققىلى بولىدۇ. يېقىن ئەتراپتىكى ئاھالىلارنىڭ چارۋىچىلىق نۇقتىسى ھېساپلىنىدۇ. بۇرۇن كىشىلەر بۇ يەرنى ئىگەللەپ قىر سالغانلىقتىن شۇنداق نام ئالغان.

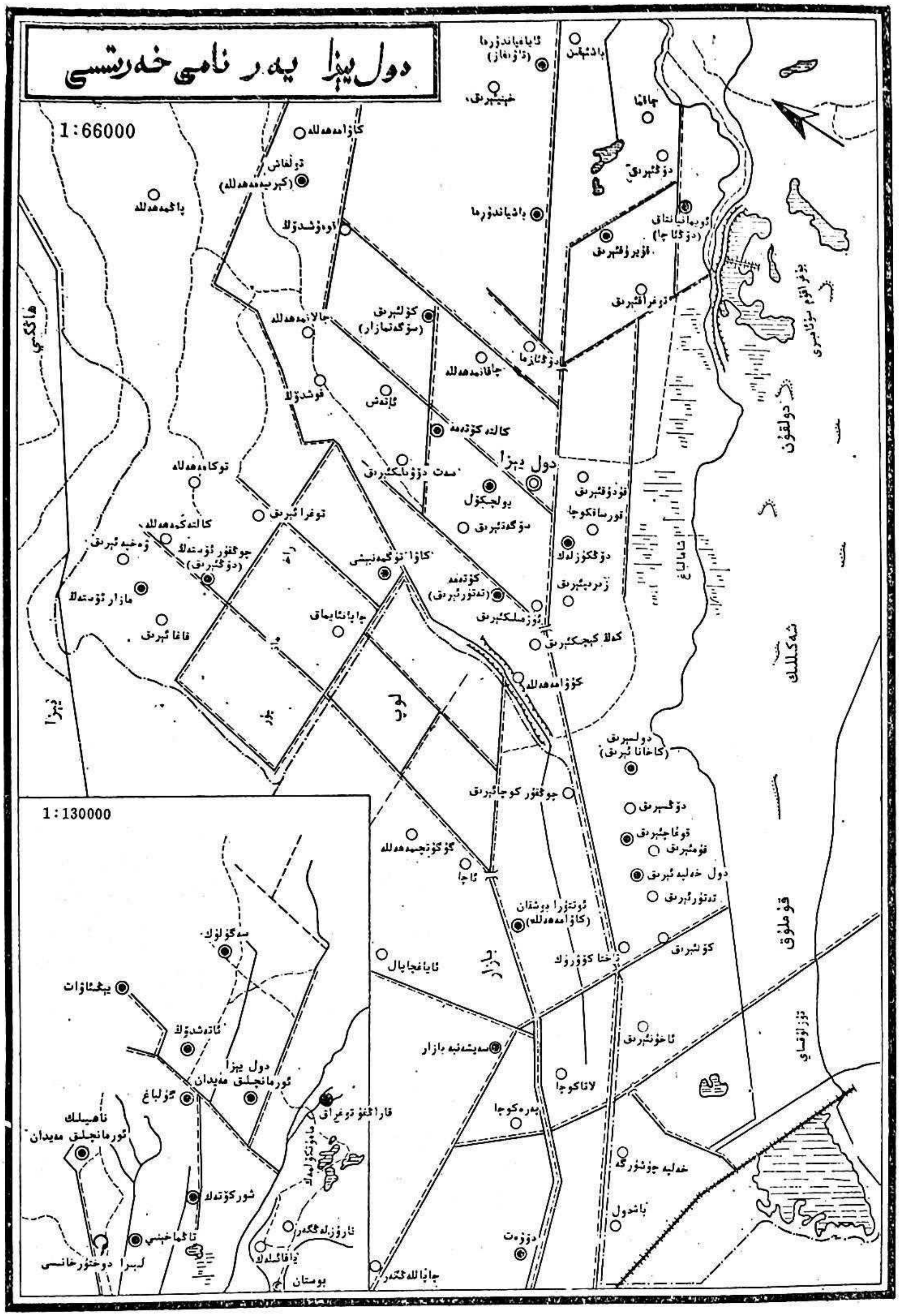
دول يېزا يەر نامى خەرىتىسى
1:66000
1:130000
دول يېزا
كاۋامەھەللە
پاگمەھەللە
جالانمەھەللە
كۆلئېرىق
(سۆگەتبازار)
باشيانداۋرما
چاقانمەھەللە
كالتەكۆتەمە
يولچىكۆل
دۆگەتئېرىق
دۆگكۆزلەك
تۇرساتكوچا
قۇدۇقئېرىق
تۇغرائېرىق
توكامەھەللە
مازار ئۆستەڭ
قاغائېرىق
دولقۇن
شەكەللىك
قۇملۇق
دول خەلپە ئېرىق
سەيشەنبە بازار
لاتاكوچا
بەرەكوچا
باشدول
دۆۋەت
ئاچا
سەگۆلۈك
ئاتەشدۆلەك
گۈلباغ
دول يېزا
ئورمانچىلىق مەيدان
شوركۆتەك
بوستان

دول يېزىسىنىڭ ئومۇمىي ئەھۋالى

توپ-توز ماي يوللار.

دول يېزىسى ناھىيە شەھەر ئىچىنىڭ شەرقى شىمالىدىكى 6.5 كىلومېتىر جايغا جايلاشقان. شەرقى لوپ-چىرا چۆلگە تۇتىشىدۇ. غەربى ھاڭگىي يېزا بىلەن، جەنۇبى لوپ بازار بىلەن قوشنا، شىمالى تەكلىماكان چۆلگە تۇتىشىدۇ. جەنۇپتىن شىمالغا ئۇزۇنلۇقى تەخمىنەن 28 كىلومېتىر، شەرقتىن غەربكە كەڭلىكى 7.5 كىلومېتىر، ئومۇمىي كۆلىمى 210 كۋادرات كىلومېتىر، تەۋەلىكىدە 20 كەنت كومىتېتى، 65 تەبىئىي كەنت، 5464 ئائىلە، 19 مىڭ 882 نوپۇس بار. ھەممىسى ئۇيغۇر. يېزىلىق خەلق ھۆكۈمىتىنىڭ ئورنى يولچىكۆل كەنتىدە، ماي يولى ناھىيە بازىرىغا تۇتىشىدۇ. "دول" نامىنىڭ مەنىسى ۋەكېلىپ چىقىشى توغرىسىدا ھازىر قولىمىزدا يازما ئاساس يوق. يەرلىك خەلقلەر (ئۇيغۇر مىللىتى) "دول" ئۇيغۇرچە "دۆڭ" دىگەن سۆزنىڭ ئۆزگە-رىشىدىن كېلىپ چىققان. يەنى "دۆڭ ئۆستەڭ" دېگەن مەنىدە، ئۆستەڭنىڭ ئورنى دۆڭدە بولغاچقا شۇنداق نام ئالغان. ئاھالى ئۆزگىرىپ "دول ئۆستەڭ" بولۇپ قالغان دەپ چۈشەندۈ-رىدۇ. لۇغات مەنىسىدىن قارىغاندا، "دول" دېگەن سۆز دۆڭ جايغا ياسالغان كۇزۇتۇش ئورنى، ئۇرۇش ۋاقىتلىرىدا ئەھۋالنى كۇزۇتۇپ قوماندانلىق شتاپقا خەۋەر بېرىدىغان كۇزۇتۇش

پەشتەقى ياكى «تىم» (烽火台) دېگەن مەنانى بېرىدۇ. ئەمما، نامنىڭ كېلىپ چىقىش تارىخى ئېنىق ئەمەس. دول يېزىسىنىڭ باشقىچە ئاتىلىشى "يولچىكۆل"، بۇرۇن مۇشۇ يەردە بىر چوڭ كۆل بولۇپ چۆلدىن ئوتۇن توشۇيدىغانلار ۋە باشقا يولۇچىلارنىڭ دەم ئېلىش ئورنى ئىدى. شۇڭا «يولۇچى كۆل» دەپ نام ئالغان. بۇ جاي تارىختىن بويان دول يېزىسىنىڭ سىياسى، ئىقتىسادى، مەدەنىيەت مەركىزى بولغاچقا "يولچىكۆل" دول يېزىسىنىڭ ۋاكالەت نامى بولۇپ قالغان. لېكىن تارىختا ئۆتكەن ھۆكۈمەتلەر يولچىكۆل دېگەن نامنى ئىشلەتمىگەن.

ناھىيە قۇرۇلۇشتىن بۇرۇن دول كېرىيە ناھىيىسىگە قاراشلىق 23 كەنتنىڭ بىرى ئىدى. ناھىيە قۇرۇلغاندا لوپقا ئايرىلىپ، سامپۇل مىڭ بەگلىكىگە تەۋە قىلىنغان. 1934-يىلى پۈتۈن ناھىيىگە قاراشلىق ئالتە رايوننىڭ شەھەر ئىچى 1-رايونغا تەۋە بولدى. 1942-يىلى پۈتۈن ناھىيە سەككىز رايونغا ئايرىلغاندا دول 2-رايون بولدى. ئۇنىڭغا 13 كەنت قاراشلىق بولدى. 1944-يىلى بوجاڭ-جاجاڭ تۈزۈمى يولغا قويۇلغاندا دول 2-رايون دۇڭيى شاڭ (شەرق سەنئەتى يېزىسى)، جىڭگۇڭشاڭ (ئومۇمنى قۇتقۇزۇش يېزىسى) دېگەن ئىككى يېزىغا ئۆزگەرتىلدى. 1947-يىلى پۈتۈن ناھىيە ئىككى بازار، 15 يېزىغا ئۆزگەرتىلگەندە يۇقارقى ئىككى يېزىنى بىرلەشتۈرۈپ، دول يېزا قۇرۇلدى. 1947-يىلى 12-ئايدا پۈتۈن ناھىيە قايتا تۆت بازار، بەش چوڭ يېزىغا ئايرىلغاندا يەنىلا دول يېزا بولۇپ تۇرىۋەردى. 1950-يىلى 4-ئايدا ناھىيىلىك خەلق ھۆكۈمىتى قۇرۇلۇپ پۈتۈن ناھىيە يەتتە رايونغا ئايرىلغاندا دول 6-رايون بولدى. ئۇنىڭغا بەش يېزا 43 كەنت تەۋە قىلىندى.

1958-يىلى دولدا غالىبىيەت، دۆلەت قۇرۇلۇشى دېگەن ئىككى كوممۇنا قۇرۇلۇپ، 5-يېزا ھاڭگى راكىتا كوممۇناغا تەۋە قىلىندى. 1959-يىلى غالىبىيەت، دۆلەت قۇرۇلۇشى كوممۇنالىرى بىرلەشتۈرۈلۈپ ۋە 5-يېزىنى قوشۇپ، «شەرق شامىلى» كوممۇناسى قۇرۇلدى. ۋە كوممۇنا باشقۇرۇش كومىتېتى تەسىس قىلىندى. 1968-يىلى دول كوممۇنا ئىنقىلابى كومىتېتقا ئۆزگەرتىلدى. 1979-يىلى دول كوممۇنا دەپ ئاتالدى. 1984-يىلى كوممۇنا بىلەن ھاكىمىيەتنى ئايرىپ، دول يېزىلىق خەلق ھۆكۈمىتى قۇرۇلدى.

دول يېزا لوپ ناھىيىسىنىڭ ئاساسلىق دېھقانچىلىق رايونلىرىنىڭ بىرى بولۇپ، تاغ ئالدىدىكى كەلكۈن لاتقا تۈزلەڭلىككە كىرىدۇ. يەر تۈزلىكى تەكشى، پارچە پۇرات قۇم دۆۋىلىرى بار. جەنۇبتىن شىمالغا قىيپاش، دېڭىز يۈزىدىن ئوتتۇرىچە ئېگىزلىكى 1300 مېتىر، ھاۋا كىلىماتى قۇرغاق، شامال كۆپ چىقىدۇ. تىپىك قۇرۇقلۇق خاراكتېرىدىكى ھاۋا كىلىماتىغا كىرىدۇ. يىللىق ئوتتۇرىچە تېمپېراتۇرىسى 11.5°C، 7-ئايدىكى ئەڭ يۇقىرى ئوتتۇرىچە تېمپېراتۇرىسى 24.5°C، 1-ئايدىكى ئەڭ تۆۋەن ئوتتۇرىچە تېمپېراتۇرىسى نۆلدىن تۆۋەن 6.5°C-، يىللىق ئوتتۇرىچە ھۆل يېغىن مىقدارى 32 مىللىمېتىر، يىللىق ئوتتۇرىچە قىروسىز مەزگىلى 212 كۈن. قۇم توپىراق، تېرىم يېرى 47 مىڭ 313 مو، ئاساسى مەھسۇلاتى بۇغداي، قوناق پاختا، مايلىقدان، قوشۇمچە پۇرچاق، پىلە ئۈزۈمچىلىك، يەل يېمىش تېرىلىدۇ. چارۋا بېقىلىدۇ. 1985-يىلدىكى ئاشلىقنىڭ ئومۇمى مەھسۇلاتى 20 مىليون 687 مىڭ 516 جىڭ. ئوتتۇرىچە مو بېشى مەھسۇلاتى 656 جىڭ، كىشى

بېشىغا توغرا كېلىدىغان ئوتتۇرىچە ئاشلىق 1056 جىڭ، پاختىنىڭ ئومۇمىي مەھسۇلاتى 520 مىڭ جىڭ، مايلىقدانىنىڭ ئومۇمىي مەھسۇلاتى 370 مىڭ جىڭ، قوتاندا بېقىلىۋاتقان چارۋا 48 مىڭ 340 تۇياق.

دول يېزا لوپ ناھىيىدىكى مۇھىم سوغۇرۇلىدىغان رايون بولۇپ، ئاساسلىقى يۇرۇڭقاش دەرياسىنىڭ سۈيىگە تايىنىدۇ. دول ئۆستەڭ-ناھىيىلىك شەرقى غول ئۆستەڭنىڭ 3-زاكوسىدىن باشلىنىدۇ. يىللىق ئوتتۇرىچە تەقسىم قىلىنىدىغان سۇ مىقدارى 77 مىليون 640 مىڭ كۇب، ناھىيە باشقۇرغان قاراكۆل سۇ ئامبىرى ئېھتىياج ۋاقتىدا بىر قىسىم سۇ بىلەن تەمىنلەپ، قۇرغاقچىلىق مەزگىلىدىكى سۇ تەلىپىنى قاندۇرىدۇ.

يېقىنقى بىرنەچچە يىلدىن بۇيان يېزىلارنىڭ ھەرساھە ئىشلىرى ئۇچقاندەك تەرەققى قىلدى. ئاساسى قۇرۇلۇش دەسلەپكى قېلىپقا چۈشتى. ھازىر ياسالغان 340 پارچە سالا ئېتىزنىڭ كۆلىمى 44 مىڭ 663 موغا يەتتى، بۇ تېرىلغۇ يەر ئومۇمىي كۆلىمىنىڭ 95 پىرسەنتىنى تەشكىل قىلىدۇ. ياسالغان ھەرخىل ئېرىق-ئۆستەڭ 1631، ئورمان بەلباغ 876 پارچە، تاشيول 280 بولۇپ، سالا ئېتىز، ئېرىق-ئۆستەڭ، ئورمان-بەلباغ، يوللار بىرگەۋدە قىلىنغان ئاساسى قۇرۇلۇش ۋەزىيىتى شەكىللەندى.

دول يېزا لوپ ناھىيىسىنىڭ مۇھىم يەل-يېمىش ۋە پىلىچىلىك بازىلىرىدىن بىرى بولۇپ، يەل-يېمىشنىڭ يىللىق مەھسۇلات مىقدارى 2 مىليون 500 مىڭ جىڭ، پىلە 50 مىڭ جىڭغا يەتتى.

يېزا باشقۇرغان كارخانىلاردىن سېمونت زاۋۇتى، گىلەم توقۇش، قىش پۇشۇرۇش، گەنجى، ئاھاك پۇشۇرۇش، تۆمۈرچىلىك، دېھقانچىلىق مەھسۇلاتلىرىنى پىششىقلاپ ئىشلەش زاۋۇتلىرى بار. ھازىر يەتتە ماشىنا، 52 ھەر خىل تىپتىكى تىراكتور. 13 ئۈن ياغ تارتىش ماشىنىسى بار.

يېقىنقى بىرنەچچە يىلدىن بويان مەدەنىي-مائارىپ، سەھىيە-ساقلىقنى ساقلاش ئىشلىرىنىڭ تەرەققىياتىغا ئەگىشىپ يېزىدا بىر ئوتتۇرا مەكتەپ، 28 باشلانغۇچ مەكتەپ قۇرۇلغان. ئوقۇغۇچى ئوقۇتقۇچى 3548 نەپەر. يەنە بىر دوختۇرخانا، 27 كەنت دەرىجىلىك ساقلىقنى ساقلاش پونكىتى قۇرۇلغان بولۇپ، خەلقنىڭ ساقلىقنى ساقلاش داۋالاش ئىشلىرى زور دەرىجىدە ئىلگىرى سۈرۈلگەن. ئۇندىن باشقا يەنە مەدەنىيەت پونكىتى، كىنوخانا، رادىئو ئۇزېلى، مالدوختۇرلۇق پونكىتى، ئاشلىق پونكىتى قۇرۇلغان. تەمىنلەش سودا تورلىرى ھەممە ئاھالىلار نوقتىسىغىچە قۇرۇلغان. ئىقتىسادى سودا سېتىق گۈللەنگەن مەنزىرە بارلىققا كەلگەن.

ئۆلچەملىك ناملار

دول يېزىسى

دول يېزىسىنىڭ ئومۇمىي ئەھۋال ماتېرىيالىغا قارالسۇن

يولچىكۆل كەنت كومىتېتى تۇرۇشلۇق ئورنى يولچىكۆلدە

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جايىنىڭ غەربىدىكى 0.5 كىلومېتىر جايدا. زېمىنى تەكشى، 164 ئائىلە، 670 نوپۇس بار. دېھقانچىلىقنى ئاساس قىلىدۇ. 1509 مو تېرىم يېرى بار. ئاساسى مەھسۇلاتى بۇغداي، قوناق، پاختا، قوشۇمچە مايلىقدان، پىلە ئۈژمىچىلىك بىلەن شوغۇللىنىدۇ.

"يولچىكۆل" يولۇچىلار كۆلى دېگەن مەنىدە. ئېيتىشلارغا قارىغاندا ئەسلىدە بۇ يەر خوتەندىن-كېرىيەگە بارىدىغان قەدىمكى يول بولۇپ، يول بويىدا ئابدىراخمان ۋەلىلىللانىڭ قەۋرىستانلىقى بار. يولۇچىلار دەم ئېلىپ ۋە مازارغا تاۋاپ قىلىپ ئۆتكەن. مۇندىن تەخمىنەن 350 يىل بۇرۇن بۇ يەردە ئۇزۇنلىقى ۋە كەڭلىكى تەخمىنەن 100 مېتىر، چوڭقۇرلىقى 4 مېتىر كېلىدىغان چوڭ كۆل كولانغان. يولۇچىلار ۋە مازارغا تاۋاپ قىلغىلى كەلگەنلەر موشو كۆل سۈيىدىن پايدىلانغان. شۇڭا "يولچىكۆل" دەپ ئاتىغان. تەخمىنەن 80 يىلدىن بويان بۇ يەردە ھەر پەيشەنبە كۈنى بازار بولىدۇ. شوڭا پەيشەنبە بازار دەپمو ئاتىلىدۇ.

1958-يىلى شەرق شامىلى كوممۇنا 2-باشقۇرۇش رايون 6-دادۈي بولغان. 1978-يىلى دول كوممۇنا يولچىكۆل دادۈي دەپ ئۆزگەرتىلگەن. 1984-يىلى دول يېزا يولچىكۆل كەنت كومىتېتى قۇرۇلغان.

دول يېزىسىنىڭ پارتىيە، ھۆكۈمەت ئورگانلىرى، كەسپى كارخانا ئورۇنلار، مەدەنى مائارىپ ئورۇنلىرى مۇشۇ كەنتكە جايلاشقان. بۇ يەر دول يېزىسىنىڭ سىياسى، ئىقتىسادى، مەدەنىيەت مەركىزى.

دول خەلپەئېرىق كەنت كومىتېتى تۇرۇشلۇق ئورنى دول خەلپەئېرىقتا

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جايىنىڭ شەرقى جەنۇبىدىكى 4.7 كىلومېتىر جايدا. بەش تەبىئىي كەنت، 325 ئائىلە، 1240 نوپۇس بار. دېھقانچىلىقنى ئاساس قىلىدۇ. 2254 مو تېرىم يېرى بار. ئاساسى مەھسۇلاتى بۇغداي، قوناق، پاختا، قوشۇمچە مايلىقدان، پىلە ئۈژمىچىلىك بىلەن شۇغۇللىنىدۇ. بىر باشلانغۇچ مەكتەپ بار. تاشيوللار ھەرقايسى كەنتلەرگە تۇتىشىدۇ. تۇرۇشلۇق كەنت نامى بىلەن ئاتالغان.

1958-يىلى شەرق شامىلى كوممۇنا 1-باشقۇرۇش رايون 4-دادۈي بولغان. 1979-يىلى دول

كوممۇنا دول دادۈيى دەپ ئۆزگەرتىلگەن. 1983 ـ يىلى يەرنامىلىرىنى تەكشۈرۈشتە خەلپەئېرىق دادۈيى دەپ ئۆزگەرتىلگەن. 1984 ـ يىلى ئەسلىدىكى كۆلئېرىق دادۈيىنىڭ بىر قىسمى بىلەن بىرلەشتۈرۈپ، دول يېزا نامى قوشۇلۇپ خەلپە ئېرىق كەنت كومىتېتى قۇرۇلغان.

دول خەلپەئېرىق

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جاينىڭ شەرقى جەنۇبىدىكى 4.7 كىلومېتىر جايدا. 99 ئائىلە، 333 نوپۇس، 606 مو تېرىم يېرى بار. بۇ يەردە ئەڭ بۇرۇن خەلپە نامىدا بىر ئېرىق ئېلىنغانلىقتىن "دول خەلپەئېرىق" دەپ ئاتالغان.

تەتۈرئېرىق

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جاينىڭ شەرقىقە قىپاش جەنۇبىدىكى 5 كىلومېتىر جايدا. 46 ئائىلە، 161 نوپۇس، 349 مو تېرىم يەرى بار. بۇ ئېرىقنىڭ سۈيىنىڭ ئېقىش يۆنىلىشى باشقا ئېرىقلارغا تەتۈر بولغاچقا شۇنداق ئاتالغان.

تاختاكۆۋرۈك

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جاينىڭ شەرققە قىپاش جەنۇبىدىكى 5.5 كىلومېتىر جايدا. 56 ئائىلە، 120 نوپۇس، 349 مو تېرىم يەرى بار. ئەسلىدە بۇ يەردە شاللىدىن ياسالغان بىر چوڭ ياغاچ كۆۋرۈك بولغاچقا شۇنداق ئاتالغان.

ئاخۇنلۇقئېرىق

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جاينىڭ شەرققە قىپاش جەنۇبىدىكى 6.3 كىلومېتىر جايدا، 65 ئائىلە، 129 نوپۇس، 453 مو تېرىم يەرى بار. «ئاخۇنلۇقئېرىق»نىڭ مەنىسى ـ ئاخۇنۇم باشچىلىقىدا كولانغان ئېرىق بولۇپ، كېيىن كەنت نامىغا ئۆزگەرگەن.

كۆلئېرىق

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جاينىڭ شەرققە قىيپاش جەنۇبىدىكى 5.5 كىلومېتىر جايدا. 59 ئائىلە، 246 نوپۇس، 502 مو تېرىم يەرى بار. بۇ ئېرىق مەخسۇس كۆلگە سۇ ئېلىش ئۈچۈن كولانغانلىقتىن شۇنداق نام ئالغان، كېيىن كەنت نامىغا ئۆزگەرگەن.

قوغاچئېرىق كەنت كومىتېتى تۇرۇشلۇق ئورنى قوغاچئېرىقتا

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جاينىڭ شەرققە قىپاش جەنۇبىدىكى 4.3 كىلومېتىر جايدا. زېمىنى تەكشى، تۆت تەبىئىي كەنت، 282 ئائىلە، 1119 نوپۇس بار. دېھقانچىلىقنى ئاساس قىلىدۇ. 1991 مو تېرىم يەرى بار. ئاساسلىق مەھسۇلاتى بۇغداي، قوناق، پاختا، قوشۇمچە مايلىق دان، پىلە ئۈزمىچىلىك بىلەن شۇغۇللىنىدۇ. تاشيوللار ھەرقايسى كەنتلەرگە تۇتىشىدۇ. تۇرۇشلۇق كەنت نامى بىلەن ئاتالغان.

1958 ـ يىلى شەرق شامىلى كوممۇنا 1 ـ باشقۇرۇش رايون 5 ـ دادۈيى بولغان. 1979 ـ يىلى دول كوممۇنا قوغاچ دادۈيى دەپ ئۆزگەرتىلگەن. 1984 ـ يىلى قوغاچئېرىق دەپ تۈزىتىلىپ كەنت كومىتېتى قۇرۇلغان.

قوغاچئېرىق

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جايىنىڭ شەرقىقە قىياش جەنۇبىدىكى 4.3 كىلومېتىر جايدا. 120 ئائىلە، 486 نوپۇس، 991 مو تېرىم يېرى بار، بۇ ئېرىقنىڭ بېشىغا قوغاچ قويۇپ سۇ ئۆتكۈزگەچكە شۇنداق نام ئالغان.

قۇمئېرىق

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جايىنىڭ شەرقىقە قىياش جەنۇبىدىكى 4.5 كىلومېتىر جايدا. 59 ئائىلە، 268 نوپۇس، 368 مو تېرىم يېرى بار. بۇ كەنتنىڭ سولاغ ئېرىقى قۇم دۆۋىسىنى كېسىپ ئۆتكەچكە شۇنداق نام ئالغان.

چوڭقۇر كوچائېرىق

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جايىنىڭ جەنۇبىدىكى 3.6 كىلومېتىر جايدا. 46 ئائىلە، 172 نوپۇس، 364 مو تېرىم يېرى بار. بۇ كەنتتىكى ئاھالىلار زېمىنى چوڭقۇر جايدا ئولتۇراقلىشىپ بىر كوچىنى شەكىللەندۈرگەن ۋە كوچا ئېرىق نامى بىلەن قوشۇلۇپ شۇنداق ئاتالغان.

دۆڭسېرىق

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جايىنىڭ شەرقىقە قىياش جەنۇبىدىكى 3.8 كىلومېتىر جايدا، 57 ئائىلە، 193 نوپۇس 432 مو تېرىم يېرى بار. «دۆڭسېرىق» دۆڭ ساي ئېرىق دېگەن سۆزدىن ئۆزگەرگەن. بۇ ئېرىق دۆڭ سايدىن ئېقىپ ئۆتكەچكە شۇنداق نام ئالغان.

دولسېرىق كەنت كومىتېتى تۇرۇشلۇق ئورنى كاخانا ئېرىقتا

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جايىنىڭ شەرقىقە قىياش جەنۇبىدىكى 3.5 كىلومېتىر جايدا. زېمىنى تەكشى، بىر تەبىئىي كەنت، 152 ئائىلە، 594 نوپۇس، 1242 مو تېرىم يېرى بار. دېھقانچىلىقنى ئاساس قىلىدۇ. ئاساسى مەھسۇلاتى بۇغداي، قوناق، پاختا، قوشۇمچە مايلىقدان، پىلە ئۆزمىچىلىك بىلەن شۇغۇللىنىدۇ. بىر باشلانغۇچ مەكتەپ بار. تاشيوللار ھەرقايسى كەنتلەرگە تۇتىشىدۇ.

"دول سېرىق" دول ساي ئېرىق دېگەن سۆزدىن ئۆزگەرگەن. ئەسلىدە دول يېزىسىنىڭ شەرقىدىكى سايلىقتىن ئېرىق ئېلىپ سۇ ئىچكەن، ئۇزاق مۇددەت ئاتاش جەريانىدا "ساي ئېرىق" دېگەن نام "سېرىق"قا ئۆزگەرگەن، كېيىن كەنت نامى بولۇپ قالغان.

1958-يىلى شەرق شامىلى كوممۇنا 1-باشقۇرۇش رايون 6-ۋە 7-دادۈي بولغان. 1979-يىلى دول كوممۇنا سېرىق دادۈي دەپ ئۆزگەرتىلگەن. ئوخشاش ناملارنى پەرقلەندۈرۈش ئۈچۈن 1984-يىلى دول يېزا نامىنى قوشۇپ سېرىق كەنت كومىتېتى قۇرۇلغان.

كاخانائېرىق

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلوق جايىنىڭ شەرقىقە قىياش جەنۇبىدىكى 3.5 كىلومېتىر جايدا. 65 ئائىلە، 225 نوپۇس، 394 مو تېرىم يېرى بار. "كاخانا" ئىسلام دىنىدا دىنى پائالىيەت ئېلىپ بارىدىغان سورۇن دېگەن مەنىدە، كېيىن شۇ يەرگە بارىدىغان بىر ئېرىق ئېلىنغان ۋە

كاخانا ئېرىق دەپ نام ئالغان.

كۆتەمە كەنت كومىتېتى تۇرۇشلۇق ئورنى تەتۇرئېرىقتا.

ئورنى يېزىلىق هۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جايىنىڭ جەنۇبىدىكى 1.4 كىلومېتىر جايدا. زېمىنى تەكشى، ئۈچ تەبىئىي كەنت، 234 ئائىلە، 835 نوپۇس بار. دېھقانچىلىقنى ئاساس قىلىدۇ. تېرىم يېرى 1875 مو، ئاساسى مەھسۇلاتى بۇغداي، قوناق پاختا، قوشۇمچە مايلىقدان، پىلە ئۈزۈمچىلىك بىلەن شۇغۇللىنىدۇ. بىر باشلانغۇچ مەكتەپ بار. تاشيوللار ھەرقايسى كەنتلەرگە تۇتىشىدۇ. "كۆتەمە" كۆتەرگەن جاي، دېگەن مەنىدە. بۇرۇن، بۇ يەرنىڭ زېمىنى چوڭقۇر بولۇپ، كېيىن كىشىلەر بۇ يەرنى كۆتۈرۈپ ئۆي سالغانلىقتىن "كۆتەمە" دەپ نام ئالغان. كېيىن بۇ كەنت نامىغا ئايلانغان.

1958-يىلى شەرقشاملىق كوممۇنا 2-باشقۇرۇش رايون 2-دادۈي بولغان. 1979-يىلى دول كوممۇنا كۆتەمە دادۈي دەپ ئۆزگەرتىلگەن. 1984-يىلى كۆتەمە كەنت كومىتېتى قۇرۇلغان.

تەتۈرئېرىق

ئورنى يېزىلىق هۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جايىنىڭ جەنۇبىدىكى 1.4 كىلومېتىر جايدا، 68 ئائىلە، 243 نوپۇس، 492 مو تېرىم يېرى بار. بۇ ئېرىقنىڭ سۈيىنىڭ ئېقىش يۆنىلىشى باشقا ئېرىقتا تەتۈر بولغاچقا شۇنداق نام ئالغان.

كەڭ كېچىكئېرىق

ئورنى يېزىلىق هۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جايىنىڭ جەنۇبىدىكى 1.9 كىلومېتىر جايدا. 64 ئائىلە، 241 نوپۇس، 453 مو تېرىم يېرى بار. ئېرىق كەڭ بولۇپ، بۇ يەردىن كىشىلار كېچىپ ئۆتىدىغان يول بولغاچقا شۇنداق نام ئالغان.

كۇۋامەھەللە

ئورنى يېزىلىق هۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جايىنىڭ جەنۇبىدىكى 2.2 كىلومېتىر جايدا. 69 ئائىلە، 219 نوپۇس، 420 مو تېرىم يېرى بار. كۇۋا مەھەللە كىشىلەرنىڭ لەقىمىدىن كېلىپ چىققان.

كالتەكۆتەمە كەنت كومىتېتى تۇرۇشلۇق ئورنى كالتەكۆتەمىدە.

ئورنى يېزىلىق هۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جايىنىڭ غەربى شىمالىدىكى 1.4 كىلومېتىر جايدا. زېمىنى تەكشى، بەش تەبىئىي كەنت، 370 ئائىلە، 1353 نوپۇس بار. دېھقانچىلىقنى ئاساس قىلىدۇ. تېرىم يېرى 3179 مو، ئاساسى مەھسۇلاتى بۇغداي، قوناق، پاختا، قوشۇمچە مايلىقدان، پىلە ئۈزۈمچىلىك بىلەن شۇغۇللىنىدۇ. بىر باشلانغۇچ مەكتەپ بار. تاشيوللار ھەرقايسى كەنتلەرگە تۇتىشىدۇ. تۇرۇشلۇق كەنت نامى بىلەن ئاتالغان.

1958-يىلى شەرق شاملىق كوممۇنا 2-باشقۇرۇش رايون 4-دادۈي بولغان. 1979-يىلى دول كوممۇنا "كۆچۈرمە بېشى" دادۈي دەپ ئۆزگەرتىلگەن. 1983-يىلى يەرنامىلىرىنى تەكشۈرگەندە كالتەكۆتەمە دادۈي دەپ تۈزىتىلگەن. 1984-يىلى ئەسلىدىكى "جالائېرىق" دادۈي بىلەن بىرلەشتۈرۈپ، كالتەكۆتەمە كەنت كومىتېتى قۇرۇلغان.

كالتەكۆتەمە

ئورنى يېزىلىق هۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جايىنىڭ غەربى شىمالىدىكى 1.4 كىلومېتىر جايدا.

165 ئائىلە، 415 نوپۇس، 1340 مو تېرىم يېرى بار. بۇ يەرنىڭ ئەسلى زېمىنى پەس بولۇپ، كېيىن ئورنىنى كۆتۈرۈپ ئۆستەڭ ياسىغانلىقتىن "كاللەكۆتەمە" دەپ ئاتالغان.

سۆگەتئېرىق

ئورنى يېزىلىق هۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جايىنىڭ غەربىي جەنۇبىدىكى 1 كىلومېتىر جايدا. 41 ئائىلە، 160 نوپۇس، 392 مو تېرىم يېرى بار. ئەسلىدە بۇ يەردىكى ئېرىقنىڭ ئىككى قېشىغا قاتار قىلىپ سۆگەت تىكىلگەنلىكتىن شۇنداق نام ئالغان ۋە كېيىن كەنت نامى بولۇپ قالغان.

ئۈجمىلىكئېرىق

ئورنى يېزىلىق هۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جايىنىڭ جەنۇبىدىكى 1.4 كىلومېتىر جايدا. 52 ئائىلە، 189 نوپۇس، 364 مو تېرىم يېرى بار. بۇرۇن بۇ يەردىكى ئېرىقنىڭ بويىغا قاتارقىلىپ ئۈجمە ئۆستۈرۈلگەنلىكتىن ئۈجمىلىكئېرىق دەپ ئاتالغان. كەنت قۇرۇلغاندىن كېيىن "ئۈجمىلىكئېرىق" نامىنى ساقلاپ قالغان.

سەت دۆۋىلىكئېرىق

ئورنى يېزىلىق هۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جايىنىڭ شىمالىغا قىياش غەربىدىكى 1.6 كىلومېتىر جايدا. 43 ئائىلە، 142 نوپۇس، 344 مو تېرىم يېرى بار. بۇرۇن بۇ يەردە ھەيۋەتلىك بىر چوڭ قۇم دۆۋىسى بولۇپ، ئېرىقنى توسۇپ تۇرىدىكەن، شۇڭا كىشىلەر بۇ سەت قۇم دۆۋىسىنى تىللاپ شۇنداق ئاتىغان، كېيىن بۇ يەرنامىغا ئايلانغان.

دۆڭكۆزلەك كەنت كومىتېتى تۇرۇشلۇق ئورنى دۆڭكۆزلەكتە

ئورنى يېزىلىق هۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جايىنىڭ شەرقى جەنۇبىدىكى 0.8 كىلومېتىر جايدا. زېمىنى تەكشى، بەش تەبىئىي كەنت، 309 ئائىلە، 1250 نوپۇس بار. دېهقانچىلىقنى ئاساس قىلىدۇ. 2987 مو تېرىم يېرى بار. ئاساسى مەھسۇلاتى بۇغداي، قوناق، پاختا، قوشۇمچە مايلىقدان، پىلە ئۈجمىچىلىك بىلەن شۇغۇللىنىدۇ. تاشيوللار ھەرقايسى كەنتلەرگە تۇتىشىدۇ. تۇرۇشلۇق كەنت نامى بىلەن ئاتالغان.

1958-يىلى شەرق شامىلى كوممۇنا 2-باشتۇرۇش رايون 5-داداۋي بولغان. 1979-يىلى دول كوممۇنا دۆڭكۆزلەك داداۋي دەپ ئۆزگەرتىلگەن. 1984-يىلى دۆڭكۆزلەك كەنت كومىتېتى قۇرۇلغان.

دۆڭكۆزلەك

ئورنى يېزىلىق هۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جايىنىڭ شەرقى جەنۇبىدىكى 0.8 كىلومېتىر جايدا. زېمىنى تەكشى. 50 ئائىلە، 190 نوپۇس، 540 مو تېرىم يېرى بار. «دۆڭكۆزلەك» دۆڭ ئۈستىدىكى كۆزلەك، يەنى قوغۇن پىشقىچە قارىتىلغان. بۇرۇن بۇ يەردە قوغۇن تېرىغان كىشىلەر كۆز پەسلىدە دۆڭ ئۈستىگە قوغۇنغا قارايدىغان ئۆي (كەپە) تىكلەپ قوغۇن باققان. يەرلىك خەلق ئۇنى كۆزلەك دەپ ئاتايدۇ. كەنت بولغاندىن كېيىن يەنە ئەسلى نامىنى ساقلاپ كەلگەن.

قورساقكوچا

ئورنى يېزىلىق هۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جايىنىڭ شەرقى جەنۇبىدىكى 0.8 كىلومېتىر جايدا. 50

ئائىلە، 190 نوپۇس، 410 مو تېرىم يېرى بار. ئەڭ بۇرۇن بۇ يەرگە قورساق لەقەملىك كىشلەر ئولتۇراقلاشقاچقا شۇنداق نام ئالغان.

زىرىپئېرىق

ئورنى يېزىلىق هۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جاينىڭ شەرققە قىيپاش جەنۇبىدىكى 1.4 كىلومېتىر جايىدا. 36 ئائىلە، 141 نوپۇس، 273 مو تېرىم يېرى بار. «زىرىپ» دېگەن سۆز كۆڭۈل قويۇپ ئىشلەش دېگەن مەنىدە، زىرىپ لەقەملىك ئادەملەر كولىغان ئېرىق بولغاچقا شۇنداق نام ئالغان.

قۇدۇقئېرىق

ئورنى يېزىلىق هۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جاينىڭ شەرقىدىكى 0.5 كىلومېتىر جايىدا. 104 ئائىلە، 404 نوپۇس، 911 مو تېرىم يېرى بار. بۇرۇن بۇ يەردە بىر قۇدۇق بولۇپ، كەنت ئېرىقى مۇشۇ قۇدۇق بويىدىن ئېلىنغاچقا شۇنداق نام ئاتالغان.

ياقائىملەك

ئورنى يېزىلىق هۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جايىنىڭ شەرقى شىمالىدىكى 6.8 كىلومېتىر جايىدا. 57 ئائىلە، 256 نوپۇس، 961 مو تېرىم يېرى بار. بۇ يەر كەنت بولۇشتىن ئىلگىرى ساي لىۋىدىكى سىزما سۇ توختاپ قالغان جاي بولۇپ، بۇ يەردە بۇلاق سۈيى چىقىدىغان بىر ئېرىق بولغاچقا شۇنداق نام ئالغان.

قۇيرۇقئېرىق كەنت كومىتېتى تۇرۇشلۇق ئورنى قۇيرۇقئېرىقتا

ئورنى يېزىلىق هۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جاينىڭ شەرققە قىپاش شىمالىدىكى 3 كىلومېتىر جايىدا. زېمىنى تەكشى، ئىككى تەبىئىي كەنت، 219 ئائىلە، 866 نوپۇس بار. دېھقانچىلىقنى ئاساس قىلىدۇ. تېرىلغۇ يېرى 2103 مو، ئاساسى مەھسۇلاتى بۇغداي، قوناق پاختا، قوشۇمچە مايلىقدان، پىلە ئۆجمىچىلىك بىلەن شۇغۇللىنىدۇ. بىر باشلانغۇچ مەكتەپ بار. تاشيوللار ھەرقايسى كەنتلەرگە تۇتىشىدۇ. تۇرۇشلۇق كەنتنىڭ نامى بىلەن ئاتالغان.

1958 - يىلى شەرق شاملى كوممۇنا 3 - باشقۇرۇش رايون 2 - دادۈي بولغان. 1979 - يىلى دول كوممۇنا توغراقئېرىق دادۈي دەپ ئۆزگەرتىلگەن. 1983 - يىلدىكى يەر ناملىرىنى تەكشۈرۈشتە قۇيرۇقئېرىق دادۈي دەپ تۈزۈتۈلگەن. 1984 - يىلى قۇيرۇقئېرىق كەنت كومىتېتى قۇرۇلغان.

قۇيرۇقئېرىق

ئورنى يېزىلىق هۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جاينىڭ شەرققە قىپاش شىمالىدىكى 3 كىلومېتىر جايىدا. 131 ئائىلە، 520 نوپۇس، 1307 مو تېرىم يېرى بار. كىشلەرنىڭ لەقىمى بىلەن ئاتالغان.

چاقما

ئورنى يېزىلىق هۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جاينىڭ شەرقى شىمالىدىكى 4.5 كىلومېتىر جايىدا. 88 ئائىلە، 344 نوپۇس، 716 مو تېرىم يېرى بار. بۇ يەرنىڭ تۆۋەنكى ئېقىنىدىكى يەرلەرنى دائىم سۇ چېقىپ كەتكەچكە شۇنداق نام ئالغان.

ئۈيمانيانتاق كەنت كومىتېتى تۇرۇشلۇق ئورنى دۆڭئاچىدا

ئورنى يېزىلىق هۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جاينىڭ شەرقى شىمالىدىكى 3.7 كىلومېتىر جايىدا.

زېمىنى تەكشى، ئۈچ تەبىئىي كەنت، 246 ئائىلە، 951 نوپۇس بار، دېھقانچىلىقنى ئاساس قىلىدۇ. 2267 مو تېرىم يېرى بار. ئاساسلىق مەھسۇلاتى بۇغداي، قوناق، پاختا، قوشۇمچە مايلىقدان، پىلە ئۈزجەمچىلىك بىلەن شۇغۇللىنىدۇ. بىر باشلانغۇچ مەكتەپ بار. تاشيوللار ھەرقايسى كەنتلەرگە تۇتىشىدۇ. بۇ يەرنىڭ زېمىنى ئويمانلىق بولۇپ، يانتاق كۆپ ئۆسكەچكە شۇنداق نام ئالغان.

1958 ـ يىلى شەرق شامىلى كوممۇنا 3 ـ باشقۇرۇش رايون 3 ـ دادۈي بولغان. 1979 ـ يىلى دول كوممۇنا پەشتاق دادۈي دەپ ئۆزگەرتىلگەن. 1983 ـ يىلى يەر ناملىرىنى تەكشۈرۈشتە ئويمانىيانتاق دادۈي دەپ تۈزىتىلگەن. 1984 ـ يىلى ئويمانىيانتاق كەنت كومىتېتى قۇرۇلغان.

دۆڭئاچا

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جاينىڭ شەرقى شىمالىدىكى 3.7 كىلومېتىر جايدا. 59 ئائىلە، 211 نوپۇس، 496 مو تېرىم يېرى بار. «دۆڭئاچا» دۆڭدىكى سۇ ئايرىلىدىغان ئېغىز دېگەن مەنىدە بولۇپ، ئېرىق مۇشۇ يەردە ئىككى ئاچىغا بۆلۈنگەنلىكتىن شۇنداق نام ئالغان.

توغراقئېرىق

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جاينىڭ شەرقى شىمالىدىكى 2.6 كىلومېتىر جايدا. 46 ئائىلە، 173 نوپۇس، 439 مو تېرىم يېرى بار. «توغراقئېرىق» ـ توغراقلىق ئېرىق دېگەن مەنىدە، بۇرۇن بۇ يەر توغراقلىق بولۇپ، كەنت بولغاندىن كېيىن ئېرىق ئېلىنغان ۋە توغراق ئېرىق دەپ نام ئالغان.

دۆڭئېرىق

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جاينىڭ شەرقى شىمالىدىكى 4 كىلومېتىر جايدا. 122 ئائىلە، 546 نوپۇس، 1073 مو تېرىلغۇ يېرى بار. بىر ئوقۇتۇش نۇقتىسى بار. ئېرىق دۆڭدە بولغاچقا شۇنداق نام ئالغان.

بوستان كەنت كومىتېتى

تۇرۇشلۇق ئورنى بوستاندا

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جاينىڭ شەرقى شىمالىدىكى 6 كىلومېتىر جايدا. قۇم دۆڭلىرى بىلەن تۇتىشىدۇ. ئىككى تەبىئىي كەنت، 123 ئائىلە، 535 نوپۇس بار. دېھقانچىلىقنى ئاساس قىلىدۇ. تېرىم يېرى 1735 مو، ئاساسى مەھسۇلاتى بۇغداي، قوناق، پاختا، قوشۇمچە مايلىقدان، پىلە ئۈجمەچىلىك بىلەن شۇغۇللىنىدۇ. بىر باشلانغۇچ مەكتەپ بار. تاشيوللار ھەرقايسى كەنتلەرگە تۇتىشىدۇ. تۇرۇشلۇق كەنتىنىڭ نامى بىلەن ئاتالغان.

1958 ـ يىلى شەرق شامىلى كوممۇنا 3 ـ باشقۇرۇش رايون 5 ـ دادۈي بولغان. 1979 ـ يىلى دول كوممۇنا بوستان دادۈي دەپ ئۆزگەرتىلگەن. 1984 ـ يىلى بوستان كەنت كومىتېتى قۇرۇلغان.

بوستان

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جاينىڭ شەرقى شىمالىدىكى 6 كىلومېتىر جايدا. 113 ئائىلە، 476 نوپۇس، 1483 مو تېرىم يېرى بار. ئىلگىرى بوز يەر بولۇپ، كەنت بولغاندىن كېيىن زور كۆلەمدە ئورمان سېلىنغانلىقى ئۈچۈن كىشىلەر «بوستان» دەپ ئاتىغان.

ناروُزلەڭگەر

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جاينىڭ شەرقى شىمالىدىكى 6.6 كىلومېتىر جايدا، 10 ئائىلە، 59 نوپۇس، 240 مو تېرىم يېرى بار. بۇرۇن بۇ يەردىن لوپتىن چىرىغا بارىدىغان كىچىك يول كېسىپ ئۆتكەن بولۇپ، ناروُز ئىسىملىك بىر كىشى بۇ يەرگە لەڭگەر سالغانلىقى ئۈچۈن شۇنداق نام ئالغان.

قاراكۆتوغراق كەنت كومىتېتى

ئورنى: تۇرۇشلۇق ئورنى قاراكۆ توغراقتا

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جاينىڭ شەرقى شىمالىدىكى 8.2 كىلومېتىر جايدا. 4 تەرىپى سازلىق جاڭگال. 200 ئائىلە، 694 نوپۇس بار. دېھقانچىلىقنى ئاساس قىلىدۇ. 3219 مو تېرىم يېرى بار. ئاساسى مەھسۇلاتى بۇغداي، قوناق، پاختا، قوشۇمچە مايلىقدان ئىشلەپچىقىرىدۇ. بىر باشلانغۇچ مەكتەپ بار. ئاددى تاشيول يېزىغا تۇتىشىدۇ.

ئىلگىرى بۇ يەر چوڭ بىر پارچە قويۇق توغراقلىق بولۇپ، شاخلىرى كۆن نۇرىنى توسۇپ، قاپقاراڭغۇ كۆرۈنگەنلىكتىن شۇنداق نام ئالغان. دېھقانچىلىق مەيدان قۇرۇلغاندىن كېيىنمۇ مۇشۇ نامنى ئىشلىتىپ كەلگەن.

1959-يىلى بوز يەر ئېچىلغاندا شەرق شاملى كوممۇنا دېھقانچىلىق مەيدان دەپ ئاتالغان. 1979-يىلغىچە دول كوممۇنا دېھقانچىلىق مەيدان دېگەن نامنى ساقلاپ كەلگەن. 1983-يىلى قاراڭغۇ توغراق دېگەن نامى ئەسلىگە كەلتۈرۈلگەن. 1984-يىلى قاراڭغۇ توغراق كەنت كومىتېتى قۇرۇلغان.

كۆلئېرىق كەنت كومىتېتى

تۇرۇشلۇق ئورنى سۆگەتمازاردا

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جاينىڭ غەربى شىمالىدىكى 2.3 كىلومېتىر جايدا. زېمىنى تەكشى، تۆت تەبىئىي كەنت، 363 ئائىلە، 1491 نوپۇس بار. دېھقانچىلىقنى ئاساس قىلىدۇ. 4510 مو تېرىم يېرى بار. ئاساسى مەھسۇلاتى بۇغداي، قوناق، پاختا، قوشۇمچە مايلىقدان تېرىلىدۇ. بىر باشلانغۇچ مەكتەپ بار. تاشيوللار ھەرقايسى كەنتلەرگە تۇتىشىدۇ. بۇرۇن بۇ كەنتنىڭ ئېرىقى يولچىكۆل بويىدىن ئېلىنىپ، مۇشۇ كەنتكە سۇ ئەكەلگەچكە شۇنداق ئاتالغان.

1958-يىلى شەرق شاملى كوممۇنا 4-باشقۇرۇش رايون 1-دادۇي بولغان. 1979-يىلى دول كوممۇنا سۆگەتمازار دادۇي دەپ ئۆزگەرتىلگەن. 1983-يىلى يەر ناملىرىنى تەكشۈرۈشتە «كۆلئېرىق دادۇي» دەپ تۈزىتىلگەن. 1984-يىلى ئەسلىدىكى 4-باشقۇرۇش رايون دۆڭمازما دادۇي بىلەن بىرلەشتۈرۈپ، كۆلئېرىق كەنت كومىتېتى قۇرۇلغان.

سۆگەتمازار

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جاينىڭ غەربى شىمالىدىكى 2.3 كىلومېتىر جايدا. 47 ئائىلە، 177 نوپۇس، 539 مو تېرىم يېرى بار. «سۆگەتمازار» دېگەن مۇشۇ كەنتتىكى مازارنىڭ نامى بولۇپ، مازار ئەتراپىدا سۆگەت كۆپ بولغاچقا شۇنداق ئاتالغان، كېيىن كەنت نامى بولۇپ قالغان.

چاقانمەھەللە

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جايىنىڭ غەربىي شىمالىدىكى 1.6 كىلومېتىر جايدا. 40 ئائىلە، 167 نوپۇس، 493 مو تېرىم يېرى بار.

ئاق ياكى كۆك كۆز ئادەملەرنى مۇشۇ يەرلىك خەلقلەر «چاقان كۆز» دېيىشىدۇ. بۇ يەردە كىشىلەرنىڭ لەقىمىگە قارىتىلغان، لەقەمدىن كەنت نامى شەكىللەنگەن.

قۇمۇشدۆڭ

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جايىنىڭ غەربىي شىمالىدىكى 3.7 كىلومېتىر جايدا. 44 ئائىلە، 190 نوپۇس، 611 مو تېرىم يېرى بار. مەنىسى ــ قۇمۇشلۇق دۆڭ، ئىلگىرى بۇ يەردە قويۇق قۇمۇش ئۆنگەن دۆڭلۈك بولغاچقا شۇنداق ئاتالغان.

دۆڭئازما

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جايىنىڭ غەربىدىكى 1.6 كىلومېتىر جايدا، 152 ئائىلە، 605 نوپۇس، 1599 مو تېرىم يېرى بار. ئىلگىرى ياندۇرما ئۆستىڭىنىڭ مۇشۇ يەردىكى دۆڭدە بىر ئازما ياسالغانلىقتىن دۆڭئازما دەپ ئاتالغان. كەنت قۇرۇلغاندىن كېيىن مۇشۇ نامنى ئىشلەتكەن.

باشياندۇرما كەنت كومىتېتى تۇرۇشلۇق ئورنى باشياندۇرمىدا.

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جايىنىڭ شىمالىدىكى 3.1 كىلومېتىر جايدا. زېمىنى تەكشى، بىر تەبىئىي كەنت، 182 ئائىلە، 715 نوپۇس بار. دېھقانچىلىقنى ئاساس قىلىدۇ. 2192 مو تېرىم يېرى بار. ئاساسىي مەھسۇلاتى بۇغداي، قوناق، پاختا، قوشۇمچە مايلىقدان تېرىلىدۇ. تاشيوللار ھەرقايسى كەنتلەرگە تۇتاشقان. «ياندۇرما» ــ مەنىسى سۇ ياندۇرىغان جاي دېگەن مەنىدە. دول ئۆستىڭىنىڭ مۇشۇ جايىدا بىر ئازما ياسالغان بولۇپ، يەر سۇغۇرۇش ئۈچۈن ئازمىنى قاتتىق بۆككەندىمۇ سۇ كەينىگە يېنىپ تۇرۇۋالىدىغانلىقتىن ياندۇرما دەپ نام قويۇلغان. كەنت قۇرۇلغاندىن كېيىنمۇ مۇشۇ نامنى ساقلاپ كەلگەن.

1958 ــ يىلى شەرق شامىلى كوممۇنا 4 ــ باشقۇرۇش رايون 3 ــ دادۈي بولغان. 1979 ــ يىلى دول كوممۇنا باشياندۇرما دادۈي دەپ ئۆزگەرتىلگەن. 1984 ــ يىلى باشياندۇرما كەنت كومىتېتى قۇرۇلغان.

ئاياغياندۇرما كەنت كومىتېتى تۇرۇشلۇق ئورنى تاۋىغازدا

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جايىنىڭ شىمالىدىكى 4.9 كىلومېتىر جايدا. زېمىنى تەكشى، ئۈچ تەبىئىي كەنت، 186 ئائىلە، 807 نوپۇس بار. دېھقانچىلىقنى ئاساس قىلىدۇ. 2740 مو تېرىم يېرى بار. ئاساسىي مەھسۇلاتى بۇغداي، قوناق، پاختا، قوشۇمچە مايلىقدان تېرىلىدۇ. بىر باشلانغۇچ مەكتەپ بار. تاشيول ھەرقايسى كەنتلەرگە تۇتىشىدۇ. ياندۇرما ئۆستىڭىنىڭ تۆۋەنكى ئېقىمىغا جايلاشقانلىقى ئۈچۈن ئاياغياندۇرما دەپ ئاتالغان.

1958 ــ يىلى شەرق شامىلى كوممۇنا 4 ــ باشقۇرۇش رايون 4 ــ دادۈي بولغان. 1979 ــ يىلى دول كوممۇنا ئاياغياندۇرما دادۈي دەپ ئۆزگەرتىلگەن. 1984 ــ يىلى دول يېزا ئاياغياندۇرما كەنت كومىتېتى قۇرۇلغان.

تاۋىغاز

ئۇرنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جايىنىڭ شىمالىدىكى 4.9 كىلومېتىر جايدا. 52 ئائىلە، 165 نوپۇس، 629 مو تېرىم يەرى بار. تاۋىغازنىڭ مەنىسى 54-بەتكە قارالسۇن.

خېنىيىرىق

ئۇرنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جايىنىڭ غەرپكە قىيپاش شىمالىدىكى 4.5 كىلومېتىر جايدا. 93 ئائىلە، 464 نوپۇس، 1192 مو تېرىم يەرى بار. «خېنىيىرىق» «خان يېرى ئېرىقى» دېگەن مەنىدە، بۇرۇن بۇ يەرنى ئەمەلدارلار باشقۇرغان ھەم بۇ يەرگە بىر ئېرىق ئېلىنغانلىقتىن شۇنداق ئاتالغان.

قاقلىق

ئۇرنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جايىنىڭ شىمالىدىكى 5.5 كىلومېتىر جايدا. 120 ئائىلە، 550 نوپۇس، 1012 مو تېرىم يەرى بار. "قاخلىق" ئەسلى "قاقتىلىق"دىن ئۆزگەرگەن. تەخمىنەن 100 يىل بۇرۇن كىشىلەر بۇ يەردىن يەر ئېگەلەپ، ئورمان بەلبېغى يېتىشتۇرگەن. ۋە كۈز كۈنلىرىدە شاخلىرىنى قاقتا قىلىپ چارۋا باقىدانلىقى ئۈچۈن قاقتىلىق دەپ ئاتىغان، كېيىن قاقلىق بولۇپ قالغان.

باشئېقەن

ئۇرنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جايىنىڭ شىمالىدىكى 5 كىلومېتىر جايدا. 41 ئائىلە، 179 نوپۇس، 654 مو تېرىم يەرى بار. بۇ يەر بۇلاق سۈيى چىقىدىغان ئېرىقنىڭ بېشى بولغاچقا شۇنداق نام ئالغان.

شوركۆتەك كەنت كومىتېتى تۇرۇشلۇق ئۇرنى شوركۆتەكتە

ئۇرنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جايىنىڭ شىمالىدىكى 6.4 كىلومېتىر جايدا. زېمىنى تەكشى، بىر تەبىئىي كەنت، 138 ئائىلە، 539 نوپۇس بار. دېھقانچىلىقنى ئاساس قىلىدۇ. 2254 مو تېرىم يەرى بار. ئاساسى مەھسۇلاتى بۇغداي، قوناق، پاختا، قوشۇمچە مايلىقدان تېرىلىدۇ. بىر باشلانغۇچ مەكتەپ بار. تاشيول ھەر قايسى كەنتلەرگە تۇتاشتۇرۇلغان. تۇرۇشلۇق كەنت نامى بىلەن ئاتالغان.

1958-يىلى شەرق شامىلى كوممۇنا 4-باشقۇرۇش رايون 6-دادۈيگە ئايرىلغان. 1979-يىلى دول كوممۇنا شوركۆتەك دادۈي دەپ ئۆزگەرتىلگەن. 1984-يىلى شوركۆتەك كەنت كومىتېتى قۇرۇلغان.

شوركۆتەك

ئۇرنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جايىنىڭ شىمالىدىكى 6.4 كىلومېتىر جايدا. 138 ئائىلە، 539 نوپۇس، 2254 مو تېرىم يەرى بار. بۇ يەر ئەسلى يۇلغۇن، توغراق كۆپ ئۆسىدىغان جاڭگال شورلۇق يەر بولۇپ، ئوتۇنچىلار بۇ يەردىن ئوتۇن كەسكەندە كۆپلەپ دەرەخ كۆتەكلىرى يەر يۈزىگە چىقىپ تۇرغانلىقتىن شوركۆتەك دەپ نام ئالغان.

تاگما خېنى كەنت كومىتېتى تۇرۇشلۇق ئۇرنى تاگما خېنىدا

ئۇرنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جاينىڭ غەربكە قىپاش شىمالىدىكى 6 كىلومېتىر جايدا. زىمىنى تەكشى، بىر تەبىئىي كەنت، 146 ئائىلە، 613 نوپۇس بار. دېھقانچىلىقنى ئاساس قىلىدۇ. 1953 مو تېرىم يېرى بار. ئاساسى مەھسۇلاتى بۇغداي، قوناق، پاختا، قوشۇمچە مايلىق-دان تېرىلىدۇ. بىر باشلانغۇچ مەكتەپ بار. تاشيوللار ھەر قايسى كەنتلەرگە تۇتاشقان. تۇرۇشلۇق كەنت نامى بىلەن ئاتالغان.

1958-يىلى بۇ جاي شەرق شامىلى كومموناسى 2-باشقۇرۇش رايون 2-دادۈي 1-شاۋدۈي، 4-باشقۇرۇش رايون 2-دادۈي 1-شياۋدۈي، 5-دادۈينىڭ بىر شياۋدۈيىنى ۋە 5-باشقۇرۇش رايون 5-دادۈينىڭ بىر شياۋدۈيىنى ئۆز ئىچىگە ئالغان.

1980-يىلى يۇقىرىدىكى شياۋدۈيلەرنى بىرلەشتۈرۈپ باغچە دادۈي تەشكىل قىلىنغان. 1983-يىلى يەر ناملىرىنى تەكشۈرگەندە ئىلگىرىكى «تاغما خېنى» دېگەن نامى ئەسلىگە كەلتۈرۈلگەن. 1984-يىلى تاغما خېنى كەنت كومىتېتى قۇرۇلغان.

تاغماخېنى

ئۇرنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جاينىڭ غەربكە قىپاش شىمالىدىكى 6 كىلومېتىر جايدا. 146 ئائىلە، 613 نوپۇس، 1953 مو تېرىم يېرى بار. رىۋايەتلەرگە قارىغاندا بۇ يەر موندىن 80 يىل بۇرۇن چارۋا باقىدىغان جاڭگال بولۇپ، بىر قانچە بايلار تالىشىپ قالغان. ھۆكۈمەت تەرەپ ئارىلىشىپ، ھۆكۈمەت ئىگىدارچىلىقىغا ئۆتكۈزۈۋېلىپ، كىشىلەرگە تېگىپ ساتقان بولغاچقا «تاغما خان يېرى» دېيىلگەن. كېيىن «تاغما خېنى» غا ئۆزگەرگەن.

مازارئۆستەڭ كەنت كومىتېتى تۇرۇشلۇق ئۇرنى مازارئۆستەڭدە

ئۇرنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جاينىڭ جەنۇپقا قىپاش غەربىدىكى 4.5 كىلومېتىر جايدا. زىمىنى تەكشى. ئۈچ تەبىئىي كەنت، 309 ئائىلە، 1236 نوپۇس، 3185 مو تېرىم يېرى بار. ئاساسى مەھسۇلاتى بۇغداي، قوناق، پاختا، قوشۇمچە مايلىقدان تېرىلىدۇ. بىر باشلانغۇچ مەكتەپ بار. تاشيوللار ھەر قايسى كەنتلەرگە تۇتاشقان. تۇرۇشلۇق كەنت نامى بىلەن ئاتالغان.

1958-يىلى شەرق شامىلى كومموناسى 5-باشقۇرۇش رايون 2-دادۈي بولغان. 1979-يىلى دول كومموناسى مازار ئۆستەڭ دادۈي دەپ ئۆزگەرتىلگەن. 1984-يىلى ئەسلىدىكى ئازنە بازار دادۈي بىلەن بىرلەشتۈرۈپ، مازار ئۆستەڭ كەنت كومىتېتى قۇرۇلغان.

مازار ئۆستەڭ

ئۇرنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تورۇشلۇق جاينىڭ جەنۇپقا قىپاش غەربىدىكى 4.5 كىلومېتىر جايدا. 119 ئائىلە، 366 نوپۇس، 1497 مو تېرىم يېرى بار. ئۆستەڭ مازار يېنىدىن ئۆتكەچكە شۇنداق نام ئالغان.

ۋەخپەئېرىق

ئۇرنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تورۇشلۇق جاينىڭ غەربى جەنۇبىدىكى 4.9 كىلومېتىر جايدا. 156 ئائىلە، 199 نوپۇس، 595 مو تېرىم يېرى بار. بۇ يەر ئەسلىدە مەسچىتكە ۋەخپە قىلىنغان

يەر بولۇپ، ئېرىق مۇشۇ جايدىن كېسىپ ئۆتكەچكە شۇنداق نام ئالغان.

قاغا ئېرىق

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جاينىڭ غەربىي جەنۇبىدىكى 4.5 كىلومېتىر جايدا. 134 ئائىلە، 480 نوپۇس، 1105 مو تېرىم يېرى بار. كىشىلەرنىڭ لەقىمى بىلەن ئاتالغان.

چوڭقۇر ئۆستەڭ كەنت كومىتېتى

تۇرۇشلۇق ئورنى دۆڭئېرىقتا

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جاينىڭ غەربىي جەنۇبىدىكى 4 كىلومېتىر جايدا. زېمىنى تەكشى. 6 تەبىئىي كەنت، 470 ئائىلە، 1733 نوپۇس بار. دېھقانچىلىقنى ئاساس قىلىدۇ. 4197 مو تېرىم يېرى بار. ئاساسىي مەھسۇلاتى بۇغداي، قوناق، پاختا، قوشۇمچە مايلىقدان تېرىلىدۇ. بىر باشلانغۇچ مەكتەپ بار. تاشيوللار ھەر قايسى كەنتلەرگە تۇتۇشىدۇ. ئۆستەڭنىڭ بۇ يەردىن كېسىپ ئۆتكەن ئېقىنى چوڭقۇر بولغاچقا شۇنداق ئاتالغان.

1958-يىلى شەرق شامىلى كوممۇنا 5-باشقۇرۇش رايون 3-دادۈي بولغان. 1979-يىلى دول كوممۇنا چوڭقۇر ئۆستەڭ دادۈي دەپ ئۆزگەرتىلگەن. 1984-يىلى ئەسلىدىكى 5-باشقۇرۇش رايون قاغا ئېرىق دادۈي بىلەن بىرلەشتۈرۈپ چوڭقۇر ئۆستەڭ كەنت كومىتېتى قۇرۇلغان.

دۆڭئېرىق

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جاينىڭ غەربىي جەنۇبىدىكى 4 كىلومېتىر جايدا. 62 ئائىلە، 244 نوپۇس، 499 مو تېرىم يېرى بار. دۆڭ يەردىن ئېلىنغان ئېرىق نامى بىلەن شۇنداق ئاتالغان.

كالتەكئېرىق

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جاينىڭ غەربىي جەنۇبىدىكى 4 كىلومېتىر جايدا. 72 ئائىلە، 239 نوپۇس، 480 مو تېرىم يېرى بار. «كالتەك» پاكار دېگەن مەنىدە، رىۋايەت قىلىنىشىچە ئەڭ بۇرۇن بىر پاكار ئادەم تۇنجى قېتىم بۇ ئېرىقنى ئالغاچقا كالتەك ئېرىق دەپ ئاتالغان.

چاپانئايەمقى

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جاينىڭ غەربىي جەنۇبىدىكى 3 كىلومېتىر جايدا. 78 ئائىلە، 311 نوپۇس، 966 مو تېرىم يېرى بار. بىر ئايماق كىشىلەر بىر مەھەللە بولۇپ ئولتۇراقلاشقانلىقتىن شۇنداق نام ئالغان.

تۈغرائېرىق

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جاينىڭ غەربىي جەنۇبىدىكى 3.2 كىلومېتىر جايدا. 119 ئائىلە، 424 نوپۇس، 1309 مو تېرىم يېرى بار. بۇ ئېرىق شۇ كەنتنى توغرا كېسىپ ئۆتكەچكە شۇنداق ئاتالغان. كەنتتە بىر ئوقۇتۇش ئورنى بار.

تۈكامەھەللە

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جاينىڭ غەربىدىكى 3.9 كىلومېتىر جايدا. 69 ئائىلە، 234 نوپۇس، 758 مو تېرىم يېرى بار. كىشىلەرنىڭ لەقىمى بىلەن ئاتالغان.

پاگمەھەللە

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جايىنىڭ غەربىي شىمالىدىكى 5.2 كىلومېتىر جايدا. 22 ئائىلە، 94 نوپۇس، 395 مو تېرىم يېرى بار. كىشلەرنىڭ لەقىمى بىلەن ئاتالغان.

كاۋا تۈگمەنبېشى كەنت كومىتېتى

تۇروشلۇق ئورنى كاۋا تۈگمەنبېشىدا

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلوق جايىنىڭ غەربىي جەنۇبىدىكى 2 كىلومېتىر جايدا. زېمىنى تەكشى، ئىككى تەبىئىي كەنت، 155ئائىلە، 522 نوپۇس بار. دېھقانچىلىقنى ئاساس قىلىدۇ. 195 مو تېرىم يېرى بار. ئاساسى مەھسۇلاتى بۇغداي، قوناق، پاختا، قوشۇمچە مايلىقدان، پىلە ئۆزمىچىلىك بىلەن شوغۇللىنىدۇ. بىر باشلانغۇچ مەكتەپ بار. تاشيوللار ھەر قايسى كەنتلەرگە تۇتىشىدۇ. تۇرۇشلۇق كەنتنىڭ نامى بىلەن ئاتالغان.

1958-يىلى شەرق شامىلى كوممۇنا 5-باشقۇرۇش رايون 5-دادۈي بولغان. 1979-يىلى دول كوممۇنا كاۋا تۈگمەنبېشى دادۈي دەپ ئۆزگەرتىلگەن. 1984-يىلى كەنت كومىتېتى قۇرۇلغان.

كاۋا تۈگمەنبېشى

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلوق جايىنىڭ غەربىي جەنۇبىدىكى 2 كىلومېتىر جايدا. 144 ئائىلە، 304 نوپۇس، 1060 مو تېرىم يېرى بار. مۇشۇ كەنتتە تۇرۇشلۇق كۆپ سانلىق كىشلەرنىڭ لەقىمى كاۋا بولۇپ، ئۇلار بۇرۇن بىر تۈگمەن چۆرىگەن. شۇلارنىڭ لەقىمى بىلەن «كاۋا تۈگمەنبېشى» دەپ نام قويۇلغان.

قوشدۆڭ

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جايىنىڭ غەربىي شىمالىدىكى 2.7 كىلومېتىر جايدا. 59 ئائىلە، 218 نوپۇس، 590 مو تېرىم يېرى بار. بۇ يەردە بۇرۇن نۇرغۇن قۇم دۆۋىلىرى بار بولۇپ، كەنت بىنا قىلىنغاندا قۇم دۆۋىلىرى تۈزلىنىپ، ئاخىرىدا ئورنى بىر-بىرىگە يېقىن بولغان ئىككى قۇم دۆۋىسى ئېشىپ قالغان. شۇنىڭغا قاراپ «قوش دۆڭ» دېگەن نام بېرىلگەن.

تولغاش كەنت كومىتېتى

تۇروشلۇق ئورنى كېرىيە مەھەللىسىدە

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جايىنىڭ غەربىي شىمالىدىكى 4.5 كىلومېتىر جايدا. زېمىنى تەكشى، تۆت تەبىئىي كەنت، 239 ئائىلە، 952 نوپۇس بار. دېھقانچىلىقنى ئاساس قىلىدۇ. 2537 مو تېرىم يېرى بار. ئاساسى مەھسۇلاتى بۇغداي، قوناق، پاختا، قوشۇمچە مايلىقدان تېرىلىدۇ. بىر باشلانغۇچ مەكتەپ بار. تاشيولى قوشنا كەنتلەرگە تۇتىشىدۇ. بۇرۇن بۇ يەر قۇم دۆۋىلىك بولۇپ، ئېرىق-ئۆستەڭلىرىنى قۇم دۆۋىلىرىدىن ئايلاندۇرۇپ ئالغاچقا تولغاش دەپ نام ئالغان.

1958-يىلى شەرق شامىلى كوممۇنا 5-باشقۇرۇش رايون 6-دادۈي بولغان. 1979-يىلى دول كوممۇنا تولغاش دادۈي دەپ ئۆزگەرتىلگەن. 1984-يىلى تولغاش كەنت كومىتېتى قۇرۇلغان.

كېرىيەمەھەللە

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جايىنىڭ غەربىي شىمالىدىكى 4.5 كىلومېتىر جايدا. 53 ئائىلە، 199 نوپۇس، 548 مو تېرىم يېرى بار. دەسلەپتە بۇ يەرگە كېرىيەلىك كىشلەر كۆچۈپ كېلىپ

ئولتۇراقلاشقاچقا شۇنداق ئاتالغان.

جالانمەھەللە

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جاينىڭ غەربىي شىمالىدىكى 3.2 كىلومېتىر جايدا. 65 ئائىلە، 245 نوپۇس، 681 مو تېرىم يېرى بار. بۇ كىشىلەرنىڭ لەقىمى بولۇپ جالان لەقەملىكلەر مەھەللىسىنى كۆرسىتىدۇ. (تەپسىلى مەنىسى 30-بەتتە)

يوبدانمەھەللە

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جاينىڭ شىمالىدىكى 5.3 كىلومېتىر جايدا. 40 ئائىلە، 169 نوپۇس، 341 مو تېرىم يېرى بار. «يوبدان» ئارىپا ئۇنىدا ئىشتىدىغان بىر خىل تاماقنىڭ تۈرى بولۇپ، كىشىلەرنىڭ لەقىمى كەنت نامى بولۇپ قالغان.

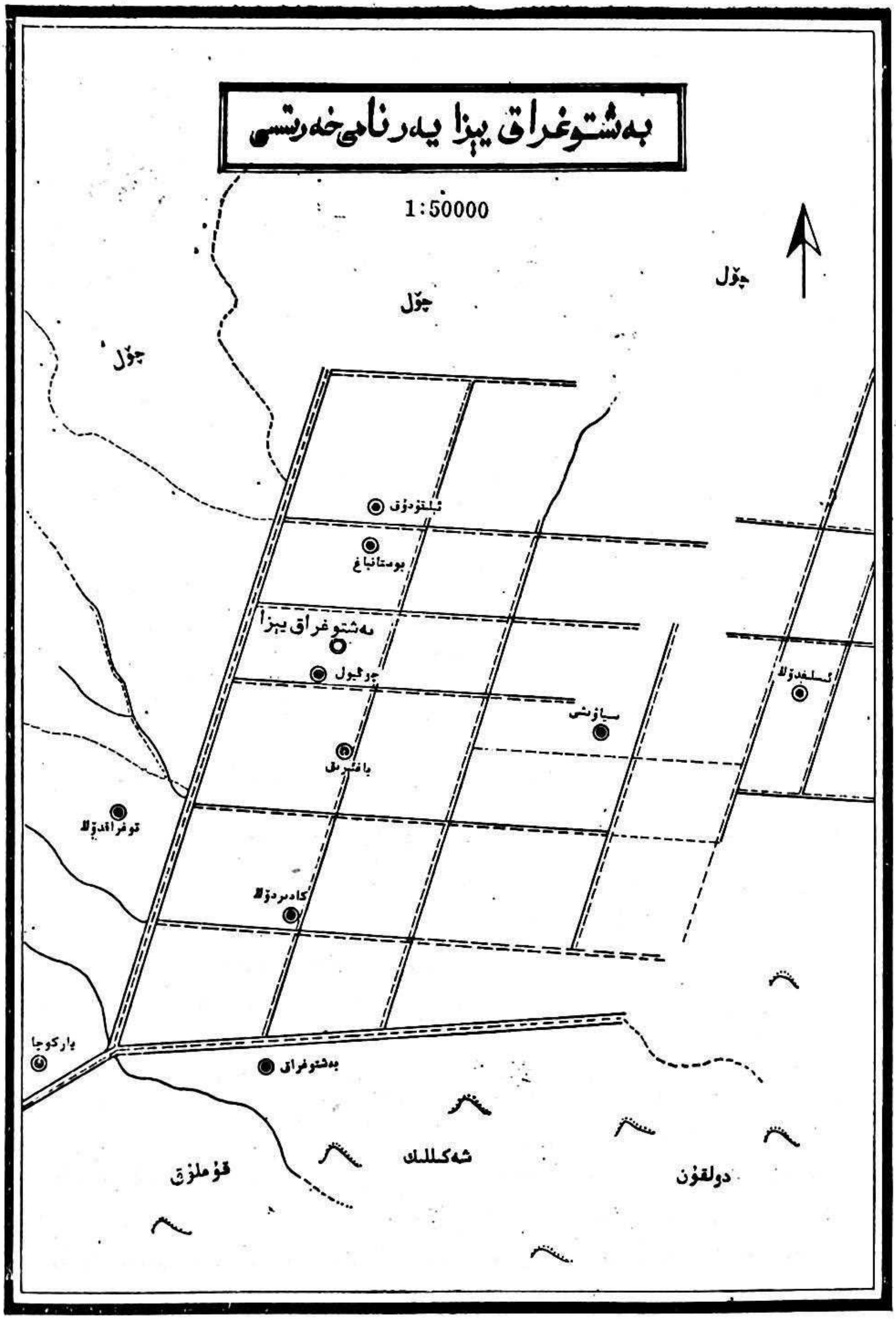
بەشتوغراق يېزا يەرنامى خەرىتىسى
1:50000
چۆل
چۆل
چۆل
بەشتوغراق يېزا
بوستانباغ
ياركوچا
بەشتوغراق
قۇملۇق
دولقۇن

بەشتوغراق يېزىسىنىڭ ئومۇمىي ئەھۋالى

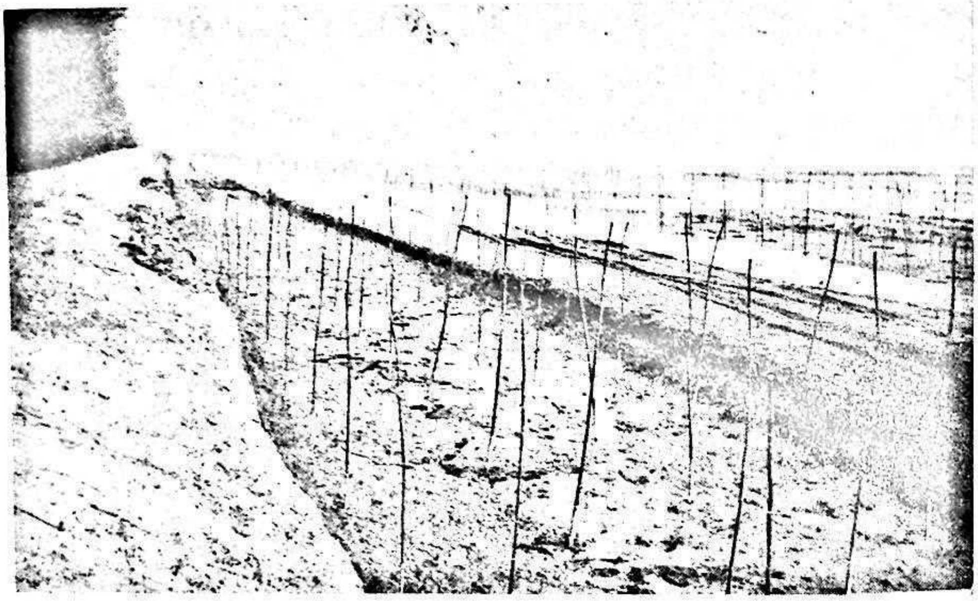

جىردىم تىكىپ قاقاسلىقنى ئۆزگەرتىش.

بەشتوغراق يېزىسى ـ لوپ ناھىيە شەھەر ئىچىنىڭ شەرقى شىمالىدىكى 33 كىلومېتىر جايغا جايلاشـ
قان. شەرقتىن چۆل ئارقىلىق چىرا ناھىيىسىگە، غەرب تەرىپى دۆل يېزىسىنىڭ ئويمانىيانتاققا،
جەنۇبى ئاچچىق تاغ ئالدىدىكى سايغا، شىمالى تەكلىماكان قۇملۇقىغا تۇتىشىدۇ. بوستان
قىسمىنىڭ جەنۇبتىن شىمالغا ئۇزۇنلۇقى تەخمىنەن 7 كىلومېتىر، شەرقتىن غەربكە كەڭلىكى
تەخمىنەن 5 كىلومېتىر، ئومۇمىي يەر كۆلىمى 35 كۋادرات كىلومېتىر، 10 كەنت كومىتېتى، 11
تەبىئىي كەنت، 835 ئائىلە، 3769 نوپۇس بار. بۇنىڭ ئىچىدە ئۇيغۇرلار 3454 كىشى، خەنزۇ
315 كىشى، خۇيزۇ 10 كىشى. يېزىلىق ھۆكۈمەتنىڭ تۇرۇشلۇق ئورنى چوڭيول كەنتىدە. ئاددى
تاشيولى ناھىيە شەھىرىگە تۇتىشىدۇ.

بەشتوغراق ئۇيغۇرچە سۆز بولۇپ، بۇرۇندىن تارتىپلا بۇ يەردە بەش تۈپ چوڭ توغراق بولغاند
لىقتىن بەشتوغراق دەپ نام ئالغان.

تارىخى خاتىرىلەرگە ئاساسلانغاندا شەرقى خەن سۇلالىسى دەۋرىدىلا بۇ يەر قورىغاردىكى
ئەللىك نەچچە دۆلەتتىكى رۇڭ لوگو (戎卢国)نىڭ چېگرىسى ئىكەنلىكى ئېھتىمالغا بەك
يېقىن. چىڭ سۇلالىسىنىڭ ئاخىرقى دەۋرىدە بۇ يەر چىرا، كېرىيەگە بارىدىغان يول ئىدى. شۇ

چاغدا «بەش لەڭگەر»دەپ ئاتالغان. دەۋىرنىڭ ئۆتىشى بىلەن بۇ يەر چۆلگە ئايلىنىپ كەتكەن.

گۇاڭشۈينىڭ 8 ـ يىلى (مىلادى 1882 ـ يىلى) كېرىيە ناھىيىسى قۇرۇلغاندىن كېيىن بۇ يەر كېرىيەگە قاراشلىق بولغان. لوپ ناھىيىسى قۇرۇلغاندىن كېيىن لوپقا ئايرىپ بېرىلگەن.

1959 ـ يىلى قىزىلبايراق كوممۇنانىڭ ھەرقايسى دۈيلىرىدىن ئادەم يۆتكەپ كېلىپ، يەر ئېچىپ كەنت قىلىنغان. 1960 ـ يىلدىن باشلاپ باشقا كوممۇنالەرمۇ ئادەم يۆتكەپ كېلىپ يەرئاچقان ۋە ئىشلەپچىقىرىش دۈيلىرىنى قۇرغان. 1960 ـ يىلدىن 1962 ـ يىلغىچە لوپ ناھىيىلىك خەلق ھۆكۈمىتى ئىچكىرى ئۆلكىلەردىن شىنجاڭغا چىققان خەنزۇ ئاممىنى ئىككى تۈركۈمگە بۆلۈپ بۇ يەرگە ئورۇنلاشتۇرغان. ئۇچاغدا قىزىلبايراق كوممۇنانىڭ بىر تۇتاش ئورۇنلاشتۇرۇشىدا بولغانلىقتىن، قىزىلبايراق كوممۇنا بوز يەر دېھقانچىلىق مەيدان دەپ ئاتالغان. 1965 ـ يىلى ئاپتونوم رايونلۇق خەلق ھۆكۈمىتىنىڭ بىر تۇتاش ئورۇنلاشتۇرۇشى بويىچە جاڭسۇدىن كەلگەن چېگرا رايونغا ياردەم بەرگۈچى زىيالى ياشلاردىن مىڭدىن ئارتۇق كىشىنى بۇ يەرگە ئورۇنلاشتۇرغان ۋە يەرلىك دېھقانلار بىلەن قوشۇپ دۆلەت ئىگىلىكىدىكى قىزىلبايراق دېھقانچىلىق مەيدان قۇرۇپ، (ناھىيىنىڭ قوشۇمچە باشقۇرۇشىدا بولغان) 10 ليەندۈي①، بىر ئورمانچىلىق مەيدانغا ئايرىغان ھەم ۋىلايەتلىك يېزا ئىگىلىك ئوتتۇرا مەكتەپ قۇرغان. 1973 ـ يىلى 11 ـ ئايدا ئاپتونوم رايوننىڭ تەستىقى ئارقىلىق دۆلەت ئىگىلىكىدىكى دېھقانچىلىق مەيدان ئەمەلدىن قالدۇرۇلۇپ، "شەرق قىزاردى" كوممۇنىسى قۇرۇلغان، 11 دادۈي تەۋە قىلىنغان. 1979 ـ يىلى بەشتوغراق كوممۇنا دەپ ئۆزگەرتىلگەن. 1984 ـ يىلى 12 ـ ئايدا ھاكىمىيەت بىلەن كوممۇنا ئايرىلغاندا بەشتوغراق يېزىلىق خەلق ھۆكۈمىتى قۇرۇلغان.

بۇ يېزا تاغ ئالدىدىكى كەلكۈن لاتقا تۈزلەڭلىككە كىرىدۇ. زېمىنى چۆل ئوتتۇرىسىدا بولغانلىقتىن تۆت ئەتراپى قۇم دۆۋىلىرى بىلەن ئورالغان. ھاۋاسى قۇرغاق. بوران كۆپ چىقىدۇ. يىللىق ئوتتۇرىچە ھۆل يېغىن مىقدارى 30 مىللىمېتىر، پارغا ئايلىنىش مىقدارى زور. كېچە بىلەن كۈندۈزنىڭ تېمپېراتۇرا پەرقى چوڭ. يىللىق ئوتتۇرىچە تېمپېراتۇرا 11°C، 7 ـ ئايدىكى ئەڭ يۇقىرى ئوتتۇرىچە تېمپېراتورا 26°C، 1 ـ ئايدىكى ئەڭ تۆۋەن ئوتتۇرىچە تېمپېراتورا نۆلدىن تۆۋەن 7°C ـ، قۇم تۇپراق.

ئومۇمىي تېرىلغۇ يېرى 14 مىڭ 683 مو، ئاساسى مەھسۇلاتى بۇغداي، قوناق، مايلىقدان، قوشۇمچە پاختا، قوغۇن ـ تاۋۇز تېرىلىدۇ ۋە چارۋىچىلىق بىلەن شۇغۇللىنىدۇ. 1985 ـ يىلى ئاشلىقنىڭ ئومۇمىي مەھسۇلاتى 3 مىليون 955 مىڭ جىڭ، ئوتتۇرىچە مو مەھسۇلاتى 474 جىڭ، كىشى بېشىغا توغرا كېلىدىغان ئاشلىق 1049 جىڭ، پاختىنىڭ ئومۇمىي مەھسۇلاتى 45 مىڭ جىڭ، مايلىقداننىڭ ئومۇمىي مەھسۇلاتى 145 مىڭ جىڭ، قوتاندىكى چارۋا 13 مىڭ 17 تۇياقتا يەتكەن. بۇ يېزىنىڭ ھاۋا، يەر، تۇپراق ئالاھىدىلىكى تۈپەيلىدىن، ئىشلەپچىقارغان قوغۇن تاۋۇزلىرى تاتلىق بولۇپ، ناھىيە بويىچە ئالدىنقى قاتاردا تۇرىدۇ.

ئىزاھات ① ليەندۈي — خەنزۇچە سۆز بولۇپ روتا ئەترەت مەنىسىدە.

بەشتوغراق سۇ مەنبەسىدىن يىراقتا بولۇپ، سۇيى قىس ئىدى. 1968 ـ يىلى سۇ ئىنشائاتلىرى بىلەن شۇغۇللىنىپ، 65 كىلومېتىرلىق بىر ئۆستەڭ ياسىغان. يۇرۇڭقاش دەرياسىنىڭ سۇيى ئۇزۇن چۆلدىن كىسىپ ئۆتۈپ، بەشتوغراق يېزىسىغا ئېقىپ كېلىدۇ. لېكىن سىڭىپ كېتىش ئەھۋالى ئېغىر بولغاچقا سۇدىن پايدىلىنىش ئۈنۈمى تۆۋەن.

يېقىنقى يىللاردىن بويان يېزا ئاساسى قۇرۇلۇشى خېلى تەرەققى قىلدى. 198 ھەرخىل ئېرىق ئۆستەڭ، 10 يول، 27 پارچە ئورمان بەلباغ ياسىلىپ، ، دېھقانچىلىق ئېتىزلىرىنىڭ ئورمان بىلەن قاپلىنىشى ئاساسەن ئىشقا ئاشۇرۇلدى.

يېزا باشقۇرغان كارخانىلاردىن خۇمدانچىلىق، گىلەمچىلىك بار. ئۇچ ماشىنا، 22 ھەرخىل تىراكتۇر، 12. پىششىقلاش ماشىنىسى بار. مەدەنى ـ مائارىپ ئىشلىرىنىڭ تەرەققىياتىغا ئەگىشىپ يېزىدا بىر ئوتتۇرا مەكتەپ، 7 باشلانغۇچ مەكتەپ قۇرۇلدى. مەكتەپتىكى ئوقۇغۇچى 677 نەپەر. يېزىدا بىر دوختۇرخانا، 12 كەنت دەرىجىلىك ساقلىقنى ساقلاش پونكىتى بار. ئۇندىن باشقا مەدەنىيەت پونكىتى، رادىئو ئۆزىلى، كىنوخانا قاتارلىقلار بار.

ئۆلچەملىك ناملار

بەشتوغراق يېزىسى

بەشتوغراق يېزىسىنىڭ ئومۇمىي ئەھۋالى ماتېرىيالىغا قارالسۇن.

چوڭيول

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جاينىڭ جەنۇبىدىكى 0.2 كىلومېتىر جايدا. 84 ئائىلە، 312 نوپۇس، 1780 مو تېرىم يەرى بار. بەشتوغراق يېزىدىن ناھىيە بازىرىغا بارىدىغان چوڭ يول بويىغا جايلاشقانلىقتىن شۇنداق نام ئالغان. بەشتوغراق يېزىسىنىڭ پارتىيە، ھۆكۈمەت ئورگانلىرى، كەسپىي كارخانا ئورۇنلىرى، مەدەنىي-مائارىپ ئورۇنلىرى موشۇ كەنتتە جايلاشقان. بۇ بەشتوغراق يېزىسىنىڭ سىياسى، ئىقتىسادى، مەدەنىيەت مەركىزى ھېساپلىنىدۇ.

ئىسسىقدۆڭ كەنت كومىتېتى تۇرۇشلۇق ئورنى ئىسسىقدۆڭدە

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جاينىڭ شەرقىدىكى 3.6 كىلومېتىر جايدا. تەكلىماكان چۆلىنىڭ ياقىسىغا جايلاشقان. كەنت ئىچىدە قۇم دۆۋىلىرى كۆپ، بىر تەبىئىي كەنت، 75 ئائىلە، 335 نوپۇس بار. (خەنزۇ 305 كىشى، خۇيزۇ 10 كىشى، ئۇيغۇر 20 كىشى). تېرىلغۇ يەرى 2053 مو، ئاساسى مەھسۇلاتى بۇغداي، قوناق، پاختا، قوشۇمچە مايلىقدان تېرىلىدۇ. قوغۇن-تاۋۇز كۆپ ئىشلەپچىقىرىلىدۇ. چارۋا بېقىلىدۇ. بىر باشلانغۇچ مەكتەپ بار. ئاددى تاشيولى يېزا چوڭ-يولىغا تۇتۇشىدۇ. بۇرۇن بۇ يەردىن يېقىلغۇ ئوتۇن كۆپ چىققانلىقتىن كىشىلەر ئوتۇن كولاشقا كەلگەندە ئىسسىق ھاۋادا ئىسلاپ كېتىپ ئۆلۈم خەۋپى تۇغۇلغان. شۇڭا «ئىسسىقدۆڭ» دەپ نام ئالغان.

1960-يىلى قىزىلبايراق كوممۇنا بوز يەر مەيدان خەنزۇ دادۈي دەپ ئاتالغان. 1965-يىلى ۋىلايەتلىك دېھقانچىلىق مەيدان قۇرۇلۇپ، ۋىلايەتكە قاراشلىق قىزىلبايراق دېھقانچىلىق مەيدان 5-لىيەن دەپ ئاتالغان. 1978-يىلى بەشتوغراق كوممۇنا ئىسسىق دادۈيگە ئۆزگەرتىلگەن. 1984-يىلى ئىسسىقدۆڭ كەنت كومىتېتى قۇرۇلغان.

سياۋېشى كەنت كومىتېتى تۇرۇشلۇق ئورنى سياۋېشى

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جاينىڭ شەرقىدىكى 2.1 كىلومېتىر جايدا. زېمىنى تەكشى، بىر تەبىئىي كەنت، 185 ئائىلە، 697 نوپۇس بار. دېھقانچىلىقنى ئاساس قىلىدۇ، 2100 مو تېرىم يەرى بار. ئاساسى مەھسۇلاتى بۇغداي، قوناق، پاختا، قوشۇمچە مايلىقدان تېرىلىدۇ. چارۋا بېقىلىدۇ. قوغۇن-تاۋۇز، بىدە كۆپ تېرىلىدۇ. بىر باشلانغۇچ مەكتەپ بار. ئاددى تاشيولى يېزا چوڭ تاشيولىغا تۇتىشىدۇ.

رىۋايەت قىلىنىشىچە «سياۋشى» دېگەن ئەسلى ئادەم ئىسمى بولۇپ، كەيكاۋۇس دېگەن

پادىشاھ خوتۇنىنىڭ يالغان گېپىگە ئىشىنىپ، ئوغلى سىياۋۇشنى ئۆلتۈرۈشنى قەستلىگەن. ئوغلى سىياۋۇشى قېچىپ كېلىپ مۇشۇ يەردە ئۆلگەن ۋە دەپنە قىلىنغان. شۇڭا سىياۋۇشى دەپ نام ئالغان دېيىلىدۇ. بۇ يەردە سىياۋۇشىم دېگەن بىر مازار بولۇپ، تارىخى يىللاردىن بىرى يېقىن ئەتراپتىكى كىشىلەر تاۋاپ قىلىدىغان موقەددەس جاي ھېسابلىنىدۇ.

1960 ـ يىلى قىزىلبايراق كوممۇنا 3 ـ باشقۇرۇش رايون بولغان①. 1965 ـ يىلى قىزىلبايراق دېھقانچىلىق مەيدان 6 ـ لىيەن بولغان. 1970 ـ يىلى «شەرق قىزاردى» كوممۇنا 2 ـ دادۈيگە ئۆزگەرتىلگەن. 1978 ـ يىلى بەشتوغراق كوممۇنا قىزىلبايراقدۈيىنىڭ دادۈيگە ئۆزگەرتىلگەن. 1983 ـ يىلى سىياۋۇشى دەپ ئۆزگەرتىلگەن. 1984 ـ يىلى سىياۋۇشى كەنت كومىتېتى قۇرۇلغان.

ئىلىقۇدۇق كەنت كومىتېتى

تۇرۇشلۇق ئورنى ئىلىقۇدۇقتا.

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جاينىڭ شىمالىدىكى 1.1 كىلومېتىر جايدا. زېمىنى تەكشى، بىر تەبىئىي كەنت، 115 ئائىلە، 441 نوپۇس بار. دېھقانچىلىقنى ئاساس قىلىدۇ. 1272 مو تېرىم يەرى بار. ئاساسى مەھسۇلاتى بۇغداي، قوناق، قوشۇمچە پاختا، مايلىقدان، بىدە تېرىلىدۇ. چارۋا بېقىلىدۇ. بىر باشلانغۇچ مەكتەپ بار. ئاددى تاشيولى يېزا تاشيولىغا تۇتىشىدۇ.

«ئىلى» دېگەن قەدىمكى ئۇيغۇر تىلىدا «بەلگۇ» دېگەن مەنىدە بولۇپ، ئەسلىدە بۇ يەر قۇمۇشلۇق جاڭگال بولغانلىقتىن چارۋىچىلار چارۋا سۇغۇرۇدىغان قۇدۇق كولىغان ۋە قۇمۇش پاسىرىدا بەلگۇ قىلىپ قويغان. شۇنىڭ بىلەن «ئىلىقۇدۇق» دەپ نام ئالغان. كەنت بولغاندىن كېيىن يەنە شۇ نامنى ساقلاپ قالغان.

1960 ـ يىلى قىزىلبايراق كوممۇنا دېھقانچىلىق مەيدان 2 ـ باشقۇرۇش رايون بولغان②. 1965 ـ يىلى قىزىلبايراق دېھقانچىلىق مەيدان 7 ـ لىيەن دەپ ئاتالغان. 1971 ـ يىلى «شەرق قىزاردى» كوممۇنا 3 ـ دادۈيگە ئۆزگەرتىلگەن. 1978 ـ يىلى بەشتوغراق كوممۇنا يېڭى قۇدۇق دادۈي دەپ ئۆزگەرتىلگەن. 1983 ـ يىلى ئىلىقۇدۇق دادۈي دەپ ئۆزگەرتىلگەن. 1984 ـ يىلى ئىلىقۇدۇق كەنت كومىتېتى قۇرۇلغان.

بوستانباغ كەنت كومىتېتى

تۇرۇشلۇق ئورنى بوستانباغدا.

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جاينىڭ شىمالىدىكى 0.85 كىلومېتىر جايدا. زېمىنى تەكشى، بىر تەبىئىي كەنت، 107 ئائىلە، 471 نوپۇس بار. دېھقانچىلىقنى ئاساس قىلىدۇ. 2026 مو تېرىم يەرى بار. ئاساسى مەھسۇلاتى بۇغداي، قوناق، قوشۇمچە مايلىقدان، پاختا، قوغۇن ـ تاۋۇز، بىدە تېرىلىدۇ. چارۋا بېقىلىدۇ. بىر باشلانغۇچ مەكتەپ بار. ئاددى تاشيولى پۈتۈن كەنتكە تۇتىشىدۇ.

ئەسلى بۇ يەر قويۇق ئۆسكەن توغراقلىق بولۇپ، 1960 ـ يىلى ئادەم يۆتكەپ كەنت قىلغاندا مۇشۇ يەرنىڭ تەبىئىي مەنزىرىسىگە ئاساسەن بوستانباغ دەپ نام بەرگەن.

ئىزاھات ① سامپۇلنىڭ 3 ـ باشقۇرۇش رايوندىن كۆچۈرۈپ كېلىنگەن.
② سامپۇلنىڭ 2 ـ باشقۇرۇش رايوندىن كۆچۈرۈپ كېلىنگەن.

1960 ـ يىلى قىزىلبايراق كوممۇنا دېھقانچىلىق مەيدان 2 ـ باشقۇرۇش رايون بولغان. 1965 ـ يىلى قىزىلبايراق دېھقانچىلىق مەيدان 7 ـ ليەن بولغان. 1971 ـ يىلى شەرق قىزاردى كوممۇنا 4 ـ داديۈيگە ئۆزگەرتىلگەن. 1978 ـ يىلى بوستانباغ داديۈي دەپ ئۆزگەرتىلگەن. 1984 ـ يىلى بوستانباغ كەنت كومىتېتى قۇرۇلغان.

چوڭيول كەنت كومىتېتى تۇرۇشلۇق ئورنى چوڭيولدا. ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جاينىڭ جەنۇبىدىكى 0.2 كىلومېتىر جايدا. بىر تەبىئىي كەنت، 84 ئائىلە، 312 نوپۇس بار. دېھقانچىلىقنى ئاساس قىلىدۇ. تېرىم يېرى 1780 مو. ئاساسى مەھسۇلاتى بۇغداي، قوناق، قوشۇمچە مايلىقدان تېرىلىدۇ. چارۋا بېقىلىدۇ. ئاددى تاشيولى باشقا كەنتلەرگە تۇتىشىدۇ.

بۇ يەر ئەسلىدە ناھىيە بىلەن يېزىنى تۇتاشتۇرىدىغان چوڭيول ئىدى. كەنت قۇرۇلغاندىن كېيىن چوڭيول نامىنى ساقلاپ قالغان.

كادىردۆڭ كەنت كومىتېتى تۇرۇشلۇق ئورنى كادىر دۆڭدە. ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جاينىڭ جەنۇبىدىكى 1.7 كىلومېتىر جايدا. زېمىنى تەكشى، بىر تەبىئىي كەنت، 102 ئائىلە، 434 نوپۇس بار. دېھقانچىلىقنى ئاساس قىلىدۇ. 1406 مو تېرىم يېرى بار. ئاساسى مەھسۇلاتى بۇغداي، قوناق، قوشۇمچە پاختا، مايلىقدان، بىدە تېرىلىدۇ. چارۋىچىلىق بىلەن شۇغۇللىنىدۇ. ئاددى تاشيولى ھەممە كەنتكە تۇتىشىدۇ.

1960 ـ يىللاردا بۇ يەردىكى كادىرلار دائىم موشۇ يەردىكى قۇم دۆۋىسىنىڭ ئۈستىگە چىقىپ يېغىن ئاچقانلىقتىن دېھقانلار «كادىردۆڭ» دەپ ئاتىغان كېيىن كەنت نامىغا ئايلانغان.

1960 ـ يىلى قىزىلبايراق كوممۇنا دېھقانچىلىق مەيدان 4 ـ باشقۇرۇش رايون بولغان. 1965 ـ يىلى قىزىلبايراق دېھقانچىلىق مەيدان 8 ـ ليەن دەپ ئاتالغان. 1971 ـ يىلى «شەرق قىزاردى» كوممۇنا 6 ـ داديۈي دەپ ئاتالغان. 1978 ـ يىلى كادىردۆڭ داديۈي دەپ ئاتالغان. 1984 ـ يىلى ئەسلىدىكى قۇرۇلۇش داديۈي بىلەن بىرلەشتۈرۈپ كادىردۆڭ كەنت كومىتېتى قۇرۇلغان.

بەشتوغراق كەنت كومىتېتى تۇرۇشلۇق ئورنى بەشتوغراقتا. ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جاينىڭ جەنۇبىدىكى 3.9 كىلومېتىر جايدا. زېمىنى تەكشى، بىر تەبىئىي كەنت، 76 ئائىلە، 371 نوپۇس بار. دېھقانچىلىقنى ئاساس قىلىدۇ. 1221 مو تېرىم يېرى بار. ئاساسى مەھسۇلاتى بۇغداي، قوناق، قوشۇمچە پاختا، مايلىقدان، بىدە تېرىلىدۇ. چارۋا بېقىلىدۇ. بىر باشلانغۇچ مەكتەپ بار. ئاددى تاشيولى ھەممە كەنتكە تۇتىشىدۇ.

بۇ يەر پۈتۈن بەشتوغراق يېزىسىنىڭ ئەڭ قەدىمكى ئورنى بولۇپ، قەدىمدىن تارتىپ بەش تۈپ توغراق قەد كۆتۈرۈپ تۇراتتى ھەم بۇ يەر لوپ بىلەن چىرا، كېرىيەگە بارىدىغان يول بويى بولۇپ، كىشلەر لەڭگەر سېلىپ، ماكان تۇتقاندىن كېيىن بەشتوغراق دەپ نام ئالغان.

1960 ـ يىلى قىزىلبايراق كوممۇنا دېھقانچىلىق مەيدان لەڭگەر داديۈي دەپ ئاتالغان. 1965 ـ يىلى قىزىلبايراق دېھقانچىلىق مەيدان 10 ـ ليەن دەپ ئاتالغان. 1971 ـ يىلى «شەرق قىزاردى» كوممۇنا 8 ـ داديۈي بولغان. 1978 ـ يىلى بەشتوغراق كوممۇنا 8 ـ داديۈي بولغان. 1984 ـ يىلى

بەشتوغراق كەنت كومىتېتى قۇرۇلغان.

باغئېرىق كەنت كومىتېتى تۇرۇشلۇق ئورنى باغئېرىقتا.

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جاينىڭ شەرقىدىكى 0.8 كىلومېتىر جايدا. بىر تەبىئىي كەنت، 90 ئائىلە، 390 نوپۇس بار. دېھقانچىلىقنى ئاساس قىلىدۇ. 700 مو تېرىم يېرى بار. ئاساسى مەھسۇلاتى بۇغداي، قوناق، قوشۇمچە مايلىقدان، پاختا ئىشلەپچىقىرىلىدۇ. چارۋا بېقىلىدۇ. بۇ يەر كەنت بولغاندىن كېيىنلا يەل يېمىش ئىشلەپچىقىرىدىغان بىر باغچە شياۋدۈي قۇرۇلغان بولۇپ، مېۋىلىك دەرەخلەر يېتىشتۈرۈلگەن ۋە ئۇنىڭغا مەخسۇس بىر ئېرىق ئېلىنغان. شۇڭا باغئېرىق دەپ نام بېرىلگەن. كەنت بولغاندىن كېيىن ئەسلى نامىنى ساقلاپ قالغان.

1960-يىلى قىزىلبايراق كوممۇنا دېھقانچىلىق مەيدان 3-باشقۇرۇش رايون بولغان. 1965-يىلى قىزىلبايراق دېھقانچىلىق مەيدان 6-لىيەن بولغان. 1971-يىلى «شەرق قىزاردى» كوممۇنا 2-دادۈي دەپ ئۆزگەرتىلگەن. 1983-يىلى باغئېرىق دادۈي دەپ ئۆزگەرتىلگەن. 1984-يىلى باغئېرىق كەنت كومىتېتى قۇرۇلغان.

ياركوچا كەنت كومىتېتى تۇرۇشلۇق ئورنى ياركوچىدا

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جاينىڭ غەربىي جەنۇبىدىكى 4.2 كىلومېتىر جايدا. بىر تەبىئىي كەنت، 92 ئائىلە، 288 نوپۇس بار. دېھقانچىلىقنى ئاساس قىلىدۇ. 1226 مو تېرىم يېرى بار. ئاساسى مەھسۇلاتى بۇغداي، قوناق، قوشۇمچە مايلىقدان، پاختا ئىشلەپچىقىرىلىدۇ. چارۋا بېقىلىدۇ. بىر باشلانغۇچ مەكتەپ بار.

1961-يىلى قىزىليۇلتۇز كوممۇناغا تەۋە بوز يەر مەيدان بولۇپ قۇرۇلغان. 1971-يىلى قىزىليۇلتۇز كوممۇنا 16-دادۈي بولغان. 1983-يىلى بەشتوغراق كوممۇنا ياركوچا دادۈي دەپ ئاتالغان. 1984-يىلى ياركوچا كەنت كومىتېتى قۇرۇلغان.

بۇ يەر بەشتوغراق ئۆستىڭىنىڭ لىۋىگە جايلاشقان بولۇپ، ھەر يىلى كەلكۈن مەزگىلىدە سۇ يارپېچىپ كېتىپ، يارلىققا ئايلانغان. كەنت قىلىنغاندىن كېيىن ياركوچا دەپ نام بېرىلگەن.

توغراقدۆڭ كەنت كومىتېتى تۇرۇشلۇق ئورنى توغراقدۆڭدە

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جاينىڭ غەربىي جەنۇبىدىكى 1.8 كىلومېتىر جايدا. بىر تەبىئىي كەنت، 139 ئائىلە، 725 نوپۇس بار. دېھقانچىلىقنى ئاساس قىلىدۇ. 1100 مو تېرىم يېرى بار. ئاساسى مەھسۇلاتى بۇغداي، قوناق، قوشۇمچە چارۋىچىلىق بىلەن شۇغۇللىنىدۇ. 600 مو يايلاق بار.

بۇ كەنتنىڭ ئەسلى ئورنى چوڭ توغراقلىق بولۇپ، قۇم دۆۋىسى كۆپ بولغاچقا توغراقدۆڭ دەپ نام ئالغان.

1961-يىلى قىزىليۇلتۇز كوممۇنا بوز يەر مەيدان بولغان، 1971-يىلى قىزىليۇلتۇز كوممۇنا 17-دادۈي دەپ ئۆزگەرتىلگەن. 1983-يىلى بەشتوغراق كوممۇناغا قوشۇلۇپ 11-دادۈي دەپ ئۆزگەرتىلگەن. 1984-يىلى توغراقدۆڭ كەنت كومىتېتى قۇرۇلغان.

كەسپى تارماق ۋە ئورۇنناملىرى

مۇھىم كەسپى تارماقلار ۋە ئورۇنلارنىڭ ئۆلچەملىك نامى

لوپ ناھىيىلىك سۈپەتلىك ئۇرۇقچىلىق مەيدان

ئۇرنى ناھىيە شەھىرىنىڭ 12 كىلومېتر شىمالىدا بولۇپ، دول يېزىسىنىڭ راخمانپۇر كەنتىگە جايلاشقان. كۆلىمى 2300 مو، تېرىلغۇ يېرى 800مو، (بۇنىڭدىن ئۇرۇقچىلىق يېرى 400مو) قۇمساز زەيلىك تۇپراق، ھاۋاسى قۇرغاق. قۇم بوران كۆپ چىقىدۇ. يىللىق ئوتتۇرىچە ھۆل يېغىن مىقدارى 34.5 مىللىمېتر، يىللىق ئوتتۇرىچە قىروسىز مەزگىلى 212 كۈن.

بۇ يەر ئەسلىدە چۆل باياۋانلىق بولۇپ، پارچە-پۇرات قۇم دۆڭلىرى بارئىدى. ئاز ساندا تېرىلغۇ يەرلىرى بارئىدى. 1959-يىلى ناھىيىلىك جامائەت خەۋپسىزلىكى ئىدارىسى بۇ يەردە ئەمگەك بىلەن ئۆزگەرتىش دېھقانچىلىق مەيدانى قۇرغان. 1960-يىلى ئەمگەك بىلەن تەربىيىلەش مەيدانى قىلىپ ئۆزگەرتىلگەن. 1962-يىلى ئەمگەك بىلەن تەربىيىلەش مەيدانى كۆچۈپ كېتىپ، ناھىيىلىك ھۆكۈمەتنىڭ كادىرلار مەيدانى قۇرۇلغان. 1964-يىلى كادىرلار مەيدانى ئەمەلدىن قالدۇرۇلۇپ، 1965-يىلى 2-ئايدا سۈپەتلىك ئۇرۇقچىلىق مەيدانى قۇرۇلغان. قۇرۇلۇش كۆلىمى 2718 كۋادرات مېتر. نوپۇسى 238، ئىشچى-خىزمەتچىلىرى 68 نەپەر (ياردەمچى ئاگرونوم ئىككى نەپەر، تېخنىك خادىم ئىككى نەپەر)، بۇنىڭدىن خەنزۇ 36 نەپەر، ئۇيغۇر 32 نەپەر.

ھازىر بار دېھقانچىلىق ماشىنا، سايمان ئۈسكۈنىلىرى: 74 تىپلىق زەنجىرتاپان تراكتور بىر «دوڭ فاڭخوڭ» 28 تىپلىق تراكتور ئىككى، قول تراكتورى ئىككى، ئۇرۇق تاللاش ماشىنىسى بىر، شۇنىڭدەك يۇرۇشلەشتۈرۈلگەن تراكتور دېھقانچىلىق سايمانلىرى بار. توك بىلەن تەمىنلەش جەھەتتە، ناھىيىمىزنىڭ يۇقىرى بېسىملىق توك سىم يولى بىلەن تەمىنلىگەندىن باشقا يەنە ئۆزىنىڭ 80 كىلوۋاتلىق بىرگېنېراتورى بار. ماشىنىلاشقان قۇدۇقتىن ئىككىسى بولۇپ ئۈسكۈنىلىرى تولۇق.

بۇ مەيداننىڭ مەركىزى ۋەزىپىسى-پۈتۈن ناھىيىگە سۈپەتلىك ئۇرۇق يېتىشتۈرۈپ بېرىشتىن ئىبارەت. مەيدان قۇرۇلغاندىن بۇيان سۈپەتلىك ئۇرۇق كەلتۈرۈش، يېتىشتۈرۈش جەھەتلەردە زور خىزمەتلەر ئىشلەندى. كۆزگە بۇغداي سورتلىرىدىن «يەندا 1817»، «1885 نومۇرلوق»، «خۋابى 187-نومۇرلوق»، «بېيجىڭ 11-نومۇرلۇق» لارنى كەلتۈرۈپ، كەڭ كۆلەمدە كېڭەيتتى، 1965-يىلدىن باشلاپ بۇغداينىڭ شالغۇتلاشتۇرۇلغان سورتلىرىنى يېتىشتۈرۈش خىزمىتىنى ئىشلەپ، يەتتە-سەككىز يىللىق تىرىشىش ئارقىلىق «لوپ 1-نومۇرلۇق» سورتىنى يېتىشتۈرۈپ چىقتى. بۇ مەيداندا يېتىشتۈرۈلگەن «قىزىل قاسراقلىق» بۇغداي سورتى ئاساسلىق سورتلىرىدىن بولۇپ قالدى. سىرتقى جايلاردىن كەلتۈرۈلگەن چاڭلى 5-نومۇرغا سېلىشتۇرغاندا مەھسۇلاتى يىللار دىكىدىن 30 پىرسەنتتىن كۆپرەك ئاشتى. يازغا بۇغداي تېرىشتا قەشقەر ئاق پوستلىقدىن

پايدىلىنىپ، سىلوس "24 ـ 65 "نى ئائىلىق قىلىپ، بالدۇر پىشار، كېيىن پىشار سورت يېتىشتۈرۈپ، ئائىلىق قىلغانغا قارىغاندا مەھسۇلاتنى 20 پىرسەنتتىن كۆپرەك ئاشۇردى. 1984 ـ يىلى ئۆزلىرى يېتىشتۈرگەن يازغا بۇغدايىنىڭ بالدۇر پىشار سورتىنى تېرىپ، بىرلىكنى 367.8 جىڭغا يەتكۈزدى.

قوناق سورتى جەھەتتە، باشقا جايدىن كەلتۈرگەن ئەسلى ئۇرۇقنى ۋە يېتىشتۈرگەن شالغۇت ئۇرۇق «ۋىر 42.156» قاتارلىق سورتلارنى ئاساس قىلىپ تېرىپ، بىرلىكنى ئەسلى سورتتىن 20 پىرسەنت ئاشۇردى. بۇ مەيدان سىرتتىن سۈپەتلىك ئۇرۇق كەلتۈرۈش ۋە يېتىشتۈرۈشكە ئەھمىيەت بەرگەنلىكتىن 1974 ـ يىلدىن 1985 ـ يىلغىچە ناھىيە بويىچە مەھسۇلات يىلىغا 1 مىليون 200 مىڭ جىڭدىن ئېشىپ كەلدى. شۇنىڭ بىلەن بىر ۋاقىتتا بۇ مەيدان ئۇرۇقلۇق چوشقا ۋە گۆش چوشقىسى بېقىش خىزمىتىدە نەتىجىسى كۆرۈنەرلىك بولدى. قوتاندىكى چوشقىسى يىلىغا ئوتتۇرا ھېساب بىلەن 1000 ــ 800 تۇياقىچە بولۇپ كەلدى. 1981 ـ يىلدىن بۇيان دۆلەتكە يىلىغا ئوتتۇرا ھېساب بىلەن 60 مىڭ جىڭچە (تىرىك چوشقا ئېغىرلىقى بويىچە ھېسابلىغاندا) چوشقا گۆشى بىلەن تەمىنلەپ كەلدى. بۇ مەيداننىڭ 1985 ـ يىلى ئىشلەپچىقارغان ئۇرۇقلۇق ئاشلىقى 116 مىڭ جىڭ، قوتاندىكى چوشقىسى 790 تۇياق، 1985 ـ يىللىق ئومۇمىي مەھسۇلات قىممىتى 150 مىڭ يۈەن.

لوپ ناھىيىلىك دۆلەت ئىگىلىكىدىكى ئورمانچىلىق مەيدان

لوپ ناھىيىلىك دۆلەت ئىگىلىكىدىكى ئورمانچىلىق مەيدانى دول يېزىسىنىڭ شىمالى ئۇچىغا جايلاشقان. ئۇنىڭ شەرقى شىمالى تەكلىماكان چۆل ياقىسىغا تۇتىشىدۇ. ناھىيە شەھىرى بىلەن بولغان تۈز ئارىلىقى 17 كىلومېتىر.

ھازىرقى ئومۇمىي كۆلىمى 2200 مو، قورۇلۇش كۆلىمى 1400 كۋادرات مېتىر، ئورمان كۆلىمى 1800مو، تەبىئىي توغراقلىق 400مو، باغ كۆلىمى 100مو، كۆچەت كۆلىمى 100مو، دېھقانچىلىق ئېتىز كۆلىمى 200مو، پۈتۈن مەيداننىڭ ئومۇمىي نوپۇسى 190، بونىڭدىن ئىشچى، خىزمەتچى 38 نەپەر، (بونىڭ ئىچىدە ياردەمچى باغۋەن 1 نەپەر)

بۇ مەيداننىڭ ئورنىدا ئەسلىدە 400 مو كېلىدىغان تەبىئىي توغداقلىق بارئىدى، يېرى چۆل ياقىسى بولغاچقا بوران ۋە قۇمدىن مۇداپىئەلىنىشتە مەلۇم رولى بارئىدى. ئورماننى مۇھاپىزەت قىلىش، قورۇلۇش ماتېرىياللىرىنى يەنىمو تەرەققى قىلدۇرۇش ئۈچۈن 1960 ـ يىلى يۇقىرىنىڭ تەستىقلىشى ئارقىلىق بۇ يەردە دۆلەت ئىگىلىكىدىكى ئورمانچىلىق مەيدانى قۇرۇلغان. ئۇنىڭ ئاساسى ۋەزىپىسى ئورمان سېلىش، قورۇلۇش ئورمىنى يېتىشتۈرۈشتىن ئىبارەت ئىدى، 20 نەچچە يىللىق تىرىشىش ئارقىسىدا ھازىر 2200 مولۇق ئورمانزارلىققا ئايلاندى. 20 نەچچە يىلدىن بۇيان سۈنئىي يول بىلەن يېتىشتۈرۈلگەن ئورمان 1400 مو، ئەسلىدىكى 400 مولۇق تەبىئىي توغراقلىقنى قوشۇپ ھېسابلىغاندا جەمئىي 300 مىڭ تۈپتىن ئارتۇق ئورمان يېتىشتۈرۈلدى، بولۇپمۇ 1977 ـ يىلدىن كېيىن كۆچەت يېتىشتۈرۈش سۈرئىتى تېز بولۇپ ئوتتۇرا ھېساب بىلەن ھەريىلىغا 20 مىڭ تۈپتىن توغرا كېلىدۇ، 20 يىلدىن بۇيان دۆلەتكە 1 مىليون 200 مىڭ يۈەن مەبلەغ جۇغلانما يىغدى.

يېقىنقى يىللاردىن بۇيان دۆلەتنىڭ سېلىقنى يەڭگىللىتىش، ئورمانچىلىقنىڭ تەرەققىياتىنى

تىزلىتىش ئۈچۈن، ئۆزكۆچىگە تايىنىپ ئىش كۆرۈش ئۇسۇلىنى قوللىنىپ، ئاشلىقتا ئۆز-ئۆزىنى تەمىنلەش ئىقتىدارىنى ئاشۇرۇپ، كۆپ خىل ئىگىلىكنى كېڭەيتتى. (100 مولۇق مېۋىلىك باغ تەرەققى قىلدۇردى. 200 تۇياق چارۋا باقتى)

ھازىر بار بولغان ماشىنىلىرى: 55 ئات كۈچىگە ئىگە تراكتور، "شەرق قىزاردى" ماركىلىق 28 ئات كۈچىگە ئىگە تراكتور ئالتە، توپا تۆرتۈش ماشىنىسى بىر، 54 رىلسىلىق تىراكتور بىر، تاپ ئېچىش ماشىنىسى بىر، يۇقىرى بېسىملىق يۇقىرىغا پۈركەيدىغان دورا چېچىش ماشىنىسى بىر.

لوپ ناھىيىلىك كۆچەتخانا

لوپ ناھىيىلىك كۆچەتخانا-لوپ ناھىيە شەھىرىنىڭ غەربىدىكى بويا يېزىسىغا جايلاشقان. ناھىيە شەھىرى بىلەن ئۆز ئارىلىقى 17 كىلومېتىر، كۆچەتخانىنىڭ ئومۇمى كۆلىمى 280 مو، قورۇلۇش كۆلىمى 1125 كۋادرات مېتىر، ھازىرقى كۆچەت يېتىشتۈرىدىغان يېرى 200 مو، بۇ كۆچەتخانا ناھىيە قارمىقىدىكى دۆلەت ئىگىلىكىدىكى ئورمانچىلىق كۆچەت بازىسى بولۇپ، يەرلىك خەلقلەر بۇ يەرنى «ئېگىز بوستان» دەپ ئاتىشىدۇ. يەر شارائىتىدىن ئېيتقاندا يەر زېمىنى ھەم ئېگىز ھەم بۇرۇنمو دەرەخلىك بوستانلىق جاي بولغاچقا شۇنداق نام ئالغان.

ھازىر 33 نەپەر ئىشچى — خىزمەتچى بار. بۇلاردىن خەنزۇ 2 كىشى، (1 نەپەر باغۋەن، 1 نەپەر تېخنىك بار.) كۆچەتخانا 1956-يىلى 10-ئايدا قۇرۇلغان. ئازاتلىقنىڭ دەسلىپىدە بۇجايدا خەلق ئازاتلىق ئارمىيىسى بوز يەر ئېچىپ، ئىشلەپچىقىرىش قىلغان. 1954-يىلى ھەربىي قىسىم كېتىپ قالغاچقا ناھىيە باشقۇرغان. 1956-يىلى 10-ئايدا ئەسلىدىكى بار ئاساستا كۆچەت يېتىشتۈرۈش ئاساس قىلىنغان كۆچەتخانا قۇرۇلغان. 20 نەچچە يىللىق تەرەققىيات جەريانىدا بۇ يەرلوپ ناھىيىسىنىڭ ئاساسلىق كۆچەت يېتىشتۈرۈش بازىسى بولۇپ قالدى ۋە شىنجاڭ تېرىكى، چىنار قاتارلىق 10 نەچچە خىل كۆچەت قوبۇل قىلىپ يېتىشتۈرۈلدى. 1958-يىلى كۆچەت سېتىشقا باشلاپ تاكى "مەدەنىيەت ئىنقىلابى" غىچە ھەريىلى ئوتتۇرا ھېساب بىلەن 70 مىڭ تۈپ ھەرخىل كۆچەت ستىلاتتى. 3-ئومۇمىي يىغىندىن كېيىن تېخىمۇ زورتەرەققى قىلدى، يېقىنقى بىرنەچچە يىلدىن بۇيان، ھەريىلى ناھىيە ئىچىگە ۋە چەت ناھىيىلەرگە ئوتتۇرا ھېساب بىلەن 250 مىڭ تۈپتىن 300 مىڭ تۈپكىچە كۆچەت تەمىنلەپ بەردى. پۈتۈن ناھىيە دەرىجىلىك ئورۇنلار ۋە يېزىلارنىڭ ئېھتىياجىنى قاندۇرۇپلا قالماي، باشقا ناھىيە ۋە قېرىنداش ئورۇنلارنىڭ كۆچەت ئېھتىياجى قاندۇرۇلدى.

1979-يىلدىن باشلاپ ھەرقايسى كەنتلەردىمۇ ئورمانچىلىق كۆچەتخانىلىرى قۇرۇش خىزمىتى چىڭ تۇتۇلۇپ، تېخنىكا ۋە ماددى كۈچ جەھەتتە ياردەم بەردى. ھازىر ناھىيە بويىچە 3 دەرىجىلىك كۆچەتخانا (يەنى دۆلەت ئىگىلىكىدىكى، چوڭ كوللېكتىپ ۋەكىچىك كوللېكتىپ باشقۇرۇشىدىكى) لار قۇرۇلدى. 1982-يىلدىن باشلاپ مۇشۇ 3 دەرىجىلىك كۆچەتخانا ھەريىلى ئوتتۇرا ھېساب بىلەن 10 مىليون تۈپ ئەتراپىدا كۆچەت بىلەن تەمىن ئېتىدۇ. بۇلار لوپ ناھىيىسىنىڭ دېھقانچىلىق ئېتىز-ئېرىقلىرىنى ئورمان بىلەن تورلاشتۇرۇشنى مۇددەتتىن بۇرۇن

ئىشقا ئاشۇرۇشقا زور تۆھپە قوشتى.

ھازىر نورمال ئىشلەپچىقىرىش ئەسلىھەلىرىدىن باشقا، يېقىندا يەنە يۇقىرى بېسىملىق دورا پۈركۈش ماشىنىسى سېتىۋالدى، بۇلار ئورمانلارنىڭ يۇقىرى قىسمىدىكى زىيانداش قۇرت- ھاشارەتلەردىن مۇداپىئەلىنىشتە ناھايىتى زور رول ئوينىدى.

لوپ ناھىيىلىك سۇ ئېلېكتر ئىدارىسى

لوپ ناھىيىلىك سۇ ئېلېكتر ئىدارىسى- ناھىيە شەھىرىنىڭ شىمالى قىسمىدىكى ھاڭگىي يولىنىڭ غەربىي تەرىپىگە جايلاشقان. ناھىيە شەھىرىگە بولغان تۈز ئارىلىقى 1.3 كىلومېتىر، ئىدارىنىڭ ئۆزى ئىگىلىگەن كۆلىمى 33 مو، قۇرۇلۇش كۆلىمى 2771 كىۋادرات مېتىر، قۇرۇلۇش ئەتىرىدىنىڭ كۆلىمى 16.7 مو، قۇرۇلۇش كۆلىمى 984 كىۋادرات مېتىر. سۇ ئېلېكتر ئىدارىسى 1974- يىلى قۇرۇلغان. ئۇ چاغدا لوپ ناھىيىلىك ئىنقىلابىي كومىتېت سۇ ئىدارىسى دەپ ئاتىلاتتى. ئۇنىڭ ئالدىدا (1955- يىلى قۇرۇلغان) ناھىيىلىك ھۆكۈمەت سۇ بۆلۈمى ئىدى. "مەدەنىيەت ئىنقىلابى" دىن بۇرۇن ۋە كېيىن دېھقانچىلىق ئېتىز- ئېرىق سۇ ئىشلىرى مۇلازىمەت پونكىتى يېزا ئىگىلىك ئىدارىسىنىڭ سۇ ئىشلىرى گۇرۇپپىسى، سۇ باشقۇرۇش پونكىتى دەپ ئاتىلاتتى. 1973- يىلى لوپ ناھىيىلىك ئىنقىلابىي كومىتېتتىن ئايرىلىپ چىقىپ، ھازىرقى ئورنىغا قۇرۇلۇش سېلىپ ماكانلىشىپ، مۇستەقىل ئورۇن بولۇپ قۇرۇلدى. 1979- يىلى رەسمىي ھالدا ناھىيىلىك سۇ ئېلېكتر ئىدارىسى دەپ ئۆزگەرتىلدى.

ھازىر 241 ئىشچى- خىزمەتچى (ئۇنىڭغا قاراشلىق ئورۇنلارنىمۇ ئۆز ئىچىگە ئالىدۇ) بار. ئۇنىڭدىن ئۇيغۇر 187 كىشى، خەنزۇ 54 كىشى، ھازىر بىر نەپەر ئىنژېنېر، 5 نەپەر ياردەمچى ئىنژېنېر، 18 نەپەر تېخنىك بار.

سۇ ئېلېكتر ئىدارىسىنىڭ قارمىقىدا قارىكۆل سۇ ئامبىرىنى باشقۇرۇش پونكىتى، باش زاكۇ سۇ باشقۇرۇش پونكىتى، يۇرۇڭقاش دەريا كەلكۈندىن مۇداپىئەلىنىش قوماندانلىق شتابى، سۇ ئېلېكتر باشقۇرۇش پونكىتى قاتارلىق 4 ئورۇن بار. بۇ ئورۇنلار سۇ ئېلېكتر ئىدارىسىنىڭ بىر تۇتاش رەھبەرلىكىگە قارايدۇ. ئىدارىنىڭ ئۆزىدە ئىشخانا، ئۆلچەش- لايىھەلەش بۆلۈمى، سۇ باشقۇرۇش بۆلۈمى ۋە قۇرۇلۇش ئەتىرىدى بار.

بۇ ئىدارە پۈتۈن ناھىيىنىڭ سۇ مەنبەسىدىن پايدىلىنىش، سۇ قۇرۇلۇشىنى ئۆلچەش- لايىھەلەش ۋە قۇرۇلۇش ئېلىپ بېرىش ۋەزىپىلىرىنى ئۈستىگە ئېلىپ كەلمەكتە.

لوپ ناھىيىلىك قارايانتاق سۇ ئېلېكتر پونكىتى

بۇرۇنقى نامى باش ئۆستەڭ سۇ ئېلېكتر ئىستانسىسى.

لوپ ناھىيە شەھىرىنىڭ غەربىي جەنۇبىغا، سامپۇل يېزىنىڭ قارايانتاق كەنتىگە جايلاشقانلىقى ئۈچۈن، 1984- يىلى "قارايانتاق" سۇ ئېلېكتر پونكىتى دەپ ئۆزگەرتىلدى. ناھىيە شەھىرى بىلەن تۈز ئارىلىقى 25 كىلومېتىر. پونكىت كۆلىمى 3600 كىۋادرات مېتىر، قۇرۇلۇش كۆلىمى 900 كىۋادرات مېتىر. 40 نەپەر ئىشچى، خىزمەتچىسى بار. ئۇيغۇر 38 كىشى، خەنزۇ ئىككى كىشى، بۇ پونكىت ئىككى دەرىجىلىك سۇ ئېلېكتر پونكىتى بولۇپ، 1- پونكىت 1974- يىلى قۇرۇلغان، 1975-

يىلى ئىشلەپچىقىرىشقا كىرىشكەن. 2-پونكىت 1977-يىلى قۇرۇلۇپ، 1978-يىلى توك ئىشلەپچىقىرىشقا كىرىشكەن. ئىككىسىنىڭ ئارىلىقى 120 مېتىر، ھەر ئىككىسىنىڭ ماشىنا قۇراشتۇرۇلۇشى ئوخشايدۇ. يەنى 75×4 كىلوۋات، ماتورى 4، ئىككى پونكىتتا جەمئىي 8 ماتور بار. ماشىنىنىڭ ئومۇمىي سىغىمچانلىقى 600 كىلوۋات، يىللىق توك چىقىرىش مىقدارى 2 مىليون كىلوۋات لايىھەلەنگەن، يۇقىرى بېسىملىق توك سىمى ناھىيىلىك توك بىلەن تەمىنلەش پونكىتى ئارقىلىق ئۆتۈپ، پۈتۈن ناھىيىدىكى ئېلېكتىر چىراقلىرىنى يورۇتۇش ۋە دېھقانچىلىق قوشۇمچە مەھسۇلاتلىرىنى پىششىقلاپ ئىشلەشتە كېتەرلىك توك بىلەن تەمىنلەيدۇ. يىللىق مەھسۇلات قىممىتى 250 مىڭ يۈەن.

بۇ پونكىت مەمۇرى كەسپى جەھەتتە ناھىيىلىك سۇ ئېلېكتىر ئىدارىسىنىڭ باشقۇرۇشىدا بولۇپ، كارخانا ئورۇن ھېسابىدا موستەقىل ھېسابات قىلىدۇ.

بۇ پونكىتتا قاتناش ماشىنىسى، ئىشچى-خىزمەتچىلەر ئاشخانىسى بار. 20 سۇڭلۇق رەڭلىك تېلېۋىزوردىن بىرسى، 16 مىللىمېتىرلىق كىنو ئاپپاراتىدىن بىرسى بار.

لوپ ناھىيىلىك قىرقاش سۇ ئېلېكتىر پونكىتى

ئەسلى نامى "دوڭفاڭخوڭ" (شەرق قىزاردى) سۇ ئېلېكتىر ئىستانسىسى، بۇ ئىستانسا لوپ بازارنىڭ قىرقاش كەنتىگە سېلىنغانلىقتىن "قىرقاش" سۇ ئېلېكتىر ئىستانسىسى دەپ ئاتالغان.

ئورنى ناھىيە شەھىرىنىڭ غەربىگە، لوپ بازارنىڭ قىرقاش كەنتىگە جايلاشقان. ناھىيە شەھىرى بىلەن بولغان ئارىلىقى 5 كىلومېتىر. ئىگىلىگەن يەركۆلىمى 1800 كۋادرات مېتىر، قۇرۇلۇش كۆلىمى 400 كۋادرات مېتىر. 25 كىلوۋاتلىق، 55 كىلوۋاتلىق ۋە 75 كىلوۋاتلىق 3 ماشىنا بار. ئومۇمىي ماشىنا سىغىمچانلىقى 205 كىلوۋات. ھازىر نەخ بار ئىشچى-خىزمەتچىسى 12، ئۇنىڭدىن ئۇيغۇر 11 كىشى، خەنزۇ بىر كىشى.

بۇ ئىستانسا 1970-يىلى قۇرۇلۇپ، 1971-يىلى ئىشلەپچىقىرىشقا كىرىشكەن. 1975-يىلى قارايانتاق سۇ ئېلېكتىر ئىستانسىسى بىلەن بىرلەشتۇرۇپ ماڭدۇرغان. ھەريىلى 3-5-ئايغىچە، 10-12-ئايغىچە ئىشلىمەيدۇ، يىللىق ئەمەلى ئىشلىشى 7 ئاي بولۇدۇ. يىللىق مەھسۇلات مىقدارى 60 مىڭ 250 يۈەن.

بۇ ئىستانسا 1975-يىلى قارايانتاق سۇ ئېلېكتىر ئىستانسىسى بىلەن قوشۇلۇپ ماڭدۇرۇلغاندىن كېيىن مەمۇرى، كەسپى، مالىيە ئىشلىرى جەھەتتە قارايانتاق سۇ ئېلېكتىر ئىستانسىسىنىڭ باشقۇرۇشىدا بولۇپ كەلدى.

لوپ ناھىيىلىك يېزا ئىگىلىك ماشىنىلىرىنى رېمونت قىلىش، ياساش زاۋۇتى

لوپ ناھىيىلىك يېزا ئىگىلىك ماشىنىلىرىنى رېمونت قىلىش، ياساش زاۋۇتى ناھىيە شەھىرىنىڭ شىمالىدىكى ھاڭگي يولىنىڭ غەربىگە جايلاشقان، ئىگىلىگەن يەركۆلىمى 51 مو، قۇرۇلۇش كۆلىمى 3599 كۋادرات مېتىر.

زاۋۇت 1964-يىلى قۇرۇلغاندا لوپ ناھىيىلىك تراكتور پونكىتى دەپ ئاتىلاتتى. ئۇ چاغدا 21 ھەرخىل تىپتىكى ئاربىلاش تراكتور ۋە 74 نەپەر ئىشچى-خىزمەتچى بار ئىدى. خىزمەت قىلىش

ئۈبكتى يېزا خەلق كوممۇنالىرى ئىدى.

1970 ـ يىلى ھەرقايسى كوممۇنالاردا ئارقا ـ ئارقىدىن تراكتور باشقۇرۇش پونكىتلىرى ۋە ماشىنا تېرىقچىلىق ئەترەتلىرى قۇرۇلدى. ناھىيىلىك تراكتور پونكىتىدىكى بارلىق تراكتور، ماشىنىلار يېزا ئىگىلىك ماشىنا سايمانلىرى ۋە ئىشچى خىزمەتچىلەرنىڭ مۇتلەق كۆپ قىسمى ھەرقايسى كوممۇنالارغا تارقىتىۋېتىلدى.

1971 ـ يىلى 1 ـ ئايدا ناھىيىلىك تراكتور پونكىتى ئاساسىدا ناھىيىلىك يېزا ئىگىلىك ماشىنا ـ سايمانلىرىنى رېمونت قىلىش ياساش زاۋۇتى قۇرۇلدى. ھازىر 790 مىڭ يۈەنلىك مۇقىم مۈلۈك، 169 مىڭ يۈەنلىك تۇراقسىز مەبلەغ بار. ئىشچى ـ خىزمەتچىسى 48 نەپەر، (1 نەپەر ئىنژېنېر، 4 نەپەر ياردەمچى بوغالتىر بار). پۈتۈن زاۋۇت تراكتور رېمونتچىلىق سېخى، سوغۇق يەمەكلىكلەرنى پىششىقلاپ ئىشلەش سېخى، رېمونتچىلىق دۇكىنى قاتارلىق 4 چوڭ سېخقا ئايرىلغان، جابدۇقلىرى جەھەتتە سۇ ئۆلچەش ماشىنىسى، سۇ بېسىمىنى تەكشۈرۈش بوتكىسى، ئېلىكتىر سايمانلىرىنى تەكشۈرۈش بوتكىسى بار.

ھازىر بۇ زاۋۇتنىڭ ئىشلەپچىقىرىش ئىقتىدارى زور دەرىجىدە يۇقىرى كۆتۈرۈلدى. بۇرۇن پەقەت ئادەتتىكى يېزا ئىگىلىك سايمانلىرىنىلا رېمونت قىلالايتتى ۋە ياسىيالايتتى. ھازىر ئوتتۇرا تىپتىكى يېزا ئىگىلىك ماشىنىلىرىنى رېمونت قىلالايدىغان ۋە ياسىيالايدىغان بولدى. ھازىر ھەرخىل تىپتىكى تراكتور ماشىنىلارنى چوڭ رېمونت قىلىشتىن باشقا يەنە بۇغداي، قوناق دانلىرىنى ئايرىش ماشىنىلىرى، ئوتتۇرا تىپلىق سېيالكا، 3 توننىدىن تۆۋەن بولغان ھەرخىل سۆرىگۈچى ماشىنا ۋە كىران ماشىنىلىرى (جۈملىدىن 1 توننىلىق سۆرىگۈچى ماشىنىلارنى تۈركۈملەپ ئىشلەپچىقىرالايدۇ.) ۋە ھەرخىل تىپتىكى ئۇششاق دېھقانچىلىق سايمانلىرىنى ياساپ چىقالايدۇ ۋە ھەرخىل ماشىنىلارنىڭ نازۇك زاپچاسلىرىنى تەكشۈرۈپ رېمونت قىلالايدۇ. بۇ زاۋۇت خېرىدارلارغا ئېھتىياجلىق بولغان تۈرلۈك مەھسۇلات بويۇملىرىنى ئاۋۇتتى. دەرس ئۈستىلى، ئىشىك دەرىزىلەرنى تۈركۈملەپ ئىشلەپچىقىرالايدىغان بولدى. ئۇندىن باشقا سۇ تۇرۇبىلىرى ۋە پار تۇرۇبىا جابدۇقلىرىنى قۇراشتۇرالايدىغان بولدى.

لوپ ناھىيىلىك سېمونت زاۋۇتى

لوپ ناھىيىلىك سېمونت زاۋۇتى ناھىيە بازىرىنىڭ شەرقىدىكى 3 كىلومېتىر جايغا، يەنى ماڭ ـ يا دۆلەت موداپىئە، تاشيولىنىڭ جەنۇبىغا جايلاشقان. زاۋۇتنىڭ ئارقا تەرىپى قارا كۆل سۇ ئامبىرىغا، شەرقى سايغا تۇتۇشىدۇ. يەركۆلىمى 50 مىڭ كۋادرات مېتىر، قۇرۇلۇش كۆلىمى 2000 كۋادرات مېتىر، دۆلەت ئىگىلىكىدىكى كارخانا ئورۇن.

بۇ زاۋۇت دەسلەپتە 1972 ـ يىلى ناۋا يېزىسىنىڭ قاراقىر كەنتىدە (يەنى لوپ ناھىيە باش ئۆستەڭنىڭ 2 ـ زاكوسى جايلاشقان يەردە) قۇرۇلغان ئىدى. 1974 ـ يىلى ھازىرقى ئورنىغا يۆتكەپ كېڭەيتىپ قۇرۇلغان، 1977 ـ يىلى رەسمىي ئىشلەپچىقىرىشقا كىرىشكەن. ئۇ چاغدا ئىشلەپچىقىرىدىغان سېمونت 3 مىڭ توننا ئىدى. 1979 ـ يىلى ئاپتونوم رايونلۇق قۇرۇلۇش ماتېرىياللىرى ئىدارىسى تەكشۈرۈپ ئۆلچىگەندىن كېيىن كېڭەيتىپ قۇرغان. يىللىق مەھسۇلات مىقدارى 20

مىڭ تونىنا پىلانلانغان.

ھازىر 235 ئىشچى-خىزمەتچى بار. بۇنىڭدىن ئۇيغۇر 185 كىشى، خەنزۇ 50 كىشى، پۈتۈن زاۋۇت ھازىر زاۋۇت بىلەن سېختىن ئىبارەت 2 دەرىجىگە بۆلۈپ باشقۇرۇلىدۇ. ئۇنىڭ ئاستىدا تاش پارچىلاش، تىك خومدان، ماشىنا رېمونت قىلىش، كان ئېچىش قاتارلىق سېخلار بار. ئۇنىڭدىن باشقا زاۋۇت ئىشخانىسى، مالىيە بوغالتىر ئىشخانىسى، تەمىنلەش، سېتىش بۆلۈمى، يۆتكەش ئىشخانىسى، لابىراتورىيە بۆلۈم ۋە ماشىنا ئەترىتى بار. ئىشلەپچىقىرىش ئۈسكۈنىلىرىدىن Θ 950×300 مىللىمېتىرلىق شار بىلەن يۇمشۇتۇش ماشىنىسى ئۈچ، Φ1.2×4.5 مېتىرلىق ئادەتتىكى تىك خومدان ئۈچ، Θ 1.7×7 مېتىرلىق ماشىنىلاشقان تىك خومدان بىر، Θ 1.5×5 مېتىرلىق شار بىلەن يۇمشۇتۇش ماشىنىسى بىر، ۋە باشقا ئۈسكۈنىلىرى بار. لابىراتورىيەدە ھەر-خىل ئادەتتىكى ئاپاراتلىرى بار.

زاۋۇتتا كېتەرلىك خام ئەشيالار: ئاھاك، گەنجى، قىزىل سېغىز، رودا تاش قاتارلىقلاردىن ئىبارەت بولۇپ، بۇلار ئاچچىق تاغ كان رايونىدىن چىقىدۇ. ئۇ يەر بىلەن زاۋۇتنىڭ ئارىلىقى 12 — 25 كىلومېتىر، تۆمۈركان چىرا ناھىيە نۇرى يېزىسىنىڭ يامۇن كان رايونى بىلەن تۇتىشىدۇ. ئۇ يەرنىڭ زاۋۇت بىلەن ئارىلىقى 170 كىلومېتىر، يېقىلغۇ ماتېرىيالى دۇئا كۆمۈركانىدىن ئەكەلدۈرۈلىدۇ، ئۇ يەرنىڭ زاۋۇت بىلەن ئارىلىقى 160 كىلومېتىر، ھازىر 500-نومۇرلۇق سېمونت ئىشلەپچىقىرالايدۇ.

ئىشچى-خىزمەتچىلەرنىڭ تۇرمۇش شارائىتىنى پەيدىن-پەي ياخشىلاش ئۈچۈن ھازىر ناھىيە شەھىرى ئىچىدە ئىشچى-خىزمەتچىلەر ياتىقى (بىرقىسمى) سېلىنىۋاتىدۇ. ئىشقا چۈشۈش، ئىشتىن چۈشۈش ۋاقتىدا مەخسۇس ماشىنا قاتنايدۇ.

لوپ ناھىيىلىك دېھقانچىلىق تېخنىكا كېڭەيتىش پونكىتى

ئورنى ناھىيە شەھىرىنىڭ شەرقى جەنۇبىدىكى سامپۇل يولىنىڭ شىمالىي تەرىپىگە جايلاشقان. بۇ پونكىت 1954-يىلى 4-ئايدا قۇرۇلغان، ھازىر 69 نەپەر ئىشچى-خىزمەتچىسى بار. بۇنىڭدىن ئۇيغۇر 55 نەپەر، خەنزۇ 14 نەپەر، 5 بۆلۈمچە تەسىس قىلىنغان. يەركۆلىمى 24 مو، قۇرۇلۇش كۆلىمى 3060 كۋادرات مېتىر، ھەر خىل ئۈسكۈنىلىرى تولۇق، "شەرق شامىلى" ماركىلىق ئاپتوموبىلدىن بىرسى، قول تراكتۇردىن بىرسى بار.

1978-يىلدىن 1983-يىلغىچە دېھقانچىلىق يېڭى تېخنىكىسىدىن 25 تۈرلۈكنى (زىرائەت ئۆستۈرۈش، ئۆسۈملۈك ئاسراش، پىلە ئۈژمىچىلىك ئىشلەپچىقىرىش، تۇپراقنى ياخشىلاش قاتارلىق) كېڭەيتىپ، يۇقىرى دەرىجىلىك ئورۇنلارنىڭ تەقدىرلىشىگە مۇيەسسەر بولدى. دېھقانچىلىق ئىشلەپچىقىرىشنى رىۋاجلاندۇرۇش ئۈچۈن مەلۇم تۆھپە قوشتى.

لوپ ناھىيىلىك ھاۋا رايى پونكىتى

لوپ ناھىيىلىك ھاۋا رايى پونكىتى ناھىيە شەھىرىنىڭ شەرقى جەنۇبىغا، سامپۇل يولىنىڭ شەرقىگە جايلاشقان. يەرلىك خەلقلەر بۇ يەرنى كۆلبېشى دەپ ئاتايدۇ. ئۇنىڭ شەرقىي جەنۇبى ماڭ-يا دۆلەت موداپىئە تاشيولىغا تۇتىشىدۇ. يەركۆلىمى 16 مو، قۇرۇلۇش كۆلىمى 466.5

كۋادرات مېتىر، كۆزىتىش مەيدانىنىڭ كۆلىمى 625 كوۋادىرات مېتىر،

بۇ پونكىت 1959 ـ يىلى قۇرۇلۇپ، 1961 ـ يىلى ئورگانلارنى ئىخچاملاشتۇرۇشتا قىسقارتىلغان. 1966 ـ يىلى ئەسلىگە كەلتۈرۈلگەن ۋە هازىرقى ئورنىدىن يەر ئىگەللەپ قۇرۇلۇش قىلىنغان. هازىر 7 نەپەر ئىشچى ـ خىزمەتچىسى بار. بۇنىڭدىن ئۇيغۇر 5 كىشى، خەنزۇ 2 كىشى، بۇ پونكىت پۈتۈن ناهىيىنىڭ هاۋا رايىنى تەكشۈرۈش، هاۋا رايىنى ئالدىن ئۆلچەش، هاۋا رايى ماتېرىياللىرىنى توپلاش، تەتقىق قىلىش خىزمىتىنى ئۈستىگە ئالغان. هازىرئۆي سىرتىدا شامال ئۆلچەش ئەسۋاپى، چوڭ بوتكا، يەرتېرمومېتىرى، تېرمومېتىر، جىڭ فاچى (يەرتېمپېراتورىسىنىڭ پارغا ئايلىنىشنى ئۆلچەش ئەسۋابى)، كۈن نۇرىنى ئۆلچەش ئەسۋابى بار. ئۆي ئىچىدە ئىشلىتىدىغان جابدۇقلاردىن بارومېتىر، توك ئۇلانغان شامالنىڭ يۆنىلىشى ۋە سۈرئىتىنى ئۆلچىگۈچى ئەسۋاب قاتارلىقلار بار. شامال يۆنىلىشى، شامال سۈرئىتى، هاۋا تېمپېراتورىسى، يەر نەملىكى، يامغۇر مىقدارى، هاۋانىڭ قۇرۇق نەملىكى، قارجۇغلانمىسىنىڭ قېلىنلىقى قاتارلىقلارنى قارارلىق كۆزىتىدۇ. ۋە DS — 3 تىپتىكى يەرتەۋرەشنى بايقاش ئەسۋابىدىن پايدىلىنىپ، ۋىلايەتلىك پەن ـ تېخنىكا كومىتېتىغا ماسلىشىپ يەرتەۋرەش ئەھۋالىنى كۆزىتىدۇ. بۇ پونكىت مەلۇم دائىرە ئىچىدىكى هاۋا رايى ئەھۋالىنىڭ ئۆزگىرىشىنى سىستېمىلىق كۆزىتىش ۋە ئۆلچەش ئېلىپ بېرىپ، جەنۇبىي شىنجاڭنىڭ شەرقىدىكى رايونلارنىڭ هاۋا رايىنى تەھلىل قىلىش ۋە ئىلمىي تەتقىقات يۈرگۈزۈش ئۈچۈن مەلۇم قىممىتى بار ماتېرىياللار بىلەن تەمىن ئەتتى. شۇنىڭ بىلەن بىرگە يەنە يېزا ئىگىلىك ئىشلەپچىقىرىشقا قارىتا رۇشەن ئىقتىسادىي ئۈنۈمى بولدى.

لوپ ناهىيىلىك خەلق مەدەنىيەت يۇرتى

ئورنى ناهىيە شەھىرىدىكى هاڭگىي يولىنىڭ شەرقىي تەرىپىگە جايلاشقان. يەركۆلىمى 14.2 مو، قۇرۇلۇش كۆلىمى 1375.26 كوۋادىرات مېتىر، ئاساسىي بىنا ۋە مەدەنىي كۆڭۈل ئېچىش ئىمارەت ئىككى بۆلۈمگە ئايرىلغان. ئاساسىي بىنا سېمونت قۇرۇلما بولۇپ، ئىچى ئازادە ۋە يورۇق، سىرتقى كۆرۈنۈشى چىرايلىق. بىنانىڭ ئالدى ۋە يان تەرىپىگە گۈللۈك فونتان ياسالغان. كوچىغا قارىتىلغان تەرىپىگە كۆرگەزمە جازىلىرى ۋە گۈللۈك تام ياسالغان. بىنا ئىچىدە ئىككى ئېغىزلىق كۇتۇپخانا بولۇپ، 100 كىشى سىغىدۇ؛ كۆڭۈل ئېچىش ئۆيى، گۈزەل ـ سەنئەت بۇيۇملىرى كۆرگەزمىخانىسى، پېنسىيىگە چىققان ئىشچى خىزمەتچىلەرنىڭ كۆڭۈل ئېچىش ئۆيى بىر ئېغىزدىن بولۇپ، باشقا قوشۇمچە ئۈسكۈنىلىرىمۇ بار. هازىر بار ئىشچى خىزمەتچى 10 نەپەر. بۇنىڭدىن ئۇيغۇر توققۇز نەپەر، خەنزۇ بىر نەپەر.

بۇ مەدەنىيەت يۇرتى 1951 ـ يىلى قۇرۇلغان. 1965 ـ يىلى كېڭەيتىلگەن. 1984 ـ يىلى ئورنىنى يۆتكەپ يېڭىدىن سالغان. مەدەنىيەت يۇرتى ۋە كۇتۇپخانا 2 قىسمى ئايرىم سېلىنغان بولۇپ، يەنىلا مەدەنىيەت يۇرتى دەپ ئاتىلىدۇ. نۆۋەتتە ھەرخىل گېزىت ژورنال (ئۇيغۇرچە، خەنزۇچە)دىن 313 تۈر، 430 نۇسخە بار. بۇنىڭدىن ئۇيغۇرچىسى 16 خىل، 46 نۇسخا، خەنزۇچىسى 23 خىل، 26 نۇسخا، مەدەنىي تەنتەربىيە بۇيۇملىرىدىن كالاڭچۇر، پەي توپ، تىك تاك توپ، ھەرتۈرلۈك شاھمات، دامكا قاتارلىقلار بار. 24 سۇڭلۇق رەڭلىك تېلېۋىزور ئىككى، سۈرەت تارتىش ئاپاراتى،

سۈرەت يۇيۇش ئۇسكۇنىلىرى، سىنئالغۇدىن بىردىن بار.

بۇ مەدەنىيەت يۇرتى ناھىيە شەھىرى ۋە شەھەر ئەتراپى خەلقىنىڭ، كەڭ ئىشچى-خىزمەتچىلەرنىڭ مەدەنىيەت بىلىملىرىنى ئۆگىنىدىغان، پائالىيەت ئېلىپ بارىدىغان ئاساسلىق مەيدانى بولۇپ ھىساپلىنىدۇ. كۈنلىكى مەدەنىيەت يۇرتىغا كېلىپ ھەرخىل مەدەنى پائالىيەتلەرنى ئېلىپ بارىدىغانلار 100 ئادەم قېتىمدىن يۇقىرى.

مەدەنىيەت يۇرتىنىڭ قارمىقىدا 9 يېزىدا 9 مەدەنىيەت پونكىتى قۇرۇلغان. 1-2 گىچە خىزمەتچى خادىملىرى بار. ھەرخىل گېزىت، كىتاپ، ژورناللىرى 250 خىل، 10 مىڭدىن ئارتۇق. مەدەنى پائالىيەت ئېلىپ بېرىش سايمانلىرى كۆپخىل، ھەرقايسى پونكىتلاردا تىلۋىزور بار بولۇپ، دېھقانلارنىڭ مەدەنىيەت تۇرمۇشىنى بېيىتىشقا مەلۇم شارائىت يارىتىپ بېرىلگەن.

لوپ ناھىيىلىك خەلق دوختۇرخانىسى

لوپ ناھىيىلىك خەلق دوختۇرخانىسى ناھىيە شەھىرىنىڭ شەرقى شىمالىدىكى بوشقان يولىنىڭ ئوتتۇرا قىسمىنىڭ شەرق ۋە غەرب ئىككى تەرىپىگە جايلاشقان. شەرق قورۇسى داۋالاش رايونى، غەربى قورۇسى ئىشچى-خىزمەتچىلەرنىڭ ئۆي ئولتۇرۇق رايونى بولۇپ، ئىككى قورۇنىڭ ئومۇمي كۆلىمى 80 مو.

بۇ دوختۇرخانا 1951-يىلى قۇرۇلغان. ئۇ چاغدا لوپ ناھىيىلىك شىپاخانا دەپ ئاتىلاتتى. پەقەت 5 نەپەر خادىمى بولۇپ، كەسپى جەھەتتە ئامبۇلاتورىيەدە داۋالاش بىلەنلا چەكلىنەتتى. 1955-يىلى 15 كارۋاتلىق بىر بالىنىس سالدى. 1958-يىلى لوپ ناھىيىلىك خەلق دوختۇرخانىسى دەپ ئۆزگەرتىلدى.

ھازىر ئومۇمي قۇرۇلۇش كۆلىمى 6 مىڭ كۋادرات مېتىرغا يېتىپ، ھەرقايسى بۆلۈم ئىشخانىلىرى بىر-بىرىگە تۇتۇشۇپ كەتتى. ئورۇنلىشىشى مۇۋاپىق، مەنزىرىسى كۆركەم. ئۆيلىرى ئازادە ھەم يورۇق، ھويلىسىنىڭ تۆت ئەتراپى گۈل چىمەنزارلىق بولۇپ، چوڭ-كىچىك يوللىرى خۇددى تاناپ تارتقاندەك، يول يۈزىگە ماي ياتقۇزۇلغان. يولنىڭ ئىككى تەرىپىدە ئۆستۈرۈلگەن ياپ-يېشىل سۆگەت بويلاملىرى كىشىگە زوق، ھەۋەس بېغىشلايدۇ. ئۇنىڭ ئۈستىگە خادىملار ۋە جاھازلارنىڭ ئۈزلۈكسىز تولۇقلىنىشى تۈپەيلىدىن ھازىر تېخىمۇ مۇكەممەللەشكەن بىر داۋالاش ئورگىنى بولۇپ قالدى.

ھازىر 116 نەپەر ئىشچى-خىزمەتچى بار (بۇنىڭدىن دوختۇر 92 كىشى بولۇپ، پۈتۈن ئىشچى-خىزمەتچى ئومۇمي سانىنىڭ 80 پىرسەنتىنى تەشكىل قىلىدۇ.) خەنزۇ 56 كىشى، ئۇيغۇر 55 كىشى، خۇيزۇ بەش كىشى،

ئامبۇلاتورىيە بۆلۈمى تېۋىپ دوختۇر بۆلۈم، ئاياللار بۆلۈم، بالىلار بۆلۈم، ئىچكى كېسەللەر بۆلۈم، چىش بۆلۈمى، لابىراتورىيە، رىنتىگىن بۆلۈم، فىزىكىلىق داۋالاش بۆلۈملىرىگە ئايرىلغان. بالىنىس-ئىچكى كېسەللىكلەر بۆلۈم، تاشقى كېسەللىكلەر بۆلۈم، بالىلار بۆلۈم، يۇقۇملۇق كېسەللىكلەر بۆلۈم، تۇغۇتقا ياردەم بېرىش بۆلۈمى قاتارلىق ياتقۇزۇپ داۋالاش بۆلۈملىرىگە ئايرىلغان ۋە ئوپېراتسىيەخانا، دورا ئىشلەپچىقىرىش بۆلۈم، تەمىنات بۆلۈم، بالىنىس باشقارمىسى،

مەركىزى دوراخانا، دېزىنفېكسىيە قىلىپ يۇيۇش بۆلۈمى، ئاشخانا، كۇتۇپخانا قاتارلىقلارغا ئايرىلغان. 120 كېسەل كارۋىتى بار.

دائىملىق داۋالاش ئۈسكۈنىلىرىدىن باشقا ئۇنىۋېرسال چىش داۋالاش بوتكىسى، چوڭ ۋە ئوتتۇرا نۇرئۆتكۈزگۈچ ماشىنا بىردىن. يۈرەك ئېلېكترو كاردىئوگرامما ئەسۋابى، B تىپلىق ۋە A تىپلىق ئۇلتۇرا ئاۋاز دولقۇنلۇق دىئاگنوز ئەسۋابى، قىسقا دولقۇنلۇق داۋالاش ئەسۋابى، مىكرودولقۇنلۇق داۋالاش ئەسۋابى، ئوتتۇرا ئاۋاز دولقۇنلۇق داۋالاش ئەسۋابى، ئۇلتۇرا-بىئولت نۇرى ئارقىلىق داۋالاش ئۈسكۈنىلىرى بار.

لابىراتورىيەدە ئادەتتە ئىشلىتىلىدىغان ئەسۋابلاردىن باشقا يەنە ئونمىڭدىن بىرلىك ئانالىز تارازىسى، ئېنىق كۆرسەتكۈچى مىكروسكوپ ئىككى، توك بىلەن توڭلۇتۇش ساندۇقى، تۇراقلىق تېمپېراتۇرا ساندۇقى، قۇرۇتۇش ساندۇقى قاتارلىق ئىلغار جابدۇقلارمۇ بار.

بۇ دوختۇرخانا ناھىيە بويىچە شەھەر يېزىلاردىكى 160 مىڭدىن ئارتۇق خەلقنى داۋالاش خىزمىتىنى ئۈستىگە ئالغان. داۋالاش مۇلازىمەت سۈپىتىنى ئۈزلۈكسىز ئۆستۈرۈپ، ئامبولاتورىيەدە ۋە بالنىستا ياتقۇزۇپ داۋالايدىغان ئادەم قېتىم سانى يىلمۇ-يىل ئاشماقتا. 1979-يىلى ئامبولاتورىيەدە 30 مىڭ ئادەم قېتىم داۋالىنغان. بالنىستا 863 ئادەم قېتىم داۋالىنغان. بولۇپمۇ يېڭى دوختۇرخانا كېڭەيتىپ قۇرۇلغاندىن كېيىن ئامبولاتورىيە ۋە بالنىستا داۋالانغانلارنىڭ سانى تېخىمۇ كۆپەيدى. 1985-يىلى ئامبولاتورىيەدە داۋالانغانلار 40 مىڭ ئادەم قېتىمغا، بالنىستا يېتىپ داۋالانغانلار 2900 ئادەم قېتىمغا يەتتى. ھەمدە كۆپ پونكىتسىيەلىك فىزىكىلىق داۋالاش، تەكشۈرۈشنى زور كۈچ بىلەن تەرەققى قىلدۇردى.

باشقۇرۇش تۈزۈمى كۈچەيتىلىپ، داۋالاش مۇلازىمەت سۈپىتى يۇقىرى كۆتۈرۈلگەنلىكتىن، بۇ دوختۇرخانا ئۇدا ئىككى يىل ۋىلايەت ۋە ناھىيە بويىچە ئىلغار ئورۇن بولۇپ باھالىنىپ، يۇقىرى دەرىجىلىك سەھىيە تارماقلىرىنىڭ ۋىلايەت ۋە ناھىيىنىڭ موكاپاتلىشىغا ئېرىشتى.

لوپ ناھىيىلىك يۇقۇملۇق كېسەللىكلەرنىڭ ئالدىنى ئېلىش، ئانا-بالىلار ساقلىقىنى ساقلاش پونكىتى

لوپ ناھىيىلىك يۇقۇملۇق كېسەللىكلەرنىڭ ئالدىنى ئېلىش، ئانا-بالىلارنىڭ ساقلىقىنى ساقلاش پونكىتى ناھىيە شەھىرىنىڭ شەرقى شىمالىدىكى بوشقان يولىنىڭ شەرقىگە جايلاشقان. يەر كۆلىمى 12 مو، قۇرۇلۇش كۆلىمى 2061 كۋادرات مېتىر.

بۇ پونكىت 1973-يىلى رەسمىي قۇرۇلغان، ھازىر 32 نەپەر ئىشچى — خىزمەتچى بار (بۇنىڭدىن ئىشچى خادىملار 26 نەپەر، باش ۋىراچ بىر نەپەر، ۋىراچ ئۈچ نەپەر، فېلشىر 17 نەپەر، سانىتاركا بەش نەپەر)، ئۇيغۇر 16 كىشى، خەنزۇ 16 كىشى، ئۇلار پۈتۈن ناھىيىنىڭ يەرلىك يۇقۇملۇق كېسەللىكى ۋە تارقىلۇچان كېسەللىكلەردىن مۇداپىئەلىنىش خىزمىتىنى ئۆز ئۈستىگە ئالغان.

بۇ پونكىت ھازىر ئەسلىھە ۋە خادىملارنى ئۈزلۈكسىز تولۇقلاۋاتىدۇ. ئادەتتىكى ئەسلىھەلىرىدىن باشقا يەنە مىكرو ئانالىز تارازىسى، 72 تىپلىق نۇر پارچىلاپ ئۆلچىگۈچ ئەسۋابى، 58 تىپلىق ئېلېكترونلۇق رەڭ سېلىشتۇرۇش ئەسۋابى، كاربون قوش ئوكسىدى ئۆلچىگۈچ

ئەسۋابى، بىر ئۇنىۋېرسال كارۋات، توك بىلەن توكلىتىش ساندۇقى، تۇراقلىق تېمپېراتۇرا ساندۇقى، ئىككى قۇرۇتۇش ساندۇقى، بىر كىسلوتا ئۆلچىگۈچ ئەسۋابى، 10 مىللىمېتىرلىق بىر رېنتىگىن ۋە ئىككى قۇتۇزۇش ماشىنىسى، بىر يۇقۇملۇنۇشتىن قوغدىنىش ماشىنىسى بار.

پونكىت ساقلىقنى ساقلاش، يۇقۇملۇق كېسەللىكلەرنىڭ ئالدىنى ئېلىش گۇرۇپپىسى، يەرلىك كېسەللىكلەر گۇرۇپپىسى، ئومۇملاشتۇرۇپ تەكشۈرۈش گۇرۇپپىسى، ئاياللار ۋە بالىلارنىڭ ساقلىقنى ساقلاش گۇرۇپپىسى، مەمۇرى، ئارقا سەپ تەمىنات گۇرۇپپىسى دېگەنلەرگە بۆلۈنىدۇ.

بۇ پونكىت ھەرخىل تارقىلىشچان كېسەللىكلەر ۋە يەرلىك كېسەللىكلەرنىڭ تېگىنى تېپىش، ئالدىنى ئېلىپ داۋالاش ئارقىلىق روشەن نەتىجىلەرگە ئېرىشتى. ھازىر تېگىنى تېپىش ئارقىلىق ناھىيىمىزدە يەرلىك كېسەللىكلەردىن چوما كېسىلى (1972 - يىلى تارقالغان)، يەرلىك خاراكتېرىدىكى قالقان بېزى، يەرلىك خارەكتېردىكى كرېتىن كېسىلى (قالقان بەزلىرىنىڭ يېتىشمەي قېلىشى سەۋەبىدىن كېلىپ چىقىدىغان تەن ۋە ئەقىل زەئىپلىشىش كېسەللىكى)، فېتور بىلەن زەھەرلىنىش، بىروتسىليوز باكتېرىيەسى كېسەللىكى ۋە قوتۇركېسىلى قاتارلىق كېسەللىكلەر ئاساسەن ئېنىقلىنىپ تېپىلدى ۋە ئېنىقلاش ئاساسىدا ئالدىنى ئېلىش داۋالاش ئېلىپ بېرىلدى. 1976 - يىلدىن بۇيان قوتۇركېسىلى بىلەن ئاغرىغانلاردىن 58 مىڭ 230 كىشى داۋالاپ ساقايتىلدى. ناھىيىمىز يەرلىك قالقان بېزى كېسەللىكى ئېغىر بولغان ناھىيىلەرنىڭ بىرى بولۇپ، كېسەل بولۇش نىسبىتى 58.75 پىرسەنتكە يەتكەن. لۇدىيوم (يوت) مايلىق ئوكۇل بىلەن داۋالاش نەتىجىسىدە 1985 - يىلغىچە 80 مىڭ كىشى داۋالاپ ساقايتىلدى. نوقتىنا تاللاپ تەكشۈرۈش ئارقىلىق كېسەل بولۇش نىسبىتى 30.47 گە چۈشكەنلىكى ئېنىقلاندى. بۇ كېسەلنى يوقۇتۇش ئۈنۈمى گەۋدىلىك. يەرلىك كرېتىن كېسىلىنىڭمۇ تېيەنجىن تىببى شۆيۈەن، ئاپتونوم رايونلۇق تارقىلىشچان كېسەللىكلەرنى تەتقىق قىلىش ئورنىدىكىلەرنىڭ ماسلىشىشى ئارقىسىدا لوپ بازار ۋە يۇرۇڭقاش بازارنى تەكشۈرۈش ئارقىلىق پۈتۈن ناھىيە بويىچە 3 مىڭ كېسەلنىڭ بارلىقى توغرىسىدا ئەقلى يەكۈن چىقىرىلدى. ئاپتونوم رايونلۇق تارقىلىشچان كېسەللىكلەرنى تەتقىق قىلىش ئورنى داۋالاش نەتىجىسىدە خۇشاللىنارلىق ئۈنۈم قازاندى. فتوركېسىلىنىڭ قوزغىلىشى ئۈنۈمىمۇ گەۋدىلىك بولۇپ، ئۇنىڭ ئاساسى سەۋەبى يۇقىرى فتورلۇق سۇنىڭ زىيىنىدىن بولغانلىقىنىمۇ ئېنىقلاپ چىقتى.

لوپ ناھىيىلىك 1 - ئوتتۇرا مەكتەپ

ناھىيە شەھىرىنىڭ شەرقىگە، دول يولىنىڭ جەنۇبىغا جايلاشقان. يەركۆلىمى 45 مو، قورۇلۇش كۆلىمى 5493 كۋادرات مېتىر.

بۇ مەكتەپ 1956 - يىلى قۇرۇلغان چاغدا لوپ ناھىيىلىك ئوتتۇرا مەكتىپى دەپ ئاتالغان. قۇرۇلغان دەسلەپكى مەزگىلدە 6 تولۇقسىز سىنىپ، 300 ئوقۇغۇچى، 18 ئوقۇتقۇچى بار ئىدى. 1965 - يىلغا كەلگەندە تولۇق سىنىپ رەسمى قۇرۇلدى. 1970 - يىلى خەنزۇ ئوتتۇرا مەكتەپ بىلەن بىرلەشتۈرۈۋېتىلىپ، لوپ ناھىيىلىك خوگجۇەن (قىزىللىشىش-موتەخەسسىسلىش) ئوتتۇرا مەك-

تىپى دەپ ئاتالدى. 1972 ـ يىلى ئۇيغۇرمەكتەپ بىلەن خەنزۇ مەكتەپ ئايرىۋېتىلدى. ئۇيغۇر ئوتتۇرا مەكتەپ ناھىيىلىك 1 ـ ئوتتۇرا مەكتەپ دەپ ئاتالدى. مائارىپ ئىشلىرى ئۈزلۈكسىز تەرەققى قىلغانلىقى ئۈچۈن 1981 ـ يىلدا ئوقۇتقۇچىلارنىڭ بىلىم ئاشۇرۇش سىنىپى (مەخسۇس يېزا باشلانغۇچ مەكتەپ ئوقۇتقۇچىلىرىنى نۆۋەت بىلەن تەربىيىلەش سىنىپى) قۇردى. بۇ مەكتەپ ھازىر ناھىيە بويىچە ئەڭ چوڭ تولۇق ئوتتۇرا مەكتەپكە، بىلىم ئاشۇرىدىغان نوقتىلىق مەكتەپكە ئايلاندى. ھازىر 16 تولۇق سىنىپ، تۆت بىلىم ئاشۇرۇش سىنىپى بار. ئوقۇغۇچى 900 نەپەر. ئوقۇتقۇچى خىزمەتچىلىرى 85 نەپەر. بۇنىڭدىن ئوقۇتقۇچى 54 نەپەر. ئۇيغۇر 82 نەپەر، خەنزۇ ئۈچ نەپەر.

يېقىنقى بىرنەچچە يىلدىن بۇيان ئوقۇتۇش ۋە باشقا ئەسلىھەلىرى ئۈزلۈكسىز تولۇقلىنىپ كەلدى. ھازىر ئادەتتىكى جابدۇق ئەسلىھەلىرىدىن باشقا ئوقۇتۇش سايمانلىرى تولۇق. بەزى نازۇك سايمانلىرىمۇ بار. ھازىر فىزىكا، خىمىيە، بوتانىكا، زولوگىيە قاتارلىق 3 تەجرىبەخانا بار. ئوقۇغۇچىلارنىڭ ئۆگۈنىشگە ياخشى شارائىت يارىتىپ بېرىلگەن. ئۇنىدىن باشقا "ئازاتلىق" ماركىلىق بىر ماشىنا، بىر تراكتور. 16 مىللىمېتىرلىق بىر كىنو ئاپاراتى، 20 سوڭلۇق بىر رەڭلىك تېلېۋىزور بار.

بۇ مەكتەپ قۇرۇلغان 30 يىلدىن بۇيان تولۇقسىز ۋە تولۇق سىنىپىنى پۈتتۈرگەن ئوقۇغۇچى 8370 نەپەر، بۇنىڭدىن نۆۋەت بىلەن ھەرخىل ئالىي مەكتەپلەرگە ئەۋەتىپ بېرىلگەن ئوقۇغۇچى 745 نەپەر، ھەرخىل ئوتتۇرا تېخنىكوم مەكتەپلىرىگە ئەۋەتىپ بېرىلگەن ئوقۇغۇچى 2321 نەپەر. دۆلەتنىڭ ھەردەرىجىلىك ئورۇنلىرىغا چىقىرىپ بېرىلگەن ۋە يېزا ئاساسى قاتلام كادىرلىقىغا چىقىرىپ بېرىلگەنلىرى 1206 نەپەر. تېخنىكا مەكتەپلىرىگە ئەۋەتىپ بېرىلگەنلىرى 710 نەپەر، دۆلەتكە كىرەكلىك ئادەم يېتىشتۈرۈپ بېرىش جەھەتتە مەلۇم تۆھپە قوشتى.

ئۇندىن باشقا دول يېزىسىنىڭ كۆتەمە كەنتىدە بۇ مەكتەپنىڭ بىر دېھقانچىلىق مەيدانى بولۇپ، 95 مو يېرى بار. بۇ مەيدان پۈتۈن مەكتەپنىڭ ئىشچى ـ خىزمەتچىلىرىنىڭ كۆكتات ـ سەي، گۆش، يېمەك ـ ئىچمەكلىرىنى ھەل قىلىشتا مەلوم رول ئوينىماقتا.

لوپ ناھىيىلىك 2 ـ ئوتتۇرا مەكتەپ

لوپ ناھىيىلىك 2 ـ ئوتتۇرا مەكتەپ ـ خەنزۇ ئوتتۇرا مەكتەپ دەپمو ئاتىلىدۇ. ئورنى ناھىيە شەھىرىنىڭ شەرقى جەنۇبىدىكى مەدەنىيەت يولىنىڭ غەربى تەرىپىدە بولۇپ، غەربى سامپۇل يولى بىلەن چېگرىلىنىدۇ. شىمالى 2 ـ باشلانغۇچ مەكتەپ بىلەن قوشنا، يەركۆلىمى 23 مو، قۇرۇلۇش كۆلىمى 883.47 كۋادرات مېتىر، ئوقۇتقۇچىلار ئائىلە قورۇسىنىڭ يەركۆلىمى 9.8 مو، ئۆي قۇرۇلۇش كۆلىمى 505.2 كۋادرات مېتىر، جەمئى قۇرۇلۇش كۆلىمى 1388.67 كۋادرات مېتىر.

بۇ مەكتەپ 1978 ـ يىلى 8 ـ ئايدا قۇرۇلغان. ئەسلىدە ناھىيىلىك 2 ـ باشلانغۇچ مەكتەپ (خەنزۇ باشلانغۇچ مەكتەپ) ئىدى، 1967 ـ يىلى تولۇقسىز سىنىپ كۆپەيتىپ قۇرۇلغان. 1971 ـ يىلى ناھىيىلىك 1 ـ ئوتتۇرا مەكتەپ (ئۇيغۇر ئوتتۇرا مەكتەپ) بىلەن بىرلەشتۈرۈۋېتىلىپ،

خوڭجۇەن① مەكتىپى دەپ ئاتالغان. 1974 ـ يىلى تولۇق ئوتتۇرا سىنىپ قۇرۇلغان. 1977 ـ يىلى مەمۇرى مەھكىمىنىڭ تەستىقى بىلەن خەنزۇ باشلانغۇچ مەكتەپتىن ئايرىلىپ چىقىپ ئوتتۇرا مەكتەپ بولۇپ قۇرۇلغان. ھەمدە لوپ ناھىيىلىك 2 ـ ئوتتۇرا مەكتەپ دەپ نام بېرىلگەن. ھازىر 42 نەپەر ئوقۇتقۇچى ـ خىزمەتچىلىرى، 250 نەپەر ئوقۇغۇچىسى بار. 6 تولۇقسىز ئوتتۇرا سىنىپى، بىر تولۇق ئوتتۇرا سىنىپ تەسىس قىلىنغان.

لوپ ناھىيىلىك كىنو ـ تىياتىرخانا

ئورنى ناھىيە شەھىرى ئىچىدىكى مەدەنىيەت يولىنىڭ غەربى تەرىپىدە بولۇپ، ناھىيىلىك ھۆكۈمەت بىناسى بىلەن قارشىپ تۇرۇدۇ. 1972 ـ يىلى ئىش باشلىنىپ، 1974 ـ يىلى 4 ـ ئايدا پۈتكەن.

كىنو ـ تىياتىرخانىنىڭ ئومۇمىي يەركۆلىمى 6 مو، قۇرۇلۇش كۆلىمى 1600 كۋادرات مېتىر، چوڭ زال، كىچىك مەجلىسخانا ۋە ئىككى تەرىپىدىكى دەم ئېلىش ئۆيىدىن ئىبارەت 3 قىسىمغا بۆلىنىدۇ. چوڭ زالدا 1052 كىشىلىك ئورۇندۇق بار. سەھنە كۆلىمى 360 كۋادرات مېتىر، مۇزىكىچىلار ئورنى ۋە سەھنە ئاستى ئۆيى بار. كىچىك مەجلىسخانىغا 600 كىشى سىغىدۇ. بۇ كىنو ـ تىياتىرخانا ناھىيىلىك سەنئەت ئۆمىكىنىڭ ئويۇن قويۇش مەيدانى بولۇپ، ناھىيە دەرىجىلىك چوڭ يىغىنلارمو بۇ يەردە ئېچىلىدۇ. ناھىيىلىك مەدەنىيەت تەنتەربىيە ئىدارىسى باشقۇرىدۇ.

لوپ ناھىيىلىك تەمىنات سودا بىرلەشمە كوپىراتىپى

بىرلەشمە سودا خاراكتىرىدىكى ئىقتىسادى ھەمكارلىقنى ئاساس قىلغان بىر پۈتۈن گەۋدە ئورۇن، بۇ ئورۇن دول يولىنىڭ شىمال تەرىپىگە جايلاشقان بولۇپ، ئۆزىگە قاراشلىق ئورۇنلار ۋە ئۆزىنىڭ كەسپى ماھىيىتى مۇناسىۋىتى بىلەن شۇنداق نام بېرىلگەن. بۇ ئورۇن 1952 ـ يىلى دۆلەتتىن مەبلەغ سېلىش ۋە ئەزالار پاي قوشۇش ئارقىلىق قۇرۇلغان. يەنى يەر ئىسلاھاتىدىن كېيىنكى يېزا ئىگىلىكىدە سوتسىيالىستىك ئۆزگەرتىشتىن كېيىنكى ئۈچ چوڭ ھەمكارلىق ھەركىتىنىڭ نەتىجىلىرىدىن بىرى ھېساپلىنىدۇ. ئۇز ۋاقتىدا لوپ ناھىيە تەمىنلەش ھەمكارلىق كوپىراتىپى دەپ نام بېرىلىپ، كىشىلەر ھەمكارلىق كوپىراتىپى دەپ ئاتاپ كەلگەن. 1984 ـ يىلى 9 ـ ئايدا لوپ ناھىيە بىرلەشمە سودا كوپىراتىپى دىگەن ھەمكارلىق سودا سېستىمىسىدىن ئىبارەت ئەسلى قىياپىتى ئەسلىگە كەلتۈرۈلدى.

بىرلەشمە كوپىراتىپنىڭ يەركۆلىمى 6 مىڭ كۋادرات مېتىر، قۇرۇلۇش كۆلىمى 700 كۋادرات مېتىر. تېۋەندە ئۆزىگە قارايدىغان ئۈچ شىركەت، بىر كارخانا (پاختا كەندىر شىركىتى، ئىشلەپچىقىرىش ۋاستىلىرى شىركىتى، يەرلىك مەھسۇلاتلار شىركىتى ۋە گىلەم كارخانىسى) بار. ئاساسەن ئاساسى قاتلاملاردىكى 8 بىرلەشمە كوپىراتىپنى باشقۇرىدۇ. پۈتۈن سېستىمىدا بويىچە ئىشچى ـ خىزمەتچى 675 نەپەر، (ۋاكالىتەنچىلەر ۋە ئىشلەپچىقارغان مەھسۇلاتلىرىنى ھېساپلاپ ھەق بېرىدىغان ئىشچىلارنىمۇ ئۆز ئىچىگە ئالىدۇ) بۇنىڭ ئىچىدە خەنزۇ ئىشچى ـ خىزمەتچىلەر 45

① ئىزاھات خوڭجۇەن ـ خەنزۇچە سۆز بولۇپ، ئۇيغۇرچە قىزدۇرۇش ـ موتەخەسسىلىشىش دىگەن مەنىدە.

نەپەر، ئۇيغۇر ئىشچى ــ خىزمەتچىلەر 630 نەپەر. بۇ سودا تورلىرى ناھىيىمىزدىكى ھەرمىللەت يېزا ئاھالىسىنى ئىشلەپچىقىرىش ۋاستىلىرى بىلەن تەمىنلەش ۋە يېزا تاۋارلىرىنى سېتىۋېلىش، شۇنداقلا ھەرمىللەت خەلقىنى تۇرمۇش بۇيۇملىرى بىلەن تەمىنلەشتىن ئىبارەت زور ۋەزىپىنى ئۈستىگە ئالغان.

بۇ بىرلەشمە كوپېراتىپ تەشكىلى جەھەتتىكى ئاممىۋىلىق، باشقۇرۇش جەھەتتىكى دېموكراتىيە، تىجارەتتىكى جانلىقلىقتىن ئىبارەت ئالاھىدىلىككە ئىگە بولۇپ، شەھەر بىلەن يېزا ئوتتۇرىسىدىكى ئىگىلىكنى تۇتاشتۇرۇش، تاۋار ئىشلەپچىقىرىشنى ئىلگىرى سۈرۈش ۋە شەھەر يېزا بازارلىرىنى گۈللەندۈرۈشنى ئۈستىگە ئالغان. دۆلەت ۋەزىپىسىدىكى تاۋارلارنى بازارلاردا سېتىش، دېھقانلار ئىشلەپچىقارغان مەھسۇلاتلارنى سېتىۋېلىش قاتارلىق فونكىتسىيەلىك مەسئۇلىيەتىنى ئۈستىگە ئالغان.

1984 ـ يىلى كۆرسەتكۈچىنى ئورۇنلىشى ئەڭ يۇقىرى بولۇپ، سېتىۋېلىش ئومۇمى سوممىسى 18 مىليون 409 مىڭ يۈەن، سېتىش ئومۇمى سوممىسى 17 مىليون 284 مىڭ يۈەن. ساپ پايدا 634 مىڭ يۈەن بولغان. 1981 ـ يىلدىن بۇيان ئۇدا 4 يىل ۋىلايەتتىكى تەمىنلەش سېتىمىسى بويىچە ۋە ناھىيىدە ئىلغار ئورۇن بولۇپ باھالانغان.

جۇڭگو كوممۇنىستىك پارتىيىسى لوپ ناھىيىلىك كومىتېتى

ناھىيە شەھىرىدىكى خوتەن يولىنىڭ جەنۇبىغا جايلاشقان بولۇپ، 1950 ـ يىلى 3 ـ ئايدا قۇرۇلغان. ئومۇمى يەركۆلىمى 46 مىڭ 620 كۋادرات مېتىر، قۇرۇلۇش كۆلىمى 5866 كۋادرات مېتىر، ئىشچى ـ خىزمەتچىسى 67 نەپەر. بۇنىڭ ئىچىدە خەنزۇ ئىشچى ـ خىزمەتچى 37 نەپەر. مىللى ئىشچى ـ خىزمەتچى 30 نەپەر، بۇ ئورۇندا پارتكوم ئىشخانىسى، ئارخىپخانا، يېزا خىزمەت بۆلۈم، تەشكىلات بۆلۈم، تەشۋىقات بۆلۈم، ئىنتىزام تەكشۈرۈش كومىتېتى، بىرلىكسەپ بۆلۈم، باش ئىشچىلار ئۇيۇشمىسى، ئاياللار بىرلەشمىسى، ئىتتىپاق كومىتېتى، سىياسى قانۇن كومىتېتى قاتارلىق ئورۇنلار تەسىس قىلىنغان. «بېيجىڭ» ماركىلىق 2 كىچىك ماشىنا، «شەرق شامىلى» ماركىلىق بىر يۈك ماشىنىسى بار. بۇ ئورگان لوپ ناھىيىلىك پارتىيە تەشكىلاتىنىڭ ئەڭ يۇقىرى ئورگىنى ھېسابلىنىدۇ.

لوپ ناھىيىلىك خەلق ۋەكىللەر قۇرۇلتىيى دائىمى كومىتېتى

ئورنى لوپ بازىرى مەدەنىيەت يولىنىڭ شەرقىگە جايلاشقان. ئومۇمى يەركۆلىمى 280 كۋادرات مېتىر، قۇرۇلۇش كۆلىمى 208 كۋادرات مېتىر، ئىشچى خىزمەتچىلىرى 11، بۇنىڭ ئىچىدە خەنزۇ ئىشچى ـ خىزمەتچىلىرى 4 نەپەر، مىللى ئىشچى ـ خىزمەتچىلىرى 7 نەپەر. بۇ ئورۇندا ئىشخانا، «بېيجىڭ» ماركىلىق بىر كىچىك ماشىنا بار. بۇ ـ لوپ ناھىيىسىدىكى دۆلەت ھوقۇقلۇق ئورگىنى ھېسابلىنىدو.

لوپ ناھىيىلىك خەلق ھۆكۈمىتى

ئورنى لوپ بازىرى مەدەنىيەت يولىنىڭ شەرقىگە جايلاشقان. ئومۇمى يەركۆلىمى 27 مىڭ 429 كۋادرات مېتىر، قۇرۇلۇش كۆلىمى 6018 كۋادرات مېتىر، 169 نەپەر ئىشچى ـ خىزمەتچى

بار. بۇنىڭدىن خەنزۇ 86 نەپەر، ئۇيغۇر 83 نەپەر، ئاستىدا ئىشخانا، پىلان كومىتېت، پەن-تېخنىكا كومىتېتى، مۇپەتتىش، ئەمگەك كادىرلار ئىدارىسى، يېزا ئىگىلىك، چارۋىچىلىق، ئورمانچىلىق، مەدەنىيەت تەنتەربىيە، مائارىپ، مالىيە، ئىقتىسادى كومىتېت، يېزا بازار كارخانىلىرىنى باشقۇرۇش ئىدارىسى، ئەدلىيە ئىدارىسى، خەلق ئىشلار، سەھىيە قاتارلىق ئىدارىلار بار. 5 پىكاپ ۋە ھەرخىل ماشىنىلاردىن 14 ى بار.

بۇ ئورۇن لوپ ناھىيىسىدىكى مەمۇرى رەھبەرلىك ئورگىنىدۇر. لوپ ناھىيىلىك خەلق ھۆكۈمىتى 1950-يىلى 4-ئايدا قۇرۇلغان. 1955-يىلى لوپ ناھىيىلىك خەلق كومىتېتىغا ئۆزگەرتىلگەن. 1969-يىلى «مەدەنىيەت ئىنقىلابى»دا لوپ ناھىيىلىك ئىنقىلابى كومىتېتقا ئۆزگەرتىلگەن. 1981-يىلى ناھىيىلىك خەلق ھۆكۈمىتى دەپ ئۆزگەرتىلگەن.

جۇڭگو خەلق سىياسى مەسلىھەت كېڭەشى لوپ ناھىيىلىك كومىتېتى

بۇ ئورۇن لوپ ناھىيە بازىرى مەدەنىيەت يولىنىڭ شەرقىگە جايلاشقان. 1954-يىلى قۇرۇلغان. ھازىر 8 نەپەر ئىشچى-خىزمەتچى بار. ئۇنىڭ قارمىقىدا ئىشخانا تەسىس قىلىنغان. بىر پىكاپ بار. ئۇ-ناھىيىنىڭ سىياسى كېڭەش ئورنىدۇر.

لوپ ناھىيىلىك شەھەر 1-باشلانغۇچ مەكتەپ

ئورنى لوپ بازىرىدىكى لوپ-خوتەن ئوق يولىنىڭ شىمالىغا جايلاشقان. ئومۇمى كۆلىمى 30 مو، قۇرۇلۇش كۆلىمى 3500 كۋادرات مېتىر، بۇ مەكتەپ 1912-يىلى قۇرۇلغان. ئازاتلىقنىڭ دەسلەپكى مەزگىللىرىدە 10 سىنىپ (بۇنىڭ بىرى خەنزۇ سىنىپ) بار ئىدى. 1968-يىلى "خوڭگۈيبىڭ①" باشلانغۇچ مەكتىپى دەپ ئاتالغان. 1979-يىلى لوپ ناھىيە شەھەر 1-باشلانغۇچ مەكتەپ دەپ ئۆزگەرتكەن. ھازىر 47 نەپەر ئوقۇتقۇچى، 800 نەپەر ئوقۇغۇچى، 13 سىنىپ بولۇپ ناھىيە شەھىرى ئىچىدىكى مىللى ئۆسمۈرلەرنىڭ 6 يىللىق تۈزۈمدىكى مەكتىپى ھىساپلىنىدۇ.

لوپ ناھىيىلىك شەھەر 2-باشلانغۇچ مەكتەپ

ئورنى لوپ بازىرى مەدەنىيەت يولىنىڭ غەربىگە جايلاشقان. ئومۇمى كۆلىمى 6 مو، قۇرۇلۇش كۆلىمى 1784 كۋادرات مېتىر، بۇ مەكتەپ 1962-يىلى قۇرۇلغان بولۇپ، ناھىيە شەھىرى ئىچىدىكى خەنزۇ ئۆسمۈرلەر ئۈچۈن ئېچىلغان. شۇ چاغدا خەنزۇ باشلانغۇچ مەكتەپ دەپ ئاتالغان. 1964-يىلغا كەلگەندە تولۇقسىز ئوتتۇرا سىنىپ تەسىس قىلىنغان. مەدەنىيەت ئىنقىلابى مەزگىلىدە خوڭجۈەن مەكتەپ دەپ ئاتالغان. 1972-يىلى تولۇقسىز ئوتتۇرا سىنىپ ئايرىلىپ چىققاندىن كېيىن باشلانغۇچ مەكتەپ بولۇپ ئۆزگەرتىلگەن. 1979-يىلى لوپ ناھىيە 2-باشلانغۇچ مەكتەپ دەپ ئۆزگەرتىلگەن. ھازىر 27 نەپەر ئوقۇتقۇچى، 300 نەپەر ئوقۇغۇچى، 10 سىنىپ بولۇپ 6 يىللىق تۈزۈمدىكى باشلانغۇچ مەكتەپ ھىساپلىنىدۇ.

---

① «خوڭگۈيبىڭ» «مەدەنىيەت ئىنقىلابى»دا قوللىنىلغان خەنزۇچە ئاتالغۇ بولۇپ، «قىزىل قوغدىغۇچى ئەسكەر» دېگەن مەنىدە.

لوپ ناھىيىلىك شەھەر 3 ـ باشلانغۇچ مەكتەپ

ئورنى ناھىيە بازىرىنىڭ شىمالىدىكى ھاڭگىي يولىنىڭ شەرقىگە جايلاشقان. 1983 ـ يىلى قۇرۇلغان. ئومۇمى كۆلىمى 15 مو، قۇرۇلۇش كۆلىمى 500 كۋادرات مېتىر، ھازىر 23 ئىشچى خىزمەتچى، 6 سىنىپ، 211 ئوقۇغۇچى بولۇپ، 6 يىللىق تولۇقسىز باشلانغۇچ مەكتەپ ھېساپلىنىدۇ.

لوپ ناھىيىلىك سەنئەت ئۆمىكى

ئورنى لوپ بازىرىدىكى مەدەنىيەت يولىنىڭ غەربىگە جايلاشقان. ئومۇمى كۆلىمى 5.6 مو، قۇرۇلۇش كۆلىمى 412 كۋادرات مېتىر، ھازىر 22 ئىشچى-خىزمەتچى، "ئازاتلىق" ماركىلىق 1 ماشىنا ۋە سەھنە ئۈسكۈنىلىرى بار، بۇ ئۆمەك 1959 ـ يىلى قۇرۇلغان. 1960 ـ يىلى تارقىتىۋېتىلگەن. 1962 ـ يىلى قايتا ئەسلىگە كەلتۈرۈلگەن. 1968 ـ يىلى يەنە تارقىتىۋېتىلگەن. 1979 ـ يىلى يەنە ئەسلىگە كەلتۈرۈلگەن. 1985 ـ يىلى 1200 مەيدان ئويۇن قويۇپ 27 مىڭ يۈەن كىرىم قىلغان.

لوپ ناھىيىلىك شىنخۇا كىتاپخانىسى

ئورنى ناھىيە بازىرىنىڭ شەرقىدىكى دول يولىنىڭ شىمالىغا جايلاشقان. 1957 ـ يىلى قۇرۇلغان. "شىنخۇاكىتاپخانىسى" مەملىكەت بويىچە بىر تۇتاش ئاتالغۇ، ئۇنىڭ ئومۇمى يەركۆلىمى 5 مو، قۇرۇلۇش كۆلىمى 1322 كۋادرات مېتىر، ھازىر 6 نەپەر ئىشچى-خىزمەتچىسى بار. بۇنىڭ ئىچىدە خەنزۇ 2 نەپەر، ئۇيغۇر 4 نەپەر. ئۇنىڭ قارمىقىدا بىردوكان بولۇپ، ئۇيغۇرچە، خەنزۇچە كىتاپ، ژورناللار سېتىلىدۇ. 1984 ـ يىلى كىتاپ ساتقان ئومۇمىي سوممىسى 850 مىڭ يۈەنگە يەتكەن.

لوپ ناھىيىلىك پارتكوم پارتىيە مەكتىپى

ئورنى لوپ بازىرى مەدەنىيەت يولىنىڭ جەنۇبىغا جايلاشقان. 1959 ـ يىلى قۇرۇلغان. بۇ ئورۇنغا ئۆزگەسچە مۇناسىۋەتتى بىلەن پارتىيە مەكتەپ دەپ نام بېرىلگەن. ئومۇمى يەركۆلىمى 22.5 مو، قۇرۇلۇش كۆلىمى 87 كۋادرات مېتىر، ھازىر 9 نەپەر ئىشچى-خىزمەتچى بولۇپ، بۇنىڭ ئىچىدە خەنزۇ 1 نەپەر، ئۇيغۇر 8 نەپەر. بۇ مەكتەپنىڭ ئاساسلىق ۋەزىپىسى پارتىيىنىڭ ھەر دەرىجىلىك ئاساسى قاتلام كادىرلىرىنى تەربىيىلەشتىن ئىبارەت.

لوپ ناھىيىلىك باللار يەسلىسى

ئورنى ناھىيە بازىرى مەدەنىيەت يولىنىڭ شەرقىگە جايلاشقان. ئومۇمى يەركۆلىمى 5 مو، قۇرۇلۇش كۆلىمى 1000 كۋادرات مېتىر. ھازىر 12 نەپەر ئوقۇتقۇچى ئىشچى-خىزمەتچى بولۇپ، بۇنىڭ ئىچىدە خەنزۇ 11 نەپەر، ئاساسەن چوڭ، ئوتتۇرا ۋە كىچىك ياشتىكى باللار-سىنىپى دەپ 3 سىنىپقا ئايرىلغان. ھازىر 80 بالا بار. بۇ ئورۇن 1965 ـ يىلى قۇرۇلغان. ناھىيىلىك مائارىپ ئىدارىسىگە قارايدۇ. بۇ ئورۇن ئاساسەن ئوقۇش يېشىغا توشمىغان باللارنى تەربىيىلەشنى ئۈستىگە ئالغان.

لوپ ناھىيىلىك رادىئو ئۇزېلى

ئورنى ناھىيە بازىرىدىكى يېڭىبازار يولىنىڭ شەرقىگە جايلاشقان. 1960-يىلى 10-ئايدا قۇرۇلغان. خىزمەت خاراكتېرىگە ئاساسەن شۇنداق نام بېرىلگەن. ئومۇمىي يەر كۆلىمى 12 مىڭ 700 كۋادرات مېتىر، قۇرۇلۇش كۆلىمى 1150 كۋادرات مېتىر، ھازىر 16 نەپەر ئىشچى-خىزمەتچى بولۇپ، بۇنىڭ ئىچىدە ئۇيغۇرلار 8 نەپەر، خەنزۇلار 8 نەپەر، 9 يېزىدىكى رادىيو پونكىتلىرى ۋە بۇ پونكىتلاردىكى 25 ئىشچى-خىزمەتچى مۇشۇ ئورۇنغا قارايدۇ. بۇ ئورۇننىڭ كەسپىي دائىرىسى پۈتۈن ناھىيىنى سىملىق رادىئو بىلەن تەمىنلەشتىن ئىبارەت. ئاساسىي قاتلاملاردىمۇ 1965-يىلدىن باشلاپ رادىيو پونكىتلىرى قۇرۇلۇشقا باشلىغان. 1973-يىلغىچە قۇرۇلۇپ رەسمىي ئىشقا چۈشكەن.

لوپ ناھىيىلىك سەھىيە ئىدارىسى

ئورنى لوپ ناھىيە بازىرى بوشقان يولىنىڭ غەرب تەرىپىگە جايلاشقان. يەر كۆلىمى 660 كۋادرات مېتىر، قۇرۇلۇش كۆلىمى 660 كۋادرات مېتىر، ھازىر 6 نەپەر ئىشچى-خىزمەتچىسى بار. ئۇ ناھىيىلىك خەلق ھۆكۈمىتىنىڭ بىر پونكىتسىيىلىك ئورگىنى. 1953-يىلى قۇرۇلغان. ئۇ مەزگىلدە ناھىيىلىك ھۆكۈمەت قارمىقىدىكى ساقلىقنى ساقلاش گۇرۇپپىسى دەپ ئاتالغان. 1956-يىلغا كەلگەندە ناھىيىلىك مەدەنىي مائارىپ بۆلۈمى بىلەن بىرلەشتۈرۈلۈپ، مەدەنىي مائارىپ سەھىيە بۆلۈم دەپ ئاتالغان. 1965-يىلى مۇستەقىل بۆلۈم قىلىپ قۇرۇلغان. 1968-يىلغا كەلگەندە لوپ ناھىيىلىك ئىنقىلابىي كومىتېت مەدەنىي مائارىپ سەھىيە گۇرۇپپىسى دەپ ئاتالغان. 1974-يىلى ئايرىلىپ چىقىپ، ناھىيىلىك ئىنقىلابىي كومىتېت سەھىيە بۆلۈم تەسىس قىلىنغان. 1975-يىلى ناھىيىلىك ئىنقىلابىي كومىتېت سەھىيە ئىدارىسى دەپ ئۆزگەرتىپ قۇرۇلغان.

لوپ ناھىيىلىك ئورمانچىلىق ئىدارىسى

ئورنى ناھىيە بازىرىدىكى سامپۇل يولىنىڭ غەربىگە جايلاشقان. 1983-يىلى قۇرۇلغان. ئومۇمىي كۆلىمى 16 مو، قۇرۇلۇش كۆلىمى 1878 كۋادرات مېتىر، ناھىيىلىك خەلق ھۆكۈمىتىنىڭ مەخسۇس ئورمانچىلىق ئىشلەپچىقىرىشىنى باشقۇرىدىغان بىر پونكىتسىيىلىك ئورگىنى. ئۇنىڭ قارمىقىدا ئورمانچىلىق پونكىتى، ياغاچ ماتېرىياللىرى شىركىتى تەسىس قىلىنغان. بىرلىكتە ئىش بېجىرىدۇ. ھازىر 22 نەپەر ئىشچى-خىزمەتچىسى بولۇپ، بۇنىڭدىن خەنزۇ 11 نەپەر، ئۇيغۇر 11 نەپەر. ھەر قايسى يېزىلاردىكى ئورمان پونكىتى بۇ ئورۇنغا قارايدۇ. ئۇندىن باشقا چۆلدە 11 ئورۇندا تەبىئىي ئورمانلارنى تەكشۈرۈش، قوغداش پونكىتى ۋە 76 نەپەر ئىشچى-خىزمەتچىسى بار.

لوپ ناھىيىلىك يېزا ئىگىلىكىنى ماشىنىلاشتۇرۇش ئىدارىسى

ئورنى ناھىيە بازىرىدىكى ھاڭگىي يولىنىڭ شەرقىگە جايلاشقان. ئومۇمىي يەر كۆلىمى 237 كۋادرات مېتىر، قۇرۇلۇش كۆلىمى 148 كۋادرات مېتىر، ئىشچى-خىزمەتچىسى 6 نەپەر. بۇنىڭدىن خەنزۇ 3 نەپەر، ئۇيغۇر 3 نەپەر. يېزا ئىگىلىك ماشىنىلىرىنى تەمىنلەش پونكىتى، يېزا ئىگىلىك ماشىنىلىرىنى رېمونت قىلىپ ياساش زاۋۇتى، يېزا ئىگىلىك ماشىنىلىرى تەتقىقات پونكىتى، يېزا ئىگىلىك ماشىنىلىرى خادىملىرىنى تەربىيىلەش كورسى ۋە 9 يېزىدىكى ماشىنا باشقۇرۇش

پونكىتى قاتارلىق ئورۇنلارمۇ بۇ ئىدارىگە قارايدۇ. بۇ ئورۇن يېزا ئىگىلىكىنى ماشىنىلاشتۇرۇش تېخنىكىسىنى باشقۇرۇش، ئومۇملاشتۇرۇش، يېزا ئىگىلىك ماشىنىلىرىنى باشقۇرىدىغان خادىملارنى تەربىيىلەش ۋە يېزا ئىگىلىك ماشىنىلىرىنى رېمونت قىلىش قاتارلىق ۋەزىپىلەرنى ئۈستىگە ئالغان. 1972-يىلى قۇرۇلغان. كەسپى خاراكتېرىگە ۋە مۇناسىۋىتىگە ئاساسەن يېزا ئىگىلىكىنى ماشىنىلاشتۇرۇش ئىدارىسى دەپ ئاتالغان.

لوپ ناھىيىلىك خەلق ھۆكۈمەت مېھمانخانىسى

ئورنى ناھىيە بازىرىدىكى خوتەن يولىنىڭ شىمالىغا جايلاشقان. ئومۇمى يەركۆلىمى 22 مىڭ 500 كۋادرات مېتىر، قۇرۇلۇش كۆلىمى 1400 كۋادرات مېتىر، ھازىر 12 نەپەر ئىشچى خىزمەتچىسى بار. بۇنىڭ ئىچىدە خەنزۇ 6 نەپەر، ئۇيغۇر 6 نەپەر، 1979-يىلى قۇرۇلغان. خىزمەت خاراكتېرىگە ئاساسەن شۇنداق نام بېرىلگەن.

لوپ ناھىيىلىك باج ئىشلىرى ئىدارىسى

ئورنى ناھىيە بازىرىدىكى دول يولىنىڭ شىمالىغا جايلاشقان. ئومۇمى يەركۆلىمى 9 مو، قۇرۇلۇش كۆلىمى 1444 كۋادرات مېتىر، ھەر قايسى يېزا بازارلاردىكى باج ئىشلار پونكىتى موشۇ ئورۇنغا قارايدۇ. ھازىر 70 نەپەر ئىشچى-خىزمەتچىسى بولۇپ، بۇنىڭ ئىچىدە ئۇيغۇر 56 نەپەر، خەنزۇ 14 نەپەر. ناھىيە بويىچە باج ئىشلىرىنى باش قۇرغۇچى ئورگان. 1937-يىلى قۇرۇلغان. 1943-يىلدىن 1944-يىلغىچە باج يىغىش پونكىتى دەپ ئاتالغان. 1949-يىلى لوپ ناھىيىلىك باج ئىشلار بۆلۈمى دەپ ئاتالغان. 1950-يىلى ناھىيىلىك باج ئىشلار ئىدارىسى دەپ ئاتالغان. 1959-يىلى مالىيە بۆلۈمى بىلەن بىرلەشتۈرۈلۈپ، ناھىيىلىك مالىيە بۆلۈمى دەپ ئاتالغان. 1962-يىلى ناھىيىلىك باج ئىشلار ئىدارىسى دەپ ئايرىم تەسىس قىلىنغان. 1970-يىلى ناھىيىلىك خەلق بانكىسى بىلەن بىرلەشتۈرۈلۈپ، مالىيە ئىدارىسى دەپ ئاتالغان. 1973-يىلى يەنە ئايرىلىپ چىقىپ مۇستەقىل ھالدا باج ئىشلار ئىدارىسى قىلىپ تەسىس قىلىنغان.

لوپ ناھىيىلىك سودا سانائەتنى مەمۇرىي باشقۇرۇش ئىدارىسى

ئورنى ناھىيە بازىرىدىكى ھاڭگىي يولىنىڭ شەرقىگە جايلاشقان. ئومۇمى يەركۆلىمى 75 مو، قۇرۇلۇش كۆلىمى 1140 كۋادرات مېتىر، بازار ئەسلىھەلىرى قۇرۇلۇش كۆلىمى 2833 كۋادرات مېتىر، ھازىر 51 نەپەر ئىشچى-خىزمەتچىسى بار. بۇنىڭدىن ئۇيغۇرلار 34 نەپەر، خەنزۇ 17 نەپەر. ئۇنىڭ قارمىقىدا بازار باشقۇرۇش، سودا سانائەتنى مەمۇرىي باشقۇرۇش، ئۆلچەم باشقۇرۇش قاتارلىق بۆلۈملەر بار. ھەر قايسى يېزىلاردا سودا سانائەت مەمۇرىي باشقۇرۇش پونكىتلىرى تەسىس قىلىنغان.

سودا سانائەتنى مەمۇرىي باشقۇرۇش ئىدارىسىنىڭ ئەسلى نامى بازار باشقۇرۇش كومىتېتى بولۇپ، ئازاتلىقتىن ئىلگىرى سودا سانائەت باشقۇرۇش كومىتېتى دەپمۇ ئاتالغان. 1950-يىلى سودا سانائەتنى باشقۇرۇش بۆلۈمى دەپ ئاتالغان. 1963-يىلى بازار باشقۇرۇش كومىتېتى دەپ ئۆزگەرتىپ قۇرۇلغان ھەمدە پىلان كومىتېتىنىڭ باشقۇرۇشىدا بولغان. 1978-يىلى سودا سانا-

ئەتنى مەمۇرىي باشقۇرۇش ئىدارىسى قىلىپ قۇرۇپ چىققان. ھازىر ناھىيە بويىچە سودا سانائەت كارخانىلىرىنى باشقۇرۇش ئورگىنىدۇر.

لوپ ناھىيەلىك خەلق بانكىسى

ئورنى ناھىيە بازىرىدىكى دول يولىنىڭ باشلىنىش ئېغىزىغا جايلاشقان، كۆلىمى 10 مو، قۇرۇلۇش كۆلىمى 2950 كۋادرات مېتىر بولۇپ، پۈتۈن ناھىيىنىڭ پۇل مۇئامىلە مەركىزى ھېساپلىنىدۇ. ھازىر 42 نەپەر ئىشچى-خىزمەتچىسى بار. بۇنىڭدىن ئۇيغۇر 21 نەپەر، خەنزۇ 20 نەپەر، خۇيزۇ 1 نەپەر، بۇ ئورۇن 1950-يىلى قۇرۇلغان. 1970-يىلى باج ئىشلار ئىدارىسى بىلەن بىرلەشتۈرۈلۈپ، مالىيە ئىدارىسى دەپ ئاتالغان. 1973-يىلى ئايرىلىپ چىقىپ خەلق بانكىسى دەپ ئاتالغان.

لوپ ناھىيىلىك يېزا ئىگىلىك بانكىسى

ئورنى ناھىيە بازىرىدىكى دول يولىنىڭ شىمالىغا جايلاشقان. ئومۇمى كۆلىمى 11 مو، قۇرۇلۇش كۆلىمى 4669 كۋادرات مېتىر، ھازىر 67 نەپەر ئىشچى-خىزمەتچىسى بار. بۇنىڭدىن ئۇيغۇر 53 نەپەر، خەنزۇ 13 نەپەر، خۇيزۇ 1 نەپەر. ئۆزىگە قاراشلىق 9 يېزا بازاردىكى ئامانەت قەرز كوپېراتىپلىرى ۋە 56 ئامانەت قەرز تارماق ئورنى بولۇپ، بۇ ئورۇنلاردا 63 نەپەر كادىر بار. يېزا ئىگىلىك بانكىسى پۈتۈن ناھىيىنىڭ يېزا پۇل مۇئامىلە پائالىيەت مەركىزىدۇر. بۇ ئورۇن 1964-يىلى قۇرۇلغان. 1966-يىلى خەلق بانكىسى بىلەن بىرلەشتۈرۈۋېتىلگەن. 1980-يىلى ئايرىلىپ چىقىپ موستەقىل ھالدا يېزا ئىگىلىك بانكىسى بولۇپ قۇرۇلغان.

لوپ ناھىيىلىك ئاشلىق ئىدارىسى

ئورنى ناھىيە بازىرىدىكى بوشقان يولىنىڭ شەرق تەرىپىدە، يەركۆلىمى 33 مىڭ 300 كۋادرات مېتىر، قۇرۇلۇش كۆلىمى 17 مىڭ كۋادرات مېتىر، 3 چوڭ ئامبىرى بار. يېزا بازارلاردىكى ئاشلىق پونكىتلىرى بۇ ئورۇنغا قارايدۇ. ئىدارىغا بىۋاستە قارايدىغان ئاشلىق، ماي پىششىقلاش زاۋۇتى، ئاشلىق، ماي دۇكىنى ۋە كېلىشىم باھا شىركىتى بار. 1952-يىلى ئاشلىق بۆلۈم قۇرۇلغان، 1954-يىلى ئاشلىق شىركىتى بولۇپ قۇرۇلغان. 1956-يىلى ئاشلىق ئىدارىسى بولۇپ قۇرۇلغان.

لوپ ناھىيىلىك ماشىنا ئەترىتى

ئورنى ناھىيە بازىرىدىكى مەدەنىيەت يولىنىڭ ئاياق ئۇچىنىڭ شەرق تەرىپىگە جايلاشقان. 1969-يىلى قۇرۇلغان. تەۋەلىك مۇناسىۋىتى ۋە كەسپىگە قاراپ شۇنداق نام بېرىلگەن. ئومۇمى كۆلىمى 50 مو، قۇرۇلۇش كۆلىمى 1180 كۋادرات مېتىر، ھازىر 21 نەپەر ئىشچى-خىزمەتچىسى بولۇپ بۇنىڭدىن ئۇيغۇر 8 نەپەر، خەنزۇ 13 نەپەر. بۇ ئورۇن پۈتۈن ناھىيىنىڭ يۈك ۋە يولۇچىلارنى توشۇش ئىشىغا مەسئۇل بولغان.

لوپ ناھىيىلىك ئۇنىۋېرسال سودا سارىيى

ئورنى ناھىيە بازىرىدىكى ھاڭگىي يولىنىڭ غەربىگە جايلاشقان. ئومۇمى كۆلىمى 3500 كۋادرات مېتىر، قۇرۇلۇش كۆلىمى 1480 كۋادرات مېتىر، 27 نەپەر ئىشچى-خىزمەتچىسى بار. بۇنىڭدىن ئۇيغۇر 15 نەپەر. خەنزۇ 12 نەپەر، سودا سارىيى 3 چوڭ زالغا بۆلۈنگەن.

تىجارەت تاۋارلىرىدىن 5 خىل مىتال، توك سايمانلىرى، يېمەك-ئىچمەك، هاراق تاماكۇ، تۈرلۈك مال-لار، ئىلمە تۇقۇلما مال-لار بولۇپ، ناهىيىمىز بويىچە ئەڭ چوڭ ئۇنىۋېرسال سودا سارىيى هېساپلىنىدۇ. 1985-يىلى تىجارەت ئومۇمى سوممىسى 1 مىليون 500 مىڭ يۈەن. سودا سارىيى 1979-قۇرۇلغان. 1983-يىلى رەسمى تىجارەت باشلىغان. ناهىيىلىك سودا ئىدارىسىگە قارايدۇ.

لوپ ناهىيىلىك كىنو فىلىم تارقىتىش-قويۇش شىركىتى

ئورنى ناهىيە بازىرىدىكى هاڭگىي يولىنىڭ شەرقىگە جايلاشقان. ئومۇمى كۆلىمى 3600 كۋادرات مېتىر، قۇرۇلۇش كۆلىمى 196 كۋادرات مېتىر، 1974-يىلى قۇرۇلغان. ئۇ چاغدا كىنو باشقۇرۇش پونكىتى دەپ ئاتالغان. 1980-يىلى مەدەنىيەت نازارىتىنىڭ ئۇقتۇرۇشىغا ئاساسەن كىنو فىلىم تارقىتىش، قويۇش شىركىتى دەپ ئۆزگەرتكەن. هازىر 7 نەپەر ئىشچى-خىزمەتچىسى بولۇپ، بۇنىڭدىن ئۇيغۇر 5 نەپەر، خەنزۇ 2 نەپەر. ئاساسى ۋەزىپىسى كىنو فىلىملىرىنى تارقىتىش، يېزىلاردىكى كىنو ئەترەتلىرىنى تېخنىكا جەھەتتىن باشقۇرۇشتىن ئىبارەت. 1985-يىلى تارقاتقان كىنو فىلىمى 1824 قىسىم (قېتىم)

يېزا ئىگىلىك ئىشلەپچىقىرىش ۋاستىلىرى شىركىتى

ئورنى لوپ بازار هاڭگىي يولىنىڭ شەرق تەرىپىگە جايلاشقان. ناهىيە بويىچە يېزىلارنى ئىشلەپچىقىرىش ۋاستىلىرى بىلەن تەمىنلەش ۋەزىپىسىنى ئۈستىگە ئالغاچقا يېزا ئىگىلىك ئىشلەپچىقىرىش ۋاستىلىرى شىركىتى دەپ نام بېرىلگەن. 1984-يىلى 8-ئايدا تەمىنلەش كوپىرا تىپ ئىقتىسادى تۈزۈلمە ئىسلاهاتى ئېلىپ بارغاندا ئايرىپ قۇرۇلغان. كەسپى جەهەتتە ئەسلىدىكى تەمىنلەش كوپىراتىپ ئۈستىگە ئالغانلىقتىن، ئايرىلىپ قۇرۇلغاندىن كېيىنمۇ ناهىيىلىك تەمىنات سودا بىرلەشمە كوپىراتىپ رەھبەرلىك قىلىدۇ. ئومۇمى كۆلىمى 10 مىڭ كۋادرات مېتىر، قۇرۇلۇش كۆلىمى 900 كۋادرات مېتىر، ئىشچى-خىزمەتچىسى 8 نەپەر، بۇنىڭدىن ئۇيغۇر 2 نەپەر، خەنزۇ 6 نەپەر. بۇ شىركەتنىڭ ئاساسلىق تىجارەت تاۋارلىرى خىمىيەۋى ئاق ئوغۇت، ئازوت، كىسلاتا قاتارلىق ئۈچ بىرىكمە قارا ئوغۇت ۋە هەر خىل دېهقانچىلىق دورىلىرى، دېهقانچىلىق سايمانلىرىنى سېتىشتىن ئىبارەت.

پاختا كەندىر شىركىتى

ئورنى لوپ بازار هاڭگىي يولىنىڭ غەربىگە جايلاشقان. ئەسلى پاختا زاۋۇتى ئىدى. ئىقتىسادى تۈزۈلمە ئىسلاهاتىغا ئەگىشىپ، 1984-يىلى 8-ئايدا ناهىيىلىك تەمىنات سودا بىرلەشمە كوپىرا تىپىنىڭ پاختا كەندىر شىركىتى قىلىپ ئۆزگەرتىپ قۇرۇلغان. هازىر ئۇنىڭغا قاراشلىق پاختا زاۋۇتى، پاختا سېتىۋېلىش پونكىتى، پاختا تەمىنلەش دوكىنى بار. هازىر 74 نەپەر ئىشچى-خىزمەتچىسى بولۇپ بۇنىڭدىن ئۇيغۇر 64 نەپەر، خەنزۇ 10 نەپەر، بۇ شىركەتنىڭ يەر كۆلىمى 58 مىڭ 608 كۋادرات مېتىر، قۇرۇلۇش كۆلىمى 6 مىڭ كۋادرات مېتىر، پاختا كەندىر شىركىتى پۈتۈن ناهىيىنىڭ پاختا سېتىۋېلىش، پىششىقلاش، يۆتكەش قاتارلىق ۋەزىپىسىنى ئۈستىگە ئالغان. پاختا پىششىقلاش ئۈسكۈنىلىرى تولۇق.

گىلەم كارخانىسى

ئورنى ناھىيە بازىرىدىكى ھاڭگىي يولىنىڭ شەرقىگە جايلاشقان. 1984-يىلى ئىقتىسادى تۈزۈلمە ئىسلاھاتىغا ئەگىشىپ لوپ ناھىيىلىك تەمىنات سودا بىرلەشمە كوپىراتىپىنىڭ باشقۇرۇشىغا ئۆتكۈزۈپ بىرىلگەن. ئەسلىدە لوپ ناھىيىلىك تاشقى سودا ئىدارىسىگە قاراشلىق بولۇپ، موستەقىل ھىساۋات ئورنى ئىدى. ئومۇمى كۆلىمى 58 مىڭ 500 كۋادرات مېتىر، قۇرۇلۇش كۆلىمى 5400 كۋادرات مېتىر، ئىشچى-خىزمەتچىسى 203 نەپەر. بونىڭدىن ئۇيغۇر 196 نەپەر. خەنزۇ 7 نەپەر. بۇ كارخانىنىڭ گىلەم ئىشلەپچىقىرىش ئۇسكۇنىلىرى تولۇق. 1985-يىللىق مەھسۇلات مىقدارى تەخمىنەن 4 مىڭ كۋادرات مېتىر، ئىشلەپچىقىرىلغان گىلەم ئالاھىدە مىللى ئەنئەنىۋى ئۇسلۇبقا ئىگە بولۇپ، چىداملىق، نۇسخىسى چىرايلىق، جۇڭگو ۋە چەتئەللەردە داڭقى بار.

لوپ ناھىيىسىدىكى كەسپى تارماقلار ناملىرى.

ئۆلچەملىك نامى	قۇرۇلغان يىلى	تورۇشلۇق ئورنى
لوپ ناھىيىلىك تاشيول ئۇچاستكىسى	1956	لوپ بازار دول يولىدا
لوپ ناھىيىلىك يول ئاسراش ئەترىتى	1963	لوپ بازار مەدەنىيەت يولىدا
لوپ ناھىيىلىك ئۇرۇقچىلىق شىركىتى	1958	لوپ بازار سامپۇل يولىدا
لوپ ناھىيىلىك مال دوختۇرلۇق پونكىتى	1953	لوپ بازار دول يولىدا
لوپ ناھىيىلىك پوچتا تېلېگراف ئىدارىسى	1955	لوپ بازار دول يولىدا
لوپ ناھىيىلىك خەلق قوراللىق بۆلۈم	1959	لوپ بازار بوشقان يولىدا
لوپ ناھىيىلىك رادىئو تېلېۋىزىيە ئىدارىسى	1983	لوپ يېڭىبازار يولىدا
لوپ ناھىيىلىك 2-يىنىك سانائەت ئىدارىسى	1979	لوپ بازار خوتەن يولىدا
لوپ ناھىيىلىك سودا ئىدارىسى	1964	لوپ بازار دول يولىدا
لوپ ناھىيىلىك يېمەك-ئىچمەك شىركىتى	1957	لوپ بازار دول يولىدا
لوپ ناھىيىلىك يېمەك-ئىچمەك پىششىقلاش زاۋۇتى	1964	لوپ بازار خوتەن يولىدا
لوپ ناھىيىلىك دورا شىركىتى	1962	لوپ بازار ھاڭگى يولىدا
لوپ ناھىيىلىك نېفىت شىركىتى	1976	لوپ بازار مەدەنىيەت يولىدا
لوپ ناھىيىلىك كۈندىلىك بۇيۇملار شىركىتى	1984	لوپ بازار دول يولىدا
لوپ ناھىيىلىك چارۋا مەھسۇلاتلىرى شىركىتى	1984	لوپ بازار دول يولىدا
لوپ ناھىيىلىك ماددى ئەشيا بىلەن تەمىنلەش پونكىتى	1959	لوپ بازار ھاڭگى يولىدا
لوپ ناھىيىلىك يېزا ئىگىلىك ماشىنىلىرى خادىملىرىنى تەربىيىلەش كۇرسى	1969	لوپ بازار ھاڭگى يولىدا

ئۆلچەملىك نامى	قۇرۇلغان يىلى	تۇرۇشلۇق ئورنى
لوپ ناھىيىلىك يېزا ئىگىلىك ماشىنا سايمان تەمىنلەش پونكىتى	1964	لوپ بازار خوتەن يولىدا
(58) لوپ ناھىيىلىك 2 ـ يىنىك سانائەت ئىدارە گىلەم كارخانىسى	1981	لوپ بازار خوتەن يولىدا
(56) لوپ ناھىيىلىك 2 ـ يىنىك سانائەت ئىدارە بىناكارلىق كوپىراتىپى	1962	لوپ بازار ھاڭگى يولىدا
(57) لوپ ناھىيىلىك 2 ـ يىنىك سانائەت ئىدارە تۆمۈرچىلىك كوپىراتىپى	1962	لوپ بازار خوتەن يولىدا
لوپ ناھىيىلىك كۆتۈپخانا	1957	لوپ بازار مەدەنىيەت يولىدا
لوپ ناھىيىلىك 3 ـ ئوتتۇرا مەكتەپ	1984	لوپ بازار مەدەنىيەت يولىدا
لوپ ناھىيىلىك ئەمگەك مولازىمەت شىركىتى	1982	لوپ بازار ھاڭگى يولىدا
لوپ ناھىيىلىك توك ئېنېرگىيە شىركىتى	1984	لوپ بازار ھاڭگى يولىدا
لوپ ناھىيىلىك قاتناش ترانسپورت بىكىتى	1956	لوپ بازار خوتەن يولىدا
لوپ ناھىيىلىك تەنتەربىيە مەيدانى	1984	لوپ بازار ھاڭگى يولىدا
لوپ ناھىيىلىك ئورمانچىلىق پونكىتى	1959	لوپ بازار سامپۇل يولىدا
لوپ ناھىيىلىك ياغاچ ماتېرىياللىرى شىركىتى	1984	لوپ بازار مەدەنىيەت يولىدا
(78) لوپ ناھىيىلىك خەلق كىنوخانىسى	1949	لوپ بازار ھاڭگى يولىدا
لوپ ناھىيىلىك جامائەت خەۋپسىزلىك ئىدارىسى	1950	لوپ بازار خوتەن يولىدا
لوپ ناھىيىلىك خەلق تەپتىش مەھكىمىسى	1955	لوپ بازار بوشقان يولىدا
لوپ ناھىيىلىك خەلق سوت مەھكىمىسى	1950	لوپ بازار بوشقان يولىدا

ئاپتونوم رايوننىڭ، خوتەن ۋىلايىتىنىڭ لوپتا ـ تۇرۇشلۇق ئورۇنلىرى نامى

ئاپتونوم رايونلۇق خوتەن پىلە ئۈجمىچىلىك
پەن تەتقىقات ئورنى

ئورنى يۇرۇڭقاش دەرياسىنىڭ شەرقى لىۋىدە بولۇپ، لوپ ناھىيە يۇرۇڭقاش بازىرىنىڭ قۇتچى كەنتىگە، خوتەن ـ لوپ تاشيولىنىڭ شىمالىغا جايلاشقان. غەربى شىمالى خوتەن گىلەم كارخانىسى بىلەن تۇتىشىدۇ. خوتەن شەھىرى بىلەن ئارىلىقى 2.5 كىلومېتىر، لوپ شەھەر ئىچى بىلەن ئارىلىقى 24 كىلومېتىر، ئومۇمى كۆلىمى 520.2 مو، ئۇنىڭ ئىچىدە ئۈجمىلىك 187.5 مو، پىلە تەجرىبە قىلىش مەيدانى 300 مو، قۇرۇلۇش كۆلىمى 1680.6 كۋادرات مېتىر. ئىشچى ـ خىزمەتچى 86 كىشى، بۇنىڭدىن ئۇيغۇر 50 كىشى، خەنزۇ 36 كىشى، تېخنىك خادىم 21 كىشى، بۇنىڭدىن خەنزۇ 15 كىشى، ئۇيغۇر 6 كىشى، ياردەمچى تەتقىقاتچى 9 كىشى، بۇنىڭدىن خەنزۇ 7 كىشى، ئۇيغۇر 2 كىشى. بۇ ئورۇن 1942 ـ يىلى قۇرۇلغان. يەنى ئەنخۇي يېزا ئىگىلىك ئىنستىتۇتىنىڭ ئۈجمە يېتىشتۈرۈش ئالىمى پىرافېسسور جاۋخۇگجى قۇرۇلۇشقا تەييارلىق قىلىپ، نامىنى "خوتەن پىلە ئۈجمىچىلىك مەيدانى" دەپ ئاتىغان. ئىسىل سورتلاردىن جۇگنۇڭ 29 ـ نومۇر، چاگوي، جىن زى، خۋاچى، خۋابا، خۋاجو، خۋاشى قاتارلىقلارنى چەتتىن قوبۇل قىلغان ۋە كېڭەيتكەن. پىلە ئورۇغىنىڭ يىللىق ئەڭ يۇقىرى مەھسۇلاتىنى 70 مىڭ قۇتىغا يەتكۈزگەن. ئۇچاغدا پەقەت 25 نەپەر خەنزۇ تېخنىك خادىم بار ئىدى. شېڭشىسەي گومىنداڭغا بېقىنغاندىن كېيىن ئەشۇ بىر تۈركۈم تېخنىك خادىملار كەينى ـ كەينىدىن قايتىپ كەتكەن. 1949 ـ يىلغىچە پىلە ئۇرۇغى يېتىشتۈرۈش تۆۋەنلەپ كېتىپ، يىللىق مەھسۇلاتى 771 قۇتىغا قالغان ئىدى.

ئازاتلىقتىن كېيىن پىلە ئۇرۇغى تەجرىبە مەيدانى ئاپتونوم رايونلۇق يېزا ئىگىلىك نازارىتىنىڭ باشقۇرۇشىغا ئۆتكۈزۈلدى. 1956 ـ يىلى خوتەن پىلە ئۈجمىچىلىك تەجرىبە پونكىتى (پىلەخانا) غا ئۆزگەرتىلدى. 1958 ـ يىلى قوشۇمچە پىلە ئۈجمىچىلىك مەكتىپى ئېچىلىپ 180 نەپەر ئوتتۇرا دەرىجىلىك پىلە ئۈجمىچىلىك خادىمى يېتىشتۈرۈلدى. بۇنىڭدىن ئۇيغۇر 150 نەپەر، خەنزۇ 30 نەپەر. بۇلار ھازىر ئاپتونوم رايون بويىچە پىلە ئۈجمىچىلىك خىزمىتىدىكى تايانچى كۈچلارغا ئايلىنىپ قالدى. 1961 ـ يىلى پىلىچىلىك مەكتىپى خوتەن ۋىلايەتلىك يېزا ئىگىلىك تېخنىكوم مەكتىپىگە قوشۇلۇپ، پىلە ئۈجمىچىلىك مەخسۇس سىنىپى قۇرۇلدى.

1979 ـ يىلى 7 ـ ئايدا ئاپتونوم رايونلۇق خەلق ھۆكۈمىتى خوتەن پىلە ئۈجمىچىلىك تەجرىبە ـ پونكىتىنى خوتەن ۋىلايەتلىك پىلە ئۈجمىچىلىك پەن ـ تەتقىقات ئورنىغا (ناھىيە دەرىجىلىك)

ئۆزگەرتىشنى، ئاپتونوم رايونلۇق يېزا ئىگىلىك نازارىتىنىڭ باشقۇرۇشىدا بولۇشىنى قارارقىلدى. ئۇنىڭ تەشكىلى ئورگانلىرىدىن ئىشخانا، پىلە بېقىش تەتقىقات ئىشخانىسى، ئۈجمە يېتىشتۈرۈش تەتقىقات ئىشخانىسى، پىلە ئۇرۇقچىلىق تەجرىبە مەيدانى قاتارلىقلار بار.

خوتەن پىلە ئۈجمىچىلىك تەتقىقات ئورنى ئاپتونوم رايون ۋە ۋىلايەتنىڭ پىلە ئۈجمىچىلىك ئىشلەپچىقىرىشىنىڭ تەرەققىياتىغا مۇئەييەن تۆھپە قوشتى. پىلە ئۈجمىچىلىك پەن تەتقىقات خىزمىتىدە رۇشەن نەتىجە ياراتتى. 1956-يىلى قۇرۇپ كېتىشنىڭ ئالدىنى ئېلىپ نەملىكنى ساقلاشنى ئاساس قىلغان ھالدا كىچىك ياشلىق قۇرتلارنى قۇرۇپ كېتىشنىڭ ئالدىنى ئېلىش قەغەزدە بېقىش، چوڭ ياشلىق قۇرتلارنى يوپۇرماق مىدىقى بىلەن يۆيۈپ بىرىپ بېقىش قاتارلىق ئۇسۇللارنى قوللىنىپ، قۇرتنىڭ پىلە بولۇش ئۈنۈمىنى 20—30 پىرسەنت ئۆستۈردى. 1965-يىلى ئەتىيازدا چىقىرىپ كۆزدە ئىشلىتىدىغان پىلە ئۇرۇقىنى قىسقا مۇددەت سوغۇق ساقلاش تېخنىكىسىنى بىرتەرەپ قىلىشنى مۇۋاپىقىيەتلىك ھەل قىلىپ، ۋىلايىتىمىزدە بىر يىل ئىچىدە كۆپ قېتىم پىلە بېقىشنىڭ ياخشى شارائىتىنى ياراتتى. 1982-يىلى خۇاشىن، خۇيىۋي دىگەن يېڭى سورتلارغا قارىتا پۈتۈن يېشىدا يوپۇرماقنى يۆيۈپ بىرىپ بېقىش ۋە قۇياش ئېنېرگىيەسىدىن پايدىلىنىپ چۈمىلە قۇرتلارنى ئوپچا بېقىش ئۆيلىرىدە سىناق قىلىپ، كۆتكەن ئۈنۈمگە ئېرىشتى. ئۈجمە يېتىشتۈرۈش پەن تەتقىقاتى جەھەتتە 1965-يىلى يېزا ئىگىلىك 1-دېۋىزىيەنىڭ پىلە ئۈجمىچىلىك تەجرىبە پونكىتى بىلەن ھەمكارلىشىپ، پۈتۈن شىنجاڭدىكى ئۈجمە دەرەخ خىللىرى مەنبەسىنى ئومۇميۈزلۈك تەكشۈردى.

1983-يىلى دەسلەپكى كۆچەتخانىدا يېتىشتۈرۈلگەن 127 خىل شىنجاڭ ئۈجمىسىنى مۇددەتكە بۆلۈپ فىزىئولوگىيەلىك خۇسۇسىيەتلىرى بويىچە تەكشۈرۈش ۋە سورت تۈرلىرى بويىچە رەتلەش ئېلىپ بېرىپ سىناق ئارقىلىق مۇۋەپپەقىيەت قازاندى. پاكارغوللۇق ئۈجمىزارلىقنىڭ يىللىق مو مەھسۇلاتى (ئۈجمە غازىڭى) 2 مىڭ جىڭغا يەتتى. خوتەن ئاق ئۈجمىسىنى تېرىپ يېتىشتۈرۈش تەجرىبىسىدە مۇۋەپپەقىيەت قازاندى. 1983-يىلى 12 پەن تەتقىقات تۈرىنى تاماملىدى. بۇنىڭ ئىچىدە ئاپتونوم رايوننىڭ تۆت، ۋىلايەتنىڭ بىر.

بۇ ئورۇننىڭ پەن تەتقىقات، ئىشلەپچىقىرىش تەجرىبىسى قاتارلىق جەھەتلەردىكى سايمان، ئەسلىھە، قاتناش، تۇشۇش قوراللىرى بىرقەدەر تولۇق.

ئاپتونوم رايونلۇق لوپ ساناتورىيەسى

ئورنى ناھىيە شەھەر ئىچىنىڭ شەرقى شىمالىدىكى 16 كىلومىترجايىدا. ئازاتلىقنىڭ ئالدىدا بۇ يەر پومىشچىكلارنىڭ بېغى بولۇپ، "چەندۆك" (يەنى نىشانلىق دۆڭ، ياكى بەلگە قىلىنغان دۆڭ) دەپ ئاتىلاتتى. بۇ يەر تەكلىماكان چۆلى ياقىسىدىكى سازلىق جاڭگال بولۇپ، پومىشچىكلارتا-لىشىپ جېدەل چىقارغاچقا ئۆتمۈشتىكى ھۆكۈمەت تەرەپ ئارىلىشىپ، جېدەلنى ئايرىغان ۋە شۇيەردىكى دۆڭنى بەلگە (پاسىل) قىلىپ، يەرنى بۆلۈپ بەرگەن. شۇندىن بويان بۇ يەرنىڭ نامى "چەندۆك" (يەنى نىشانلىق دۆڭ) دەپ ئاتالغان. ئازاتلىقتىن كېيىن ساناتورىيە قۇرۇلغان. باشقىچە ئاتىلىشى "چەندۆك لىپرا دوختۇرخانىسى".

بۇ دوختۇرخانا شىنجاڭدىكى لىپرا كېسەللىرىنى يىغىۋېلىپ داۋالايدىغان بىردىن بىر ئورگان بولۇپ، پۈتۈن شىنجاڭ بويىچە لىپرا كېسەللىكىنى تەكشۈرۈش، يىغىۋېلىش ۋە داۋالاش ۋەزىپىسىنى ئۈستىگە ئالغان.

بۇ دوختۇرخانا 1952 - يىلى دەسلەپتە قۇرۇلغان. 1953 - يىلى رەسمى قۇرۇلغان. 1954 - يىلى كېسەل قوبۇل قىلىشقا باشلىغان. ئۇچاغدا خوتەن لىپرا كېسەللىكى دوختۇرخانىسى دەپ ئاتالغان. شۇنىڭ بىلەن بىرگە دوختۇرخانا باشقۇرۇشىدىكى لىپرا كېسەللەر كەنتى قۇرۇلدى ۋە "بەختلىك يېزا" دەپ ئاتىلىپ، بەختلىك يېزا خەلق ھۆكۈمىتى قۇرۇلدى. دوختۇرخانا بىلەن بەختلىك يېزا بىرگەۋدە قىلىنغان ھالدا لوپ ناھىيىلىك خەلق ھۆكۈمىتىنىڭ رەھبەرلىكىگە قاراشلىق قىلىندى.

1960 - يىلى شىنجاڭ ئۇيغۇر ئاپتونوم رايونلۇق لوپ ساناتورىيەسى دەپ ئاتىلىپ، بىۋاستە ئاپتونوم رايوننىڭ رەھبەرلىكىگە قارايدىغان لوپ ناھىيىسى ۋاكالىتەن باشقۇرىدىغان بولغان. 1965 - يىلى تۆۋەنگە چۈشۈرۈپ، خوتەن باشقۇرىدىغان بولغان. 1972 - يىلى لوپ ناھىيىسىگە ئۆتكۈزۈپ بېرىلگەن. كېيىن يەنە خوتەن ۋىلايىتىگە قاراشلىق بولغان. 1984 - يىلى يەنە ئاپتونوم رايون باشقۇرىدىغان بولغان. پۈتۈن دوختۇرخانىنىڭ كۆلىمى 3500 مو (بەختلىك يېزىنىڭ دېھقانچىلىق كەنتلىرىنى ئۆز ئىچىگە ئالىدۇ) قۇرۇلۇش كۆلىمى 9346 كۋادرات مېتىر، ئاستىدا ئىشخانا، ئامبۇلاتورىيە بۆلۈم، بالنىس بۆلۈم، بەختلىك يېزا بار. بالنىس بۆلۈم يەنەرېنىتگىنخانا، دوراخانا، دېزىنفېكسىيەخانا، لابراتورىيە قاتارلىقلارغا بۆلۈنىدۇ. 300 كېسەل كارۋىتى بار. ئىشچى-خىزمەتچىلىرى 57 نەپەر، ئۇيغۇر 45 نەپەر. خەنزۇ 12 نەپەر، بۇنىڭ ئىچىدە كەسپى دوختۇر 33 نەپەر. مەمۇرى خادىم 9 نەپەر. ئىشچى 15 نەپەر.

بۇ دوختۇرخانىنىڭ قاتناش ترانسپورت، ئېلېكتر، گاز ئەسلىھەلىرى، ئىشلەپچىقىرىش

قوراللىرى، داۋالاش جابدۇقلىرى تولۇق. ئىككى قۇتقۇزۇش ماشىنىسى، بىر ئاپتوبۇس، ئىككى قارا ماشىنا، بىر جىپ ماشىنا، دېھقانچىلىقتا ئىشلىتىلىدىغان ئىككى تراكتور بار. سىرتتىن ئەكەلگەن يۇقىرى بېسىملىق توك تۇرلىرىدىن باشقا ئۆزىنىڭ 3110 تېپىلىق، 4135 تېپىلىق توك چىقىرىدىغان ئىككى سەييۇجى بار. داۋالاش سايمانلىرىدىن تاشقى كېسەل بۆلۈمىنىڭ بىر يۈرۈش ئوپېراتسىيە سايمىنى، بىر 200 مىللىمېتىرلىق رېنتېگىن ماشىنىسى، بىر 50 مىللىمېتىرلىق رېنتېگىن ماشىنىسى، بىر توك بىلەن توڭلىتىش ساندۇقى، بىر تۇراقلىق تېمپېراتورا ساندۇقى، بىر چىيپيەنجى، ھەرخىل تېپتىكى مىكروسكوپتىن بىرقانچىسى، بىر يۈرۈش چوڭ تېپتىكى دېزىنفېكسىيە ئۈسكۈنىلىرى، بىر يۈرۈش لابىراتورىيە ئۈسكۈنىلىرى بار. ئۇنىدىن باشقا ئۆتكۈر نۇرلۇق ۋە مىكرو دولقۇنلۇق داۋالاش ئەسۋابى قاتارلىق فىزىكىلىق داۋالاش ئۈسكۈنىلىرى بار.

بەختلىك يېزا ئالىبۇرۇن ساناتورىيەگە بىۋاستە قاراشلىق دېھقانچىلىق مەيدانىغا ئۆزگەرتىلگەن. كېسەللەرساقىيىپ، دوختۇرخانىدىن چىققاندىن كېيىن بارىدىغان پاناجايى يوقلار، مېيىپ، ئاجىز، ئەمما، مەلۇم ئەمگەك كۈچى بار كىشىلەر موشۇ يەردە قېلىپ، ئۆزكۈچىگە تايىنىپ، دېھقانچىلىق بىلەن تۇرمۇش كۆچۈرىدۇ. ساناتورىيە ئۇلارنى مۇددەت بەلگىلەپ تەكشۈرۈپ، داۋالاشنى توختاتمايدۇ. قىيىنچىلىقى بارلارنى دۆلەت تەرىپىدىن قۇتقۇزۇۋالىدۇ. دوختۇرخانىدا يېتىپ تېخى ساقايمىغان، ھەم ئەمگەك ئىقتىدارىدىن قالغان مېيىپ، ئاجىزكېسەللەرگە قارىتا داۋالاشنى ئاساس قىلىپ، كىيىم-كېچەك، يېمەك-ئىچمەك ۋە ئۆي تۇرالغۇنى دۆلەت ئۆزئۈستىگە ئالىدۇ. دوختۇرخانا قۇرۇلغاندىن بويان، جەمئىي 3203 كىشى قوبۇل قىلىپ داۋالىدى. ساقىيىپ چىققان كەتكەنلەر 2296 كىشى، ئۆلگەن، قېچىپ كەتكەنلەر 657 كىشى، ھازىر باركېسەل 250 كىشى، ئۇزاق يىللاردىن بويان ياتقۇزۇپ تەجرىبە قىلىش جەريانىدا بۇ دوختۇرخانا مەلۇم داۋالاش تەجرىبىلىرىنى توپلىدى ۋە ئىگەللىدى. يېقىنقى بىرنەچچە يىلدىن بۇيان يىغىپ داۋالاشتىن باشقا، مەلۇم كۆچ ئاجرىتىپ پۈتۈن شىنجاڭ تەۋەسىدە ئومۇميۈزلۈك تەكشۈرۈش ئېلىپ بېرىپ، شىنجاڭ تەۋەسىدىكى لېپرا كېسەللىكىنىڭ تارقىلىش ئەھۋالىنى ئاساسەن تەكشۈرۈپ ئېنىقلىدى. قىممەتلىك داۋالاش تەجرىبىلىرىنى يەكۈنلەپ چىقتى. مەملىكەتلىك سەھىيە تارماقلىرىنىڭ مۇئەييەنلەشتۈرۈشى ۋە تەقدىرلىشىگە ئېرىشتى.

خوتەن تاشقى سودا گىلەم كارخانىسى

ئۇرنى لوپ ناھىيىسى يۇرۇڭقاش بازىرىنىڭ غەربىدىكى قۇتچى كەنتىدە، يۇرۇڭقاش دەرياسىنىڭ شەرقى قىرغىقىدا. شىمالى لوپ ناھىيىسىنىڭ جىيا يېزىسى بىلەن تۇتۇشۇپ، خوتەن شەھىرى بىلەن دەريا ئارقىلىق ئايرىلىپ تۇرىدۇ. لوپ ناھىيە شەھەر ئىچى بىلەن ئارىلىقى 21 كىلومېتىر، ئىگەللىگەن يەركۆلىمى 85 مىڭ 800 كۋادرات مېتىر، قۇرۇلۇش كۆلىمى 2482 كۋادرات مېتىر، بۇنىڭدىن ئىشلەپچىقىرىش قۇرۇلۇش كۆلىمى 1200 كۋادرات مېتىر، ھازىر نەخ بار ئىشچى-خىزمەتچى 435 كىشى، بۇنىڭدىن ئۇيغۇر 327 كىشى، خەنزۇ 108 كىشى.

كارخانا 1951-يىلى قۇرۇلغان. ئازاتلىقتىن بۇرۇن بۇ يەر خوتەن ۋىلايىتى بويىچە داڭلىق بولغان قوي يۇڭى ۋە باشقا چارۋىچىلىق مەھسۇلاتلىرىنى ئېلىپ ساتىدىغان بازار بولۇپ، "مويكا" دەپ ئاتىلاتتى. "مويكا" خەنزۇچە سۆز بولۇپ، ئېلىم-سېتىم تۈگۈنى دىگەن مەنىدە. كېيىن كىشىلەر بۇ يەردە قوي يۇڭىنى پىششىقلاپ ئىشلەپ كىگىز، گىلەم قاتارلىق توقۇمىچىلىق ئىشلىرىغا ئىشلەتكەنلىكتىن بۇيەر خوتەننىڭ شەرقىدىكى ھەرقايسى ناھىيىلەرنىڭ قوي يۇڭى، كىگىز، گىلەم قاتارلىقلارنى ئېلىپ ساتىدىغان سودا مەركىزىگە ئايلىنىپ قالغان. ئازاتلىقتىن كېيىن ھۆكۈمەت بۇ يەردىن پايدىلىنىپ، كىگىز، گىلەم قاتارلىق يۇڭ توقۇمىچىلىق كارخانىلىرىنى قۇردى. 1951-يىلى تېخىمۇ كېڭەيتىپ دۆلەت ئىگىلىكىدىكى گىلەم كارخانىسىنى قۇردى. بۇ يەر ھازىر خوتەن ۋىلايەتلىك تاشقى سودا ئىدارىسىنىڭ باشقۇرۇشىغا قارايدۇ. ئاساسلىقى گىلەم ئىشلەپچىقىرىدۇ.

كارخانا خەرىتە لايىھەلەش ئىشخانىسى، گىلەم توقۇش سېخى، گىلەم يۇيۇش سېخى، گىلەم تۈزۈش سېخى، بوياقچىلىق سېخى، تاراش، يىپ ئىگىرىش سېخى دىگەنلەرگە بۆلىنىدۇ. 62 دانە گىلەم تۇقۇش ماشىنىسى، 16 دانە يۇڭ تاراش ئۈسكۈنىسى، 9 دانە تۈزۈش، رېمونت قىلىش، يۇيۇش، بۇياش ماشىنىسى، 10 دانە رېمونت قىلىش ئۇسكۈنىسى، 4 دانە گولۇ ئۇچاق، 8 دانە ماشىنا ۋە توك بېرىش ئەسلىھەلىرى بار. يىلىغا ئوتتۇرا ھساپ بىلەن 10 مىڭ كۋادرات مېتىر گىلەم ئىشلەپچىقىرىدۇ. مەھسۇلات قىممىتى 2 مىليون 500 مىڭ يۈەن.

خوتەن-شىنجاڭدىكى گىلەم يۇرتى بولۇپ، تارىخى ئۇزۇن، جۇڭگو ۋە چەتئەللەردە نامى بار. توقۇغان گىلەمنىڭ سۈپىتى ئېسىل، تۈۋتى يۇمشاق، ئەۋرىشىم، چىداملىق، نەمدىن، چىرىپ كېتىشتىن ساقلىنالايدۇ. ئىشلەتكەنسىرى پاقىرايدۇ. گىلەمنىڭ نۇسخىسى مىللى ئەنئەنىۋى ئۇسلۇبقا ۋارىسلىق قىلىش ئاساسىدا باشقىلارنىڭ نۇسخىسىنى قوبۇل قىلىپ، يېڭىدىن ئىجات قىلىپ، بارغانسىرى كۆركەم، ئېسىل توقۇلماقتا، كىشىلەردە شېئىرى تۇيغۇ پەيدا قىلىدۇ. ھازىر مەملىكەت ئىچى ۋە سىرتىدىكى خېرىدارلارنىڭ ماختىشىغا سازاۋەر بولماقتا. يېقىنقى 10 نەچچە يىلدىن

بۇيان پارتىيە ۋە دۆلەت رەھبەرلىرى بۇ كارخانىغا نۇرغۇن قېتىم كېلىپ كۆزدىن كۆچۈردى ۋە يېتەكچىلىك قىلدى. كامبودژا دۆلەت باشلىقى سىخانوك چىڭۋاڭ قاتارلىق چەتئەل رەھبەرلىرى، سودىگەرلەر، دوستلار كۆپ قېتىم كېلىپ ئېكسكۇرسىيە قىلدى. ئۇنىڭ سىرتقا ئېكسپورت قىلىش كۆلىمى ۋە مىقدارى بارغانسىرى كېڭەيمەكتە، ئاۋۇماقتا. يېقىنقى 20 نەچچە يىلدىن بۇيان ئىتالىيە، بېلگىيە، ئەنگلىيە، فرانسىيە، ئامېرىكا، ياپونىيە، غەربىي گېرمانىيە، شۋېتسارىيە، شاڭگاڭ، ئاۋمېن قاتارلىق دۆلەت ۋە رايونلارغا ئاپىرىپ سېتىلماقتا.

بۇ كارخانىدا يەنە دوختۇرخانا، تازىلىق ئۆيلىرى (مۇنچا، ساتىراچخانا)، كىنوخانا، تېلېۋىزورخانا، مەدەنى كۆڭۈل ئېچىش كۇلۇبى ۋە تەنتەربىيە ئۇسكۇنىلىرى بار. ھەم زىيالى ياشلار سودا دۇكىنى، زىيالى ياشلار ئاشخانىسى، ئىشچى-خىزمەتچىلەرنىڭ بىلىم ئاشۇرۇش سىنىپى، باللار يەسلىسى قاتارلىق ئورۇنلىرى بار. ئىشچى-خىزمەتچىلەرنىڭ ئىشقا بېرىش، ئىشتىن چۈشۈش ۋە باللارنىڭ مەكتەپكە بېرىشىغا قۇلايلىق بولسۇن ئۈچۈن خوتەن بىلەن كارخانا ئارىلىقىدا مەخسۇس ئاپتوبۇس قاتنايدۇ.

سۈنئىي قۇرۇلۇش نامىلىرى

مۇھىم قۇرۇلۇشلارنىڭ ئۆلچەملىك نامى

لوپ ناھىيىلىك باش ئۆستەڭ

لوپ ناھىيىلىك باش ئۆستەڭ ناھىيە شەھىرىنىڭ غەربىي جەنۇبىدىكى سامپۇل يېزا بىزلىي كەنتىگە جايلاشقان. غەربىي جەنۇبىي يۇرۇڭقاش دەرياسىنىڭ شەرقىي قىرغىقىدىكى قارايانتاق كەنتىدىن باشلىنىپ، شەرقىي لوپ ناھىيىلىك باش زاكۇغىچە ئومۇمىي ئۇزۇنلىقى 6.5 كىلومېتىر، 1964 ـ يىلى قۇرۇلۇشقا باشلاپ، 1967 ـ يىلى پۈتكەن. بۇ ئۆستەڭ پۈتۈنلەي تاش بىلەن قاتۇرۇلغان. باش ئۆستەڭنى ناھىيىلىك سۇ ئېلىكتىر ئىدارىسى ئۆلچەپ لايىھەلەپ ئىشلىگەن. ئۇ مۇنتىزىم ئۆستەڭ ۋە ۋاقىتلىق ئۆستەڭدىن ئىبارەت 2 قىسىمغا بۆلۈنىدۇ. مۇنتىزىم ئۆستەڭ قىسمى (ئايىغى) باش زاكۇدىن تارتىپ، بويا تاش يولىنىڭ بۇرۇلۇش قىسمىغىچە ئۇزۇنلىقى 4.75 كىلومېتىر، ئۆستەڭ تېگىنىڭ كەڭلىكى 22 مېتىر، ئۈستىنىڭ كەڭلىكى 29.4 مېتىر، قوش ئاتكوسلۇق، ئېقىش مىقدارى سېكونتىغا 135 كۇپمېتىر، ۋاقىتلىق ئۆستەڭ قىسمى (بېشى) بويا تاشيولىنىڭ بۇرۇلۇش جايىدىن يۇرۇڭقاش دەرياسىنىڭ شەرقىي قىرغىقىغىچە ئۇزۇنلۇقى 1.5 كىلومېتىر، ئۆستەڭ تېگىنىڭ كەڭلىكى 14 مېتىر، ئۈستىنىڭ كەڭلىگى 21.2 مېتىر، ئېقىش مىقدارى سېكونتىغا 70 كۇپمېتىر لايىھەلەنگەن. ئەمەلىيەتتە سۇ كىرىش مىقدارى سېكونتىغا 100 كۇپمېتىر.

باش ئۆستەڭ پۈتۈن ناھىيىگە سۇ باشلايدىغان مۇھىم جان تومۇر بولۇپ، ئۇ يۇرۇڭقاش دەرياسىدىن باش زاكۇ ئارقىلىق پۈتۈن ناھىيىدىكى 400 مىڭ مو تېرىلغۇ يەرنى سۇغۇرۇش ۋە پۈتۈن ناھىيىدىكى 160 مىڭدىن ئارتۇق خەلق ئاممىسىنىڭ تۇرمۇشىغا كېرەكلىك سۇ مەسىلىسىنى ھەل قىلىشتا ھەل قىلغۇچ رول ئوينىماقتا. ئۇ پۈتۈن ناھىيىنىڭ سۇ مەنبەسى بولغاچقا، لوپ ناھىيىلىك باش ئۆستەڭ دەپ ئاتالغان ۋە يىل بويى مەخسۇس ئادەم قوغدايدۇ ھەم رېمونت قىلىدۇ. باش ئۆستەڭنىڭ شەرقىي قىرغىقىنى بويلاپ ياسالغان 12 كىلومېتىرلىق چوڭ تاشيول بىۋاستە باش ئۆستەڭنىڭ بېشىغا ئېلىپ بارىدۇ. تاشيولنىڭ ئىككى تەرىپى ئورمان بىلەن قاپلانغان. ئۆستەڭ بىلەن تاشيول ئورمىنى بىر-بىرى بىلەن تۇتۇشۇپ كەتكەن.

لوپ ناھىيىلىك باش زاكۇ

باش زاكۇ ناھىيە شەھىرىنىڭ غەربىي جەنۇبىدىكى 24 كىلومېتىر جايغا، سامپۇل يېزىنىڭ بىزلىي كەنتىگە جايلاشقان بولۇپ، لوپ ناھىيىسىنىڭ سۇ تۈگۈن قۇرۇلۇشى ھېسابلىنىدۇ. ئۇ پۈتۈن ناھىيىدىكى ھەرقايسى يېزىلارنىڭ يېزا ئىگىلىك ۋە خەلق تۇرمۇشىغا كېرەكلىك سۇنى ئومۇميۈزلۈك تەقسىم قىلىش ۋەزىپىسىنى ئۆز ئۈستىگە ئالغان. شۇڭا لوپ ناھىيىلىك سۇ ئايرىش باش زاكۇسى دەپ ئاتالغان. قىسقارتىپ باش زاكۇ دېيىلىدۇ. باش زاكۇنى خوتەن ۋىلايەتلىك سۇ ئېلىكتىر باش-

قارمىسى ئۆلچەپ لايىھەلىگەن. لوپ ناھىيىلىك سۇ ئېلېكتىر ئىدارىسى مەسئۇل بولۇپ ياسىغان، دەسلەپتە 1965 ـ يىلى ئىش باشلىغان، 1966 ـ يىلى دۆلەت بايرىمىدا پۈتكەن. پۈتۈن قۇرۇلۇش گاڭجىنلىق سېمونت لاي بىلەن قاتۇرۇلغان. ئۆستەڭ تىگىدە 12 مېتىر چوڭقۇر قېزىپ ئۇل قۇرۇلغان. زاكۇننىڭ ئومۇمىي ئېگىزلىكى 4.8 مېتىر، زاكۇننىڭ ئومۇمىي ئۇزۇنلىقى 48 مېتىر، 3 ئېغىزلىق كەلكۈن سۇ ۋە لاي ئېقىتىدىغان چۈشۈرگىسى بار، ئوق زاكۇ 8 ئېغىز بولۇپ ھەممىسى ئەگمە شەكىللىك. كۆۋرۈك يۈزىنىڭ كەڭلىكى 10 مېتىر، ھەممە ئېغىزلىرىغا ئېچىش، ئېتىش سۈپىسى (چىبى تەي) ۋە چوڭ تىپتىكى ئېچىش، ئېتىش ماشىنىسى (چىبى جى) ئورنىتىلغان. سۇ ئۆتۈش مىقدارى سېكونتىغا 85 كۇبمېتىر قىلىپ لايىھەلەنگەن. باش زاكۇننىڭ تۆۋەن تەرىپى يەنە شەرق ۋە غەربىي ئوق ئۆستەڭ دەپ ئىككىگە بۆلىنىدۇ. شەرقىي ئوق ئۆستەڭنىڭ 1 ـ، 2 ـ 3 ـ زاكۇسى، غەربىي ئوق ئۆستەڭنىڭ 1 ـ، ۋە 2 ـ زاكۇسى بار. شەرقىي ئوق ئۆستەڭنىڭ 1 ـ ۋە 2 ـ زاكۇسى دول، سامپۇل، ناۋا، لوپ، چارباغ، بەشتوغراق قاتارلىق 6 يېزىغا سۇ تەقسىم قىلىش ۋەزىپىسىنى ئۆتەيدۇ. 2 ـ زاكۇننىڭ سۇ مىقدارى سېكونتىغا 50 كۇبمېتىر دەپ لايىھەلەنگەن. غەربىي ئوق ئۆستەڭنىڭ 1 ـ 2 ـ زاكۇسى يۇرۇڭقاش، جىيا، خاڭگىي قاتارلىق يېزىلارغا سۇ تەقسىم قىلىش ۋەزىپىسىنى ئۆتەيدۇ.

باش زاكۇ بىلەن شەرقىي ۋە غەربىي ئوق ئۆستەڭنىڭ ھەر قايسى زاكۇلىرى بىرگەۋدە سۈپىتىدە خوتەن ۋىلايىتى بويىچە چوڭراق سۇ ئىنشائاتلىرى تۈگۈنى قۇرۇلۇشىنىڭ بىرى ھېسابلىنىدۇ. 1966 ـ يىلى 10 ـ ئاينىڭ 1 ـ كۈنى ئىشقا چۈشكەن.

ئۇندىن باشقا مېھمانخانا، تېلېۋىزور ئۆيى، كىنوخانا، ئىشچى ـ خىزمەتچىلەر ياتىقى بار. ھەر قايسى زاكۇلاردا ئوتتۇراھال مېۋىلىك باغلار قۇرۇلغان بولۇپ، زور مىقداردا مېۋە ـ چېۋە بىلەن تەمىنلەيدۇ. ھازىرقى باش زاكۇ ئەسلىدىكى تۇتاش كەتكەن تاشلىق جاڭگاللىقتىن بىراقلا ياپ يېشىلزارلىققا، مېۋە ـ چېۋىلەر تولۇپ تۇرغان، يوللىرى ئازادە، سۈيى ئوركەشلەپ ئېقىپ تۇرغان، گۈللەپ ياشناۋاتقان مەنزىرىگە ئايلاندى. يېقىنقى يىللاردىن بويان ھەر ياز پەسلى كەلگەندە چەتتىن كەلگەن ئېكسكورسىيەچىلەر ۋە مۇشۇ ناھىيىنىڭ ھەرقايسى ئورۇنلىرىدىكى ساياھەتچىلەرنىڭ ئايغى ئۈزۈلمەي بۇ جايغا كېلىشىدۇ.

لوپ ناھىيە قاراكۆل سۇ ئامبىرى

قاراكۆل سۇ ئامبىرى ناھىيە شەھىرىنىڭ جەنۇبىدىكى 3 كىلومېتىر جايغا جايلاشقان. بۇ جاي قەدىمدىن تارتىپ بىرتۇتاش سازلىق، پاتقاق يەر بولۇپ، ئوتتۇرىسىغا سۇ يىغىلىپ كۆل ھاسىل بولغان. يىل بويى سۇ چىڭقىلىپ قاپقارا پاتقاق لاي بولۇپ قالغاچقا "قاراكۆل" دەپ ئاتالغان. بۇ جاي سۇ ئامبىرى قىلىپ ياسالغاندىن كېيىنمۇ ئەسلى يەرنامىنى ساقلاپ كەلمەكتە.

1956 ـ يىلى سۇ ئامبىرىنى ئاپتونوم رايونلۇق سۇ ئىنشائات نازارىتى قەشقەر سۇ ئۆلچەش باش ئەترىتى ئۆلچەپ لايىھەلىگەن ۋە قۇرۇلۇشقا يېتەكچىلىك قىلغان. 1957 ـ يىلى پۈتكۈزگەن. شۇچاغدىكى سۇ سىغىمچانلىقى 8 ملىيون كۇبمېتىر لايىھەلەنگەن. دەمبۇسى (قېشى)نىڭ ئومۇمىي ئۇزۇنلۇقى 2 مىڭ مېتىر، سۇ قويۇۋېتىش زاكۇسى 2 جايغا لايىھەلەنگەن،

ياغاچتا ياسالغان بولۇپ، 1960 ـ يىلدىن 1961 ـ يىلغىچە كېڭەيتىپ قۇرۇلغان. كېڭەيتىلگەن دەمبۇ-ئۇزۇنلۇقى 3600 مېتىر، ئېگىزلىكى 13 مېتىر، ئۈستىنىڭ كەڭلىكى 8 مېتىر، 7 كۇبمېتىرلىق ئىككى سېمونت زاكۇ ياسالغان. سۇ ئامبىرىنىڭ سۇ سىغىمچانلىقى 25 مىليون كۇبمېتىرغا يەتكۈزۈلگەن. بۇنىڭ ئىچىدە ئامباردا توختايدىغان سۇ سىغىمچانلىقى 700 مىڭ كۇبمېتىر. نورمال ھالەتتە 20 — 22 مىليون كۇبمېتىر سۇ ساقلىغىلى بولىدۇ. سۇ يۈزىنىڭ ئەڭ چوڭ كۆلىمى 1000 مو. سۇغۇرۇش كۆلىمى 120 مىڭ مو. كېڭەيتىپ ياسالغاندىن كېيىن دول ۋە بەشتوغراق يېزىلىرىنىڭ ئەتىياز پەسلىدىكى دېھقانچىلىق زىرائەتلىرىنى سۇغۇرۇشتا موھىم رول ئوينىدى.

سۇ ئامبىرىنىڭ ئىقتىسادى ئۈنۈمىنى تولۇق جارى قىلدۇرۇش ئۈچۈن 1964 ـ يىلى ئامبارغا بېلىقجانلار قويۇپ بېرىلگەن. 1966 ـ يىلى بېلىق تۇتۇشقا باشلاپ، ھازىرغىچە ھەريىلى 15 مىڭ جىڭدىن ئارتۇق بېلىق سۈزۈۋېلىنىدۇ. بۇ يەر ھازىر ناھىيىمىزنىڭ مۇھىم بېلىقچىلىق بازىسى بولۇپ قالدى. ھازىر قاراكۆل سۇ ئامبىرىنى باشقۇرۇش پونكىتى قۇرۇلدى. بۇ ئامبار ناھىيىمىز ياشلىرىنىڭ سۇ ئۈزۈپ، بەدەن چېنىقتۇرىدىغان كۆڭۈلدىكى يېرى بولۇپ قالدى. ھەريىلى يازدا سۇ ئۈزگۈچىلەر بۇ يەرگە كۆپلەپ كېلىپ كېتىپ تۇرىدۇ.

جىيا ئۆستىڭى

بۇ جىيا يېزىسىنىڭ ئوق ئۆستىڭى بولۇپ، جىيا يېزىسىنىڭ نامى بىلەن ئاتالغان. 1960 ـ يىلى ياسالغان. ئۆستەڭ جەنۇب تەرەپتە باش زاكونىڭ غەربى ئوق ئۆستىڭىدىكى 2 ـ زاكو (بۇرجەك زاكو دەپمۇ ئاتىلىدۇ) دىن باشلىنىپ، شىمال تەرەپتە جىيا يېزىسىنىڭ تاۋىغاز كەنتىگىچە ئومۇمىي ئۇزۇنلۇقى 14 كىلومېتىر، كەڭلىكى 15 مېتىر، چوڭقۇرلۇقى 1.5 ـ 2 مېتىرغىچە كېلىدۇ. ئۆستەڭ پۈتۈنلەي تاش تىزىپ قۇپۇرۇلغان، ئېقىش مىقدارى سېكونتىغا 1.5 كۇبمېتىر لايىھەلەنگەن. ئۈنۈملۈك سۇغۇرۇش كۆلىمى 30 مىڭ مو.

ناۋا ئۆستىڭى

بۇ ناۋا يېزىسىنىڭ ئوق ئۆستىڭى بولۇپ، ناۋا يېزىسىنىڭ نامى بىلەن ئاتالغان. 1966 ـ يىلى ياسالغان. باش ئۆستەڭنىڭ شەرقى ئوق ئۆستىڭىدىكى 3 ـ زاكو (موللەك زاكو دەپمۇ ئاتىلىدۇ) دىن باشلىنىپ، ناۋا يېزىسىنىڭ ئاچادۆڭ كەنتىدە توختايدۇ ۋە دول ئۆستىڭىگە ئۇلىنىدۇ. پۈتۈن ناۋا يېزىسىنى كېسىپ ئۆتىدۇ. ئومۇمىي ئۇزۇنلۇقى 10.1 كىلومېتىر، كەڭلىكى 3.5 مېتىر، چوڭقۇرلۇقى 1.5 مېتىر، پۈتۈنلەي تاش تىزىپ قۇپۇرۇلغان. ئېقىش مىقدارى سېكونتىغا 6 كۇبمېتىر، ئۈنۈملۈك سۇغۇرۇش كۆلىمى 22 مىڭ 900 مو، ئۆستەڭ بويلاپ ياسالغان تاشيول ئورمان بىلەن قاپلانغان.

سامپۇل ئۆستىڭى

سامپۇل ئۆستىڭى سامپۇل يېزىسىنىڭ ئاساسلىق ئوق ئۆستىڭى بولۇپ، سامپۇل يېزىسىنىڭ نامى بىلەن ئاتالغان. 1971 ـ يىلى ياسالغان. ئورنى سامپۇل يېزىسىنىڭ جەنۇبىغا جايلاشقان. تۈز ئارىلىقى 1 كىلومېتىر، ئۆستەڭنىڭ جەنۇبى سايغا تۇتۇشىدۇ. تەمە چاقا كەنتىدىن باشلىنىپ، قوتاز لەڭگىرى كەنتىگىچە 2 كەنتنى كېسىپ ئۆتكەندىن كېيىن غەربى جەنۇبتىن شەرقى شىمالغا

قايرىلىدۇ. ئۇزۇنلۇقى 8 كىلومېتىر، كەڭلىكى 6 مېتىر، چوڭقۇرلۇقى 1.5 مېتىر، پۈتۈنلەي تاش تىزىپ قوپۇرۇلغان. بۇ ئۆستەڭنىڭ باش ۋە ئوتتۇرا قىسمىدا ئۇدا 7 جايدا تىك 5 مېتىرلىق سەكرەتمە ياسالغان. ئۇندىن كېيىن يول بويلاپ 6 تارماق ئېقىمغا بۆلىنىدۇ. ئومۇمىي ئېقىش مىقدارى سېكۇنتىغا 10 كۇبمېتىر، ئۈنۈملۈك سۇغۇرۇش كۆلىمى 38 مىڭ 468 مو.

بوشقان ئۆستىڭى

بۇئۆستەڭنىڭ باش، ئوتتۇرا ئېقىن قىسمى لوپ بازىرىغا جايلاشقان. ناھىيە شەھىرىنىڭ ئوتتۇرىسىدا شەرققە قىيپاش بولۇپ، ناھىيە شەھىرىنىڭ جەنۇبى ۋە شەرقىنى توغرا كېسىپ ئۆتۈپ، بوشقان كەنتىگە قاراپ ئاققانلىقتىن بوشقان ئۆستىڭى دەپ نام ئالغان. ناھىيە شەھىرىنىڭ غەربى جەنۇبىدىكى سامپۇل ئۆستىڭىدىن باشلىنىپ، شىمالدىن راخمانپۇر ئۆستىڭىگىچە ئۇزۇنلۇقى 9.5 كىلومېتىر، كەڭلىكى 2 مېتىر، چوڭقۇرلۇقى 1.2 مېتىر، ئەڭ چوڭ ئېقىش مىقدارى سېكۇنتىغا 5 كۇبمېتىر، 1962 ـ يىلى ياسالغان. بۇ ئۆستەڭنىڭ باش ۋە ئوتتۇرا قىسمى ناھىيە شەھىرىنىڭ مەركىزىدە غەربكە قىيپاش بولۇپ، غەربىدىن شەرققە قاراپ ئاقىدۇ. ناھىيىلىك ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جاينىڭ كەينىدىكى ناھىيە شەھىرىنىڭ مەركىزىدىن شەرققە قىيپاش كەلگەن جايدىن باشلاپ، شىمالغا قاراپ يول بويلاپ 9 كەنتكە ئاقىدۇ. ئۈنۈملۈك سۇغۇرۇش كۆلىمى 13 مىڭ 200 مو، لوپ بازىرىنىڭ مۇھىم ئوق ئۆستىڭى ھېسابلىنىدۇ.

چاپال ئۆستىڭى

لوپ بازىرىنىڭ غەربىگە جايلاشقان. ئاساسەن چاپال كەنت ئارقىلىق ئېقىپ ئۆتكەچكە چاپال ئۆستىڭى دەپ نام ئالغان. قىرقاش سۇ ئېلىكتىر ئىستانسىسىدىن باشلىنىپ، شىمالدىن خېنىي كەنتىگىچە غەربى جەنۇپتىن شەرقى شىمالغا قاراپ ئاقىدۇ. ئومۇمىي ئۇزۇنلۇقى7.5 كىلومېتىر، كەڭلىكى 3 مېتىر، چوڭقۇرلۇقى 1.6 مېتىر، ئەڭ چوڭ ئېقىش مىقدارى سېكۇنتىغا 5 كۇبمېتىر، 6 كەنتتىن ئېقىپ ئۆتىدۇ. ئۈنۈملۈك سۇغۇرۇش كۆلىمى 7800 مو، 1965 ـ يىلى ئەسلىدىكى كونا ئۆستەڭ ئورنىغا كېڭەيتىپ، چوڭقۇرلاشتۇرۇپ ياسالغان ۋە تاش تىزىپ قوپۇرۇلغان.

چارباغ ئۆستىڭى

بۇ چارباغ يېزىسىنىڭ ئاساسلىق ئۆستىڭى بولۇپ، چارباغ كەنت نامى بىلەن ئاتالغان. ئۇ يېزا تۇرۇشلۇق جاينىڭ غەربى جەنۇبىغا جايلاشقان. باش زاكوۇنىڭ شەرقى ئۆستەڭ 1 ـ زاكوۇ (شېھىتلىق زاكوۇ دەپمو ئاتىلىدۇ.) دىن باشلىنىپ، تاپان زاكوۇغىچە ئومۇمى ئۇزۇنلۇقى 21 كىلومېتىر، كەڭلىكى 8 مېتىر، چوڭقۇرلۇقى 2 مېتىر، پۈتۈنلەي تاش تېزىپ قوپۇرۇلغان. ئېقىش مىقدارى سېكۇنتىغا 12 كۇبمېتىر، ئۈنۈملۈك سۇغۇرۇش كۆلىمى 70 مىڭ مو، 1970 ـ يىلى كونا ئۆستەڭ ئورنىغا كېڭەيتىپ ياسالغان.

دول ئۆستىڭى

بۇ دول يېزىسىنىڭ ئوق ئۆستىڭى بولۇپ، يېزا نامى بىلەن ئاتالغان. ئۆستەڭنىڭ بېشى يېزا تۇرۇشلۇق جاينىڭ غەربى جەنۇبىغا، ئوتتۇرا قىسمى يېزا تۇرۇشلۇق جاينىڭ شەرقى جەنۇبىغا جايلاشقان. ئۆستەڭ ناھىيىنىڭ قىرقاش سۇ ئېلىكتىر ئىستانسىسىدىن باشلىنىپ، دۆڭئازما كەنتى-

گىچە ئومۇمى ئۇزۇنلىقى 12.8 كىلومېتىر، كەڭلىكى 12 مېتىر، چوڭقۇرلىقى 1.8 مېتىر، ئېقىش مىقدارى سېكونتىغا 12 كۇبمېتىر. پۈتۈن ئۆستەڭدە 7 زاكو، 3 تارماق ئۆستەڭ بار. ئۈنۈملۈك سۇغۇرۇش كۆلىمى 46 مىڭ 371 مو، 1966 ـ يىلى كونا ئۆستەڭنىڭ ئورنىغا قايتا ياساپ پۈتكۈزۈلگەن.

ياندۇرما ئۆستىڭى

بۇ دول يېزىسى تۇرۇشلۇق جاينىڭ شەرقى شىمالىغا جايلاشقان بولۇپ، ئاساسەن ياندۇرما كەنتىدىن ئېقىپ ئۆتكەنلىكتىن ياندۇرما ئۆستىڭى دەپ نام ئالغان. بۇ دول ئۆستىڭىنىڭ ئاساسلىق تارماقلىرىنىڭ بىرى بولۇپ، دۆڭئازما كەنتىدىن باشلىنىپ، شوركۆتەك كەنتىگىچە 6 كەنتتىن ئېقىپ ئۆتىدۇ. ئېقىش مىقدارى سېكونتىغا 4 كۇبمېتىر. ئۈنۈملۈك سۇغۇرۇش كۆلىمى 16 مىڭ 209 مو، 1975 ـ يىلى ياساپ پۈتكۈزۈلگەن.

ھاڭگىي ئۆستىڭى

ھاڭگىي يېزىسىنىڭ ئاساسلىق ئوق ئۆستىڭى بولۇپ، يېزا نامى بىلەن ئاتالغان. بۇ ئۆستەڭ لوپ باش زاكونىڭ غەربى ئۆستەڭ 1 ـ زاكوسىدىن باشلىنىپ، خوراز توغراق دېھقانچىلىق مەيدانىغىچە يۇرۇڭقاش بازارنىڭ جەنۇپ ۋە شەرقىدىكى كەنتلىرى ئارقىلىق چارباغ يېزىسىنىڭ غەرب ۋە شىمالىدىكى كەنتلەرنى ئايلىنىپ ئۆتۈپ ھاڭگىي تەۋەلىكىگە ئېقىپ كىرىدۇ. ئۇزۇنلىقى 41 كىلومېتىر، كەڭلىكى 12 مېتىر، چوڭقۇرلىقى 1.8 مېتىر، 50 پىرسەنتى تاش تېزىپ قوپۇرۇلغان. ئېقىش مىقدارى سېكونتىغا 12 كۇبمېتىر، پۈتۈن ئۆستەڭگە 13 جايغا سېمونت زاكو ياسالغان. 29 تارمىقى بار. ئۈنۈملۈك سۇغۇرۇش كۆلىمى 77 مىڭ مو، 1965 ـ يىلى كونا ئۆستەڭنىڭ ئورنىغا قايتا پىلانلاپ ياساشقا كىرىشكەن. 1975 ـ يىلى پۈتكەن. پۈتۈنلەي سېمىنتلاشقان.

ئالتىلە ئۆستىڭى

يۇرۇڭقاش بازىرى تۇرۇشلۇق جاينىڭ شەرقىگە جايلاشقان. بۇ ئالتىلە كەنتىگە بارىدىغان ئوق ئۆستەڭ بولغاچقا ئالتىلە ئۆستىڭى دەپ ئاتالغان. جەنۇبى ھالۋىيى كەنتىدىن باشلىنىپ، شىمالى يىڭئاۋات كەنتىگىچە ئومۇمىي ئۇزۇنلىقى 8 كىلومېتىر، كەڭلىكى 4 مېتىر، چوڭقۇرلىقى 1.6 مېتىر، 12 جايدا سېمونت زاكوسى ۋە 19 تارمىقى بار. ئېقىش مىقدارى سېكونتىغا 5 كۇبمېتىر، ئۈنۈملۈك سۇغۇرۇش كۆلىمى 12 مىڭ مو.

بۇيا ئۆستىڭى

بۇيا كەنتىنىڭ ئوق ئۆستىڭى بولغاچقا كەنت نامى بىلەن شۇنداق نام ئالغان. 1971 ـ يىلى ياساپ پۈتكۈزۈلگەن. جەنۇبى سىرىقئېلەك كەنتىدىن باشلىنىپ، شىمالى شاخلىق كەنتىدە توختايدۇ. ئومۇمىي ئۇزۇنلىقى 15 كىلومېتىر بولۇپ 14 كەنتتىن ئېقىپ ئۆتىدۇ. كەڭلىكى 6.5 مېتىر، چوڭقۇرلىقى 1.6 مېتىر، پۈتۈنلەي تاش تېزىپ قوپۇرۇلغان. 14 جايدا سېمونت زاكوسى، 24 تارمىقى بار. ئېقىش مىقدارى سېكونتىغا 7.5 كۇبمېتىر، ئۈنۈملۈك سۇغۇرۇش كۆلىمى 20 مىڭ مو.

تامئېغىل ئۆستىڭى

بۇ تامىغىل كەنتكە ئاقىدىغان مەخسۇس ئۆستەڭ بولغاچقا كەنت نامى بىلەن شۇنداق ئاتال-غان. بۇ ئۆستەڭنىڭ جەنۇبى بۇياتايرىش كەنتىدىن باشلىنىپ، شىمالي ساي كەنتىدە توختايدۇ. ئومۇمي ئۇزۇنلىقى 5 كىلومېتىر، 5 كەنتتىن ئېقىپ ئۆتىدۇ. كەڭلىكى 2 مېتىر، چوڭقۇرلىقى 1.6 مېتىر، پۈتۈنلەي تاش تېرىپ قۇيۇپ قۇرۇلغان. 5 سېمونت زاكۇ، 10 تارماق ئېرىقى بار. ئېقىش مىقدارى سېكونتىغا 4 كۇبمېتىر، ئۈنۈملۈك سۇغۇرۇش كۆلىمى 6 مىڭ مو. 1967 ـ يىلى كونا ئۆستەڭ ئورنىغا ياسالغان.

كونىزي ئۆستىڭى

بۇ كونىزي كەنتىنىڭ مەخسۇس ئۆستىڭى بولغانلىقتىن كەنت نامى بىلەن شۇنداق ئاتالغان. بۇ ئۆستەڭنىڭ جەنۇبى سېرىقئىلەك كەنتىدىن باشلىنىپ شىمالي تاشقارقى چارباغ كەنتىدە توختايدۇ. ئومۇمي ئۇزۇنلىقى 11 كىلومېتىر، كەڭلىكى 2.5 مېتىر، چوڭقۇرلىقى 1.6 مېتىر، پۈتۈنلەي تاش تېرىپ قۇيۇپ قۇرۇلغان. 12 سېمونت زاكۇ، 24 تارماق ئېرىقى بار. ئېقىش مىقدارى سېكونتىغا 7 كۇبمېتىر، ئۈنۈملۈك سۇغۇرۇش كۆلىمى 17 مىڭ مو، 1968 ـ يىلى كونا ئۆستەڭ ئورنىغا رېمونت قىلىپ ياساپ، تاش تىزىپ پۈتكۈزگەن.

جىيا يولى

جىيا يولىنىڭ جەنۇبى يۇرۇڭقاش كۆۋرۈكىدىن باشلىنىپ، شىمالي تاۋىغاز كەنتىگە بارىدۇ. جىيا يېزىسىنى كېسىپ ئۆتىدۇ. ئومۇمي ئۇزۇنلىقى 16 كىلومېتىر، يول يۈزىنىڭ كەڭلىكى 9 مېتىر، ماي ياتقۇزۇلغان. 1959 ـ يىلى ياساپ پۈتكۈزۈلگەن. جىيا يېزا نامى بىلەن ئاتالغان. يولنىڭ ئىككى تەرىپى ئورمان بىلەن قاپلانغان.

ناۋا يولى

ناۋا يولىنىڭ غەربى باش زاكۇنىڭ 3 ـ زاكۇسىدىن باشلىنىپ، شەرقى لوپ بازار قىرقاش كەنتىگە بارىدۇ. ئومۇمي ئۇزۇنلىقى 11.9 كىلومېتىر، ئىككى تەرىپى ئورمان بىلەن قاپلانغان. پۈتۈن ناۋا يېزىسىنى كېسىپ ئۆتىدۇ. ناۋا يېزا نامى بىلەن ئاتالغان. 1968 ـ يىلى ياساپ پۈتكۈزۈلگەن. 1983 ـ يىلى شېغىل ياتقۇزۇلغان.

بوشقان يولى

بۇ يولنىڭ غەربى سامپۇل كۆۋرۈكىدىن باشلىنىپ، شىمالى خېنى كەنتىگە بارىدۇ. ئومۇمى ئۇزۇنلىقى 9.5 كىلومېتىر، شېغىل ياتقۇزۇلغان. ئىككى تەرىپىدە ئورمان بار. بۇ يول ئۇدۇل بوشقان كەنتىگە ياسالغاچقا بوشقان يولى دەپ نام ئالغان.

چاپال يولى

جەنۇبى قىرقاش سۇ ئېلېكتىر ئىستانسىسىدىن باشلىنىپ، شىمالي خېنى كەنتىدە توختايدۇ. يول بويىدا چاپال ئۆستىڭى ياندىشقان. ئومۇمى ئۇزۇنلىقى 7.5 كىلومېتىر، ئىككى تەرىپىدە ئورمان بار. 1956 ـ يىلى چاپال ئۆستىڭىنى ياسىغاندا بىللە ياسالغان. 1980 ـ يىلى شېغىل ياتقۇزۇلغان. چاپال كەنتىنى توغرا كېسىپ ئۆتكەنلىكتىن چاپال يولى دەپ نام ئالغان.

بامىي يولى

بۇ يولنىڭ جەنۇبى ئايردش زاكۇدىن باشلىنىپ، شىمالى چارباغ كەنتىدە توختايدۇ. ئومۇمى ئۇزۇنلىقى 10 كىلومېتىر، شېغىل ياتقۇزۇلغان. 1970 ـ يىلى ياسالغان. ئاساسەن بامىي كەنتىنى كېسىپ ئۆتكەنلىكتىن بامىي يولى دەپ نام ئالغان.

گىجا يولى

جەنۇبى باش ئۆستەڭ 1 ـ زاكۇدىن باشلىنىپ، شىمالى تاپان زاكۇغىچە ئومۇمىي ئۇزۇنلىقى 12 كىلومېتىر، شېغىل ياتقۇزۇلغان. 1972 ـ يىلى ياسالغان. بۇ يول گىجا كەنتىنى كېسىپ ئۆتكەنلىكتىن گىجا يولى دەپ نام ئالغان.

دول يولى

غەربى جەنۇبى تەرىپى قىرقاش سۇ ئېلېكتر ئىستانسىسىدىن باشلىنىپ، شىمالى دۆڭئازىمغىچە دول ئۇق ئۆستىڭىنى بويلاپ ئېلىنغان. ئومۇمىي ئۇزۇنلىقى 12 كىلومېتىر. كەڭلىكى 12 مېتىر، 1964 ـ يىلى ياسالغان. 1983 ـ يىلى ماي ياتقۇزۇلغان. بۇ ئاساسەن دولنىڭ يولى بولغاچقا شۇنداق نام ئالغان.

ھاڭگى يولى

جەنۇبى لوپ بازىرىدىن باشلىنىپ، شىمالى ھاڭگى ئۇق ئۆستەڭ 5 ـ زاكۇغىچە ئومۇمىي ئۇزۇنلىقى 8 كىلومېتىر، كەڭلىكى 12 مېتىر، 1964 ـ ياسالغان. 1983 ـ يىلى ماي ياتقۇزۇلغان. بۇ لوپ بازىرىدىن ھاڭگى يېزىسىغا بارىدىغان ئۇق يول بولغاچقا شۇنداق نام ئالغان.

قۇتچى يولى

جەنۇبى تەرىپى خالدامەھەللىسىدىن باشلىنىپ، شىمالى تەرىپى قۇتچى كەنتىگىچە ئومۇمىي ئۇزۇنلىقى 7 كىلومېتىر. 1964 ـ يىلى ياسالغان. 1980 ـ يىلى شېغىل ياتقۇزۇلغان. بۇ مەخسۇس قۇتچى كەنتىگە بارىدىغان يول بولغاچقا شۇنداق نام ئالغان.

ئالتەلە يولى

جەنۇبى ھالۇبويى كەنتىدىن باشلىنىپ، شىمالى يېڭىئاۋات كەنتىگىچە ئومۇمىي ئۇزۇنلىقى 9 كىلومېتىر، 1965 ـ يىلى ياسالغان. 1968 ـ يىلى شېغىل ياتقۇزۇلغان. بۇ يول ئالتەلە كەنتىنى كېسىپ ئۆتكەچكە شۇنداق نام ئالغان.

بۇيا يولى

جەنۇبى سېرىقئىلەك كەنتىدىن باشلىنىپ، شىمالى شاخلىق كەنتىگىچە ئۇزۇنلىقى 15 كىلومېتىر، 1971 ـ يىلى ياسالغان. 1980 ـ يىلى شېغىل ياتقۇزۇلغان. بۇيا ئۇق ئۆستىڭىنى بويلاپ ياسالغاچقا بۇيا يولى دەپ ئاتالغان.

كونزي يولى

جەنۇبى سېرىقئىلەك كەنتىدىن باشلىنىپ، شىمالى تاشقىرقى چارباغ كەنتىگىچە ئومۇمىي ئۇزۇنلىقى 11 كىلومېتىر، 1969 ـ يىلى ياسالغان. 1980 ـ يىلى شېغىل ياتقۇزۇلغان. بۇ كونزي كەنتىگە بارىدىغان ئۇق يول بولغاچقا شۇنداق ئاتالغان.

سامپۇل يولى

شىمالى تەرىپى لوپ بازار قىرقاش كەنتىدىن باشلىنىپ، جەنۇبى سامپۇل يېزىسىغىچە ئومۇمىي ئۇزۇنلىقى 6.5 كىلومېتىر، 1965 ـ يىلى ياسالغان. 1980 ـ يىلى شېغىل ياتقۇزۇلغان. بۇ لوپ بازىرىدىن سامپۇل يېزىسىغا بارىدىغان ئۇق يول بولغاچقا شۇنداق ئاتالغان.

خوتەن ـ لوپ يولى

غەربى تەرىپى خوتەن شەھىرىدىن باشلىنىپ، شەرقى تەرىپى لوپ ناھىيە شەھىرىگىچە بارىدۇ. بۇ ئەسلى خوتەندىن نىيە ناھىيىسىگە بارىدىغان تاشيول بولۇپ، خوتەن بىلەن لوپ ئارىلىقىدىكى بىر ئۇچاستىكا بولغاچقا خوتەن ـ لوپ يولى دەپ نام ئالغان. 1941 ـ ياسالغان. ئازاتلىقتىن كېيىن بىرقانچە قېتىم كېڭەيتىلگەن ۋە رۇسلانغان. 1975 ـ يىلى قايتا ياساپ ماي ياتقۇزۇلغان. بۇ يول خوتەندىن باشلىنىپ، يورۇڭقاش بازار ۋە چارباغ يېزىدىن ئۆتۈپ، لوپ ناھىيە شەھىرىگە كىرىپ ئاندىن چىرا، كېرىيە، نىيىغا يۈزلىنىدۇ. خوتەن شەھىرى بىلەن لوپ ناھىيە شەھىرىگىچە ئومۇمىي ئۇزۇنلىقى 25 كىلومېتىر. كەڭلىكى 10 مېتىر.

تەبىئىي جۇغراپىيىلىك جىسىملارنىڭ ناملىرى

مۇھىم تەبىئىي جۇغراپىيىلىك جىسىملارنىڭ ئۆلچەملىك نامى

(تاغ، تاغ چوققىسى، تاغ ئېغىزى، جىلغا، دەريا، ساي، چارۋىچىلىق نۇقتىلىرى)

تېكىلىك تاغ (تاغ)

تېكىلىك تاغ ناھىيە شەھىرىنىڭ جەنۇبىدىكى 85 كىلومېتىر جايغا جايلاشقان. شەرقى چىرا ناھىيە تاغلىرى بىلەن چېگرىلىنىدۇ. جەنۇبى تەرىپى شىنزاڭغا تۇتىشىدۇ. غەربى تەرىپى خوتەن ناھىيە چېگرىسىدىكى تاغلارغا ئۇلىنىدۇ. شىمالى تەرىپى لوپ ناھىيىسىگە قاراپ تۇرىدۇ. ئۇ كوئېنلۇن تاغلىرىنىڭ بىرتارمىقى، ئوتتۇرىچە ئېگىزلىكى 4 مىڭ مېتىر، ئاچچىق، ئوتتۇراقىر، قۇمات تاغلىرىدىن تەركىپ تاپقان. پۇتكۇل تاغ لوپ ناھىيىسىنىڭ جەنۇبى قىسمىدىن توغرا كېسىپ ئۆتىدۇ ۋە 50 نەچچە كىلومېتىر ئۇزۇنىسىغا سوزۇلۇپ بىر تەبىئىي توساق ھاسىل قىلغان. ئاساسى چوقا 5600 مېتىر ئېگىز بولۇپ، يىل بويى قارا تۇمان قاپلاپ تۇرىدۇ. ئادەم ۋە ھايۋان ئۆتەلمەيدۇ. شۇڭا تېكىلىك (تىك ئېگىزلىك) دەپ نام ئالغان. يەنە بىر خىل رىۋايەتتە بايان قىلىنىشىچە، چوققىغا پەقەت كىيىك تېكىسلا چىقالىغاچقا «تېكىلىك» دەپ نام ئالغان.

دېڭىز يۈزىدىن 4800 مېتىر ئېگىز جايدا قار كۆپ بولۇپ، يىل بويى قار بىلەن قاپلىنىپ، خوددى مىس كىيىم كېيگەن باتۇرغا ئوخشاش ھەيۋەتلىك كۆرۈنىدۇ. تاغ قاپتاللىرىدا يامغۇر، قار سۇلىرى تولۇق، يايلىقى مول بولۇپ، بۇ يەر ناھىيىمىزنىڭ مۇھىم يازلىق يايلىقى ھىساپلىنىدۇ. تاغدا كىيىك، ئۇلا قاتارلىق ياۋايى ھايۋانلار ياشايدۇ.

ئاچچىق تاغ (تاغ)

ئۇرنى ناھىيە شەھىرىنىڭ جەنۇبىدا. ناھىيە شەھىرى بىلەن ئارىلىقى 60 كىلومېتىر، جەنۇبتىن شىمالغا سوزۇلغان. دېڭىز يۈزىدىن ئوتتۇرىچە ئېگىزلىكى 2500 مېتىر، ئەڭ ئېگىز چوققۇسى دېڭىز يۈزىدىن 2700 مېتىر ئېگىز. ئاچچىق دەرياسى تاغ ئالدىدىكى تۈزلۈقسايدىن ئېقىپ ئۆتكەندىن كېيىن سۈيى ئاچچىق بولۇپ كېتىدو. شۇڭا ئاچچىق دەپ نام ئالغان. بۇ تاغدىن گەنجى، ئاھاك تېشى، كۆمۈركۆپ چىقىدۇ. بولۇپمو ئاھاك تېشى بىلەن گەنجى كۆپ چىققانلىقتىن داڭقى بار. گەنجى داۋىنى گەنجى ۋە ئاھاك تېشى چىقىدىغان موھىم بازا بولۇپ، يۈزەكى مۆلچەر بويىچە تاغ ئاستى مەھسۇلاتى 2 مىليارت 100 مىليۇن توننا كېلىدۇ. ئاچچىق تاغ بەلباغلىرى ئاساسلىق يازلىق يايلاق ھىساپلىنىدۇ.

تۆگەمەنتاشلىق (تاغ چوققۇسى)

ئۇرنى ناھىيە شەھىرىنىڭ جەنۇبىدىكى 40 كىلومېتىر جايدا. بۇ تاغدىن ئاساسەن تۆگمەن تېشى

كۆپ چىققاچقا تۇگمەنتاشلىق دەپ نام ئالغان. بۇ كوئېنلۇن تاغلىرىنىڭ بىر كىچىك تارمىقى بولۇپ ئۇزۇنلۇقى تەخمىنەن 5 كىلومېتىر، كەڭلىكى 3 كىلومېتىر، دېڭىز يۈزىدىن 2200 مېتىر ئېگىز، يېپىنچا ئۆسۈملۈك يوق.

پەشتاق (تاغ ئېغىزى)

ئورنى ناھىيە شەھىرىنىڭ غەربى جەنۇبىغا جايلاشقان. ناھىيە شەھىرى بىلەن ئارىلىقى 44 كىلومېتىر، كوئېنلۇن تاغلىرىنىڭ شىمالىدىكى ئوتتۇرا تاغ بەلبېغى ھېساپلىنىدۇ. غەربى يۇرۇڭ-قاش دەرياسىنىڭ ئوتتۇرا ئېقىنىغا تۇتۇشىدۇ. دېڭىز يۈزىدىن ئېگىزلىكى 2900 مېتىر، تاغ ئېغىزىدا ياسالغان 2 مېتىر كەڭلىكتە تاغ يولى بولۇپ يولۇچىلار ۋە ھارۋا قاتنايدۇ. بۇ يول خوتەن-لوپتىن توگۇزلۇققا بارىدىغان بىردىن-بىر قاتناش يولى ھېساپلىنىدۇ. پەشتاق پەلەمپەي دېگەن مەنىدە بولۇپ يول بارغانسىرى ئېگىزگە قاراپ ئۆرلىگەچكە شۇنداق نام ئالغان.

سالىملىق (جىلغا)

ئورنى ناھىيە شەھىرىنىڭ جەنۇبىدىكى ئاچچىق تاغ ئىچىدە، ناھىيە شەھىرى بىلەن ئارىلىقى 35 كىلومېتىر، ئاچچىق دەرياسىنىڭ تۆۋەن ئېقىمىغا جايلاشقان. دېڭىز يۈزىدىن 2419 مېتىر ئېگىز. ئۇزۇنلۇقى 20 كىلومېتىر، كەڭلىكى تەخمىنەن 250 مېتىر، چوڭقۇرلۇقى 100 مېتىر، كەلكۈن مەزگىلىدە جىلغا ئىچىدىكى ئېقىم مىقدارى سېكونتىغا 12 كۇپمېتىر، بۇ جىلغىدا سالما كۆپ بولغاچقا سالىملىق دەپ نام ئالغان.

خالىقجىلغىسى (جىلغا)

ئورنى ناھىيە شەھىرىنىڭ جەنۇبىدىكى ئاچچىق تاغ ئىچىدە، ناھىيە شەھىرى بىلەن ئارىلىقى 30 كىلومېتىر، ئۇزۇنلۇقى 4 كىلومېتىر، كەڭلىكى 480 مېتىر، چوڭقۇرلۇقى 80 مېتىر، رىۋايەت قىلىنىشىچە تەخمىنەن 200 يىل بۇرۇن خالىق ئىسىملىك ئوۋچى مۇشۇ يەردە ئۆلۈپ كەتكەنلىكتىن خالىقجىلغىسى دەپ نام ئالغان.

سېسقيار (جىلغا)

ئورنى دول يېزىسى تۇرۇشلۇق جاينىڭ شىمالىدا. ناھىيە شەھىرى بىلەن ئارىلىقى 14.6 كىلومېتىر، ئۇزۇنلۇقى تەخمىنەن 5 كىلومېتىر، زېمىنى چوڭقۇر، ئوتتۇرىسى سازلىق، قۇمۇشلۇق، يىل بويى سۇ يىغىلىپ، سېسىق پۇراپ تۇرغاچقا سېسقياردەپ نام ئالغان.

يۇرۇڭقاش دەرياسى

يۇرۇڭقاش دەرياسى "ۋې شۇ"ناملىق كىتاپتا خەنزۇچە 首拔河 (مۇباخېي) دەپ يېزىلغان. «يۈەن سۇلالىسىنىڭ تارىخى» دا 玉河 (يۈيخېي) دەپ يېزىلغان. «قورىغارنىڭ خەرىتىلىك تەزكىرىسى» دە يۇرۇڭقاش قىر دەپ يېزىلغان. بۇ دەريا كوئېنلۇن تاغلىرىنىڭ شىمالىدىكى چاڭچىمەن داۋىنىدىن باشلىنىدۇ. «شىنجاڭنىڭ خەرىتىلىك تەزكىرىسى» دە چاڭچىمەن نى 昌其满 دەپ يازغان. دەريانىڭ ئومۇمى ئۇزۇنلۇقى 197 كىلومېتىر. يىللىق ئوتتۇرىچە ئېقىم مىقدارى 2 مىليارت 320 مىليون كۇپمېتىر، بۇ دەريانىڭ ئوتتۇرا قىسمى لوپ ناھىيىسىنىڭ سامپۇل، بۇيا، يۇرۇڭقاش، جىيا قاتارلىق يېزا بازارلىرىنىڭ غەربى چېتىدىن ئېقىپ ئۆتىدۇ. ھەر يىلى لوپ

ناھىيىسىگە ئېقىپ كىرىدىغان سۇ مىقدارى 650 مىلڭ كۇب مېتىر. يۇرۇڭقاش دەرياسىنىڭ ئايىغى قۇرۇلۇش دېگەن يەردە قارىقاش دەرياسى بىلەن قوشۇلۇپ خوتەن دەرياسىنى ھاسىل قىلىدۇ ۋە تەكلىماكان چۆلىنى كېسىپ ئۆتۈپ، تارىم دەرياسىغا قۇيۇلىدۇ.

ئاچچىق دەرياسى (دەريا)

ئورنى سامپۇل يېزىسى تۇرۇشلۇق جايىنىڭ جەنۇبىدىكى 25 كىلومېتىر جايدا. بۇ دەريا تاغ ئىچىدىن ئېقىپ تاغ ئالدىدىكى تۇزلۇقسايغا كەلگەندە تەمى ئاچچىق بولۇپ كېتىدۇ. شۇڭا ئاچچىق دەريا دەپ نام ئالغان. جەنۇپتىن شىمالغا قاراپ ئاقىدۇ. تىكلىك تاغنىڭ شەرقى جەنۇبىدىن 2500 مېتىر يىراقلىقتىكى ئوتتۇراتاغ بەلباغلىرىدىن باشلىنىپ، ئاچچىق تاغ بەلباغلىرىدا قوشۇلۇپ، بىر ئېقىن بولۇپ شەكىللەنگەن. ئومۇمىي ئۇزۇنلىقى 150 كىلومېتىر، باش تەرەپتە قار ۋە مۇز ئاز ئېرىگەنلىكتىن سۇيى يېتىشمەي پەسىللىك دەريا قاتارىغا كىرىدۇ. بۇ دەريا ئاچچىق تاغ جىلغىسىدىن ئېقىپ ئۆتۈپ سايغا كىرگەندە سىڭىپ تۈگەيدۇ. ئىرىلغۇ يەردىن ئېقىپ ئۆتۈش ئۇزۇنلىقى 32 كىلومېتىر، سۇ يۈزىنىڭ ئوتتۇرىچە كەڭلىكى 12 مېتىر، يىللىق ئېقىن مىقدارى سېكونتىغا 0.44 كۇبمېتىر، يىللىق ئوتتۇرىچە ئومۇمىي ئېقىن مىقدارى 14 مىليون كۇبمېتىر. ھەر-يىلى 6 ـ ئايدىكى كەلكۈن مەزگىلىدە ئايلىق ئومۇمىي ئېقىن مىقدارى 650 كۇبمېتىر، سۇغۇرۇش كۆلىمى 2950 مو.

ساقى دەرياسى (دەريا)

ئورنى سامپۇل يېزىسى تۇرۇشلۇق جايىنىڭ جەنۇبىدا. ناھىيە شەھىرى بىلەن ئارىلىقى 25 كىلومېتىر، ئاچچىق تاغ جىلغىسىدىن باشلىنىپ، بەشتوغراق چۆلگە ئېقىپ كىرىپ سىڭىپ كېتىدۇ. بۇ پەسىل خاراكتېرلىك دەريا. ھەريىلى 5 ـ ئايدىن 9 ـ ئايغىچە تاغ يامغۇر سۇيى بىلەن تولۇقلىنىدۇ. ئومۇمىي ئۇزۇنلىقى 40 كىلومېتىر، ئوتتۇرىچە كەڭلىكى 4 مېتىر، باشتىن ئاخىرى سايدىن ئېقىپ ئۆتكەچكە پايدىلانغىلى بولمايدۇ. «ساقى» دېگەن سۆز «ساق»دىن ئۆزگەرگەن. تارىخى مەنبەلەردىن قارىغاندا، قەدىمكى خوتەندە ياشىغان ساق مىللىتىنىڭ نامى بىلەن ئاتالغان دەپ پەرەز قىلغىلى بولىدۇ.

پاختىلىق دەرياسى (دەريا)

ئورنى لوپ ناھىيە شەھىرىنىڭ شەرقىدىكى 35 كىلومېتىر جايدا. تىكلىك تاغلىرىنىڭ ئالدىنقى تاغ بەلباغلىرىدىن باشلىنىدۇ. ئومۇمىي ئۇزۇنلىقى 150 كىلومېتىر، ئوتتۇرىچە كەڭلىكى 5 مېتىر. تاغ ئىچىدىكى يامغۇر سۇيى بىلەن تولۇقلىنىدۇ. بۇ پەسىل خاراكتېرلىك دەريا لوپ بىلەن چىرا ئوتتۇرىسىدىكى چېگرا سايدىن ئېقىپ ئۆتىدۇ. پايدىلانغىلى بولمايدۇ. ئەڭ يۇقىرى ئېقىن مىقدارى سېكونتىغا 10 كۇبمېتىر، يېقىنقى بىرنەچچە يىلدىن بويان ھاۋا كىلىماتىنىڭ ئۆزگىرىشى تۈپەيلىدىن، باش تەرەپتە سۇيى يوق. دەريا قۇرۇپ كېتىدۇ. رىۋايەت قىلىنىشىچە دەريا بېشىدىكى تاغ ئارىسىدا ئاپئاق بولۇتلار خۇددى پاختىغا ئوخشاش كوكتە لەيلەپ تۇرغانلىقتىن پاختىلىق دەپ نام ئالغان.

ئوتتۇرا قىر دەرياسى (دەريا)

ئورنى ناھىيە شەھىرىنىڭ جەنۇبىدىكى 25 كىلومېتىر جايدا. پەسىل خاراكتېرلىك دەريا.

ئاساسەن باش ئۆتتۇرا قىر ۋە تۆۋەن ئۆتتۇرا قىر تاغلىرىدىن ئېقىپ كەلگەنلىكتىن شۇنداق نام ئالغان. تىكلىك تاغنىڭ ئالدىنقى تاغ بەلباغلىرىدىن باشلىنىدۇ. ئومۇمىي ئۇزۇنلۇقى 100 كىلو- مېتىر. كەڭلىكى 4 مېتىر. تاغ ئىچىدىكى يامغۇرسۈيى بىلەن تولۇقلىنىدۇ. ھەر يىلى 5-ئايدىن 9-ئايغىچە سۇ ئاقىدۇ. ئەڭ چوڭ ئېقىن مىقدارى سېكۇنتىغا 25 كۇپمېتىر. باشتىن ئاخىرى سايدىن ئېقىپ ئۆتكەنلىكتىن پايدىلانغىلى بولمايدۇ.

(دەريا)

قۇرامىلىق دەرياسى

ئورنى ناھىيە شەھىرىنىڭ جەنۇبىدىكى 23 كىلومېتىر جايدا. ئوتتۇرا قىر تاغ جىلغىسىدىكى ئاق قۇمدىن باشلىنىپ، بەشتوغراق يېزىسىنىڭ چۆلگە ئېقىپ كىرىپ سىڭىپ كېتىدۇ. پەسىللىك دەريا: تاغ ئىچىدىكى يامغۇرسۈيى بىلەن تولۇقلىنىدۇ. ھەريىلى 5-ئايدىن 9-ئايغىچە سۇ ئاقىدۇ. ئەڭ چوڭ ئېقىن مىقدارى سېكۇنتىغا 15 كۇپمېتىر. بۇ دەريا باشتىن ئاخىرى سايدىن ئېقىپ ئۆتكەچكە پايدىلانغىلى بولمايدۇ. «قۇرام» دىگەن چوڭ تاش دىگەن مەنىدە بولۇپ دەريانىڭ باش تەرىپى قۇرام تاشلىق بولغاچقا شۇنداق نام ئالغان .

(كۆلمەك)

ئىلەككۆلمىكى

ئورنى چارباغ يېزىسىنىڭ شەرقىدىكى 4.7 كىلومېتىر جايدا، زىمىنى پەس، يەر ئاستىدىن چىققان سۇ يىغىلىپ كۆلمەك ھاسىل بولغان. كۆلىمى تەخمىنەن 20 مو، بېلىق باقىقىلى بولىدۇ. بۇ، يەر ئاستى بۇلاق سۈيى بىلەن سىرتتىن ئېقىپ كەلگەن ساقىندى سۇ بىرلىشىپ كۆلمەك ھاسىل بولغاچقا ئىلەككۆلمىكى دەپ ئاتالغان.

(چارۋىچىلىق مەيدانى)

تىكلىك

ئورنى ناھىيە شەھىرىنىڭ شەرقى جەنۇبىدىكى 80 كىلومېتىر جايدىكى تىكلىك تاغ رايونىغا جايلاشقانلىقى ئۈچۈن تىكلىك دەپ نام ئالغان. كۆلىمى 828 مو، بۇ پۈتۈن ناھىيە بويىچە ئاساسلىق يازلىق يايلاق بولۇپ، تەبىئى شەكىللەنگەن. بۇ يەردە 10 مىڭ تۇياق چارۋا باقىقىلى بولىدۇ. ياۋايى ھايۋاناتلاردىن كىيىك، ئۆلا قاتارلىقلار ياشايدۇ.

(چارۋىچىلىق نۇقتىسى)

ئاچچىق يايلىقى

ئورنى ناھىيە شەھىرىنىڭ جەنۇبىدىكى 60 كىلومېتىر جايدا. بۇ يەر ئاچچىق تاغ ئىچىگە جايلاشقانلىقى ئۈچۈن شۇنداق نام ئالغان. ئومۇمى كۆلىمى 274 مىڭ 600 مو، يازلىق ۋە قىشلىق يايلاق بولۇپ، ناھىيىمىزدىكى موھىم يايلاقلارنىڭ بىرى. بۇ يايلاقتا 13 مىڭ 730 تۇياق قوي باقىقىلى بولىدۇ. كىيىك، ئۆلا قاتارلىق ياۋايى ھايۋاناتلار ياشايدۇ.

(چارۋىچىلىق نۇقتىسى)

شىرەملىك

ئورنى سامپۇل يېزىسى تۇرۇشلۇق جاينىڭ شەرقى جەنۇبىدا، ناھىيە شەھىرى بىلەن ئارىلىقى 80 كىلومېتىر، تاغ ئالدى تۈزلەڭ جاڭگاللىق. بۇ يەر شۇۋاق كۆپ ئۆسىدىغان زەيلىك، شورلۇق بولغاچقا شىرەملىك دەپ نام ئالغان. كۆلىمى 2 مىڭ مو، قومۇش، چىم ئۆسىدۇ. 800 قوي باقىقىلى بولىدۇ.

(چارۋىچىلىق نۇقتىسى)

شامالباغ

ئورنى دول يېزىسى تۇرۇشلۇق جاينىڭ شەرقى جەنۇبىدا. ئارىلىقى 1.7 كىلومېتىر. قۇم، بوران كۆپ چىققانلىقتىن شامالباغ دەپ ئاتالغان. تۆت ئەتراپى جىگدىلىك، كۆلىمى 300 مو، 520 قوي باقلى بولىدۇ.

مامۇتكۆلمەك (چارۋىچىلىق نۇقتىسى)

ئورنى دول يېزىسى تۇرۇشلۇق جاينىڭ شەرقى جەنۇبىدىكى 9.3 كىلومېتىر جايدا، زېمىنى چۇڭقۇر، دەسلەپتە مامۇت ئىسىملىك چارۋىچى ئۆي سېلىپ چارۋا باققانلىقتىن مامۇتكۆلمەك دەپ نام ئالغان. كۆلىمى500 مو، 400 قوي باقلى بولىدۇ.

چىلەكقۇم (چارۋىچىلىق نۇقتىسى)

ئورنى دول يېزىسى تۇرۇشلۇق جاينىڭ شەرقى شىمالىدىكى 7 كىلومېتىر جايدا، بۇ يەردە ئىككى چوڭ قۇم دۆۋىسى چىلەك (+) شەكلىدە كىرەلىشىپ تۇرغاچقا چىلەكقۇم دەپ نام ئالغان. چۆللۈك يايلاق، كۆلىمى 600 مو، 400 قوي باقلى بولىدۇ.

قوشقۇدۇق (چارۋىچىلىق نۇقتىسى)

ئورنى دول يېزىسىنىڭ شەرقىدىكى 20 كىلومېتىر جايدا. بۇرۇن چارۋىچىلار هايۋان سوغۇرۇ-دىغان ئىككى قۇدۇق كولىغان، شۇڭا قوشقۇدۇق دەپ نام ئالغان، چۆللۈك يايلاق، كۆلىمى 1000 مو، 2000 قوي باقلى بولىدۇ.

شورلۇقئويمان (چارۋىچىلىق نۇقتىسى)

ئورنى دول يېزىسى تۇرۇشلۇق جاينىڭ شەرقى شىمالىدىكى 18 كىلومېتىر جايدا. بۇ يەرنىڭ زېمىنى چوڭقۇر، زەيلىك بولغاچقا شورلۇقئويمان دەپ نام ئالغان. قىش پەسىللىك چۆللۈك يايلاق. كۆلىمى 6000 مو، 3000 قوي باقلى بولىدۇ.

زۇلاۋىتوغراق (چارۋىچىلىق نۇقتىسى)

ئورنى هاڭگىي يېزىسى تۇرۇشلۇق جاينىڭ غەربى شىمالىدىكى 6.5 كىلومېتىرجايدا. زۇلاۋى ئىسىملىك ئادەم نامىغا قويۇلغان توغراق بولغاچقا شۇنداق ئاتالغان. چۆللۈك يايلاق بولۇپ، يانتاق قۇمۇش، يۇلغۇن كۆپ ئۆسىدۇ. چۆل ئوتتۇرىسىدا بىرتۈپ توغراق قەد كۆتۈرۈپ تۇرىدۇ. كۆلىمى 1200 مو، 700 قوي باقلى بولىدۇ.

گۇرۇنجىلىق (ساي)

ئورنى ناهىيە شەهىرىنىڭ شەرقى جەنۇبىدىكى 12 كىلومېتىر جايدا. ئاچچىق دەرياسىنىڭ تۆۋەن ئېقىمىدا، كۆلىمى 1.2 كۋادرات كىلومېتىر، هېچنەرسە ئۈنمەيدىغان ساي بولۇپ، ئۇش-شاق ئاق شېغىل كۆپ بولغاچقا ئاق شېغىلنى گۇرۇچكە ئوخشۇتۇپ «گۇرۇنجىلىق» دەپ نام قويۇلغان (گۇرۇنجا يەرلىك شىۋە تىل بولۇپ گۇرۇچ دىگەن مەنىدە).

تۇزلۇقساي (ساي)

ئورنى ناهىيە شەهىرىنىڭ شەرقى جەنۇبىدىكى 6.5 كىلومېتىر جايدا. جەنۇبى ئاچچىق تاغقا تۇتىشىدۇ. كۆلىمى تەخمىنەن 10 كۋادرات كىلومېتىر، شېغىللىق، بۇ جايدىن يەرلىك تاش تۇز كۆپ چىققانلىقتىن تۇزلۇقساي دەپ نام ئالغان.

ناچى (چۆل)

ئورنى جىيا يېزىسىنىڭ شەرقى شىمالىدىكى 21 كىلومېتىر جايدا. كۆلىمى تەخمىنەن 1200 مو، قۇمۇش، يانتاق كۆپ ئۆسىدۇ. «ناچى» دىگەن قۇمۇشتىن ياسالغان، مەشۇت يىپ تۈرۈدىغان غالتەك بولۇپ بۇ يەرنىڭ قۇمۇشىدىن كۆپلەپ ناچى ياسىغىلى بولىدۇ. شۇڭا ناچى دەپ نام ئالغان.

سېغىزدۆك (چۆل)

ئورنى جىيا يېزىسىنىڭ شىمالىغا قىيپاش شەرقىدە، ئارلىقى 9 كىلومېتىر، تەكلىماكان چۆلىنىڭ جەنۇبىغا جايلاشقان. كۆلىمى 140 كۋادرات كىلومېتىر، يانتاق بىلەن توغراق ئۆسىدۇ. بۇ يەرقەدىمكى يۇرۇڭقاش دەريا ئورنى بولغانلىقتىن سېغىز كۆپ، ئورنى ئېگىز، شوڭا سېغىزدۆك دەپ نام ئالغان.

ئاسارئەتىقلەر نامى

مۇھىم بولغان قەدىمكى يادىكارلىق، قەدىمكى قەبرىلەرنىڭ ئۆلچەملىك نامى

راۋاق بۇتخانا خارابىلىقى (خارابە ئىزى)

«راۋاق» دېگەن نام يەرلىك خەلقنىڭ (ئۇيغۇر خەلقىنىڭ) مۇشۇ يەردىكى بۇتخانىنىڭ ساقلىنىپ قالغان گۈمبەز شەكلىدىكى كۆرۈنۈشىگە قاراپ قويغان ئۇيغۇرچە ئىسمى بولۇپ، بۇتخانىنىڭ ئەسلى نامى ئالەمدىن ئۆتكەن. شۇڭا ئۇنى ھازىرچە راۋاق بۇتخانىسى (گۈمبىزى) دەپ ئاتايمىز. راۋاقنىڭ ئورنى جىيا يېزىسىنىڭ شىمالىدىن 40 كىلومېتىر يىراقلىقتىكى چۆل ئوتتۇرىسىغا جايلاشقان. 4 ئەتراپى بىپايان قۇم دۆۋىلىرى بىلەن قاپلانغان. بۇتخانىنىڭ ئەتراپىدىكى نۇرغۇن قۇرۇلۇشلار ئالىقاچان قۇم تىگىدە كۆمۈلۈپ ياتقان بولسىمۇ ئىنتايىن ئازساندىكى قالدۇق تامنىڭ ئۈستى كۆرۈنۈپ تۇرىدۇ. بۇتخانىنىڭ ئاساسى قۇرۇلۇشى خېلى ئېنىق پەرق ئەتكىلى بولىدۇ.

راۋاق-بۇتخانىنى مەركەز قىلغان بۇددا دىنى قۇرۇلۇشى بولۇپ، گۈمبەزنىڭ ئۈستى يۇمۇلاق، ئاستى 4 بۇرجەكلىك، گۈمبەزنىڭ چوققىسى بۇزۇلغان، ھازىر ئېشىپ قالغىنى ئۈچ قەۋەت بولۇپ، 1-قەۋىتى 4 بۇرجەك شەكلىدە، ئېگىزلىكى 2.5 مېتىر، ئايلانما ئۇزۇنلۇقى 24 مېتىر، 2-قەۋىتىمۇ تۆت بۇرجەك شەكلىدە بولۇپ، ئېگىزلىكى 2.8 مېتىر، ئايلانما ئۇزۇنلۇقى 11 مېتىر، 3-قەۋىتى (چوققىسى) يۇمۇلاق شەكلىدە، ئىچى كاۋاك، ئېگىزلىكى 3.6 مېتىر، چوققىسىنىڭ دىئامېتىرى 9 مېتىر، گۈمبەزنىڭ تۆت تەرىپىدە ئۈستىگە چىقىدىغان بىردىن پەلەمپەي ياسالغان، كەڭلىكى 3.5 مېتىر بولۇپ، بىۋاستە 2-قەۋەتكە چىققىلى بولىدۇ. پۈتكۈل گۈمبەز ناھايىتى قاتتىق چاپلىشىدىغان ئاق سېغىز كېسەك بىلەن ياساپ قوپۇرۇلغان.

راۋاق بۇتخانىسىنىڭ (گۈمبەزنىڭ) تۆت ئەتراپىدا تۆت چاسىلىق ھويلا تېمى قوپۇرۇلغان. تام ئانچە-مۇنچە يىقىلىپ چۈشكەن بولسىمۇ لېكىن ئېنىق پەرق ئەتكىلى بولىدۇ. بولۇپمۇ شەرق ۋە شىمال تەرەپتىكى 2 يول تام خېلى ياخشى ساقلىنىپ قالغان. شەرقى تامنىڭ ئۇزۇنلۇقى 49 مېتىر، شىمالى تامنىڭ ئۇزۇنلۇقى 46 مېتىر، غەربى تام قۇم تىگىدە قالغان. جەنۇبى تامنى ئېغىر دەرىجىدە شامال يالاپ بۇزۇۋەتكەن. بىرقەدەر ياخشى ساقلىنىپ قالغان شەرقى ۋە شىمالى تامنىڭ ئېگىزلىكى 2.75 مېتىر، ئۈستىنىڭ كەڭلىكى 0.75 مېتىر، تامنىڭ ئىچكىرىكى تەرىپى ئاھاك بىلەن ئاقارتىلغان. تامغا سېغىز بۇتلار چاپلاپ قوپۇرۇلغان. بۇتلار ئولتۇرغان شەكىلدە ياسالغان. بۇت ئېگىزلىكى تەخمىنەن 1.3 مېتىر، ئەڭ كەڭ يېرى 0.90 مېتىر، ناھايىتى ئۇستىلىق بىلەن ئىشلەنگەن. قولى بىلەن پۇتىنىڭ ھالىتى بىر-بىرىگە ئوخشىمايدۇ. ھەربىر بۇتنىڭ ئارىلىقى 15 سانتىمېتىر قىلىپ ياسالغان. بۇتلارنىڭ ئارىلىقىدىكى بوش ئورۇنغا تام سۈرەت سىزىلغان. قول بىلەن سىزىلغان بۇ تام سۈرەتلىرىنىڭ سىزىقچىلىرىمۇ ئېنىق، بەدەن قىسپاپىتى تولۇق، بۇنىڭ تاڭ سۇلالىسى

دەۋردە سزىلغان ئالاھىدىلىكلىرى ئىنىق ۋە جەنۇبى ئاسىيالىقلارنىڭ كىيىنىش شەكىللىرىمو كۆرۈنىدۇ.

تۆت تەرەپتىكى تامنىڭ ئىچى سىرتىدا دىڭگۇدەك سىغىز بۇتلار چاپلاپ قويۇلغان بولۇپ، 140 نەچچە بۇت بارلىقى ھىساپلانغان. ھويلا تېمىنىڭ سىرتىدا يەنە بىر مۇھاپىزەت تېمى بار. ئۇنىڭ پەقەت جەنۇب تەرىپىنىڭ بىر بۆلىگىلا ساقلىنىپ قالغان، قالغانلىرى بۇزۇلۇپ تۈگىگەن. ھويلا - تېمىدىن 3 مېتىر يىراقلىقتا بۇت پارچىلىرى كۆرۈنىدۇ. راۋاق خارابىلىقى تارىختا ئېغىر بۇزغۇنچىلىققا ئۇچرىغان. 1901 - يىلى ئەنگلىيىلىك ستەيىن راۋاققا كېلىپ زور تۈركۈمدىكى مەدەنىي ئاسارئەتىقىلەرنى ئوغۇرلاپ قاچقان ۋە خارابىلىقنىڭ پۈتۈن كۆرۈنىشىنى خەرىتىگە ئېلىۋالغان. 1906 - يىلى ستەيىن بۇ يەرگە يەنە بىر قېتىم كېلىپ، بىر تۈركۈم مەدەنىي ئاسارئەتىقە بويۇملىرىنى ئېلىپ قاچقان. 1929 - يىلى ئەتىيازدا گېرمانىيەلىك چۈنكمو بۇ يەرگە كېلىپ، مەدەنىي ئاسارئەتىقىلەرنى ئېلىپ قاچقان. ھەتتا گۈمبەزنىڭ شەرقى شىمالىدىكى بەزى بۇتخانىلارغىچە بارغان. ھازىر بىر جايدا ئېچىپ قازغان ئالامەتلىرىنى بىلگىلى بولىدۇ. 1943 - يىلى لوپنىڭ ھاكىمى جۇباۋچىڭ ئادەم ئەۋەتىپ، ئالتۇندىن ياسالغان ئۈچ دانە بۇتنى ۋە باشقا مەدەنىي ئاسار ئەتىقىلەرنى ئېلىپ كەتكەن. (بۇ مەدەنىي ئاسارئەتىقىلەرنىڭ ئاللىقاچان ئىزدېرىكى قالمىغان).

1929 - يىلى 6 - ئايدا ئېلىمىزنىڭ داڭلىق ئارخېئولوگىيە ئالىمى، پىرافېسسور خۇاڭ ۋېنبي بۇ يەرگە كېلىپ تەكشۈرگەندىن كېيىن ئېيتقان بۇرجەك ئىشكىنى ھازىر تاپقىلى ۋە پەرق ئەتكىلى بولمايدۇ. بۇتخانىنىڭ شىمالى ۋە شەرقىدىن 300 مېتىر سىرتتا لايدىن ياسالغان بۇتنىڭ يەنە نۇرغۇن سۇنۇقلىرى بار. شۇنى ئويلاپ يەتكىلى بولىدىكى، قەدىمدا بۇ يەر بۇددا دىنىنىڭ ئەۋجىگە چىققان يېرى بولۇپ، ئەتراپىتا نورغۇن بۇتخانىلار سېلىنغان. خېلى كەڭ دائىرىدە بۇددا دىنىنىڭ شەھەر راۋاقلىرى قۇرۇلغان.

پىرافېسسور خۇاڭ ۋېنبېينىڭ قارىشىچە قەدىمكى ئۇدۇن دۆلىتى قۇرۇلغاندىن كېيىنكى 165 يىلدا يەنى مىلادىدىن بۇرۇنقى 74 - يىلى ئۇيپچۇرىستە بىرۇژنا بۇ يەرگە كېلىپ بۇددا دىنىنى تارقاتقان. بۇددا دىنىنىڭ ئۇدۇن دۆلىتىدە كەڭ تارقالغان ۋاختى مىلادى 132 — 152 يىللىرى ئارىلىقىدىكى ئىش. بۇددا دىنىدىن بۇرۇن ئۇدۇنلۇقلار شامان دىنىغا ئېتىقات قىلاتتى. خەن سۇلالىسى تارىخىدىكى «بەنچاۋ تەرجىمە ھالى» دا ئۇدۇن دۆلىتىنىڭ كىشىلىرى شامان دىنىغا ئېتىقات قىلاتتى دېيىلگەن. جەنۇبى ئاسىيادىن باشلانغان بۇددا دىنى مەدەنىيىتى ئۇدۇن دۆلىتىگە كىرگەندىن كېيىن 7 - 8 يىللىق تەرەققىيات نەتىجىسىدە ئالىلىبۇرۇن قورىغارغا ئېقىپ كىرگەن ئوتتۇرا تۈزلەڭلىك مەدەنىيىتى بىلەن قوشۇلۇپ، گۈللەپ ياشنىغان قورىغار بۇددا دىن مەدەنىيىتىنى شەكىللەندۈردى. تاڭ سۇلالىسى دەۋرىگە كەلگەندە تاڭ سۇلالىسى پادىشاسى كۈندىن - كۈنگە بۇددا دىنىغا ئېتىقات قىلىشقا باشلىدى. قورىغار مەدەنىيەت ئالماشتۇرۇش جەريانىدا تېخىمو گۈللەندى. راۋاق بۇزۇلۇشتىن ئىلگىرى قورىغارنىڭ بۇددا دىن مەدەنىيىتى گۈللەپ ياشناش دەۋرىگە قەدەم قويغان ئىدى. ئۇدۇن بىلەن چەرچەننىڭ بۇددا دىن راھىپلىرى بېرىش - كېلىش جەريانىدا كۆپچىلىكى تارىم ئويمانلىقىنىڭ جەنۇبىدىن ماڭاتتى. راۋاق دەل مۇشۇ قاتناش لىنى-

يىسگە جايلاشقانلىقتىن ئېخىمو گۈللەنگەن. كېيىن ئاللىقانداق سەۋەبلەر تۈپەيلىدىن بۇزۇلۇپ كېتىپ تەكشۈرۈشكە ئامال بولمىدى. ھازىر ناھىيە دەرىجىلىك مەدەنى ئاسارەتىقىلەرنى قوغداش ئورنى ھېساپلىنىدۇ.

ئاقسىپىل (خارابە ئىزى)

ئورنى ناھىيە بازىرىنىڭ غەربىي شىمالىغا جايلاشقان. ناھىيە بازىرى بىلەن بولغان تۈز ئارىلىقى 15 كىلومېتىر، ئۇ بىر قەدىمكى شەھەر خارابىلىقى بولۇپ، يەر يۈزىدە ئاق سېغىز خىشتىن ئىشلەنگەن قەدىمكى شەھەر سېپىلىنىڭ مەلۇم قىسمى ساقلىنىپ قالغانلىقتىن ھازىرقى يەرلىك ئۇيغۇر خەلقىنىڭ تىلى بويىچە ئاقسىپىل دەپ نام ئالغان.

ئاقسىپىل قەدىمكى ئۇدۇن دۆلىتىنىڭ شەھەرلىرىنىڭ بىرسى بولۇپ، ئاللىبۇرۇن قۇم ئاستىدا كۆمۈلۈپ قالغان. ھازىر شەھەر سېپىلىنىڭ تەخمىنەن 90 مېتىر ئۇزۇنلۇقتىكى، 5 مېتىر ئېگىزلىكتىكى قىسمى يەر يۈزىدە كۆرۈنۈپ تۇرىدۇ ۋە ئەسلى زامانغا تەئەللۇق بەزى قىياپەتلەر كۆرۈنۈپ تۇرىدۇ. 1959 ـ يىلى مەركەز ۋە ئاپتونوم رايوننىڭ ئارخىئولوگىيە تەكشۈرۈش ئەترىتى تەكشۈرۈش ئېلىپ بېرىپ، خەن، تاڭ، سۇڭ دەۋرىدىكى قەدىمكى مىس داچەن پۇل ۋە قەدىمكى ئۇدۇن دۆلىتىنىڭ بۇت ھەيكەل بېشى، شۇنداقلا پىلە نۇسخىلىرىنى تاپقان. مۇشۇ ئەسىرنىڭ 20 ـ يىللىرىدا دىستەيىن (ئەنگلىيەلىك) بۇ يەرگە كېلىپ، بىر تۈركۈم مەدەنى مىراسلارنى ئوغۇرلاپ قاچقان. ھۆكۈم قىلىشقا قارىغاندا غەربىي خەن دەۋرىدىكى قەدىمكى شەھەر دىيىشكە بولۇدۇ. ھازىر ئاپتونوم رايون بويىچە 1 ـ دەرىجىلىك قوغداش ئورنى ھېساپلىنىدۇ.

باغداتمازار (قەدىمكى قەبرە)

ئورنى ناھىيە بازىرىنىڭ شەرقىي شىمالىدىكى دولىسېرىق كەنتىدە، ناھىيە بازىرى بىلەن ئارىلىقى 3 كىلومېتىر، «باغدات» ئىراقنىڭ پايتەختى باغدات شەھىرىنى كۆرسىتىدۇ. بۇ قەدىمكى قەبرە بولۇپ، رىۋايەتلەردىن قارىغاندا، مىڭ يىل بۇرۇن ئىراقنىڭ پايتەختى باغداتلىق سەيىددىن دېگەن كىشى ئىسلام دىنىنى تارقىتىش مەقسىدى بىلەن كېلىپ شېھىت بولغاندىن كېيىن مۇشۇ مازارغا قويۇلغان. شۇندىن ئېتىبارەت باغداتمازار دەپ ئاتىلىپ، ئىسلام دىنىنىڭ تەقۋادارلىرى قازا قىلسا مۇشۇ مازارغا دەپنە قىلىنغان. يېقىنقى دەۋرلەرگىچە خېلى چوڭ دائىرىگە كېڭەيگەن. پۈتۈن مازارنىڭ كۆلىمى تەخمىنەن 360 مو بولۇپ، ئىسلام دىنىنىڭ ئاۋاب قىلىنىدىغان مۇقەددەس جايلىرىدىن بىرسى بولۇپ قالغان. ھازىر بىر مەسچىت بار بولۇپ، كۆلىمى 333.5 كۋادراتمېتىر، بىرقېتىمدا 600 كىشى ناماز ئوقۇيالايدۇ. ئاپتونوم رايون بويىچە نۇقتىلىق مەدىنى يادىكارلىقلارنى قوغداش ئورنى ھېساپلىنىدۇ.

سۇمە (قەدىمكى قەبرە)

ئورنى جىيا يېزا تۇرۇشلۇق جاينىڭ شىمالىدىكى 9.5 كىلومېتىر جايدا، تەكلىماكان چۆل ياقىسىغا جايلاشقان. «سۇمە» دېگەننى شۇ يەرلىك ئۇيغۇر مىللىتىنىڭ دىنى زاتلىرى «ھەربىي نىشان» دەپ چۈشەندۈرىدۇ. رىۋايەت قىلىنىشچە 900 يىل بۇرۇن ئىمام جاپپار ۋە ئىمام ئاسىم بۇ يەرگە دىنىنى تەرغىپ قىلىپ كېلىپ، يەرلىك خاقان سەنسبۇل بىلەن ئۇرۇشۇپ، مۇشۇ يەرنى ھەربىي

نىشان قىلىنغان. شۇڭا بۇ يەر «سومە» دەپ ئاتالغان. ئىسلام دىنىنىڭ ئەۋداتلىرى شېھىت بولۇپ مۇشۇ يەرگە دەپنە قىلىنغان.

ئىمام ئاسىم (قەدىمكى قەبرە)

ئورنى جىيا يېزا تۇرۇشلۇق يەرنىڭ شىمالىغا جايلاشقان. ئارىلىقى 10 كىلومېتىر، تەكلىماكان چۆلىگە تۇتاش. رىۋايەت قىلىنىشىچە بۇ يەر ئىمام ئاسىمنىڭ قەبرىسى بولۇپ، تەخمىنەن 900 يىل ئىلگىرى ئىمام ئاسىم بۇ يەرگە كېلىپ ئىسلام دىنىنى تارقىتىش جەريانىدا يەرلىك خاقانلار بىلەن قوراللىق توقۇنۇش قىلىپ، سەنسۇپۇل بىلەن ئۇرۇشقان. ئۇرۇشتا شېھىت بولغاندىن كېيىن مۇشۇ يەرگە قويۇلغان. ئىسلام دىنىنىڭ تاۋابچىلىرى كېيىن ئۇنىڭغا قەبرە قاتۇرۇپ تاۋاب قىلىش نەتىجىسىدە ئىسلام دىنىنىڭ تاۋاپچىلىرى تاۋاب قىلىدىغان مۇقەددەس جاي بولۇپ قالغان. ھەر يىلى 4-5-ئاي ئارىلىقىدا ھەرھەپتىنىڭ پەيشەنبەكۈنى 100 كىلومېتىر يىراقلىقتىكى جايلاردىن بىرنەچچە مىڭدىن تارتىپ 20 مىڭغىچە تاۋابچىلار بۇ يەرگە يىغىلىدۇ. ئۇلارنىڭ پائالىيىتى دەسلەپتە تاۋاب قىلىش بىلەنلا چەكلەنگەن بولسا بۇگۈنكى كۈندە تەرەققىي قىلىپ، خەلق ئارىسىدىكى ئىجتىمائى پائالىيەتلەرگىچە كېڭەيگەن. يېقىنقى 100 يىلدىن بويان، تاۋاب قىلىشتىن باشقا يەنە چېلىشىشقا ئوخشاش مەدىنى كۆڭۈل ئېچىش پائالىيەتلىرى ۋە سودا سېتىق قاتارلىق پائالىيەتلىرىنى قىزىتىپ كەلمەكتە. بۇ جاي ھازىر ناھىيە دەرىجىلىك قوغدىلىدىغان ئورۇن ھىساپلىنىدۇ.

بۇيامازار (قەدىمكى قەبرە)

بۇيا يېزىسىنىڭ شىمالىغا جايلاشقان. ئارىلىقى 500 مېتىر. مازارنىڭ كۆلىمى 80 مو ئەتراپىدا، ھازىر بىر مەسچىت، بىر دەرۋازا، قەبرە قاتۇرۇلغان ئىككى ئېغىز ئۆي، ئىككى ئېغىز زىكرىخانا بار. بۇيا مازار ھەققىدە 2 رىۋايەت بار. بىرسى بۇيامازاردا بۇيا (ئۆسۈملۈك ئوت) كۆپ ئۆسىدىغان بولغاچقا بۇيا مازار دەپ نام ئالغان. ئىككىنچىسى، تەخمىنەن بۇندىن 900 يىل بۇرۇن ئەرەب ئەللىرىدىن ئىسلام دىنىنى تەرغىپ قىلغۇچى ئىمام مۇھەممەت نەقىي بىلەن ئىمام مۇھەممەت تەقىي (ئاتا-بالا) مۇشۇ يەردە شېھىت بولۇپ، جەسىدى بۇ مازارغا قويۇلغان. يۈز يىل ئۆتكەندىن كېيىن قەشقەردىكى ئىسلام دىنىنىڭ ۋارىسچىسى يۈسۈپ قادىرخان غازى بۇ يەرگە كېلىپ، ئىككى ئىمامنىڭ قەبرىسىنى تېپىش مەقسىدىدە بۇي كېپەك سالغاچقا «بۇي مازار» دەپ نام ئالغان دېيىلىدۇ. ھازىر بۇ مازار ئىسلام دىنى تاۋابچىلىرىنىڭ تاۋاب قىلىدىغان مۇھىم مازارلىرىدىن بىرسى بولۇپ كەلمەكتە.

جەمە (مەسچىت)

ئورنى ناھىيە بازىرىنىڭ غەربىدىكى 500 مېتىر جايغا، خوتەن يولىنىڭ جەنۇبىغا جايلاشقان. كۆلىمى 2 مو. بۇ ناھىيە شەھىرى ئىچىدىكى مۇسۇلمانلارنىڭ ئاساسلىق مەسچىتى بولۇپ، 100 يىل بۇرۇن ھازىرقى ناھىيىلىك جامائەت خەۋپسىزلىك ئىدارىسىنىڭ ئورنىغا سېلىنغانىدى. 1958-يىلى يېقىپ بۇزۇۋېتىلگەن. 1981-يىلى سىياسەت قويۇۋېتىلگەندىن كېيىن مۇسۇلمانلار ئاممىسى پۇل ئىئانە قىلىپ، مەبلەغ توپلاپ، ھازىرقى ئورنىغا قايتىدىن سالغان.

هازىر بىر چوڭ مەسچىت ۋە جەمە ھۆيلىسى بار. بىر قېتىمدا 1500 ئادەم ناماز ئوقۇيالايدۇ.

سامپۇل قەدىمكى قەبرىستانلىقى (قەدىمكى قەبرە)

ئورنى سامپۇل يېزىسىنىڭ شەرقى جەنۇبىدىن 2 كىلومېتىر يىراقلىقتىكى ساي داۋان باغرىغا جايلاشقان. 1983 ـ يىلى كۆز پەسلىدە تېپىلغان، 1983 ـــ 1984 ـ يىللىرى ئاپتونوم رايونلۇق موزېيخانا ئارخېئولوگلىرى بۇ يەردە ئىككى قېتىم قېزىپ تەكشۈرۈش ئارقىلىق قەدىمكى بۆز گىلەم، ياغاچ قوراللار، ساپال قورال، گەج بىلەن قاتۇرۇلغان بۇت، قەدىمكى بۇتخانا جابدۇقلىرى، چاقماق تاش، تاغاق، شۇنداقلا جەسەت يۆگەيدىغان ھەرخىل يىپ، يۇڭ، يىپەك توقۇلما ماللارنى تاپقان ۋە بۇ ئىشلار بۇددا دىنى دەۋرىدىكى ئاسارئەتىقە ئىزى ئىكەنلىكىنى دەسلەپكى قەدەمدە مۇقىملىغان.

سۆرەتلەر

لوپ شەھەر ١ ـ باشلانغۇچ مەكتىپى

ياڭاقزارلىق

گىلەم توقۇش

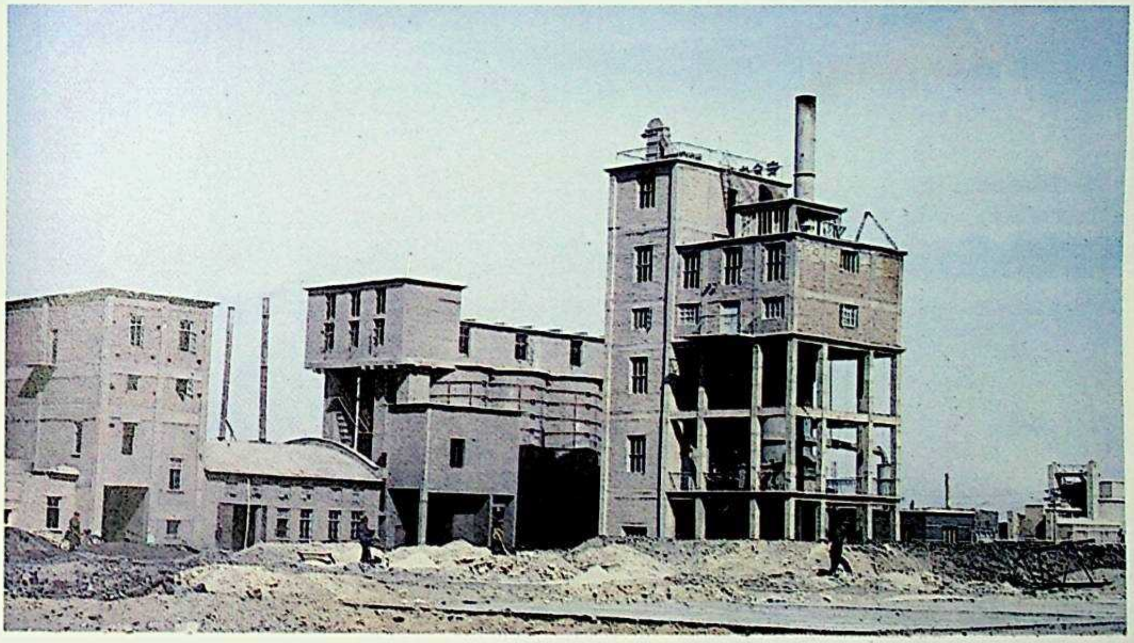

سېمونت زاۋۇتى

پاختا سېتىۋېلىش

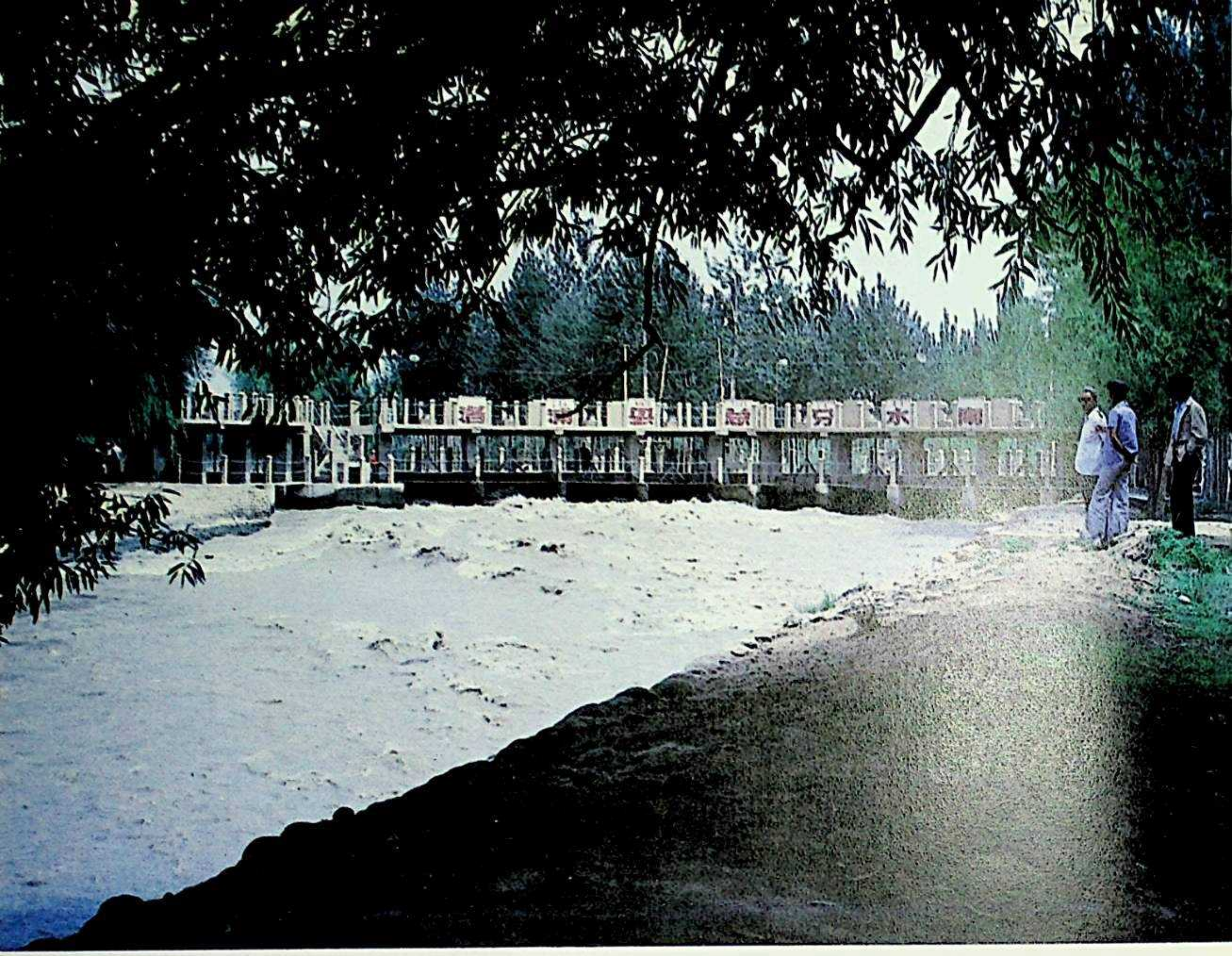

دولقۇنلاپ ئاققان مەرۋايىت سۇلار (باش زاكۇ)

قارا كۆل سۇ ئامبىرى

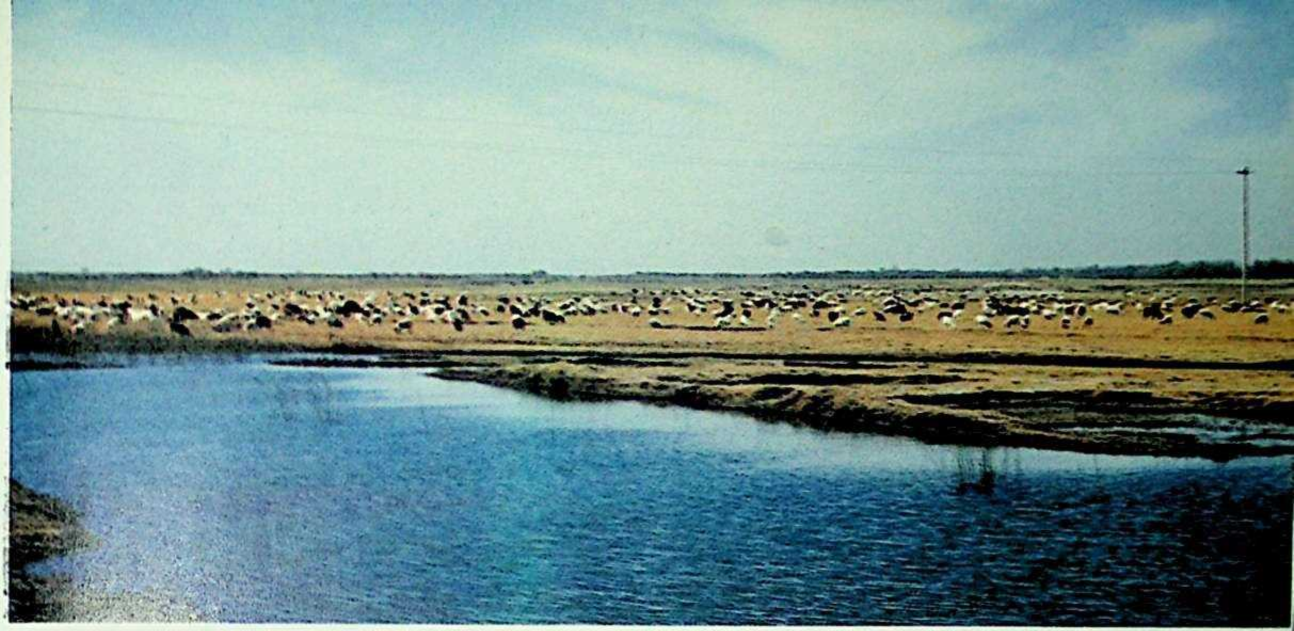

سازلىقتىكى ئوتلاق

قۇملۇقتىكى بوستانلىق

دۆستەڭ بويىدىكى ئورمان بەلباغلار

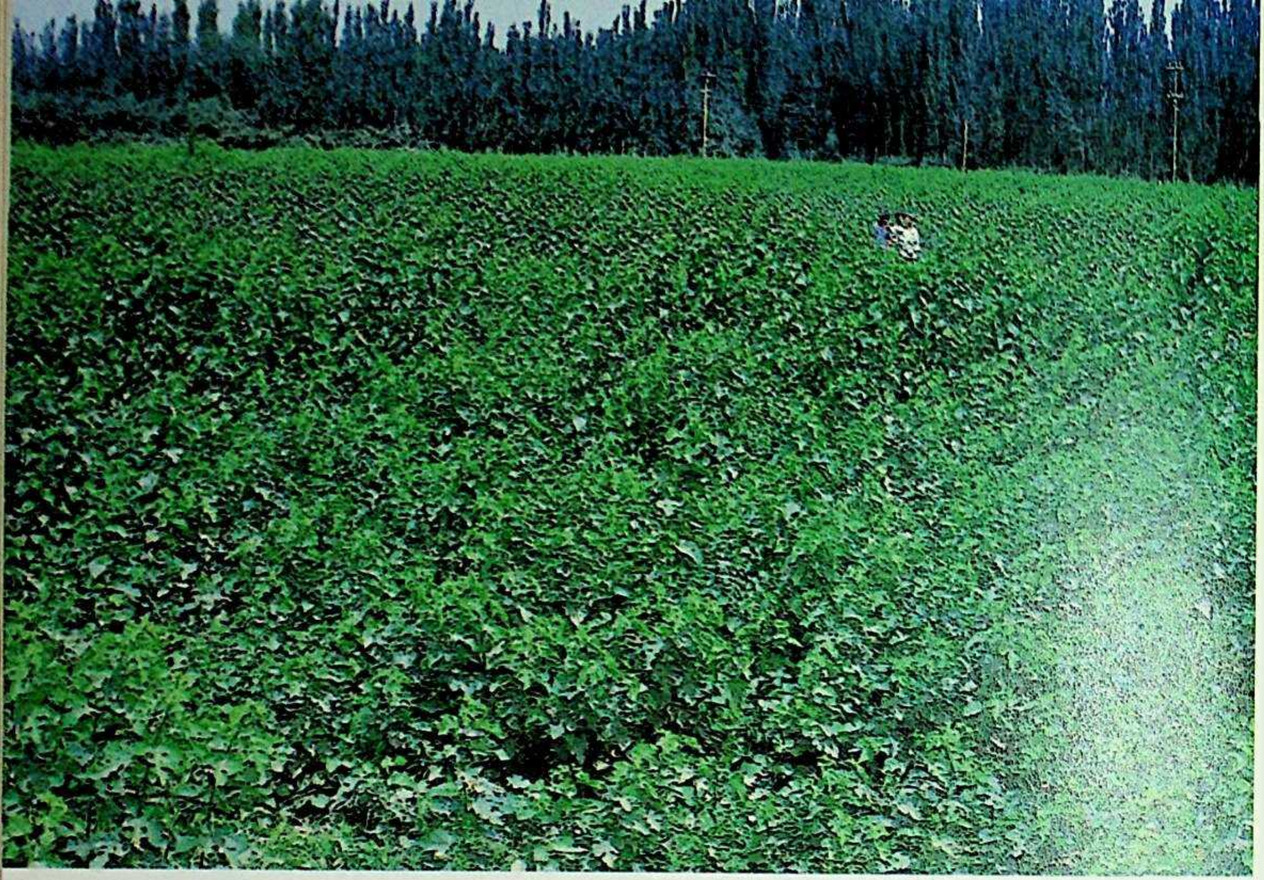

ئۈجمىزارلىق

قۇرۇلۇش ئالدىدىكى سۇ-ئېلېكتىر ستانسىسى

پىلەچانلار

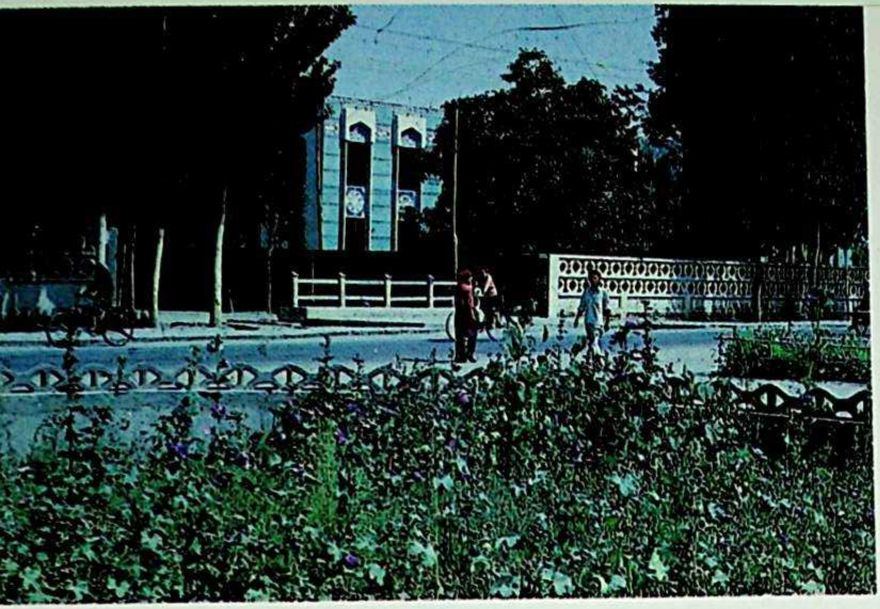

مەدەنىيەت يولى

ئەتلەس

مەدەنىيەت يۇرتى

بەش توغراق

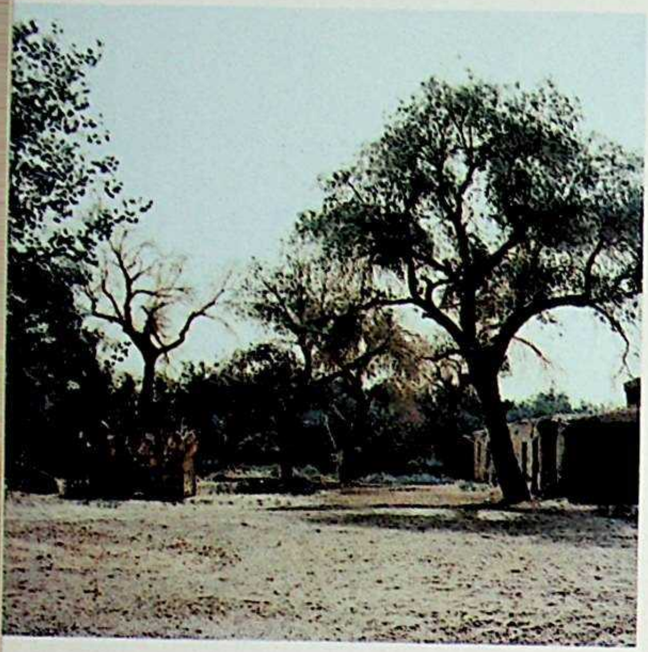

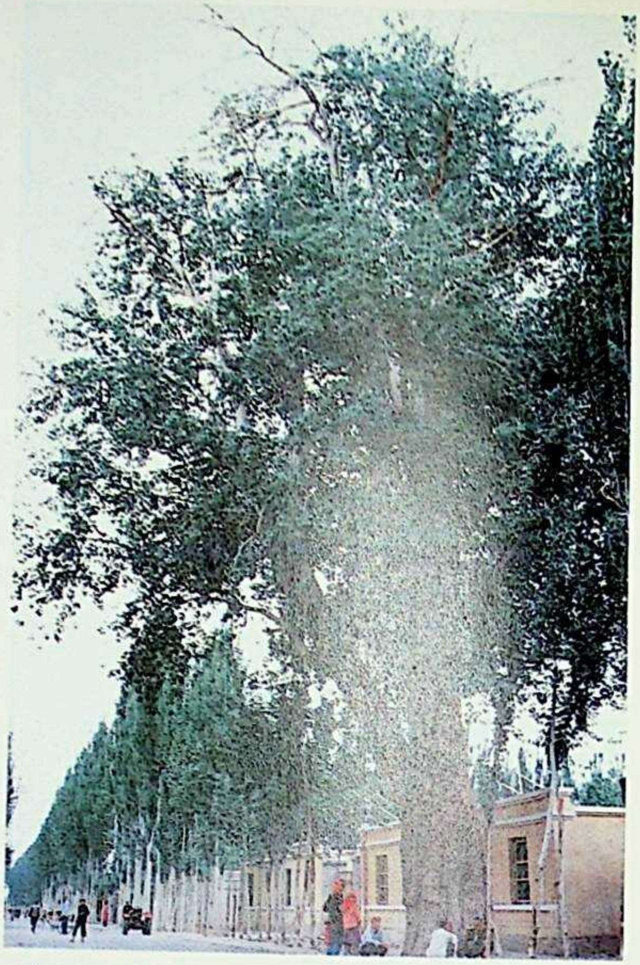

سامپۇلدىكى قەد كۆتۈرۈپ تۇرغان قەدىمكى تېرەك

يۈز ياشلىق ئۈزۈم پادىشاھى

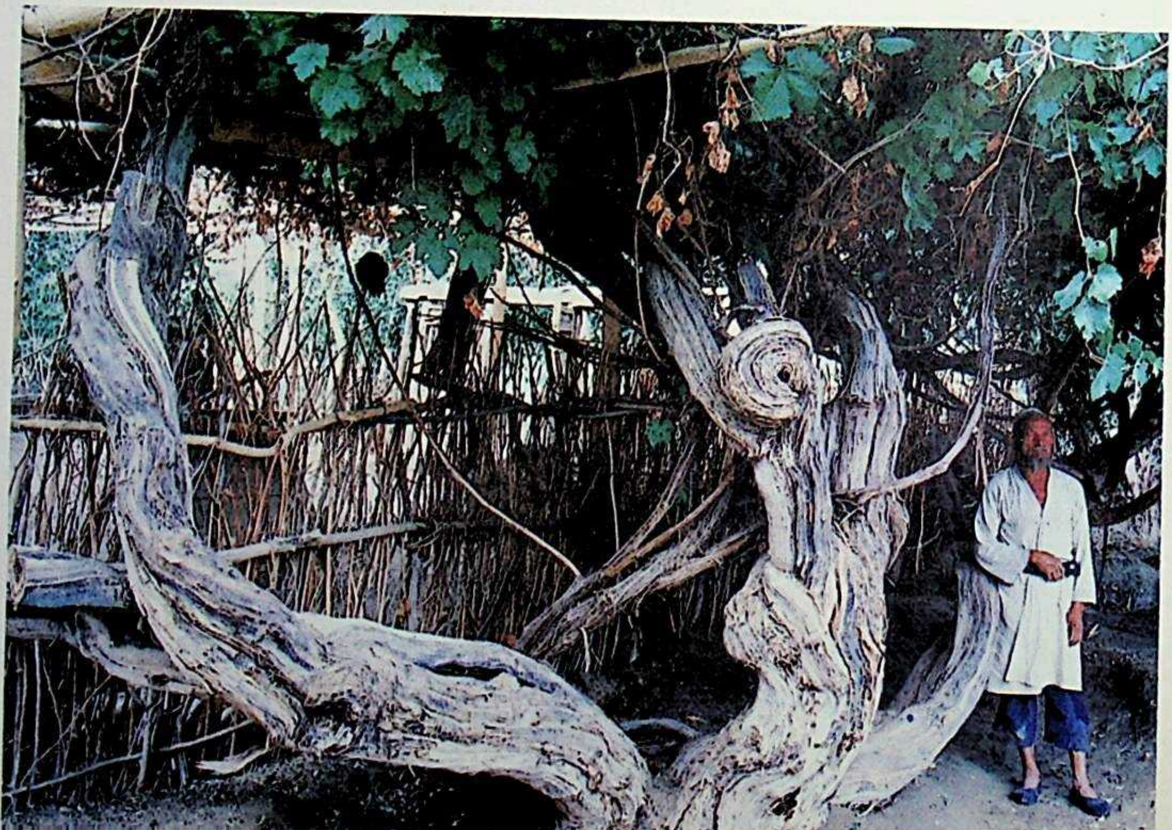

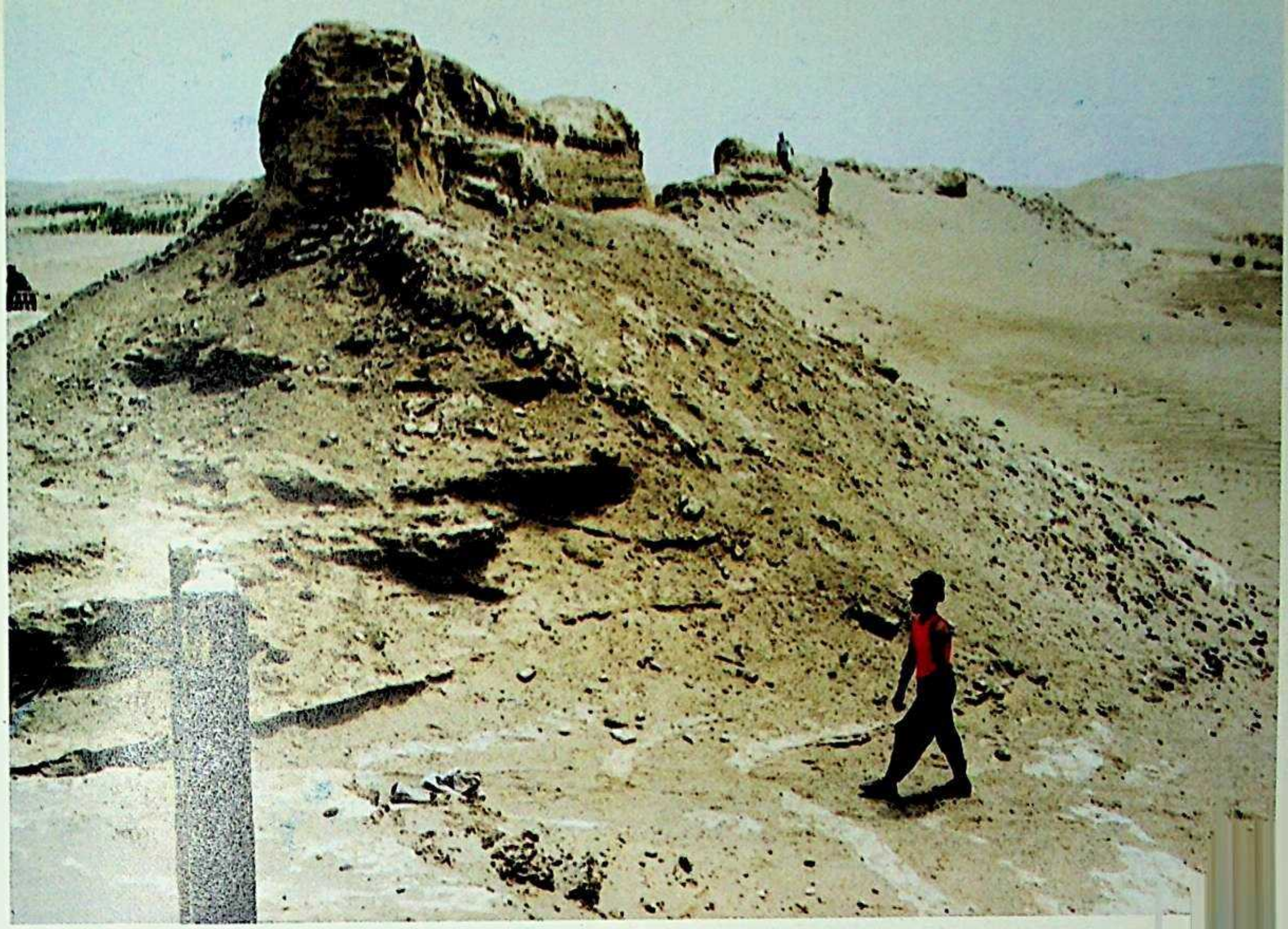

ئاقسىپىل قەدىمكى شەھەر خارابىلىقى

راۋاق بۇتخانا خارابىلىقى

باغداتمازار جەمەسى

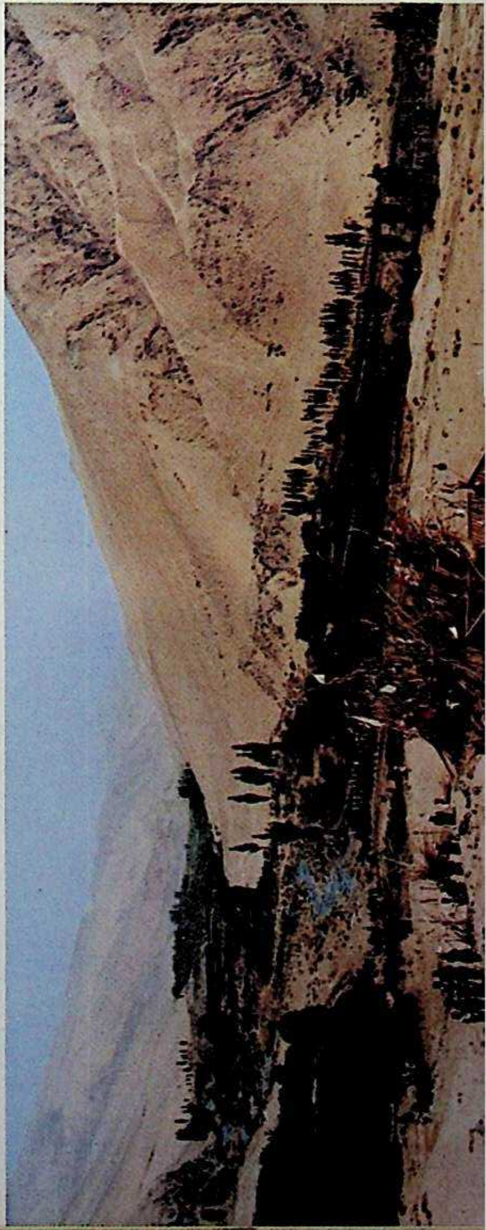

ئاچچىق تېغىدىكى ئۆجمەمازار

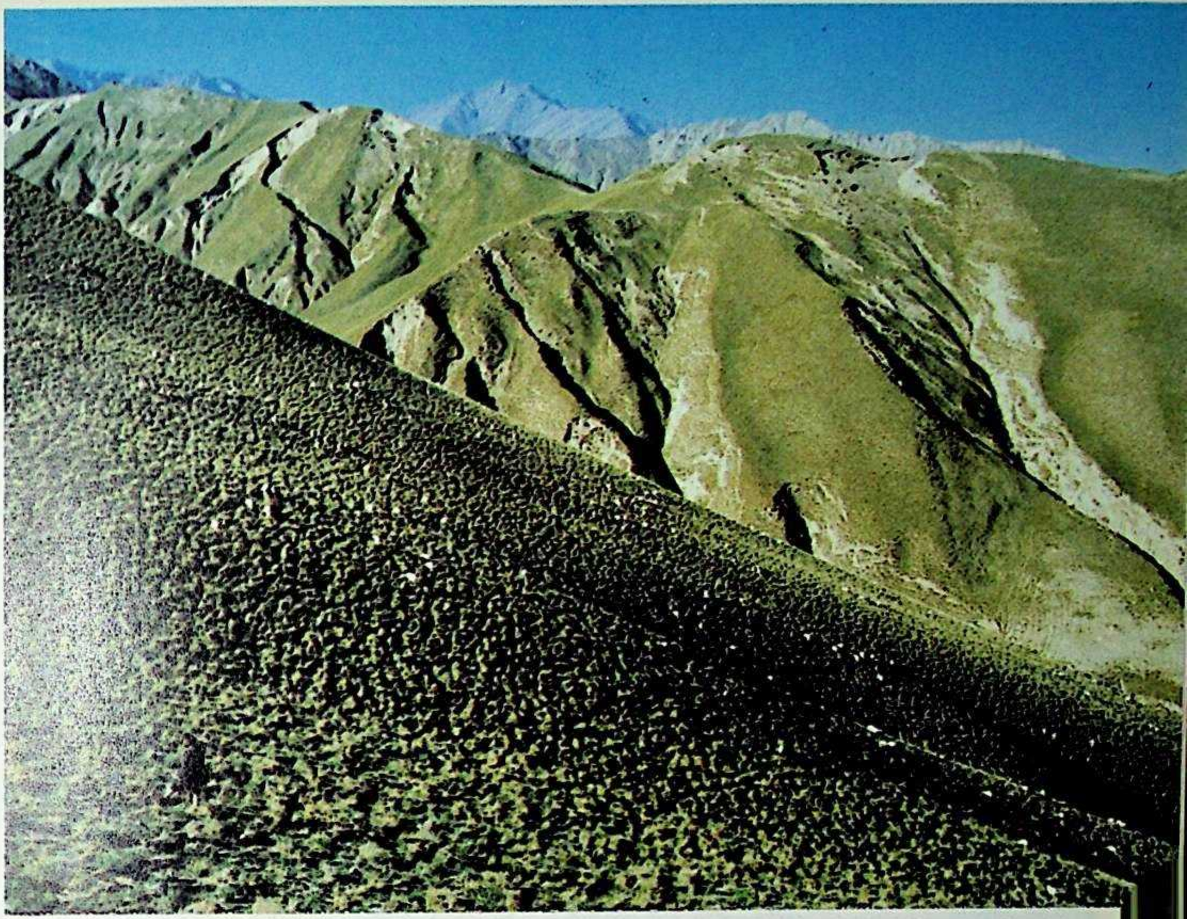

تېكىلىك تاغ

باغداتمازار

راۋاق بۇتخانىسىدىكى بۇتلار

یەرنامی خاتمرسی

شنجاڭ ئۇيغۇر ئاپتونوم رايونى لوپ ناهيىلىك خەلق ھۆكۈمىتى ھۆججىتى

ل خ ھ (1983) 3-نومۇرلۇق

لوپ ناهيىلىك خەلق ھۆكۈمىتىنىڭ پەرمانلىرى ئىشخانىسى قۇرۇپ، خىزمەتلەرنى قانات يايدۇرۇش توغرىسىدىكى ئۇقتۇرۇشى

ھەرقايىسى گۇڭشى پارتكوم، خەلق ئىشلار بۆلۈم، جامائەت خەۋپسىزلىك ئىدارىسى، مەدەنى مائارىپ بۆلۈم. سۇ ئېلىكتىر ئىدارىسى، ئورمانچىلىق مەيدانى، سوپەتلىك ئۇرۇقچىلىق مەيدانىگە:

خوتەن ۋىلايەتلىك مەمۇرى مەھكىمىنىڭ (1983) 94-نومۇرلۇق ئۇقتۇرۇشىنىڭ روھىغا ئاساسەن ناهىيىمىزدە پەرنامىلىرىنى ئومۇمىيۈزلۈك تەكشۈرۈش، تولۇقلاپ تەكشۈرۈش خىزمىتىنى قانات يايدۇرۇش ئۈچۈن مۇزاكىرە قىلىش ئارقىلىق مۇنداق قارار قىلىندى:

1. ناهيىلىك پەرنامىلىرى ئىشخانىسى قۇرۇپ، ناهىيىمىزنىڭ پەرنامىلىرىنى ئومۇمىيۈزلۈك تەكشۈرۈش، تولۇقلاپ تەكشۈرۈشكە يېتەكچىلىك قىلىش خىزمىتىگە مەسئۇل بولىدۇ. مۇئاۋىن هاكىم مەترۇزى سادىق مۇدىرلىققا، خەلق ئىشلار بۆلۈمدىن يولداش جاڭ جىڭگو، سۇ ئىدارىسىدىن يولداش شۈي شىڭكۈي مۇئاۋىن مۇدىرلىققا تەيىنلىنىدۇ. ھەمدە ھۆكۈمەت ئىشخانىسى، خەلق ئىشلار بۆلۈم، سۇ ئېلېكتىر ئىدارىسى، مەدەنى مائارىپ بۆلۈملەرنىڭ ھەر قايسىسىدىن بىر نەپەر-دىن كادىر ئاجرىتىپ، پەرنامىلىرى ئىشخانىسىدا خىزمەت ئىشلەيدۇ. (بۇندىن كېيىن خىزمەتنىڭ تەرەققىيات ئېھتىياجىغا قاراپ مۇناسىۋەتلىك تارماقلاردىن ۋاقىتلىق كۆپەيتىپ خادىم ئاجرىتىلىدۇ.) پوچتا-تېلېگراف ئىدارىسى، شەھەر قۇرۇلۇشى ئىدارىسى، قورالىق بۆلۈم قاتارلىق تارماقلار زور كۈچ بىلەن ماسلىشىشى، بۇ خىزمەتنى ياخشى ئىشلەشنى قوللىشى، ھەرقايىسى گۇڭشېلارمۇ مۇناسىپ ھالدا گۇڭشى پەرنامىلىرىنى تەكشۈرۈش گۇرۇپپىسى قۇرۇپ خىزمەتلەرنى قانات يايدۇرۇشى كېرەك.

2-مۇزاكىرە قىلىش ئارقىلىق سۇ ئېلىكتىر ئىدارىسىدىن توختى ئەخمەتشا، مەدەنى مائارىپ بۆلۈمدىن غېنى توختىنى مەسلەھەتچىلىككە تەكلىپ قىلىپ، پەر نامىلىرىنى ئومۇمىيۈزلۈك تەكشۈ-

رۇشنىڭ ئىسپاتلاش خىزمىتىگە ماسلاشتۇرۇش قارار قىلىندى.

3 ـ يەرنامىلەرى ئىشخانىسى ۋاقتىنچە ھۆكۇمەت ئىشخانىسى ئىچىدە بولۇدۇ. 1983 ـ يىلى كىتەرلىك خىراجەتنى يەرنامىلەرى ئىشخانىسى مالىيەگە مەلۇم قىلىدۇ.

لوپ ناھىيىلىك خەلق ھۆكۇمىتى

1983 .1 .20

شىنجاڭ ئۇيغۇر ئاپتونوم رايونى لوپ ناھىيىلىك خەلق ھۆكۈمىتى ھۆججىتى

ل خ ھ (1984) 14 ـ نومۇرلۇق

لوپ ناھىيىلىك خەلق ھۆكۈمىتىنىڭ

ناھىيە شەھىرىدىكى كوچىلارغا نام بېرىش توغرىسىدىكى ئۇقتۇرۇشى

ھەرقايسى گۇڭشى باشقۇرۇش كومىتېتى، ناھىيىگە قاراشلىق ھەرقايسى ئورۇنلارغا:

ناھىيە شەھىرىدىكى كوچىلارغا نام بېرىش بىر تۈرلۈك سەل قاراشقا بولمايدىغان، چوڭقۇر ئەھمىيەتكە ئىگە بولغان، تارىخى خاراكتېرلىك خاتىرە نام. بۇ شەھەر بازارلارنى باشقۇرۇش، خەلق ئاممىسىنىڭ خەت ئالاقە، جەمئىيەت تەرتىپىنى ئىدارە قىلىش، شەھەر بازار موھىتىنى گۈزەللەشتۈرۈش، شەھەر بازارلارنىڭ ئۇزۇن مۇددەتلىك گۈيخۋاسىنى ئىشقا ئاشۇرۇش قاتارلىق جەھەتلەردە ئىنتايىن مۇھىم ئەھمىيەتكە ئىگە.

تارىخى ماتېرىياللارغا ۋە رېئال ئەھۋالغا ئاساسەن ناھىيىلىك يەرناملىرىنى ئومۇميۈزلۈك تەكشۈرۈش ئىشخانىسى ناھىيە شەھىرىدىكى ھەرقايسى كوچىلارنىڭ نامىنى ئوتتۇرىغا قويدى. ھاكىملار يىغىنىدا مۇزاكىرە قىلىپ قارار قىلىش ئارقىلىق، ھەمدە ناھىيىلىك خەلق قورۇلتىيى دائىمى كومىتېتىنىڭ تەكشۈرۈپ تەستىقلىشى ئارقىلىق كوچا ناملىرى تۆۋەندىكىچە ئېلان قىلىندى.

1 ـ تۆت چاسا يول ئېغىزىنى مەركەز قىلىپ شەرق، غەرب، جەنۇب، شىمالدىن ئىبارەت تۆت ئاساسى كوچىغا ئايرىم ھالدا تۆۋەندىكىدەك نام بېرىلدى.

(1) شەرقى چوڭ كوچا: تۈرلى ماللار ماگىزىنىدىن مالدوختۇرلۇق پونكىتىغىچە دول گۇڭشىغا تۇتاشقاچقا "دول يولى" دەپ نام بېرىلدى.

(2) غەربى چوڭ كوچا: جامائەت خەۋپسىزلىك ئىدارىسىدىن، يېمەكلىكلەرنى پىششىقلاپ ئىشلەش زاۋۇتىغىچە بولۇپ، ئاساسلىقى خوتەن تەرەپكە بارىدىغان يول بولغاچقا "خوتەن يولى" دەپ نام بېرىلدى.

(3) جەنۇبى چوڭ كوچا: بانكا بىناسىدىن ماشىنا ئەترىتىگىچە بولۇپ، ئاساسلىقى دول گۇڭشىنىڭ يۇقىرىسىغا باردو. بۇ يول بويىغا مەدەنى مائارىپ ئورۇنلىرى ئاساس قىلىپ ئورۇنلاشتۇرۇلغاچقا "مەدەنىيەت يولى" دەپ نام بېرىلدى.

(4) شىمالى چوڭ كوچا: ئۆنۆپېرسال سودا سارىيىدىن پاختا زاۋۇتىغىچە بولۇپ ئاساسلىقى

ھاڭگىي گۇڭشېغا بارىدىغان يول بولغاچقا "ھاڭگىي يولى" دەپ نام بېرىلدى.

2 ــ توققۇز تارماق يول

(1) خوتەن يولىدىن جەنۇپقا سوزۇلۇپ، ناھىيىلىك توك بىلەن تەمىنلەش پونكىتىغا بارىدىغان يول ئاساسلىقى "دۆۋەت» (يەرنامى) كە تۇتاشقاچقا "دۆۋەت يولى" دەپ نام بېرىلدى.

(2) خوتەن يولىدىن باشلىنىپ، شىمالغا سوزۇلۇپ "چاپال"غا بارىدىغان يولغا "چاپال يولى" دەپ نام بېرىلدى.

(3) لوپ گۇڭشى ماشىنا تېرىقچىلىق ئەترىتىدىن جەنۇپقا سوزۇلۇپ، ھاۋارايى پونكىتىغا بارىدىغان يولغا "يېڭىبازار يولى" دەپ نام بېرىلدى.

(4) يېزا ئىگىلىك ماشىنىلىرى بىلەن تەمىنلەش شىركىتىدىن شىمالغا سوزۇلۇپ، يېڭى مەھەللىگە بارىدىغان يولغا "قورغان يولى" دەپ نام بېرىلدى.

(5) 2 ـ ئوتتۇرا مەكتەپتىن جەنۇپقا سوزۇلۇپ، ھاۋارايى پونكىتىغا بارىدىغان يول ئاساسلىقى سامپۇل گۇڭشېغا بارىدىغان يول بولغاچقا "سامپۇل يولى" دەپ نام بېرىلدى.

(6) قىزىل كۆۋرۈكتىن غەربكە سوزۇلۇپ، يېڭى مەھەللىگە بارىدىغان يولغا "بوستان يولى" دەپ نام بېرىلدى.

(7) ھۆكۈمەتنىڭ ئائىلىلىكلەر قورۇسىدىن شەرققە سوزۇلۇپ زەيداننىڭ كۆۋرۈكىگە بارىدىغان يولغا "يېڭىباغ يولى" دەپ نام بېرىلدى.

(8) دول يولىدىن شەرقى شىمالغا سوزۇلۇپ ناھىيىلىك قورallىق ساقچى ئەترەتكە بارىدىغان يولغا "بوشقان يولى" دەپ نام بىرىلدى.

(9) لوپ بازارلىق پەيچۇسودىن شەرققە سوزۇلۇپ، ناھىيىلىك خەلق قوراللىق بۆلۈمىگە بارىدىغان يولغا "قازانباغ يولى" دەپ نام بىرىلدى.

يۇقارقى شەھەر كوچا ناملىرىنى ناھىيىلىك پىلان كومىتېت (شەھەر قۇرۇلۇش ئىدارىسى) مەسئۇل بولۇپ ئىشلەيدۇ. ئاممىغا ئېلان قىلىندى.

لوپ ناھىيىلىك خەلق ھۆكۈمىتى

1984. 6 .28.

شىنجاڭ ئۇيغۇر ئاپتونوم رايونى لوپ ناھىيىلىك خەلق ھۆكۈمىتى ھۆججىتى

ل خ ھ (1985) 58-نومۇرلۇق

لوپ ناھىيىلىك خەلق ھۆكۈمىتىنىڭ
ناھىيە شەھەر كوچىلىرىغا نام بېرىش توغرىسىدىكى ئۇقتۇرۇشى

يېزىلىق، بازارلىق خەلق ھۆكۈمەتلىرى، ناھىيىگە قاراشلىق ھەرقايسى ئورۇنلارغا:

شەھەرلەرنى ئومۇملاشتۇرۇپ پىلانلاش تەلىپىگە ئاساسەن ناھىيىمىزنىڭ ناھىيە شەھىرىدىكى 16 كوچىنىڭ نامى ناھىيىلىك خەلق قۇرۇلتىيى دائىمىي كومىتېتىنىڭ مۇدىرلار يىغىنىدا تەكشۈرۈپ موھاكىمە قىلىش پرىنسىپىدىن ئۆتكەندىن كېيىن يەنى 1985-يىلى 11-ئاينىڭ 27-كۈنىدىكى ھاكىملار ئىشخانا يىغىنىدا تەكشۈرۈپ بېكىتىش ئارقىلىق تۆۋەندىكىچە ئېلان قىلىندى.

1-تۆت چاسا يول ئېغىزىنى مەركەز قىلىپ، شەرق، غەرب، جەنۇب، شىمالدىن ئىبارەت تۆت ئاساسلىق كوچىغا ئايرىم-ئايرىم ھالدا تۆۋەندىكىچە نام بېرىلدى.

(1) تۈرلۈك ماللار ماگىزىنىدىن مال دوختۇرخانىسىغا بارىدىغان يول "دول يولى"

(2) جامائەت خەۋپسىزلىك ئىدارىسىدىن باشلاپ خوتەن تەرەپكە بارىدىغان يول "خوتەن يولى"

(3) بانكىنىڭ چوڭ بىناسىدىن باشلاپ ماشىنا دۆيىگە بارىدىغان يول "مەدەنىيەت يولى"

(4) بىرلەشمە سودا مەيدانىدىن پاختا زاۋۇتىغا بارىدىغان يول "ھاڭگىي يولى"

2-شەھەرنى ئايلىنىپ ئۆتىدىغان 3 يول تۆۋەندىكىچە:

(1) خوتەن-نىيا تاشيولىدىن باشلىنىپ "دول ئۆستىڭى"نى بويلاپ نېفىت شىركىتىدىن ئۆتۈپ، ماشىنا دۆيىدىن مال دوختۇرلۇق پونكىتىغا بارىدىغان، شەھەرنى ئايلىنىپ ئۆتىدىغان يول "دول ئۆستەڭ يولى".

(2) ناھىيە شەھىرىنىڭ شەرقى جەنۇبىدىكى خوتەن-نىيا تاشيولىنىڭ دول ئۆستىڭى كېسىپ ئۆتىدىغان يېرىدىن غەربكە سوزۇلۇپ، ناھىيە بازىرىدىكى خوتەن يولىنىڭ غەربىي ئۇچى بىلەن تۇتۇشىدىغان يېرىگىچە ناھىيە بازىرىنى ئايلىنىپ ئۆتىدىغان يول «لوپ تاشيولى».

(3) ھاڭگىي يولى بىلەن تۇتۇشۇپ، لوپ بوشقان كەنت كومىتېتىدىكى تەرىپى دول ئۆستەڭ يولى بىلەن تۇتۇشىدىغان، شەھەرنى ئايلىنىپ ئۆتىدىغان يول "ئېگىز ئېرىق يولى"

3 ـ باشقا كوچىلار

(1) ناھىيىلىك توك بىلەن تەمىنلەش پونكىتى بىلەن لوپ تاشيولى تۇتۇشۇپ، خوتەن يولىدىن ئۆتۈپ، چاپال ئۆستەڭگە بارىدىغان يول "قورغان يولى"

(2) ناھىيىلىك 2 ـ ئوتتۇرا مەكتەپ بىلەن مەدەنىيەت يولى تۇتۇشۇپ غەربتىن ھاۋا رايى پونكىتى تەرەپكە سوزۇلۇپ، لوپ تاشيولى بىلەن تۇتۇشىدىغان يول "سامپۇل يولى"،

(3) ھاۋا رايى پونكىتى بىلەن سامپۇل يولى تۇتۇشۇپ، خوتەن يولى ئارقىلىق يېزا ئىگىلىك ماشىنىلىرى بىلەن تەمىنلەش پونكىتىدىن ئۆتۈپ، يېڭى مەھەللىدىن چاپال ئۆستەڭ يولىغىچە بولغان يول "يېڭىبازار يولى"؛

(4) ھۆكۈمەت ئائىلىلىكلەر قورۇسىدىكى جاي بىلەن مەدەنىيەت يولى تۇتۇشۇپ، شەرققە سوزۇلۇپ، زەيدانىنى بويلاپ، دول يولى بىلەن شەھەرنى ئايلىنىپ ئۆتىدىغان ئېگىز ئېرىق يولى بىلەن تۇتۇشىدىغان يول "يېڭىبازار يولى"؛

(5) ھاڭگىي يولىدىن غەربكە سوزۇلۇپ چاپال كەنتىگە بارىدىغان يول "بوستان يولى"؛

(6) ناھىيىلىك مەدەنىيەت يۇرتىدىن شەرقى شىمالغا سوزۇلۇپ، ناھىيىلىك قوراللىق ساقچى ئەترەت ۋە ناھىيە شەھىرىنى ئايلىنىپ ئۆتىدىغان ئېگىزئېرىق يولى بىلەن تۇتۇشىدىغان يول "بوشقان يولى"؛

(7) ناھىيىلىك پەيچۇسودىن شەرققە سوزۇلۇپ، بوشقان يولى، ئېگىز ئېرىق يولىغا بارىدىغان ئىككى يول "قازانباغ كوچىسى"؛

(8) ئېگىز ئېرىق يولىدىن باشلىنىپ ھاڭگىي يولىدىن ئۆتۈپ قورغان يولىغا بارىدىغان يول "جايتېرەك يولى"؛

(9) دورا شىركىتىنىڭ يېنىدىكى جاي بىلەن ئېگىزئېرىق يولىدىن ئاياغ قورغان كەنتىگە بارىدىغان يول "ئاياغ قورغان يولى".

لوپ ناھىيىلىك خەلق ھۆكۈمىتى

1985. 11 .28 .

لوپ ناھىيىسىنىڭ يەر ناملىرىنى ئومۇمىيۈزلۈك تەكشۈرۈش خىزمەت خۇلاسىسى

لوپ ناھىيىسىنىڭ يەر ناملىرىنى ئومۇمىيۈزلۈك تەكشۈرۈش خىزمىتى ئاپتونوم رايونلۇق يەر ناملىرى كومىتېتى، خوتەن ۋىلايەتلىك يەر ناملىرى ئىشخانىسىنىڭ كونكرېت رەھبەرلىكى، ناھىيىلىك پارتكوم، خەلق ھۆكۈمىتىنىڭ رەھبەرلىكى ۋە مۇناسىۋەتلىك تارماقلارنىڭ ئاكتىپ قوللىشى، شۇنداقلا ناھىيىدىكى يېزا-بازارلىق پارتكوم ۋە خەلق ھۆكۈمەتلىرىنىڭ قىزغىن ياردىمى ئاستىدا، ناھىيىلىك يەر ناملىرى ئىشخانىسىدىكى بارلىق خادىملارنىڭ ئورتاق تىرىشىشى بىلەن بىر قەدەر ياخشى نەتىجىلەرگە ئېرىشتى ھەمدە 1984-يىلى 10-ئاينىڭ 9-كۈنىدىن 16-كۈنىگىچە ۋىلايەتلىك تەكشۈرۈپ تاپشۇرۇۋېلىش گۇرۇپپىسىنىڭ تەكشۈرۈشى ئارقىلىق لاياقەتلىك دەپ ئېلان قىلىندى.

بىز 9 ئايلىق جىددىي سىرتقى تەكشۈرۈش خىزمىتى ئارقىلىق پۈتۈن ناھىيە تەۋەسىدىكى بارلىق يەر ناملىرىنى ئومۇمىيۈزلۈك تەكشۈرۈش ئېلىپ بېرىپ چوڭ كىچىك كەنتتىن 1430 نى تەكشۈرۈپ چىقتۇق، بۇنىڭدىن كاپىيەن تۇرغۇزۇپ، كاپىيەن توشقۇزغان يەر نامى 943، بۇنىڭ ئىچىدە ناھىيىنىڭ يەر نامى بىر. بازارنىڭ يەر نامى 2، ئاھالە كومىتېتىنىڭ يەر نامى 5، كوچا (يول) يەر نامى 7، يېزا يەر نامى 8، كەنت كومىتېت يەر نامى 190، تەبىئىي كەنت يەر نامى 526، ھەرقايسى كەسپىي تارماقلار نامى 61، ئاسارە ئەتىقە نامى 8، سۈنئىي قۇرۇلۇش نامى 48، تەبىئىي جۇغراپىيەلىك جىسىم نامى 30، تەكشۈرۈپ ئەمەللەشتۈرگەن ئىسمى بار، جىسمى يوقلىرى 16، خاتا خەت، خاتا ئاھاڭدىكىلىرى 78، نامى ئۆزگەرتىلگىنى 62، نام بېرىلگىنى 28، تىل تۈرىنىڭ ئەھۋالى مۇنداق: ئۇيغۇرچە 853، موڭغۇلچە 7، قوش تىل 6، تىل پەرقى ئېنىق بولمىغىنى 17. مەمۇرى رايوننىڭ تارىخى ئۆزگىرىشى ۋە ئومۇمىي ئەھۋالى ماتېرىيالىدىن 45 پارچە يېزىلدى. $\frac{1}{50000}$ ۋە $\frac{1}{100000}$ ماسشتابلىق خەرىتىدىن 6 سى چىقىرىلدى. لوپ ناھىيىسى، لوپ بازىرى، شۇنداقلا ھەرقايسى يېزىلارنىڭ خەرىتىسىدىن جەمئىي 12 سى سىزىلدى.

”شىنجاڭ ئۇيغۇر ئاپتونوم رايونلۇق يەر ناملىرىنى ئومۇمىيۈزلۈك تولۇقلاپ تەكشۈرۈشنىڭ تەپسىلىي قائىدىسى“ دىكى بەلگىلىمىگە ئاساسەن بىز يەر ناملىرىنى ئومۇمىيۈزلۈك تەكشۈرۈش تەكشۈرۈپ ئىسپاتلاش ۋە يەر ناملىرىنىڭ ئىملاسىنى توغرىلاپ، ئۆلچەملەشتۈرۈپ، قېلىپلاشتۇرۇپ، بىرتەرەپ قىلىش ئارقىلىق ئاھاڭنى تەرجىمە قىلىش توغرا بولماسلىق، خەتنى مۇۋاپىق ئىشلەتمەسلىك، بىر جاينىڭ كۆپ نامى بولۇش، بىر خىل نامنى كۆپ خىل يېزىشتەك

قالايمىقان ھالەتىنى ئۆزگەرتىپ، پۈتۈن ناھىيىنىڭ يەرنامىلىرىنىڭ ئىملاسىنى توغرىلاش، ئۆلچەملەشتۈرۈش، قېلىپلاشتۇرۇش يولىغا كىرگۈزدۇق.

ناھىيىمىزنىڭ يەرنامىلىرىنى ئومۇمىيۈزلۈك تەكشۈرۈش خىزمىتى 1983 - يىلى 3 - ئايدا باشلىنىپ ئىككى يىل ۋاقىت ئىچىدە سىرتقى تەكشۈرۈش ئورۇنلىنىپ، ئىچكى ماتېرىياللارنى رەتلەش خىزمىتى ئىشلىنىپ بولدى.

يەرنامىلىرىنى ئومۇمىيۈزلۈك تەكشۈرۈش خىزمىتى 4 باسقۇچقا بۆلۈپ ئېلىپ بېرىلدى. بىرىنچى باسقۇچ: يەرنامىلىرىنى ئومۇمىيۈزلۈك تەكشۈرۈش ئاپاراتلىرىنى قۇرۇپ، خادىم ئاجرىتىش؛ ئىككىنچى باسقۇچ: كادىر تەربىيىلەش، نۇقتىدا سىناق ئېلىپ بېرىش، ئومۇمىيۈزلۈك تەكشۈرۈشنىڭ ئالدىدىكى تەييارلىق خىزمەتلىرىنى ئەتراپلىق پۇختا ئىشلەش؛ ئۈچىنچى باسقۇچ: سىرتقى تەكشۈرۈش خىزمىتىنى ئومۇمىيۈزلۈك ئېلىپ بېرىش؛ تۆتىنچى باسقۇچ: ئىچكى ماتېرىيال رەتلەشتىن ئىبارەت.

1 - تولۇق تەييارلىق قىلىپ، تەشكىلى ئاپاراتلارنى تولۇقلاش ۋە مۇكەممەللەشتۈرۈش يەرنامىلىرىنى ئومۇمىيۈزلۈك تەكشۈرۈش خىزمىتىنى ياخشى ئىشلەشنىڭ ئاچقۇچى.

يەرنامىلىرىنى ئومۇمىيۈزلۈك تەكشۈرۈش تېخنىكىلىقى ۋە سىياسەتچانلىقى كۈچلۈك خىزمەت. يەرنامىلىرىنى ئومۇمىيۈزلۈك تەكشۈرۈشنى ياخشى ئىشلەش ئۈچۈن بىز كۆپ تەرەپلىمىلىك تەييارلىق خىزمەتلىرىنى ئىشلىدۇق. ئاۋۋال 1983 - يىلى 2 - ئايدا لوپ ناھىيىلىك يەرنامىلىرى كومىتېتىنى قۇرۇشنى قارارقىلدۇق، بىر نەپەر موئاۋىن ھاكىم مۇدىرلىققا تەيىنلەندى. 3 نەپەر بۆلۈم - ئىدارە رەھبىرى مۇئاۋىن مۇدىرلىقنى ئۆزئۈستىگە ئالدى ھەمدە يەرنامىلىرى ئىشخانىسى تەسىس قىلىندى. ئاپارات قۇرۇلغاندىن كېيىن يەنە ھەرقايسى ئورۇنلاردىن 13 نەپەر كادىر ئاجرىتىلىپ، ئومۇمىيۈزلۈك تەكشۈرۈش گۇرۇپپىسى قۇرۇلدى. شۇنىڭ بىلەن بىرلا ۋاقىتتا يەنە 6 نەپەر يولداشنى ئىچكى ماتېرىياللارنى رەتلەشكە ئاجراتتۇق. ئاجرىتىلغان يولداشلارنىڭ ھەممىسى كۆپ يىللىق خىزمەت تەجرىبىسى بار، بەلگىلىك كەسپچانلىقى بار پىشقەدەم يولداشلار، شۇنىڭ بىلەن بىرىنچى باسقۇچلۇق تەشكىلىنى تولۇقلاش خىزمىتى كېيىنكى ئومۇمىيۈزلۈك تەكشۈرۈشكە پۇختا ئاساس سېلىپ بەردى.

2 - تونۇشنى بىرلىككە كەلتۈرۈپ، كەسپى ماھارەتنى ئىگەللەش - يەرنامىرىنى ئومۇمىيۈزلۈك تەكشۈرۈشنى ياخشى ئىشلەشنىڭ دەسمايىسى. يەرنامىلىرىنى ئومۇمىيۈزلۈك تەكشۈرۈشنىڭ ئەھمىيىتىگە بولغان تونۇشنى ئۆستۈرۈپ، يەرنامىلىرىنى ئومۇمىيۈزلۈك تەكشۈرۈشنىڭ كەسپى ماھارىتىنى ياخشى ئىگەللەش - يەر نامىلىرىنى ئومۇمىيۈزلۈك تەكشۈرۈش خىزمىتىنىڭ ئاساسى. بىز ھەر قايسى ئورۇنلاردىن ئاجراتقان يولداشلارنىڭ كۆپ يىللىق خىزمەت تەجرىبىسى ۋە بەلگىلىك خىزمەت قابىلىيىتى بولسىمۇ لېكىن يەنىلا يەرنامىلىرىنى ئومۇمىيۈزلۈك تەكشۈرۈش خىزمىتىنىڭ ئەھمىيىتىنى ئانچە كۆپ چۈشەنمەيدۇ. يەرنامىلىرىنى ئومۇمىيۈزلۈك تەكشۈرۈش خىزمىتىنىڭ كەسپى بىلىم-

لىردىن ئانچە خەۋىرى يوق. دەسلەپتە بەزى يولداشلار ئاددى ھالدا، ئومۇميۈزلۈك تەكشۈرۈش يېزىلارنىڭ يەرنامىلىرىنى بىرقېتىم ئىستاتىستىكا قىلىشتىن ئىبارەت دەپ تونۇغان ئىدى. ئاممو بۇنىڭ ئەھمىيىتىنى چۈشەنمىگەچكە بىزنىڭ زور تۈركۈمدىكى تەشۋىقات خىزمىتىنى ئىشلىشىمىزگە توغرا كەلدى. بۇنىڭ ئۈچۈن بىز 1983 ـ يىلى 3 ـ ئاينىڭ 7 ـ كۈنىدىن 21 ـ كۈنىگىچە خىزمەتچى خادىملارنى تەربىيىلەش كۇرسى ئېچىپ، مەركەزدىن ۋىلايەتكىچە بولغان رەھبىرى ئورگانلارنىڭ يەرنامىلىرىنى ئومۇميۈزلۈك تەكشۈرۈش خىزمىتىگە مۇناسىۋەتلىك ھۆججەتلىرىنى ئۆگەندۇق، ئۆگىنىش ئارقىلىق تونۇش ئۆستۈرۈلدى. ئىدىيە بىرلىككە كەلتۈرۈلدى. ئۇنىڭدىن كېيىن كەسپى ئۆگىنىشكە باشلىدۇق. يەرنامىلىرىنى ئومۇميۈزلۈك تەكشۈرۈش خىزمىتىنى ياخشى ئىشلەش ئۈچۈن كەسپىنى بىلىدىغان، خادىملىرى خىل، پۇختا خىزمەت بەنزىسى بولۇش لازىم دەپ قارىدۇق. شۇنىڭ ئۈچۈن بىز يەرنامىلىرىنى ئومۇميۈزلۈك تەكشۈرۈش قائىدىسىنى يەنىمو چوڭقۇر ئۆگەندۇق. دەرس سۆزلەش، موزاكىرە قىلىش ئارقىلىق ئومۇميۈزلۈك تەكشۈرۈشنىڭ دائىرىسىنى، ئۇسۇلىنى ۋە تەلىپىنى شۇنداقلا دەسلەپكى كاپىيەن توشقۇزۇش ئۇسۇلىنى ئىگەللىدۇق. بىر قاتار ئۆگىنىش ئارقىلىق قائىدە تەلىپىنى ئىگەللەش ئاساسىدا قوشۇننى باشلاپ يۇرۇڭقاش گوڭشېدا سىناق ئېلىپ باردۇق. يولداشلار تۆۋەندە پىشقەدەم كادىر، پىشقەدەم دېھقان، پىشقەدەم زىيالىلاردىن تەكشۈرۈپ قائىدە تەلىپى بويىچە كاپىيەن توشقۇزۇشنى، خەرىتە سىزىشنى، ئومۇمى ئەھۋال ماتېرىيالى يېزىشنى ئۆگىنىپ، نەتىجە سۈپىتىگە كېپىللىك قىلدى. شۇڭا كېيىنكى خىزمەتلەرنىڭ ھەرتەرەپلىمىلىك قانات يېيىشىغا ئاساس سېلىندى.

3 ـ جاپاغا چىداپ كۆرەش قىلىپ، ئەمەلىيەتكە چوڭقۇر چۆكۈش ـ يەرنامىلىرىنى ئومۇميۈزلۈك تەكشۈرۈشنىڭ ئالدىنقى شەرتى.

سىرتقى تەكشۈرۈش بىر تۈرلۈك مۇشەققەتلىك خىزمەت. قاتناش قولايسىزلىقى، خادىم ئاز، ۋەزىپە ئېغىر بولۇشتەك ئەھۋال ئاستىدا بىز ئەمىلىيەتنى چىقىش قىلىپ، كۈچنى مەركەزلەشتۈرۈپ، قاتتىق جەڭ قىلىش ئۇسۇلىنى قوللىنىپ، يېزىمۇ ـ يېزا ئومۇميۈزلۈك تەكشۈردۇق. ھەر گوڭشېغا بارغاندا گۇرۇپپىغا، ئۇچاستكىغا ئايرىلىپ ھەركىم ئۆز ئۆتكۈلىنى چىڭ ئىگەللىدى. ھەر بىر گوڭشېغا بارغاندا ئاۋال گوڭشې پارتكومىنىڭ رەھبەرلىرىگە خىزمەت تەلىپىنى تونۇشتۇرۇپ، ئۇلارنىڭ پىكرىنى ئېلىپ، قوللىشىغا ۋە ياردىمىگە ئېرىشتۇق. ئۇنىڭدىن كېيىن كونكرېت ئورۇنلاشتۇرۇپ، ئومۇميۈزلۈك تەكشۈرۈشنى قانات يايدۇردۇق. كونكرېت ئۇسۇلىمىز مۇنداق بولدى: ئاۋال دادۇي، باشقۇرۇش رايون مەسلىھەتچىلەر يىغىنىنى ئېچىپ، ئەھۋال ئىگەللەپ، ماتېرىيال توپلىدۇق. ئاندىن كېيىن ياشانغان دېھقانلارنى تېپىپ، سۆھبەت يىغىنى ئېچىپ ئەھۋال ئىگەللىدۇق، شۇ كۈنى ماتېرىيال رەتلىدۇق ھەرقايسى گۇرۇپپىلار ئۆزلىرىگە ئايرىپ بېرىلگەن ۋەزىپىلەرنى ئورۇنلاپ بولغاندىن كېيىن ئەڭ ئاخىرىدا گوڭشې دەرىجىلىك مەسلىھەتچىلەر يىغىنىنى ئېچىپ، ماتېرىياللارنى يەنە بىر قېتىم كونترول قىلدۇق، ئاخىرىدا گوڭشې رەھبەرلىرىگە ئەھۋالنى دوكلات قىلدۇق. ھەر بىر گوڭشېنى ئىشلەپ بولغاندىن كېيىن بىر قېتىم پۈتۈن خادىملار يىغىنى ئېچىپ،

تەجرىبە ساۋاقلارنى يەكۈنلەپ، ئۇنىدىن كېيىن باشقا گۇڭشېنىڭ تەكشۈرۈش ۋەزىپىسىنى ئورۇنلاشتۇردۇق.

پۈتۈن سىرتقى تەكشۈرۈش خىزمىتى جەريانىدا بىز ئاساسلىقى تۆۋەندىكى بىر قانچە ئىشنى ئورۇنلىدۇق.

1) ھەرقايسى گۇڭشې، باشقۇرۇش رايون، دادۈي رەھبەرلىرىنىڭ قوللىشىغا ئېرىشىش ئاچقۇچ. ھەر بىر جايغا بارغاندا ئۇلارغا ئاۋال ئەھمىيىتىنى تەشۋىق قىلىپ، قوللىشىغا ئېرىشتۇق، ئۇلار بىزگە ئاكتىپ ھالدا ئەھۋال يەتكۈزۈپ بەردى، تونۇشتۇردى، ئەھۋالنى بىلىدىغان كىشىلەرنى يىغىپ بەردى. بىز يەنە گۇڭشېنىڭ رادىئو ئاڭلىتىش، كىنو قويۇش قاتارلىق بارلىق پۇرسەتلەردىن پايدىلىنىپ، كەڭ ئەزالارغا تەشۋىقات خىزمىتى ئىشلىدۇق. ئۇنىدىن باشقا دىنى زاتلارنىڭ ناماز ئوقۇغان ۋاقتىدىن پايدىلىنىپ ئۇلارغا تەشۋىق قىلدوق. يۇقارقى ئۇسۇللار ئارقىلىق كەڭ ئاممىغا يەرناملىرىنى ئومۇمىيۈزلۈك تەكشۈرۈشنىڭ ئەھمىيىتى كەڭ تەشۋىق قىلىندى، ئامما بىزنىڭ خىزمىتىمىزنى قوللىدى. بەزىلەر قولىدىكى ئالدىراش ئىشلىرىنى تاشلاپ قويۇپ، بىزنى ئىزدەپ كېلىپ ئۆزى بىلىدىغان ئەھۋالنى تەپسىلى سۆزلەپ بەردى.

2) خەرىتىگە ۋە ئاپتونوم رايوننىڭ يەرناملىرى توپلىمىغا كىرگۈزۈلگەن يەرنامىدىن بىرىنى كەم قىلماي، بىرىنى چۈشۈرۈپ قويماي تولۇق تەكشۈردۇق. خەرىتىگە ۋە يەرناملىرى توپلىمىغا كىرگۈزۈلمىگەن، لېكىن ئەمەلىيەتتە بار بولغان يەرناملىرىنىمۇ ئەستايىدىل مەسئۇلىيەتلىك بىلەن تەكشۈردۇق. خەرىتىلەرنى سېلىشتۇرۇپ، خاتالىق پەرقىنى تېپىپ چىقىپ، تولۇقلاش ئېلىپ باردۇق.

3) "تەپسىلى قائىدە" دىكى تەلەپ بويىچە ئىش قىلدوق. سىرتقى تەكشۈرۈش جەريانىدا ھەر بىر يەرنامىنىڭ كېلىش تارىخىنى، مەنىسىنى ۋە ئۆزگىرىش جەريانىنى ئېنىقلاشنى قولغا كەلتۈردۇق. بۇ مەقسەتكە يېتىش ئۈچۈن بىز ئەمەلى جايغا چوڭقۇر چۆكۈپ، ئىزلەپ بېرىپ، سۆھبەت يىغىنى ئېچىپ، گۇمانلىق جايلارنى قايتا-قايتا تەكشۈرۈپ ئىسپاتلىدۇق. پۈتۈن تەكشۈرۈش جەريانىدا جەمئى 390 قېتىمدىن كۆپرەك سۆھبەت يىغىنى ئاچتوق، قاتناشقان ئادەم 2980 ئادەم قېتىمغا يەتتى. تەكشۈرۈش داۋامىدا ئىمكانىيەتنىڭ بېرىچە ئاڭلاپلا ئىشىنىپ كېتىش، يېزىپ قويۇپلا بېكىتىۋېتىش خاھىشىنىڭ ئالدىنى ئالدۇق. ھەر بىر يەرنامىنى ئەستايىدىل تەھلىل قىلىپ، كۆپ تەرەپتىن تەكشۈرۈپ ئىسپاتلىدۇق. مەسىلەن: "ئالتىلە" دىگەن نامنى نۇرغۇن كىشىلەر "ئالتە ئائىلە" دېگەن سۆزدىن كەلگەن دەپ قارىغان. كېيىن كۆپ قېتىم ئىزدىنىش، ئانالىز قىلىش ئارقىلىق "ئالتە ئىلە" دىن ئۆزگەرگەنلىكى ئىسپاتلاندى.

4) سىرتقى تەكشۈرۈش خادىملىرىنىڭ خىزمەتلىرىگە قارىتا ئۆتكەلنى چىڭ ئىگەللەپ، تەكشۈرۈپ تاپشۇرۇۋېلىش ئۇسۇلىنى قوللاندۇق. بىز مەلۇم سەۋىيىسى بولغان تەرجىمان ۋە ماتېرىيال رەتلەش خادىملىرىنى سەپلەپ، تۆۋەندىن كەلگەن دەسلەپكى كاپىيەنى تەرجىمە قىلغاندا يېزىقى ئۇچۇق بولمىغان ياكى مەزمۇنى قالايمىقان بولۇپ قالغانلىرى سىزىلسە ۋاقتىدا قايتۇرۇپ، قايتا ئەمەللەشتۈردۇق. بۇنىڭ بىلەن سۈپەتكە كاپالەتلىك قىلدوق.

5) سېرتقى تەكشۈرۈش خادىملىرى قېينىچىلىقتىن قورقماسلىق، جاپاغا چىداپ كۈرەش قىلىش روھىنى جارى قىلدى. سىرتقى تەكشۈرۈش دەل ياز پەسلىگە، دېھقانچىلىقنىڭ ئالدىراش پەسلىگە، ھاۋا ئىسسىق، قاتناش قوراللىرى كەمچىل بولۇشتەك ئەھۋالغا توغرا كەلگەن بولسىمۇ، لېكىن يولداشلىرىمىز ھەرخىل قېينىچىلىقلارنى يەڭدى. ھەر بىر يولداش ھەركۈنى ئوتتۇرا ھېساب بىلەن 20 چاقىرىمدىن پىيادە يول ماڭدى. قورسىقى ئاچقاندا قۇرۇق نان غاجىدى. ئۇسسىغاندا سوغۇق سۇ ئىچتى. ئەسلا ۋايسىمىدى. يولداشلارنىڭ مۇشۇنداق كۈچلۈك كەسىپچانلىقى بولغاچقا ۋەزىپە ۋاختىدا ئورۇنلاندى.

4 ـ سۈپەتكە كاپالەتلىك قىلىپ، ئىچكى ماتېرىياللارنى رەتلەشنى ياخشى ئىشلىدۇق.

يەرناملىرى ماتېرىياللىرىنى رەتلەش جاپالىق ھەم ئىنچىكە خىزمەت. يەنى يەرناملىرى مېۋىسىنى چىقىرىشنىڭ مۇھىم باسقۇچى، بىز پارتىيىگە، خەلققە، تارىخقا مەسئۇل بولۇشتەك روھ بىلەن سۈپەت بىرىنچى بولۇشتا چىڭ تۇرۇپ، تەكشۈرۈشتىن ئۆتەلەيدىغانلىرىنى چىقىش نوقتىسى قىلىپ، ئەستايىدىل مەسئۇلىيەتچانلىق بىلەن ئىچكى ماتېرىياللارنى رەتلەش خىزمىتىنى ياخشى ئىشلىدۇق.

بۇ خىزمەتنى ياخشى ئىشلەش ئۈچۈن بىز يەنە بىر قېتىم "تەپسىلى قائىدە"نى ئەستايىدىل ئۆگىنىپ، خىزمەت بەنزىلىرىنى تەڭشەپ، خەرىتە، كاپىيەن، جەدۋەل، ماتېرىيال قاتارلىق ھەرقايسى گۇرۇپپىنىڭ ۋەزىپىسىنى ئايدىڭلاشتۇردۇق. ھەم ئىش تەقسىماتى بولۇش، زىچ ماسلىشىشمۇ بولۇش ئىشقا ئاشۇرۇلدى. خەرىتە، كاپىيەن، جەدۋەل، ماتېرىيال بىردەك بولۇشنى ئىشقا ئاشۇردۇق. گۇمانلىق مەسىلىلەرگە دۇچ كەلگەندە قائىدىنى قايتا ـ قايتا ئۆگىنىپ، بىرلىكتە مۇزاكىرە قىلىپ تونۇشنى بىرلىككە كەلتۈردۇق.

1) يەرناملىرى كاپىيەنى پۈتۈن يەرناملىرى ماتېرىيالىنىڭ ئاساسى ھەم يەرناملىرى ماتېرىيالىنىڭ مەركىزى خىزمىتى. تەكشۈرۈلگەن ئۇيغۇرچە ماتېرىياللارنى خەنزۇچىغا تەرجىمە قىلغاندىن كېيىن يەرناملىرىنى قېلىپلاشتۇرۇش، ئۆلچەملەشتۈرۈش تەلىپى بويىچە تەدرىجى ھالدا خەتنى، ئىملانى توغرىلاپ، ئۆلچەملەشتۈرۈپ، بىرتەرەپ قىلدۇق. كاپىيەندىكى تارىخى ئۆزگىرىش ئەھۋالى ۋە مەنىسىنى يېزىق جەھەتتە توغرىلىدۇق. ئومۇمى ئەھۋال ماتېرىيالىدىكى سان سىپىرلارنى تەپسىلى سېلىشتۇردۇق، تېخىمۇ مۇكەممەللەشتۈرۈشنى ئىشقا ئاشۇرۇش ئۈچۈن، ھەر بىر كاپىيەننى ئىلگىرى كېيىن 20 نەچچە قېتىم كۆزدىن كۆچۈردۇق. بارلىق كاپىيەنلەرنى قايتا ـ قايتا تۈزۈتۈش ئارقىلىق ئاساسى جەھەتتىن خەرىتە، كاپىيەن، جەدۋەل، ماتېرىيال بىردەك بولۇشنى ئىشقا ئاشۇرۇپ، ئۇيغۇرچە يەرناملىرىنى خەنزۇچە يېزىشتا خاتا خەت، خاتا ئاھاڭ ئىشلىتىش ھادىسىگە ئاساسەن خاتىمە بېرىلدى.

2) ئومۇمى ئەھۋال ماتېرىيال قائىدىسىدىكى تەلەپ بويىچە يېزىقچە ئومۇمى ئەھۋال ماتېرىيال ۋە كاپىيەننىڭ بىردەكلىكىگە كاپالەتلىك قىلىندى. زور تىرىشچانلىق بىلەن قەدىمكى شۇنداقلا ھازىرقى تارىخى يازما خاتىرىلەرنى تەكشۈرۈپ تاپتۇق. ھەمدە ئاممىغا چوڭقۇر چۆكۈپ

تەكشۈرۈپ تەتقىق قىلىپ، ساختىسىنى چىقىرىپ تاشلاپ، راستىنى ساقلاپ قالدۇق. مەناسى كۆپخىل چۈشەندۈرۈلگەن يەرناملىرىنى ئومۇمى ئەھۋال ماتېرىيالىدا كۆپخىل چۈشەندۈرۈش ئۇسۇلىنى قوللاندۇق. بەزى مەنىسى ۋە كېلىش تارىخى ئېنىق بولمىغان يەرناملىرىنى بىز ئانچە كۆپ چۈشەندۈرمەي، ئەسلى ھالىتىنى ساقلاپ قېلىپ، بۇندىن كېيىن ئىسپاتلاشقا قالدۇردۇق.

3) خەرىتە سىزىشتا ئۆلچەملەشتۈرۈپ، قېلىپلاشتۇرۇپ، بىر تەرەپ قىلىنغان يەرناملىرىنىڭ جۇغراپىيەلىك ئورنىنى قائىدىدىكى تەلەپ بويىچە بەلگىلىدۇق. تاشيول، ئوق ئۆستەڭنىڭ ئورنى ۋە ئۇزۇنلۇقىنى موناسىۋەتلىك تارماقلاردىن مەخسۇس كەسپتىكى تېخنىك خادىملاردىن سوراپ ئىگەللىدۇق.

4) بىز ناھىيىمىزنىڭ جۇغراپىيە، تارىخ، ئىقتىسادى قۇرۇلۇش، مەدەنى مائارىپ، قاتناش، سودا قاتارلىق جەھەتلىرىنى ئەكس ئەتتۇرىدىغان رەسىملىرىنى تاللاپ تارتتۇق.

5) يوليۇرۇق سوراپ، دوكىلات قىلىپ، يەر ناملىرىنى ئومۇميۈزلۈك تەكشۈرۈش خىزمىتىنى ياخشى ئىشلەش ئۈچۈن قوللاشقا ئېرىشتۇق. پۈتۈن خىزمەت داۋامىدا بىز يوليۇرۇق سوراش، دوكىلات قىلىش تۈزۈمىدە چىڭ تۇردۇق. خىزمەتلەرنىڭ ئىلگىرىلەش ئەھۋالى ۋە دۇچ كەلگەن مەسىلىلەرنى ۋاقتىدا ناھىيە رەھبەرلىرىگە دوكىلات قىلىپ، ئۇلارنىڭ دىققەت ئېتىبارىنى قوزغاپ، يېتەكلىشىنى قولغا كەلتۈردۇق. 1983 ـ يىلى 3 ـ ئايدا يەر ناملىرى كومىتېتى قۇرۇلغاندىن تارتىپ 1985 ـ يىلى 6 ـ ئايغىچە بولغان 2 يىلدىن كۆپرەك ۋاقىت ئىچىدە ناھىيە رەھبەرلىرى 14 قېتىم يىغىن ئېچىپ، يەرناملىرى خىزمىتىنى مەخسۇس مۇزاكىرە قىلىپ، خادىم، خىراجەت جەھەتتە زور كۈچ بىلەن قوللاپ، خىزمەتلىرىمىزنى ئوڭۇشلۇق ئېلىپ بېرىشقا ئىمكانىيەت يارىتىپ بەردى.

لوپ ناھىيىلىك يەرناملىرى كومىتېت ئىشخانىسى

1985. 10. 10

قوشومچه

مەمۇرى رايونلارنىڭ يېڭى ــ كونا نامىنىڭ سېلىشتۇرمىسى

هازىرقى نامى	ئەسلىدىكى نامى
لوپ بازىرى	**لوپ گوڭشى**
1 ـ ئاھالە كومىتېتى	يوق
2 ـ ئاھالە كومىتېتى	يوق
3 ـ ئاھالە كومىتېتى	يوق
4 ـ ئاھالە كومىتېتى	يوق
5 ـ ئاھالە كومىتېتى	يوق
يېڭىبازاركەنت كومىتېتى	يېڭىبازاردادۈي
كونابازاركەنت كومىتېتى	كونابازاردادۈي
ئوتتۇرا بوشقان كەنت كومىتېتى	ئوتتۇرا بوشقان دادۈي
جايتېرەك باغۋەنچىلىك كەنت كومىتېتى	ناھىيىلىك باغچە
خەلپەچۇشۇرگە كەنت كومىتېتى	دول گوڭشى خەلپەچۇيكە دادۈي
دول تۇگمەنبېشى كەنت كومىتېتى	دولگوڭشى قوشقۇلاق دادۈي
قىرقاش كەنت كومىتېتى	قىرقاش دادۈي
دۆۋەت كەنت كومىتېتى	دۆۋەت دادۈي
ئاچا كەنت كومىتېتى	بوشقان دادۈي
بوشقان كەنت كومىتېتى	بوشقان دادۈي
قارا دۆۋە كەنت كومىتېتى	قارادۆۋە دادۈي
گۇمبات كەنت كومىتېتى	گۇمبات دادۈي
قورغان كەنت كومىتېتى	قورغان دادۈي
ئاياغچاپال كەنت كومىتېتى	ئاياق چال دادۈي
باشچاپال كەنت كومىتېتى	باش چال دادۈي
چاپاللەڭگەركەنت كومىتېتى	چاپال لەڭگەر دادۈي
تاپان كەنت كومىتېتى	تاپان دادۈي

هازىرقى نامى

يۇرۇڭقاش بازار

ئالتىلە كەنت كومىتېتى

هالۇبوبى كەنت كومىتېتى

داۋابازىرى كەنت كومىتېتى

يۇڭبازىرى كەنت كومىتېتى

ئېگىزئېرىق كەنت كومىتېتى

قېرىنغئېرىق كەنت كومىتېتى

باشمىقلا كەنت كومىتېتى

ناغرىچى كەنت كومىتېتى

قۇتچى كەنت كومىتېتى

قۇتچىلەڭگەر كەنت كومىتېتى

ئاياغمىقلا كەنت كومىتېتى

ئاچما كەنت كومىتېتى

جىيا يېزىسى

تاۋىغاز كەنت كومىتېتى

سۇيائۆژمىلىك كەنت كومىتېتى

ئاياغ كۆلئېرىق كەنت كومىتېتى

سويالەڭگەر كەنت كومىتېتى

ھېلىماتام كەنت كومىتېتى

جىلغائېرىق كەنت كومىتېتى

ئاقمەھەللە كەنت كومىتېتى

ئازنەبازار كەنت كومىتېتى

تېرەكلىك كەنت كومىتېتى

كالتەتۆگمەن كەنت كومىتېتى

مەدىرىسبويى كەنت كومىتېتى

يارتۆگمەن كەنت كومىتېتى

بۇيا يېزىسى

تېتىر كەنت كومىتېتى

كانچىئېرىق كەنت كومىتېتى

ئەسلىدىكى نامى

يۇرۇڭقاش گوڭشې

ئالتىلە دادۈي

هالۇۋۇي دادۈي

بازار 1 ـ دادۈي

بازار 2 ـ دادۈي

ئېگىزئېرىق دادۈي

قېرىنغئېرىق دادۈي

باشمىيقلا دادۈي

ناغرىچى دادۈي

قۇچچى دادۈي، ئىگەچى دادۈي

قۇتچى لەڭگەر دادۈي، ئاقچىغ دادۈي،

ئاياق مىيقلا دادۈي

يېڭى ئاۋات دېھقانچىلىق مەيدان

جىيا گوڭشې

تاۋىغاز دادۈي

ئۆژمىلىك دادۈي

ئوتتۇنچى ئېرىق دادۈي

ئاياق كۆلئېرىق دادۈي

سويا لەڭگەر دادۈي، قۇمباغ دادۈي

ھېلىماتام دادۈي

جىلغا ئېرىق دادۈي، قوتازباغ دادۈي

ئاق مەھەللە دادۈي، شاخباغ دادۈي

بازار دادۈي

تېرەكلىك دادۈي

جىيا دادۈي

بەختىيار دادۈي، كالتە تۆگمەن دادۈي

يارتۆگمەن دادۈي، باش يارتۆگمەن دادۈي

يۇرۇڭقاش گوڭشې بۇيا باشقۇرۇش رايون

يۇرۇڭقاش گوڭشې تېتىردادۈي، يايلىغان دادۈي

يۇرۇڭقاش گوڭشې كانچى ئېرىق دادۈي،

هازىرقى نامى

چالمي كەنت كومىتېتى
دۆڭزارەت كەنت كومىتېتى

باشكونزي كەنت كومىتېتى
ئوتتۇراكونزي كەنت كومىتېتى
ئاياغچالمي كەنت كومىتېتى
بۇيامازار كەنت كومىتېتى
بۇيائايرىش كەنت كومىتېتى
ئاياغكونزي كەنت كومىتېتى
ئېگىزبوستان كەنت كومىتېتى
تامچىلا كەنت كومىتېتى
تامئېغىل كەنت كومىتېتى

ئۇچلۇققۇم كەنت كومىتېتى

ئېچكىرىكى چارباغ كەنت كومىتېتى

سولۋا كەنت كومىتېتى

شاخلىق كەنت كومىتېتى

ناۋا يېزىسى
ئاچادۆڭ كەنت كومىتېتى
ئەمەشلەڭگەر كەنت كومىتېتى

گاپا كەنت كومىتېتى
ناۋا كەنت كومىتېتى
باشگاپا كەنت كومىتېتى
ناۋاكاخانا كەنت كومىتېتى
ناۋاقۇمباغ كەنت كومىتېتى

ئەسلىدىكى نامى

قۇم ئازما دادۋي
يۇرۇڭقاش گۇڭشې چالمىيا دادۋي
يۇرۇڭقاش گۇڭشې دۆڭ زارەت دادۋي،
كەنتە ئېرىق دادۋي
يۇرۇڭقاش گۇڭشې باش كونزىيا دادۋي
يۇرۇڭقاش گۇڭشې كونزىيا دادۋي
يۇرۇڭقاش گۇڭشې باش ئالتىلە دادۋي.
يۇرۇڭقاش گۇڭشې بۇيا مازار دادۋي
يۇرۇڭقاش گۇڭشې بۇيا دادۋي
يۇرۇڭقاش گۇڭشې ئاياق كونزىيا دادۋي.
يۇرۇڭقاش گۇڭشې ئېگىز بوستان دادۋي.
يۇرۇڭقاش گۇڭشې تامچىلا دادۋي.
يۇرۇڭقاش گۇڭشې ساي دادۋي، گۆزە
دادۋي، تامئېغىل دادۋي
يۇرۇڭقاش گۇڭشې ئۇچلۇققۇم دادۋي،
سۆگەت ئېرىق دادۋي.
يۇرۇڭقاش گۇڭشې چارباغ دادۋي،
باش چارباغ دادۋي
يۇرۇڭقاش گۇڭشې باش سولۋا دادۋي،
ئاراسولۋا دادۋي.
يۇرۇڭقاش گۇڭشې شاخلىق دادۋي،
باغ ئېرىق دادۋي
ناۋاگۇڭشې
ئاچادۆڭ دادۋي
ئەمەش لەڭگەر دادۋي، ئاياق گاپا
دادۋي
گاپا دادۋي
ناۋا دادۋي
زەگۇ دادۋي
ناۋاكاخانا دادۋي
باغچە دادۋي

هازىرقى نامى

گاپائايرىش كەنت كومىتېتى
تۆۋەن قاراقىر كەنت كومىتېتى
باش قاراقىر كەنت كومىتېتى
گىجائايرىش كەنت كومىتېتى

سامپۇل يېزىسى

تەمەچاقا كەنت كومىتېتى
كۆچكەن كەنت كومىتېتى
لەڭگەر كەنت كومىتېتى
كىلەنتە كەنت كومىتېتى
سامپۇل ئايدىڭكۆل كەنت كومىتېتى
ئاقمەدىرىس كەنت كومىتېتى
چاقماق كەنت كومىتېتى
جايئېرىق كەنت كومىتېتى
قۇرباغ كەنت كومىتېتى
قوتاز لەڭگەر كەنت كومىتېتى
ئىلدام كەنت كومىتېتى
قىيقو كەنت كومىتېتى
كۇكۇلا كەنت كومىتېتى
سامپۇلسېرىق كەنت كومىتېتى
قارايانتاق كەنت كومىتېتى
بىزلىي كەنت كومىتېتى
ئاياغبىزلىي كەنت كومىتېتى
قۇرۇق كەنت كومىتېتى
ئاچچىق كەنت كومىتېتى
يېڭىلەڭگەركەنت كومىتېتى
بوستانكۆل كەنت كومىتېتى

چارباغ يېزىسى

جايتوغراق كەنت كومىتېتى
چوڭ كۆلبېشى كەنت كومىتېتى
چارباغ كەنت كومىتېتى

ئەسلىدىكى نامى

گاپا ئايرىش دادۈي
گىجا ئايرىش دادۈي، قارا قىر مەھەللە
تۆۋەن قاراقىر دادۈي
گىجا ئايرىش دادۈي

سامپۇل گۇڭشې

ئارا مەھەللە دادۈي
كۆچكەن دادۈي
باش لەڭگەر دادۈي
باش چاقماق دادۈي
ئايدىڭكۆل دادۈي
ئاياق لەڭگەر دادۈي
ئاياق چاقماق دادۈي
جاي ئېرىق دادۈي
قۇرباغ دادۈي
قوتاز لەڭگەر دادۈي
ئىلدام دادۈي، ئاياق قىقو دادۈي
باش قىقو دادۈي، قاراڭغو يار دادۈي
كۇكۇلا دادۈي
سېرىق دادۈي.
قارا يانتاق دادۈي
بىزلىيا دادۈي
ئاياق بىزلىيا دادۈي
بالداقباغ دادۈي
ئاچچىق باشقۇرۇش رايون.
يېڭى لەڭگەر بوز يەر مەيدان 1 ـ دادۈي
يېڭى لەڭگەر بوز يەر مەيدان 2 ـ 3 ـ 4 ـ
دادۈي

چاۋاغ گۇڭشې

جايتوغراق دادۈي
چوڭ كۆلبېشى دادۈي
چاۋاغ دادۈي

هازىرقى نامى	ئەسلىدىكى نامى
ئۈيلا كەنت كومىتېتى	ئۈيلا دادۈي
ئايماق كەنت كومىتېتى	ئايماق دادۈي، ئۆستەڭ دادۈي
باش سوغاققۇم كەنت كومىتېتى	سوغاققۇم دادۈي
خەلپە ئېرىق كەنت كومىتېتى	خەلپە ئېرىق دادۈي
قوچاقئېرىق كەنت كومىتېتى	قوچاق دادۈي
بامىي كەنت كومىتېتى	بامىي دادۈي، باش قۇمئېرىق دادۈي
ئۇقچى كەنت كومىتېتى	ئۇقچى دادۈي
ياركەنت كەنت كومىتېتى	يار كەنتى دادۈي
تېتىرباغ كەنت كومىتېتى	تېتىرباغ دادۈي
تايلاق مەھەللە كەنت كومىتېتى	تايلاق مەھەللە دادۈي
گىجا قاراقىر كەنت كومىتېتى	گىجا قاراقىر دادۈي
دۆڭمەھەللە كەنت كومىتېتى	دۆڭ مەھەللە دادۈي
قۇملەڭگەر كەنت كومىتېتى	قۇملەڭگەر دادۈي
ئارامەھەللە كەنت كومىتېتى	ئارامەھەللە دادۈي
ھەيرانباغ كەنت كومىتېتى	ھەيرانباغ دادۈي، تاشئېرىق دادۈي
تېرەكئېرىق كەنت كومىتېتى	تېرەك ئېرىق دادۈي
كالۇئېرىق كەنت كومىتېتى	كالو ئېرىق دادۈي
گىجا كەنت كومىتېتى	تۆۋەن گىجا دادۈي
چارباغ ئايدىڭكۆل كەنت كومىتېتى	ئايدىڭكۆل دادۈي
چولاقتېرەك كەنت كومىتېتى	چولاق تېرەك دادۈي، كۆلئېرىق دادۈي
باشپىچەكچى كەنت كومىتېتى	تۆۋەن قۇم ئېرىق دادۈي، باش پىچەكچى دادۈي
ئۆستەڭئۇچى كەنت كومىتېتى	ئۆستەڭ ئۇچى دادۈي
كۆكۆمەت كەنت كومىتېتى	كۆكۆمەت دادۈي
كوچائېرىق كەنت كومىتېتى	كوچا ئېرىق دادۈي
ئاتەشدۆڭ كەنت كومىتېتى	چاۋاغ مەيدان 1 ـ دادۈي
يېڭىئاۋات كەنت كومىتېتى	چاۋاغ مەيدان 2 ـ دادۈي
سەگۇلۇك كەنت كومىتېتى	چاۋاغ مەيدان 3 ـ 5 ـ دادۈي
گۇلباغ كەنت كومىتېتى	چاۋاغ مەيدان 4 ـ دادۈي
ھاڭگىي يېزىسى	**ھاڭگىي گۇڭشې**

ھازىرقى نامى

ئارقائىلەك كەنت كومىتېتى
پاشەھەللە كەنت كومىتېتى
كەڭتوقاي كەنت كومىتېتى
ساقال كەنت كومىتېتى
چىلگەجاي كەنت كومىتېتى
تۆۋەنپىچەكچى كەنت كومىتېتى
پىلەڭئېرىق كەنت كومىتېتى
قۇمباغ كەنت كومىتېتى
چوڭقۇرئېرىق كەنت كومىتېتى
راخمانپۇر كەنت كومىتېتى
ئاياغ سوغاققۇم كەنت كومىتېتى
بەگئېرىق كەنت كومىتېتى
توڭكايئېرىق كەنت كومىتېتى
لەڭگەرئېرىق كەنت كومىتېتى
ئۈجمىلىك كەنت كومىتېتى
ئوتتۇرائېرىق كەنت كومىتېتى
يېڭىباغ كەنت كومىتېتى

ئاۋامسلىم كەنت كومىتېتى
دۆڭئېرىق كەنت كومىتېتى
ئاچمائېرىق كەنت كومىتېتى
ئاقئېرىق كەنت كومىتېتى
قەغەزئېرىق كەنت كومىتېتى
زەمچىئېرىق كەنت كومىتېتى
ئايرىش كەنت كومىتېتى
زاغۇنئېرىق كەنت كومىتېتى
قوغاچبېشى كەنت كومىتېتى
توققۇزكاللا كەنت كومىتېتى
داڭلىقمونجاق كەنت كومىتېتى
باش خانىقائېرىق كەنت كومىتېتى
كوناھاڭگى كەنت كومىتېتى

ئەسلىدىكى نامى

بىرلەشمە دادۈي (سوغاققۇم)
تايلاق تۈگمەن دادۈي
كەڭتوقاي دادۈي
ساقال دادۈي
تاپان دادۈي
تۆۋەن پىچەكچى دادۈي
پىلەڭ ئېرىق دادۈي
باش قۇمباغ دادۈي، قۇمباغ دادۈي
چوڭقۇر ئېرىق دادۈي
راخمانپۇردادۈي، باش راخمانپۇر دادۈي
ئاياق سوغاققۇم دادۈي
باغ ئېرىق دادۈي
توڭكاي ئېرىق دادۈي
لەڭگەر دادۈي
ئۈژمىلىك دادۈي
سولۋا دادۈي
ئوتتۇرا ئېرىق دادۈي
يېڭى باغ دادۈي
دۆڭ ئېرىق دادۈي
قالىغاچ ئېرىق دادۈي
ئاچما ئېرىق دادۈي
ئارقا ئېرىق دادۈي
قەغەز ئېرىق دادۈي
زەمچى دادۈي
زاغۇن ئېرىق دادۈي
زاغۇن ئېرىق دادۈي
كونا ھاڭگى دادۈي
قوغاچ بېشى دادۈي
توققۇز كاللا دادۈي
داڭلىق مونجاق دادۈي
خانىقا ئېرىق دادۈي

هازىرقى نامى

يېڭىئۆستەڭ كەنت كومىتېتى
چىپەرچىئېرىق كەنت كومىتېتى
خورازتوغراق كەنت كومىتېتى

دول يېزىسى

دول خەلپەئېرىق كەنت كومىتېتى
قوغاچئېرىق كەنت كومىتېتى
دولسېرىق كەنت كومىتېتى
كۆتەمە كەنت كومىتېتى
كالتەكۆتەمە كەنت كومىتېتى

دۆڭكۈزلەك كەنت كومىتېتى
يولچىكۆل كەنت كومىتېتى
قۇيرۇقئېرىق كەنت كومىتېتى
ئويمانيانتاق كەنت كومىتېتى
بوستان كەنت كومىتېتى
قاراڭغۇتوغراق كەنت كومىتېتى
كۆلئېرىق كەنت كومىتېتى

باشياندۇرما كەنت كومىتېتى
ئاياغياندۇرما كەنت كومىتېتى
شوركۆتەك كەنت كومىتېتى
تاڭماخېنىي كەنت كومىتېتى
مازارئۆستەڭ كەنت كومىتېتى
چوڭقۇرئۆستەڭ كەنت كومىتېتى

كاۋا تۇگمەنبېشى كەنت كومىتېتى
تولغاش كەنت كومىتېتى

بەشتوغراق يېزىسى

ئىسلىغدۆڭ كەنت كومىتېتى
سىياۋشى كەنت كومىتېتى

ئەسلىدىكى نامى

يېڭى ئۆستەڭ دادۇي
ھاردۇققۇم دادۇي
ھاڭگىي بوز يەر مەيدان
باغچا

دول گۇڭشې

كولئېرىق دادۇي، دول دادۇي
قوغاچ ئېرىق دادۇي
سېرىق دادۇي
كۆتەمە دادۇي
جالان ئېرىق دادۇي
كۆچۈرمە بېشى دادۇي
خالۋاپ دادۇي، دۆڭكۈزلەك دادۇي
يولچىكۆل دادۇي
توغراق ئېرىق دادۇي، چاقما دادۇي
پەشتاق دادۇي
بوستان دادۇي
دول مەيدان
سۆگەت مازار دادۇي
دۆڭ ئازما دادۇي
باش ياندۇرما دادۇي
ئاياغ ياندۇرما دادۇي
شوركۆتەك دادۇي
تاڭما خېنىي دادۇي
ئازنە بازار دادۇي، مازار ئۆستەڭ دادۇي
چوڭقۇر ئۆستەڭ دادۇي
قاغا ئېرىق دادۇي
كاۋا تۇگمەنبېشى دادۇي
تولغاش دادۇي

بەشتوغراق گۇڭشې

ئىسلىغ دۆڭ دادۇي
قىزىلبايراق دۆڭ دادۇي

ھازىرقى نامى

ئۈلىقۇدۇق كەنت كومىتېتى
بوستانباغ كەنت كومىتېتى
چوڭيول كەنت كومىتېتى
كادىردۆڭ كەنت كومىتېتى
بەشتوغراق كەنت كومىتېتى
باغئېرىق كەنت كومىتېتى
ياركوچا كەنت كومىتېتى
توغراقدۆڭ كەنت كومىتېتى

ئەسلىدىكى نامى

يېڭى قۇدۇق دادۈي
بوستان دادۈي
چوڭ يول دادۈي
كادىردۆڭ دادۈي، قۇرۇلۇش دادۈي
بەشتوغراق دادۈي
باغئېرىق دادۈي
لوپ گۇڭشې بوز يەر مەيدان 16 ـ دادۈي
لوپ گۇڭشې بوز يەر مەيدان 17 ـ دادۈي

لوپ ناھىيىسىنىڭ ئۆلچەملىك يەر نامىلىرىنىڭ ئۇيغۇرچە خەنزۇچە سېلىشتۇرمىسى

洛浦县标准地名维汉对照索引

1- مەمۇرىي رايونلار ۋە تەبىئىي كەنتلەر نامى

一、行政区划和自然村名称

خەنزۇچە 汉 字	بەت 页	ئۇيغۇرچە 维 语
洛浦县	(21)	لوپ ناھىيىسى
洛浦镇	(21)	لوپبازىرى ١
第一居民委员会	(21)	1-ئاھالە كومىتېتى
第二居民委员会	(21)	2-ئاھالە كومىتېتى
第三居民委员会	(21)	3-ئاھالە كومىتېتى
第四居民委员会	(21)	4-ئاھالە كومىتېتى
第五居民委员会	(22)	5-ئاھالە كومىتېتى
和田路	(22)	خوتەن يولى
杭桂路	(22)	ھاڭگىي يولى
多鲁路	(23)	دول يولى
文化路	(23)	مەدەنىيەت يولى
山普鲁路	(23)	سامپۇل يولى
英巴扎路	(23)	يېڭىبازار يولى
博西坎路	(24)	بوشقان يولى
英巴扎村委会	(24)	يېڭىبازار كەنت كومىتېتى
英巴扎	(24)	يېڭىبازار
拉塔阔恰	(24)	لاتاكوچا
派热阔恰	(24)	پەرەكوچا
阔纳巴扎村委会	(24)	كونابازار كەنت كومىتېتى

خەنزۇچە 汉　语	بەت 页	ئۇيغۇرچە 维　语
吐孜鲁克艾日克	(25)	تۇزلۇقئېرىق
库木恰克巴格	(25)	قومچاقباغ
欧吐拉博西坎村委会	(25)	ئوتتۇرابوشقان كەنت كومىتېتى
喀瓦买里	(25)	كاۋامەھەللە
依格孜艾日克	(25)	ئېگىزئېرىق
加依铁热克巴格万其勒克村委会	(25)	جايتېرەك باغۋەنچىلىك كەنت كومىتېتى
海力派曲许尔盖村委会	(26)	خەلپەچۇشۇرگە كەنت كومىتېتى
喀帕克勒克买里	(26)	قاپاقلىقمەھەللە
巴什多鲁	(26)	باشدول
多鲁吐格曼贝希村委会	(26)	دول تۇگمەنبېشى كەنت كومىتېتى
多鲁吐格曼贝希	(27)	دول تۇگمەنبېشى
康帕艾日克	(27)	كامپائېرىق
克尔喀什村委会	(27)	قىرقاش كەنت كومىتېتى
喀勒普克买里	(27)	كالپۇكمەھەللە
托格拉克阿勒地	(28)	توغراقئالدى
加朗买里	(28)	جالانمەھەللە
多外特村委会	(28)	دۆۋەت كەنت كومىتېتى
西依提买里	(28)	شىيتمەھەللە
巴其古买里	(28)	باچكۇمەھەللە
阿恰村委会	(28)	ئاچا كەنت كومىتېتى
阿　恰	(29)	ئاچا
古古提其买里	(29)	گۇگۇتچىمەھەللە
博西坎村委会	(29)	بوشقان كەنت كومىتېتى
曲吉买里	(29)	چۇجەمەھەللە
兴台买里	(29)	شىڭتەيمەھەللە
喀尕买里	(29)	قاغامەھەللە
喀拉都外村委会	(29)	قارادۆۋە كەنت كومىتېتى
布古拉阔恰	(30)	بۇغراكوچا
苏喀买里	(30)	سوقامەھەللە
古木巴特村委会	(30)	گۇمبات كەنت كومىتېتى
琼库尔买里	(30)	چوڭقۇرمەھەللە

خەنزۇچە 汉　语	بەت 页	ئۇيغۇرچە 维　语
台依西买里	(30)	تېيىشمەھەللە
巴依塔勒买里	(31)	بايتالمەھەللە
喀日古买里	(31)	قارىغۇمەھەللە
库尔干村委会	(31)	قورغان كەنت كومىتېتى
墩艾日克	(31)	دوڭئېرىق
托格热艾日克	(31)	توغرائېرىق
合　尼	(31)	خېنى
阿亚克恰帕勒村委会	(32)	ئاياغچاپال كەنت كومىتېتى
艾则旦木艾日克	(32)	ھەزتەمئېرىق
恰热买里	(32)	چارامەھەللە
尤布旦买里	(32)	يوبدانمەھەللە
巴什恰帕勒村委会	(32)	باشچاپال كەنت كومىتېتى
墩艾日克	(33)	دۆڭئېرىق
恰帕勒兰干村委会	(33)	چاپاللەڭگەرى كەنت كومىتېتى
恰帕勒兰干	(33)	چاپاللەڭگەرى
麻扎艾日克	(33)	مازارئېرىق
塔盘村委会	(33)	تاپان كەنت كومىتېتى
加喀买里	(34)	جاقامەھەللە
吐格曼阿依玛克	(34)	تۆگمەنئايمىقى
玉龙喀什镇	(39)	**يۇرۇڭقاش بازىرى**
永巴扎	(39)	يۇڭبازىرى
阿勒提来村委会	(39)	ئالتىلە كەنت كومىتېتى
哈勒达买里	(39)	خالدامەھەللە
铁提尔巴格	(39)	تېتىرباغ
阿鲁博依村委会	(40)	ھالۇبويى كەنت كومىتېتى
阿鲁博依	(40)	ھالۇبويى
亚格买里	(40)	ياغمەھەللە
达瓦巴扎村委会	(40)	داۋابازىرى كەنت كومىتېتى
达瓦巴扎	(40)	داۋابازىرى
恰库买里	(41)	چاكۇمەھەللە
永巴扎村委会	(41)	يۇڭبازىرى كەنت كومىتېتى

خەنزۇچە 汉 语	بەت 页	ئۇيغۇرچە 维 语
克依什买里	(41)	قېيشمەھەللە
依格孜艾日克村委会	(41)	ئېگىزئېرىق كەنت كومىتېتى
克热木其买里	(41)	قىرىمچىمەھەللە
帕恰克买里	(42)	پاچاقمەھەللە
克热格艾日克村委会	(42)	قىرىغئېرىق كەنت كومىتېتى
皮里克买里	(42)	پىلىكمەھەللە
亚格其买里	(42)	ياغچىمەھەللە
阔纳吾斯塘	(42)	كونائۆستەڭ
巴什米克拉村委会	(42)	باشمىقلا كەنت كومىتېتى
巴什米克拉	(43)	باشمىقلا
纳格热其村委会	(43)	ناغرىچى كەنت كومىتېتى
纳格热其	(43)	ناغرىچى
库木艾日克	(43)	قۇمئېرىق
库提其村委会	(43)	قۇتچى كەنت كومىتېتى
库提其	(44)	قۇتچى
依盖其	(44)	ئىگەرچى
曲许尔盖艾日克	(44)	چۇشۇرگەئېرىق
库提其兰干村委会	(44)	قۇتچىلەڭگەر كەنت كومىتېتى
喀纳依买里	(44)	كانايمەھەللە
夏依其买里	(44)	شايىچمەھەللە
阿克其格	(45)	ئاقچىغ
色日克	(45)	سېرىق
阿亚克米克拉村委会	(45)	ئاياغمىقلا كەنت كومىتېتى
阿亚克米克拉	(45)	ئاياغمىقلا
阿其玛村委会（农场）	(45)	ئاچما كەنت كومىتېتى (دېھقانچىلىق مەيدان)
阿其玛	(45)	ئاچما
博斯坦库木	(46)	بوستانقۇم
巴格万	(46)	باغۋەن
夏合墩	(46)	شاخدۆڭ
其干勒克	(46)	چىغانلىق
吉亚乡	(51)	**جىيا يېزىسى**

خەنزۇچە 汉　语	بەت 页	ئۇيغۇرچە 维　语
铁热克力克村委会	(51)	تېرەكلىك كەنت كومىتېتى
铁热克力克	(51)	تېرەكلىك
居古买里	(51)	جۇگۇمەھەللە
塔依拉克买里	(51)	تايلاقمەھەللە
吉勒尕博依	(52)	جىلغابويى
塔吾尕孜村委会	(52)	تاۋۇغاز كەنت كومىتېتى
塔吾尕孜	(52)	تاۋۇغاز
阿其玛	(52)	ئاچما
兰干	(52)	لەڭگەر
苏亚玉吉买勒克村委会	(52)	سۇيائۈجمىلىك كەنت كومىتېتى
泡也尔	(53)	پويەر
托　万	(53)	تۆۋەن
英买里	(53)	يېڭىمەھەللە
阔恰村委会	(53)	كوچا كەنت كومىتېتى
阔　恰	(53)	كوچا
当坎买里	(54)	داڭقانمەھەللە
墩艾日克	(54)	دۆڭئېرىق
阿亚克库勒艾日克村委会	(54)	ئاياغ كۆلئېرىق كەنت كومىتېتى
阿亚克库艾日克	(54)	ئاياغ كۆلئېرىق
苏亚兰干村委会	(54)	سۇيالەڭگەر كەنت كومىتېتى
苏亚兰干	(54)	سۇيالەڭگەر
亚木克买里	(55)	يامۇكمەھەللە
阿日喀买里	(55)	ئارقامەھەللە
艾里玛塔木村委会	(55)	ھېلىماتام كەنت كومىتېتى
铁克买里	(55)	تىكەمەھەللە
亚尕克买里	(55)	ياغاقمەھەللە
吉勒尕艾日克村委会	(55)	جىلغائېرىق كەنت كومىتېتى
冬巴克买里	(56)	دۇمباقمەھەللە
阿克买里村委会	(56)	ئاقمەھەللە كەنت كومىتېتى
萨勒吉买里	(56)	سالجامەھەللە
多朗买里	(56)	دولانمەھەللە

خەنزۇچە 汉 语	بەت 页	ئۇيغۇرچە 维 语
阿孜乃巴扎村委会	(56)	ئازنەبازار كەنت كومىتېتى
曲盲艾日克	(57)	چۆپئېرىق
英阿瓦提	(57)	يېڭىئاۋات
买迪日斯博依村委会	(57)	مەدرىسبويى كەنت كومىتېتى
克依什买里	(57)	قېيىشمەھەللە
喀勒塔吐格曼村委会	(57)	كالتەتۈگمەن كەنت كومىتېتى
宏代克买里	(57)	خوندەكمەھەللە
亚吐格曼村委会	(58)	يارتۈگمەن كەنت كومىتېتى
阔央买里	(58)	قۇياشمەھەللە
英阿瓦提	(58)	يېڭىئاۋات
布亚乡	(62)	**بۇيا يېزىسى**
昆其买里	(62)	كۆنچىمەھەللە
布亚麻扎村委会	(62)	بۇيامازار كەنت كومىتېتى
再干买里	(62)	زەگەرمەھەللىسى
坎特艾日克	(62)	كەنتئېرىق
喀赞其买里	(63)	قازانچىمەھەللە
铁提尔村委会	(63)	تېتىر كەنت كومىتېتى
铁提尔	(63)	تېتىر
结格然买里	(63)	جەگرەنمەھەللە
克依什买里	(63)	قېيىشمەھەللە
坎其艾日克村委会	(63)	كانچئېرىق كەنت كومىتېتى
坎其艾日克	(64)	كانچئېرىق
阔提买里	(64)	كوتمەھەللە
恰勒米村委会	(64)	چالمىي كەنت كومىتېتى
墩买里	(64)	دۆڭمەھەللە
库外提买里	(64)	قۇۋۋەتمەھەللە
墩扎热特村委会	(65)	دۆڭزارەت كەنت كومىتېتى
墩扎热特	(65)	دۆڭزارەت
孟加克买里	(65)	مونجاقمەھەللە
坎特艾日克	(65)	كەنتئېرىق
喀勒尕其买里	(65)	قالغاچمەھەللە

خەنزۇچە	بەت	ئۇيغۇرچە
汉 语	页	维 语
依来克博依	(65)	ئىلەكبويى
巴什昆孜村委会	(65)	باشكونزي كەنت كومىتېتى
巴什昆孜	(66)	باشكونزي
阿亚克恰勒米村委会	(66)	ئاياغچالمىي كەنت كومىتېتى
喀来克买里	(66)	كاللەكمەھەللە
阿克买里	(66)	ئاقمەھەللە
吾斯塘博依	(66)	ئۆستەڭبويى
布亚阿日西村委会	(67)	بۇيائايرىش كەنت كومىتېتى
布亚阿日西	(67)	بۇيائايرىش
阿亚克昆孜村委会	(67)	ئاياغكونزي كەنت كومىتېتى
恰尔阔恰	(67)	چاركوچا
夏拉克	(67)	شالاقمەھەللە
依格孜博斯坦村委会	(67)	ئېگىزبوستان كەنت كومىتېتى
依格孜博斯坦	(68)	ئېگىزبوستان
塔木其拉村委会	(68)	تامچىلا كەنت كومىتېتى
克朗买里	(68)	قىلاڭمەھەللە
喀拉比斯	(68)	قارابىس
喀勒尕其买里	(68)	قالغاچمەھەللە
塔木艾格勒村委会	(69)	تامئېغىل كەنت كومىتېتى
塔木艾格勒	(69)	تامئېغىل
苏盖提艾日克	(69)	سۆگەتئېرىق
乌其鲁克库木村委会	(69)	ئۈچلۈققۇم كەنت كومىتېتى
曲鲁克买里	(69)	چۇلۇكمەھەللە
乌其鲁克库木	(70)	ئۈچلۈققۇم
欧吐拉昆孜村委会	(70)	ئوتتۇراكونزي كەنت كومىتېتى
吾如克阔恰	(70)	ئۇرۇقكوچا
普勒其阔恰	(70)	پۇلچىكوچا
艾其克尔克恰尔巴格村委会	(70)	ئىچكىرىكى چارباغ كەنت كومىتېتى
艾其克尔克恰尔巴格	(71)	ئىچكىرىكى چارباغ
塔什克尔克恰尔巴格	(71)	تاشقىرىقى چارباغ
苏勒瓦村委会	(71)	سولۋا كەنت كومىتېتى

خەنزۇچە	بەت	ئۇيغۇرچە
汉　语	页	维　语
巴什苏勒瓦	(71)	باشسولاۋا
塔热依其买里	(71)	تارايچمەھەللە
达克其买里	(71)	داكچمەھەللە
阔尔归其买里	(72)	قۇرغۇيچمەھەللە
夏合勒克村委会	(72)	شاخلىق كەنت كومىتېتى
夏合勒克	(72)	شاخلىق
阿亚克夏合勒克	(72)	ئاياغشاخلىق
拉依喀	(72)	لايقا
库玛提	(72)	قۇمات
纳瓦乡	(76)	**ناۋايېزىسى**
帕迪其买里	(76)	پادىچمەھەللە
阿恰墩村委会	(76)	ئاچادۆڭ كەنت كومىتېتى
曲结买里	(76)	چۇجەمەھەللە
铁日克阿依玛克	(76)	تېرىقئايماق
吐格曼贝希	(76)	تۆگمەنبېشى
阿其玛	(77)	ئاچما
艾买什兰干村委会	(77)	ئەمەشلەڭگەر كەنت كومىتېتى
诺博依	(77)	نوربويى
唐　来	(77)	تەڭلە
尕帕村委会	(77)	گاپا كەنت كومىتېتى
布亚格买里	(77)	بوياقمەھەللە
喀相买里	(78)	كاشاڭمەھەللە
玉拍甫买里	(78)	ھۆپەپمەھەللە
纳瓦村委会	(78)	ناۋا كەنت كومىتېتى
哈勒瓦甫买里	(78)	خالۋاپمەھەللە
其格勒克	(78)	چىغلىق
苏克苏克买里	(78)	سوكسوكمەھەللە
多鲁博依	(78)	دولبويى
巴什尕帕村委会	(79)	باشگاپا كەنت كومىتېتى
布结克买里	(79)	بۇرجەكمەھەللە
苏尕克买里	(79)	سوغاقمەھەللە

خەنزۇچە 汉语	بەت 页	ئۇيغۇرچە 维语
科克买里	(79)	كۆكمەھەللە
恰帕克买里	(79)	چاپاقمەھەللە
尕帕买里	(79)	گاپامەھەللە
纳瓦喀哈那村委会	(79)	ناۋاكاخانا كەنت كومىتېتى
帕热买里	(80)	پارامەھەللە
库夏提买里	(80)	كۇشاتمەھەللە
喀勒塔买里	(80)	كالتەمەھەللە
纳瓦库木巴格村委会	(80)	ناۋاقۇمباغ كەنت كومىتېتى
赫达依艾日克	(80)	ختايئېرىق
尕帕阿日西村委会	(80)	گاپائارىش كەنت كومىتېتى
帕夏买里	(81)	پاشامەھەللە
艾让巴格	(81)	ھەيرانباغ
帕唐买里	(81)	پاتاڭمەھەللە
托万喀拉克尔村委会	(81)	تۆۋەن قاراقىر كەنت كومىتېتى
喀拉买里	(81)	قارامەھەللە
泡买里	(81)	پورمەھەللە
巴什喀拉克尔村委会	(82)	باش قاراقىر كەنت كومىتېتى
塔吉克买里	(82)	تاجىكمەھەللە
墩买里	(82)	دۆڭمەھەللە
松盖其买里	(82)	سۆڭگەچمەھەللە
昆其买里	(82)	كۆنچىمەھەللە
格加阿日西村委会	(82)	گەجائارىش كەنت كومىتېتى
曲结买里	(83)	چۇجەمەھەللە
山普鲁乡	(89)	**سامپۇل يېزىسى**
先拜巴札	(89)	شەنبەبازار
台买恰喀村委会	(89)	تەمەچاقا كەنت كومىتېتى
加热克买里	(89)	جاراقمەھەللە
阿热买里	(89)	ئارامەھەللە
苏勒台克买里	(89)	سولتەكمەھەللە
台买恰喀	(90)	تەمەچاقا
阔其坎村委会	(90)	كۆچكەن كەنت كومىتېتى

خەنزۇچە 汉　语	بەت 页	ئۇيغۇرچە 维　语
浑代克买里	(90)	خوندەكمەھەللە
喀拉帕恰克买里	(90)	قاراپاچاق مەھەللە
希　纳	(90)	شىنا
安江买里	(90)	ئەنجانمەھەللە
赫拉万	(91)	خىراۋان
兰干村委会	(91)	لەڭگەر كەنت كومىتېتى
萨勒吉买里	(91)	سالجامەھەللە
庞买里	(91)	پاڭمەھەللە
加热克买里	(91)	جاراقمەھەللە
托乎买里	(91)	تۇخۇمەھەللە
克兰特村委会	(92)	كىلەنتە كەنت كومىتېتى
霍加库勒贝希	(92)	غوجاكۆلبېشى
喀吾如克买里	(92)	كاۋرۇكمەھەللە
琼库勒贝希	(92)	چوڭ كۆلبېشى
库热克阿依玛克	(92)	كۇرەكئايمىقى
山普鲁阿依丁库勒村委会	(92)	سامپۇل ئايدىڭكۆل كەنت كومىتېتى
哈达买里	(93)	خادامەھەللە
阿依丁库勒买里	(93)	ئايدىڭكۆل مەھەللە
塔让古买里	(93)	تاراڭگۇمەھەللە
喀拉库勒	(93)	قاراكۆل
阿克买迪日斯村委会	(93)	ئاقمەدرىس كەنت كومىتېتى
墩买里	(93)	دۆڭمەھەللە
萨依巴格	(94)	سايباغ
帕什塔克买里	(94)	پەشتاقمەھەللە
琼库尔阔恰	(94)	چوڭقۇركوچا
阿克买迪日斯	(94)	ئاقمەدرىس
恰克玛克村委会	(94)	چاقماق كەنت كومىتېتى
台土克买里	(94)	تەتۈكمەھەللە
塔让古买里	(94)	تاراڭگۇمەھەللە
加依艾日克村委会	(95)	جايئېرىق كەنت كومىتېتى
加依艾日克	(95)	جايئېرىق

خەنزۇچە 汉语	بەت 页	ئۇيغۇرچە 维语
苏盖特艾日克	(95)	سۆگەتئېرىق
苏盖特博斯坦	(95)	سۆگەتبوستان
库尔巴格村委会	(95)	قۇرباغ كەنت كومىتېتى
尕恰阿依玛克	(96)	گاچائايماق
喀鲁库勒贝希	(96)	كالۇ كۆلبېشى
阿亚格买里	(96)	ئاياغمەھەللە
阔塔孜兰干村委会	(96)	قوتازلەڭگەر كەنت كومىتېتى
加　依	(96)	جاي
阿鲁吾其买里	(96)	ھالۇۋىچىمەھەللە
吉格代勒克	(96)	جىگدىلىك
依勒达木村委会	(96)	ئىلدام كەنت كومىتېتى
依勒达木	(97)	ئىلدام
多鲁博依	(97)	دولبويى
克依阔村委会	(97)	قىيقو كەنت كومىتېتى
泡买里	(97)	پومەھەللە
帕迪其买里	(97)	پادىچىمەھەللە
库木巴格	(98)	قۇمباغ
墩买里	(98)	دۆڭمەھەللە
阔库拉村委会	(98)	كۇكۇلا كەنت كومىتېتى
阔库拉	(98)	كۇكۇلا
麻糖买里	(98)	ماتاڭمەھەللە
帕迪其买里	(98)	پادىچىمەھەللە
山普鲁色日克村委会	(98)	سامپۇلسېرىق كەنت كومىتېتى
恰帕克买里	(99)	چاپاقمەھەللە
克来买里	(99)	كىلەمەھەللە
夏哈买里	(99)	شاخامەھەللە
喀拉央塔克村委会	(99)	قارايانتاق كەنت كومىتېتى
喀拉央塔克	(99)	قارايانتاق
乌　堂	(99)	ئۆتەك
喀孜米勒克	(100)	قازمىلىق
比孜里村委会	(100)	بىزلىي كەنت كومىتېتى

خەنزۇچە 汉　语	بەت 页	ئۇيغۇرچە 维　语
比孜里	(100)	بىزلى
阿亚克比孜里村委会	(100)	ئاياغبىزلى كەنت كومىتېتى
夏玛勒巴格	(100)	شامالباغ
叶斯塔木	(100)	يېستام
库如克买里村委会	(101)	قۇرۇقمەھەللە كەنت كومىتېتى
库如克买里	(101)	قۇرۇقمەھەللە
阿其克村委会	(101)	ئاچچىق كەنت كومىتېتى
阿其克	(101)	ئاچچىق
比来勒克	(101)	بىلەيلىك
赛吉托格拉克	(101)	سەجەتوغراق
欧吐拉克尔	(102)	ئوتتۇراقىر
玉吉买麻扎	(102)	ئۆژمەمازار
吾鲁格拜勒	(102)	ئۇلۇغبەل
喀勒台拜勒	(102)	كالتەبەل
央塔克勒克	(102)	يانتاقلىق
乔喀勒克	(102)	چوقالىق
阿其克兰干	(102)	ئاچچىقلەڭگرى
英兰干村委会	(102)	يېڭىلەڭگەر كەنت كومىتېتى
英兰干	(103)	يېڭىلەڭگەر
博斯坦库勒村委会	(103)	بوستانكۆل كەنت كومىتېتى
博斯坦库勒	(103)	بوستانكول
努尔巴格	(103)	نۇرباغ
萨依巴格	(103)	سايىباغ
恰尔巴格乡	(108)	**چارباغ يېزىسى**
库勒艾日克	(108)	كۆلئېرىق
加依托格拉克村委会	(108)	جايتوغراق كەنت كومىتېتى
加依托格拉克	(108)	جايتوغراق
尤喀尔克买里	(108)	يۇقارقىمەھەللە
诺艾日克	(108)	نورئېرىق
吉格代艾日克	(109)	جىگدەئېرىق
琼库勒贝希村委会	(109)	چوڭ كۆلبېشى كەنت كومىتېتى

خەنزۇچە 汉　语	بەت 页	ئۇيغۇرچە 维　语
帕恰克买里	(109)	پاچاقمەھەللە
戈普艾日克	(109)	كوپئېرىق
恰尔巴格阿日西	(109)	چارباغ ئايرىش
恰尔巴格村委会	(109)	چارباغ كەنت كومىتېتى
加依艾日克	(110)	جايئېرىق
恰尔巴格	(110)	چارباغ
阿依玛克村委会	(110)	ئايماق كەنت كومىتېتى
墩艾日克	(110)	دۆڭئېرىق
奥依拉村委会	(110)	ئويلاكەنت كومىتېتى
奥依拉	(111)	ئويلا
巴什苏尕克库木村委会	(111)	باش سوغاققۇم كەنت كومىتېتى
阿尔喀依来克	(111)	ئارقائىلەك
兰　干	(111)	لەڭگەر
海力派艾日克村委会	(111)	خەلپەئېرىق كەنت كومىتېتى
海力派艾日克	(112)	خەلپەئېرىق
阿尔喀艾日克	(112)	ئارقائېرىق
阔恰克艾日克村委会	(112)	قوچاقئېرىق كەنت كومىتېتى
尕让买里	(112)	گاراڭمەھەللە
喀拉喀什买里	(112)	قاراقاش مەھەللە
巴米村委会	(112)	بامى كەنت كومىتېتى
巴　米	(113)	بامى
奥克其村委会	(113)	ئوقچى كەنت كومىتېتى
海力派买里	(113)	خەلپەمەھەللە
亚勒克	(113)	يارلىق
吾乔克艾日克	(113)	ئوچۇقئېرىق
亚坎提村委会	(113)	ياركەنت كەنت كومىتېتى
亚坎提	(114)	ياركەنت
麻糖买里	(114)	ماتاڭمەھەللە
塔什艾日克	(114)	تاشئېرىق
铁提尔巴格村委会	(114)	تېتىرباغ كەنت كومىتېتى
塔玛克	(114)	تاماق

خەنزۇچە 汉语	بەت 页	ئۇيغۇرچە 维语
塔依拉克买里村委会	(114)	تايلاق كەنت كومىتېتى
墩艾日克	(115)	دوڭئېرىق
格加喀拉克尔村委会	(115)	گېجا قاراقىركەنت كومىتېتى
桑阿买里	(115)	ساڭامەھەللە
库切提买里	(115)	كۆچەتمەھەللە
墩买里村委会	(115)	دۆڭمەھەللە كەنت كومىتېتى
库休克买里	(116)	كۇشۇكمەھەللە
桑　阿	(116)	ساڭا
库木兰干村委会	(116)	قۇملەڭگەر كەنت كومىتېتى
阿尔喀诺尔	(116)	ئارقانور
库木兰干	(116)	قۇملەڭگەر
贝斯勒尕克	(116)	بېسلغاق
奥依兰干	(117)	ئويلەڭگەر
阿日买里村委会	(117)	ئارامەھەللە كەنت كومىتېتى
阿鲁艾日克	(117)	ھالۇئېرىق
玉吉买加依	(117)	ئۇجمەجاي
艾让巴格村委会	(117)	ھەيرانباغ كەنت كومىتېتى
昆塔依	(118)	كوڭتاي
巴什吐格曼	(118)	باشتۇگمەن
铁热克艾日克村委会	(118)	تېرەكئېرىق كەنت كومىتېتى
铁热克艾日克	(118)	تېرەكئېرىق
喀鲁艾日克村委会	(118)	كالۇئېرىق كەنت كومىتېتى
喀勒迪买里	(118)	كالدىمەھەللە
忙坎买里	(119)	ماڭقانمەھەللە
格加村委会	(119)	گېجا كەنت كومىتېتى
萨喀勒买里	(119)	ساقالمەھەللە
其盖买里	(119)	چىگەمەھەللە
墩阿孜玛	(119)	دۆڭئازما
库休克买里	(119)	كۇشۇكمەھەللە
阿亚克格加村委会	(119)	ئاياغگېجا كەنت كومىتېتى
苏盖提艾日克	(120)	سۆگەتئېرىق

خەنزۇچە 汉 语	بەت 页	ئۇيغۇرچە 维 语
古力斗买艾日克	(120)	گۇلدۇرمەئېرىق
乌尊买里	(120)	ئۇزۇنمەھەللە
恰库买里	(120)	چاكۇمەھەللە
恰尔巴格阿依丁库勒村委会	(120)	چارباغ ئايدىڭكۆل كەنت كومىتېتى
恰尔巴格阿依丁库勒	(120)	چارباغ ئايدىڭكۆل
坎都克买里	(120)	كاندۇكمەھەللە
乔拉克铁热克村委会	(121)	چولاقتېرەك كەنت كومىتېتى
吐送艾日克	(121)	تۇرسۇنئېرىق
阿訇艾日克	(121)	ئاخۇنئېرىق
乔拉克铁热克	(121)	چولاقتېرەك
巴什皮切克其村委会	(121)	باشپىچەكچى كەنت كومىتېتى
喀乃艾日克	(122)	كانايئېرىق
乌斯塘乌其村委会	(122)	ئۆستەڭئۇچى كەنت كومىتېتى
亚艾日克	(122)	يارئېرىق
琼库尔艾日克	(122)	چوڭقۇرئېرىق
库库买提村委会	(122)	كۆكۆمەت كەنت كومىتېتى
托格拉艾日克	(123)	توغرا ئېرىق
墩艾日克	(123)	دۆڭئېرىق
曲结买里	(123)	چوجەمەھەللە
阔恰艾日克村委会	(123)	كوچائېرىق كەنت كومىتېتى
阔恰艾日克	(123)	كوچائېرىق
哈盘艾日克	(123)	خاپائېرىق
阿特西墩村委会	(123)	ئاتەشدۆڭ كەنت كومىتېتى
阿特西墩	(124)	ئاتەشدۆڭ
英阿瓦提村委会	(124)	يېڭىئاۋات كەنت كومىتېتى
赛古勒克村委会	(124)	سەگۇلۇك كەنت كومىتېتى
斯克来克麻扎	(124)	سىكىلەكمازار
古勒巴格村委会	(125)	گۇلباغ كەنت كومىتېتى
吉米（地片）	(125)	جىمى (يەر بۆلىكى
杭桂乡	(131)	**ھاڭگى يېزىسى**
库木巴格	(131)	قۇمباغ

خەنزۇچە 汉 语	بەت 页	ئۇيغۇرچە 维 语
库木巴格村委会	(131)	قۇمباغ كەنت كومىتېتى
巴格其村委会（园艺场）	(131)	باغچە كەنت كومىتېتى
英阿其玛	(131)	يېڭىئاچما
阿尔喀依来克村委会	(132)	ئارقائىلەك كەنت كومىتېتى
塔依拉克吐曼格贝希	(132)	تايلاق تۈگمەنبېشى
曼吐托格拉克	(132)	مانتاتوغراق
庞买里村委会	(132)	پاشمەھەللە كەنت كومىتېتى
庞买里	(132)	پاشمەھەللە
多克买里	(132)	دوكمەھەللە
阔赛依巴格	(133)	كوسايباغ
康托喀依村委会	(133)	كەڭتۇقاي كەنت كومىتېتى
玛依玛克	(133)	مايماق
康托喀依	(133)	كەڭتوقاي
其　开	(133)	چېكە
萨喀勒村委会	(133)	ساقال كەنت كومىتېتى
皮切克其	(13)	پىچەكچى
托万皮切克其村委会	(134)	تۆۋەنپىچەكچى كەنت كومىتېتى
托万皮切克其	(134)	تۆۋەنپىچەكچى
萨喀勒	(134)	ساقال
代日哈拉克	(134)	دەرغىلاق
其力盖加依村委会	(134)	چىلگىجاي كەنت كومىتېتى
喀拉买里	(135)	قارامەھەللە
皮凉艾日克村委会	(135)	پىلەكئېرىق كەنت كومىتېتى
皮凉艾日克	(135)	پىلەكئېرىق
亚格其买里	(135)	ياغچىمەھەللە
琼库尔艾日克村委会	(135)	چوڭقۇرئېرىق كەنت كومىتېتى
央阿克买里	(136)	ياڭاقمەھەللە
萨喀勒买里	(136)	ساقالمەھەللە
都喀阿依玛克	(136)	دوقائايمىقى
苏勒瓦艾日克	(136)	سولۋائېرىق
热合满普尔村委会	(136)	راخمانپۇر كەنت كومىتېتى

خەنزۇچە 汉 语	بەت 页	ئۇيغۇرچە 维 语
帕热买里	(136)	پارامەھەللە
其拉阿依玛克	(136)	چىرائايىمىقى
墩塔合塔	(136)	دۆڭتاختا
托孜尕克买里	(137)	توزغاقمەھەللە
依来克	(137)	ئىلەك
阿亚克苏尕克库木村委会	(137)	ئاياغ سوغاققۇم كەنت كومىتېتى
阿亚克苏尕克库术	(137)	ئاياغ سوغاققۇم
伯克艾日克村委会	(137)	بەگئېرىق كەنت كومىتېتى
尕尔买里	(138)	گورمەھەللە
托吾拉买里	(138)	تۇۋرامەھەللە
通喀依艾日克村委会	(138)	توڭكائېرىق كەنت كومىتېتى
阔萨克买里	(138)	قورساقمەھەللە
扎尕热克买里	(138)	زاغاررەكمەھەللە
通喀依买里	(138)	توڭكايمەھەللە
胡木旦贝希	(138)	خۇمدانبېشى
兰干艾日克村委会	(139)	لەڭگەرئېرىق كەنت كومىتېتى
色格孜盖买	(139)	سىغىزگەمە
库如克买里	(139)	كۇرۇكمەھەللە
库尤喀买里	(139)	قۇيقامەھەللە
库如克阿其玛	(139)	كۇرۇكئاچما
玉吉买勒克村委会	(139)	ئۇجمىلىك كەنت كومىتېتى
玉吉买勒克	(140)	ئۇجمىلىك
木休克买里	(140)	مۇشۇكمەھەللە
欧吐拉艾日克村委会	(140)	ئوتتۇرائېرىق كەنت كومىتېتى
欧吐拉艾日克	(140)	ئوتتۇرائېرىق
墩吾斯塘	(140)	دۆڭئۆستەڭ
协依提勒克麻扎	(140)	شېھىتلىقمازار
英巴格村委会	(141)	يېڭىباغ كەنت كومىتېتى
央阿克买里	(141)	ياڭاقمەھەللە
拜孜买里	(141)	بەزمەھەللە
阿瓦米斯力木村委会	(141)	ئاۋامسىلىم كەنت كومىتېتى

خەنزۇچە 汉　语	بەت 页	ئۇيغۇرچە 维　语
霍热孜买里	(141)	خورازمەھەللە
亚格买里	(141)	ياغمەھەللە
其齐克买里	(142)	چىچقمەھەللە
都喀买里	(142)	دوقامەھەللە
墩艾日克村委会	(142)	دۆڭئېرىق كەنت كومىتېتى
帕喀买里	(142)	پاكارمەھەللە
托尕依买里	(142)	تورغايمەھەللە
喀勒尕其艾日克	(142)	قالىغاچئېرىق
阿其玛艾日克村委会	(142)	ئاچمائېرىق كەنت كومىتېتى
阿其玛艾日克	(143)	ئاچمائېرىق
阿克艾日克村委会	(143)	ئاقئېرىق كەنت كومىتېتى
阿克买里	(143)	ئاقمەھەللە
阿日其买里	(143)	ئارىچمەھەللە
加瓦克买里	(143)	جاۋاكمەھەللە
喀格孜艾日克村委会	(143)	قەغەزئېرىق كەنت كومىتېتى
喀格孜艾日克	(144)	قەغەزئېرىق
赞木其艾日克村委会	(144)	زەمچىئېرىق كەنت كومىتېتى
赞木其艾日克	(144)	زەمچىئېرىق
阿日西村委会	(144)	ئايرىش كەنت كومىتېتى
阿日西	(144)	ئايرىش
都喀买里	(145)	دوقامەھەللە
兰　干	(145)	لەڭگەر
奎依如克	(145)	قۇيرۇق
排扎瓦提	(145)	پەيزاۋات
扎滚艾日克村委会	(145)	زاغۇنئېرىق كەنت كومىتېتى
科台买	(145)	كۆتەمە
都喀买里	(146)	دوقامەھەللە
加瓦克塔合塔	(146)	جاۋاكتاختا
阔尕其贝希村委会	(146)	قوغاچبېشى كەنت كومىتېتى
恰康买里	(146)	چاقانمەھەللە
硝尔鲁克艾日克	(146)	شورلۇقئېرىق

ئۇيغۇرچە 维语	بەت 页	خەنزۇچە 汉语
تۆلكەمەھەللە	(146)	吐勒开买里
يار تۆگمەنبېشى	(146)	亚吐格曼贝希
كاۋرۇكمەھەللە	(147)	喀吾如克买里
توققۇزكاللا كەنت كومىتېتى	(147)	托库孜喀勒拉村委会
توققۇزكاللا	(147)	托库孜喀勒拉
ئاياغ توققۇزكاللا	(147)	阿亚克托库孜喀勒拉
داڭلىقمونجاق كەنت كومىتېتى	(147)	当勒克孟加克村委会
تاغدۆڭ	(148)	塔格墩
كاشانباغ	(148)	喀相巴格
باش خانىقائېرىق كەنت كومىتېتى	(148)	巴什哈尼喀艾日克村委会
باش خانىقائېرىق	(148)	巴什哈尼喀艾日克
ئېقىن	(148)	艾　肯
ئاياغ خانىقائېرىق كەنت كومىتېتى	(148)	阿亚克哈尼喀艾日克村委会
كۆرەكمەھەللە	(149)	库热克买里
جانمەھەللە	(149)	江买里
باغچە	(149)	巴格其
كونا ھاڭگىي كەنت كومىتېتى	(149)	阔纳杭桂村委会
كالتەكمەھەللە	(149)	喀勒台克买里
يېڭىئۆستەڭ كەنت كومىتېتى	(149)	英吾斯塘村委会
ساقالمەھەللە	(150)	萨喀勒买里
دەررەمەھەللە	(150)	代热买里
چىپەرچىئېرىق كەنت كومىتېتى	(150)	其伯尔其艾日克村委会
ئېغىلدۆڭ	(150)	艾格勒墩
ياغمەھەللە	(150)	亚格买里
پەيزىتوغراق	(150)	派孜托格拉克
ھاردۇققۇم كەنت كومىتېتى	(150)	阿尔都克库木村委会
ئۆتۈنچىئېرىق	(151)	欧吞其艾日克
خورازتوغراق كەنت كومىتېتى	(151)	霍热孜托格拉克村委会（农场）
خورازتوغراق	(151)	霍热孜托格拉克
يانتاقبېقىش (چارۋىچىلىق نوقتا)	(151)	央塔克贝克西（牧点）
قاراقىر (چارۋىچىلىق نۇقتا)	(152)	喀拉克尔（牧点）

خەنزۇچە 汉语	بەت 页	ئۇيغۇرچە 维语
多鲁乡	(156)	**دول يېزا**
尧勒其库勒	(156)	يولچىكۆل
多鲁海力派艾日克村委会	(156)	دول خەلپەئېرىق كەنت كومىتېتى
多鲁海力派艾日克	(157)	دول خەلپەئېرىق
台吐尔艾日克	(157)	تەتۈرئېرىق
塔合塔科瑞克	(157)	تاختا كۆۋرۈك
阿訇鲁克艾日克	(157)	ئاخۇنلۇقئېرىق
库勒艾日克	(157)	كۆلئېرىق
阔尕其艾日克村委会	(157)	قوغاچئېرىق كەنت كومىتېتى
阔尕其艾日克	(158)	قوغاچئېرىق
库木艾日克	(158)	قۇمئېرىق
琼库尔阔恰艾日克	(158)	چوڭقۇر كوچا ئېرىق
墩色日克	(158)	دۆڭسېرىق
多鲁色日克村委会	(158)	دولسېرىق كەنت كومىتېتى
喀哈那艾日克	(158)	كاخانا ئېرىق
阔台买村委会	(159)	كۆتەمە كەنت كومىتېتى
台吐尔艾日克	(159)	تەتۈرئېرىق
康克其克艾日克	(159)	كەڭ كېچىكئېرىق
库瓦买里	(159)	كۇۋامەھەللە
喀勒台阔台买村委会	(159)	كالتەكۆتەمە كەنت كومىتېتى
喀勒台阔台买	(159)	كالتەكۆتەمە
苏盖提艾日克	(160)	سۆگەتئېرىق
玉吉买勒克艾日克	(160)	ئۈجمىلىكئېرىق
赛提都维里克艾日克	(160)	سەت دۆۋىلىكئېرىق
墩库孜来克村委会	(160)	دۆڭكۈزلەك كەنت كومىتېتى
墩库孜来克	(160)	دۆڭكۈزلەك
库萨克阔恰	(160)	قورساقكوچا
孜热甫艾日克	(161)	زىرىپئېرىق
库都克艾日克	(161)	قۇدۇقئېرىق
亚喀依来克	(161)	ياقائىلەك
库依如克艾日克村委会	(161)	قۇيرۇقئېرىق كەنت كومىتېتى

خەنزۇچە 汉语	بەت 页	ئۇيغۇرچە 维语
库依如克艾日克	(161)	قۇيرۇقئېرىق
恰克玛	(161)	چاقما
奥依曼央塔克村委会	(161)	ئويمانيانتاق كەنت كومىتېتى
墩阿恰	(162)	دۆڭئاچا
托格拉克艾日克	(162)	توغراقئېرىق
墩艾日克	(162)	دۆڭئېرىق
博斯坦村委会	(162)	بوستان كەنت كومىتېتى
博斯坦	(162)	بوستان
纳肉孜兰干	(163)	نارۇزلەڭگىرى
喀让古托格拉克村委会	(163)	قاراڭغۇتوغراق كەنت كومىتېتى
库勒艾日克村委会	(163)	كۆلئېرىق كەنت كومىتېتى
苏盖提麻札	(163)	سۆگەتمازار
恰康买里	(164)	چاكۇ مەھەللە
库木什墩	(164)	قۇمۇشدۆڭ
墩阿孜玛	(164)	دۆڭئازما
巴什央都玛村委会	(164)	باشياندۇرما كەنت كومىتېتى
阿亚克央都玛村委会	(164)	ئاياغياندۇرما كەنت كومىتېتى
塔吾尕孜	(165)	تاۋغاز
合尼艾日克	(165)	خېنىئېرىق
喀合勒克	(165)	قاقلىق
巴什艾肯	(165)	باشئېقىن
硝尔阔台克村委会	(165)	شوركۆتەك كەنت كومىتېتى
硝尔阔台克	(165)	شوركۆتەك
唐玛合尼村委会	(165)	تاڭماخېنىي كەنت كومىتېتى
唐玛合尼	(166)	تاڭماخېنىي
麻札吾斯塘村委会	(166)	مازارئۆستەڭ كەنت كومىتېتى
麻札吾斯塘	(166)	مازارئۆستەڭ
瓦合甫艾日克	(166)	ۋەخپەئېرىق
喀尕艾日克	(167)	قاغائېرىق
琼库尔吾斯塘村委会	(167)	چوڭقۇرئۆستەڭ كەنت كومىتېتى
墩艾日克	(167)	دۆڭئېرىق

خەنزۇچە 汉语	بەت 页	ئۇيغۇرچە 维语
喀勒台克艾日克	(167)	كالتەكئېرىق
袷袢阿依玛克	(167)	چاپانئايمىقى
托格拉艾日克	(167)	توغرائېرىق
吐喀买里	(167)	توكامەھەللە
庞买里	(168)	پاڭمەھەللە
喀瓦吐格曼贝希村委会	(168)	كاۋا تۈگمەنبېشى كەنت كومىتېتى
喀瓦吐格曼贝希	(168)	كاۋا تۈگمەنبېشى
阔什墩	(168)	قوشدۆڭ
托勒尕什村委会	(168)	تولغاش كەنت كومىتېتى
克里雅买里	(168)	كېرىيە مەھەللىسى
加朗买里	(169)	جالانمەھەللە
尤布当买里	(169)	يوبدانمەھەللە
拜什托格拉克乡	(174)	**بەشتوغراق يېزا**
琼尧勒	(174)	چوڭيول
伊斯勒克墩村委会	(174)	ئىسلىقدۆڭ كەنت كومىتېتى
斯亚维西村委会	(174)	سىياۋۇشى كەنت كومىتېتى
伊力库都克村委会	(175)	ئىلقۇدۇق كەنت كومىتېتى
博斯坦巴格村委会	(175)	بوستانباغ كەنت كومىتېتى
琼尧勒村委会	(176)	چوڭيول كەنت كومىتېتى
喀地尔墩村委会	(176)	كادىردۆڭ كەنت كومىتېتى
拜什托格拉克村委会	(176)	بەشتوغراق كەنت كومىتېتى
巴格艾日克村委会	(177)	باغئېرىق كەنت كومىتېتى
亚阔恰村委会	(177)	ياركوچا كەنت كومىتېتى
托格拉克墩村委会	(177)	توغراقدۆڭ كەنت كومىتېتى

2 ـ كەسپى تارماقلار ۋە ئورۇنلارنىڭ ناملىرى

二、专业部门和单位名称

洛浦县良种场	(179)	لوپ ناهىيىلىك سۈپەتلىك ئۇرۇقچىلىق مەيدان
洛浦县国营林场	(180)	لوپ ناهىيىلىك دۆلەت ئىگىلىكىدىكى ئورمانچىلىق مەيدان
洛浦县苗圃	(181)	لوپ ناهىيىلىك كۆچەتخانا
洛浦县水利电力局	(182)	لوپ ناهىيىلىك سۇ ئېلېكتىر ئىدارىسى
洛浦县喀拉央塔克水电站	(182)	لوپ ناهىيىلىك قارا يانتاق سۇ ئېلېكتىر پونكىتى
洛浦县克尔喀什水电站	(183)	لوپ ناهىيىلىك قىرقاش سۇ ئېلېكتىر پونكىتى
洛浦县农机修造厂	(183)	لوپ ناهىيىلىك يېزا ئىگىلىك ماشىنىلىرىنى ياساش رېمونت قىلىش زاۋۇتى
洛浦县水泥厂	(184)	لوپ ناهىيىلىك سېمونت زاۋۇتى
洛浦县农业技术推广站	(185)	لوپ ناهىيىلىك دېھقانچىلىق تېخنىكا كېڭەيتىش پونكىتى
洛浦县气象站	(185)	لوپ ناهىيىلىك هاۋارايى پونكىتى
洛浦县文化馆	(186)	لوپ ناهىيىلىك مەدەنىيەت يۇرتى
洛浦县人民医院	(187)	لوپ ناهىيىلىك خەلق دوختۇرخانىسى
洛浦县卫生防疫妇幼保健站	(188)	لوپ ناهىيىلىك يۇقۇملۇق كېسەللىكلەرنىڭ ئالدىنى ئېلىش ئانا ـ بالىلارنىڭ ساقلىقىنى ساقلاش پونكىتى
洛浦县第一中学	(189)	لوپ ناهىيىلىك 1 ـ ئوتتۇرا مەكتەپ
洛浦县第二中学	(190)	لوپ ناهىيىلىك 2 ـ ئوتتۇرا مەكتەپ
洛浦县人民电影院	(191)	لوپ ناهىيىلىك خەلق كىنوخانىسى
洛浦县供销联社	(191)	لوپ ناهىيىلىك تەمىنات سودا بىرلەشمە كوپېراتىپى
中国共产党洛浦县委员会	(192)	جۇڭگو كوممۇنىستىك پارتىيىسى لوپ ناهىيىلىك كومىتېتى
洛浦县人大常委会	(192)	لوپ ناهىيىلىك خەلق قۇرۇلتىيى دائىمى كومىتېتى

خەنزۇچە 汉语	بەت 页	ئۇيغۇرچە 维语
洛浦县人民政府	(192)	لوپ ناھىيىلىك خەلق ھۆكۈمىتى
政协洛浦县委员会	(193)	سىياسى كېڭەش لوپ ناھىيىلىك كومىتېتى
洛浦县第一小学	(193)	لوپ ناھىيىلىك 1 ـ باشلانغۇچ مەكتەپ
洛浦县第二小学	(193)	لوپ ناھىيىلىك 2 ـ باشلانغۇچ مەكتەپ
洛浦县第三小学	(194)	لوپ ناھىيىلىك 3 ـ باشلانغۇچ مەكتەپ
洛浦县文工团	(194)	لوپ ناھىيىلىك سەنئەت ئۆمىكى
洛浦县新华书店	(194)	لوپ ناھىيىلىك شىنخۇا كىتابخانىسى
洛浦县委党校	(194)	ج ك پ لوپ ناھىيىلىك پارتىيە مەكتىپى
洛浦县幼儿园	(194)	لوپ ناھىيىلىك بالىلار يەسلىسى
洛浦县广播站	(194)	لوپ ناھىيىلىك رادىئو ئۇزېلى
洛浦县卫生局	(195)	لوپ ناھىيىلىك سەھىيە ئىدارىسى
洛浦县林业局	(195)	لوپ ناھىيىلىك ئورمانچىلىق ئىدارىسى
洛浦县农机局	(195)	لوپ ناھىيىلىك يېزا ئىگىلىكنى ماشىنىلاش- تۇرۇش ئىدارىسى
洛浦县招待所	(196)	لوپ ناھىيىلىك خەلق ھۆكۈمەت مېھمانخانىسى
洛浦县税务局	(196)	لوپ ناھىيىلىك باج ئىشلىرى ئىدارىسى
洛浦县工商管理局	(196)	لوپ ناھىيىلىك سودا سانائەت مەمۇرى باشقۇرۇش ئىدارىسى
洛浦县人民银行	(197)	لوپ ناھىيىلىك خەلق بانكىسى
洛浦县农业银行	(197)	لوپ ناھىيىلىك يېزا ئىگىلىك بانكىسى
洛浦县粮食局	(197)	لوپ ناھىيىلىك ئاشلىق ئىدارىسى
洛浦县车队	(197)	لوپ ناھىيىلىك ماشىنا ئەترىتى
洛浦县综合商场	(197)	لوپ ناھىيىلىك ئۇنىۋېرسال سودا سارىيى
洛浦县电影发行公司	(198)	لوپ ناھىيىلىك كىنو فىلىم تارقىتىش قويۇش شىركىتى
洛浦县供销合作社生产资料公司	(198)	لوپ ناھىيىلىك تەمىنات ـ سودا ھەمكارلىق كوپېرا- تىپىنىڭ ئىشلەپچىقىرىش ۋاستىلىرى شىركىتى
洛浦县供销合作社棉麻公司	(198)	لوپ ناھىيىلىك تەمىنات ـ سودا بىرلەشمە كوپېراتىپىنىڭ پاختا چىگە شىركىتى
洛浦县供销合作社地毯厂	(198)	لوپ ناھىيىلىك تەمىنات ـ سودا بىرلەشمە كوپېراتىپىنىڭ گىلەم كارخانىسى

خەنزۇچە 汉语	بەت 页	ئۇيغۇرچە 维语
洛浦县公路段	(200)	لوپ ناھىيىلىك تاشيول ئۇچاستكىسى
洛浦县养路队	(200)	لوپ ناھىيىلىك يول ئاسراش ئەترىتى
洛浦县种籽公司	(200)	لوپ ناھىيىلىك ئۇرۇقچىلىق شىركىتى
洛浦县兽医站	(200)	لوپ ناھىيىلىك چارۋا مال دوختۇرلۇق پونكىتى
洛浦县邮电局	(200)	لوپ ناھىيىلىك پوچتا تېلېگراف ئىدارىسى
洛浦县人民武装部	(200)	لوپ ناھىيىلىك خەلق قوراللىق بۆلۈم
洛浦县广播电视局	(200)	لوپ ناھىيىلىك رادىئو-تېلېۋىزىيە ئىدارىسى
洛浦县二轻局	(200)	لوپ ناھىيىلىك 2-يىنىك سانائەت ئىدارىسى
洛浦县商业局	(200)	لوپ ناھىيىلىك سودا ئىدارىسى
洛浦县食品公司	(200)	لوپ ناھىيىلىك يېمەك-ئىچمەك شىركىتى
洛浦县食品加工厂	(200)	لوپ ناھىيىلىك يېمەك-ئىچمەك پىششىقلاش زاۋۇتى
洛浦县医药公司	(200)	لوپ ناھىيىلىك دورا شىركىتى
洛浦县石油公司	(200)	لوپ ناھىيىلىك نېفت شىركىتى
洛浦县百货公司	(200)	لوپ ناھىيىلىك تۈرلۈك ماللار شىركىتى
洛浦县供销合作社土畜产公司	(200)	لوپ ناھىيىلىك تەمىنات-سودا بىرلەشمە كوپېراتىپنىڭ يەرلىك چارۋا مەھسۇلاتلىرى شىركىتى
洛浦县物资供应站	(201)	لوپ ناھىيىلىك ماددى ئەشيا بىلەن تەمىنلەش پونكىتى
洛浦县农业机械常训班	(201)	لوپ ناھىيىلىك يېزا ئىگىلىك ماشىنىلىرى خادىملىرىنى تەربىيەلەش كۇرسى
洛浦县农机供应站	(201)	لوپ ناھىيىلىك يېزا ئىگىلىك ماشىنىلىرى بىلەن تەمىنلەش پونكىتى
洛浦县二轻局地毯厂	(201)	لوپ ناھىيىلىك 2-يىنىك سانائەت ئىدارە گىلەم كارخانىسى
洛浦县二轻局建筑社	(201)	لوپ ناھىيىلىك 2-يىنىك سانائەت ئىدارە بىنا كارلىق كارخانىسى
洛浦县二轻局铁器加工社	(201)	لوپ ناھىيىلىك 2-يىنىك سانائەت ئىدارە تۆمۈرچىلىك كوپېراتىپى
洛浦县图书馆	(201)	لوپ ناھىيىلىك كۇتۇپخانا

خەنزۇچە 汉 语	بەت 页	ئۇيغۇرچە 维 语
洛浦县第三中学	(201)	لوپ ناھىيىلىك 3 ـ ئوتتۇرا مەكتەپ
洛浦县劳动服务公司	(201)	لوپ ناھىيىلىك ئەمگەك مۇلازىمەت شىركىتى
洛浦县电力公司	(201)	لوپ ناھىيىلىك توك ئېنېرگىيە شىركىتى
洛浦县客运站	(201)	لوپ ناھىيىلىك تىرانسپورت بېكىتى
洛浦县林业站	(201)	لوپ ناھىيىلىك ئورمانچىلىق پونكىتى
洛浦县木材公司	(201)	لوپ ناھىيىلىك ياغاچ ماتېرىياللىرى شىركىتى
洛浦县影剧院	(201)	لوپ ناھىيىلىك كىنو ـ تىياتىرخانا
洛浦县公安局	(201)	لوپ ناھىيىلىك جامائەت خەۋپسىزلىك ئىدارىسى
洛浦县人民检察院	(201)	لوپ ناھىيىلىك خەلق تەپتىش مەھكىمىسى
洛浦县人民法院	(201)	لوپ ناھىيىلىك خەلق سوت مەھكىمىسى

3. ئاپتونوم رايون ۋە خوتەن ۋىلايەتىنىڭ لوپتا تۇرۇشلۇق ئورۇنلىرى
三、自治区、和田地区驻洛浦县部门名称

自治区和田蚕桑科学研究所	(203)	ئاپتونوم رايونلۇق خوتەن پىلە ـ ئۈجمىچىلىك پەن تەتقىقات ئورنى
自治区洛浦疗养院	(205)	ئاپتونوم رايونلۇق لوپ ساناتورىيەسى
和田外贸地毯厂	(207)	خوتەن تاشقى سودا گىلەم كارخانىسى

4. سۈنئىي قۇرۇلۇش ناملىرى
四、人工建筑物名称

洛浦县总干渠	(209)	لوپ ناھىيىلىك باش ئۆستەڭ
洛浦县总闸口	(209)	لوپ ناھىيىلىك باش زاكۇ
洛浦县喀拉库勒水库	(210)	لوپ ناھىيىلىك قاراكۆل سۇ ئامبىرى
吉亚干渠	(211)	جىيا ئۆستىڭى
纳瓦干渠	(211)	ناۋا ئۆستىڭى
山普鲁干渠	(211)	سامپۇل ئۆستىڭى
博西坎干渠	(212)	بوشقان ئۆستىڭى
恰帕勒干渠	(212)	چاپال ئۆستىڭى

خەنزۇچە 汉　语	بەت 页	ئۇيغۇرچە 维　语
恰尔巴格干渠	(212)	چارباغ ئۆستەڭى
多鲁干渠	(212)	دول ئۆستەڭى
央杜玛干渠	(213)	ياندۇرما ئۆستەڭى
杭桂干渠	(213)	هاڭگەي ئۆستەڭى
阿勒提来干渠	(213)	ئالتىلە ئۆستەڭى
布亚干渠	(213)	بۇيا ئۆستەڭى
塔木艾格勒干渠	(213)	تامئەغىل ئۆستەڭى
昆孜干渠	(214)	كونزي ئۆستەڭى
吉亚路	(214)	جىيا يولى
纳瓦路	(214)	ناۋا يولى
博西坎路	(214)	بوشقان يولى
恰帕勒路	(214)	چاپال يولى
巴米路	(214)	بامەي يولى
格加路	(215)	گەجا يولى
多鲁路	(215)	دول يولى
杭桂路	(215)	هاڭگەي يولى
库提其路	(215)	قۇتچى يولى
阿勒提来路	(215)	ئالتىلە يولى
布亚路	(215)	بۇيا يولى
昆孜路	(215)	كونزي يولى
山普鲁路	(215)	سامپۇل يولى
和一洛路	(216)	خوتەن ـ لوپ يولى

5 ـ تەبىئىي جۇغراپىيىلىك جىسىملار ناملىرى
五、自然地理实体名称

铁克勒克山	(217)	تىكىلىك تاغ
阿其克山	(217)	ئاچچىق تاغ
吐格曼塔什勒克	(217)	توگمەنتاشلىق
拍什塔克山口	(218)	پەشتاق تاغ ئېغىزى

萨勒玛勒克山沟	(218)	سالمىلىق جىلغىسى
哈勒克吉勒尕山沟	(218)	خالىق جىلغىسى
色斯克亚沟	(218)	سېسقيار
玉龙喀什河	(218)	يۇرۇڭقاش دەرياسى
阿其克河	(219)	ئاچچىق دەرياسى
沙克河	(219)	ساقى دەرياسى
帕合塔勒克河	(219)	پاختىلىق دەرياسى
欧吐拉克尔河	(219)	ئوتتۇراقىر دەرياسى
库兰木勒克河	(220)	قۇراملىق دەرياسى
依来克（水塘）	(220)	ئىلەك (كۆلمەك)
铁克勒克草场	(220)	تىكىلىك يايلىقى
阿其克亚依拉克草场	(220)	ئاچچىق يايلىقى
西热木勒克草场	(220)	شىرەملىك يايلىقى
夏玛勒巴格	(220)	شامالباغ
马木提库勒买克草场	(221)	مامۇتكۆلمىكى
其来克库木草场	(221)	چىلەكقۇم ئوتلىقى
阔什库都克草场	(221)	قوشقۇدۇق ئوتلىقى
硝尔勒克奥依曼草场	(221)	شورلۇقئويمان ئوتلىقى
祖拉维托格拉克草场	(221)	زۇلاۋۇنتوغراق يايلىقى
古润吉勒克（戈壁）	(221)	گۇرۇنجىلىق (ساي)
吐孜勒克萨依（戈壁）	(221)	تۇزلۇقساي (ساي)
纳其（荒地）	(222)	ناچى (پاسارلىق)
色格孜墩（沙漠）	(222)	سېغىزدۆڭ (چۆل)

6. ئاسارئەتىقىلەر نامى

六、名胜古迹名称

热瓦克佛塔（古迹）	(223)	راۋاق بۇتخانىسى (خارابە)
阿克斯皮力（古城遗址）	(225)	ئاقسىپىل (قەدىمكى شەھەر خارابىسى)
巴格达特麻札（古墓）	(225)	باغداتمازار (قەدىمكى قەبرە)
苏　买（古墓）	(225)	سۇمە (قەدىمكى قەبرە)
依玛木阿斯木（古墓）	(226)	ئىمام ئاسىم (قەدىمكى قەبرە)

布亚麻札　（古墓）	(226)	بۇيا مازار (قەدىمكى قەبرە)
加　麦（礼拜寺）	(226)	جەمە (مەسچىت)
山普鲁古墓葬群	(227)	سامپۇل زاراتلىقى (قەدىمكى قەبرىستانلىق)

ئاخىرقى سۆز

”لوپ ناھىيىسىنىڭ يەر نامىلىرى خەرىتىلىك تەزكىرىسى“ لوپ ناھىيىسىنىڭ يەر نامىلىرىنى ئومۇمىيۈزلۈك تەكشۈرۈش ماتېرىياللىرى نەتىجىسى ئاساسىدا، ھاكىمىيەت بىلەن كوممۇنانى ئايرىپ تەسىس قىلىش، تۈزۈلمە ئىسلاھاتى جەريانىدا، ناھىيىلىك پارتكوم، ناھىيىلىك خەلق ھۆكۈمىتىنىڭ غەمخورلىقىدا، ۋىلايەتلىك مەمۇرىي مەھكىمە ئىشخانىسىنىڭ مۇدىرى يولداش گۇەنخېڭشەن، ئاپتونوم رايونلۇق يەرنامىلىرى كومىتېت ئىشخانىسىنىڭ مۇئاۋىن مودىرى يولداش شېيۈيجۈڭ ۋە لوپ ناھىيىسىنىڭ ھاكىمى يولداش ئابدوكېرىم تۇردىنىڭ يېتەكچىلىكىدە ناھىيىلىك خەلق ھۆكۈمىتىنىڭ مەسلىھەتچىسى يولداش مەمەتروزى سادىقنىڭ كونكرېت مەسئۇلىيەتچىلىكىدە تۈزۈپ چىقىلدى.

تۈزۈپ چىقىش جەريانىدا، ئومۇمىي ئەھۋال ماتېرىياللىرىنى رەتلەش، تەكشۈرۈش، ئىسپاتلاش، خەرىتە سىزىش قاتارلىق خىزمەتلەر جەريانىدا ۋىلايەتلىك يەرنامىلىرى كومىتېتى ئىشخانىسىدىكى يولداش لى يەنتىڭنىڭ زور ياردىمىگە مۇيەسسەر بولدۇق. بۇكىتاپنى خەنزۇچە ئىملا ئاھاڭى بويىچە يېزىش ۋە مىللىچە يەرنامىلىرى ئاھاڭى بويىچە يېزىشتا ئاپتونوم رايونلۇق يەر نامىلىرى كومىتېت ئىشخانىسىدىكى يولداش تۇردى ناسىرنىڭ ياردىمىگە تاياندۇق.

كىتاپنىڭ ئارگىنالىنى كونترول قىلىش، توغرىلاشتا ناھىيىلىك تەزكىرە ئىشخانىسىدىكى سۇنبىڭ، ۋاڭ گوخەي قاتارلىق يولداشلارنىڭ ياردىمى تەگدى. كىتابنىڭ ئارگىنالى پۈتكەندىن كېيىن، ئابدۇكېرىم تۇردى، مەمەترۇزى سادىق، شۈيبىڭ قاتارلىق رەھبىرى يولداشلار كۆرۈپ چىقتى ۋە يېتەكچىلىك قىلدى. بۇ يەردە ئەشۇ يولداشلارغا رەھمەت ئېيتىمىز.

بىز بۇ خىزمەتنى تۇنجى قېتىم ئىشلەۋاتقانلىقىمىز ئۈچۈن، سەۋىيىمىزنىڭ چەكلىك بولۇشى، تەجرىبىمىزنىڭ يېتەرسىز بولۇشى سەۋەپىدىن، يېزىق جەريانىدا بەزى خاتالىقلار بولۇشى مۇمكىن. شۇڭا كىتاپخانلارنىڭ تەنقىت قىلىپ تۈزۈتۈپ قويۇشىنى سەمىمى ئۈمىت قىلىمىز.

ناھىيىمىزنىڭ يەرنامىلىرىنى ئومۇمىيۈزلۈك تەكشۈرۈش خىزمىتىگە قاتناشقان خادىملار: ھېيت تۇرسۇن، خودىبەردى مەتروزى، ئابدۇراخمان ياقوپ. ئىمىننىياز ئىبرائىم، تۇرغۇن، ئانايەت يۈسۈن، روزىمەمەت باراجىم. ئوبولقاسىم، ئىمىن ھاشىم، ئابدۇللا سەيدى، تودى ئىسمائىل، مەخسۇت ھېيت، ليوفىڭشەن، خۇاڭ جىن جى. فىڭ يوڭبىڭ. ۋاڭ جاڭ لىن.

ئۇيغۇرچە نۇسخىسىنى تۈزگۈچى ھېيت تۇرسۇن.

خەنزۇچە نۇسخىسىنى تۈزگۈچى ليوفىڭشەن.

خەرىتىسىنى ئىشلىگۈچى لى يەنتىڭ، ئەنفىڭخۇي، شاۋلياڭپىڭ.

فوٹو سۆرەتچى: لى يىڭ باۋ، خۇاڭ جەن شىڭ. ۋۇجەنخوي.
كوررېكتور: ھېيت تۇرسۇن، ليوفىڭشەن
كونترول قىلغۇچى: لى يەنتىڭ.
بېكىتكۈچى: شېيۇيجوڭ، تۇردى ناسىر.

لوپ ناھىيىلىك يەرناملىرى كومىتېتى

1987 ـ يىل مارت

شىنجاڭ ئۇيغۇر ئاپتونوم رايونى

لوپ ناھىيىسىنىڭ خەرىتىلىك يەر ناملىرى تەزكىرىسى

ئىچكى قىسىمدا تارقىتىلىدۇ

لوپ ناھىيىلىك يەر ناملىرى كومىتېتى تەرىپىدىن تۈزۈلدى

لوپ ناھىيىلىك يەر ناملىرى كومىتېتى تەرىپىدىن نەشر قىلىندى

بېيجىڭ مىللەتلەر باسما زاۋۇتىنىڭ ئەمگەك مۇلازىمەت شىركىتىدە باستۇرۇلدى

787×1092مم 1/16

1987-يىل 3-ئاي 1-نەشرى

1987-يىل 3-ئاي 1-بېسىلىشى

تىراژى 1 — 700